ARISTOTELIS
LIBER DE INTERPRETATIONE
AMMONIO HERMEA INTERPRETE:
VTRVNQVE VERO LATINA ORATIONE REDDENTE,

BARTHOLOMAEO SYLVANIO
SALONENSI.

IN QVOS PRAETEREA ET EIVS GENERIS *Indicem damus qualis non hactenus in lucem prodijt opinor. Nam ne verbum quidem miſſum facit quod dignũ obſeruatione videatur. Adeoq; hunc ſperamus ſua copia & varietate fore omnibus gratũ, vt vel vnius habendi ipſius cauſa opus vniuerſum ſibi quiſq; cõparandũ putet. Hũc quoq; Syluanius petentibus nobis publici gratia cõmodi ſuppeditauit libens: quem cum olim Patauij Philoſophiæ ſtudijs operam daret, ipſe ſibi magna diligentia compoſuerat.*

Ne quis hunc vſquam alius ſuæ ditionis locorum impune librum imprimat, alibi'ue impreſſum vendat, & Pontificis Maximi, & Veneti Senatus Illuſtriſſimi Decreto cautum eſt.

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1543.

CHRISTOFORO MADRVTIO
TRIDENTI EPISCOPO PRINCIPI ILLVSTRISSIMO.
Bartholomæus Syluanius. S. P. D.

QVAM *iuſtis de cauſis hunc tibi libellum, imo vero quidquid ingenio meo elaborari poteſt, quod tamen ſentio q̃ ſit exiguum, perpetuo tibi nuncupandum exiſtimem, non ſolum conſtare iis arbitror, qui teſtes ſunt amoris erga me tui, ſed iis etiam quos ea legere quæ alias ad te ſcripſimus nequaq̃ piguit. Nam cum tuus ipſe ſim, non immerito & mea omnia tibi deberi intelligo. Quapropter nihil eſt qđ te in præſentia pluribus morer. tātum quid egerim accipe. Ammonium Hermeam in Prædicamenta Ariſtotelis iam biēnium in latinum ſermonem verti. placuit nunc eundem in librum peri hermenias latine explicare: cum a Philoſophorum ſcholis magnopere expeti videretur, tum ob eximiam eius eruditionem acumenq́; diſſerendi, tum qđ opus vt omnibus Philoſophiam diſcere volētibus apprime neceſſarium interpretetur, ſic inter cæteros Ariſtotelis libros longe difficillimum. Et quāq̃ minime eram neſcius q̃ graue mihi onus hoc aggreſſu ſubeundum eſſet, cum quod circūfertur græcum exemplar non ſatis integrum eſſe compertum haberem, hanc tamen prouinciam iuuentutem demerendi ſtudio nō inuitus ſuſcepi. partimq́; vetuſti ope exemplaris, licet exigua, partim diuturna cōmentatione ſic caſtigatum verſumq́; ſpero, vt diſpliciturus non plane omnibus ſit. Neq; tamen ego tātum mihi arrogo vt Ammonium affirmare auſim prorſus incolumē euaſiſſe, omniaq́; perſanata eius vulnera. ſed multo melius habere ſe opera noſtra: neq; id fieri qdem ſine magnis laboribus atq; immodico temporis diſpendio potuiſſe. Quin nec hactenus tātum nobis fuit laborandum: ſed & Ariſtotelis liber latina oratione interpretandus: cum nec veteri translationi Ammonium noſtrum, vt quæ barbariem ſapit, ac mendoſior eſt, atq; ob id minus perſpicua, nec Argyropyli, cum ipſe liberius aliquanto id egerit, ſatis commode cohæreſcere poſſe animaduerterem. Idq; eo libentius feci quod hæc noſtra pro veteri illa publico vſui Gymnaſiorum eſſe poterit, niſi illam dedignentur. Eo nāq; tēperamento, eaq; nos hoc effecimus fide, vt nihil addentes, nihil adimentes verbum verbo expreſſerimus: non quidem ſeruato vt ſe græce habent ordine: ſiquidem & ineptum hoc & ridiculum eſſe iudico: ſed illis ea ratione diſpoſitis vt latine orationis ſpeciem referant. Accipies igitur & Ariſtotelem de Interpretatione meæ in te obſeruantiæ vere interp̄tem: eiuſq; explanatorem Ammonium ea qua cæteras quoq; lucubrationes noſtras humanitate amplecti ſolitus es. qđ vbi feceris, putabo non parum illis gratiæ atq; auctoritatis acceſſiſſe.* Vale.

Quæ admiſſa ſunt ſic Corrigito.

2.33.cauſam quoq; exquirens.66. pronunciauerit.3.75. Enũciationem.76. inquam.4.101. quibus in entibus quocũq; fuerint.106.ſignificant.106.eſt Prædi.5.41.deinceps.6.98. falſum arbitremur neceſſe.7.40.enim non:39.iidemq;.8.86.auctore imponi.9.18.modis, ne 25.comprehenſibilem.10.71.alię.13.50.indicant.93. Verbo.106.cum/ho 14.81.Deprecatio.15.50.enunciatiuæ.70.queat.16.45.enũciatiuæ 48.cauſam.17.26.Alcibiades.omnes.52.illæ.18 11.exploratum.29. Achiuis.55.conſtituũtur.83.doctrinæ.19.70.habes.20.56.affirmationibus.78.duę.21.40.eidem.41.quæ indiuidua modis omnibus.68.duę.77.prę finitę.23.6. τὶς.9.οὗς.9.αὐτῇ.25.ἄλλος καὶ ὁ Σωκράτης.24.91.deprehenduntur.25.40.cõficiat.26.6. Videri autem.40.Prę finitarum affirmationum particularis.27.81.dicunt;nimirum.94.continetur affirmatione.vel.101.vniuerſalem affirmationem accidũt.28.14.videtur,nõ vnq̃ 41.patet poſſe non.31.49.preces.50.diuinorum actuum.85.cauſæ adiunctę.32.4.ambigue 29 infinite 43.dixit.atq; 32.85.mentitur 33.20.obire quod.24.profectu; aliũde niti.34.70.bellũq; gereret, 96.alios.35.17.vnq̃.23.quod non ſemper agant.36.33.illis quæ.90.ſit.38.27.paucioribus affirmatione tranſpoſititia priuatiuã.98.ſimplices propoſitiones non.39.13.affirmationes ac negationes,53 & Theætetus non.40.13.nunc ſe in affirmationis.86. p̃ceptum,44 39.ex finito.91.diuidant.94.in/aliquis/.45.21.falſaſq; ex veris.46.101.demum propoſitio vſus.47.43.rurſus homine atq; albo.48.82.Eunuchum virum ſimul & non virum.49.17.ipſum non ens inquit non eſſe 25.& ineffabile eſſe & inopinabile aſſeuerat.at quoniam quod numerabile eſt,id effari.27.aliquid,per.28.dicitur.30. hac ratione.50.48.alio imortalis.51.3.non illud.52.19.poſſibile.73.finitũ quid.102.naſci omnes homines.53.87.impoſſibilis negationem ſimiliter ſeſe habentem cõſtituit neceſſarii,hoc eſt.54.21.nominantur:ſed.55.39.diximus.66.relinquatur ea quidem.59.30.atq; iniuſti.89 quęſtionem 99.ſciteq; proditum.63.2.Myconij.26.vtraq;.37.nullũ bonum.37.hoiem.ↄtradictorie.

INDEX IN LIBRVM HVNC
ARISTOTELIS ET AMMONII.

ACCENTVS an mutet Propoſitionis naturam.26.I./
Accentus ratio.27.H./
Accñs.i.ſymbama quid ſignificet Stoicis.10.I./
Accidentibus ex ſolis ſignificatis fieri non poreſt Oratio.16.I./
Accidentia cohęreſcunt Subſtãtijs: nõ Subſtãtię ſubſtãtijs:neq; Accidentibus accidentia.16.I./
Accidentia naturam aduentitiam obtinent, eidéq; ineſſe apta ſunt ac non ineſſe.21.D./
Accidentia cur pſertim de indiuiduis pdicentur: de Speciebus vero non proprie.21.D./
Accidentia non adſunt Speciebus ob incorpoream imutabilemq; ſuipſarum naturam 21.D./
Accidentia plura inuicem conſerta Subiecta vel Prędicata Propoſitionem non faciunt vnam.45.K/.46.A./
Accidentia prædicantur de ſubſtantijs non quidem p eſſentiam: ſed per naturam 47 I./
Accidentia duo ſi de eodẽ pdicentur ſubiecto, de ſe mutuo prædicantur per accidens 47.K /
Accidens per naturam prędicatur de Subſtãtia: Subſtantia de Accidente pter naturam.47.K/
Accñs qñ per ſe pdicetur, Subſtãtia vero p accñs.48.C./
Actiones vel affectus a verbis ſignificantur.7.G./
Actionibus paſſionibuſq; priores Subſtantię.7.G./
Actiões vel affectus primũ ſignificant Verba, deinde tempus.8 B./11 G /
Actiões & paſſiões quatenus ſignificentur Nominibus, quatenus Verbis.12.C./
Actiones & paſſiões quæ in ſubiectorum ordine accipiuntur, ſolis infinitiui modi verbis ſignificamus.12.D./
Actiões ꝯſultorię cur laude vł vituperatiõe dignę.30.G./
Actio Deoꝝ vna & ſimplex prorſuſq; imutabilis.31.D./
Actionibus cum conſultoria electione perfungentium tm̃ eſt conſulere, aliaſq; alia facere.31.D./
Actiones ciuiles qua menſura, & quo modo cognoſcat mens humana 31.G./
Actus ſine poteſtate qui.5.H./
Actibus quibus contrarium: vel non.13.H./
Actu vno ſimplici cuncta ſemperq; ſtante intuetur ĩtellectualis.i Dei ratio 56 E./
Actu eſt quod ex neceſſitate eſt.57.D./G./
Act⁹ cur pͦr facultate aptitudinẽ referẽte.57.D./G./H./
Actus qui poteſtate carent: qui non.57 D./
Act⁹ ita ſe hꝫ ad ptãtẽ, vt ſempiternũ ad gñabile.57.H./
Actus natura prior poteſtate.57.H./
Actus qui ſynceri, qui tales dicantur.57.H./I./ vł actus q̃ ſint: quę vero actu 58 B./
Actu ſemper eſt forma: poteſtate materia: cõpoſitũ actu ſiue forma impertitum.57.I./
Actus in quibus ſecernatur a ſubſtantia, vel non.57.I./
Actus ſubſtantia eſſe veros Deos.57.I./
Actus.in dict.Poteſtas.
Actu ꝯſtãs pfectũ eſt: ipfectũ quod ptãte habet. 58.B./
Actu & ptãte pditũ vtrũq; fit ops cõtrariorum.59.F./
Ad aliquid relata an ſimul natura.58 H./
Additiones arctant vbiq;.48.G./
Addubitatiua Oratio Stoicorum quatenus ab Interrogatiua differat.5.E./
Adſignificare & ſignificare q̃uo differãt.8.B./11.G./
Adſignificandi duplex modus.13.G./
Aduerbia quoq; apud Græcos poſitiua, nomine poſitionum appellari a nõnullis.3.C./
Aduerbij ſignificatio.3 G./
Aduerbia quę conferant ad Enunciationem: quę non, ſed ad Orationes alias.3.G./H./
Aduerbium cur non proprie pars Orationis.3.I./
Aduerbium pars Locutionis, non Orationis.3.K /
Aduerbia an in Nõibus cenſeantur, vt Alexãder Aphrodiſienſis arbitratur.4.A./
Aduerbium vnde dictum 4 D./
Aequale.in dict.Inęquale. Non ęquale.
Aequiuocę voces cuiq; conſequentes eorũ ſunt q̃ ab ipſis indicantur, vt genera ſpeciebus.56.A./
Aequiuocæ vocis definitio nulla 15.G./
Aequocę uoces nũq̃ aſciſcuntur ad definitiones ꝯplendas.15.G.
Aequocum & Vniuerſale q̃uo differãt.17.E./21.D./
Aequiuocis vocibus quæ cõueniãt docẽdi rõnes.18.I./
Aequiuoca cõem nullam naturã declarãt.18.I./
Aequiuocatio, in Verbis quoq; eſt.19 K./
Aequocus terminus multiplicẽ Propõnẽ reddit.29.G./
Aeterna.in dict.Sempiterna.
Aeuo in vno inſtãte collocata ſũt apud Deos oĩa.31.C./
Affectam ſubſtantialiter rem complecti non potes Animo, quin & ipſam affectionẽ concipias.16.H./
Affectus.in dictione Anima.Paſſio.Actio.
Affirmatio ꝯpoſitionẽ, Negatio diuiſionẽ ſigñat. 43.B./
Affirmatio uniuerſalis quomodo in Negationem tranſeat particularem.27.K./
Affirmatio vł'is q̃uo in negõnẽ trãſeat vłem.27.k./
Affirmatio & Negatio quid ſit noſſe, vnum ex principijs Enunciationis.1.D./
Affirmationẽ & Negationem qui, & an vere dicãt ſpecies' Enũciationis .4.E./15.G./k.18.I./
Affirmationẽ & Negõnẽ, q & an vere dicãt Enũciationis æquiuoca ſignificata 4.E./15.G./k./18.I /
Affirmationem & Negationem cur nemo partes dixerit Enunciationis.4.E./
Affirmatio & Negatio Species Enũciationis.4.F./G./7.A /15.G./k 16.C./
Affirmatio cur perfectior Negatione.4.H./
Affirmatio quid ſignificet 4.H./
Affirmatio & Negõ ꝯpõnis & diuiſiõis noie dicũt.6.K./
Affirmationẽ ſupat Negõ negatiua pticula.q̃ dẽpta fit affirmatio. vł Affirmatio Negõne ꝯtiet.10.D./.14.E.15.k.
Affirmatio prior Negatione.15.H./I./
Affirmatio prior Negatione q̃uo.15.k./18.E./
Affirmationes vel Negationes quę ſimpliciores, compoſitiores ue.18 B./C./D./E./
Affirmationi & Negationi cõmune quid.18.H./
Affirmationis definitio.19.A./
Affirmatio & Negatio diuidunt verum & falſum vt in iiſdem terminis.19.A./ H./
Affirmatio & Negatio quot modis non diuidant verũ & falſum.19.A./H./
Affirmatiõi omni oppoſita Negatio: Affirmatioq; Negationi.19 B.
Affirmatio q̃ cui oppoſita Negõni: vel non.19.B./E./H./
Affirmatio vel negatio quæ vera: quæ falſa.19.C./
Affirmatio & Negatio: in dict. Oratio, Enũciatio, Vłes, Particulares, Impfinitæ, Singulares, Cõtrariæ, Subcontrarię, Cõtradictorię, Propoſitio, Appdicato tertio cõſiſtẽtes, Mõ pditæ, infinitę, Trãſpoſitię, Priuatiuæ.

Affirmatiōis & Negōnis pugna. Cōtradictio ipſa. 21.H./
Affirmatio & Negatio quæ oppoſitæ ſint contradictoriæ. 21.H.I/./21.A./
Affirmatio & Negatio quæ oppoſitæ ſint ſimul falſę. 21.H./I./K./
Affirmatio & Negō q̄ oppoſitæ ſint ſimul verę. 21.H./I./
Affirmationi vniuerſali an particularis Negatio in materia conueniat impoſſibili. 21.D./
Affirmationes habitibus analogæ: Negationes priuationibus. 22.E./
Affirmatio notior Negatione 22.E./
Affirmatio in qbus vera vniuerſalis. 21.F./
Affirmatio in qbus vera particularis. 21.F./
Affirmatio particularis quando particulari Negationi concurrat vel non. 21.F./
Affirmatio i Negatiōes qñ & quāobrē trāſeat negatiua particula iūgēda Prędicato. 16.E/. 30.H./
Affirmatio in Negationem quādo & quāobrē tranſeat negatiua particula iūgēda aſcititiæ Præfinitiōi 21.G./
Affirmatio in Negationē quādo & quāobrē trāſeat negatiua particula iūgenda Apprędicato. 37.C./
Affirmatio in Negationē quādo & quāobrē tranſeat negatiua particula Modo iūgēda. 50.F./I./51.C./G./
Affirmationi quot modis oppoſita Negatio. 23.G./
Affirmationem & Negationem quę faciant vniuerſales Propoſitiones penes Prędicatos. 23.H./
Affirmationem & Negationem quę faciant vl̄es Propoſitiones penes Prę finitiones aſcititias. 23 H./
Affirmatio Negatioq; oppoſitæ quando maxime contrarietatem ſignificent. 23.G./I./
Affirmationum nomine vocari finita etiam Verba: Negationum vero, infinita. 15.K./
Affirmatio particularis in quam tranſeat negationem, adhibita negatiua particula/eſt/verbo. 27 E./
Affirmatio pticularis in quā trāſeat negatiōeſ, adhibita negatiua particula aſcititiæ præfinitioni. 27.E./
Affirmatio. in dict. Negatio.
Affirmationem inter & Negationem quæ ambiguę videantur Propoſitiones. 27.G./51.F./
Affirmatio vl̄is in quā trāſeat Negationē addita negatiua particula eſt verbo. 27.K./36.H./
Affirmatio vl̄is in quā tranſeat Negationē addita negatiua particula Prę finitioni. 27.K./36.H./
Affirmatiōi Negatio in qb⁹ eādē quātitatē ſeruet. 28.C./
Affirmationi Negatio in quibus contradicat. 28 C./
Affirmationi Negatio in qbus cōmentiatur. 28.C./
Affirmationi Negatio in quibus concordet. 28.C./
Affirmatiōi qūo oppoſita Negatio i ſingularib⁹: quomodo vero in vl̄ibus. 28.C./
Affirmationis vnius vna Negatio. 28.I./44.D./
Affirmatiōni que refragentur Negationes vl̄i. 28.K./
Affirmatiōi q̄ refragent Negatiōes particulari. 28.k./
Affirmatio vna ē vel Negō q̄ vnū de vno ſignat. 29.E./
Affirment de ſe mutuo neceſſe eſt vl̄r nōnūquā, oino vero ex parte ea in qbus Propoſitio vna eē poteſt. 29.I./
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitę in vniuerſalibus vniuerſaliter. 21.H./26.A./30.B./
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitę in vniuerſalibus non vniuerſaliter. 16.A./30.B./
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitæ in ſingularibus. 16.A./30.B./
Affirmatio in quo contingente magis vera, in quo Negatio, in quo vtraq; pariter. 36.A./
Affirmatio quę. 36.A./
Affirmatiōi qō ineſt id vnū ſit op; ac de vno. 36.A./
Affirmatio Negatioq; ois ex Noie & Verbo conſtat: vel infinito Nomine & Verbo. 36 B./
Affirmatio Negatioq; nulla ſine Verbo. 36.B./
Affirmationes & Negationes ex Nomine finito priores iis quę ex īfinito. 36.B./G./
Affirmationū & Negōnū ſpēs diuerſas facit Subiectus finitus vel infinitus Prædicato eodem manēte. Prędicatus manente eodem Subiecto, non. 36.B./
Affirmationes quas quæ Negationes ſequant. 37.F./
Affirmatione ſimplici amplior traſpoſititia Negō. trāſpoſititiaq; Affirmatiōe ſimplex Negatio. 37 G./
Affirmatio notior negōne ceu magis finita. 38.C./
Affirmationes vel Negationes quę nō ſimpliciter dicātur: ſed cum additione. 39 B./
Affirmatiōeſ vl̄ negōnē ſ oi verā eē qūo itelligēdū. 39.E.
Affirmationibus in ſimplicibus cōpoſitum p̄dicatū habentibus cui p̄dicatū cōponentiū noium applicāda negans particula vt traſpoſititia fiat Affirmatio. 39.F./
Affirmatio infinita an ſimplici vnq̄ concurrere in eodem poſſit. 39.G.
Affirmatiōis vna oppōne īfinitę ad finitā nō poſſe ex iis conſiderari quodlibet quę ad compoſitam prędicationem accipiuntur eſſiendam 39.H.
Affirmio & Negatio vniuerſales vniuerſaliter neq; ſimul verę neq; in eodem. 41.K.
Affirmationes quæ ex quibus ſequātur Negationibus, & vice obuerſa: quę non. 42.F.
Affirmatio vl̄is cur in ſeipſa non reflectatur. 41.B.
Affirmatione tranſpoſititia ſimplicem Negationem eſſe ampliorem, quomodo intelligendum. 43 B.
Affirmare quoq; verum eſſe in ſingularibus ſi rogatus inficiari verum ſit. 43.D.
Affirmatiōi verę cui ſit vera eodē in quāto Negō. 42.C.
Affirmatione qua ſimplici mētiēte vera ex trāſpoſititia ſit Affirmatio in iiſdē terminis & quāto quæ non. 43.E.
Affirmatio trāſpoſititia i Singularibus Negatiōi ſimplici tātūdē valet. in vl̄ibus nō ɔtradicēti, verū ɔ̄riæ. 43.G.
Affirmatio quaſi finis q̄dā & forma. 44.K./12.G.
Affirmatio vniuerſalis cur non reciprocet, ſi tranſpoſita Nomina & Verba idē ſignificant. 44.K.
Affirmare ac negare vnū de pluribus, vel plura de vno quando Affirmatio atq; Negatio vna ſit: qñ nō. 45 B.
Affirmatiooi per ſe interrogatę quomodo reſpondendum: quomodo vero toti Contradictioni. 46.C.
Affirmatione interrogata Negationem quoq; facultate contineri. 46 E.
Affirmatio vl̄is quæ cui Negatiōi conſonet vl̄i. 41.K.
Affirmatio ne hęc an Negatio, Contingit nullum eē iuſtum hominem. 52.F.
Affirmationes magis finitę Negationibus. 52.G.
Affirmatio vniuerſalis an cum vniuerſali Negatiōe conuertatur in materia Contingente. 53.K.
Affirmatiōi vtrū Negatio magis ɔ̄ria, an Affirmatio cōtrarii. 58.F./I./59.A./B./C./E./.H./60.B./D./,I./61.G.I./62.A./F.63.D./F.
Affirmatio an contraria Negatio. 59 F.
Affirmatio ɔ̄rii & alteri⁹ negatio qñ idem; vel nō. 60.A.
Affirmatio contrarii quid afferat. 61.C.
Agentia non ſemper quæ. 55.B.
Agere cur quādoq; nequeant ſempiterna. 35.B.
Agere ſimul idem poteſt circa oppoſita. 39.H.
Ageſilaus. i. dux populi qūo natura p̄ſtet nomē. 3.H.
Albus quomodo Verbum. 12.H.
Alexādri Aphrodiſiei loca, errataq;. 4.A./E./.7.B./9.G./49.G./56.K./23.K/36.F./46.H.58.D.
Aliquis/Subiecto ſemper iungitur. 23.A.
Aliquis infiniti Nominis vſus. 16.K.

Aliquis aſcitia p̃finitio quid ſignificet.11.C.13.A.
Aliqs & vnus qũo conueniant differantq̃.11.A.
Aliquis ſiue vllus poteſtate continetur in imprę̃finita Enunciatione.17.I.
Allelogia quoq̃ ſeu Cõdictũ Poſit iõẽ noie dr̃.3.C.
Ammonii diuinus p̃ceptor Proclus ſucceſſor Platonis.1.A.42.D.
Ammonii in hunc librum cõmẽtatio ſumpta magna ex parte ex enarrationibus Procli.1.B.
Ammonius cur eorũ quę hoc tradũt volumine ſtudeat ſeriem ſequelæq̃ continuitatem oſtendere.49.E.
Analytica.in dictione Reſolutoria.
Andronicus Rhodius vndecimus ab Ariſt.1.k.
Andronicus Rhodius cur librum hunc falſo attributũ putauerit Ariſtoteli.1.k.
Angulares.in dict.Contradictorię.
Animariarum in nobis cognoſcendi vel appetẽdi facultatum inſtrumentum vocifera facultas.5.A.
Anima quæ ſuapte induſtria mouet artificioſeq̃ agere poteſt particeps Homo eſt ſolus mortalium.15.A.
Animæ cogitatricis inſtrumentum Oratio.15.A.
Anima.in dict.Rationalis.
Animi ad perfectionem confert Ars.32.B.
Anima cur fœmi.generis.8.K.
Aię rõnalis idagatio.pcreat noia:nõ Nã ꝛ qũo.8.I./.9.H.
Animi conceptus.in dict.Mentis.
Aia nr̃a duplici p̃dita facultatum genere.1.I.
Animę vires quæ cognoſcendi.1.I.
Animæ vires quæ viuẽdi cõcupiſcendiue.1.I.
Anima a concupiſcente qũo ſpecies orationis aliæ prodeant p̃ter Enunciatiuam.1.I.
Anima nihil intelligis ſine paſſiuo intellectu.2.B.
Animi affectus q̃̃ lata ſignatio apud Ariſtotelem.2.B.
Animę rationalis intellectionem qũo vocet affectus nomine Ariſtoteles.2.C.
Animæ pars quæ expers affectuum.2.D.
Aio inſitorum affectuũ notæ ea q̃ voce ꝯtinent.4.I.
Animi affectus iidem omnibus.4.I.
Animi affectuũ ſigna primũ ſunt voces & literę.4.I.
Animi affectus rerum ſimulacra.4.I.
Animi affectus conceptuſue.in dict.Mentis.
Animi conceptuum finis,comp̃henſio rerum.5.B.
Animi conceptus quando re vera ſunt.5.B.
Animi conceptus quid.5.B.
Animi conceptus & res natura conſtant: voces ꝛ literę poſitione ꝛ q̃obrem.5.C./.8.C.
Animi conceptibus alius aliuſq̃ eadẽ res agnoſci nõ poteſt.5.F.
Animi conceptus quilibet imago rei cuius eſt, in Animo velut tabula depictus.5.F.
Animi cõpoſiti ex ꝯcurſu abſoluunt ſimplicium.5.G.
Animi cõceptib⁹ primũ nulloq̃ medio: atq̃ horũ noie vocib⁹ ꝯuenit p̃dicari ſubiiciq̃ ad p̃dicationẽ.5.H.
Animarius Intellectualis,Diuinuſq̃,gradus tres p̃mordiales ſuperiorũ naturalibus ſubſtantiarum.6.E.
Animi ꝯceptus ab intellectu p̃gigni voces ab Aia.6.E.
Animæ rõnalis motioni q̃ deſeruiãt inſtrumẽta.6.F.
Animi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione ſimilia Nomina Verbaq̃.6.H./12.K.
Animi conceptus vt ſimplices nihil veri aut falſi ſignificant,cõpoſiti autem ſignificãt,ſic etiã Voces.6.H.12.k.
Animi ſimplices an nihil ſignificent veri vel falſi.6.I.
Aı ſimpliciũ ꝯceptuũ ſignatiua ſunt ꝛ ꝯpoſita noia.8.C.
Animi cõceptuũ cõpoſitorũ ſignificatrices orõnes.8.C.
Animam a mente illuſtrari.8.k.
Anima rationalis ꝛ immortalis ꝛ non.50.E.
Animalia.in dict.Bruta.
Animalib⁹ in mortalibus potiſſimum proportio Maris & Fœminæ.8.I.
Animal cur neutri generis.9.B.
Animal quomodo Verbum.12.H.
Animati cuiuſlibet nõ quæuis ſublata particula totũ labefactauit: ſed ex præcipuis aliqua.10.I.
Antropos.i.homo vnde a Græcis dictus.9.E.
Apparẽtis ſumptio atq̃ opinabilis Propoſitio diſputatoria quando.46.I.
Appellatiua oratio quæ a Stoicis dicta.1.D.
Appṛædicatum.in dict.Eſt.
Appṛædicato quando iungenda negatiua particula vt fiat Negatio.57.C.
Appṛædicatum quomodo tertium dicatur.38.F.
Appṛædicatum p̃dicatur ſecundo loco.38.F.
Appṛædicetur cur ſolũ verbũ/eſt/38.G./41.A./48.A.
Aptitudis poteſtas nulla in itelligibilib⁹.58.G./57.I.
Arę i Patrę i ꝯfutatio Noia poſitione nõ eẽ ꝯtẽdẽtis.9.F.
Araneola telã cõtexit ex natura,nõ ex arte 15.B.
Archedam⁹.i.domitor pricipũ qũo nã ꝯſtet nomẽ.8.H.
Archiſilaus.i.p̃nceps populi qũo nã cõſtãs nomẽ.8.H.
Ariſtocles,Platonis nomen.5.F.
Ariſtotelis liber.in dictione liber.P̃ſita.Reſolutoria.
Ariſtotelis librorum explanationi quot & quę capita p̃fanda.1.B.
Ariſtoteli familiare præceptorum genus artificioſum ac ſeuerum.1.k.
Ariſtoteli librum hunc cur falſo attribuſum Andronicus Rhodius putarit.1.K.
Ariſtotelis loca citata.2.B./D./3.D./E./3.K./4.C./H./k./7.B./9.A./11.A./B./12.A./13.H /14.A./15.B./16.G./20.B./24.C./D./25.D./26.F./G./.27.A./28.F./19.F./31.C./32.D./34.H./37.E./I/38.A./39.B./G./40.E./41.B./43.A.C./46.H./I./.48.C./50.A./52.F.56.E./G./.k.57.A./I./58.H./59.C./.D./.F.G./60.I./61.E./81.I./
Ariſtoteles Noia ſtudet cõſona reb⁹ oſtendere.9.D.
Ariſtoteles quæ ipſe impoſuerit nomina.9.D./10.E./.11.E./12.F./.18.B./.19.E.
Ariſtoteles amator breuitatis.11.F./.16.D./53.B.
Ariſtotelis docendi modus ordoue.9.H./.19.H.
Ariſtoteli reclamantes.26.B.
Ariſto.vbi exq̃ſitis vtat̃ exẽplis,vel nõ.ꝛ q̃obrẽ.36.I.
Ariſtotelis Dialectica qualis.47.I.
Ariſtoteli diſiunctiue pronunciatas Hypotheſes ſeſe inuicem ſequi 47.K.
Ariſto.an ſit caput huiuſce libri poſtremum.58.H.
Ariſtoteles contraria iis que poſtremo huiuſce libri capite diſſeruntur ſentire videt̃ in libris ſuis oib⁹.58.H.
Armipotens nullã ſui ptẽ hꝫ ſignãtẽ,vt potens.8.C.
Arte ex ipſa nõ agũt bruta,ſed ex natura.15.B.
Ars ex q̃dã iſita nobis p̃gredit̃ vi q̃ naturã ſuperat.15.B.
Ars Naturæ agẽs virib⁹,nãlia vſurpat inſtrã: paratq̃ artificialia ſibi alia ad p̃prias actiões obeũdas.15.B.
Ars.in dict.Oratio.
Ars confert ad Animi perfectionem.32.B.
Ars ꝛ Nã cauſæ circa frequens ꝯtingens.33.B.
Ars quandoq̃ pp ſubiectę fluxibilitatem materiæ aberrat a ſcopo.53.C.
Artis aut Artis p̃itoꝝ gen⁹ q̃õdã,Bonũ,ꝛ qũo.48.B./C.
Artis ratio potens eſt oppoſitorum.56.D.
Artifex q̃libet q̃ de ſubtris ſibi debeat reb⁹ ꝯtẽplari.15.E.
Arteriæ aſperæ vſus.6.F./.14.I.
Articulata.in dict.Vox.
Articulus nihil ſignificat.3.I.
Articulus cur non proprie pars Orationis.3.I.
Articulus pars Locutionis,non Orationis.3.k.
Articulus vnde dictus.4.D.
Articulũ quãdo Verbis Grę ci cõiungant.11.B./12.B./C.
Articulus proprie Nominibus addit̃.12.B./C.

Articulū qñ pponant Grçci partibus Orōnis oib⁹.12.D.
Articulus ſingularis ꝙ/ois/aſcititia Præfinitio qūo conueniant, differantq;.13.B./61.I.
Articulus ſingularis quibus iungatur vel non.13.C./15.F./59.D./45.A./61.I.
Articulus ſingularis vim obtinet vniuerſalis Pręfinitionis.15.B./59.D./61.C./.H.
Articl'i duales,pl'aleſq; qūo differāt ab/ois/pfinitōe.61.I
Articuli vſurpandi ratio.61.G.
Aſcēſus Deſcēſuſq; idē ſubto ſunt: reſpectu differūt.3.D.
Athenienſes ſapientes.61.k.
Attica locutio.11.D.
Auium voces an literatæ.6 C.
Auis ꝙ non auis Veſpertilio.48 H.
Axioma.in dict.Effatum,Pronunciatum.
B A S I L I S C V S.i.Regulus qūo nā idiñā nomē.8.H.
Blityri vox nihil ſignificant.4.I /7.H./K.
Bonus qūo Verbum dicatur 11.B /12.H.
Bona ex ſeſe nobis tribuunt facultates Dei.31.B.
Bonus ꝙ Sutor ſeorſum de quoq; prædicata non neceſſario ſimul etiam prædicantur.47.B./C./E.
Bonus medicus eſt Hippocratēs, vnane hæc prædicatio, an plures.48.B.
Bonum quot modis capiatur.48.B.
Bonū genus qōdā Artis aut Artis pitor: qūo.48.B./C.
Bonū ſpectatur in Prędicamentis omnibus.48.B.
Bonū pdicatū de medico,p accñs pdicat de Hippocrate neq; de eo ſine medico pdicari pōt:ſicut nec pdicatus de Hippocrate vt hoie pōt p ſe ō medico pdicari.48.C.
Bonum forma finiſq; eſt:malum non.49.G.
Bono quomodo contrarium Malum.49.G.
Bono quando oppoſitum malum per contrarietatē: qñ vero per priuationem.49.G.
Breuitatis amator Ariſtoteles 11.F./16.D.
Brotos,i.homo,vnde a Græcis dictus.9.D.
Brutorum voces quales,ꝙ vnde.6.F.
Brutorum voces an literatę.6.G.
Brutorum voces natura ſignificant.7.H.
Brutorum voces an Nomina.7.H.
Brutorum voces cur illiteratorum ſonorum nomine dicantur Ariſtoteli.8.A.
Bruta cur noie ferarū dicta ab Ariſto.ꝙ Platone.10.A.
Brutis manſuetudo aſcititia.10.A.
Bruta nō ex arte,ſed ex nā agere.Intellectu orbata.15.B.
Bruta an vl'iuſ atq; itelligibiliū ɔprehēſiōe imptita.31.D.
Brutorum cur non ſit Pręelectio.33.C.
C A C H I N N V S vox natura ſignificans.7.H.
Cçleſtium an materia.58.B. (li.58.C.
Cæleſtiū facultatē ſola rōne cogitatiōeq; ab actu diuel-
Cçleſtia corpora nō oino imortalia.50.E.
Cçleſtibus an inſit vis aptitudinis.56.G.
Cæleſtium motus ſemper abſolutus.56.G.
Cçlū cur maſc.gen.Græci pronuncient.8.k.
Cçlum.in dict.Corpus.
Calui Myconij.63.A.
Canis.in dict.Latratus.
Caſus.in dict.Nomen.Verbum.
Caſus Ariſtotelicū nomē ſignāre rei pſentaneę.9.D.
Caſu non conſtat rerum natura & ordo.50.K.
Caſus ꝙ Fortuna cāæ circa rarius ɔtingens.33.C.
Caſus ꝙ Fortuna quomodo differant.33.C.
Categorema quid ſignificet Stoicis.10.I.
Cauſa oium pma cur apud Græcos neutri generis.9.B.
Cauſę,vel cauſę adiūctę rerū omnium Dij.31.D.
Cauſa opifex ac proſpectrix quotuplex.31.F.
Cauſę ſubſtantiarum ſempiternarum dij: generaſcentiū cauſæ adiunctę.31.H.
Celox nihil ſignificet in noie Epactroceloх.8.D.
Certitudinē obtinēt res ſempiternæ ex ſuiipſaꝝ nā.31.E.
Ciuiles actiones qua menſura & quo modo cognoſcat Mens humana.31.G.
Ciuitatis cur non eiuſdem conſortes qui non iiſdē vtūtur vocibus.5.B.
Cnax,vox nihil ſignificans.7.H.12.E.
Cnemo odio proſequens homines.17.B.
Cogitatrix ratio qualis.56.D.
Cogitatrix ratio hominis eſt.56.D.
Cogitatiōe an vtat' Nā vt iſtro ad exitū actionū.34.F.
Cogitatricis Animæ inſtrumētum Oratio.15.A.
Cogitatio in quo genere facultatum Animę.1.I.
Cognitio conīecturalis in quibus:vel non.31.C.
Cognoſcendi vires Animæ quę.1.I.
Cognoſcendi ordo nobis ab imperfecto ad pfectū.4.H.
Cognitio media inter cognoſcentem & rem quę cognoſcitur.31.G.
Cognitio quid.31.G.
Cognitio quando re quæ cognoſcitur par,præſtantior, deterior.31.G.
Cognitio Dei.& Prophetidis qūo differant.32.A.
Colorū nulla inter ſe oppoſitio qua ſunt colores.61.E.
Comœdia brutorum animaliū voces imitatur.6.G.
Comparari quę nequeant.61.E.
Competere quid ſignificet.12.F.
Cōpoſitio ſimpliciū vocū. quæ prima,q̄ ſecunda.1. G.
Compoſitionem circa ac diuiſionem falſum verumq; verſatur.6.H.
Compoſitio & diuiſio pro Affirmatione & Negatione dicitur.6.K.
Compoſitionē circa vel diuiſionē oino verū & falſum: non tñ cōpoſitio vel diuiſio vtriuſq; horū capax.7.A.
Compoſitio vel diuiſio ſubſtantiua ſola capax veri vel falſi.7.A.
Cōpoſitio vel diuiſio ſubſtātiua qualis.7.A.
Compoſitio vel diuiſio ſubſtantiua enunciatiuæ orationis eſt dūtaxat.7.A.
Cōpōni ne diuiſioniq; inſit omne verum.7.B.
Compoſitio & diuiſio an in intelligibilibus apud Platonem.7.B.
Cōpōnē qūo ſignificet ipſum Non eſſe.15 H.
Cōpoſitiora quo ſunt Prædicata eo magis arētāt.48.G.
Conceſſiōes ſæpe Poſitionum nomine vocari.3.B.
Cōcluſionē p Propōnes petit nſa.i.cogitatrix rō.56.D.
Concupiſcendi vires Animæ quę.1.I.
Cōcupiſcendi vires Animę eędem & viuendi.1.I.
Concupiſcendi a facultatibus quę proficiſcantur orationes: & quomodo 1.I.
Condictum quoq; Poſitionis dici nomine.3.C.
Coniecturalis notitia in quibus vel non.31.C.
Coniunctio nihil ſignificat.3.I.
Coniūctio cur non proprie pars Orationis.3.I.
Coniunctio pars Locutionis,non Orationis.3 K.
Coniunctio vnde dicta.3.D.
Coniunctione qūo vna fit Oratio illa/Sole terram illuſtrante dies eſt.16. A.
Cōiunctione vna Oo quot modis.15.H./16.17.B./19 C.
Coniunctionē per copulatiuam vna Oratione cur hypothetica magis vna.17.C.
Coniunctio diſiunctiua pro copulatiua.47.k.
Conſenſus quoq; dici Poſitionum nomine.3.C.
Conſequens eſſe quid.37.E./44.E.
Conſilium defectus prudentiæ eſt.31.D.
Conſilio nec nobis præſtantiores egent nec conſulere poſſunt Bruta.33.C.
Conſulant ne de rebus Dij.31.D.
Conſulere alias alia & facere quorum ſit 31.D.
Conſultoriæ voluntates actioneſq; cur laude vel vituperatione

peratione

peratione dignæ.30.G.
Conſultoria ratio potens eſt oppoſitorum.53.D.
Conſultoria.in dict.Voluntas,Prçelectio.
Contingenti eſſe & non eſſe quod conuen ens vniuerſale:vt contingis omni vel nulli.52.E.
Contingit nullum eſſe iuſtum hominem, Affirmatio ne hæc an Negatio.52.F.
Contingens & Neceſſarium oppoſita.52.H.
Contingentis Neceſſarijq; Propoſitionum inuětio mutuę conſequentiæ.52.I.
Contingentis Neceſſarijq; conſentientes Propoſitiões, an aliqua in parte differant 52.I.
Cótigẽs vl'is Negó an cú vl'i Affirmatiõe ꝯuertaſ.52 K.
Contingit nullum eſſe pennatum Hominem cur proprie Negatio eſſe videatur.51 K.
Cótingẽti qúo ꝑńs impoſſibile qúo Neceſſariũ.52.F.G.
Contingens & Poſſibile conuerti.53.D.G.
Contingens ꝛ Poſſibile media inter Neceſſarium & Impoſſibile.53.H./56.E./K.
Contingentis affirmationi cur conſequens videatur negatio Neceſſarij.53.H.
Contingens an conſequens Neceſſario.56.I.
Contingentis diuiſio.56 K.
Contingens a Poſſibili ſolo noíe diſcerni ab Ariſt .videri.56.K.
Contingens quod.56.k.57.A.
Contingẽs qó mediũ inter Neceſſariũ ꝛ Impoſſe.55.k.
Contingens.in dict.Non.
Contingens expullulat a materia.57.E.
Contingentibus omnibus cómune.35.C.
Contingens quod.35.H./51.H.
Contingente in quo magis vera Affirmatio in quo Negatio,in quo vtraq; pariter.36.A.
Contingentis cuius Ars & Natura.33.B.
Contingentis cuius Fortuna & Caſus.33.C.
Contingentis cuius Prçelectio 33.D.
Contingens quod vtrúlibet vocetur.33.D.
Contingẽs Impoſſe,Neceſſarium qúo differant.33.E.
Contingentis velut centrum Vtrúlibet.33.E.
Contingentia non definite a Dijs noſci aſſerentium ratio eiuſdemq; confutatio.33.A.
Contingente pro omni dictum Vtrúlibet.33.E.
Contingens in quibus ſit: vel non.34.K.35.A.
Contingens materia quæ.11.A.
Contingente in materia quæ Propoſitiones ſimul falſæ: quę veræ.21.H.16.C.
Cótigẽte in mã q̃ Propóńes verũ ꝛ falſuꝫ diuidát. 30.C.
Contingẽte in materia q̃ Propoſitiones veræ.21.F.
Cótingente in materia quomodo impꝑfinita Negatio ꝑ vniuerſali vſurpetur.17.A.
Contingẽtia futura nó definiũt verũ vel falſuꝫ.30.B./F.
Contingentibus de futuris Theorema quomó ad partes omnes pertineat Philoſophię.30.G.
Contingẽs negantes quo referant cauſas rerum.30.H.
Contingẽs negẫtes.in dict.Neceſſitate fieri oía dicẽtes.
Contingens tollentium rationes 30.I./32.F.
Contingentes tollentium confutationes.31.G./34.B.
Contingentia cum certo a Dijs noſcanſ,an eueniant ob id neceſſario.31.F./I.
Contingentia quomodo norint Dij.31.H.
Contingens nobis anceps indefinitumq;:Dijs vero definitum ac certum.31.K.
Contingens quádo & nobis definite cognobile ſit.31.k.
Contingens futurum.in dict.futurum.
Contingens triplex.32.B./34.I.35.C.
Contingens quæ verſentur cauſæ circa rarius.
Contingens quæ verſentur cauſæ circa frequentius.
Cótingẽs q̃ verſenſ cauſæ circa ę q̃liter.33.B./C./D.
Contingẽs & Poſſibile qúo ꝯueniãt differantq;.49.H.
Continuum ſectile in infinitum ſola aptitudine.58.D.
Contradictio quid ſit noſſe, vnum ex principijs Enunciationis.2.D.
Contradictio quid ſit.19.B./E./H./21.H.
Contradictio Ariſtotelicum vocabulum.19.E.
Contradictioni efficiendę quæ requirantur.19.I./19.A.
Contradictiones quot circa idem ſubiectum.10.K.
Contradictionem quæ faciant oppoſitæ Propoſitiones: quæ non.21.H./20.C./D.
Contradictio in dict.Verum ꝛ falſum diuidere.
Cótradicere ſibi mutuo q̃ videri poſſint impꝑfinitę.23.k.
Contradicere ſibiinuicem qui impræfinitas arbitrẽtur: & quomodo.26 H.
Contradicant quo modo ſibiinuicem impꝑfinitæ.17.G.
Contradictio qũo latius, preſſiuſue capiatur.28.F./19.D.
Contradictoriæ propoſitiones quæ ꝛ quáobrem.21.G./22.A /23.I./25.H.
Cótradictorias quoq; cur vocet Ariſtoteles vniuerſaliũ vniuerſaliter appellatione.15.I./16.B./32.C.
Contradictio nó omnis vera vel falſa.28.I./29.F.
Contradictoriarum quæ qua in materia vera ſit aut falſa.30.C.
Contradicere.in dict.Verum & falſum diuidere.
Cótradictiốis a dignitate Demõnes oẽs depromi 34.A.
Cótradictio q̃ nó ꝺfinite veꝝ ac falſuꝫ diuidat.34.E.35.B.
Cótradictiones ſpẽs diuerſas facit Subiectus finitus vel infinitus Prædicato eodem manẽte Prædicatus finitus vel infinitus Subiecto eodem manente,non.36.B.
Contradicant qũo impꝑfinitæ & Particulares.37.I.
Cótradictiốis ptẽ alterã i oí verã eẽ qũo itelligẽdũ.39.E.
Contradictionẽ ſimilr faciunt Propoſitiones verbũ/eſt/ poteſtate habentes idem actu habentibus.41.A./.G.
Contradicenti an contrarię Negationi ſimplici tranſpoſititia iuribus par Affirmatio.43.G.
Contradictionis partis alterius poſtulatio eſt Interrogatio diſputatoria.46.B.
Contradictionis qũo partem,qũo vero Contradictiõem totam proferenti Interrogationi occurratur.46.C.
Contradictionis partem vtráq; vel actu vel facultate in diſputatoria interrogatione contineri.46.E./I.
Contradictionis pars ne ſanſũ altera,diſputatoria ſit interrogatio,an vtraq;.46.H.
Contradictoria oppoſitio Propónum omnium modo carentium,penes ipſum eſſe ac non eſſe.50.A.
Contradictiones quot hoc libro tradantur.50.I.
Contradictiones quæ videntur ſimul veræ.52.C.
Contradictorię oppónis celebratio.58.F./59.A./62.A.
Contradictio pro Propoſitione.63 F.
Contrariæ Enunciationes quæ: & vnde dictæ.20.G./21.I./35.I./K.
Contrarię quæ non ſint Propoſitiones, licet quandoq; contraria ſint quæ indicantur.20.G.
Contrariæ quomodo non ſint Impꝑfinitæ:ſignificẽt autem quandoq; contraria.23.F./G.
Contrariæ nũquã ſimul veræ.35.I./62.B./C./H./63.E.
Cótrarię ſimplici Negationi trẫpoſititia trã valet Affirmatio.43.G.
Cótrarię q̃ videanſ ſiſ verę.52.D.
Contrariæ mó ꝑditæ quæ dictę Ariſtoteli.54.C.
Contrariæ non eo definitę ꝙ ſint cótrariorum.60.B.
Contrariæ opiniones quæ.60.D.
Contraria.in dict.Oppoſita.Subcontraria.
Contrariorum differentiæ.21.I.
Contraria nulla ſatis cóſtat vacare medio.21.k.
Contraria ſimul in eodem ſubiecto eſſe nequeunt: poſſunt autem ſimul inde abeſſe.21.K.
Contraria maximo interuallo diſtant inter ea quæ ſub eodem ſunt genere.21.K./61 E.
Contrarium an ſignificet Affirmatiõi Negatio.23.G.

Contrarium quibuſ non ſit.13.H.
Contraria cur ſignificẽt qñq; imp̃finitę ſolæ vl'tiũ.13.H.
Contrarietatem nullam ſignificant aſcititiæ Præfinitiones quouis modo oppoſitę.13.I.
Contrarietatẽ qñ maxie ſigñent imp̃finitę oppoſitę.13.I.
Cõtrarij Affirmatio an magis oppoſita q̃ Negatio.58.F./L./59.A./B./C./E./H./60 B./D./I./61.G./L./62.A./F./63.D./F.
Contrarium cur vnum vni.59.B./61.H.
Contrariorũ differentia cęterarum maxima.59.C.
Contrariorum differentia cur perfecta.59.C.
Contrariorum mediæ negationes earũdem.59.C.
Contraria cur fiant ex contrarijs.59.C.
Contraria finita certaq; ſunt.59.C./F./61.H.
Contraria qũo ex iis q̃ in medio ſunt fiãt nõnũq̃.59.C.
Contraria ne Affirmationi Negatio.59.F.
Cõtraria ꝓprie dicta q̃lia ſint oporteat.59.F./61.I./62.D.
Contraria qbus ſignificentur Nominibus.59.F.
Contrariũ qḋ infinito ſignificatũ Nomine.59.G.
Cõtrarii Affirmatio ⁊ alteri' Negõ qñ idẽ: vel nõ.60.A.
Contrario ex ipſo potiſſimum generatio: ex negatiõe nõ potiſſimum: ſed quando.61.I.
Contrarii Affirmatio quid afferat.61.C.
Contrarium nihil infinito.62.D.
Contraria nũquã ſimul in eodem.63.E.
Copulatiuæ loco diſiunctiua.47.K.
Corpus qḋ in orbẽ circũagiť imortale ⁊ non.50.E.
Corpus in dict.Cęleſte.
Corruptio.in dict.Generatio.
Cratyli ſententia de Noium naturali impoſitiõe.8.G.
Cupido in quo genere facultatum Animę.2.I.
DAEMONIAM ad prouidentiam qui referãt cauſas rerum.30.H.
De gręcæ coniunctionis ſignificatio.11.k.
De ſubiecto & In ſubiecto ꝓmiſcue dici quãdoq; apud Ariſtotelem.12.B.
Deceptio i iis eſt q̃ min' a ſeinuicem diſtent.60.H.
Definitio Rationis noie vocata Ariſtoteli.11.D.
Definitiones principia Geometriæ.2.D.
Definitiones cur Poſitionum nomine vocentur.3.C.
Definitiones eorum quæ ſunt vniuſcuiuſq; ſubſtantiam ſignificant.3.C.
Definitiões cur ſubiiciãtur Demõſtrationibus.3.C.
Definitiões cõplẽt genera ſuarum ſpẽrum.4.F.
Definitio nulla vocis ęquiuocę.15.G.
Definitionib' ꝯplẽdis nũq̃ aſciſcunť voces ęquocę.15.G.
Definitio niſi Verbum addatur vel caſus Verbi, nunquã tranſibit in Enunciationem.16.B.
Definitio vnum quid eſt, & non multa.16.B.
Definitio vnum non eſt quoniam verba omnia quibus conſtat ſine intermiſſione proferantur.16.C.
Definitio qualis Oratio.16.E.
Definitio quis cur vna oratio non plures.16.E.
Definitio quoq; eſt pro termino vel Subiecto vel Prædicato.16.C./17.B.
Definitio quid indicet.18.I.
Definitio ſubiecta vel prædicata, cum multa dicat, propoſitionem ne vnam faciat an multas.19.I.
Definitioni inſita plura illa de ſe mutuo neceſſe eſt vniuerſalr nõnunq̃, omnino vero ex parte affirmenť.19.k.
Definitione ſubiecta vel p̃dicata, cõſtans Propõ, ſi vnus terminus alter ſit, vna eſt ſignificatu & voce.45.I.
Definitio ſubiecta vel prædicata quando Propoſitiones vnam faciat quando vero plures.45.K.
Definitionem ſemper arctant additiones.48.G.
Definitio ipſum quid fuit eſſe pro quid eſt diciť.43.A.
Delineamẽtorũ ſeu Diagrãmatũ elemẽta quæ.2.D.
Demetrio Phalereo qd ſignificet titulus de Interpretatione: quid Ariſtoteli.1.H.
Demõſtrationis inuẽtio finiſ logicę facultatis.1.C.
Demõſtrationis inuentionem antecedentia.1.C.
Demõſtratio ſub qua ſpecie orationis.1.D.
Demonſtratiões ex quibus perficiantur.3.C.
Demõſtrationibus cur ſubiiciãtur Definitiones.3.C.
Demſ̃tationũ ꝑncipia q̃ noie Põnũ dicta Ariſtoteli.3.C.
Demſ̃one ſola licet exacte cognoſcere rerũ Natũ.15.E.
Demſ̃ones oẽs depromi ex dignitate Cõtradictiõe.34.A
Demſ̃tatiua Propõne quo iferior Dialectica.46.k.
Demõſtratiua Propoſitio vnde petatur.46.k.
Demoſthenes.F.Demoſthenis Pæanicus.11.D.
Demoſthenis iocus.63.A.
Dentium vſus.6.F./7.H./15.C.
Dep̃catiua oratio quę a Stoicis dicta.1.D.
Dep̃catiua oratio neq; vera, neq; falſa.14.H.
Dep̃catiua oratio ad quos pertineat.14.H.
Deſcenſus ⁊ Aſcenſus idem ſubiecto ſunt: reſpectu differunt.3.D.
Deus ſtudiorum ac literarum pręſes.1.B.
Deus cur maſc. generis.9.B.
Diis nobiſcum pactio nulla.9.F.
Deorum prouidentia quomodo fruamur nobis congrua.9.H.
Deus bona ſuppeditat cũctis liberaliter.9.G.
Dii an ignorare qdquã poſſint ex iis quæ ſunt.30.K.
Dii mẽtes impmiſtã omnino materię ſunt.30.K.
Dii ſupra intellectualem ipſam proprietatem verę ſuiipſorum eſſentię ſedem ſtatuere.30.k.
Deorum vita an implicita negociis putanda ſi curẽt particularia.31.A.
Deorum quæ ſunt non ex iis quę ad nos pertinent æſtimanda.31.A.
Deorũ facultas incorporea ꝑrſuſq; imateriata.31.A.
Deorum prouidentia quomodo arceri a noſtra ineptia dicatur.31.A.
Deorũ ꝑuidentiam latere quis nuſquã poteſt.31.B.
Deorũ prouidentia vel minima quæq; inſpectat.31.B.
Deorũ facultates bona ex ſeſe nobis tribuunt.31.B.
Deorũ ſeſe abdicentes facultatibus quid ꝑſequanť.31.B.
Deorum an incerta de futuris notitia.30.k.
Diis nihil præteritum aut futurum.31.C./I.
Diis nec quod mutatum eſt, nec quod natura eſt aptum mutationi non ſunt apud Deos.31.C.
Dii ad ea quę ſunt rationem principii obtinent.31.C.
Deos apud ipſos omnia in vno ſunt æuo inſtante collocata.31.C.
Dii auctores rerum omnium uel cauſę adiunctæ.31.D.
Dii quomodo prouideant.31.D.
Dii an conſulant de rebus.31.D./33.C.
Deorum vna ſimplexq; actio, ꝑrſuſq; imutabilis.31.D.
Deorum a prouidentia magis par eſſet deſpici res ſempiternas, q̃ fluxili præditas natura.31.E.
Dii cum certo norint contingentia an ob id eueniunt illa neceſſario.31.F./I.
Dii cognoſcunt vnã certaq; cognitione atq; indeclinabili.31.H.
Dii ſubſtantiarum cauſæ ſempiternarum: generaſcentium vero cauſæ adiunctæ.31.H.
Dii non ſolum ipſas velut cernunt ſubſtantias, ſed earum quoq; facultates functioneſq; tum quæ ſecũdum naturam ſunt, tum quæ p̃ter naturam.31.H.
Dii quomodo cognoſcant contingentia.31.H.
Dii res diuiduas norũt indiduæ: multiplicia forma ſimplici: temporalia ſempiterne: generabiliaq; ingenerabiliter.31.I.
Dei & Prophetidis cognitio quomodo differãt.32.A.
Dii nobis vtuntur ceu ſponte mobilibus.32.A.
Dii tribuunt omni pro dignitate.32.B.

Deus immortalis tãtum.50.E.
Deorũ facultates ſi rõnis minime ſunt exptes,qũo ſemp eodẽ pacto ſeſe habeãt ab oĩ mutatiõe exceptę.56.D.
Dei ratio qualis.56.D.
Dei mens & intellectualis ratio an idem.56.E.
Deos veros ſubſtantia eſſe actus.57.L.
Dij an humana ſpecie præditi.57.K.
Deorum concubitus quomodo intelligantur.58.A.
Deus cum ſit,quæ fieri nequeant.58.C.
Dialecticãppõ qñ p interrogationẽ pferaẽ:qñ nõ.46.K.
Dialecticæ Propoſitionis vſus 46.k.
Dialectica Propõ quo inferior ꝙ Demõſtratiua.46.k.
Dialectica Propoſitio vnde ſumatur.46.k.
Dialectica interrogatio,Propoſitio q̃dam eſt.45.D.
Dialectica.in dict.Diſputatoria.
Dialectic⁹ qs ſit Ariſtoteli:qs vero Platoni.46.L.
Dialectus quid.6.E.
Dialecti inſtrumenta.6 E.
Dictile quid ſignificet Stoicis.4.K.
Dictio quomodo differat a Nomine,Verbo,Voce ſimplici,Termino 1.D./14.A.
Dictiõis noie cur ps vocetur Enunciationis.14.E.
Dictio ſignificatioq; in omni oratiõe ex neceſſitate ſpectantur.16.K.18.F.
Dictione q̃ cõtineanẽ Orõnis drię.16./k.18 F.
Dictionis vocabulo tñ appellatur Nomen aut Verbũ, non etiam Enunciationis.17.G.
Dictio quid.17.G.
Dictio ab Ariſt.ipoſitũ Nomẽ ptib⁹ Enũciatiõis.18.B.
Dictio quid ſignificet Platoni.18.B.
Differentia p̃ſertim poſtrema,ſpecifica,propriæq; perfectrix materiæ.16.G.
Differentia contrariorum maxima omnium.59.C.
Differentia contrariorum cur perfecta.59.C.
Dignitas.in dict.Pronunciatum.Contradictio.
Diodori dialectici confutatio vocem omnem ſignificatiuam eſſe exiſtimantis.9.F.
Diſcẽdũ ꝙ ſit primum:deinde quid ſit.47 D.
Diſiũctiue pronũciatas Hypotheſes Ariſtoteli ſeſe inuicem ſequi.47.K.
Diſiunctiua pro copulatiua.47.k.
Diſpoſitio,pximæ q̃dam materiæ forma ipſa.16.G.
Diſputatoria interrogatio quid.46.B.
Diſputatoria ne interrogatio ipſum quid eſt.46.B.
Diſputatoriã ad interrogationem quomodo redigatur ipſum quid eſt.46.B.
Diſputatoria interrogatio quæ.46.C.
Diſputatorię interrogationi quomodo occurratur proferenti contradictionis partem.46.C.
Diſputatorię interrogationi quomodo occurratur proferenti contradictionem totam.48.D.
Diſputatoria in interrogatione partem vtráq; Contradictionis vel actu vel facultate contineri 46.E./L.
Diſputatoria Propoſitio quid.46.I.
Diſputatoria interrogatio pars ne tantũ altera Contradictionis,an vtraq;.46.H.
Diſputatoria.in dict.Dialectica.
Diſputatoriãppõ qñ ps dialectici Sylĩ:vel non.46.K.
Diſputatoriam ad interrogationem quomodo pcunctatrix redigatur 47.A.
Diuina qua menſura cognoſcat Mens humana.31.G.
Diuinus Intellectualis,& Animarius, tres primordiales Subſtantiarum naturalibus ſuperiorũ gradus.6.E.
Diuinis competit rebus Neceſſarium,57.E.
Diuina ſynceri ſunt actus,non tales actus.57.H.
Diuiſionum modi.4.E.
Diuiſio in Propoſitione quid ſignificet.6.k.
EFFATVM in dict.Pronunciatum.
Electione cum conſultoria actionibus fungentium tantum eſt conſultare,aliaſq; alia facere.31.D.
Elementa diagrãmatum quæ dicantur Ariſtoteli.2.D.
Elementum & lr̃a quo conueniant,differantq;.6.B.
Elementorũ ſeu lr̃arum cauſa effectrix & exẽplaris.6.G.
Empedoclis locus.57.K.
Ens non contrarium Non enti.59.D/.61.D.
Ens non comparatur Non enti,61.E.
Ens magis Enti an Non enti oppoſitum.61.E.
Entiũ qua ſimpliciter Entia ſunt mutuam oppoſitionem non eſſe quãpiam.61.E.
Entis primi diuina facultas re vera.49.A.
Entis primi facultas quouſq; porrigatur.43.A.
Entia ſupra omnia non ens quod.49.B.
Entia q̃ ſynceri actus,q̃ vero tales actus dicanẽ.57.H.
Entia materiata qualia.57.H.
Entia ſempiterna nequeunt quandoq; non agere.35.B.
Ens cõmunius ꝙ verbum Eſt.13.D.
Ente ab ipſo deductum verbum eſſe.10.I./13.D.
Ens non dicit rem eſſe.12.K./13.D.
Enti cõmiſtum non Ens.19.F.
Entibus de quibus fiat prędicatio.43.A.
Entibus in quibus ſit,aut non ſit verũ & falſum.4.K.
Entium gradus exiſtentiæ.5.H.
Entium quodplã an ignorare Dij poſſint.30.k.
Ens vnum eſſe,poſitio Parmenidis.3.C.
Ens.in dict.Non ens.
Ens non ſignificat quidꝙ eſſe.12.K.
Entia prima ac plane ſumma quæ.57.H.
Entelechea Ariſtotelicũ nomẽ formæ ↄueniens.9.D.
Enunciationem cur nemo in Affirmationem ⁊ Negationem vt totum in partes diuiſerit.4.E.
Enunciatiõis Spẽs Affirmatio & Negõ.4.F./G./7.A./15.
Enũciatiõis gen⁹ Oṙo.1.C.4 F.4H./15.C. (G./16.C.
Enũciationis pars cũ noie Dictionis appelletur.14.E.
Enũciationis definitio.15.G./18.I.
Enunciatiua oratio quæ.1.C.14.H.
Enũciatiua cur ſola hoc libro tracteẽ.1.D/.14.H./15.E.
Enũciatiua ſola capax v̈itatis falſitatiſq;.1.D./7.A./14.H.
Enunciato Effati vel Poſtulati noie Stoicis dicta.1.D.
Enunciatione quatenus differãt oratio Iurandi.Expoſitiua,Suppoſitiua,Pronunciato ſimilis.1.D.
Enunciatiuæ ſpecies orationis.1.E.
Enũciatiua de q̃ orone agaẽ,vel nõ agaẽ hoc libro.1.E.
Enunciationes ſuppoſitiuę ortum prædicatiuis ferũt acceptum 1.F.
Enunciationes hoc volumine,non Propoſitiones inſpectantur:in Reſolutorijs contra.1.G.
Enunciatio ſola ex orationibus a cognoſcendi facultate oritur.1.K.
Enunciationis vſus.15.K.1.E.
Enunciatio cur ſola ex orationib⁹ capax veri ⁊ falſi.1.K.
Enunciatiuę orationis principia quæ.2.D.
Enunciatio omnis ex Nominibus & Verbis.3.B.
Enunciationi q̃ partes orationis neceſſariæ:q̃ nõ.3.F.
Enũciationi q̃ partes orõnis vtiles:quæ non.3.G./H.
Enunciationi q̃ conferãt Aduerbia:quæ nõ.3.G./H.
Enunciationi quãuis adhibitæ,quæ non proprie partes Orationis putentur.3.I.
Enunciatio Nomine prorſus conſtat & Verbo:non eius tamen pars omnino eſt Verbum.4.C.
Enunciationem diuidi quo & an recte dicãt in Affirmationẽ & Negationem vt gen⁹ i ſpẽs.4.E./15.G./k./18 I.
Enũciationẽ diuidi q̃ & an recte dicãt i Affirmationẽ & Negõnẽ vt gen⁹ ęquoca vox i ſignata.4.E.15.G.k.18.I.
Enũciatiuę orõnis eſt tñ ſubſtãtiua ↄpõ diuiſioq;.7.A.
Enũciatiua in q̃ orone nec verũ nec falſum.7.A./10.H.
Enũciatiõeq; nõ pficit caſus tñ nois ẽ v̈bo adiũct⁹.7.A.

Enunciationem facere poteſt caſus nullus Nominis cum verbo/eſt/7.A./11.D./.0.H.
Enúciationé quæ faciant verba caſibus conſtructa.10.I.
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Categorema & Symbama:quæ.
Enunciatio q̄ dicat a Stoicis Paraſymbama:quæ:
Enunciatio quę dicat a Stoicis Minuſq̄; categorema.q̄.
Enúciatio q̄ dicat a Stoicis Minuſq̄ paraſymbama.10.K
Enunciatiuæ Orationiſq; contéplatio cur ſolius Philoſophi.11.E.
Enunciatiua vna prima oratio Affirmatio:deinde Negatio:cæterę omnes coniunctione vna.15.H.
Enunciatio, vt hæc/Sole terram illuſtrante dies eſt/quomodo cóiunctione vna.15.A.
Enúciationes duæ integrę ſine cóiunctione actu accepta ſufficere nequeunt ad Orónem vnam faciēdā.16.A.
Enunciatio omnis ex Verbo; vel caſu Verbi.16.B.
Enunciatio quę vna: quę plures.16.K.
Enunciandi modi.17.H.
Enunciationis proprium.17.I.
Enunciatio quę ſimplex: quę compoſita.18.B.
Enúciatio an definiatur p Affirmationé & Negóné.18.I.
Enunciatióis de pncipijs tradita hoc libro pcepta plurima, eadem pluribus locis apud Platonem legunt, maxime vero in Sophiſta.19.E.
Enúciatio in dict. Oro, Propó, Affirmatio & Negatio, Vlis, Particularis, Imprę finita, Singularis, Cótrarię, Subcontrariæ, Contradictoriæ, Aprędicato tertio conſiſtens, Modo prædita, Infinita, Traſpoſitiua, Priuatiua, Subalternę.
Enúciemus qñ de ſolis Spēbus, nó ēt Indiuiduis.21.D.
Enúciationé facere neq; pdicatum Nomé ſine verbo vt eſt, vel fuit, vel erit.11.K./11.C./37.C./38.F.
Enunciationem ad perfectam opus eſt Verbo indicatiui modi.51.I.
Epactrocelox nullam ſui partem habet ſignificantem, vt hanc/Celox.8.D.
Epactrocelox quid 8.D.
Ergo quid ſignificet.32.B.
Erit/verbum/non competit dijs.31.I.
Erit/verbum/quid ſignificet.31.I.
Error in iis accidit quæ a ſeinuicem minus diſtát.60.H.
Eſſe in ipſum generatio eſt iter.18.C.
Eſſe/et/non eſſe eúdem modalibus obtinét ordinem ad modos, quem in modo carentibus habent ſubiectę res ac prædicatę ad ipſum/eſſe/et/non eſſe.53.A.
Eſſe compoſitionem quandam ſignificat quam ſine compoſitis non eſt intelligere.11.k.
Eſſe in ſubto, & pdicari de ſubto qúo differunt.12.A.
Eſſe in dict. Non eſſe.11.A.
Eſſentiæ rei imago eſt Veritas; Falſitas vero eiuſdem priuationis.21.K.
Eſſentia exilis hęreſq;.31.H.
Eſt & nó eſt/quádo partes ppónis:quando non.4.C.
Eſt verbo iunctus caſus tñ Nominis non perficit Enunciationem.7.A./10.H./11.D.
Eſt ab ente deducitur.10.I./13..D.
Eſt quid ſignificet.10.I.
Eſt uel/non eſt/verbo omiſſo, non prædicatur Nomen.11.k/12.C./37.C.
Eſt ſeu/quod eſt.in dict. Ens.
Eſt & non eſt an ſignificent verú vel falſum.13 A./B./D.
Eſt quidqd potiſſimú, qd ſecúdo loco ſignificet.13.G.
Eſt quę adijciant Affirmationes negatiuam particulam, vt in Negationes tranſeant; quę non.16.E./20.H./22.G./27.E./47.C./50.F./I.
Eſt addita negatiua particula in præfinitis Propoſitionibus; aut ſi cum verbo eſt exaudiatur ad Prędicatum; vel ad Prę finitionem.27.E./.G./.K.
Eſt negatiuam particulam iungentes prę finitæ Negationes cur rariores apud Veteres.28.B.
Eſt verbum duplex.31.I.
Eſt verbú quod competat dijs vel non.31.I.
Eſt verbú q ſicópętés dijs omniq; intelligibili quid ſignificet.31.I.
Eſt verbum quando tertium apprędicatur, duobus modis oppoſitiones dicuntur 37.A.
Eſt verbum.in dict. Apprędicatum.
Eſt/Nomen vel Verbum.37.A.
Eſt verbi vſus & vis in ppóne.37.D./38.F/.48.A.
Eſt tertiú in Propóne qñ pdicet: qñ appdicetur.38.F.
Eſt ſolum verbum appdicatur.38.G./.41.A./48.A.
Eſt vbi pdicati locú obtinet & vbú qóuis aliō.41.A./D.
Eſt verbum actu habētibus Propoſitionibus cótradictionem ſimilr faciút & quę poteſtate ipſu; habét.41 A./G.
Eſt verbú qúo de eo quod nó ſit, vere dicat.42.K.43.D.
Eſt verbum pfuit, & fuit pro eſt.49.A.
Eſt verbum quádo per ſe prędicetur: quádo vero per accidens.42.K./.43.D./.48.F./.K.
Eſt cum verbo ſi traſponatur negatiua particula cur nó mutet Propoſitionem.44.G./45.A.
Eſt verbum ſolum Propoſitioné integram pręſtat ex tertio apprędicato conſiſtentem.48.A.
Eſt verbum de Homero vt Homero, non vt Poeta quomodo vere prædiceri videatur.49.A.
Eſt ſolo verbo opus eſt in mó pditis Propónib⁹.51.I.
Eστι/ verbum núquá in fine acuitur.26.I.
Etymologiam agnoſcunt omnes.9.A.
Eunuchus vir & non vir.48.H.
Ex compoſito quid ſignificet.7.I.
Exemplorum vis & vſus.31.I.
Exēplis exqſitis vbi vſus Ariſtoteles vel non:& q̄re.36.I.
Expoſitiua oratio quæ.1.D.
F A B V L A R V M auctores occaſiones tradere non neglexerút qbus ei qđ dici vř fides hñda nó eēt.57.K.
Facere alias alia quorum ſit.32.D.
Facultas in dict. Naturalis. Animaria. Poteſtas.
Fęx iure appellata rerum materia.5.H.
Falſum.in dictione. Verum. 19.F.
Falſum in quibus.19.F.
Falſitas imago eſt rei eſſentiæ priuationis.21.k.
Fato qui cauſas rerum aſcribant.30.H.
Ferarum nomine cur dicta ſint Bruta animalia Platoni & Ariſtoteli.10.A.
Fieri & eſſe an contraria.28.C.
Fieri.in dict. Generatio.
Figura de tali ppónú cóplexu dictú nomé, Ariſt.eſt.9.D.
Figurę nihil contrarium.13.H.
Finis quędá & forma eſt Boná malum non.59.G.
Finis q̄dam & forma eſt Affirmatio.52.G.
Finitæ magis Affirmationes Negationibus.52.G.
Finitum.in dict. Propoſitio.
Finitú finito opponit, non infinitum.59.F./61.H.
Finito ſignificari Nomine vtrúq; op; contrariorum.59.F.
Fluuius cur maſc.generis.8.I.
Fœmina.in dict. Maſ.
Fons cur Græcis fœminini generis.8.I.
Forma q̄dam & finis eſt Affirmatio.44.K./52.G.
Forma q̄dam & finis eſt Bonum; malum non.59.G.
Formæ contraria priuatio quæ.59.G.
Forma.in dict. Materia.
Formæ ſeparabiles a mã, actus ſunt ſine poteſtate.5.H.
Formam, vt vniatur Materię, nullius alterius egere adiumento.16.G.
Forma duplex.16.G.
Forma eſt proximæ q̄dam Materię diſpoſitio.16.G.

Formas

Formas mãtas fugere pp aſſiduã fluxionem.58.B.
Formas ſupra omnes non ens qd.49.B.
Forma ſemper actu:poteſtate materia:compoſitum actu imptitum.57.I.
Formæ quæ ſyncerorũ actuum nomine vocentur.57.I vel Formę quæ actus ſint:quæ vero actu.58.B.
Formę compoſitæ:& vnde.53.A.
Fortuna & caſus cauſæ circa rarius contingens.33.C.
Fortuna & caſus quomodo differant.33.C.
Fructus & Semen idem ſubto ſunt:reſpectu differũt.3.D.
Fuit quid ſignificet.31.I.
Fuit verbum non competens dijs.31.I.
Fuit pro eſt.49.A.
Futura ꝯtingẽtia nõ definiunt verũ vel falſum.30.B./.F.
Futuris de ꝯtingentibus theorema ad partes omnes Philoſophiæ neceſſarium.30.F.
Futuris de ꝯtingentibus theorema qũo Ethicum.
Futuris de ꝯtingentibus theorema qũo Phyſicum.
Futuris de ꝯtingentibus theorema qũo Logicum.
Futuris de ꝯtingentibus theorema qũo Theologicũ.
Futuris de ꝯtingentib⁹theorema qũo Vulgare.30.G./H.
Futura an certo Dij norint.31.K.
Futurum nihil Dij.30.C./I.
Futura cum certo Dijs noſcanẽ an ob id eueniant neceſſario.31 F./I.
Futura in ægrotis quã prædicant Medici.31.K.
Futurum cur ambigue prænuncient Oracula.32.A.
Futurum & qđ nondum eſt,ſeu magis græce eſomenon & mellon quomodo differant.32.E.
Futurum cõmunius dictum de eo qđ nõdũ euenit.35.A.
GEMITVS vox natura ſignificans.7.H.
Generabilia magis egent Deorum prouidentia q̃ ſempiterna.31.E.
Generabilia ꝓpter ſui fluxibilitatem materiæ ferri in omnis generis mutatione natura voluit.31.E.
Generabilia non multum habẽt opifice ac proſpectricis cauſæ eodem modo perpetuo ſeſe habentium.31.F.
Generaſcentium cauſę adiunctæ ſunt Dij:ſubſtantiarum vero cauſę ſempiternarum.31.H.
Generabilia ingenerabiliter Dij norunt.31.I.
Generabilia & corruptibilia quę.53.B.
Generabilibus in ſolis facultas quæ.56.F.
Generabile ita ſe hʒ ad ſempiternũ vt ptãs ad actũ.57.H.
Generabilibus priora ſempiterna.57.H.
Generationis perpetuæ Indiuiduoꝝ infinitudinẽ cõprehendit vnitqʒ Spẽs,cum vna ex ſuipſi⁹natura ſit.24.A.
Generatio iter eſt in ipſum eſſe.28.C.
Generationi neceſſaria Priuatio.57.E.
Generationem interitumqʒ agnoſcẽtium eſt Poſſibile ꝓprie dictum.57.H.
Generatio rerũ ſucceſſiua a ſuprorib⁹ad iferiora.58.B.
Generationes ex oppoſitis emanant.60.E.
Generatio ex contrario potiſſimum;ex negatione nõ potiſſimum:ſed quando.60.I.
Genera finitiones cõplent ſuarum ſpecierum.4.F.
Genus.in dict.Species.
Genus ſi natura ſit,eſt & Species natura.4.G.
Genus perfectius Specie.4.H.
Generis maſculini fœminini,neutri ratio apud Græcos in Nominibus.8.I.
Genus pro Specie dictum.10.A.
Genus an prædicetur de ijs quæ priora poſterioraqʒ inter ſe ſunt.15.K.
Genus materiæ ꝓditum eſſe ratione.16.G.
Genus non niſi Specierum interuentu imptitur Indiuiduis.21.D.
Genere diuerſa non comperantur.61.E.
Genere conuenientium interuallum latiſſimum inter cõtraria.61.E.
Geometriæ principia quæ.3.D.
Geometrarum mos.57.G.
Grãmaticorum error.6.G.
Grãmatici rectene & qũo R ectũ caſum eẽ affirmẽt.10.F.
Grãmatici Stoicorum veluti aſſeclæ.10.F.
Grãmaticus quatenus de Oratione agat.15.D.
Grãmaticus voces potiſſimum contemplatur.23.E.
Gutta Ariſtotelicũ nomẽ ſignificatẽ rei conueniẽs.9.D.
HABITIBVS analogæ Affirmationes:Negatiões priuationibus.22.E.
Habitus.in dict.Priuatio.Poteſtas.
Habitus notiores Priuationibus.22.E.
He.in dict.Articulus.
Heliupolis.i.Soliſçiuitas,nomẽ,an oratio.8.E.
Heracliti poſitio.3 C.
Heracliti ſententia de Noĩum naturali impõne.8.G.
Hermini erratum.6.D./.11.G.
Hermogenes qũo poſitiõe eſſe Nomina dixerit.8.I.
Hircoceruus q̃uis compoſitum nomen,nihil tamen verũ ſignificat aut falſi.6.H./7.D.
Hircoceruus in ſola cogitatione eſt.7.E.
Hircoceruo de quo nõ exiſtẽte ꝓdicetur quidpiã.42.K.
Hircoceruus qui opinabilis & noiabilis:qui nõ.42.K.
Hirundo nidum ſibi finxit ex natura,non arte.15.B.
Ho.in dict. Articulus.
Homeri loca.5.C./23.A./D.27.B./K./30.H./34.G./47.K.63.A.
Homines odio ꝓſequentes Cnemo Timoqʒ.27.B.
Hominis cur ſolius Prælectio.33.C.
Hominum opera per prælectionem.33.C.
Hominis ratio qualis.56.D.
Homo & Scientiæ capax æqua de ſe mutuo dicunẽ prædicatione.25.G.
Homo ſociabile Animal.5.B.
Hominis vox natura ſignificans quæ.7.H.
Hoĩum functio eſt dũtaxat pactio q̃ fit de vocibus.8.A.
Hominis ſolius eſt vti conuento.8.A.
Homo quomodo a Gręcis dicatur Anthropos & Merops.& Brotos.9.E.
Homo,ſi prædicetur, Verbum eſt.12.H.
Homo ſolus mortalium particeps eius Animæ q̃ ſuapte induſtria mouetur,artificioſeqʒ agere poteſt.15.A.
Hoĩs ineptia qũo arceri dicatur Dei prouidentiã.31.B.
Homo mortuus non vere homo dicitur.48.F./H.
Humani ingenij ad ſummum exercuit Proclus Diuinus præceptor Ammonij veterũ placita interꝓtandi facultatem.ac ſcientiarũ naturæ rerũ iudicium.1.A.
Humanæ vox quæ.6.E.
Humanarũ vocũ notas eſſe,Literarum munus.8.A.5.B.
Humanæ voces excompoſito.8.A.
Humana ne ſpecie prędíti Dij.57.K.
Hydor.i.aqua cur genere neutro a Græcis dicaẽ.9.B.
Hypotheſea diſiunctiue pronunciatas Ariſtoteli ſeſe inuicem ſequi.47.K.
Hypothetica.in dict.Suppoſitiua.
IAMBLICVS diuinus.31.G.
Iamblichi expoſitiones opinioneſqʒ.31.G./46.H./52.H.
Imaginariis de ipſis quoqʒ fit prędicatio.43.A.
Imaginatio in quo genere facultatum Animæ.1.I.
Imaginationẽ ſępe ab Ariſtotele in libris de Aĩa paſſiuũ Intellectus nomine appellari.& q̃obrem.2.A.
Imaginatio quomodo differat a Senſu.2.A.
Imaginatione cur agamus per ſomnum ſenſibus ferientibus.2.A.
Imaginatio cum partitione quadam ac ſeparatione qđlibet nouit,vtpote nõ ſeparabilis a corpore.2.A.
Imaginatio principium quoddam ſenſuum.2.B.

Immortalia quæ tm̃ ſint: q̃ vo & ĩmortalia & nõ, 50.E.
Immortale quotuplex. 50.E.
Immutabile prius mutabili. 31.C.
Imperatiua oratio qualis. 1.C.
Imperatiua oro q̃uo a ꝯcupiſcẽdi facultate eueniat. 1.I.
Impoſſibile inter & Neceſſariũ mediũ Poſſibile vel Cõtingens ꝓprie dictum. 51.H./56.E./K.
Impoſſibile ſolam rei ſubſiſtentiam deſtruit: non etiam ſubſiſtendi modum. 57.B.
Impoſſibile vel extra ea quę ſunt plane excidit. 57.E.
Impoſle Contingens Neceſſariũ q̃uo differant. 33.E.
Impoſſibile eſt nõ fieri qui dicit magis cõmouet q̃ qui neceſſe eſt fieri. 33.G.
Impoſſibile quotuplex. 35.G.
Impoſſibile quod. 35.H./k.
Impoſſibilis & Neceſſarii Propoſitiones quomodo idẽ valeant. 52.H./54.E.
Impoſſibile & non Impoſſibile quomodo conſequentia ſint poſſibili & non poſſibili. 23.F./G.
Impoſſibile idẽ valẽa ꝯtra ac neceſſariũ reddit. 54./D./E.
Impoſ'is materia Propoſitionũ quę: & vnde dicta. 21.A.
Impoſſibili in materia quę veræ, quæ falſæ Propoſitiones. 21.H./22.F./G./30.C./E.
Impoſſibili in materia an Negatio articularis vniuerſali Affirmationi conſentiat. 22.D.
Impræfinitis quoq; quomõ conueniant regulæ de Propoſitionum proditæ conſequentia. 43.D.
Impræfinitę rõnẽ hñt materię ad Præfinitas. 26.C.
Imp̃finitæ an tantũdẽ valeant Particularib⁹. 26.C./D.
Impræfinitæ cur tantũdem valeant Præfinitarum deterioribus. 26.D.
Imp̃finita Negatio particulari ne Negationi, an vniuerſali tantũdem valeat. 26.F./K./27.E./G.
Imp̃finitas qui ſibiĩnuicem contradicere arbitrentur & quomodo. 26.H.
Imp̃finita Negatio q̃uo pro vniuerſali vſurpetur. 26.K.
Imp̃finita Negatio an verax in materia ſola impoſſibili, quo modo & vniuerſalis. 27.C.
Imp̃finita Negatio quomodo ſuæ cõcurrat Affirmationi: quomodo contradicat. 27.G./28.E.
Imp̃finitæ nullam ipſæ per ſe certam in quanto poteſtatem habent. 27.G.
Imp̃finita in Enunciatione poteſtate cõtinetur/aliquis/ ſiue vllus. 27.I.
Imp̃finita Negatione cur nemo vſus Veterum pro Particulari. 28.B.
Imp̃finita Negatio a negatiua incipiẽs particula ad vniuerſalem magis declinat. 27.H./28.E.
Imp̃finitæ qua in materia contradicant. 30.D.
Imp̃finitę qua in materia ſimul veræ ſint. 30.D.
Imp̃finita Negatio qualis. 36.C.
Imp̃finitæ q̃uo ſimul veræ: q̃uo contradicant. 37.I.
Imp̃finita poteſt tota Prædicatum fieri Subiecto extrinſecus addito. 39.C./42.G.
Imp̃finitis in ſimplicib⁹ tranſpoſititiiſq; oppoſitis nõ ſequuntur Affirmationes ex Negationibus. 42.G.
Impræfinita propnſitio quæ. 21.E.
Impræfinita ꝓpoſitio. in dict. Vniuerſalis nõ vniuerſalr.
Imp̃finitę quomodo non contrarię: ſed contraria quãdoq; ſignificent. 23.F./G.
Imp̃finitę cur ſolæ vr̃ium ſignificent q̃q; cõtraria. 23.H.
Imp̃finitæ q̃n maxime contrarietatẽ ſignificent. 23.I.
Imp̃finitæ an contrariæ ſeu tantũdem valeant vniuerſalibus vniuerſaliter 23.I.
Imp̃finitę quæ videri poſſint ſibi mutuo ꝯdicere. 23.k.
Imp̃finitas tãtũdẽ valere Particularib⁹. 22.k./26.B./27.G.
Impræfinitę quando ſimul veræ. 26.B./C.
In ſubto & de ſubto ꝓmiſcue dici q̃q; apud Ariſt. 12.B.
Inæquale cur ſubiectum ei quod eſt nõ æquale, nihil autem ei quod non eſt æquale. 43.C.
Indiuidua. in dict. Singularia. Particularia.
Indiuiduorum perpetuæ generationis infinitudineʒ cõprehendit vnitq; Spẽs, cũ vna ex ſuiipſi⁹ nã ſit. 24.A.
Indiuiduis in ipſis tm̃ quando diſtinctionem faciat aſciritiæ Præfinitiões: quãdo vero in Spẽb⁹ p̃mũ. 21./B.C.
Indiuiduis nõ impti' Gen⁹ niſi p interuẽtũ Spẽrũ. 21.D.
Indiuiduis p̃ſertim cur inſint Accidentia: non ꝓprie vero Speciebus. 22.D.
Indiuidua modis omnibus mutabilia penes Accidentia Subſtantiam q;. 21.D.
Indiuidue cognoſcunt dij res diuiduas. 31.I.
Ineſſe an modus ſit. 50.A.
Ineſſe Propoſitiones Informat modi expertes. 50.A.
Inexiſtentium pręfinitarum conſequentia. 52.I.
Infantium voces cõceptum Mentis nullum, ſed affectus quoſdam Animi ac diſpoſitiones notant. 7.I.
Infinitiua. in dict. Verba.
Infinitũ. i dict. Nomẽ, Verbũ, Indiuiduũ. Subt⁹, p̃dicat⁹.
Infinita ꝓpõ quę Theophraſto: quę vero finita. 21.F.
Infinita ꝓpoſitio quę dicatur ab Ariſtotele. 37.E.
Infinita propoſitio. in dict. Tranſpoſititia.
Infinito nihil contrarium. 61.D.I.
Ingenerabiliter dij norunt generabilia. 31.I.
Iniuſtũ infinitudo eſt & formę priuatio. 37.k.
Inſtãte æuo in vno collocata ſunt apud Deos oĩa. 31.C.
Inſtrumentum naturalis in nobis Facultatis Oro q̃uo ſit ſi poſitu conſtet. 15.B.
Inſtr̃m Noium vel Rerũ ſignificatiõis ipſa Oratio. 25.A.
Inſtrumentis egent naturales omnes facultates. 14.I.
Inſtr̃m oẽ naturalis omnis facultatis natura ꝓſtat. 14.I.
Inſtrumẽtũ ne nãlis in nobis Facultatis ipſa Oro. 14.I.
Inſtrumentis naturalibus vtitur Ars: aliaq; ſibi artificialia comparat ad ꝓprias actiones obeundas. 15.B.
Intellectualis ratio qualis. 56.D.
Intellectualis ratio Dei eſt. 56.D.
Intellectualis ratio & Deorum mens an idem. 66.E.
Intellectualẽ ſupra ipſam proprietatem verę ſuiipſorum eſſentiæ ſedem Dij ſtatuere. 10.k.
Intellectualis, Ajarius, Diuinuſq;, gradus tres p̃mordiales ſuperiorũ naturalibus Subſtãtiarum. 6.E.
Intellectus cur Græcis maſc. generis. 8.k.
Intellus nẽ q̃uo differat ab eo q paſſiuus ꝓpe vocat. 2.C.
Intellectio rationalis Animę quomõ differat ab eo intellectu qui per ſe abſolutus vocatur. 2.C.
Intellectionem rationalis Animę q̃uo affectus noie vocet Ariſtoteles. 2.C.
Intellectus paſſiuus corruptibilis. 2.B.
Intellectus in quo genere facultatum Animæ. 1.I.
Intellectus paſſiui nomine Imaginationem ſæpe vocari ab Ariſtotele in libris de Anima: & quare. 2.A.
Intelligere quid. 5.F.
Intelligere nihil habet contrarium. 23.H.
Intelligi nihil harum quæ apud nos rerũ ſunt ſine paſſiuo intellectu. 2.B.
Intelligibili omni cõpetẽs verbũ eſt, quod. 31.I.
Intelligibilibus apud Platonem an inſit compoſitio & diuiſio, cum vera ſint. 7.B.
Intelligibiliũ cõprehẽſiõe an Bruta impticnt. 31.D.
Intelligibilia ſynceri ſunt actus: nõ tales actus. 57.H.
Intelligibilia prima oium ſũmaq; plane entia. 57.H.
Intelligibilib⁹ in ipſis nulla poteſtas aptitudis. 56.G.57.I.
Interp̃tatiõis nomẽ quid ſignificet Demetrio Phalereo: quid Ariſtoteli. 1.H.
Interprętatio, in dict. Liber.
Interrogatio rñſiõi ꝯiũcta verũ aut falſũ declarat. 17.K.
Interrogatio re vera neq; Noie neq; Verbo ꝯtiet. 17.k.

INDEX

Interrogatum inficiari ſi verum ſit in ſingularibus, verum quoq; eſſe affirmare.43.D.
Interrogatum inficiari ſi verum ſit in vniuerſalibus, verum eſſe & negare.43.D.
Interrogatio.i dict. Dialectica. Diſputatoria. pcũctatrix.
Interrogatio qd eſt nõ eſt diſputatoria.46.B./47.A.
Interrogatio quõ ad diſputatoriã redigaẽ.46.B.47.A.
Interrogatiua oratio qualis.1.C.
Interrogatiua ab oratione quatenus differat Addubitatiua Stoicorum.1.E.
Interrogatiua oro quõ a ꝯcupiſcẽdi facultate pućiat.1.I.
Interrogatio quotuplex.46.C.
Interrogationibus quibus quomodo reſpõdẽdũ.46.C.
Interrogata Affirmatione Negationem quoq; facultate contineri.46.E.
Interrogeẽ qñ diſputatoria Propoſitio: vel non.46.k.
Inuitum inter & libens quod medium.3.E.
Ira in quo genere facultatum Animæ.1.I.
Iudex Princeps & non princeps.48.I.
Iudiciuz ſcientiariũ naturæ rerũ ad humani igenij ſummũ exercuit Proclus diuinus pceptor Ammonij.1.A.
Iurãdi oro : q̃ & quatenus differat ab Enunciatiua.1.D.
Iuſſio quõ a concupiſcendi facultate emanet.1.K.
Iuſſus quomodo Verbum dicatur.11.B./12.H.
Iuſtũ finis qdã & forma & habit⁹ & q̃ſi pfectio eſt.17.K.
LABIORVM vſus.6.F./.7.H./15.C.
Lacedæmonii tolerantes.61.k.
Lacus cur Græcis fœminini generis.8.I.
Lapis & non lapis eſt pumex.48 I.
Latratus vox natura ſignificans.7.H.
Latratus vox natura ſignificãs illiterata.7.K.
Lax græcum Aduerbium.i.calcibus.3.H
Libens inter & Inuitum quod medium.3.E.
Libri de interp̃tatione finis quæ.15.H.
Libri huius caput poſtremũ an Ariſtotelis.58.H.
Librum de Interp̃tatione cur quidam inter cõmẽtarios hoc eſt hypomnematicos reponẽdũ ci ſuerint.49.D.
Libri de Interp̃tatione caput tertium pulchra complura obtinet præcepta 49.D.
Libro hoc traditorum oĩum ſeriem & ſequelæ continuitatem cur ſtudioſe oſtendat Ammonius.49.E.
Liber Ariſtotelis de Interp̃tatione celebris apud Philoſophorum pceptorũ frequẽtia, tũ difficultate dictionis.1.A.
Librum Ariſtotelis de Interpretatione cur multos nactus explanatores.1.A.
Libri Ariſtotelis de Interp̃tatione explanatio hæc magna ex parte ſumpta ab Ammonio ex enarrationibus Procli præceptoris ſui.1.B.
Librorum Ariſtotelis explanationi quot & quę capita præfanda.1.B.
Libri Ariſtotelis de Interp̃tatione propoſitum.1.B./H./3.A./5.A./52.G.
Libri Ariſtotelis de Interpretatione locus in ordine cęterorum logicæ facultatis librorum.1.H.
Libri Ariſtotelis de Interp̃tatione vſus.1.H.
Libri Ariſtotelis de Interp̃tatione tituli ratio.1.H.
Libri Ariſtotelis de Interpretatione diuiſio.2.D./10.H./37.B./49.G.
Liber hic de Interp̃tatiõe an re vera Ariſtotelis.1.K.
Liber in dictione Prædicamenta. Reſolutoria.
Libro de Interp̃tatione de qua agatur oratione.1.D.
Libro de Interp̃tatione de q̃ agaẽ orone enũciatiua.1.E.
Libro de Interp̃tatiõe orones vt Enũciatiões, nõ vt Propoſitiones inſpectanẽ in Reſolutorijs contra.1.G.
Liber de Interpretatione inſcriptus quid ſignificet Demetrio Phalereo: quid Ariſtoteli.1.H.
Librum hunc cur Andronicus Rhodius falſo attributũ putauerit Ariſtoteli.1.k.
Libri de Interp̃tatione dictio contorta, plena argumenti, vberibuſq; referta ſententijs.2.F.
Libri de Interp̃tatione dictio ex breui permutatione totum quandoq; ſenſum euariant.2.F.
Libro hoc tradita pcepta plurima de principijs Enũciationis, eadem cum locis pluribus apud Platonem legũtur, tum vel maxime in Sophiſta.19.E.
Libro hoc tradita an nullo ordine digeſta.19.F.
Libro hoc quo tradantur Propoſitiones.50.I.
Lingua ſeu Dialectus quid.6 E.
Linguæ vſus.6.F./7.H./14.I.15.C.
Litera & elemẽtum quõ conueniant, differãtq;.6.B.
Litera.in dict.Elementum.
Literata.in dict. Vox.
Literatæ ne voces Brutorum.6.G.
Literę vt non omnibus eędem, ita nec voces.4.I.
Literę Voceſq; ſigna pmũ ſunt affectuũ Animi.4.I.
Literarum vſus.5.B./8.A.
Lr̃a & voces poſitiõe: res & ꝯcept⁹ nã & q̃obrẽ.5.C./6.C.
Litera magis poſitione q̃ voces.5.C./6.C.
Literis alijs alijſq; deſcribi poſſunt eędẽ voces.5.E.
Locutionis partes.3.K.
Locutio quid: & quõ differat ab Oratione.3.k.
Locutoria inſtrumenta quę.14.I.
Logicæ facultatis finis.1.C./24.C.
Logica facultas de quibus agat, vel non.4.G.
Logica in facultate non inſpici rerum naturas, ſed vocũ per ſe ipſarum poteſtatem.16.H.
Logicę facultatis quomodo ſit theorema de futuris contingentibus.30.G.
Logicarum vſus Probationum.59.C.
Luna cur fœmi.generis.8.K.
Luna cur maſc.generis apud Aegyptios.8.k.
Luna cur maſculo fœmina dicta ab Ariſtophane in conuiuio Platonis.8.K.
Luna ratione prima lumen a Sole excipit q̃ poſtea p refractionem in terram tranſmittit.8.k.
Lunę ſubiacentiũ materiæ aptitudo qualis.58.B.
Lunę ſubiacentium formę, actu ſunt, nõ aũt actus.58.B.
MAGNI negatio quid ſignificet.59.B.
Malum non eſt forma finiſq;, vt Bonum.59.G.
Malum quomodo contrarium Bono.59.G.
Malum extremus elapſus a Bono.59.G./61.H.
Mando æquiuocum Verbum.19.K.
Mare cur Gręcis fœm.generis.8.I.
Maris & fœminæ proportio in quibus.8.I.
Maſculini fœminini neutri generum rõ.8.I./9.A.
Materia & modus quomodo differant.49.I.
Mãt vltra ẽt pr̃ſus iformẽ vis porrigiẽ primi Entis.43.A
Materia pr̃ſus informis a quo pducta non ente.49.B.
Materiæ redundantię vel defectus vis.32.B.
Materiæ ne ex differẽtia opiniões diuerſæ.32.C.
Materię ob ſubtę fluxibilitatem Ars qñq; aberrat a ſco-
Materia.in dict.Forma. (po.32.B.
Materia ab ipſa Poſſibile id qđ a Neceſſario differt atq; Contingens expullulant 57.E.
Materia in ipſa & propter materiam ea conſtat facultas quę in aptitudine ſpectatur.57.E.
Materia poteſtate omnia, nihil actu obtinet.57.E.
Materia obſcurior priuatio.57.E.
Materię non ineſt Impoſſibile.57.E.
Materiata entia qualia.57.H.
Materia ſemper poteſtate: actu forma: compoſitũ formæ ſiue actu impetitum.57.I.
Materia quæ prorſus careant.57.H./I.
Materia an cæleſtium.58.B.
Materia q̃ idonea formæ ppetuo retinendæ: quę vero p vices ſuſcipiendæ atq; amittendę.58.B.

Materia fæx rerum iure appellata.5.H.
Materię ratione præditum genus eſſe.16.G.
Materię ꝓpriæ ꝑfectrix dr̃ia, ꝑſertim poſtrema.16.G.
Materia duplex 16.G.
Materia in Propõne qd. & vnde dicta.21.A./49.I.
Materia.in dict.Impoſſibilis, Neceſſaria, Contingens.
Materia vel analogũ materiæ eſt Subtũ ipſum.21 B.
Materię rõnẽ hñt imꝑfinitę Propõnes ad ꝑfinitas.26.D.
Materia, qũ iformis, formam adeptis eſt inferior omnibus; eorumq; deterioribus propinquior.16.D.
Materiæ ob fluxibilitatem ferri generabilia in ois generis mutatione natura voluit.31.F.
Materia quomodo non ens 49.C.
Materię quot Propoſitionum.21.A./49.I.
Materias in ipſa rerum earum quæ ſunt in Propoſitionibus ſumptæ natura ſpectari.49.I.
Medici qũo vere ꝑſagiant d̃ futuris circa ęgrotos.31.K.
Media ex contrarijs proficiſcuntur 60.I.
Memoriã perẽnẽ vocũ tueri, finis literarum.1.B.
Mens humana q̃ mẽſura cognoſcat ciuiles functiões.q̃.
Mens humana q̃ mẽſura cognoſcat ſeipſa.qua vero.
Mens humana qua mẽſura cognoſcat diuina.31.G.
Mens humana quando in ſummum ſuæ ipſius perfectionis apicem euecta.31.H.
Mens.in dict. Intellectus, Animus.
Mentis conceptus cõmunes, principia Geometriæ.2.D.
Mentis conceptus primum ac ꝓxime ſignificantur a Vocibus: deinde res.4 K.
Mentis inter ꝯceptus & Res an qdquam ſit.4.K.
Mentis conceptus cauſę Vocum.1.A.
Mẽtis ꝑmũ i ꝯceptib⁹ verũ ↄ falſũ; poſt i vocib⁹.5.A.
Mentis conceptus qui ſimplices q compoſiti.1.A.
Mentis qbus in ꝯceptibus verũ ↄ falſũ: qbus non.5.A.
Mentis conceptus inter nos declarantia.1.B.
Mentis conceptum nullũ ſignificant voces Infantium: ſed quoſdam affectus diſpoſitioneſq;.7.I.
Mens cur Græcis maſc generis.8.I.
Mens illuſtratrix Animæ.8.K.
Mentes impmiſtę oino materiæ ſunt Dij.30.K.
Mens humana qñ pariter vt itelligibilis rei nã poſtulet intelligat: quando præſtantius, qñ vero deteri⁹.31.G.
Mens ſacra quæ.57.K.
Mente quæ volutamus ijs conſequentia ſunt quæ voce explicantur.18.G./59.I./63.D.
Merops, i. homo vnde Græcis dictus.9.E.
Metaphyſicę munus.16.G./19.F.
Metaphyſica.in dict.Philoſophia prima.
Minuſq; categorema qd ſignificet Stoicis.10.k.
Minuſq; paraſymbama qd ſignificet ijſdem.10.k.
Mobilia quæ.16.F.
Modales quæ tranſpoſititiæ: quæ ſimplices.53.B.
Modales cõtrarię q̃ dictæ ab Ariſtotele.54.C.
Modorum princeps Neceſſarius.57.D./E./G.
Modo præditis in Propoſitionibus quando duob⁹ modis fiant negationes.52.A.
Modo quando duplici ſenſu nectatur negatiua particula ad negationem faciendam.52.C.
Modo ꝑdirę ꝑfinitæ Negationes qũo fiant.52.C.
Modo ꝑditia in Propõnibus eundẽ hñt ordinẽ ipm/eẽ/&/nõ eẽ/ad modos, quẽ ſubiectæ res ac prædicatæ ad ipſum/eſſe/et/nõ eſſe/obtinẽt in mõ carentib⁹.53.A.
Modo præditarũ Propõnum conſequentię.52.I./53.D.
Modo ꝑditarũ Propõnum differentiæ.50.G.
Modo ꝑditarũ Propõnũ Contradictiões quot.50.H.
Modi maxime principes tres.50.H.
Modi præditis in Propoſitionibus quomodo ex Affirmatione fiat Negatio 50.F./51.G./H./I./k.
Modo ꝑditæ Propõnes qũo a carẽtib⁹ differãt.51.G.
Mõ ꝑditæ Propõnes ꝑfectæ nõ ſunt ſine/eſt/ṽbo.50.I.
Modi vſus in Propoſitione.2.F.
Modus quid.49.H./50.B.
Modorum numerus.49.H./53/C.
Modos cur ſolos quatuor ſumpſerit Ariſtoteles in Propoſitionibus cum modo.49.H.
Modi q maxie vſes & rerũ naturę familiariſſimi.49.H.
Modi quomodo a materijs differant.49.I.
Modi a quatuor illi materijs affines tatum accõmodentur Propoſitionibus.49 K.
Mõ an vſq; alio vſus Ariſtoteles ꝑter q̃tuor illos.49.k.
Modus ne ſit ipſum ineſſe.50.A.
Modus ne ſit ipſum ſolum.50.C.
Modus non copulatur ſubiecto.50.C.
Modus pars ꝑſtãtiſſima in Propõne modũ hñte.50.F.
Modus quid ſignificet.50.F.
Modus impoſſibilis ſolam rei ſubſiſtentiam deſtruit, nõ etiam ſubſiſtendi modum.57.C.
Moliri quid.34.F/35.A.
Monſtrorum generatio vnde.31.B.
Monſtra cur rara.31.B.
Morum ad moderatricem Philoſophiam quomodo ſpectet theorema de futuris contingentibus.30.G.
Morũ moderatrix Philoſophia qd aſſumat.30.G.
Motus cæleſtium ſemper abſolutus.16.G.
Motum abolere tentantes rationes confutatu non faciles a quodam conſcriptæ.58.H.
Moueri omnia Heracliti poſitio.5 C.
Multiplicia cognoſcũt Dij forma ſimplici.31.I.
Mutabili prius immutabile.31.C.
Mutatum quod eſt, vel natura aptũ mutationi nõ ſunt apud Deos 31.C.
Myconij calui 63.A.
N A M / pro/ergo.19.k.
Naturis robuſtioribus cur maior debeatur cura, q̃ exilioribus, quominus corrumpantur.15.B.
Natura raro non recte efficit quod intendit.31.B.
Naturã nihil fruſtra agere, & geometricis demrãtiõ ẽ neceſſitatib⁹ & euidẽtia oĩ certi⁹ demõſtratione ꝑfacẽ.34.E.
Nã an cogitatiõe vtaẽ velut iſtrõ ad exitũ actionũ.34.F.
Natura.in dict Prædicatio.
Naturæ rerum familiariſſimi modi qui.49.H.
Nã excellẽtior Rõnalis atq; artifex in nobis vis.15.B.
Nã ex ipſa agũt Bruta, nõ ex arte, Intellectu orbata.15.B.
Naturalibus inſtris vtiẽ Ars: aliaq; ſibi artificialia comparat ad proprias actiones obeundas.15.B.
Natura rerũ ſola Demõſtratiõe exacte cognobilis.15.E.
Naturalem ad Philoſophiam quomodo pertineat Theorema de futuris contingentibus.30.G.
Natura an cogat omnia.31.B.
Natura nõ pot ſuo fini quidq; moliri cõtrarium.32.B.
Natura & Ars cauſa circa frequẽs cõtingens.15.B.
Natura exiſtẽdi ſignatũ qđ põnis ſignatui ꝯueniat.9.B.
Nãlia ois facultatis & inſtrumentum natura eſſe.14.I.
Natura ne in nobis facultatis inſtrumẽtũ Oro ipſa.14.I.
Naturales facultates omnes egent inſtrumentis.14.I.
Nãlibus a facultatib⁹ ꝑfecta opera poſitione eẽ pñt.14.K.
Natura eſſe quot modis capiatur.8.G.
Natura eſſe.in d. Nota.in dict.Pręter naturam.
Naturæ rerum ſcientis, eiq; miniſtrantis tantũ eſſe nomina indere qui dicant.8.I.
Nãlis qũo in nobis facultatis inſtrm Oro ſit, ſi oẽ nã ſit nãlis facultatis inſtrm, Oro aũt poſitiõe ꝯſtet.15.B.
Naturæ ſciarũ iudiciũ rerũ ad humani ingenij ſummum exercuit Proclus diuinus ꝑceptor Ammonij.1.A.
Naturæ ſolius opus Vox.4.G.
Natura ſi genus ſit, eſt & Species natura 4.G.
Natura conſtantia qũo differũt a poſitu ꝯſiſtẽtibus.5.C.

Natura

Natura vna Vniuerſi.5.C.
Naturalibus ſupiorū ſubſtātiarum tres ꝑmordiales gradus.6.E.
Natura ſignificātes Voces quæ.7.C.
Natura ſignificantes Voces an Nomina.7.H.
Natura ſignificātes Voces in Nomine quę.7.k.
Neapolis.i.Noua ciuitas,nomen,an oratio.8.E.
Neceſſaria materia Propoſitionum quę.11.A.
Neceſſaria ı mā q̄ veræ q̄ falſę ppōnes.21.H./22.F./30.C.E.
Neceſſariū,Cōtingens,Impoſe qūo differant.33.E.
Neceſſarij diuiſio.35.G.
Neceſſarium quod.35 H./K.
Neceſſarium & ɔtingēs oppoſita.52.H.
Neceſſarij ꝛ ipoſ'is Propōnes qūo idē valeāt.52.H./54.E.
Neceſſe eſt fieri qui dicit minus cōmouet dicente impoſſibile eſt non fieri.33.G.
Neceſſe ē nulli vl'nō oi,Affirmatiōes ne an Negōes.52.F
Neceſſarij Cōtigētiſq; ppōnū iuētio mutuę ɔſītię.52.I.
Neceſſarij Contingentiſq; conſentientes Propoſitiones an aliqua in parte differant.52.I.
Neceſſariū qūo ɔn̄s Poſſibili.53.F./H.54.D./G./H.
Neceſſarij negō cur ɔn̄s videaꝭ Poſ'is Affirmatiōi.53.H.
Neceſſe non eſſe,ꝛ non neceſſe eſſe quando ſimul falſæ, vel ſimul verę.54.C./D.
Neceſſe non eſſe,& non neceſſe eſſe cur contrariæ Propoſitiones dictæ ſint Ariſtoteli.54.C.
Neceſſe eē,& nō neceſſe nō eē qn̄ ſimul veræ vel ſimul falſę:& cur ɔ̄riæ ab Ariſtotele voceꝭ.54.C./D.
Neceſſario an conſequens Poſſibile.55.D./H.
Neceſſario quod cōſequens poſſibile:qđ non.55.F./K.
Neceſſario an conſequens ſit contingens.56.I.
Neceſſitate an fiant omnia Theorema ptinens ad totam Philoſophiam.30.G.
Neceſſitate oia qui fieri dicūt quo referāt rerū cāſ.30.H.
Neceſſitate oia fieri aſſerētiū rōnes;cōfutatiōeſq;.30.I.
Neceſſitate fieri dicentes.in dict.Cōtingens negātes.
Neceſſarium inter & Impoſſibile medium Poſſibile vel contingens proprie dictum.63.H./56./E./k.
Neceſſe in dict.Non.
Neceſſarius princeps modorum.57.D/E./G.
Neceſſe quod eſt,id actu eſt.57.D./G.
Neceſſariū ſempiternis diuiniſq; ɔpetit reb'.57.E./H.
Neceſſarium propriꝫ quod.57.H.
Negōnē q̄lē faciat Prędicatus īfinitus in Singularibus.
Negationē q̄lē faciat Prędicatus īfinitus in Imp̄finitis.
Negōnē q̄lē faciat Prędicatus infinitus in Præfinitis.
Negōnē q̄lē faciat Prædicatus īfinitus in Particularib'.
Negōnē q̄lē faciat Prędicatus infinitus in Vl'ib'.36.C.
Negō an fiat ex Verbo infinito 36.F./62.F.62.D.
Negōnes quoq; ad ipſas res porrigiꝭ ꝑmi Entis.43.A.
Negatio vl's cur in ſeipſa reflectatur.43.B.
Negare ēt verū eē i vl'ib'ſi rogatū īficiari verū ſit.43.D.
Negationi interrogatæ quomodo reſpondendū.quomō vero toti Contradictioni 46.C./.D.
Negationes qūo duobus modis fiant in Propōnib'modo ꝑditis:qūo in prę finitis ſine modo 51.K./.52.A.
Negationes ꝑfinitę cum modo quomodo fiāt.52.C.
Negationibus faciendis priuatiuas eſſe oportet Propoſitiones,non Terminos.52.C.
Negationes contrariorum mediæ ſunt eorūdē.59.C.
Negatio nō pfectam oino ab Affirmatiōe differentiam comprehendit.59.D.
Negatione ex ipſa generatio quando.60.I.
Negatio quando Affirmationi contradicat.36.C.
Negatio quando Affirmationi conſonet.36.C.
Nrgatio quādo Affirmationi cōtraria ſit.36.C.
Negatio.in dictione Affirmatio.
Negatio eſſentiæ priuationem ſignificat.4.H.
Negō cur nō ſit infinitū Nomē aut Verbū.10.D.43.H.
Negationis definitio.19.A.
Negatio particularis an cum vniuerſali Affirmatiōe ſimul falſa ſit in materia impoſſibili.22.D./26.k.
Negatio in quibus vera vel non vniuerſalis.
Negatio in q̄bus vera vel non particulariſq;.22.F.
Negō quot modis diuerſis ſignet ab Affirmatione.23.G.
Negōnuꝫ ꝑfinitarū vtra deterior.26.E. (60.I.
Negatio in ꝑfinita particulari ne Negationi an vniuerſali tantūdem valeat.26.F./K./27 E./G.
Negatio vl'is an deterior particulari.26.E./K.
Negatio particularis nihil inuehit:ſed vl'em Affirmationem dūtaxat tollit.22.E./26.K.
Negatio particularis nihilo minus abnegat vl'i.26.K.
Negatio imp̄finita qūo pro vniuerſali vſurpetur.26.k.
Negatio præfinita an verax in materia ſola impoſſibili quo modo & vniuerſalis.27.C.
Negatio in ꝑfinita qūo ſuę Affirmationi cōcurrat: quo modo vero contradicat.27.G./28.E.
Negōne imp̄finita cur nemo vſus Veterū p ꝑticl'ari.28.B.
Negationes ꝑfinitæ verbo/eſt/negatiuam iungētes particulam cur rariores apud Veteres.28.B.
Negatio imp̄finita a negatiua incipiens particula magis ad vniuerſalem declinat.27.H./28.E.
Negatio quid dicat.61.C.
Negatiua ꝑticula diuiſiui cuiuſdā inſiti vſum in orone exhibet.6.K.
Negatiua particula.in dict.Non.
Negatiua particula vt ex Affirmatiōe fiat Nrgō qn̄ ꝛ q̄re applicāda Prædicato.16.E./20.H./27.E.
Negatiua particula vt ex Affirmatiōe fiat Negatio qn̄ & quare applicanda aſcititiæ Prę finitioni.22.G.
Negatiua particula vt ex Affirmatiōe fiat Negatio qn̄ & quare applicāda Apprædicato.37.C.
Negatiua particula vt ex Affirmatiōe fiat Negatio qn̄ & qnare applicanda Modo.50.F./I./51.C./51.G.
Negatiua ꝑticula parti ꝑſtātiori ſemp admouēda Propōnis,vt ex Affirmatione fiat Negatio.16.E./20.C./22.G. 37.C./50.F.
Negatiuā particulā Prędicato iungentes ꝑfinitæ Propoſitiones quid ſignificent.22.I.
Negatiua particula quā faciat Negōnē aſcititię Prę finitioni Affirmatiōis additæ:quā autē verbo/eſt/aut ſi cū hoc ad Prędicatū exaudiaꝭ.27.E./G./k /28.E.
Negatiua particula in ſimplicibus Affirmatiōib'cōpoſitum Prædicatū hn̄tib'cui ꝑdicatum componētiū Nominum applicāda vt trāſpoſititia fiat Affirmatio.39.F.
Negatiua particula quādo duplici ſenſu modo iungatur ad Negationem faciendam.52.C.
Negatiuæ cautio adhibendæ particlæ in Negationibus præfinitis faciendis.41..A./E.
Negatiua ꝑticula trāſpoſita qūo imutet ppōnē.44.G.
Negatiua particula ſi cum verbo/eſt/iuncta tranſponaꝭ, aut non mutet Propoſitionem.44.G./45.A.
Negatiua particula cum/eſt/verbo trāſpoſita quomodo Negationem & imutet:& non.45.B.
Neutri generis ratio.9.A.
Nomine finito ſignificari vtrūq; opꝫ cōtrariorū.59.F.
Nomine infinito qđ ſignificatum contrariū.59.G.
Noīa noſtra ſi ꝑcando,vel impꝑcando proferantur,plane nos iuuant,aut lædunt.9.F.
Noīa ꝛ v̄ba nā tm̄ eē qūo pbet Alex. Aphrodiſiēſis.9.G.
Noīa & v̄ba voces nō abſolutæ,ſed materiæ rōne.9.H.
Nominis re vera definitio quæ.9.I.
Nomen quomodo nota ꝛ artificiale ſimulacrū.9.k.
Nominis definitio ſm Platonem.9.K.
Nomina quot modis a nonnullis dicantur eſſe naturæ quot vero poſitione.3.G./H./I.
Nomen cuiq; aſſignatū rei a Natura dicentes.8.G.
Nomina naturalibus nō artificialib' viſibiliū rerū ima-

ginibus ſimilia eſſe dicentes.8.G. (rũ imagib⁹.8.G.
Noia q dicãt ſĩlia naturalib⁹ nõ artificialib⁹ viſibiliũ re-
Noia qui dicant ſimilia imaginibus a pingendi arte perfectis, non autem naturalibus.8.H.
Noia idere q dicãt cuiuis licere.8.I. (qũo.8.I./9.H.
Noia nõ a Nã procreata, ſed ab rõnalis Aĩe idagatiõe:&
Noium maſculino a fœminino, neutroue genere pnunciandorum ratio apud Græcos 8.I.9.A.
Noia quo ſignificatu eadẽ & natura ſint, & poſitiõe.9.B.
Noia ſtudet Ariſtoteles conſona rebus oſtẽdere.9.D.
Nomen infinitum primus vocauit Ariſtoteles.9.D.
Nomina qũo natura ſint, ſi res eadem pluribus ſæpe vocetur Nominibus: ſi etiam tranſponantur.9.D.
Noia natura eẽ, a trãſpõne vel euidẽter oſtendi.9.D.
Noiũ qũ vtantur trãſpõne.9.D. (rẽ illi⁹ rei pnũciar.9.D
Noiũ cuiuſq; rei multitudo nil phibet qn qõlibet natu-
Nomina poſitione cõſtare negantiũ confutatio 9.F.
Nomẽ & Verbũ neceſſariæ ptes ſolæ ad Enũciationẽ fa-
Nomẽ, vnũ ex pncipijs Enũciatiõis.2.D. (ciẽdã.3.F.
Noibus & verbis conſtat omnis Enunciatio.3.B.
Nomẽ qũo differat a ṽbo, voce ſimplici, Dictiõe, Termi
Nomina quæ dicãtur.3.E./I. (no.3.D.
Nomẽ & ṽbũ cur ſolæ ptes Orõnis hic ptractẽt.3.F.
Nominibus an cõphẽdantur Aduerbia, vt Alexander Aphrodiſienſis putat.4.A.
Nomẽ oĩno aut ṽbũ ps Enũciatiõis: nõ tñ ps ei⁹ oĩno ẽ
Nois pnoiſq; ſignãtio qũo differat.4.D. (ſpẽ ṽbũ.4.C.
Nomen eſt in Animo voce, & ſcriptura.5.I.
Nomina & ṽba excompoſito, voces autem natura eẽ, vñ palam fiat.6.A.
Nomina & verba Animi cõceptui ſimilia qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione.6.H./12.k.
Nomina vel verba, etiã cõpoſita, niſi quid eis addatur, nihil veri aut falſi ſignificant.6.H.
Nominum cum verbis copulatio in Enunciatione quæ non verum aut falſum declaret.7.A.10.H.
Nois caſus cui iũctus ṽbo nõ pficiat Enũciationẽ.7.A.
Nomen quid.7.F.
Nomen cur prius verbo.7.G.
Nomina quid ſignificent.7.G.
Nominis materia quæ vox, quæ genus eiuſdẽ.7.G.
Nominis definitionis genus.7.G./9.I.
Nominis definitionis differentiæ.7.H.
Nomina non ſunt voces quæ non ſignificant.7.H.
Nomina ne ſint voces quæ natura ſignificant.7.H.
Nomen & ṽbũ in qbus conueniãt differantq;.8.A.
Nois tpalis ſignãtio qũo differat a ṽbi ſignãtiõe.8.B.
Nomẽ temporale an tempus ſignificet.8.B.
Nomen licet integrum, in cõpõne nihil ſignificat.8.C.
Nominum quomodo non ſignificent partes ſimpliciũ: quomodo vero compoſitorum.8.C./E./14.F.
Noia ẽt cõpoſita ſimpliciũ ſignãtiua ſũt Aĩ cõceptuũ.8.D.
Nomina qũo ab orationibus ijs diſcernas q̃ p eaſdẽ ſyllabas cum Nominibus pnũciant, vt Nouaciuitas.8.E.
Noiare q ppriẽ dicerent Cratylo & Heraclito.8.G.
Nominare cuius ſit.8.H./I.
Nomẽ & ṽbũ ſolæ ptes Orõnis ẽt ſm Platonẽ.10.A.
Nomẽ ĩfinitũ qđ: & vñ dictũ.10.B./C./20.K./36.A./61.F.
Nominis infiniti ſignificatio.10 B/C.
Nomen infinitum qũo non negatio.10.D.43.H.
Nomen infinitum quomodo non oratio.10.D.
Nominis caſus an Nomina.10.E.
Nois pnũciatio q̃ in recto ſit, an caſus dicẽda.10.F.
Nois rectũ qũo caſuũ eẽ negent Peripatetici.10.F.
Nominis rectũ qũo caſum eſſe affirmẽt Stoici Grãmati-
Nois caſus vñ dicti.10.F. (ciq;.10.F.
Nomẽ & ĩfinitũ Nomẽ qũo cõueniant, differãtq;.10.C.
Nomẽ & caſus Nois qũo cõueniãt drãntq;.10.H.11.D.
Nominis ſolo caſu vno cõſtãs Oratio quæ.10.H.
Nominum caſibus quæ conſtructa verba veram vel falſam orationem conficiant.10.I.
Nomen quid proprie 11.A.
Nominis definitionem cur nõ pncipio ſermonis de Nomine reddiderit Ariſtoteles exqſitiſſimã.11.A.
Nomen quot modis capiatur.11.A./14.D.
Nois appellatione quãdo veniat & verbum.11.A.
Nominibus pprie Articulus additur.11.B.12.C.
Nois caſus cũ ṽbo/ẽ/ñ pficit Enũciatiões.7.A.10.H.11.D
Nomẽ & verbũ in qb⁹ cõueniant differãtq; 11.F.k.
Nomen & verbum duæ ſolæ ſpecies vocum ſignificatiuarum etiam ſecũdum Platonem.11.I.
Nomen nõ prædicatur ſine verbo aliquo, vt/eſt/vel/nõ eſt.11.k./12.C./37.C./38.F.
Nomẽ qũo pdicet vt de ſubto: qũo ṽo vt ĩ ſubto.12.A.
Noibus q̃tenus ſignificent Actiones Paſſioneſq;.11.C.
Noia qđ ſint ṽba ipſa Infinitiua: quando non.12.C.
Nomine quãdo nihil differat pdicatũ verbum.12.C.
Noia ab Ariſt. ĩpoſita 9.D./10.E./11.E./12.F./18.B./19.E.
Nomen qđuis, ſi prędicetur, tranſit in verbum.12 I.
Nomina ſiũt ex ṽbis p ſe prolatis.13.I./37 A./38.H.
Nomen & verbũ qbus rebus differãt ab Orõne.13.k.
Nois ptes vel verbi cur nõ pprie partes ẽt orõnis.14.C.
Nominum partes nihil ſignificant, quoniam ſola pnunciatione partes ſunt, non etiam vi ſignificandi.14.C.
Nomẽ & verbũ duob⁹ modis ptes ſunt orõnis.14.C.
Nomen & verbum exiguæ Orationis portiũculæ dictæ a Platone.14.D.
Nomen, in d. Vox ſimplex, Dictio, Verbum, Terminus, Subiectus, Orationis pars.
Noium vel Rerũ ſignificationis inſtrm Oratio.15.A.
Nomẽ ĩfinitũ Grãmaticorũ qđ & cuius vſus.16.K.
Nomẽ Dictiõis tm̃ vocabulo appellat, nõ ẽt Enũciatio-
Noie aut ṽbo nõ ptinet iterrogatio.17.k. (nis.17.G.
Nominis vniuerſalis ſignificatio quomõ differat a Præfinitionis vniuerſalis ſignificatione.24.A.
Nomen quoq; infinitũ quodã pacto vnũ indicat.36.A.
Nomine & verbo, vel infinito Nomine & verbo conſtat omnis Affirmatio Negatioq; 36.B.
Nomen finitum prius infinito.36.B.
Nomen finitum quot modis vnum.36.D.
Nomen infinitum quomodo vnum.10.D./36 D.
Nomẽ infinitum qũo Nois expers vocetur.36.D.
Nomen finitum vel infinitum quomodo differat a præfinito vel imprę finito 36 I.
Nomina infinita prædicato addita quæ Affirmationẽ faciant ſimplici concurrentem: quæ non.39.G.
Nomine ĩfinito pferẽdo minus veri ſum⁹ q̃ finito.43.I.
Noi ĩfinito qđ addẽdũ vt verũ aut falſũ ſignet.44.A.
Noia & ṽba ſi trãſponant ĩ Propõne, idẽ ſignãnt.44.D.
Noia & verba trãſponere quoꝝ iterſit: vel nõ.44.F.
Non. in dict. Negatiua particula.
Non ens vſq; ad ipm vis porrigit pmi entis.43.A.
Nõ ens qđ opinabile & noiabile: qđ nõ.42.K./49.A.
Nõ/ois/aſcititia pfinitio qđ ſignificet.21.C./22.D.
Nõ amplius qđ dr apud Deos nõ eſt: neq; nõdũ.31.C.
Nõ ente de ipſo qũo affirmatiue pdicet qđq̃.41.H.
Non ente de quo prædicetur.41.K.
Non ens quod apud Deos non ſit.31.C.
Non ens quotuplex.31.C./49.B.
Non ens.i.falſum, in quibus.19.F.
Non eſſe quomodo & cõpoſitionem ſignificet.13.H.
Non ente de ipſo vere prædicari negatiue quid poteſt: affirmatiue non poteſt.12.G.
Non homo & ſimilia qũo ĩfinita Noia.10.B./C./36.A.
Nõ hõ & ſĩlia cur neq; orones, neq; Negõnes.10.D.
Nõ hõ & ſimilia nullã ſui ptẽ ſignificantẽ habẽt.10.C.

Non

Non homo & ſimilia quid ſignificent.10.C.
Non contingens quot modis capiatur.56.k.
Nõ neceſſe eẽ/cur illi/Nõ ipoſe eẽ/ↄ̃ñs non ſit.57.B.
Non ens non contrarium Enti.59.D./61.D.
Non ens quod repugnare enti videatur.61.E. (lũ.61.H.
Nõ bonum p̃mus a bono egreſſus:extremus elapſus ma-
Non æquali exiſtenti cur ſubiectum inæquale: nihil aũt ei quod non eſt æquale.43.C.
Non ens q̃uo eſſe dicatur vel non eſſe.48.F./49.A.
Non ens quod in rebus omnibus.49.B./61.F.
Nõdũ qđ dicit̃,apud Deos nõ eſt:neq; nõ ampli⁹.31.C.
Nõ valet,& ſimilia q̃uo verba infinita.11.E./30.A.
Nota & Simulacrum quomodo differant.5.D.
Nota genus Nominis.9.I.
Nota ſeu ſignum qđ ſignificet Platoni & Ariſtoteli.11.J.
Notitia coniecturalis in quibus: vel non.31.C.
Nouaciultas,nomen,an oratio 8.E. (tio.52.F.
Nullũ iuſtũ hoiẽ eẽ ↄtigit,Affirmatio ne haec an Nega-
Nullus aſcititia p̃finitio quid ſignẽt.21.C.22.I.41.k.
Nullus in dict. V deis. V theis.
Nullus & non aliquis quomodo diff.23.A.
Nullus cur Prędicato copulari poſſe videatur:/Omnis/ autem non.25.G.
Nullus præfinitio quomodo intelligenda cum dicimus nulli contingit.52.E.
Numeri ſectio in ĩfinitũ ſola aptitudine.58.D.
OBLIVIO vnde.1.B.D.
Ois nomẽ,nõ vl'e ipſ; ſignãt:ſed vl'iter ineẽ.20.G./24.A.
Ois aſcitia p̃finitio qualis.21.C. (25.G./41.A./H.
Omnis.In dict. Non omnis.
Ois & /ὁ'/ſingularis Græcorum articulus q̃uo ↄueniant differantq;.23.B./62.I.
Omnis q̃uo differat ab vniuerſali.24.A./.25.G.
Ois p̃finitionem Prędicato copulãs Propõ, cur ſola explodatur ab Ariſtotele inter eas quæ Præfinitionũ aliquam Prædicato adnectunt.24.C./25.B.
Ois p̃finitiõl tãtũdẽ valẽs articulus.25.B./39.D/.62.H.
Ois p̃dicatio iũctũ q̃ñ ps p̃dicari,nõ aũt p̃finitio.25.D.
Omnis prefinitionem cur non ferat Prædicatũ,cũ/Nullus/copulari illi poſſe videatur.25.G.
Ois p̃finitio q̃uo ĩtelligẽda cũ dicim⁹ Contigit oi.52.E.
Ois q̃uo differat a dualib⁹ pluralibuſq; articulis.62.I.
Opifex cauſa quotuplex.31.F.
Opinabilis atq; apparẽtis ſumptio q̃ñ ſit diſputatoria p (poſitio.46.I.
Opinabile nõ ens q̃uo.49.A.
Opinio in quo genere facultatum Animæ.1.I.
Opiniones quæ Poſitionum nomine dicantur.3.B.
Opinio an noſtræ voluntatis 32.B.
Opiniões diuerſæ an ex materię differentia.32.C.
Opiones ↄ̃rię nõ eo definiunt̃ ꝙ ſint ↄtrarioꝝ.60.B.
Opiniones contrarię quæ.60.D.
Opinio quæ ſimplex: vel non.61.G.
Opinio vera nũq̃; verę cõtraria.62.B./C./H./63.E.
Oppõnũ duæ ſpẽs cõmuniſſimæ in Propõnibus.19.E.
Oppoſita circa ipſa poteſt idẽ ſimul agere.39.H.
Oppoſita ſimul ſuſcipiũt ↄ ptãtes q̃dã rõnis exptes.55.E.
Oppoſita a q̃b⁹ ſimul nõ ſuſcipiant̃ facultatibus.56.B.
Oppoſitio quid ſignificet.61.D.
Optatiua oratio qualis.1.C.
Optatiua ořo dep̃catiuę nomine a Stoicis dicta.1.D.
Optatiua ořo q̃uo a ↄcupiſcẽdi facultate emanet.1.I.
Opus a nãli facultate p̃fectũ natura eſſe poteſt.14.k.
Oracula cur ambiguæ de futuris p̃nũcient.32.A.
Oratio quid.4.k.
Orationis ſpecies.1.C./4.G./H./15.C.
Ořonũ cur de ſola enũciatiua hoc libro tractet̃.I.D.
Oratio q̃ capax veri & falſi,quę non.1.D.7.A.
Orationis cuius vſus ad demonſtrationem.1.D.
Ořonũ ſingulę ſpẽs q̃uo nominent̃ a Stoicis.1.D.
Orationis ſpecies apud Stoicos quot & quæ.1.D.
Ořones quæ Stoicorũ ſubijci queãt Enunciationi.1.D.
Ořo.i dictio.Enũciatiua,Vocatiua,Impatiua,Optatiua, Pronũciatũ,Dep̃catiua,Appellatiua,Iurandi, Expoſitiua,Suppoſitiua, Pronunciato ſimilis, Addubitatiua, Prædicatiua,Propoſitio.
Orationes vt Enunciationes,nõ vt Propõnes hoc volumine inſpectant̃,in Reſolutorijs contra.1.C.
Ořonis q̃ ſpẽs a q̃b⁹ Aiæ p̃deãt facultatib⁹: ↄ q̃uo.1.I.
Ořonis partes q̃ neceſſariæ Enũciationi:q̃ non.3.F.
Ořonis ex ptib⁹ cur de ſolo noie ↄ ꝟbo hic ptractet̃.3.F.
Ořonis partes q̃ in Enũciationẽ ↄferantur:q̃ non.3.F.
Ořonis ptes p ſignificatiuę p̃ſonarũ, vel actionũ paſſionũue, aut cuiuſdam harum complexionis.3.F.
Orationibus quibus q̃ cõferãt Aduerbia.3.G./H.
Orationis partes p̃prie q̃ nõ putent̃ Ariſtoteli, q̃uis alioquin in Enunciationẽ conferãtur.3.I./4.C.
Orationis quæ p̃prie partes eſſe non poſſint.3.k.
Oratio pars Locutionis.3.K.
Oratio quomodo differat a Locutione.3.K.
Oratio quæ p̃prie,quæ cõmunius dicatur.4. A.
Ořonis an ſimpliciter genus vox.4.G./5.K./7.G.
Ořonis mã q̃ vox,Noiſq; ↄ ꝟbi,q̃ gen⁹.4.H/5.K./7.G.
Orationis genus quod.4.H./9.I.
Oratio eſt in Animo,voce,& ſcriptura.5.I.
Orationis diuiſio quæ.6.K.
Ořones ſignãtiuæ ſunt cõpoſitorũ Aĩ ↄceptuum.8.C.
Orationes iiſdẽ ſyllabis p̃ſtas cũ noib⁹ vt Nouaciultas, q̃uo ab iiſdem diſcernas Nominibus.8.E.
Oratio quæ ſecũdum Platonem.9.K.
Ořonis ſolæ ptes Nomẽ & ꝟbũ etiã ſm Platonẽ.10.A.
Oratio cur nõ ſit infinitum Nomen.10.D.
Oratio quæ ſolo vno conſtet caſu.10.H.
Ořonẽ verã aut falſã q̃ faciãt ꝟba caſib⁹ ↄſtructa.10.I.
Orationes quæ ex ſolis verbis compoſitæ.11.F.
Ořo vna q̃ vnũ ſignãt aũ Ariſto.dicta a Platone.11.J.
Ořonis ptib⁹ oib⁹ q̃uo p̃ponãt Gręci Articulum.12.D.
Oratio q̃bus rebus a Nomine ↄ ꝟbo differat.13.k.
Orationis quę partes ſignificent:quę nõ.13.K./3.I.
Ořonis ptes quot modis ſignificatiuę eſſe poſſit.14.A.
Ořo q̃s ſignãtiuas ptes ſemp habeat:q̃s nõ ſemper.14.B.
Ořonis ptes cur nõ p̃prie ſint Nois partes vel ꝟbi.14.C.
Orationis partes quæ primæ.14.D.
Orationis partes eędem eſſe & non eſſe poſſit.14.C.
Orationis partes duobus modis Nomẽ & verbũ.14.C.
Ořonis exiguæ portiũculæ Nomẽ ↄ ꝟbũ dictę a Platone.14.D.
Ořone ois partẽ ſignificantẽ habeat.14.D.
Ořone an ſolo conſtare poſſit noie, vt Atride.14.D.
Oratio eſt & imperfecta.14.G.
Ořo ſignãtiua ẽ ois,nõ vt Inſtrm,ſed ex cõpoſito.14.H.
Oratio quæ enunciatiua:quæ non.14.H.
Orationes q̃ ptineãt ad Philoſophos.14.H./15.D./F.
Ořones q̃ ptineãt ad Oratores aut Poetas.14.H.15.D.F.
Ořonẽ ſi põne,ſ; nã eẽ ↄtẽdẽs ſyllõ:eiuſq; ↄfutatio.14.H
Oratio an naturalis in nobis facultatis iſtrumẽtũ.14.I.
Oratio cuius opus facultatis.14.k.
Oratio inſtrm Noium vel Rerũ ſignificationis.15.A.
Oratio inſtrumentũ cogitatricis Animæ.15.A.
Ořo ſi poſitu ↄſtat,q̃uo nãlis in nobis facultatis iſtrũ; cũ oẽ naturalis inſtrm facultatis natura ↄſtat.15.B.
Orationum artis munus.15.E.
Oratio ſeſe habet ad aliud duobus modis.15.F.
Orationis duplex vnitas.15.H. (vna.16.A.
Ořo vt hęc/Sole terram illuſtrãte dies ẽ/q̃uo ↄiũctione
Ořo plurib⁹ ↄſtãs noib⁹ q̃nq; p termio Propõnis.16.C.
Ořo vna ex q̃b⁹ ſignificatis reb⁹ fieri poſſit, vel nõ.16.I.
Ořone in omni Dictio ſignificatioq; ex neceſſitate ſpe-

ctantur.16.k./18.F.
Orationis differentiæ quæ circa dictioné:quæ vero circa ſignificationem.16.K./18.F./G.
Oratio vna ne an multæ quomodo a ſignificatis diiudices.15.B.
Oratio coniunctione vna quot modis.15.H./16.A./17.B./18.C.
Oratio ſimplex vel cõpoſita quot modis.18.B./C./D./E.
Orationis veritas ex rei eſſentia: non cótra.34.H./35.D./E./G./41.A.
Orationes interpretes rerum ob idq; ipſarum imitátur naturam.35.I.
Orõne cui occurrať Interrogationi,cui vero nó.46.C.
Oratoribus quæ propriæ Orõnes,aut Poetis.14.H.15.D.
Orator voces cõſiderat potiſſimum.23.E.
Oratores q̃ curét in orõne Philoſophi non.44.G.
Oratores periti accuſando Virtutes ad proxima tráſferunt vitia.defendédo,vitia ad ppinquas agút virtutes.60.I.
Ordo temeritaté præcedit in rebus vniuerſis cum Deus fit.58.C.
Ordo naturalis rerum a perfectioribus tédit ad imperfectiora:noſtra auté cótra pmoueť cognitio.4.H.
Οὐδεὶς.in dict.Vdeis.
PACTO vti ſolius hominis eſt.8.A.
Pædion,i.puerulus cur neutro genere Græci pronuncient.9.B.
Palati vſus.6.F./14.I./15.C.
Paraſymbama quid ſignificet Stoicis.10.I.
Parmenides magnus.31.I.
Parmenidis poſitio.5.C.
Parmenidis locus.31.C./I.
Pars,in dict.Orõ.Totum.Nomen.Verbum.
Partes quæ ſimilares,quæ diſſimilares.4.F.
Partes in rebus perfectis ex proxima integritate æſtimamus.14.C.
Particula in dict.Negatiua.
Particula non quęuis ſublata totum labefactat: ſed ex pcipuis aliqua.10.I.
Particulares Propoſitiones quomodo differant a ſingularibus.21.E.
Particularé cur Theophraſtus noiet Infinitam.21.F.
Particularis & vľis vľiter ex aduerſo diuiduntur.21.F.
Particulares oppoſitę qñ verú e falſu; diuidant.21.H.
Particulares oppoſitæ quando ſimul veræ.21.H./L./25.I.K./26.C./41.K./42.A.
Particulares cur ſubcontrarias nominent.21.K.
Particulares an re vera oppoſitæ.22.A.
Particularis.in dictio.Affirmatio.Negatio. Propoſitio. Subcontraria.
Particulares cur non etiam intelligantur vniuerſalium non vniuerſaliter appellatione.23.F.
Particularibus tantúdem valere impræfinitas.25.K.26.B.C.27.G.
Particularibus an tantúdem valeant Impræfinitę.26.C./D./K./27.E.
Particularis Affirmatio in quam tranſeat Negationem adhibita negatiua particula verbo eſt.27.E.
Particularis Affirmatio in quam tranſeat Negationem adhibita negatiua particula præfinitioni.27.E.
Particularis Negatio qualis.26.C.
Particulares qũo ſimul veræ:qũo contradicant.57.I.
Particularia.in dict.Indiuidua.Singularia.
Participij vſus in Enunciatione.3.G.
Participij ſignificatio.3.G./4.D.
Participium vnde dictum.4.D.
Paſſio.in dict.Actio.Affectus.
Paſſiuus,in dictione intellectus.
Per ſe prædicari,i.per naturam.48.K.
Percunctatrix Interrogatio quæ.46.C./D.
Percúctatrici interrogationi quomó occurraťr.46.D.
Percunctatrix interrogatio quomodo ad diſputatorias redigatur.47.A.
Perfectum prius imperfecto.58.B.
Perfectũ qđ actu cóſtat:impfectũ qđ poteſtate.58 B.
Perfectiora imperfectioribus priora naturæ:nobis vero poſteriora.4.I.
Peri hermenias liber.in dictione Liber.
Peripatetici qũo Rectum negent caſum eſſe.10.F.
Phaſis quid.17.G.
Philoſophorum Poſitiones quæ.3.B.
Philoſophorũ peculiaris Orõ q̃.& q̃obré.14.H.15.D.F.
Philoſophia prima.in dict.Metaphyſica.
Philoſophus pmus pncipia ſola contéplatur.19.F.
Philoſophus contemplatur voces rerum cõphenſiõis gratia.16.D./23.E.
Philoſophiæ ad partes omnes pertinet Theorema de futuris contingentibus 30.G.
Phorũ nihil refert tranſponere Noia & verba.44.G.
Philoſophi ſignatũ attédút potiſſimũ in orone.44.G.
Platõis ſucceſſor Proclus diuin' doctor Ammonij.1.A.
Platõis loca.3.E./3.K./9.B./11.A./E./H./14.D./15.E.18./B./19.F./25.D.31.B./I./35.I./43.A./D./46.G/I.47.F./49.B./50.E./51.G./59.B./D./60.H./61.E.
Platonis nomen Ariſtocles.5.F.
Platonis Dialectica qualis.46.I.
Pluuia nomé ab Ariſto.ipoſitũ ſignata rei pſonũ.9.D.
Poetarum nugæ.31.D./57.K.
Poëticæ Orationes quæ.14.H./15.D./F.
Poëticę principia inſpicere cuius Artis ſit.15.E.
Ponere quot ſignificet.3.B.
Porcorum vox an literata,vt coi/coi/6.G.
Porphyrij Phi expoſitiones opinioneſq;.4.E./8.A./10.I.11.F./12.B./13.E./16.E./17.E./21.G./K./23.G./25.K./39.I.
Porphyrius cur caput huiuſce libri poſtremum non explanauerit.58.I.
Poſitione eſſe opa pnt an facultatib' nalib' pfecta.14.K.
Percunctatrix interrogatio quorum ſit.46.D.
Poſitione eſſe.in d.Nomina.
Poſitione eſſe quot modis capiatur.3.G.
Poſitio quot ſignificet.3.B.
Poſitu pſtantia qũo differát a nã pſiſtentibus.5.C.
Poſitu magis literæ cõſtant q̃ voces.5.C.
Poſitione eſſe & natura eſſe quomodo idem.9.B.
Poſſibile & Cõtingens qũo pueniát differátq;.49.H.
Poſſibile eé & nó eé,vel fieri e nó fieri,in qb'.54.I.
Poſſibile quotuplex.50.H./55.F./H.
Poſſibile proprie dictum quibus competat.57.H.
Poſſibile proprie dictum quid.56 K./57.A./H.
Poſſibili qũo pñs Impoſſibile.53.F./G.
Poſſibili qũo pñs Neceſſarium.53.F./H./54.D./G/H.
Poſſibile & Cõtingens conuerti.53.D./G.
Poſſibilis Affirmationi cur conſequens videatur Negatio Neceſſarij.53.H.
Poſſibile medium inter Neceſſarium & Impoſſibile,53.H./56.E./K.
Poſſibile an conſequens Neceſſario.55.D./H.
Poſſibile quod non ad vtrũlibet.55.E.
Poſſibile æquiuocum eſt.55.F./H.
Poſſibile quod dicatur de Neceſſario:qđ non.F./K.
Poſſibile a Cõtingente diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele videri.56.K.
Poſſibile quod.56.K.
Poſſibile quod medium inter Neceſſarium & Impoſſibile:quod non.56.K.
Poſſibile expullulans a materia quod.57.E.
Poſtulata principia Geometriæ.1.D.

Poſtulata quoq; Poſitionũ noĩe vocari Ariſtoteli.3.C.
Potens nihil ſignat in nomine Armipotens.8.C.
Poteſtatis quędam nũq; in actum traſeũtes.57.D.
Poteſtate cur actus prior.57.D.
Poteſtas quæ penes actum intelligitur in quibus ꝑmum fit: in quibus deinceps.56.C.
Poteſtas ab actu ſeparabilis an in iis quæ nequaquã mouentur.56.C.
Poteſtas quæ in ſolis generaſcentibus.56.F.
Poteſtates q̃ in rebus ſũt vniuerſis non parũ abeſſe quo minus ſub genus vnũ quodpiã referantur.56.E.
Poteſtas quotuplex.55.F.H.
Poteſtas, in dict. Naturalis, Animaria, Actus.
Poteſtates quędam etiam ratione carentes oppoſita ſimul ſuſcipiunt.55.E.
Poteſtates q̃ ſimul oppoſita ſuſcipiant.56.C.
Poteſtates quæ ſimul oppoſita nõ ſuſcipiant.56.B.
Poteſtas aptitudinis nulla in Intelligibilibus.56.C.57.I.
Poteſtas aptitudinis an in cęleſtibus.56.C.
Poteſtas q̃ in materia, & ꝓpter materiam.57.E.
Poteſtate & habitu & actu eſſe quibus competat, vel nõ.57.I./k.
Poteſtas ad habitum properat: habitus ad actum, vt ad peculiarem finem.57.k.
Poteſtas inutilis ſi actus ipſius expers maneat.57.k.
Poteſtate eſſe, prius tẽpore: actu eſſe, prius natura, in quibus poteſtas tempore ab actu diſcernitur.58.B.
Poteſtas in qb⁹ ab actu diuellatur ſola ratione & cogitatione.58.C.
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur tempore: ita tamẽ vt conſequentem ex neceſſitate actũ habeat.58.C.
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur tempore, nec conſequentem neceſſario actum habeat.58.C.
Poteſtate ſola q̃ cõſiſtãt, nec vnq̃ in actũ ꝓdeant.58.C.
Pręceptoꝝ gen⁹ artificioſuꝫ & ſeueꝝ familiare Ariſt.1.K.
Prædicamentis in oibus Bonum ſpectatur.48.B.
Prędicamentorum libri propoſitum.1.C./H./3.F.
Prædicamẽtorũ loc⁹ iter cæteros logicos libros.1.C.H.
Prædicatiua in Oratione aliud, de quo ſermo habetur: aliud quod de illo dicitur.2.E.
Prędicatiuæ Enunciationi ortum Suppoſitiua refert acceptum.1.F.
Prædicatiua oratio quę.1.E.
Prædicatiuam Orationem cur ſolam tradat hoc libro Ariſtoteles: haud vero etiam Suppoſitiuam.1.E.
Prædicatiua ab oratione Suppoſitiua perficitur.1.E.
Prædicatiua oratio vnde dicta.16.E./20.I.
Prędicatiuus Syllogiſmus munimẽ Suppoſitiui.1.F.
Prædicatiuus ſimplr̃ Sylls dici põt, Suppoſitiuus nõ.1.E.
Prædicatus in ꝓpõne oĩno vel Verbũ eſt, vel caſus Verbi: forte vero aliquando & infinitum Verbum.16.C.
Prædicato maxime principatum deberi in Prædicatiua Enunciatione.16.E.
Prædicato Affirmationis quando iungeẽ priuatiua particula, vt fiat Negatio.16.E./20.H.
Prædicatus potior priorq; Subiecto.20.H.
Prædicatio qñ de ſolis fiat Spẽb⁹, nõ ẽt Indiuiduis.21.D.
Prædicati ex diuiſione Propõnes quot & quę.21.F.
Prędicata quodam pacto etiam attingunt aſcititiæ Præfinitiones, licet partes ſint Subiectorum.22.H.
Prædicato iungentes negatiuam particulam pręfinitæ propoſitiones quid ſignificent.21.I.
Prædicari per ſe nequeũt aſcititiæ ꝑfinitiones: neq; alijs rationabiliter Prędicatis coniungi 23.B.
Prædicatos penes ipſos quæ fiant Affirmationes, Negationeſq;: quæ non.23.H.
Prędicata per Affirmationẽ Negationẽq; oppoſita quãdo maxime contrarietatem ſignificent.23.I.
Prædicato in vl̃i verum nõ eſt vl̃iter ꝑdicare.24.E
Prædicato addita ꝑfinitio an ſpeciem aliam faciat ꝓpoſitionis, vt Subiecto adiuncta.24.B.
Prædicato ꝑfinitionum aliquam copulantium ꝓpoſitionum cur ſolam illam expungat Ariſtoteles quę omnis pręfinitionem Prædicato coniungit.24.C.I.
Prædicato iungentibus ꝑfinitionum aliquam ꝓpoſitionibus mentiendi anſaꝫ præbet quæ/omnis/ꝑfinitioneꝫ illi connectit 24.B.
Prædicato ꝑfinitionẽ copulãtes ꝓpõnes iꝫ veræ, nõ minus tñ falſis deuitãdę qm ſuperuacuæ ſunt.25.C.
Prædicato addita ab Auctorib⁹ ꝑfinitio qd ſignẽt.25.D.
Prędicari ſubijciq; ad ꝑdicationẽ nequaq̃ ꝯuenit reb⁹: ꝯceptib⁹ ꝑmũ nulloq; medio: atq; hoꝝ nomine voci.
Prędicat⁹ termin⁹ i ꝓpõne q.2.E./22.G./45.A. (b⁹.6.H.
Prędicatã vocẽ oẽꝫ Verbi vocabulo appellari.7.C.12.H.
Prędicatum quid ſignificet Stoicis.10.I.
Prædicatũ cur ſemper Verbũ.11.G./21.F./30.B.
Prædicari nomen nequit ſine Verbo aliquo, vt/eſt/vel/non eſt.11.K./12.C./37.C./38.F.
Prędicari de ſubto, & eẽ in ſubto qũo differant.12.A.
Prędicari alio duobus modis intelligi.12.A.
Predicari eo ꝙ non eſt vere aliquid poteſt negatiue affirmatiue: non poteſt.12.F.
Prędicatum qõuis Nomen tranſit in Verbum.12.I.
Prędicatio quæ ꝑter naturam, quæ.
Prędicatio quæ ſecũdum naturam.12.I.
Prædicato iunctum/omnis/quando pars prędicati: non autem prędfinitio.25.D.
Prædicato cur copulari poſſe/Nullus/pręfinitio videatur: /Omnis/autem non.25.G.
Prędicatum affirmatiue vl̃iterq;, Subiectum ſiue vt adæquatum, ſiue vt excedens cõplectitur: & vniuerſam ꝑterea Subiecto cõꝑhenſoꝝ Indiuiduoꝝ multitudinem ſuo ipſius cõſortio eã ſibiipſi vnire nã ẽ aptũ.25.G.
Prędicato iuncta negãs particula in ꝓpõnibus præfinitis quam faciat Negationem.27.E./G./K.
Prædicat⁹ finitus vel ifinitus Subto eodẽ manẽte ſpẽs diuerſas nõ facit Affirmationũ vel Negationum.36.B.
Prędicat⁹ finitus Affirmationẽ facit: ifinit⁹ Negõnẽ.36.B
Prędicatus infinitus qualem Negationem faciat in Singularibus.
Prędicatus ifinitus q̃lẽ Negationẽ faciat in imꝑfinitis.
Prędicat⁹ infinit⁹ q̃lẽ Negõnẽ faciat in Præfinitis.
Prędicat⁹ ifinit⁹ q̃leꝫ Negõnẽ faciat in Particularibus.
Prędicat⁹ ifinit⁹ q̃leꝫ Negõnẽ faciat in Vl̃ibus.36.C.
Principijs prudẽtia ꝑdito, q̃ ꝯueniant Nomina.8.H.
Prædicatum, in dict. Apprædicatum.
Prædicata infinito vtẽs Negõnes ꝯſentiũt Affirmatiõibus finita vtẽtib⁹: & Affirmatiões Negõnibus.37.F.
Prędicata ifinito vtẽtes, in dict. Tranſpoſititiæ.
Principij rõnẽ ad ea quę ſunt obtinent Dij.31.C.
Prędicari latius vel arctius qd ſignificet.37.K.
Prædicata quę fieri poſſint ꝓpõne integrę Subiecto extrinſecus addito: quæ non.39.C./E.
Prædicatũ cõpoſitũ in hñtibus ſimplicib⁹ Affirmationibus cui prędicatum cõponẽtiũ Nominum applicanda negans particula, vt trãſpoſititia fiat Affirmatio.39.F.
Priuatio quotuplex.23.G.
Priuatio quæ non opponatur Subſtantię.23.H.
Priuatio quot nominandi modis declaretur.37.k.
Prędicata quæ cõpoſita per ſubam: quę per accñs.38.G.
Prędicato addita ifinita Noia quæ eiuſdẽ ꝑdicati ſimplicis Affirmationi concurrant: vel non.39.G.
Prædicationem ad compoſitam efficiendam quæ capiuntur non poſſe ex ijs cõſiderari quodlibet vna oppoſitione infinitę Affirmationis ad finitam.39.H.
Prædicata & alia ꝟba pro verbo eſt poſita ſunt.41.A.D.

Pronominis vſus in Enunciatione.3.G.
Pronominis ſignificatio.3.G./4.D.
Pronois Noiſq; ſignificatio qũo differant.4.D.
Prædicetur quomodo affirmatiue aliquid de ijs quæ non ſunt.42.H.
Prædicari vel non,quod poſſit Nõ ens.43.A.
Prædicatio de quibus fiat Entibus.43.A.
Prædicata vel ſubta Definitiõe ꝯſtãs ꝓpõ. ſi termin⁹ alter ſit vnus,vna eſt ſignificatu & voce.45.I.
Prædicata vel ſubiecta Definitio quando propoſitionẽ vnam faciat,vel non.45.k.
Prædicata ſeorſum quę ſimul prędicari ẽt poſſint : quæ non.47.B./48.A./D.
Prędicata ſeorſum ſi iuncta quoq; vniuerſim prędices, quę ſequantur abſurda.47.B./G.
Prędicata ꝑeſſentiam vel ſimpl'r, vel ex parte cohęreſcere inuicem natura idonea ſunt.47.H.
Prędicata ꝑeſſentiã quo nectantur ordine.47.H./48.D.
Prophetidis & Dei pręcognitio qũo differãt.32.A.
Prędicatio q̃ p ſe vel per eſſentiã:quę p accñs.47.K.
Prędicatio quæ per naturam:quę preter.47.K.
Prędicanſ accidentia de ſubſtantijs non quidem per eſſentiam,ſed per naturam.47.I.
Prędicantur de ſe mutuo duo accidentia,ſi de eodẽ prędicentur ſubiecto.47.k.
Prędicatio vna ne hęc an plures/Hippocrates eſt bonus medicus.48.B.
Prędicetur quando Accidens per ſe: Subſtantia vero p accidens.48.C.
Prędicatũ bonũ de medico,p accñs ꝑdicatur de Hippocrate,neq; de eo ꝑdicari ſine medico põt , ſicut & ꝑdicatũ de Hippocrate vt homine,non poteſt p ſe de medico prædicari.48.C.
Prędicatio q̃ ſubaꝫ vnã ſigñet ſimplicem:quæ vero.
Prędicatio q̃ ſubam vnã ſignificet quandã.48.D.
Prędicatio quomodo vna ex hoie & albo.48.D.
Prædicata compoſita quæ prędicari & ſeparatim queãt: quæ non.48.E./G./H./K.
Prędicatio quæ quędam:quę vero ſimpliciter.48.G.
Prędicata quo cõpoſitiora,eo magis arctãt.48.G.
Prędicari per ſe.i.per naturam.48.k.
Prędicatorum vniuerſalium numerus.49.H.
Prędicato qũo iungatur/ſolum.50.D.
Prędicãt qũo verũ Medici de futuris circa ęgrotos.51.K
Prętlectio in quo genere facultatũ Animæ.1.L.
Prętlectio cur in ſolis Hominibus.33.C.
Prętlectio circa quod contingens..33.D.
Prętlectio in dict. Voluntas conſultoria.
Præfinitionibus ex qbus cõſtet/ſolum/50.C.
Prędfinitæ negationes cum modo qũo fiant.52.C.
Præfinitoꝝ iuctio mutuæ cõſequẽtię modaliũ.52.I.
Prędfinitarũ iuctio mutuę cõſequẽtię inexiſtẽtiũ.52.K.
Præfinitiones aſcititiæ ſeu proſdioriſmi q̃: & cuius vſus 21.B./22.H./23.I./24.A./42.H./I.
Prędfinitiones aſcititiæ quæ vniuerſales, particulares, affirmatiuæ.Negatiuæ.21.C.
Præfinitio.in dict.Oĩs,Nullus,Aliq̃s,Non omnis.
Præfinitiones aſcititię quando diſtinctiones faciant in Indiuiduis:quãdo vero in ſpẽbus primum.21.B./C.
Prędfinitiones adhibitę Subtis an eoꝝ ptes.22.G./I.
Prędfiniti Subti velut formã adepti a ꝑfinitionib⁹.22.G.
Prędfinitis in ꝓpõnibus cardo eſt & caput ꝑfinitio.22.H.
Præfinitiones licet partes ſint Subiectorum attingũt tamen quodam pacto & prædicata.22.H.
Præfinitę propoſitiones/non/particulam prędicato iũgentes quid ſignificẽt.22.I.
Prędfinitiões ſingulę cur ppetuo ſubtis adhibeanſ.23.A.
Prędfinitiones neq; prędicari per ſe valent , neq; alijs rationabiliter prædicatis coniungi.23.B.
Præfinitiones quibus non cõplicentur Subtis.23.B.
Præfinitiones quouis modo oppoſitę nullam ſignificãt contrarietatem.23.I.
Præfinitionis vniuerſalis ſignificatio quomodo differat ab vniuerſalis Nominis ſignificatione.24.A.
Præfinitio prædicata adhibita an ſpeciem aliã faciat propoſitionis, vt Subiecto adiuncta.24.B.
Prędfinitionũ aliquã ꝑdicato iũgẽtiũ ꝓpõnũ cur ſolam extrudat Ariſtoteles eã q̃ omnis ꝑfinitionem illi copulat.24.C./I.
Præfinita propoſitio quæ.21.E.
Prędfinita ꝓpõ vniuerſalis:quæ particularis.21.E.
Prędfinitę ꝓpões oppoſitæ q̃ ſint cõtradictorię.21.I.22.A
Præfinitæ propoſitiones oppoſitæ quæ ſint ſimul falſę: quæ ſimul verę.21.H.I.
Præfinitæ ꝓpões quæ verę in mã neceſſaria.21.H./22.F.
Præfinitæ ꝓpões q̃ verę in materia impoſſibili.21.I.
Præfinitę ꝓpões q̃ verę in mã ꝯtingẽte.21.H./I./22.F.
Prędfinitis in ꝓpoſitiõib⁹ vt ex Affirmatiõe fiat Negatio: cur negatiua particula præfinitioni iungatur ; q̃ ſubiecto adhęret.22.G./H.
Prędfinita propoſitio vnde dicta.22.H.
Præfinitionũ ex diſtributiõe ſm vtrũq; terminuꝫ quot fiant propoſitiones:& quę verę,q̃ non.14 E./H.
Præfinitionũ aliquã ꝑdicato iũgẽtib⁹ ꝓpõnib⁹ mẽtiẽdi anſam ꝑbet q̃/ois/ꝑfinitionẽ eidem copulat.25.B.
Præfinitionẽ ꝑdicato copulãtes ꝓpões lꝫ veræ,nõ minus tñ falſis deuitãdę:qm̃ ſupuacuę ſunt.25.C.
Præfinitio ab Auctorib⁹ ꝑdicato addita qd ſigñet.25.D.
Prędfinitarum oppoſitiones ꝓpoſitionum.25.H.
Præfinitas ad ipſas materiæ rõnẽ hñt Imprędfinitæ.26.D.
Prędfinitarũ ðteriorib⁹ cur tãtũdẽ valeãt imprędfinitę.26.D.
Præfinitarũ affirmationũ pticularis ðterior vł.26.D.
Præfinitarũ negationum vtra deterior.26.E.
Prędfinitioni addita negatiua particula q̃ faciat Negationem.27.E./G.
Prędfinitio rõnẽ habet formę in ꝓpoſitione.26.D.
Præfinitę Negationes/eſt/verbo negatiuã iũgentes particulã cur rariores apud veteres.28.B.
Præfinita Negatio qualis.36.C.
Prędfinitum vel imprędfinitum quomodo differat a finito vel infinito.36.I.
Prędfinitionis vniuerſalis vim obtinet apud Gręcos Articulus.30.D./61.G./H.
Prędfinita cur nequeat prædicatum fieri Subiecto extrinſecus addita.39.E.
Præfinitę hę,Simplices Infinitæ,priuatiuę quomodo ſeſe inuicem habeant.39.I.
Prędfinitis in Negationibus faciendis cautio adhibẽdæ negatiuæ particulæ.41.A./E.
Prędfinitis in ſimplicibus tranſpoſititijſq; oppoſitis Negationes ſequuntur ex Affirmationibus:& cõtra.42.E.
Præfinita cur tota fieri prędicatum nequeat Subiecto extrinſecus addito.39.E./42.G.
Præfinitio quibus iungatur.45.A.
Præfinitiones tranſpoſitę quando propoſitiones immutent:vel non.45.A.
Præfinitio aſcititia eſt ipſum ſolum.52.C.
Præpoſitio nihil ſignificat.3.I.
Præpoſitio pars Locutionis,non Orationis.3.k.
Præpoſitio vnde dicta.4.D.
Præſens quotuplex.12.G.
Præter nãm eſſe qũo ſeſe inſinuarit rebus.31.H.
Præteritum nihil Dijs.31.C./I.
Prima oiuꝫ eã cur apud Gręcos neutri generis.9.B.
Primordiales gradus tres ſuperiorum naturalibus ſubſtantiarum.6.H.
Princeps & non princeps Iudex.48.I.

Principium.in dict.Enunciatio, Geometria.
Priuatio.in dict.Habitus.
Priuatio quę formę contrariæ:quæ non.59.G.
Priuatio quotuplex.37.K./59.G.
Priuatióes quoq; ad ipſas porrigit vis p̄mi Entis.43.A.
Priuatio obſcurior Materia.57.E.
Priuationi cui non inſit impoſſibile.57.E.
Priuatio neceſſaria ad generationem.57.E.
Priuatiua & ſimplex ꝑpő qũo ꝯueniat differátq;.37.K.
PPriuatiuapropoſitio quę.37.K.
Priuatiua ꝑpő quá ſignificet priuationem.37.K.
Priuatiuę quomodo ſeſe habeát ad ſimplices.quomodo ad tranſpoſititias.38.K.
Priuatiuę Affirmationes vel Nrgationes nő ſimpliciter Affirmationes Negationeſue.39 B.
Priuatiuę Infinitę ſimplices qũo ſeſe inicé hẽant.39.I.
Priuatiuos eſſe oportet non terminos,ſed propoſitiões faciendis Negationibus.52.C.
Prius in qbus poſteriuſq; eſt an de ijs p̄dicet Gen°.15.K.
Priora natura,tépore poſteriora:quæ.57.D.
Pro tempore quid ſignificet.7.E.
Proclus ſucceſſor Platonis diuinus doctor Ammonij.1.A./42.D.
Proclus Veterũ placita iterp̄tádi facultaté ac ſciariũ naturę rerũ iudiciũ ad humani igenij ſũmũ exercuit.1.A.
Procli ex enarrationibus magna ex parte ſumpta eſt hęc Ammonij commentatio.1.B.
Pronũciatum.Effatũue quid ſignificet Stoicis.1.D.
Pronũciato ſimilis oŕo quę dicatur a Stoicis.1.D.
Pronũciato ſi'is oŕo q̃tenus differat ab Enũciatióe.1.D
Pronunciato ex quo Demonſtrationes.34.A.
Pronunciatum quod euidentiſſimum.34.A.
Propoſitiones quę,& vnde dictæ.1.C./G.
Propoſitiones non hic,ſed Enunciationes inſpectantur: in Reſolutorijs contra.1.G.
Propoſitionũ diuiſio a vocum qb° ꝯſtat multitudie.2.F.
Propoſitiones quoq; poſitionũ dici Nomine.3.C.
Propónis partes q̃ ſint aut non ſint/eſſe & nő eé.4.C.
Propoſitionis pars non omnino eſt Verbum.4.C.
Propoſitionis pars potior quę.16 E.
Propoſitio vna ne an multæ ſint quomodo a ſignificatis diiudices 17.B.
Propónes quę ſimpliciores cópoſitioreſue.18.E./36 H.
Propoſitionum ſpecies quatuor cómuniſſime.quę in veri & falſi qualitate ſpectant.19 E.
Propónibus duę ſpecies inſunt oppónũ cóiſſime.19.E.
Propő.in dict.Terminus,Subiectus,Prędicatus, Oratio, Enũciatio,Affirmatio,Negatio,Vl'is,Particularis,Impfinita,Singularis,Cőtrarię,Subcontrariæ, Cőtradictoriæ, App̄dicato tertio cóſiſtés.Mő p̄dita,Infinita, Tráſpoſititia,Priuatiua,Subalternę, Dialectica, Diſputatoria,Demonſtratiua,Poſſibilis Impoſſibiis, Neceſſaria. Contingens.Inexiſtens.
Propoſitionum ex Subiecto tantum & prędicato confiſtentium diuiſiones vnde.20.K.
Propónum materię.in dict.Materię.
Propő omnis vel ſingularis, vel vniuerſalis.21.B.
Propő quę Theophraſto finita:quę infinita.21.F.
Propónes quę a qbus ex aduerſo diuidantur.21.F.
Propónũ diuiſio a Subto.20.F./21.B./E./28.H./30.B./42.E.
Propónũ diuiſio a prędicato.21.F./30.B./42.E.
Propónũ differẽtiá fieri qũq; ẽt a téporib°.21.F./30.B.
Propoſitiones ex Subiecto tantũ & prędicato conſiſtẽtes quot ſint.21 F./37.E.
Propoſitionum opponendarum modi.21.G.
Propoſitiones oppoſitę.in dict.Affirmatio & Negő.
Propő vera imago é eńtię rei:falſa,eńtię p̄uatiois.21.K
Propoſitionis parti potiori ſemp admouenda negatiua particula vt ex Affirmatione fiat Negatio.16.E./20.H./22.G./27.C./50.F.
Propónib° i qb° q̃ ptes p̄ſtátiores.56.E./20.H./22.I./27.C.
Propoſitionis an Spém aliam faciat p̄finitio p̄dicato applicita, vt Subiecto adiuncta.24.B.
Propoſitio preter naturam quæ.24.C.
Propő p̄finitione/oís/p̄dicato copulans cur ſola ex ijs q̃ præfinitionum aliquam p̄dicato adnectunt expũgetur Ariſtoteli.24.C.I.
Propónes quot fiát ex p̄finitionũ ſm vtrũq; terminum diſtributione & quę veræ,quę non.24.E./H.
Propő quę/Omnis/p̄finitionem prędicato copulat,mẽtiẽdi anſa; omnibus p̄bet præfinitionum aliquam prædicato iungentibus.25.B.
Propónes p̄finitioné p̄dicato addẽtes ij verę,nő minus tñ falſis deuitádę,qm̃ ſuperuacuę ſunt.25.C.
Propoſitio infarta inſtipataq; qualis.25.H.
Propónũ oppoſitarũ quę pars dignior in quáto:quæ.
Propónum oppoſitarũ quę pars dignior in q̃li.26.E.
Propoſitionis naturam an mutet accentus.26.I.
Propoſitiones quę ambigue videantur inter Affirmationem & Negationem.27.G./52.F.
Propoſitiones quot ex diuiſione Subiecti.21.B./E.
Propoſitiones quot ex diuiſione prędicati.21.F.
Propónes qũo ſimul verę ſint nő idé ſignificáťes.28.H.
Propő multa dicés vno noie q̃n vna,q̃n ꝟo plés.29.I.
Propő in qb° vna eé pőt,hęc vel vl'r nonũq;, oino vero ex parte de ſe mutuo neceſſe eſt affirmentur.29.I.
Propónes quomő oppoſitę in ſingularib°.26.A./30.B.
Propoſitiones quomodo oppoſitę in vniuerſalibus vniuerſaliter,quomodo in non vl'ter.25.H/26 A./30.B.
Propoſitionum diuiſio penes materias.35.H.
Propónes ifinito ſubto p̄ditę totidé quot finito.36.B.
Propoſitionum ordo.36.H.
Propónũ duplex oppő q̃n ꝟbũ/eſt/ app̄dicat.37.A.
Propónes ex tertio app̄dicato cóſiſtẽtes vñ dictę 37.D.
Propónes ex tertio app̄dicato ꝯſiſtẽtes quot.37.E./40 K.
Propóné quá vocet Ariſt.ſimplicé quá ꝟo ifinitá. 37.E.
Propő ſimplex & p̄uatiua qũo ꝯueniát differantq;.37 K.
Propoſitiones ſimplices quomodo ſeſe habeant ad tranſpoſititias.37.G./38.k./41.C. (38.k.
Propónes ſimplices qũo ſeſe habeant ad p̄uatiuas.38.A.
Propoſitiones ſimplices velut exemplaria.38 K.
Propónum conſequẽtię cognoſcendę vſus.39.C.
Propoſitione ex tota quádo fieri prędicatũ poſſit ſubiecto extrinſecus addito:quádo non.39.C./41.G.
Propónũ tertiũ app̄dicatũ hñtiũ oppónes quot.40.I.
Propónes pfectę & q̃ ifinito ꝯſtát ſubto 40.I./41.A.
Propónibus verbum eſt actu hñtibus ꝯdictionem ſimiliter faciunt & q̃ poteſtate ipſum habent.41.A./G.
Propóni cuiq; ꝯſequentis inueniẽdę,regulę.41.D.
Propoſitionis partes duę.41.E.
Propónes circa totas vt totas q̃le & quátũ ſpectat.42.E.
Propoſitiones vt recte tranſumas.39.C.
Propoſitionum oppónes quot modis capiant.42.E.
Propónum diuiſio ab earũ quantitate & q̃litate.42.E.
Propónib° in ſimplicibus tráſpoſititijſq; oppoſitis ſi p̄finitę ſint Negatiões ex Affirmatióib° ſequunt & ꝯ,ſi inprę finitę, Affirmatiőes nő ex Negatióibus.42.E.
Propoſitiones circa cőſequentes ſe mutuo nullũ a Subiectis diſcrimen.42.I.
Propónum cőſequentia quomodo in ijs quę non ſunt vt Hircoceruo ſeruetur.42.H.
Propónum de conſequentia proditę regulę quomő vel in imp̄finitis proficiant.43.D.
Propónũ ꝯñtia Subto vtẽtiũ finito vel ifinito.44.B.
Propónis noia & ꝟba ſi tráſponant idé ſignãnt.44.D.
Propónes q̃ diuerſę inter ſe eé videant,cũ nő ſint.44.E.

Propoſitioné que mutet tráſpó terminoꝝ:q nó.44.F.G.
Propoſitione quomodo immutet tranſpoſita negatiua particula.44.G.
Propoſitione cur non immutet negatiua particula cum eſt/verbo tranſpoſita 44.G.
Propónes qñ ímutét tranſpoſitę ꝑfinitióes:vel nó.45.A.
Propoſitio q̇dam eſt Dialectica ipſa interrogatio.45.D.
Propónis vnius non vniuſq; differentię.45.E.
Propoſitio conſtans vno Subiecto & ꝑdicata definitione, vna eſt ſignificatu & voce.45.I.
Propóné quando vná,quando vero plures faciat Definitio ſubiecta vel prędicata.45.k.
Propóné vnam nũq̃ faciunt plura accidétia inuicé conſerta ſubiecta vel prędicata.45.k.
Propoſitionis reſpódendę poſtulatio eſt iterrogatio diſputatoria.46.B.
Propoſitionem ex tertio apprędicato conſiſtentem ſolum/eſt/verbum integram pręſtat.48.A.
Propónes ſine materijs ſubſiſtere nequeunt 49.I.
Propónes modi exptes ab ipſo ineſſe iformari.50.A.
Propónum oium modo carentium oppoſitio contradictoria penes ipſum eſſe ac non eſſe.50.A.
Propoſitionum differétię conſiſtentium ex Subiecto & prędicato.50.G.
Propónũ dr̃ię ꝯſiſtétiũ ex tertio Apprędicato.50.G.
Propoſitiones quot hoc libro tradantur.50.I.
Propónũ eiuſdé ſpéi oium regula vna oppónis.50.G.
Propónes mó ꝑditę & carétes qũo differant.51.G.
Propónibus in modalibꝰ qũo duobus modis fiant Negationes:qũo in ꝑfinitis ſine modo.52.A.
Propoſitiones non terminos priuatiuos eſſe oportet faciendis Negationibus.52.C.
Propónes quot modis ſibiinuicé opponantur.52.H.
Propónibꝰ in ijs q̃ modo carét qué ſubiectæ res ac ꝑdicatę ad ipm eſſe & nó eſſe hũt ordiné,eũdé hoc eſſe & non eſſe ad modos obtinét in modalibus.53.A.
Propoſitionibus ab ipſis ad concluſionem noſtra ró.I. cogitatrix progreditur.56.E.
Propó q̃ in voce eſt ꝯnis illijq̃ in méte,58.G./59.I./63.D.
Propónum de quarũ oppóne agat poſtremo huiuſce libri capite: vel non.58.K./62.H.
Propónũ ſocietas & diſſidium vnde.59.H.
Propoſitio vera nũq̃ verę contraria. 62.B./C./H./63./E.
Proſdioriſmus,in dict.Prę finitio.
Proſpectrix cauſa quotuplex.31.F.
Proſyllogiſmus quid.63.F.
Prouidentiam tum ad diuinam,tum ad dęmoniam qui referant cauſas rerum.30.H.
Prouidentia Deorum qualis.31.D.
Prudentię defectus conſilium.31.D.
Pulmonis vſus.6.F./14.I./.15.C.
Pumex lapis & non lapis.48.I.
Purificę virtutes.31.G.
QVALITAS q̃ ſubaꝫ vnam ſigñet ſimplicé.48.D.
Qualitas quę ſubaꝫ vnam ſignificet quandã.48.D.
Quanto definito nihil contrarium.33.H.
Quantum.in dict.Continuum.Numerus.
Quid eſt interrogatio nó eſt diſputatoria.46.B./47.A.
Quid eſt interrogatio quomodo ad diſputatoriam redigatur.46.B./47.A.
Quid fuit quid eſt in definitionibus dicit.49.A.
Quod fit diſcédũ eſt ꝑmũ:deide qd fit.47.D.54.E.
Quod eſt,& qđ nó eſt.in dict.Ens,& Non ens.
Quod fit.in dict.Generatio.
RANARVM vox an lřata, vt brecececex coax coax. (6.G.
Ratio quę cogitatrix.56.D.
Ratio quæ intellectualis.56.D.
Ratio quę Hominis:quę vero Dei.56.D.
Ratio intellectualis & Deoꝝ mens an idem.56.E.
Róne carétes ẽt ptátes q̇d à oppoſita ſiſ ſuſcipiũt.55.E.
Rónalis noſtri ſuba imortalibus ęquiuoca.50.E.
Ratio noſtra poteſt agere & non agere.55.C.
Ratio noſtra quotuplex.56.D.
Ratio noſtra cauſa.51.G.
Ratio pro Definitione.11.D.
Rationalis atq; artifex in nobis vis excellentior q̃ Natura.15.B.
Rónalis facultatis ſuba a corpore ſeparabilis.15.B.
Rationalis.in dict.Anima.
Reponere quid.3 C.
Rerũ iterp̃tes voces:ob idq; ipſaꝝ imitanſ nãm.35.I.
Rebus in omnibus Non ens quod.49.B.
Res.in dict.Ens.
Res ſempiternas magis par eſſet a Deorum prouidentia deſpici q̃ fluxili prędıtas natura.31.E.
Rerum cum neceſſaria deficiétiũ remiſſióe ſeſe inſinuauit rebus ipſum eſſe ꝑter naturam.31.H.
Rei ex eẽntia veritas Orónis:nó ẽ.34.H./35./D.G.42.A.
Rem ſubſtátialiter affectam cóplecti nó potes Animo, quin & affectionem concipias.16.H.
Rei eſſentię imago eſt veritas.11.k.
Rerũ ꝯprehéſióis gr̃a cótéplaſ voces Philoſophus.13.E.
Rerũ naturas non inſpici in Logica facultate:ſed vocũ per ſeipſarum poteſtatem.16.H.
Rerũ cás q̃ referát q ex neceſſitate oia fieri putát.30.H.
Rerũ natura & ordo caſu non conſtat 30.K.
Rerum oium auctores Dij, vel cauſæ adiunctæ.31.D.
Rei cuiq; aſſignatum a Natura nomé dicétes.8.G.
Rebꝰ ꝯſona ſtudet Ariſtoteles oſtendere Noia.9.D./E.
Rerũ vel Noiuꝫ ſigñatióes inſtrumétũ Oro.15.A.
Rerũ natura exacte cognobilis ſola Demřatione.15.E.
Rei quęlibet quomodo vna.16 H.
Rerum naturæ familiariſſimi modi qui.49.H.
Rerũ ſucceſſiua generatio a ſupioribꝰ ad iferiora.58.B.
Rerum naturæ ſeries.58.D.
Rerum ſubſtantias indicant Nomina.7.G.
Res a Deo:conceptus Animi ab Intellectu,voces ab Anima.6.H.
Rerum exiſtentię degenerationis ordo.5.H.
Rerum fæx iure appellata materia.5.H.
Res qualis ſimplex,compoſitaue.5.G.
Res & affectus Animi omnibus iidem.4.I.
Rerum ſimulacra affectus Animi.4.I.
Res ſigñanſ a vocibus p medios Animi cóceptus.4.k.
Rebus Mentiſq; conceptibus an quid medium interferatur.4.K.
Rebus ne in ſimplicibus compoſitiſue verum & falſum.5.A./G./H.
Rerũ compꝛhenſio finis Animi conceptuum.5.B.
Rerum imagines Aío inſitæ,mentis ꝯceptus ipſi.5.B.
Res Animiq; conceptus natura conſtant: voces & literæ poſitione:& q̃obrem.5.C./6.C.
Res eadem alijs alijſq; nequit agnoſci conceptibus Animi.5.F.
Reſolutoria de orationibus agũt vt Propónibꝰ: non vt Enũciationibus.liber de Interp̃tatióe,cótra.1.G.
Reſolutoriorum propoſitum.1.H./52.G.
Reſolutorioꝝ locus inter cæteros logicæ facultatis libros.1.H.
Reſponſio in dict.Interrogatio.
Rhetorica quas Orationes meditetur.15.D./F.
Rhetoricæ principia inſpicere cuius Artis ſit.15.E.
Robuſtioribus naturis q̃ exilioribus cur maior debeaſ cura quo minus corrumpantur.59.B.
SACRA mens quæ.57.K.
Sapientis tãtum eſſe nominare qui dicant.8.H.

Sapientes Athenienſes.61.k.
Scientia prius,an ſibile.58.H.
Scientiæ capax cum Homine exæquatur.35.G.
Scientiarũ naturæ rerũ iudicium ad humani ingenij ſũmum exercuit Proclus diuin⁹ pceptor Ammonij.1.A.
Scindapſus vox nihil ſignificans.4 I.
Scriptura q̃ cõſtãt ſigna ſunt voce conſiſtentium.4.I.
Semen & fructus idẽ ſubiecto ſunt,reſpectu differũt.3.D.
Semen cur neutri generis.9.B.
Semper quot modis capiatur.35.G./56.C.
Sempiternum vti ſe habet ad generabile,ſic actus ad poteſtatem.57.H.
Sempiterne norunt dij temporalia.31.L.
Sempiternas res magis a Deorũ prouidentia deſpici par eſſet q̃ fluxili præditas natura 31.E.
Sempiterna ex ſui natura certitudinem obtinent.31.E.
Sempiterna cur nequeant quandoq; non agere,35.B.
Sempiterna quæ ſunt,ea priora.50.D./H.
Sempiternis diuiniſq; competit rebus neceſſariũ.57.E.
Senſus in quo genere facultatum Animæ.1.L.
Senſus quomodo ab Imaginatione differat.2.A.
Senſibus feriantibus cur imaginatione per ſomnuſ agamus.2.A.
Senſuum principiũ quoddam Imaginatio.2.B.
Senſus an ſenſibile prius.58.H.
Sequi quid.37.F.
Sermo.in dict.Oratio.
Sibilus quando ſignificatiua vox,aut non.7.k.
Significare & adſignificare quo differant.3.B./11.G.
Significatio dictioq; in omni Oſone ex neceſſitate ſpectantur.16.K./18.F.
Sigñatione quæ ptineatur Oſonis differẽtia.17.A.18.G.
Signum.in dict.Nota.
Similiq; cur vbiq; quæ ſpecie eadem,5.C.
Similiq; errorem pariunt.60.H.
Simulacrum & Nota quomodo differant 5.D.
Simplicium vocũ cõpoſitio q̃ pma,q̃ ſecũda.1.G.
Simplici forma norunt dij multiplicia.31.L.
Simplex.in dict.Cõpoſitũ.Oſo. Affirmatio.Propõ.
Simpliciter quid ſignificet.7.E.
Singulare diuiduum eſt,atq; in mutatiõe verſat.31.G.
Singulare q̃.20.F.
Singularis Propoſitio quæ.11.B.
Singulares & particulares ppões quo differãt.11.E.
Singularẽ cur finitã Theophraſtus nominet.21.F.
Singularis a ſimplr vl'i ex aduerſo diuiditur.11.F.
Singulares oppoſitæ an prius ↄtradictoriæ.11.G./30.D.
Singularium oppoſitio propoſitionum qualis.11.G./13.I./16.A./30.B./D.
Singulariũ q̃ vera vel falſa in qua materia.30.E.
Singulares quomodo verum ac falſum diuidant in futuris contingentibus.30 F.
Singularis negatio qualis.36.C.
Singularis cur nequeat Prædicatũ fieri Subiecto extrinſecus addito.39.E.
Singulariũ circa naturam temporis mutationem ſpectari:non vniuerſalium.42.B.
Singularia.in dict.Indiuidua. Particularia.
Singularibus in ipſis rogatum ſi inficiari verum ſit, verum quoq; eſſe affirmare.43.D.
Singularibus in ipſis Affirmatio trãſpoſititia virib⁹ Negationi ſimplici par.in vniuerſalibus non contradicẽti,verum contrariæ.45.G.
Socratis ſimulacrum.5.E.
Sol cur maſc.generis.9.K.
Sol Rex.9.G./31.A.
Solis ciuitas nomen,an oratio.8 E.
Solum quid ſignificet cum eſt Nomen.50.D.
Solum quid ſignificet cum eſt Aduerbium.50.E.
Solum,quomodo Prædicato iungatur.50.D.
Solum an modus.50.C.
Solum aſcititia Præfinitio ĝlis:& q̃d ſignificet.50.C.
Solum quando modus.50.C.
Solum ex q̃bus conſtet Præfinitionibus.50.C.
Sonus & Vox quomodo differant.7.C.
Sonus quid.7.C.
Sonoꝝ illiteratoꝝ noĩe cur dicant Brutoꝝ voces Ariſtoteli.8.A.
Sophiſtæ quot modis fallere conentur.10.B.
Species pro ratione.56.E.
Species vtrũq; ſit oportet Cõtrariorum.59.F./61.D.
Species inter cõtrarias maior dimẽſio,q̃ in ſpecie q̃libet ab eo quod eſt ad id ꝙ non eſt.61.D.
Species.in dict.Genus.
Specie eadem vbiq; ſimilia.5.C.
Specifica eſt differentia pſertim poſtrema.16.G.
Spẽbus in ipſis primũ q̃n diſtinctiões faciãt aſcititię Prefinitiones quãdo vero in Indiuiduis.11.B./C.
Speciebus de ſolis quando enũciemus,non etiam de Indiuiduis.21.D.
Speciebus expertes Accidentium ob incorpoream imutabilemq; ſuiipſarum naturam.11.D.
Spẽs cũ vna ex ſuiipſius nã ſit,cõphẽdere vnireq; phibeſ ppetuæ Indiuiduorũ generatiõis infinitudinẽ.14.A.
Speciem ſupra omnem non ens quod.49.B.
Speculatrices virtutes.31.C.
Sperma cur neutri generis.9 B.
Stoechẽõ.i.elemẽtũ vnde a Gręcis dictum.6 B.
Stoici quo ſpecies nominent ſingulas orationis.1.D.
Stoici quot ſpecies enumerent orationis.1.D.
Stoicis quid ſit Dictile.4.k.
Stoici recte ne & q̃uo R ectũ caſuſ eẽ affirment.10.F.
Stoicorum velut affeclę Grãmatici.10.F.
Stoicoꝝ pſtitutio de ſubtis termis in ppõnibus.10.L.
Subalternæ quæ:& vnde dictæ.11.A.
Subcontraria quæ.10.D.
Subcontrariæ quæ:e vnde dictæ.11.K./35.K.
Subcontrariæ quando ſimul veræ.35.K.
Subiecto potior prior q; Prædicatus.10.H.
Subiectum circa idem Contradictiones quot.10.k.
Subiectũ vel materia,vel materiæ analogum.11.B.
Subiecti differentiæ in Propoſitione.11.B.
Subiectis aſcitæ Præfinitiones ſeu græce Proſdioriſmi quid ſignificent.21.B./21.H.
Subiecti ex diuiſiõe Propõnes quot & quæ.11.B./E.
Subiecto ne addatur negatiua particula in Propõnibus præfinitis: vt ex Affirmatione fiat Negatio.21.G./H./I.
Subiectoꝝ ne ptes aſcititię Prefinitiões adhibitę.21.G./I.
Subiectũ.in dict.Eſſe,Prædicari,De In.
Subiectus terminus in ppõne qui.2.E./21.G./45.A.
Subiectus omnis in ppõne,Nomen eſt.11.B.
Subiectum nunq̃ Verbum.11.C.
Subiectus in Propoſitione vel Nomẽ,vel caſus Nominis,vt Nomen infinitum,vel Oratio.16.C.
Subijci pdicariq; nequaq̃ cõuenit rebus pceptib⁹ad primum nullo q; medio:atq; horũ nomine vocib⁹.5.H.
Subijciatur ne vnq̃ Verbum in Propõne.11.B./12.B./D.
Subiecti pfiniti velut formã adepti a Præfinitiõib⁹.21.G.
Subiectis cur ſemp adhibeãt aſcititię Prefinitiões.13.A.
Subtis qb⁹ nõ cõplicent aſcititię Præfinitiones.13.B.
Subiecto ifinito pditæ Propõnes totidẽ q̃t finito.36.B.
Subiectus finitus vel infinitus Prædicato eodẽ manente ſpecies diuerſas facit Propõnũ.Prędicatus finitus vel infinitus manente eodem ſubiecto,non.36.B.
Subiecto infinito vtentes Negationes quomodo fiat ex Affirmationibus.41.A./H.
Subiectus q̃bus extrinſecus addi queat Propõnibus vtp-

poſitio tota Prædicatum fiat,qbus nõ.39.C./42.G.
Subiectis ab ipſis diſcrimen nullum circa Propoſitiões ſeſe mutuo ſequentes.42.I.
Subiecto vtentiũ Proponũ conſequentia finito.42.C.
Subiecto vtentiũ Propónum ꝯſequẽtia infinito.44.B.
Subiectorum vniuerſalium numerus.49.H.
Subiecto non copulatur modus.50.C.
Subſtantia quando prædicetur per accidens.48.C.
Subſtantiá vná quæ ſignificet ꝑdicatio ſimplicẽ.48.D.
Subſtãtiá vná ꝙ ſignificet ꝑdicatio quandam.48.D.
Subſtãtiá noſtri rõnalẽ imortalib⁹ ęquiuocẽ eẽ.50.E.
Subſtantiæ primæ,actus ſine poteſtate.57.D.
Subſtãtialiter coaleſcentia plura Prędicata vel Subiecta Propoſitionẽ vná faciũt ſignificatu & voce.45.I.
Subſtantialiter prædicata cohæreſcere inuicem vel ſimpliciter vel ex parte natura idonea ſunt.47.H.
Subaliter prędicata quo nectantur ordine.47.H.
Subſtantia in dict.Accidens.Prædicatio.
Subſtãtia de Accidente preter naturam ꝑdicaſ.47.K.
Subſtãtiua compoſitio vel diuiſio ſola veri capax ꝛ falſi.7.A.
Subſtãtiua cõpoſitio vel diuiſio qlis.7.A.
Subſtãtiua cõpõ vel diuiſio ſoli⁹ eſt Enũciatiõis.7.A.
Subſtantias rerum indicant Nomina.7.G.
Subſtãtiæ priores actionibus paſſionibuſqꝫ.7.G.
Subſtantijs ex ſolis ſignificatis nequit Oratio fieri.16.I.
Subſtãtijs cohęreſcũt Accntia:non Subſtãtiæ ſubſtãtijs: neqꝫ Accidentibus accidentia.16.I.
Subſtantijs nihil eſt contrarium.23.H.
Subſtantijs quæ non oppoſita priuatio.23.H.
Subſtantiarum ſempiternarum cauſæ ſunt Dij:generaſcẽtium vero cauſæ adiunctæ.31.H.
Subas nõ ſolũ ipſas velut cernunt Dij,ſed earũ qꝫ facultates functiõeſqꝫ tũ ꝙ ẜm nãm ſunt,tũ ꝙ ꝑter nãꝫ.31.H.
Subſtãtia vniuſcuiuſqꝫ eoꝝ ꝙ ſunt õfinitiões ſignãt.3.C
Subarũ nãlib⁹ ſupiorũ tres ꝑmordiales gradus.6.H.
Sum.in dict.eſt,eſſe fuit.erit.
Suppõnem ſæpe Poſitionis nomine vocari.3.B.C.
Suppõnes diſiũctiuæ ꝑlatas Ariſto.ſeſe iuicẽ ſeq.47.K.
Suppoſitiua óratio Stoicorum quæ:& quatenus differat ab Enunciatiua.1.D.
Suppoſitiua oro ſpẽs Euũciatiua ꝙ:ꝛ qd ſigñet 1.E./F.
Suppoſitiuá orõnẽ cur nõ tradat hoc libro Ariſt.1.E.
Suppoſitiuæ orõni perfectio a prædicatiua.1.E.
Suppoſitiui ſyllogiſmi qũo fidem ſibi arrogent.1.F.
Suppoſitiui ſyllĩ cur impliciter nequeát ſyllogiſmi.1.F.
Suppoſitiua oratio Prædicatiuę ortũ refert acceptũ.1.F.
Suppoſitiua oratio coniunctione vna.17.C.
Suppoſitiua oratio quomodo magis vna ꝙ̃ oratio illa quæ vnũ habet per copulatiuam ꝯiunctionẽ.17.C.
Syllogiſmus.in dictiõe.Prædicatiuus,Suppoſitiuus.
Syllĩ ſimpl̃r notitia inuentionẽ ꝑcedat demrõnis.1.C.
Syllogiſmi ſimpliciter notitiam antecedentia.1.C.
Syllogiſmi q ſimpl̃r dicanſ,q non ſine additione.1.F.
Syllogiſmi dialectici quando pars vel non Propoſitio dialectica.46.K.
Symbama quid ſignificet Stoicis.10.I.
Syrianus magnus.25.A.59.A.
Syriani enarrationes.32.A.
Syrianus optime ſubtiliſſimeqꝫ de poſtrema huiuſce libri quęſtione arbitratus.59 A.
T A L E nomẽ quibus competat,vel non.57.H.
Tempus adſignificare,finitio Verbi.16.G.
Temporis mutatio circa ſingularium naturam . nõ vniuerſalium ſpectari.42.B.
Temporalia norunt dij ſempiterne.31.I.
Tempus cur adſignificari a Verbo dicatur:non autem ſignificari.8.B.11.G.
Tempus ne ſignificet temporale Nomen.8.B.
Tempus quomodo ſignificetur.8.B.
Tempus qũo adſignificetur a Verbo.11.E.
Tempus.in dict.Præteritum,Pręſens,Futurum.
Temporibus ab ipſis fieri etiam quandoqꝫ Propoſitionum differẽtiam.11.F.30.B.
Tẽporis mẽſurę cũ Vniuerſi ſubſiſtẽtia ſiſ apperẽt.31.C.
Tempus quæ metiatur:vel non.31.C.
Termin⁹.in dict.Subiect⁹,Prędicatus,Nomẽ,Verbũ.
Termini in propoſitione quot eſſe poſſint.2.F.
Terminus quam differat a Voce ſimplici,Nomine,Verbo,Dictione.3.D.
Termini qui miſceantur inuicem,vel non.3.E.
Terminus Ariſtotelicũ nomẽ ſigñati rei ꝗdrans.9.D.
Terminus quid ſignificet Ariſtoteli.9.D.
Terminorum cohęrentia quæ.10.k.& quotuplex.
Terminorum cohęrentiæ.in dict.Materiæ.
Terminorum tranſpoſitio quæ Propoſitionum non mutet,quæ vero mutet.44.G./K.
Terminoꝝ tráſpõ qb⁹aliqd afferat momẽti:qb⁹nõ.44.F.
Terminorum tranſpoſitio quotuplex.44.F./G./k.
Terminorũ differẽtiæ penes vocem ꝛ ſignificatũ.45.E.
Terminorũ alter vel vterqꝫ ſi Definitio ſit,quomõ Propoſitionem vnam faciat,vel plures.45./1.K.
Terminos priuatiuos eſſe non oportet ſed ꝓpoſitiões faciendis Negationibus.52.C.
Terminis in ipſis eſt ſpacium maximum:haud vero non termini ad terminum.6.D.
Terracur fœm.generis.8.K.
Theologicũ qũo ſit theorema de futuris ꝯtigẽtib⁹.10.G
Theophraſti nomen Tyrtamus.5.F.
Theophraſti dicta.15.F./21.F./37.E./G.
Timo odio proſequens homines.27.B.
Tò.in dict.Articulus.
Tolerantes Lacedæmonij.62.k.
Totius diuiſio in partes qualis.4.E.
Totum.in d.Partes.
Tranſpoſitio.in dict.Nomen.4.I.
Tráſpoſititia ꝓpõ ꝙ & cur dicaſ a Theophraſto.37.E./G.
Tráſpoſititia Negõ ſimplici Affirmatiõi conſentit: Affirmatioqꝫ Negõni.37.F.
Tráſpoſititia in dict.Infinita.
Tranſpoſititia Negatio amplior eſt ſimplici Affirmatione:ꝛ Negõ ſimplex Affirmatiõe tráſpoſititia.37.G.38.k.
Tranſpoſititiæ qũo ſeſe habeant ad priuatiuas.38.B.K.
Tranſpoſititiæ Affirmationes Negationeſue non ſimpliciter Affirmationes vel Negationes.39.B.
Tranſpoſititiam ad faciendam Affirmationem cui Prædicatum componentium Nominum negans particula iungenda in ſimplicibus Affirmationibus compoſitum Prædicatum habentibus.39.F.
Tranſpoſititia Affirmatio an ſimplici concurrere vnq̃ in eodem poſſit.39.G.
Tráſpoſititiæ Priuatiuæ & Simplices præfinitæ quomodo ſeſe habeant inuicem.39.I./42.C.
Tráſpoſititia vniuerſalis vniuerſaliter Affirmatio ꝛ ſimplex vniuerſalis vniuerſal̃r Negatio ſimul verę.42.k.
Tranſpoſititijs ſimplicibuſqꝫ in oppoſitis præfinitis Negationes ſequuntur ex Affirmationibus:& cõtra.in impręfinitis non Affirmationes ex Negationib⁹.42.E.
Tranſpoſititiam Negationem ampliorem eſſe Affirmatione ſimplici,vel ſimplicem Negationem Affirmatione tranſpoſititia,qũo intelligendum.43.B.
Tranſpoſititia quæ vera ſit Affirmatio qua ſimplici mentiente affirmatione in iiſdem terminis & quanto, quæ non.43.E.
Tranſpoſititia in ſingularibus Affirmatio Negatiõi ſimplici tantũdem valet,in vniuerſalibus non contradicẽti,verum contrariæ.43.G.

Tranſpoſititiæ modales quæ.13.B:
Tyrtamus, Theophraſti nomen.5.F.
V A C V V M· Ariſtotelicũ nomen ſignificatæ rei con ſonum.9.D.
Vdeis apud Græcos.i.nullus q̃uo compoſitus ſit, & quid ſignificet.22.I.
Vdeis & Vtis q̃uo ꝯueniãt, differantq;.23.A./C.
Vel pro et.47.K.
Verbum infinitum
Verbũ/ẽ/ſolũ ꝓpõnẽ integrã ꝯſtat ex tertio appᵱdicato cõ
Verbi finitio quæ.36.G. (ſiſtẽtẽ.48.A.
Verbũ aliud q̃; ᵱdicatũ ꝑ ꝟbo eſt ᵱdicaẽ.41.A./D.
Verbum infinitum an Negatio ſit.43.H.
Verbo ĩfinito ꝓferẽdo minus veri ſum⁹ q̃; finito.43.I.
Verbo ĩfinito qd addẽdũ vt veꝝ aut falſuꝫ ſigñet.44.A.
Verbi definitio ſecũdum Platonem.9.K.
Verbi caſus an ſint.10.G.
Verba q̃ ꝯſtructa caſib⁹ oꝛonẽ verã aut f lſaꝫ reddãt.10.I.
Verbum quando veniat appellatione Nominis.11.A.
Verbum quid.11.E.
Verbũ ſemp nota eorũ q̃ de alio dicuntur q̃uo.11.E.
Verbũ q̃uo adſignificare tempus dicatur.11.E.
Verbo quæ cõmunia cum Nomine: quæ non.8 A.
Verbũ qd ſignificet ꝑma rõne: qd ſecunda.8 B./21.G.
Verbi ſigñatio q̃uo differat a tpalis Nois ſigñatiõe.8.B.
Verbũ cur adſignare tp̃s dicaẽ, nõ aũt ſigñare 8.B, 11.G.
Verbum infinitũ ꝑmus vocauit Ariſtoteles.9.D.
Verbi genus.9.I.
Verbi mã quæ vox: quæ genus eiuſdem.7.G.
Verbũ.in d. Nomẽ, Termin⁹, Pręḋicaẽ⁹.vox. oꝛonis ps.
Verbum vnũ ex ꝑncipijs Enũciatiõis.2.D.
Verbũ q̃uo differat a Noie, Dictiõe, Termio, voce ſim-
Verba quæ dicantur.3.E./I. (plici.3.D.
Verbum non omnino pars Enunciationis.4.C.
Verbi duplex vſus in Propoſitione.4.C.
Verbum eſt in Animo, voce, & ſcriptura.5.I.
Verborum cum Nominibus quæ copulatio in Enuncia-tione verum aut falſum non indicet.7.A.
Verbũ quot modis capiatur.7.C./12.G./44.A.
Verba que per ſe verũ falſumue ſignificare videaẽ.7.C.
Verbo cur prius Nomen.7.G.
Verba quid ſignificent.7.G./3.A.
Verbis qñ Gręci iungãt articulũ.11.B.12.B. (48.A.
Verbũ cur appᵱdicari nullũ ꝑterq̃; ip̃ʒ, ẽ, poſſit.18.G.41.A
Verbo ᵱdicatiui modi op⁹ ẽẽ oino ad ꝑfectã Enũciatio
Verbũ ĩfinitũ qð: & vñ dcm̃.11.E./12.E./61.F. (nẽ.51.I.
Verbi caſus q.& q̃uo a ꝟbo differant.11.F./12.G.
Verbis ſolis conſiſtentes Orationes quæ.11.F.
Verbum cur ſemper prædicetur: ſubijciaẽ nunq̃;.11.G.
Verbũ notæ vocabulo dictũ a Platone añ Ariſto.11.H.
Verbum q̃uo prædicetur vt in ſubiecto.12.A.
Verbũ q̃uo prædicetur vt de ſubiecto.12.A.
Verbũ an ſubijciatur vnq̃; in ꝓpoſitione.11.B./12.B.
Verbis q̃tenus ſignificent Actiones Paſſiõeſq;.12.C.
Verba Infinitiui modi q̃uo ꝟba, q̃uo aũt Noia.12.C.
Verbum ᵱdicatũ quãdo nihil a Noie differat.12.C.
Verborũ infinitiui modi ſignificatio.12.C.D.
Verbũ idicatiui modi q̃uo ſubtũ fieri poſſit ĩ ꝓpõe.12.D.
Verbum proprie quod.12.G.
Verba ſi ꝑ ſe ꝓferanẽ, Noia ſunt.12.I./37.A./38.H.
Verba ſignificãt aliqd: nõ tñ ſit ne an nõ ſit.12.k.
Verbũ iter ſimplices voces veꝝ falſumq; admittẽ poſſe
Verbũ cõmuniſſimũ qð.13.C. (maxie videẽ.13.A.
Verboꝝ partes nihil ſignificãt, qm̃ ſola pronunciatione partes ſunt, non etiam vi ſignificandi.14.C.
Verbo vel caſu verbi ꝯſtat Enũciatiua oĩs oꝛo.16.B.
Verbũ oino eſt, vel caſu verbi, forte vero aliqñ & Infi-nitũ verbũ Prædicatus in Propõne.16.C./30.B.
Verbum Dictionis tantum appellatur vocabulo. non ẽt Enunciationis.17.G.
Verbo re vera non continetur Interrogatio.17.K.
Verbis quoq; ineſt Aequiuocatio.19.k.
Verba etiam finita noie vocari Affirmationum: Nega-tionum vero infinita.25.K.
Verbo ꝑtermiſſo nulla ꝯſtat Affirmatio vel Negõ.36.B.
Verbo ne ex ĩfinito fiat Negatio.36.F./61.F./62.D.
Verbũ qñ ᵱdicari nequeat ſine verbo/eſt.12.C.
Verum & falſum omnino circa cõpõnẽ diuiſionẽue: nõ tamẽ cõpoſitio vel diuiſio vtriuſq; hoꝝ capax.7.A.
Veri & falſi quæ capax oratio, quæ non.1.D./7.A.
Veri & falſi cur ſola iter oꝛones capax Enũciatio.1.k.
Verũ & falſuꝫ ĩ qb⁹entib⁹, qb⁹nõ.4.K.5.A./G.
Veꝝ & falſuꝫ an ĩ rebus ſimplicib⁹ ꝯpoſitiſue.5.A./G./H.
Verum eſſe qd aut falſum quãdo dicatur.5.G.
Verum & falſum quotuplex.5.G./.H./7.B.
Veritatis & falſitatis gradus in entibus.5.H.
Verũ & falſum in cõpõne eſt ac diuiſione.6.H.
Veri nihil ſignificãt aut falſi Nomina vel Verba etiã cõ poſita, niſi quid eis addatur.6 H.
Veri capax vel falſi compoſitio vel diuiſio quę ſit quę-ue non ſit.7.A.
Verũ & falſum diuidere.in dict. Contradictio.
Verũ aut falſuꝫ q̃ nõ ĩdicet Noiuꝫ copulatio cum Ver-bis in Enunciatione.7.A.
Verum ne omne in compoſitione & diuiſione.7.B.
Verum quod ab omni falſi oppõne exemptum.7.B.
Verũ & falſum q̃ ꝑ ſe Verba ſignificare videantur.7.C.
Verũ falſũq; admittẽ poſſe maxie vr̃ verbũ ĩter ſimplices
Veꝝ falſũq; an ſignificẽt ꝑ ſe ꝟba.13.A. (Voces.13.A.
Verũ falſumue ſigñat iterrogatio rñſiõi ꝯiuncta 17.k.
Veꝝ & f lſꝫ diuidũt affirmatio & negõ vt ĩ iiſdẽ t̃mis.19.A
Veꝝ & falſũ q̃t mõis nõ diuidãt affirmatio & negõ.19.A.
Veritas imago eſt eſſentię rei.21.k.
Veritatis inuentio finis Logicę facultatis.24.C.
Verũ vel falſum nõ definiunẽ futura ꝯtingentia.30.B.
Verũ vel falſum diuidere. in dict. Contradicere.
Veritas Oꝛonis ex rei eẽntia.34.H./35.D./E./G./42.A.
Veri minus ſumus Nomine vel Verbo infinito proferẽ do q̃; finito.43.I. (dũ.44.A
Veꝝ vl̃ falſuꝫ vt ſigñet ĩfinitũ nomẽ vel verbũ, qd addẽ-
Vera nũq̃; verę ꝯ̃ria neq; opio, nꝫ, oꝛo.61.B./C./H./63.E.
Veſpertilio auis & non auis.48.H.
Veteꝝ placita ĩterp̃tãdi facultatẽ ad hũani ĩgenij ſũmũ exercuit Proclus diuinus præceptor Ammonij.1.A.
Videre & nõ videre quot modis oppoſita.23.G.
Vir & non vir Eunuchus.48.H.
Virtutes purificæ.31.G.
Virtutes ſpeculatrices.31.G.
Virtuti quomodo contrarium vitium.59.G.
Virtutes agunt ad ꝓxima vitia Oratores accuſando: de-fendendo, vitia trãsferũt ad ꝓpinquas virtutes.60.I.
Virtutes que quibus confines vitijs.60.I.
Vitium extremus delapſus a Virtute.59.H.
Vitium in dict. Virtus.
Viuendi vires Animæ quæ.1.I.
Viuẽdi vires Animę eędẽ & concupiſcendi.1.I.
Vllus.in dict. Aliquis.
Vniuerſalis Affirmatio in quam trãſeat Negationem ne-gatiua addita particula/eſt/verbo.27.k.
Vniuerſalis Affirmatio in quã tranſeat Negõnem nega-tiua addita particula aſcititię Pręfinitioni.27.k.
Vniuerſalium compᵱhẽſione an Bruta imptianẽ.31.D.
Vniuerſalis Negatio qualis.36.C.
Vl̃is Affirmatio q̃ cui vl̃i conſonet vl̃r Negõni.41.k.
Vl̃es vl̃r Affirmatio & Negõ neq; ſil̃ verę, nꝫ ĩ eodẽ.41.k
Vniuerſaliuꝫ nã non agnoſcit tp̃is mutationẽ.42.B.

Vl̄is negatio cur in ſeipſa reflectaẽ: Affirmatio nō.43.B.
Vniuerſalibus in ipſis ſi verum ſit interrogatum inficia-
ri, verum eſſe etiam negare.43.D.
Vniuerſalib⁹i ipſis Affirmatio trāſpoſititia ſimplici Ne
gationi o on cōtradicēti ſed ↄ̄rię tantūdē valet.43.C.
Vniuerſale qūo differat ab ęquiuoco.17.F./33.D.
Vniuerſale qūo differat ab omnis ꝑfinitiōe.14.A./21.G.
Vniuerſale quid.10.F./23.D.
Vniuerſal̄r quomodo enūciemus in vniuerſali.10.G.
Vniuerſalis propoſitio quæ.21.B.
Vniuerſales vl̄r Propōnes,& nō vl̄r qūo differāt.21.E.
Vniuerſales vt Particulares propoſitiones quæ.21.E.
Vl̄is ſimpliciter ex aduerſo a Singulari diuidiẽ: vniuerſa
lis autem vniuerſaliter a particulari.21.F.
Vniuerſales vniuerſaliter an faciāt Cōtradictiōeꝫ.21.H.I.
Vniuerſales vniuerſaliter qñ ſimul falſæ.21.H./k.
Vniuerſales vniuerſaliter cur Contrarię vocenẽ.21.I.
Vniuerſales vl̄iter nūq̄; ſimul verę: qñ ſimul falſę.21.K.
Vniuerſalis.in dict. Affirmatio. Negatio.
Vniuerſalium diuiſio Propoſitionum.23.E.
Vniuerſales non vniuerſaliter quæ.23.E.
Vniuerſales nō vniuerſaliter.in dict. Imꝑfinitæ.
Vniuerſales nō vniuerſaliter vñ dictæ.23.F./24.A.
Vl̄ū nō vl̄r appellatiōe cur nō veniāt & ꝑticulares.23.F.
Vniuerſaliuꝫ cur ſolę imꝑfinitę ſigñent qnq̄ꝫ ↄ̄ria.23.H.
Vniuerſales q̄ Affirmationem ac Negationem faciāt pe-
nes Prædicatum: quæ penes. (nes.23.H.
Vl̄es q̄ Affirmationē ac Negōnē faciāt penes Pręfinitio-
Vniuerſalibus vl̄iter an viribus pares imꝑfinitæ,23.I.
Vniuerſal̄r ꝑdicare verū nō eſt in vl̄i Prædicato.24.B.
Vniuerſalium vniuerſaliter appellatiōe cur vocet Ariſto
teles ɇ Contradictorias.25.I./26.B./32 C.
Vniuerſale an ꝑticulare deterius in Negōnib⁹.26.E./k.
Vniuerſalia ꝑticulatib⁹priora in ꝑdicando 47.H.
Vniuerſaliū Subtorū & Prędicatorū numerus.49.H.
Vniuerſale qō ↄtingenti conueniat.52.E.
Vl̄is Affirmatio & Negō an cōuertāẽ i ↄtigētib⁹.52.k.
Vniuerſi cū ſubſiſtētia ſimul apparēt tp̄is mēſurę.31.C.
Vniuerſi natura vna.5.C.
Vna qnomodo res quęlibet fit.16.H.
Vnus & aliqs q̄tenus cōueniant, differantq̄ꝫ.23.A.
Vnū quodā pacto ſignificat & infinitū Nomē.36.A.
Vnum quotuplex.36.D.
Vnum quomodo fit infinitum Nomen.36.D.
Vocatiua oratio qualis.1.C.
Vocatiua orõ Appellatiuę noīe a Stoicis dicta.1.D.
Vocatiua oratio qūo a concupiſcēdi facultate ꝑdeat.1.I.
Vocatiua oratio vel ſolo vno conſtans caſu.10.H.
Vocatiua oratio vnde dicta.10.H. (de.14.D.
Vocatiua orõ an ſolo conſtare poſſit Nomine, vt Atri-
Vocatiua oratio qūo a Vocatione differat.14.D.
Volucrum voces an literatæ.6.G.
Voluntas conſultoria.in dict. Prælectio. Conſultoria.
Voluntatis ne liberæ ſit opinio.32.B.
Voluntas in quo genere facultatum Animæ.1.I.
Volūtates ↄſultorię cur laude vl̄ vituꝑatiōe digne.30.G
Voluptas quotuplex.1.I.
Voluptas quę magis vera vel falſa.1.I.
Vox ſimplex qūo differat a Noie, Verbo, Dictiōe. Termi
Vocū ſimpliciū q̄ ꝑma ↄpō, q̄ ſcōa.1.G. (no.3.D.
Vox an ſimpliciter genus Orationis.4.G. (K.7.C.
Vox q̄ Orōnis mā, Noiſq̄ꝫ & Verbi quæ genus.4.H.5.
Voce q̄ ↄtinenẽ, iſtoꝝ Aio ſunt affectuum notæ.4.I.
Voce ↄſiſtentiū notæ ſunt ea quæ ſcribuntur.4.I.
Voces nō omnibus eædem, vt neq̄ꝫ literæ.4.I.
Voces & lr̄ę ſigna ꝑmū ſunt affectuū Animi.4.I.
Voces ſigñantes qd ꝑmū ɇ ꝓxime ſigñent, qd deide.4.k.
Voces ſignificatiue reꝝ ſunt ꝑ medios ↄceptus Aī.4.k.
Vocibus in quibus verum & falſum.4.K.
Vocum cauſæ conceptus Mentis.1.A.
Vocum vſus.5 B./F. (tatis.5.B.
Vocib⁹nō vtētes iiſdē cur neq̄ꝫ eiuſdeꝫ ↄſortes ſint ciui-
Vocū perēnē memoriam tueri finis lr̄arū.5.B./8.A.
Voces ɇ lr̄ę pōne ↄſtāt: res ɇ Aī ↄcept⁹nā, ɇ q̄obrē.1.C.
Vocib⁹ magis pōne ſunt lr̄ę.1.C /6.C. (6.C.
Voces poſitione an natura ſint, q̄ſitū Veteribus.1.D.
Voces eędē poſſunt alijs alijſq̄ꝫ deſcribi lr̄is.1.E.
Vocib⁹alijs alijſq̄ꝫ enūciari pñt iidē ↄcept⁹ Animi.5.F.
Vocibus conuenit prædicari ſubijciq̄ꝫ ad prædicationē
propter conceptus Animi.1.H.
Voces natura eē, Nomina autem ɇ Verba ex cōpoſito,
vnde palam fiat.6.A.
Voces ab Aīa ꝓficiſcī: Aī ↄcept⁹ ab itelſu: res a Deo.6.E.
Vox humana quæ.6.E.
Vocis inſtrumentorum differentię.6.F./7.H.
Vox Brutorum vnde.6.F.
Vox articulata vnde.6.F.
Voces brutorum an literatę.6.G.
Voces brutorum imitatur Comœdia.6.G.
Voces ita ſe hñt i vero vel falſo ſignando aut nō ſigñan
Vox ɇ ſon⁹qūo differāt.7.G. (do, vt Aī q̄ꝫ ↄcept⁹.6.H.
Vocis vnde materia.6.F.
Vocis vnde grauitas ɇ acumē.6.F.
Vocis vnde articulata explicatio.6.F./7.H.
Vox quid.7.G.
Voces natura ſignificantes quæ.7 H.
Voces natura ſignificantes an Nomina.7.H.
Voces natura ſignificātes in Nomine quæ.7.H.
Voces infantium conceptum Mentis nullū, ſed affectus
quoſdam ac diſpoſitiones notant.7.I.
Vox articulata cur aliter lr̄ata dicatur: inarticulata vero
aliter illiterata.7.I.
Vox articulata vel inarticulata vnde dicta.7.I.
Vox quæ ſignificatiua & literata.7.K.
Vox quæ ſignificatiua & illiterata.7.K.
Vox quæ non ſignificans literata.7.K.
Vox quæ non ſignificans nec literata.7.K.
Vox ꝓlata ex cōpoſito Hoium functio eſt dūtaxat.8.A.
Voces Brutorū cū ſoni illiterati dicanẽ Ariſtoteli.8.A.
Vox oīs ex ↄpoſito rei cuiuſq̄ꝫ ſigñatrix, Nomē ē.11.A.H.
Vox oīs ſubiecta in Propoſitione, Nomen eſt.11 B.
Vocū ſigñatiuaꝝ duę tm̄ ſpēs ēt ſm̄ Platonē, Nomen &
Verbum.11.I.
Voces ſimplices ſimplicib⁹ Aī ↄceptib⁹ ſil̄es.6.H./12.K.
Voces inter ſimplices verū falſumq̄ꝫ admittere poſſe ma
xime videtur Verbum.13.A.
Vox articulata ex noſtro inſtituto conſtat.13.k.
Vox ſimpl.in dict. Nomen, Verbum, Dictio.
Vocis ſimpliciter inſtrumenta quæ ſint: quæ,
Vocis articulatæ.14.I.
Vocifera facultas animariarū in nobis cognoſcendi vel
appetendi facultatum inſtrumentum.11.A.
Voces contēplatur Orator Grāmaticuſq̄ꝫ vt voces ſunt
Philoſophus rerū comꝑhēſiōis gr̄a.11.D./23.E.
Vocū ꝑ ſeipſarū poteſtatē i Logica facultate iſpici: ſꝫ re-
Vocis differentię.19.H. (tum naturas.16.H.
Voce quę explicantur ſ̄js quæ mente volutamus conſe-
quentia ſunt.18.G./19.I 63.D.
Vtheis.i.nullus quid ſignificet: & qūo cōponaẽ.23.A.
Vtis ɇ Vdeis qūo ↄueniāt, differātq̄ꝫ.23.A./C.
Vtrūlibet quod & vnde dictum.33.D.
Vtrūlibet velut centrum Contingentis.33.E.
Vtrūlibet pro omni acceptum contingente.33.E.
Vulgare qūo ſit Theorema de futuris ↄtigētib⁹.30.H.

FINIS.

AMMONII HERMEAE PRAEFATIO IN ARISTOTELIS LIBRVM DE INTERPRETATIONE.

CELEBRIS quidem apud Philoſophos,nec quaq̃ ignobilis Ariſto
telis de Interpretatione liber eſt,tum præceptorum quę in eo tradun/
tur frequentia,tum dictionis difficultate.Eoq; factum eſt,ut complu/
res in hunc ſtudii multum Interpretes contulerint,ac cõmentationis.
Quod ſi,Procli diuini Pręceptoris noſtri,Platonici ſucceſſoris,qui Ve
terum placita interpretandi facultatem,ac ſciẽtiarium naturę rerum
iudicium ad humani ingenii ſũmum exercuit,memorię proditis enar
rationibus,quidquã quod ad libri perſpicuitatem faciat in mediũ ad/
ducere uel nobis liceret,magnas certe Deo ſtudiorum ac literarũ præ
ſidi gratias ageremus.Sumatur nobis itaq; expoſitionis exordium,ca/
pitum quinque illorũ explicatio quæ Auctoris explanationẽ antecedere conſueuerunt: ac quod/
nam libri de Interpretatione propoſitum ſit,quem inter cæteros Logicæ Ariſtotelis tractationis li
bros locum obtineat,quæ huius ipſius de Interpretatione tituli cauſa habeatur,germanum quoq;
ac legitimũ opus hoc eẽ Ariſtotelis, poſtremoq; omniũ q̃ libri huiuſce in capita diuiſio ſit aperia/
mus. Nã qd liber de interpretatione philoſophari uolẽti afferre utilitatis poſſit reqrere,ubi ipſius
nobis propoſitum apparuerit,ſuperuacuæ eſſe oſtendet diligentię.Quod igitur hoc tãdem eſt ꝓ/
poſitum? id enim definire præ cæteris neceſſum eſt:eiq; deinceps cuncta cõnectere.Atq; hoc ut di
ſtincte articulateq; percipiamus,ea ſunt memoria repetenda quæ in Prædicamentorum prælectio
nis præfatione diſſeruimus: inuẽtionem inquam Demonſtrationis finem eſſe Logicæ facultatis:
huic autem ſimpliciter ſyllogiſmi notitiam anteire:atq; priorem hac rurſum eẽ ſimplicium oratio
num contemplationem quæ ſyllogiſmum componunt:huic uero cõphẽſionem præcedere ſim/
plicium uocum per genera,ex quibus ſimplex oratio conſtituitur.Itaq; cum in Prædicamẽtorum
libro ſimplicium nobis tractationem uocum tradiderit Ariſtoteles,hic ſimplices nos orationes do
cere inſtituit, quæ ex uocum ſimplicium abſoluuntur contextu: ueluti in medium pro/
feruntur ab iis qui in congreſſibus ſyllogiſmo probare quidpiam uolunt:quæ ueteribus Propoſi
tiones nominantur.Verum cum ſpecies quinque ſint orationis,Vocatiua,ut Atride o beate. Impe ”
ratiua,ut I celeris pge Iri.Interrogatiua,ut Qui genus:unde domo.Optatiua,ut Iuppiter & nãq; ”
o utinam pater.prætereaq; Enunciatiua,qua de re quacũq; decernimus,ut Et Dii uero omnia no ”
runt:immortalis eſt omnis Animus,non de ſimplici nos oratione omni docet hoc tractatu Ariſto
teles,uerum de ſola enuntiatiua.neq; id iniuria:quando capax ueritatis falſitatisq; ſpecies hæc ſola
eſt orationis:ſub eaq; Demonſtrationes cenſentur:quarum cauſa Logica omnis concinnata Philo/
ſopho eſt pertractatio.Porrò Enunciatiuam orationem Axiomatis hoc eſt Effati uel Pronunciati
nomine uocant Stoici:Optatiuam Deprecatiuæ:Vocatiuam Appellatiuę: adduntq; his quinque
orationum ſpecies alias:quæ ad aliquam earum quas enumerauimus planè referuntur. Quandã ”
enim Iurandi nuncupant,ut Hoc ſcito nunc Terra.Aliam Exponendi,ut Eſto recta hęc linea.Aliã ”
Supponendi,ut Suppoſitum ſit Terram Solis orbis centrum eſſe.Aliam Pronunciato ſimilem , ut ”
Fortuna quam humanis ſibi in rebus placet.Quę omnes cũ uerum falſumq; admittant,Enuncia/ ”
tiuæ ſubiici ualent,Iurandi nimirum illa Dei teſtimonio,ea uerò q̃ Pronunciato ſimilis eſt/quàm
intentiui Aduerbii adiectu Enunciationem ſuperante. Quintam autem præterea eſſe Addubi/ ”
tatiuam dicunt,ut Dauus uenit:quidnam futurum ut nunciet.quæ Interrogatiuę eadẽ planè eſt:
eo ſolum differens,ꝗ propoſitionem interrogationi anteponat.Rurſum uerò cum orationis duæ
ſpecies ſint Enunciatiuæ,atq; altera Prædicatiua, Suppoſitiua altera noĩetur, ſignificante qdẽ qd
cui inſit uel nõ iſit Prædicatiua:ut cum/ambulat Socrates/dicimus,uel/Socrates non ambulat/:(p̃/
dicamus enim ambulare uerbum de Socrate affirmatiue quandoq;,negatiue nõnũquam,)Suppo
ſitiua autem,quo exiſtente quid ſit,aut non ſit:uel quo nõ exiſtente quid non ſit,aut ſit indicante:
uelut cũ dicimus./Si hõ eſt,eſt animal quoq;.Si eſt homo,lapis non eſt.Dies niſi ſit,nox eſt. Si dies
non ſit,non eſt ſol ſuper terram/.Pręđicatiuam ſolam nobis Ariſtoteles orationis enũciatiuæ ſpẽm
tradit:ut quę per ſeipſa perfecta abſolutaq; ſit,atq; ad Demonſtrationes uſum afferat . Suppoſiti/
uam autem,uelut mancam,perfectionemq; à prædicatiua prorſus expectantem,nuſquam hono/

re in primis afficiendam cenſuerit. Nam ſuppoſitiui ſyllogiſmi Tranſumptionem quam uocant ſi/
ue Aſſumptionem, quandoq; uerò & coniunctum diſiunctúuè, quod rationem poſtulet, abſq; de/
monſtratione capientes, fidem ſibi ex ſuppoſitione arrogarunt, ſiquis primas eorum ſuppoſitiões
admittat. Itaq; ad ſuppoſitiones has confirmandas ſi ſuppoſitiuo alio quis utatur ſyllogiſmo, huic
alia rurſus ad ſuppoſitionum eius aſſertionem probatione opus erit: aliaq; ad illam: idq; in infinitũ
prodibit, ſi ſuppoſitiones munire ſuppoſitionibus uelit. Quod ſi perfecta, nec quaquàm inops fie/
ri debeat Demonſtratio, uſus planè expoſcitur Prædicatiui ſyllogiſmi: qui ꝓpoſitam rem abſq; ul/
la ſuppoſitione demonſtrare profitetur. Eapropter Prędicatiuos quoq; ſimpliciter ſic ſyllogiſmos,
Suppoſitiuos autem hoc totum, ſyllogiſmos ex ſuppoſitione, haud uerò etiam ſimpliciter appella
mus: cum & alioquin ſuppoſitiuę Enunciationes ortum prædicatiuis acceptum referant. Nam
alterius ad aliam prædicatiuę propoſitionis uel conſequentiam, uel auerſionem declarant: quas in
ter ſe cõnectunt uel copulatiua, uel diſiunctiua quam uocant coniũctione: ut una quæ ex ipſis cõ
ſtat oratio eſſe uideatur: atq; has ob res Prædicatiuam enũciatiuæ ſpeciem orationis pertractat ſo
lam Ariſtoteles. Eſt ergo huiuſce propoſitum libri, ut ſemel explicem, de prima uocum ſimpliciũ
compoſitione diſſerere, quæ in Prædicatiua ſpecie enunciatiuæ fit orationis. Primam uerò inquá,
quoniam facit & compoſitio ſimplicium uocum ſyllogiſmos: non tamen prima: ſed ea quæ ꝑ ora
tionum complexum in prima factarum compoſitione perficitur. Quáobrem ſimplices haſce ora/
tiones hoc quidem libro ipſas per ſe contemplando, ut Enunciationes dũtaxat, nec ut Propoſitio
nes inſpectabit. in Reſolutoriis autem, ut partes eas capiens ſyllogiſmorum, ſimul quoq; ut propo/
ſitiones iure cenſebit conſiderandas. Eas enim quaſi ab iis proponãtur qui ſyllogiſmo quidquàm
affirmare colloquentibus uolunt, ſic Propoſitiones Antiqui nominant. Cæterum quoto liber hic
loco etiam ſit collocandus, per ſeſe ex iis quæ prodidimus nobis perſpicuũ eſt. Nam ſimplices ora/
tiones ſi inter uoces ſimplices mediæ ſunt ac ſyllogiſmos, tradunt autem Prædicamenta ſimpliciũ
uocum contemplationem, orationum uerò ſimpliciũ hic qui in manibus liber eſt, Reſolutoria ſyl/
logiſmorum, medius eſt is inter Prædicamenta & Reſolutoria dubioprocul ſtatuendus: ut ſucce/
dat Prædicamentis: Reſolutoriis uerò, ac cæteris omnibus facultatis Logicę cõmentationibus ante
cedat. Quod autẽ præſens liber ad Logicam hanc tractationem utilis, hæc uerò ad totam ſit Philo/
ſophiam, ex ſuperioribus dilucet. Ad hæc igitur tituli cauſam inſpicientes dicamus quid tandem
intelligens Ariſtoteles Interpretationis uocabulo hoc pacto/De Interpretatiõe/librum inſcripſerit.
Haud enim ſanè uel ipſe, perinde atq; Demetrius, qui uolumen de ſcribendę orationis forma com
poſuit, eiq; ſic/De Interꝑtatione/titulum indidit, orationis conficiendę rationem, quaſi de ea diſpu/
taturus hoc uolumine ſit, Interꝑtationis nomine cenſet uocandam. Dicẽdum itaq; eſt, cum noſtra
facultatum duplici genere prædita Anima ſit, tum cognoſcendi, tum uerò etiam uiuendi, quod &
concupiſcendi nominamus. (Cognoſcendi eas uoco quibus res ſingulas nouimus: ut Intellectum,
Cogitationem, Opinionem, Imaginationem, ac Senſum. Concupiſcendi uerò eas quibus bona quę
uel ſunt, uel uidentur expetimus, ut Voluntatem inquàm, Præelectionem, Iram, Cupidinem.) ſpe/
cies quatuor illas orationis, præter Enunciatiuam, ab Animę prodire concupiſcendi facultatibus:
non agentis per ſe quidem ipſius, ſed ad alium ſe conuertentis qui conducere ad id uidetur poſſe
quod illa cupit aſſeqnendum: atq; uel ſermonem ab ipſo exigentis: ut in Interrogatiua quá uocant
oratione: uel rem. Quod ſi res ſit, aut ipſum illum indipiſci ad quem ſermo eſt exoptátis: ut in Vo
catiua: aut aliquam eius operam. eamq; uel à præſtantiore, ut in Optatione. uel inferiore, ut in ea
quam proprie nominant Iuſſionem. Solam uerò Enunciatiuam à cognoſcendi facultatibus ema/
nare: enunciariq; ab hac inolitam nobis rerum cognitionem ueram, uel uero ſimilẽ, atq; eo fieri ut
ſola hæc etiam capax ueritatis ſit, ac falſitatis: reliquarum nulla. proinde Ariſtotelem ſpeciem hanc
orationis enunciatiuam Interpretationis appellatione nominare, quaſi quid ſentiat Animus inter/
pretantem, operępretium eſſe ducere. Quandoquidem igitur, ut ipſe in huiuſce libri docebit exor
dio, ſunt & aliæ prꝑter Enunciatiuam orationes (nam deprecatio quoq; oratio eſt inquit: Enuncia
tiua autem pręſentis eſt contemplationis) iccirco De Interpretatione librũ inſcripſit: perinde queſſ
hoc modo, an De Enunciatiua inſcribas oratione, nihil interſit. An uerò ſit legitimum opus
Philoſophi, nemo in Ariſtotelis lectione uerſatus, ſi tum oratiõis probabilitatem, artificioſumq; &
ſeuerum, ac familiare Philoſopho præceptorum genus quæ in eo traduntur, tum cum aliis eius li
bris conſenſum reſpiciat, dubitandum exiſtimabit: ꝑter Andronicum Rhodium: qui cum ab Ari/
ſtotele undecimus fuerit, ipſum autem inter huiuſce libri initia conceptus mentis Animi affectus

uocantem

uocantẽ audiuiſſet,addentemq́ eſſe de iis in libris de Anima diſputatum, quoniam ubinam loco-
rum in tractatu de Anima roncептus mentis Philoſophus Animę affectus nominaſſet nequaq̃ ui-
debat,neceſſe eſſe duorum operum,huius illiusq́; De Anima,falſo inſcriptum alterũ Ariſtoteli di-
cere arbitratus eſt.magisq́, hoc quam illud reiici oportere. Cæterum ſciendum eſt loca in cõmen-
tatiõe De Anima nobis haberi complura in quibus Imaginationem paſſiui Intellectus nomine ap
pellet Philoſophus. Intellectus quidem,uelut intra ſeipſam cognobilem rem obtinentis:eoq́ diffe
rentis à Senſu,ꝙ quæ foris poſita ſenſus cognoſrit,illorum,ut circa ipſa agat,prorſus egens pręſen-
tia,horum ſimulacra ac formulas imitata per ſenſus Imaginatio,ipſa in ſe habeat,atq́ externarũ re-
rum opem nequaq̃ poſtula ns poſſit incumbere. Quo etiã fit,ut ſenſibus feriantibus imaginatione
per ſomnium agamus. Paſſiui autem propterea,quod cum partitione quadã ac ſeparatione quod-
libet norit:perinde quaſi eſſentiam actionemq́, à corpore ſeparabilem nequaquã obtineat:ar princi
pium quoddam ſit ſenſuum. Ariſtoteles ergo cum nihil Animo noſtro intelligi earum quę hic re
rum ſunt ſine paſſiuo hoc Intellectu prodat in libris de Anima,nimirum cum inquit. Non memi-
nimus uerò,quoniam eſt hęc quidem impatibilis:corruptibilis uerò paſſiuus Intellectus,citra quẽ »
nihil intelligit:& deinde:Intellectiua itaq́ formas intelligit in phantaſmatibus.& pręterea: At con- »
ceptus mentis primi quid intererit quo minus ſint phantaſmata? An neq́ alii phãtaſmata ſunt: ue »
rum non ſine phantaſmatis,planè & in illis pręſefert ronceptus mentis Animi affectus nominare. »
Porrò extendere affectus uocabulum ad Animæ quoq́ functiones omnes cõmunius uidrẽ. Itaq́ »
eſſe,in libris inquit illis,dubitationem,utrum affectus Animę omnes ſint & habentis cõmunes:an »
quiſquam ſit uel ipſius Animę proprius. qua ſoluenda diffirultate ſubiungit: Ex plurimis autem »
abſq́ corpore neq́ pati,neq́ facere ullum uidetur:ut iraſci:audere:conrupiſcere:demum ſentire. »
At Intelligere proprium uidetur maxime eſſe. Quod ſi quędam hoc quoq́ ſit Imaginatio,uel nõ »
ſine Imaginatione,ne hoc quidem fieri poteſt ut ſit ſine corpore. Et ante hæc in riuſdem etiam tra »
ctatus exordio. Contemplari uerò inquit ac cognoſcere eius naturam atq́ ſubſtãtiam requirimus. »
dein quæ circa eam accidunt:quorum alii proprii eſſe Animę affectus,alii uel ipſis ineſſe Animã- »
tibus illius cauſa uidentur cõmunes. Ex quibus ipſe depꝛẽditur Animę quoq́ Rationalis noſtræ
intellectionem:neq́,uel ſi abſq́; Imaginatione fieret,tamen quin ipſam affectum nominet deuita-
re:non ſupra dicto uidelicet ſenſu,ſed eo ꝙ in ipſa,uis ad eam deducens,actionis ruiusq́; tempore
antecedat. quod perinde eſt,ar ſi perfecto imperfectum pręire dixeris:quo ſcilicet ab eius Intelle-
ctus actiõe differat q̃ per ſe abſolutus uocatur:comitemq́, actionem habet ſubſtantiæ. Enĩuero in-
tellectum hũc noſtrum uelut impatibilẽ,impermiſtũq́; dicit,atq́ ab omni corpore ſeparabilẽ,qui-
bus ipſum rebus ab eo diſcernit qui Paſſiuus ꝓprie uocatur:quiq́ ab Imaginatiõe,ut dicebamus,
neutiq̃ differt. Ea de re cur nos non meminerimus cauſam exquirẽs,partem Animæ illam qua eẽ
ipſo fruimur expertem affectuum eſſe inquit:paſſiuum uerò Intellectum poſſe rorrumpi:intelli-
gentiamq́, huic noſtram qui corruptibilis eſt coniugatam,obliuionis cauſam habere. quapropter
non iure Andronicus falſo librum ferri acceptum Philoſopho ſuſpicatus eſt. Reliquũ nobis fit eo-
rum quæ ab initio propoſuimus,ut libri huiuſce diuiſionem in capita tradamus. Quare cum is
in quatuor ſegmenta perſpicue diuidatur,primum de principiis eſt Enũciatiuæ orationis. Ea prin
cipia Enunciatiuę orationis uoco,quæ ad eius præceptionem faciunt:quo modo Geometrię prin-
cipia dixeris Finitiones:Poſtulata:& quos Mentis cõmunes conreptus nominãt:quas Delineamẽ-
torum,ſeu gręce Diagrãmatum elementa appellandas cenſuit in Pręd icamentis Ariſtoteles. Quã-
doquidem igitur inter docendum De Propoſitionibus quiddam nomẽ:quiddam item Verbum,
Affirmationem,Negationem,Enũciationem,ac Contradictionem uocabit,merito quid ſingula ſi-
bi hæc uelint nomina prius nos edocet quàm de propoſitionibus quidquã loquatur. Ac cõſenta-
neum ſanè erat ubi ea prius Introductitiis rognita reddidiſſet,ad præcipienda ea quæ ꝓpoſuit trã-
ſiret. Hoc ergo libri caput primum eſt,quod de principiis,quæ diximus,Enunciatiuę differit ora-
tionis. Quæ tria deinceps ſequũtur,Propoſitiones poſtea nobis ipſas tradunt. Verum quoniã Pro
poſitiones ex uocibus ſolis aliæ ſimplicibus duabus efficiuntur cõtextis,una ſubiecta,prædicata al
tera,ceu cum dico Socrates ambulat (hic enim Subiectus terminus dicitur Socrates:ambulat Prę-
dicatus:quoniam in Prædicatiua omni oratione aliud eſt id de quo ſermo habetur: aliud qđ de
illo dicitur. Ac uocatur Subiectum id quidem de quo fit ſermo:quale hoc in exẽplo eſt Socrates:
quaſi de ſe prædicationes accipiat. quod autem de eo fertur,quale eſt hoc loco uerbum ambulat,
Prædicatum:ut quod de illo prædicetur celebreturq́;.) Quãdoquidem igitur alię,ut dicebamus,

ex ſubiecto ſolo & prædicato Propoſitiones complentur, aliæ appradicatum quoq; tertium obtinent, ut cum Socrates inquam iuſtus eſt, ſubiectum eſt Socrates: prædicatum, iuſtus: apprædicatũ autem, ipſum/eſt/uerbum: aliæ præterea & adiunctũ habent Modum: qui quonã pacto in ſubiecto inſit, prædicatum indicat: ut Neceſſarium Impoſſibile (ſic enim tò adynaton, quemadmodum & tò dynaton poſſibile interpretari toto hoc opere liceat) Contingens, Bene, Sapienter, Iuſte: ut cũ Socratem dico muſicum eſſe contingit: uel ediſſerit ſapienter Socrates. plures uerò his terminos q inuicem complicentur ad Propoſitionem unam conflandam, ne complecti quidem animo ualeas, Caput libri ſecundum Propoſitiones tradit nobis ſimpliciſſimas. eritq; de Propoſitione, ſiue Enũciatione quæ ex ſubiecto & prædicato conſtituitur. Tertium compoſitiores his: facta apprædicati adiectione. atq; de Propoſitione, uel Enunciatione ex ſubiecto, prędicato, ac tertio apprędicato erit compacta. Quartum Propoſitiones eas docet quæ cum Modo proferuntur. Itaq; cum ſpecies omnes hoc pacto perſecutus Ariſtoteles fuerit propoſitionum, ac fidenter nõ plures iis contradictiones eſſe pronũtiauerit, finem breui tractatui imponit. Ad calcem autem libri quædam præter hęc exulcerabitur quęſtio à præſenti ipſa quoq; contemplatione haudquaq̃ aliena. Quare his pręmiſſis de cętero tempus eſt nobis ad Dictionis explanationem deſcẽdamus. quæ contorta cum ſit, & plena argumenti, uberibusq; referta ſententiis, atq; ex breui permutatione totum quandoq; ſenſum euariet, id quod in multis iã accidit exemplaribus, uniuerſam ſuis locis apponere operępciũ eſſe duximus: quo queat dignoſci quęnam emẽdatior eſſe editio uideatur.

ARISTOTELIS LIBRI DE INTERPRETATIONE SECTIO PRIMA. A

DE PRINCIPIIS ENVNTIATIVAE ORATIONIS.

PRIMVM *quid Nomen, & quid Verbum ſit ponendum eſt. De/* I
inde quid Negatio, & Affirmatio, & Enuntiatio, atq; Oratio.

PROPOSITVM, uti diximus, Ariſtoteli eſt pręceptio/
nem tradere Enunciatiuę nobis orationis, Verum quoniam
omnis ex Nominibus & Verbis oritur Enunciatio, uelut cũ B
inquam/ Socrates ambulat/ prius uerò ſimpliciora iis ubiq;
ſunt quæ ex ipſis conſtãt cognoſcenda, decẽs ob id maximè operis prin
cipium ſtatuit Nominis ac Verbi eſſentię contẽplationem. Nam uer/
bum PONENDVM pro definiendum acceptum nunc eſt. quod cùm
de aliis quoq; ſignificatis prodatur, hic, id quod monemus, Definitionem notat. Eniuerò uerbum
Ponere/ pluribus modis appellari conſpicuũ eſt. Suppoſitiões enim ſeu conceſſiones ſæpenumero
Poſitiones nominamus: ut quando Poſitum ſit dicimus uel concedamus Theatrum tantũ capere
multitudinis: ſit ſanè decem cubitorum magnitudine: liceat uel Regem eſſe: quid tum faciet? Poſi/
tionum itẽ uocabulo nũcupamus opiniones nobilis cuiuſpiam in Philoſophia Viri ab aliorum ſen
tentiis alienas: ut moueri omnia, quieteq; ea quæ ſunt, haud quaquã impertiri: ut Heraclitus affir/
mabat. uel Id quod eſt eſſe unũ: ut placebat Parmenidi. Poſitiones etiam intelligimus cõſenſus Pro C
poſitionesuè: quẽadmodum ſanè & id quod cõi lingua apud Græcos Allelogia, hoc eſt Condictũ
uocatur. unde & Reponere dicimus, cõfeſſionẽ uel pactionem retractare, Sed & Aduerbia quę po
ſitiua Græcis perhibentur, Poſitiones nõnulli appellant: ut gameteon, piſteuteon, id eſt ducenda
Vxor eſt, fides habenda. Poſitiones præterea & ipſas appellamus Definitiones: quaſi anteſubiectas
Demonſtrationibus. Si enim perficiuntur ex iis Demonſtrationes quæ ſubſtantiæ nomine rebus
inſunt, ſignificãt autem Definitiones, eorum quæ ſunt uniuſcuiuſq; ſubſtantiã, merito antecedere
Definitiones ac ſubiici Demonſtrationibus debent. Quin eo cõmunius adhuc Demõſtrationum
principia abſolute omnia quæ medio carent, atq; ex aduerſo ab Effatis diuidũtur, Poſitiones Ari/
ſtoteles putat uocandas, cuiuſmodi ſunt Definitiones uti cõmemorauimus, & Poſtulata, dicta grę
ce Aetemata, & Suppoſitiones: quæ cum iam exigant Demonſtrationem, ſunt abſq; illa deſumptę:
prout explicatum plane eſt in primo Demonſtratiuarum cõmentationum. Tot quidem, uel plu/ D
ribus etiam modis dicitur ponere: ſed pro definire in præſentia id uſurpat Ariſtoteles: ut uerbis il
lis QVID NOMEN, ET QVID VERBVM SIT, ſubiungendis declarat: hoc eſt pro eo qđ no/
bis Definitionem apertiſſime indicat. Cæterum quęſiuerit quiſpiam, cur cum in uniuerſo Prædi/
camẽtorũ uolumine de ſimplicibus egerit Vocibus, hic rurſus de Nominibus dicere Verbiſq; in/
ſtituat: quorum utrũq; ſimplicem Vocem eſſe cõſtat. Ad quod dicẽdum ſanè eſt, Vocem ſimplicẽ,
Nomen, Verbũ, Dictionem, Terminum eſſe qdem ſubiecto inter ſe eadẽ: ſolo autem reſpectu dif/
ferre: uelut Semẽ ac Fructus: & Aſcenſus Deſcẽſusq;. Nam ubi ſimplices Voces ut rerum, qbus in
ditę ſunt, ſignificatiuas contẽplamur, ipſum hoc ſolũ, ſimplices eas Voces appellamus: nequaq̃ hoc
caſu diſtinguẽtes à Verbis Nomina. Quãdo uerò quadam in ipſis duplicitate conſpecta, nonnullas
earum Articulis cõſtructas inuenimus, alias minime: uel aliquas quæ tẽpus quoddã adſignificẽt,
alias ſecus, à ſe mutuo illas diſtinguimus. Ac iunctas qdem Articulis, nec tẽpus adſignificantes qđ/ E
piam, Noïa uocanda eſſe arbitramur. Verba autẽ, eas quæ cõnecti non poſſunt Articulis, ac ſcđm tẽ
pus qđdam dicuntur. At rurſus cum Vocum huiuſmodi utrãq; nõ ipſam per ſe ſumimus, ſed q̃ſi
Affirmationis partem uel Negationis, tunc Dictionem, ipſam, quo pacto docebit nos dilucide ſuo
loco Ariſtoteles, nũcupandam exiſtimamus. Cum uerò ut in ſyllogiſmo cõſideramus aſſumẽdas.
Terminorum in illis nomẽ ſtatuimus: ut in Reſolutoriorũ procemiis explicabit. Sic porrò & Pla/
to in nono de Legibus ſimplices Voces Terminos nominauit. Itaq; eos inqt admiſceri inuicẽ Ter/
minos, quorum expers medii eſt oppoſitio: ut calidum & nõ calidum. Interlimitũ autem obtinere
eos, quorũ eſt aliquod mediũ: ut calidum ac frigidum: uel libens inuitũq;: de quibus eo loco diſpu
tatur: utiq; cum uitium inoleſcẽs Animo mediũ habeãt: qđ nec pure uolũtarium eſt, nec planè uo "
luntati refragatur. Quandoquidem igitur tametſi idem ſubiecto ſit Nomen, uel Verbum, ac Vo/ "

cem ſimplicem dicere,tamen eo quem prodidimus reſpectu,hęc mutuo differunt:Prædicamétorum autem liber de ſimplicibus nos Vocibus dútaxat docuit,nihilq́; inter Nomina ac Verba ſcrutanda differentia laborauit:cuius uſus frequens eſt ad Enúciatiuę oratióis meditationem:ſiqdem huius opera Subiectos in Enúciationibus terminos à Prædicatis dirimimus,ob id núc ſpeculationem de Nominibus & Verbis tractandam proponit,ceu pręſenti cõmentationi coniúctiſſimá . Sed quáobrem dixerit aliquis cum multæ ſint quæ à Grámaticis partes Orationis uocantur,has nunc ſolas edocemur,Nomé & Verbum? Quoniam ſolę hę(reſpondebimus)ſemotis aliis omnibus facere Enútiatiuam poſſunt orationem:uti cum dicimus/hõ ualet.Ergo de ſolis hiſce Ariſtoteles conſiderat hoc loco:quæ in Enúciatiua omni oratione ex neceſſitate aſſumuntur:atq; ad ſimplicé conſtituendam Enúciationem ſufficiunt.Illud autem animaduerſione dignum eſt,ex octo partibus illis uulgo notis Orationis,alias naturarum eſſe quarúdam,ſimpliciterué perſonarú ſignificatiuas: uel actionum:uel paſſionum:aut cuiuſdam harum cõplexionis:ut Nomé,Pronomen,Verbú,Participium:quæ ſolæ etiá ad efficiendam ſatis eſſe Enúciatiuam orationem poſſunt: ceu cú dicimus Socrates ambulat:uel Ego ambulo:uel Currens ambulat:uel Socrates currens eſt:quorum alterú ut Subiectum capitur,alterum ut Prædicatú. Alias uerò non hæc,ſed quádá Prædicati ad Subiectum cohęrétiam indicare:qđ genus plurima ſunt Aduerbia.Ná uel quo inſit mõ deſignát Prædicatum Subiecto:uel quando:uel ubi:uel quoties,ſiue certo,ſiue incerto numero:uel quo ad aliud ordine:ut hic poſt hunc currit:aut ab hoc ſeorſum habitat:uel cui ſimilr:uel quo magis,minuſuè: uel etiam ineſſe cum intéſione:uel quo nos ipſum pacto ineſſe/aut non ineſſe,ſiue ut conücientes: ſiue ut affirmantes opinemur:aut ét quoná mõ affecti ad ré ſimus de qua enunciamus,uel ut dolétes:uel ut admirátes:uel ut Enúciationé quoq; pſtátioris teſtimonio cõfirmátes : uel nfa itereſſe oſtédétes pdicatú eligere,ut in poſitiuis uocatis Aduerbiis:uel clamore celebrátes Animi habitú ſupremo ipſo Bono iſignitú:quéadmodú in diuini furoris Aduerbiis,q̃ bene ſe hre Numine afflatos indicát:uel ét dictá ab aliis Enútiationé p cõſenſum amplectentes:uel p negationé,ſiue inficiationé reiicientes. Significare autem quo modo inſit indicatiua inquàm medietatis ſeu qualitatis Aduerbia,ut bene diſſerit Socrates:Melanthius Vlyſſem calcibus,quod Græci/lax, aduerbialiter dicunt, percuſſit:Apes racematim uolant. & quæ ſimul omnibus de quibus ſermo eſt,uel nõ ſimul ineſſe Prædicatum declarát:ut una graſſati ſunt hoſtes,uel hinc inde.nam & hæc qualitates quædá ſunt: quandoquidé ſub Quale concretio ac diſcretio referuntur.De cæteris eorum quę enumerauimus nihil præterea opus eſt addere:cum iis in propatulo ſint qui uel parú intelligere quid ſingula indicent poſſunt.Hæc itaq;,id quod dicebamus,cum cohęrétiam quandam prædicati ad ſubiectum declarent,conferre aliquid ad faciendas huiuſmodi Enunciationes uidenť.Reliqua ſignificant quidem Aduerbia, non tamen utilia ſunt ad Enunciationé: ſed ad ſpecies quaſdam alias Orationis: ut optandi ſignificatiua ad Optatiuam orationé: dehortandi uel adhortádi ad Impatiuam : ad Interrogatiuá uerò,interrogádi.Quæ aút partes pręter has Orationis dicútur,ipſę per ſe uel oíno ſignificatione uacant:ut Articulus apud Græcos, Præpoſitio, Coniúctioq́;,Ergo quæ naturarú,ac perſonarum,uel actionum,uel paſſionú ſignificatiuæ ſunt, Ariſtoteles eas omnes in Nomina ac Verba partitur:Verbaq; illa appellat,quæ ſecundum tempus dicunť prædicanturuè in Propoſitionibus. Nomina,quæ ſine temporis proferuntur ſignificatu, uel uſum complent Subiectorú Quę autem in neutra ex his loca conferuntur,quáuis alioqn adiacerát Propoſitionibus,ineſſe uel non ineſſe,aut aliquando,aut quoq̃ modo,uel quoties inſit in ſubiecto pręedicatum,aliúuè quempiam eorum inter ſe reſpectum ſignificátes,ne proprie qdé eas autumat partes Orationis nominádas.Quem enim ad modum aſſeres Nauis partes proprie ſunt,claui auté,ſtupa, & pix eas cõnectendi ac totius uniendi cauſa adhibentur,eodem pacto & Orationi Coniúctiones,Articuli,Præpoſitiones,ipſaq́, Aduerbia uſum quorúdam explent clauorum:partes autem haud ſanè iure dicerentur:quæ compoſita ipſa per ſe plura conficere nequeút Orationem.Non ſunt itaq; hæc Orationis partes:ſed partes ſunt Locutionis:cuius pars eſt ipſa quoq; Oratio:ut in Libro de poetica proditú eſt. utileſq́, ſunt ad quádam partium inter ſe Orationis compoſitionem conſtructionemq́,.ut uinculum quoq; ad aſcititiam deligatorum unionem.& colla eorú quæ illius opera cohæreſcunt Sed neq; colligatorú uel glutinatorú partes illæ,neq; Coniunctiones,uel Articuli,uel Præpoſitiones, uel Aduerbia partes ſunt Orationis. Enimuerò à Locutione eo differt Oratio,q; abſoluta cõgeries Oratio ſit uocú pręſertim earum quæ res ſignificant:illa abſolute omniú quę in diſſerendi facultatem aſſumuntur.

» Habes & à Platone Orationis cum Locutione differentiam in Tertio de Republica traditam:ubi
» Hactenus inqt de Oratione.De Locutione uero poſthac conſiderádum. ac q̃ nobis loquédú ſit &

quo pacto loquendum,erit oĩno perpenſum.ex quibus planè ſe oſtendit Orationis nomine,ſenten A
tiam:Locutionis uerò,pronũciationem appellare:ſeu per maximè neceſſarias partes fiat,Nomen &
Verbum:ſecundum quam Oratio illa quæ prolatione continetur,ac proprie dicitur,ſpectatur:ſeu
partes quoq; accipiat alias dictæ cõmunius Orationis:quod perinde eſt ac ſi interpretationis dicas
quæ iam ad uenuſtatem ac certã compoſitionem reſpiciat.Placet igitur Aphrodiſico Interpreti Ad
uerbia quoq; in Nominibus cẽſeri:quo modo & Pronomina.& quam Grãmatici Appellationem
uocant.Sed nulla uidetur hoc prẹditũ eſſe ratione:quoniam alia ex Aduerbiis Nomina eſſe nequa
quàm putarentur:quod genus Aduerbia ſunt affirmãdi:uel negandi:uel prohibendi:uel q̃ iuſſu/
rãdis ꝓponũt ut/ꝑ/aliaq; plurima.aliqua uerò ex eo qđ à Nominibus deducta ſint quibuſdã,unum
ei cum Nominibus eãdem obtinere uiſa fuerint:ut bene & perſpicue, à bono perſpicuoq;:uelut &
iuſte à Iuſtitia.Quod ſi hoc ita ſe habeat, legẽdum,nauigãdum,quæ apud Græcos aduerbia ſunt,
uerba,non nomina appellabimus:quaſi facta ex eo quod eſt legere,uel nauigare oportere.Sed non B
eſt rationi conſentaneum uel uerba hæc,uel priora illa nomina dicere:quoniam nec ſubiici in Pro
poſitionibus,nec prædicari horũ aliquod poteſt:quorũ alterum Nomini Verboq; uſu uenire eſt
neceſſe.Nam nomẽ quidem Perſpicuus/in oratione quæ/locus hic de Interpretatione perſpicuus
eſt inquit,prædicatum inuenies:perſpicue non item. At uerò nec cõpoſitum aliquod fieri Prædi/
catum ex ipſo & eo de quo aduerbiũ/perſpicue/dicitur affirmabimus:quale eſt/perſpicue enarra/
tur/:quẽadmodum in hoc/mortalis homo:& adulterinus Denarius/.Sic enim taliũ Affirmationũ
fieri Negationes eodem modo oportebat quo illarum quæ ſimplex aliquod Prædicatũ habent:ut
in cõpoſitis re uera Prædicatis contingit.Nam ut huius/Mortuus,homo eſt/affirmationis negatio
eſt/Mortuus,Homo non eſt:huiusq;/Mortuus defunctus uita eſt/hæc/Mortuus,uita defunctus
non eſt/ſic illius etiam/Mortuus,uita defunctus hõ eſt/hæc/Mortuus, uita defunctus Homo non
eſt/erit Negatio.At in Propoſitiõibus cum Modo,diuerſius fieri Negationes, nec ut in iis q̃ Modo C
carent neceſſe eſt.Huius nãq; affirmationis/ Socrates ambulat/Negatio eſt/Socrates non ambulat/.
At huius/Socratem ambulare poſſibile eſt/non hęc/Socratem non ambulare eſt poſſibile/:ſed hæc/
Socratem ambulare nõ poſſibile eſt/:prout planiſſime nos Ariſtoteles poſtremo huiuſce operis do
cebit ſegmento.Quapropter Enũciatiuam ubiq; inquit Orationem ex Nomine cõponi & Verbo:
in eaq; diſſolui:perinde quaſi ſolas has proprie partes putet Orationis uocandas: ipſo/Eſſe/uel/nõ
Eſſe/alias de quibuſdam abſq; medio prẹdicandis:cum partes tunc fiant Propoſitionum:ut in his
/Socrates eſt:Socrates non eſt/:neq; à Subiectis diuaricẽt.alias in Propoſitionibus quæ uel tertium
Apprædicatum,uel Modum adiunctũ habẽt aſſumendis:quę,ut in Reſolutoriorũ procemiis edo
cebimur,Propoſitionis addi partibus dicãtur:uel ab iiſdem diuidi: aut huiuſmodi qdquàm ſuſti/
nere.Quocirca pars Enunciationis aut Nomẽ ſit prorſus oportet,aut Verbum.Non tamen Verbũ
pars omnino eſt Propoſitionis:nimirũ cum de ſubiecto non ex ſeſe prædicatur:quaſi actionẽ de/ D
beat,uel paſſionem,uel ſimpliciter eſſentiam, priuationemuè ſubiecti indicare:ſed prædicati gratia
capitur cum ſubiecto cõcinandi.Quod aũt rectè hęc nobis prodantur,uel ex ipſa partiũ Orationis
aliarum appellatione conſtat quæ prẹter Nomen & Verbum dicuntur.Pronomẽ enim ceu Nomẽ
non naturarum aliquarum,ſed perſonarum ſimpliciter,ita nũcupant.& Participium,quaſi partem
amborum capiat, Nominis inquã & Verbi:quãquàm magis,cum ſignificatiuum quorũdam tem/
porum ſit,ad Verborũ proprietatem declinet.Articulum autem,uelut appẽſum Nominibus,rela/
tionemq; habens ad illa.De Præpoſitione,uel Aduerbio,uel Cõiunctione quid etiã opus eſt dica/
mus?ex quibus Prẹpoſitionem ſic nominant,quaſi Nominibus Verbisq; præponatur. Aduerbiũ
ceu tali modo cõplicetur Verbis.Cõiunctionẽ quaſi ſeiunctas Orationes colligantẽ.Cæterum cõ/
cedere Ariſtotelẽ uideri quibuſdã locis cõperies partes quoq; Orationis cõmunius omnes appella
ri.eaq; de re partes Orõnis quaſdã eſſe ſignificatiuas poſt affirmabit:perinde quaſi nõnullę quoq; E
ſignificatu careant:niſi aliqua nobis uerborum illorum accõmodatior expoſitio uidereť, nihil ſa/
nè habens quod iis quæ mõ ꝓdidimus repugnet. DEINDE QVID NEGATIO, ET AFFIR/
MATIO, ET ENVNCIATIO, ATQVE ORATIO. Tres quidem eſſe qui ꝓprie dicãtur Di
uiſionum modi,Generis in ſpẽs,Totius in partes,Vocis æquiuocę in ſignificata diuerſa, Diuidiq;
Enũciationem in Affirmationẽ Negationẽq; conſpicuum eſt.Dicimus enim partẽ alteram Enũcia/
tionis affirmatiuam eſſe,alteram negatiuam.Quęſitũ uerò eſt ab Ariſtotelis Explanatoribus quo
nam pacto in Affirmationẽ Negationẽq, Enũciatio dirimať.Atq; alii,uelut aphrodiſienſis Alexan
der,ut æquiuoca uox iu diuerſa ſignificata ipſam diſiungi,alii ceu genus in ſpecies, ut Porphyrius
Philoſophus,dicerẹ maluerunt.nemo enim diſtrahi tãq̃ totum ipſam in partes fateri auſus eſt;qũ

F neq; ut totum diduci in ſimiles partes uidet:ſiqdem Affirmationis ad Negationẽ haud leue diſcri
men eſt.neq; in diſſimilares:quãdo nequaq̃ pars utraq; totius nomine uocaretur Quo igitur mõ
ſeſe uerum habeat,præſtetq; Porphyrii Philoſophi ſentẽtia,proceſſu cõmentationis noſtræ ſuo lo
co demõſtrabimus:nimirum ubi proditas ab Ariſtotele finitiones illarũ exponemus. Nũc primũ
illud monendũ eſt,uerbum PONENDVM hoc eſt definiendũ cõmuniter in iis capi oportere, De
inde ponẽdũ qd ſit Negatio,& Affirmatio,& Enũciatio,atq; Oro. Ad hęc,dici q̃tuor enumerata poſt
Nomen & Verbum definire opus eſſe. quoniã propoſitum eſt,ut docuimus, Prædicatiuam ſpeciẽ
tradere Enũtiatiuę orationis. Hæc autem aut Affirmatiua eſt omnino,aut Negatiua. Ergo de Af
firmatione & Negatione doctum oportuit:quare de cõmuni quoq; earum genere,Enũciatiõe. Ve
rum quoniam & Enunciatio inter ſpecies Orationis quædam una eſt,eratq; in finitione Enuncia
tionis Oratio capienda,ꝓpterea quod & genera omnia finitiones complent ſuarum ſpecierum,no
G tiora aũt eẽ cõuenit quæ ad docẽdum de quauis re aſſumuntur,eo qd per illa declaratur,ob id ne
ceſſaria eſſe & Oronis contẽplatio uiſa eſt:quaſi anteire Enũciationi debeat. Si qs uerò in quæſtio
nem adduceret,cur nõ genus quoq; Orationis Vox eadem de cauſa cõmemorari meruerit: perin
de quaſi debeat uel ipſa,finitione explicari. Dicẽdum naturalis diſputationis eſſe de Voce diſſerere:
quoniam Vox ſolius eſt opus Naturæ:quo modo uidere:& audire.uocales eni natura ſumus. At
Oratio,& Enũciatio,atq; ſpecies huius Affirmatio Negatioq; uoces q̃dam certe ſunt: ſed q; ſpeciẽ
nãciſcãtur,& tali uel tali rõne proferantur,à noſtra notiõe accepere. quapropter q̃dam ipſis quoq;
priuatim tributa eſt à Naturalibus diuerſa tractatio:quã Logicen hoc eſt Rõnalem nuncuparunt.
Ergo nec ſimpliciter genus Vox eſt,ut quidam putãt,Oronis. Non enim fieri poteſt,ut cum natu
ra ſit Genus,nõ ſit & ſpecies natura. ſed ſi modo ſit,inſitę Vocis orationi,ſimpliciter Vocem genus
H eſſe dicẽdum eſt. Ad ipſam Orationem uerò materiæ loco Vocẽ capi dicemus:id quod uel ipſe in
quinto de Aĩalium generatione Ariſtoteles,ubi penes uocem differentias Animalium cõtemplãs
pronũciat. ſed genus eius non eſt: ut planius ex ſequentibus cõſtabit. Quod ſi quis quodnã igitur
ſit genus Orationis requirat,huic Quãti diuiſio in Prædicamentis tradita ad memoriam reuocan
da eſt. Cæterum attẽdendum in enumeratis quatuor illis Ariſtotelẽ ſumpto à deterioribus princi
pio ad perfectiora atq; à magis particularibus ad uniuerſaliora euadere. Perfectior enim res Affir
matio eſt Negatione,utpote eſſentiam ſignificãs:Negatione eſſentię priuationem indicãte. Affirma
tione Enũtiatio:ut quæ eius genus eſt,uti diximus. Oratio autẽ Enũciatione:qm̃ una eſt Enũcia
tiua inter ſpẽs quinque Oronis. Eſtq; ordo ad nos prædictę enumerationis qbus trãſire à deterio
ribus ad præſtãtiora,magisq; particularibus ad magis uniuerſalia eſt natura inſitum. propterea q;
I noſtra ab imperfecto ad perfectum ꝓmoueatur cognitio. Vbi tamẽ de iis docebit,pro rerũ natura
li ordine,uelut contrario ibit itinere:Genera Spẽbus anteponens, perfectioraq; imperfectioribus.
Quãobrem ſupradicto ea quoq; modo enumerauit:nimirum cum enumerationis finem princi
pium ſtatuere uellet præceptionis.

II *Sunt ergo quæ voce continentur, inſitorum Animo affectuum notæ. & quæ ſcribuntur, eo
rum quæ in voce conſiſtunt. Ac quo modo nec eædem omnibus literæ, ita nec voces eædem ſunt.
Quorum tamen hæc ſigna ſunt primum, ijdem omnibus Animi ſunt affectus. ac quarum ſimu
lacra ſunt hæc, res iam ſunt eædem. Dictum itaq; de his eſt in libris de Anima. nam hæc alte
rius ſunt tractationis.*

Conſequens ſanè erat,ut eſt pollicitus,Nominis ac Verbi finitiones poſthac promere. Verũ quo
niam non eſt oĩs dictio Nomen uel Verbum,(nam q̃ ſignificatione uacat, ut Blityri, Scindapſusq;,
K horum neutrum eſt,eoq; differunt à Vocibus ſignificatu carentibus Nomina & Verba, quod ſigni
ficatiua quarũdam ſunt rerum)docet per hęc prius nos Ariſtoteles quęnã in primis ac proximè ab
ipſis uocibus indicentur. mentisq; eos eſſe conceptus monet. horum uerò interuẽtu res deſignari.
Neq; medium aliud pręterea quidquam inter conceptũ ac rem indagare oportere: quod Stoici ſup
ponentes,Dictile,græce Lecton,appellãdum putabãt. Cum hęc itaq; per ea quæ nunc dicuntur tra
dẽtur:tũ uel maximè quibus in rebus quocũq; fuerit modo ueritatem ac falſitatem ſcrutari conue
niat. De quibus in præſentia nobis perpenſio eſt utrũ in rebus,an mẽtis cõceptionibus,an uocibus,
an in quibuſdam harum duabus,an etiam oĩbus. quod ſi in uocibus,qualibus iis uerſetur, utrum
in Nominibus Verbisq;,an cõpoſitis ex hiſce Orationibus. Ac ſanè præfinietur Nomina & Verba
Voces ſimplices eſſe,quæ nec uerũ nec falſum ſignificant ut in procemiis quoq; dictum eſt:Prædi
camentorum

camentorum circa Enunciatiuam autem Orationem quæ ex illorum cõplexu efficitur,uerum & A
falſum ſpectari. Ante uoces quoq; ipſas hæc circa conceptus conſiderari:ut qui cauſæ uocum ſunt.
ſiquidem & horum alii ſimplices habentur, qui à ſimplicibus deſignãtur uocibus:nec ueritatem
ullam uel falſitatem admittunt.alii compoſiti:qui de compoſitis ſubeũt rebus:atq; à uocibus decla
rantur coniunctis,falſitatis capaces ac ueritatis.quę non in ipſis ſanè per ſe rebus etiam,neq; in cõpo
ſitis animaduerterit quiſpiam. Conſtatq; merito de iis ante differere hoc loco Ariſtotelem, quàm
Nõis & Verbi definitiões reddat. Etenim cũ de falſitate ac ueritate primũ contẽplari hoc opere ꝓ
poſuerit,principio tum quę harum utrãq; admittere,tum quę neutri recipiendę natura eſſent ido
nea nobis oportuit traderet.atq; ubi in compoſitis uocibus alterũ ſpectari, alterum in ſimplicibus
cõmonuerit,poſtea ſimplices uoces ac nequaq̃ aut falſi capaces,aut ueri,in Nomen & Verbum:cõ
poſitas autem ex hiſce,atq; omnino uerum falſumue pronũciãtes,quod perinde eſt ac ſi ad Enun
ciatiuam orationem pertinentes dixeris,in proprias rurſum ſpecies,Affirmationem Negationemq; B
dirimeret. Hæc cũ ita ſint,nos explicandis iis quæ à Philoſopho traduntur,quatuor hęc ab illo his
uerbis aſſumi,quaſi utilia ad propoſitã contẽplationem dicimus, Res,& conceptus Animi,Vocesq;
item,ac Literas.in quibus primum ſibi locum res uendicant: conceptus ſecũdum : tertium,uoces:
poſtremum literę. Nam cõceptus quidem Animi,finem obtinent rerum comprehenſioné. ac tunc
ſanè re ipſa conceptus ſunt, cum ipſis uelut accõmedati rebus fuerint.ſunt enim imagines rerum
Animo inſitæ. Enũciatiuæ autem ſunt uoces conceptuũ:eaq; de re nobis à Natura datæ,ad Animi
conceptiones ſeu notiones harum opera inter nos declarãdas.ut & mutuo frui cõmercio,& ciuilia
inuicem præſtare officia poſſimus. Homo nanq; ſociabile animal eſt. Quáobrem nec qui uocibus
non iiſdem utuntur, eiuſdem conſortes ciuitatis ſunt: ut qui conceptus inter ſe mentis haud quaq̃
norunt. Literæ autem, perenné uocum memoriam tueri,finem obtinẽt. Porrò ex his quatuor,duo
natura eſſe Ariſtoteles,res cõceptusq; arbitratur:duo item poſitione,uoces ac literas. Quæ autem C
Natura ſunt,ab iis quæ Poſitione cõſtant diſcernit:utiturq; huiuſmodi regula. Quę apud omnes
eadẽ inquit ſunt,hæc Natura conſiſtũt:quæ nõ eadem apud omnes habẽtur,ea Natura non ſunt,
ſed Poſitione.idq; non iniuria. Nam cum natura una ſit Vniuerſi,ſimilia uidelicet ubiq; ea facit q̃
cenſeri eadem ſpecie dicũtur.ꝗ ſiqua ſint apud alios atq; alios diuerſa,non erunt utiq; hęc Naturæ
opificia. Cum itaq; Res Mẽtisq; conceptiones eędem apud omnes ſint.(eſt enim ubiuis eadem ſpe
cies Hominis,Equi,Leonis,idemq; eodem modo apud oẽs de Homine,Lapide,rebusq; aliis ſingu
lis conceptus.)Voces autem & Literę non omnibus eędem.quippe aliis Græci utuntur uocibus.
Phoenices aliis:diuerſis item Aegyptii. Nãq; alii Lingua eſt alia Poetæ inquit carmen,rurſusq; aliis „
atq; aliis quilibet literis ſuas uoces deſcribunt.iccirco aſſeuerat Res Conceptusq; natura,Voces au
tem ac Literas poſitione,non natura eſſe conſtitutas. Ac cõpertum ſanè eſt circa literas magis q̃ uo
ces poſitionis conditionem ſpectari. Proinde ut mentio de eis haberetur omnino meruerũt : quaſi
affinitate quadam uocibus deuinctę: non ſolum quod ad illarum conferant memoriã:ſed etiam ꝗ D
poſitione ſint,id ut manifeſtum obtineant:poſſintq; ſuo ipſarum exemplo, poſitione uoces eſſe,
certiores nos apertius reddere:qđ notũ nõ perinde eſt ac literas poſitu cõſtare. De Vocibus igitur
quærendum cenſuerunt ueteres,utrũ eę natura dicendę,an poſitione eſſent. Sanèq; huc pertinebat
uter ipſis exiſtendi modus cõueniet explicare:eoq; ad definitiones uti Nominis & Verbi,atq; ex iis
cõpoſitę Orationis: Nulla aũt fuit apud illos de Literis controuerſia. Porrò literas nobis alioquin
eſſe ad propoſita contemplanda nullo uſui futuras,palam ipſe faciet deincep,ſomiſſis illis, res ſolas
conceptiones uocesq; interdum ut ſimplices meditando, quandoq; uero ut cõpoſitas. Ex his ergo
cõceptiones ſimulacra rerum nũcupat. Voces autem non conceptionũ ſimulacra,ſimiliter nec lite
ras uocum appellãdas,ſed notas ſignaq; arbitratur. Enimuero differt à Nota Simulacrũ,quatenus
uult hoc ipſam rei naturam quoad licet repræſentare:nec ipſum transformare nobis eſt integrum.
nam quod pictum eſt in tabula ſimulacrũ Socratis,niſi & caluiciẽ,& ſimitatem,& oculorum pro E
minentiam Socratis habeat,non eius adhuc ſimulacrum eſſe perhibebitur. Nota autem,uel ſignũ,
(utroq; enim uocabulo idem nominat Philoſophus) totum habet in noſtra facultate poſitũ:quaſi
ex noſtra quoq; ſola cogitatione exiſtat. Poteſt uerbi cauſa quando inter ſe confligendũ ſit bellato
ribus ſignum eſſe & tubæ ſonus,& facis iactus:quo modo inquit Euripides,

Emiſſa poſtq̃ fax,cruenti prælii
Signum,tubæ ſonus uelut tyrrhenicæ. „

Signum quoq; ex cõpoſito ſtatuere quiſpiam poteſt elationem haſtę,& ſagittę emiſſionẽ,aliaq; „
ſexcenta . Quãdoquidem igitur eędem uoces aliis atq; aliis deſcribi literis poſſunt,ut peculiariũ q̃s

F uocant ſcribendi figurarum inuenta declarant,aliisq́; iidem conceptus atq; aliis uocibus enuncia/
ri,ut Linguarum multitudine,eadéq́; in lingua nominum traſmutatione indicatur. (Nâq; Ariſto/
telem Platonis nomine appellare:Veteribus placuit & Theophraſti Tyrtamum).Fieri uero nō po
teſt ut res una eadéq́; aliis conceptibus aliisq́, agnoſcatur:ſed conceptum quēlibet imaginem eē rei
cuiuſcūq; conceptus fuerit neceſſe eſt,in Animo uelut tabula depictum:ſi aliud nihil eſt intellige/
re,q̃ rei formam ſuſcepiſſe quā intelligimus,aut expromptam reddidiſſe: propterea rerum ſimu/
lacra Conceptus ipſi,Nomina autem & Verba conceptuum,& Literæ nominum ac uerborum no
tę ſignaq; appellantur.Cæterum ex quatuor hiſce,rebus inquā,conceptibus,uocibus,literiſq́;, ua/
lere iuſſis literis,quaſi neceſſarium nullum ad proximam rerum explanationē præſtēt uſum,uult
de Rebus potiſſimum Philoſophus atq; Conceptibus quibus illas cognoſcimus contēplari.Diſſe/
ritq́, de Vocibus:ſine quibus diſciplina,aut præceptio confici nequaq̃ poteſt.Propterea itaq; omiſ/
G ſis literis Ariſtoteles res & conceptiones atq; item uoces aſſumit:easq́, ſingulas modo cōſiderari in
quit ſimplices,modo compoſitas(Simplex res eſt uerbigratia Socrates:res compoſita Socrates cur
rens.ſubſtantia enim hic Socratis actionem currendi accepit.ſimiliter & cōpoſita conceptio ea quę
de currente Socrate eſt.uox quoq; compoſita qua dicimus Socrates currit:nimirū cum compoſi/
tæ Cōceptiones quoq; ac Voces ex ſimplicium cōcurſu abſoluantur.)Ergo ueritas inquit & falſi/
tas in nullo ſpectabūtur ſimplici:ſed in ſolis cōceptionibus uocibusq́, exiſtūt cōpoſitis. neq; enim
uel in compoſitis rebus exiſtere uerum aliquod poſſit quale nunc quærimus,aut falſum: ꝑpterea
quoniam in reſpectu quodam cōceptuum uocūq́; ad res uerum huiuſmodi ac falſum perficitur.
Nam ubi cōceptus uelut congruerint rebus,uel cōſonę uoces rerum ſubſiſtentiæ fuerint , uerum
tunc circa illorum utrūq́,:ubi ſecus ſe habuerint,falſum conſiſtere arbitramur:ut ſi Socrate ambu
H lante,nos ipſum quoq; uel animo concipiamus,uel dicamus ambulare,uera tum conceptio , tum
enunciatio eſt:ſin non ambulare opinemur dicamusuè ambulantem,falſum pronūciare eſt neceſ/
ſe.ipſę autem per ſe res neq; poterunt ueræ,neq; falſæ appellari,quod ad ueritatem illā attinet quę
in cognitionibus ſpectatur .uere enim ſolemus Socratē hoiem eſſe dicere:falſo autem Socratis ſta/
tuam:nihil ſanè aliud per hæc indicantes quàm uere de Socratis notitia prędicari hominis rationē,
de ſtatua non item.At prædicari ſubiicíq́; ad prædicationem nullo pacto rebus cōuenit:concepti/
bus,primum nulloq́, medio:atq; horum nomine uocibus.quare & de horum tum ueritate, tum
falſitate eadem ratio quadrabit.Verūenimuero alio modo uel in ipſis per ſe rebus, & quidē in uo/
luptatibus uerum eſſe falſumq́; affirmabimus.neq; enim perinde entia Formæ ſunt omnes à mate
ria ſeparabiles:(ut poſtea de iis explicabitur)cum actus ſine facultate ſint:& eę quę materiam ad ꝓ
priam exiſtentiam requirunt:& hæc informis prorſus,fæx iure appellata rerum Materia : & quæ
rerum in ſpectris imagines repſentantur:ſed partim ceu re uera,partim non uera,partim etiam fal
I ſo ſunt entia. Non enim uera ſimiliter eſt quæ & intellectuales,& libidinoſas actiones,& falſas ui/
ſiones comitatur uoluptas.Sed hæc ad propoſitum nihil attinēt huiuſce cōmentationis.quando/
quidem ſermo de ſola ea ueritate in his.eſt quæ in affectionibus loquēdi conſideratur.tot ergo ha
buimus quæ de uniuerſo Auctoris uerborum ſenſu ſcriberemus.Rurſus uero Philoſophi dicta
ab initio perſequentes,incumbēteſq́, iis quæ perpēſione digna ſunt, primum neq; à rebus ipſum
dicimus,neq; à literis inſtitutionem de his,ſed à uocibus inchoaſſe:quaſi prędicatiuas uoces Enū/
ciatiuæ orationis inſpicere hoc ſibi tractatu propoſuerit.Deinde,Sunt ergo uoces inſitorū animo
affectuum hoc eſt conceptuū notę,nequaq̃ dixiſſe,ſed QVÆ VOCE CONTINENTVR: ut q cō
tinuam totam de Nominibus Verbiſq́, præceptionem facit.Cum enim,qd Nomē,& qd Verbū ſit
ponendum eſt ab initio protuliſſet quādoquidē tum hęc,tum ex iis conſtās Oratio tribus modis
uſitantur,uel in Animo per conceptus ſimplices,orationemq́, intrinſecus,ut uocant,conceptā,uel
K in eo ipſo q pronūcientur, uel q ſcribantur,(nam & eorum quæ ſunt literis mandata , nomen eſſe
illud aſſerimus:hoc uerbum:orationē illā)Quoniā igitur id quod monebamus,Nomina & Verba,
quæ ponere dixit oportere,tribus modis cōtemplamur,uel in eo q Animo recōdantur,uel q ex/
primātur uoce,uel q in literas promātur,ſic propterea quæ uoce continentur eſſe dixit Animi con
ceptuū notas: quos ipſius affectus eſſe inquit,ob eā cauſam quā inter initia ꝓdidimus. & rurſum
quæ ſcribuntur notas eſſe eorum quæ in uoce conſiſtūt. Aut ergo quæ in uoce ſunt inquiens,ita
huiuſcę rei gratia ſermonem deduxit:aut magis ut aliud uocem eſſe dicere,aliud nomē uel uerbū
indicaret:notāq́; eſſe,atq; in totū poſitione,non uoci abſolute,ſed nomini uerboq́; conuenire.quip
pe uocem edere nobis eſt natura inſitū:ut uidere:atq; audire.at nomina uerbaq́, ex noſtra cogita
tione proficiſcuntur:uoceq́; utūtur materia.Nam quo pacto Ianua lignū eſſe,& Numus ęs aurūuè
perhibetur.

perhibetur.ita uero appellantur,quaſi ortũ his,quæ res naturales ſunt, ſciant acceptum: cum ipſi A
id quod ſunt ex inditis characteribus ac figuris obtineant.(qppe ligna ubi tali cõpoſita uel tali mo
do fuerint, tunc fabricatam ianuam aut ſellã dicimus: alioqui minime.& aurum ubi tales impreſ-
ſuras acceperit,numus tunc fit.)eodẽ quoq; hic modo nõ ſimpliciter uoces Nomina Verbaq; ſunt:
ſed cum à locutoria imaginatione tali ratione formatæ cõfictęq; fuerint,ſignaq; habitę eorum quę
in Animo uolutãtur.Cernere autem quiſq̃ in mutis ab ortu quod dicimus natura eſſe Voces,No-
mina autem & Verba ex compoſito, euidenter poteſt. nam hi uoces quidem articulatas quaſdam
emittere, non tamen uti Noībus aut Verbis etiam uidẽtur.Hæc itaq; exprimens qdã merito dixit,
Quæ uoce cõtinentur,quod huic idem eſt,Nomina & Verba quę uoces ſunt, non ſimpliciter,ſed
tali ſe modo habẽtes,talemq; formam adeptæ,quatenus ſunt & ſignificatiuæ conceptuũ,poſitione
ſunt:eaq; de re inſitorum animo affectuũ notę uocari poſſunt.Sed qd tãdem ſibi uult qđ deinceps
ſequitur,dictum non eſſe elementa,neq; literas:uerũ quę ſcribuntur notas eſſe eorum quæ in uoce B
conſiſtunt?Itaq; reſpondemus,Cum tribus modis,id quod proditum eſt,Nomina Verbaq; appel-
lentur,nẽpe quæ Animo concipiuntur,quæ pronũciantur, quæ ſcribuntur,ea quæ uoce eduntur
notas eſſe poni illorum quæ mens complectitur:& quæ ſcribuntur,eorum quę uoce proferimus.
& quidem ita,ſiquis id ceu de nominibus & uerbis dictum accipiat. Sin abſolute in omnem dictio
nem extendi contemplationem uelit,dicẽdum eſt,Literarum atq; Elementorũ nomine tum deſcri
ptam cenſeri cuiuſq; elementi formulam, tum uero etiam pronunciationem qua unũquodq; ap-
pellamus. Ac nomen ſanè utrũq; de ambobus dici;cęterũ literę nomen characterem in primis nota
re qui per auctionem ductumq; abſoluitur:elementi autem,quod Græci Stœcheon nominant,ꝑ-
lationem:ea de cauſa,ut inquit Dionyſius,q; ſtœchon quẽdam atq; ordinem habeat. Verum pro-
nunciationem quidem haudquaq̃ notam eſſe:ſed partem dictum iri nominis.at figuram quoniam
aliter ſub eadem pronũciatiõe aliterq; Animo reprę ſentatur,notam eſſe dici merito poſſe.Eam ob C
rem igitur neq; elementa,neq; literas dixit: quoniam nominum utrũq; horum de pronunciatione
fertur:peculiarius elementi:literæ uero cõmunius: ſed ea quę ſcribũtur:quo planius conſtaret his
uerbis elemẽtorum figuras indicari. Tũm cauſam deinceps affert cur notas tum uoces conceptuũ,
tum uocum literas nominauerit:ambasq; poſitione eſſe affirmauerit uoces ac literas.hoc autẽ per-
inde eſt atq; eaſdẽ apud oẽs neutras eſſe.Nã A C Q V O M O D O inquit N E C E Æ D E M O M N I B V S
L I T E R Æ, I T A N E C V O C E S E Æ D E M S V N T. ſimulq; ex hoc palã fecit,propter uſum uocum
literas quoq; cõmemorandas cenſuiſſe:ut quæ id quod poſitione eſt euidentius habeant:ac nobis
declarent,ut hę uocum,ſic uoces quoq; pro intercedente ſimilitudine notas dici poſſe conceptuũ.
Huic uerò de cõceptibus addit ac Rebus:nẽpe horũ utrũq;,propterea q; iidẽ apud oẽs ſint,natura
eſſe.ait enim Q V O R V M T A M E N H Æ C S I G N A S V N T P R I M V M, hęc inquiens,quæ uoce
continentur,hoc eſt nomina & uerba.Quorum ergo hęc ſigna primũ ſunt,dicit autem conceptuũ.
nam res quoq; ab iis,non tamẽ proxime,ſed interiacentibus ſignificãtur conceptibus. At cõceptus D
non aliis etiam ſeſe interſerentibus, ſed primum ac proxime cõnotãntur. Itaq; quorum ſigna pri-
mum ſunt ea quæ in uoce conſiſtunt,hoc eſt ſignificatiua,ac uelut notæ,hi ſunt conceptus:qui af-
fectus Animi ſunt,iidẽq; oībus:atq; ob id natura.Verbi igiẽ I I D E M qđ græce ταυτά dr̃ in dictiõe
illa I I D E M O M N I B V S A N I M I S V N T A F F E C T V S, ultima tono acuto Gręcis legenda eſt.
A C Q V A R V M inquit S I M V L A C R A S V N T H Æ C. hæc autem, affectus Animi nuncupat.
Quarum ergo ſimulacra ſunt affectus Animi:ſed quarum ſimulacra?an uidelicet rerũ:res hę ſunt
inquit quę apud omnes eędem ſunt.Quãobrem uel hoc loco uerbi E Æ D E M hoc eſt ταυτά in ora
tione illa,res iam ſunt eædem,acuto accentu apud Græcos pronũcianda eſt ultima:non penultima
circũflexo,ut Herminus:quo abſoluta Ariſtotelis præceptio eſſe uideatur:quę Literas ac Voces,ex
eõ q; non apud omnes eędem ſint,poſitione eſſe:Res quoq; & cõceptus natura,q; iidem ſint omni E
bus,approbat. Cæterum quando hæc quodam pacto articulate explicuimus,apponendum iis de-
inceps eſt qui ſeſe in rerum contemplationem ſubducere, atq; abſtractas horum de quibus agitur
cauſas contẽplari uolunt,cum tres ſupra naturales Subſtãtias primordiales deſcriptiones graduſq;
ſint,Diuinus,Intellectualis,& pręter hos quoq; Animarius, res à Deo in ipſum eſſe nos deduci arbi-
trari:conceptus ab intellectibus progigni:perfici uero ab Animariis uoces,nimirum iis qui rationa
litate inſigniuntur,ſeparabilemq; ab omni corpore ſubſtantiam obtinent.Nobis enim in præſentia
non de qualibet uoce,ſed ea quæ res conceptuũ interuentu deſignat ex pacto aliquo atq; cõuentu
ſermo eſt:quęq; ſignificari literis poteſt:quod perinde eſt ac ſi articulatã,& humanam, & dialectũ
ſeu linguam nomines.Quam bene per inſtrumenta à ſimpliciter dicta uoce diſtinguentes Medici,

F alia quidem uocalia inſtruméta eſſe aiunt,ceu Pulmonem,aſperamq́, Arteriam:quorum ille uocis
materiã ſuppeditat:hæc eius uelut effigiationi in grauitate atq; acumine,ac ſimilibus conducit:alia
uerò ad Dialectum ideſt articulatam uocis explicatiõem uſum afferre, quemadmodum Linguam,
Palatum,Labia,Dentes:quæ cum rationalis Animę motioni præcipue deſeruiant,ut ab Animali ꝓ
uenientem ſimpliciter acutam aut grauem uocem uelut materiam quandam ad literas,& ſyllabas,
atq; omnino dialectum informant excudendas: ad quam ꝓpoſita quoq; hoc nobis tractatu Enũ/
ciatiua ſpecies oratiõis refertur.Inarticulatarum autem uocum quales brutorum eſſe Animalium
dicimus,ſiquis cauſam ſcrutetur,nihil is propoſitis quidem rebus quærit neceſſarium: conſtat aũt
cauſam nos illarum ad inſitas ipſis rationis expẽs Anima quarũ,beneficio ipſum eſſe ſortita ſunt,
proxime relaturos.Nam hę cum occurſantiũ rerum ſenſus,conceptasq́, illarum uiſiones ſequãtur,
tum facultate hac prędita pro ſua cuiuſq; natura ad uocẽ edendam parãt: tum ad hoc,ut motibus
G omnibus ad quos natura cõparata ſunt,pro affectibus ꝙ in ipſis perpetuo inſunt,cieantur. Enim/
uer o putare has quoq; ſignificari literis,id quod iam accidit nõnullis qui Grãmatici habentur,ri/
diculũ eſt.Imitanť enim ranas Comœdi his uocibus/brecececex coax coax/: & porcos hac/coi coi/:
aliaq́; animalia ex uolucrum genere aliis atq; aliis literatis uocibus:nõ has tamen ipſas illorũ uoces
eſſe putandum eſt.alioquin & maris fremitum,& rotarum ſtridorem,aliorumq́, compluriũ inani/
matorum ſonos articulatos eſſe propterea confitebimur ꝙ Comœdiam cernamus horũ quælibet
imitari audere. Quod ſi cauſa quoq; in elementis aliqua contẽplanda eſt quę his proportione cõ/
ueniat,ut effectricem quidem,præter Animam partiendi ui præditã quæ ſua indagatione iis ortũ
præbeat,nullam afferemus.Nihil autem prohibet horum exemplum, naturalem ipſam effectionẽ
dicere, quæ rebus quas perficit ſingulis magnitudines ac differentias tribuit:quo modo & uoces
H literę ampliore numero ſuperauere. Cæterum ꝓditum de his eſſe inquit in libris de Anima:tum
» ubi dixit,At conceptus Mentis primi quid intererit quo minus ſint phantaſmata? An neq; aliũ phã
» taſmata ſunt:uerum non ſine phantaſmatis. tum in quibus Imaginationem paſſiui Intellectus no/
mine appellandam cenſuit.

III *Eſt autem quo pacto in Animo conceptus interdum quidem ſine vero vel falſo aſſerendo, quã/
doq; autem cui iam horum ineſſe alterum neceſſe ſit, ita quoq; in voce.nam circa compoſitionem ac
diuiſionem falſum, verũq́; verſatur.* Itaq; *Nomina ipſa & Verba ſimilia ſunt illi* Conceptui *qui
ſine compoſitione eſt ac diuiſione:vt* Homo, *vel album:nimirum vbi nihil addatur.nam neq; falſum
neq; verum adhuc conſtat.Huius verò indicium eſt: etenim ſignificat quidem* Hircoceruus *aliquid:
nondum tamen verum quodpiam aut falſum: niſi eſſe aut non eſſe adiectum vel ſimpliciter, vel
pro tempore fuerit.*

I Per hæc ſupradictorum nobis utilitatem Philoſophus ad propoſitum tradit inſtitutæ cõmen/
tationis.Nam Verum Falſumq́; tum in Mentis conceptibus, tum in Voce, non ſimplicibus tamen
iis,ſed compoſitis inquit ſpectari.Simulq́; nos uocum ad conceptus proportionem edocet:cum
Nomina Verbaq́; ſimplicibus ſimilia eſſe conceptibus affirmet:ac circa horum neutra nec ueri/
tatem conſiderari, nec falſitatem:conferri autem conceptibus compoſitionem diuiſionemue ad/
mittentibus conflatam ex nominibus uerbisq́, ſiue ut compoſitis, ſiue ut diuiſis orationem:quo/
rum utriq; ineſſe horum alterum neceſſe eſt,uel uerum, uel falſum.Et quidem conceptum ſim/
plicem nullum nec ueritatis capacem eſſe, nec falſitatis, ex inductione conſpicuum eſt. Nam
qui ſibiipſi conceptum propoſuit Socratis, is nec uerum ullum, nec falſum cogitauit:niſi illi uel/
ambulare/uel/legere/uel/eſſe/fuerit additum.tunc enim ſi ita res ſeſe fortaſſe ut exiſtimat cogitatio
K habuerit,uerus erit conceptus.Sin re aliter habente oppoſitum opinetur Animus,nosq́;non am/
bulante uerbi gratia Socrate,ipſum cogitemus ambulare,falſum pronunciemus neceſſe eſt.Simili
his modo habent ſeſe & ea uidelicet quæ ad uocem pertinent.Nam qui ſexcenties pronunciat So/
cratis nomen,quiq; uerbum per ſe dicit/ambulare/neq; uerum quodpiam is, neq; falſum ꝓdidit.
At qui ambo compoſuerit,dicatq;,Socrates ambulat aut uerum profeſſus eſt,aut falſum. Et uero
qui uerbum/ambulare/à Socrate dimouet,quã ipſe ſublationẽ diuiſionis nomine nuncupauit, q̃ſi
Prædicatum à Subiecto per negatiuam particulam,quæ diuiſiui cuiuſdam inſtrumenti uſum in
oratione exhibet,ſeiungentem,dicitq́,/ Socrates non ambulat/orationem protulit rurſus ueritatis
aut falſitatis receptricem.Quãobrem ſic pronũciauit Ariſtoteles,uerum & falſum circa compoſi/
tionem ac diuiſionem uerſari;nominatq́; Affirmationẽ compoſitionis uocabulo: diuiſionis uero,
Negationem

Negationem:ſiue in Animi ſententiis:ſiue in prolocutoriis orationibus uiſantur. Eſt itaq; ueritas A
prorſus & Falſitas circa compoſitionem uel diuiſionem:non omnis tamen compoſitio uel diuiſio,
utriuſq; harum capax eſt.Nam qui precatur,uel quauis alia præter Enũciatiuam oratione utitur
nomina & uerba cõponit,nihil ueri aſſerẽs,nihil falſi.Sed compoſitionem uel diuiſionem ſubſtan
tiuam eſſe conuenit,hoc eſt aliud ineſſe alii,uel non ineſſe ſignificare:id quod in ſola Enunciatiua
oratione conſpicitur.Verũtamẽ nec cum Verbis copulatio quælibet Noium in Enunciatiua abſo/
lutam orationem reddet,hoc eſt ueram aut falſam.Id colligas ex eo ꝙ caſus nominis ſi ipſi/eſt/con/
iungãtur,nullum neq; uerum,neq; falſum declarant.ſed uel ipſius/eſt/cum nominibus quæ in re/
cto proferũtur complexus:uel in obliquis ea quæ prædicato adiũcta ad perfectam Orationẽ mo/
liendam ſufficiunt:ueluti cum Socratis eſt liber dicimus.Conſtat igitur uerum & ſalſum circa ora
tionem ſolam conſiderari Enunciatiuã,ſpeciesq; eius Affirmationem Negationemq; : de qbus ipſi
tractare propoſitum in pſentia eſt.Quapropter rem maxime attingit Aphrodiſiei enarratio:quę p B
tinere huc dicit traditam de rebus,conceptibus,uocibusq; contẽplationem.hæc itaq; ad hunc mo
dum.Illud uero attendendum,non pronũciare Philoſophum,ueritatem in compoſitione aut diui
ſione haberi omnem.Nam qualis in Intelligibilibus apud Platonem compoſitio erit,aut diuiſio?
Quin & ipſi Ariſtoteli ueritas ea nũcupatur quæ in ſimpliciſſimorum re uera entium conſidera/
tur ſubſtantia:uel quæ in intellectuali eorum ſubſtat cōphenſione:ab omniq; oppoſitione falſi
exempta eſt:de qua ipſe quoq; in Theologica cõmentatione,atq; in tertio de Anima diſſeruit uolu
mine:ſed eam quæ in pronũciatiuis ſubeſt motibus,circaq; Enũciatiuam ſolam oſtenſa eſt ex locu
toriis omnibus orationem poſſe ſubſiſtere.Tum hoc igitur ęſtimandum eſt:tum id etiam ꝙ cum
Nomina ipſa ideſt per ſe Verbaq; ſimplicibus ſimilia eſſe Conceptibus dixerit, afferreq; horũ exẽ/
pla uoluerit,ſubiũxit VT HOMO, VEL ALBVM:NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR: Ho
minemq; ut nomen,Album autem uerbi loco accepit:quanquã nihilominus homine nomẽ eẽ ui C
deatur:quaſi ſe non penes eam definitionem quæ de Verbis afferri conſueuit,album Verbis annu
meraſſe putaueris:ſed penes uocem omnem quæ Prædicatum terminum facit in Propoſitiõe Ver
bum appellandum ſtatuere:de quibus uerbi tractatu exponendo planius diſſeremus.Siquis uerò
in quæſtionem aduocet quonã pacto Ariſtoteles neq; ex Nominibus,neq; ex Verbis ullum uerita
tis aut falſitatis capax eſſe prodiderit:tametſi Verba omnia quæ primæ perſonæ apud Grãmaticos
uocantur,uel ueritatem,uel falſitatem declarent,ut cum inq̃/ambulo/& quæ ſecundæ ſunt,ut/am/
bulas/& tertiæ quæcũq; de certa quadam dicuntur,ut/pluit,tonat,coruſcat.Reſpondendum non
ipſa per ſe Verba eſſe quæ ueritatem aut falſitatem indicent:ſed Verborum eiuſmodi cum perſona
rum nominibus de quibus prædicantur complexum.Nam etſi actu non proferantur illa, ſubaudi
untur tamẽ primæ quidem perſonę uerbis/ego/:/tu/ſecundæ:iis uerò tertiæ,quę de finita quadam
dicuntur, ipſa illa finita & certa de qua prædicantur: ut in pluit & tonat, Iupiter nempe. D
Quãobrem hic quoq; integra eſt ex uerbo,ſubauditoq; ei nomine conflata Oratio: quæ uerita/
tem ſeu falſitatem admittit,ego ambulo:tu ambulas:pluit Iupiter.Proinde quæcunq; tertiæ uer/
ba perſonę de nulla finita prædicantur,neq; uerum,neq; falſum indicant ullum:ut ambulat. Nam
uerbum/ambulat/niſi de quo dicatur conſtet,utiq; nullum neq; uerum/neq; falſum ſignificauerit.
Sed hæc ſunt conſpicua.Illud uerò NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR, ſignificat, ut uera
uel falſa fiat Oratio,uel Verbum Nomini,uel Nomen Verbo addi oportere. Quod enim adiectio
quæuis facta nominibus/aut uerbis Enunciatiuam obeat orationem,Hircocerui appoſito nomine
palam fecit:in quo quidem/Hircus/nomen,quãq̃ non totum/Ceruus/additur nomini:neq; ullum
tamen ex eo uerum aut falſum contingit.Simulq; oſtendere hoc poteſt argumento à maiore, No/
mine nullo ſimplici uerum quidq̃ aut falſum ſignificari.Nam ſi,quæ magis inter nomina horum
quodpiã admittere par eſt,nõ admittant(ſunt aũt id genus cõpoſita,ut Hircoceruus:quæ eo ipſo E
ꝙ ſint compoſita,capacibus horum dubio procul orationibus conſimilia ſunt)quomodo uerũ fal/
ſumue aliquod ſignificabunt ſimplicia nomina:cum ab Enũciatiuis orationibus q̃ compoſita lon/
gius diſtent?Nomini igitur Hircoceruus conceptum quẽdam in ſola poſitum cogitatione indicã/
ti,ſi/non eſſe/addatur,ueram faciet orationem:ſin/eſſe/falſam conſtituet:cum horum neutrum an/
te additionẽ indicaret.Quid uerò tandem uult illud ſibi, SIMPLICITER, VEL PRO TEM/
PORE? Itaq; per uerbum/ſimpliciter/indefinite inquam ſignificari.Simpliciter ita dixeris,fuit Hir
coceruus:uel Hircoceruus eſt:uel erit Hircoceruus.Pro tẽpore uerò ideſt cum additione tẽporis,
quo uel fuit,uel erit:ut heri fuit annoue ſupiore Hircoceruus:uel erit cras,ſucceſſuroue deiceps
anno.Hoc ergo/ſimpliciter/et/pro tempore/dictiones declarant.Porrò illud quoq; animaduerten/

F dum,cum Nomina ipſa & Verba ſimilia eſſe illi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſiõe ꝑ-
diderit,nihil de Orationibus præterea quæ ex Nominibus Verbisq́; componuntur,id quod con-
ſequens erat,ſubiunxiſſe:ut quæ eſſent præditis compoſitione aut diuiſione conceptibus ſimiles.
Verùtamen neq; id prorſus reliquit:ſed oſtendit,cum diceret NIMIRVM VBI NIHIL ADDA-
TVR. Nam ex ſeſe hoc declarat,Quæ cum mutua additione ꝓnunciãtur Nomina & Verba, non
ſimplicibus etiam ſunt conceptibus ſimilia:ſed iis quæ cum ſimplicium compoſitione,uel diuiſio-
ne fiunt.Quãdoquidem igitur de his plene à nobis eſt explicatum, deinceps ad Nois Verbiq́; ac
cæterorũ cõtẽplationem,de quibus docturũ ſe nos Ariſtoteles ab initio recepit,trãſeũdũ eſt.

❡DE NOMINE.

IIII NOMEN *igitur vox eſt ſignificans, ex compoſito , ſine tempore , cuius pars ſe-*
G *parata ſignificatrix nulla eſt.*

Apertum qdẽ eſt Nomẽ Verbo eſſe in ꝑceptione iure antepoſitum.quippe ſubſtantias rerũ in-
dicant Nomina:Verbis autem actiones aut affectus declarãtur:antecedunt uerò actiones atq; affe-
ctus ſubſtantiæ.Cæterum VOX materiæ rationem ad Nomẽ & Verbum cõflatamq́, ex hiſce ob-
tinens Orationem in definitione reddita nominis,ceu genus accepta eſt eius uocis qua nomen ex-
primitur ad ſimpliciter ſonorum differentiam:qui ſæpenumero ab inanimis quoq; eduntur cor-
poribus:Sonus nãq; à uoce differt ut à ſpecie genus.Eſtq; ſonus aeris ictus auditui ſenſibilis. Vox
autem,ſonus ex animato prodiens,cum per thoracis compreſſionem eliſus ex pulmone aer attra-
ctus in arteriam quam uocant aſperam & palatum gargareonemuè ſimul totus impingit, ac prò
Animi quopiam impetu tinnitum quẽdam perficit ex uerberatione ſenſibilem.id quod in inſtru-
H mentis quæ apud Muſicos flatilia uocantur,ut tibiis,ac fiſtulis accidit:lingua nimirũ ac dentibus
labiisq́, neceſſariam operam nauantibus ad uocem articulandam:ad uocem ſimpliciter,haud om-
nino conferentibus.Verbum autẽ SIGNIFICANS, ſequentiaq́; ceu Nominis differẽtię ad alias
uoces capiuntur.Ergo/ſignificans/diſtinguit à uocibus Nomen ſignificatu carentibus:ut blytiri-
cnax.Nomẽ enim ſi cuiuſdam quod nominatur nomẽ eſt,conſtat uoces quæ uacant ſignificatiõe,
non eo exiſtẽte quod nominetur,nequaq̃ fore nomina.Dictio uero illa EX COMPOSITO à uo-
cibus ipſum diſiũgit natura ſignificãtibus.id genus uoces brutorum ſunt Animalium. Peregrino
enim quopiam limini ingruente,latrans canis eius indicauit aduentum:ſed non ex inſtituto canes
inter ſe aliquo atq; conſenſu in eiuſmodi uocem erũpunt.Porrò & in Hominibus id genus uoces
uidere cuiq̃ liceat:quas per uehemẽtes affectus profundimus:ut gemitum inquã & cachinũ:qdq;
de Surdis ab ortu dicebamus,uel Pueris,qui inarticulate,priusq̃ ſermonis potẽtes fiant,loquunt.
I quibus ſimiles ſunt brutarum Animãtium uoces:quæ tumultuoſe ab iis quandoq;,interdum pla-
cide,ac cum tranquilla quadam affectione prodeunt.Separat igitur Nomen ab eiuſmodi uocibus
additum illud/ex compoſito/quod idem ſignificat poſitioni.Cõuenit enim inter Græcos res hiſce
appellare nominibus:aliis inter Indos:inter Ægyptios aliis.idemq; res aliquando eaſdem aliis atq;
aliis nominãt.ſuntq́, ſignificatiua hæc noſtri Animi conceptuum.Gemitus autem & cachinni,atq;
Infantium brutorũq; Animalium uoces,cõceptum nullum quidem,ſed affectus quoſdam Animi
ac diſpoſitiones notãt.Cum enim ſimpliciter uox in duas partes biſariam diuidatur,tum in ſignifi-
catiuam expertemq́; ſignificationis,tum in literatam atq; illiteratam:quarũ alteram articulatam,in-
articulatam alteram,ꝑpterea nuncupãt ꝙ locutionem complẽtes ſyllabæ Animalis unius artubus
ſimiles ſint qui à ſe mutuo diuelli queunt:nimirum cum actu ſint in uicem diſcretæ:quemadmo-
dum elemẽta:quorum cõphenſio quædam legitima ſyllabas facit:perinde atq; naturalia ipſa Ele-
K menta:quorum certa quædam cõmiſtio ſingulos artus abſoluit,Copulationes quatuor fieri qui-
dem accidit ſimplicium coniugationum.ex iis uero unam eſſe ad quam Nomen & Verbum,com-
poſitęq́; ex hiſce Orationes referuntur.Vocem enim aliam ſignificatiuam & literatam eſſe contin-
get,ut Hoiem:aliam ſignificatiuam illiteratamq;,ut canis latratum:quãdam ſignificatu carentẽ ac
literatam,ut blityri:aliam nec ſignificãtem nec literatam,ut ſibilum qui nulla de cauſa nec quidq̃ ſi-
gnificandi gratia editur:aut uocis brutorum cuiusq̃ Animalium imitationem quæ non imitandi
cauſa fiat(hoc enim ſignificatiuum iam eſt)ſed temere,neq; ex propoſito.Nomen igitur quãdoq-
dem ſignificatiua uox literataq́, eſt,à non ſignificantibus,ſeu ſcripturæ mandari eę poſſint, ſeu ne-
queant,eo differt ꝙ ſignificet:à ſignificantibus uero illiteratis,quales eę ſunt quas natura eſſe dixi-
mus,quatenus proditur literis:qđ Ariſtoteles/ex compoſito/iure appellauit:quoniam quę de uo-

tibus pactio fit,Hoium functio eſt dūtaxat.Nam neq; ea quæ ſupra hoiem ſunt,neq; inferiora ho/ A
mine conuēto uti Natura uoluit:cum nō egeant illa:hæc paciſci inter ſe nequeant,Hoium igiť pe
culiare munus eſt pactio.Ac quoniam non poterant uocum omnium meminiſſe,excogitauit gens
quælibet literas,quibus ſuas uoces deſcriberet.Quãobrem ex conſtitutione ſancito , rerũq; ꝓprie/
tatem ſignificanti,de quo Philoſophis agitur,literatum conſequens eſt:atq; econtra.neq; enim mu
nus aliud quodpiam eſt literarum q̃ notas eſſe humanarum uocum:quas ex compoſito eſſe oſten
dimus.Iccirco poſt ipſe quoq; pecudum uoces illiteratos ſonos nũcupat:quas non eſſe ex compo/
ſito,demōſtrauimus.Verum hæc omnia quãdoquidem nomini ſunt uerboꝗ; cōmunia(nam & il
lud ſignificatrix uox eſt ex compoſito)ad Verborum differentiã adiicit SINE TEMPORE. Por/
rò/ſine tempore/non hoc deſignat quod eſt nullo unquã pacto indicare tēpus:ſed tempus nō ad/
ſignificare.Recte ergo Philoſophus annotauit Porphyrius nomina qdem eſſe hodiernum,heſter/
num,anniculum,quæ tempus denotent:uerum ſignificare ex ſeſe tēpus quoddam: nec adſignifi/ B
care ut uerba.horum enim quoduis actionem in primis quãpiam,aut paſſionē deſignat:ſecũda ue
ro ratione & tēpus quo agere uel pati contingit.Ambulo uerbi gratia primum quidem motum ta
ſem corporis:ſecundo loco pręſens tempus declarat.iccirco & tempus adſignificare dicentur Ver/
ba,cum de iis diſputabitur.quaſi præter id quod potiſſimum ſignificant , indicationem temporis
quoq; uelut conſectãtem habeant.At heſternum non adſignificat tempus,uerum ſignificat:quaſi
nomen parti huic ipſi temporis inditum:imo uero rei quę parte hac fuit temporis.Nam ipm tem
pus,ut proxime exactum diem,uel per/heri/aduerbium,uel per ipſam orationem/proxime exactũ
diem/dicentes ſignificamus:cum tempus ipſum per ſe oratio declaret:Aduerbium autem,actionũ
uel paſſionum quæ eo fiunt tempore ex aduerbiorum lege additionem depoſcat. Differēt autem
à Verbis talia quoq; Nomina,q; actionem nullam aut affectum declarent ut uerba. q;q; magis illis
circũſcribant tempora in quibus res geruntur.At illud CVIVS PARS SEPARATA SIGNIFI C
CATRIX NVLLA EST, Nomen diſcernit ab iis uocibus quæ ex pluribus cōſtant cōgeſtis No
minibus:uelut cum inquã Animal rationale mortale.Eiuſmodi enim Orationi, quæ imperfecta
eſt ad Enunciationem,conſentiēt cætera omnia:differunt autem ab id genus Orationibus Nomi/
na,q; ſignificatiuæ illarum partes ſint,ſi per ſe dicantur ipſæ,Animal,rationale,mortale:neutiq̃ ue/
ro/ſignificent partes nominum:quemadmodũ /Ho/ſyllaba in nomine./Homo,ſed ſi partibus aliis
adiungatur nominis,conſignificare dicitur:non autem ſignificare.

In noĩe enim/ Armipotens/ nihil ipm per ſe/ potens/ indicat:quo pacto in oratione/ armis potens/ V
Verumtamen nec quemadmodum res ſeſe in ſimplicibus , ſic in compoſitis quoq; habet nominibus.
Quippe in illis ſignificatiua nequaq̃ pars eſt:in his autem vult quidem eſſe , cæterum nihil deſignat T
abiuncta:vt/ Celox / verbi gratia in nomine/ Epactrocelox/ nihil per ſe ipſum indicat. D

His uerbis traditur aſſumptarum in Nominis finitione differentiarũ uſus:inchoante ab ea dif/
ferentia quę poſtremo loco dicta eſt præceptione.Primum enim cuiuſnam rei gratia illud CVIVS
PARS SEPARATA SIGNIFICATRIX NVLLA EST additum fuerit explicatur . ac dictũ
ſane inquit hoc eſſe ad ea diſcernenda quæ conſtant nominibus.Igitur in nomine/Armipotens/ne/
quaq̃:potēs/ ſignificat/cum ſignificatiuum tamen ſit in oratione/Armis potens/:neq; indicat celox
quidq̃ in nomine/Epactrocelox/qd nauis Piraticæ nomen eſt:neq; in alio quoq̃ eius generis.quip/
pe ſimplicium Animi ſignificatiua conceptuum ſunt talia nomina:quãuis compoſitionē in dictio/
ne quandam habere uideãtur:quo modo compoſitorum ſignificatiuæ conceptuũ ſunt Oratiōes:
prout de iis antea diſputatum eſt.Ergo & in nomine/Armipotens/ſi conceptum id ſimplicem de/
claret eius rei cui eſt hoc inditum nomen,patet/potens/ipſum,cum uelut eius pars capitur , non E
eandem cum eo quod per ſe dicitur facultatem obtinere. Dictum enim per ſe nomen/Potens/
uiribus præditum deſignat : ut uero pars huius nominis/ Armipotens/à ſua integritate auulſum,
mortuũ quiddam fit in ſignificando:à ſyllabis nihil ſanè differens ſignificatiōe omnino carētibus:
quę partes ſunt ſimplicium Nominum:quale eſt/Plato/uel/Dion/.Quãq̃ id ſolum itercedat diſcri
minis,quod ſimplicium partes per ſe Nominum ne ſignificatiuę quidem eſſe uideantur:dupliciũ
uero,quod quandam uiſionem præbeant quidem ſignificandi:quod/uelle/Ariſtoteles appellauit,
non tamen & re uera hoc efficere natura ſint aptæ.Itaq; Nomina ſępe hac regula diſtinguemus ab
Orationibus,quæ per eaſdem ſyllabas cum nominibus pronunciantur:ut in Neapolis ideſt Noua
ciuitas:& Heliupolis hoc eſt Solis ciuitas.Vbi enim Nea et polis,uel Heliu et polis,ut ſignificatiua

F ſumantur,oratio erit quæ uel conditum nuper opidum indicet, uel Soli ſacrum: cum pars utraq;
conceptum quempiam proprium declaret. At cum earum ſignificatiua per ſe neutra fuerit,pro/
prium erit huiuſce ciuitatis nomen:cum ſolus unus conceptus ex toto indicetur, ac pars ob id ne/
utra ſignificare aliquid poſſit. Hæc itaq; adduxit Ariſtoteles poſtrema exponenda quam prodidit
Nominis differentia.Cæterum cum conſequens deinceps eſſet, ut redditam ante hác differentiam
explicaret,id inquá quod dixit/ ſine tempore/hoc uelut intempeſtiuum præterit:utiq; de eo,cum
de Verbo præcipiendum erit,diſputaturus.ubi docebit quo pacto uerbum adſignificando tépore
ſegregetur.Quod autem huic antecedit,hoc eſt/ex cõpoſito/exponens inquit.

VI *Ex compoſito autem,quoniam nullum natura* Nomen *eſt:ſed quando fuerit nota.Siquidem & il*
literati ſoni quidpiam declarant, vt ferarum:quorum nomen eſt nullum.

G Operæprecium eſt uel hoc loco quæramus,quonam pacto,cum in Cratylo decertet aduerſus Her
mogenem Socrates poſitione eſſe Nomina dicentem,naturaq; eſſe ea demonſtret,aſſeueret per hæc
Ariſtoteles nomé natura nullum eſſe.Reſpondendúq; ipſum id/Eſſe natura/bifariam ab iis uocari
qui natura nomina eſſe uoluerût.ſimiliter & quod/poſitione/dicitur,duobus modis capi ab iis qui
poſitione ea eſſe conſtituunt.Ex iis enim qui ipſa natura eſſe arbitrantur,alii uerbum/natura/ſic in
telligunt,ut ipſa Naturæ opificia eſſe exiſtiment:quo modo Cratylus Heraclitusq; cẽſebant: cum
peculiare quoddam à Natura nomen dicerent cuiq; aſſignatum rei:ſicut ſenſum quoq; alium cer/
nimus aliis ſenſilibus tributum.Quippe naturalibus,non artificialibus uiſibilium rerum imagi/
nibus ſimilia eſſe Nomina:ut umbris:atq; iis quæ in aquis & ſpeculis repræſentari conſueuerunt.
Ac nominare quidem eos re uera qui tale proferant nomen:qui uero non eiuſmodi,ne nominare
H quidem eos,ſed ſonum edere dũtaxat,atq; obſtrepere.Eſſeq; hoc ſapientis munus, peculiare cuiq;
nomen conſectari à natura fabricatum:uti ſanè oculorum acie ualentis proprias rerum ſingularũ
ſpecies atq; imagines exacte dignoſcere.Alii ea,quaſi rerum quæ ab ipſis nominantur naturæ con
uenientia,ſic natura eſſe aiunt.ut eius uerbi gratia qui Principis præditus ſit prudentia,natura no
mina ſint Archidamus.i.domitor Principum:& Archiſilaus hoc eſt populi Princeps:& Ageſilaus
hoc eſt dux Populi:& Baſiliſcus ideſt Regulus:& quotquot ſunt eius generis:fatui uero non ité:
eius quoq; qui dextra utatur fortuna,Fortunatus & Felix,non eius etiam cui minus illa faueat.Ni
mirum & hi non naturalibus imaginibus ſimilia eſſe dicentes nomina:ſed iis quæ à pingendi arte
perficiuntur:quæ diuerſorum exemplorum ſimulacra diuerſa cõficit:ſtudetq; pro uiribus formã
cuiuſq; exprimere,Quo etiam fit,ut ſæpe à Nominibus pedẽ referẽtes reſoluentesq; conentur ea/
rum rerum quæ ab illis nominãtur naturas aucupari:quibus cognitis,impoſita rebus nomina ten
I temus conſona iis demõſtrare.At qui poſitione Nomina eſſe ſtatuunt,partim uerbum/poſitione/
ita pronũciant,quaſi rem quãlibet cuiq; homini liceat quouis nomine appellare:quo pacto cenſe/
bat Hermogenes.partim non ita:ſed à ſolo nominum auctore aũt imponi noĩa.Hunc uero natu/
ræ rerum ſcientem eſſe,qui nomẽ cuiuſq; rei naturæ proprium dicet ac celebret,aut eum qui ſciẽ/
ti miniſtrat:doceturq; ab illo ſingularum eſſentiam rerum:ac decens germanumq; ipſis nomẽ ex/
cogitare atq; imponere iubetur.Hac ipſa uero ratione poſitione eſſe Nomina:q; ea nõ Natura,ſed
rationalis Animæ indagatio procrearit:tum ad rei naturam reſpiciens,tum ad maris & fœminæ ꝓ
portionem qui in mortalibus potiſſimum Animalibus cerni natura ſolent.Haud enim inconſide
rate fluuios maſculino Græci dixerint,Maria autem ac Lacus uel Stagna fœminino genere Nomi
num opifices appellauere.ſed illa quaſi fluminum receptacula fœmineo genere uocáda cenſuerũt.
ſicut etiam Fontes:utpote qui matris ad ipſos rationem habeant.Fluuios autem,uelut in ea ꝓrũ/
K pentes,proprie ſeſe habere ad maſculi proportionem iudicarunt.in cæterisq; omnibus eodem mo
do,ubi uel clarius proportionem,uel obſcurius inuenere.Hac enim conſideratione & intellectum
maſculino genere,Animam fœmineo dicere conſtituerunt:cum illum,quaſi ualentẽ illuſtrare:hãc
uelut ab eo illuſtrari natura idoneam conſpexiſſent.Ita uero procedentes,neq; uti in Diis ipſis pi/
guit tali generum differentia:ſed Solem appellare uirili genere decreuerũt;Lunã muliebri:ut quæ
lumen ab illo mutuetur.Nam ſi Lunam Ægyptii maſculino articulo nominare conſueuerunt,ter/
ræ eam conferunt opinor:quam non Sol modo,uerum ipſa quoq; illuminat.Proinde & in conui/
uio uerba faciẽs Ariſtophanes maſculum Soli conuenire dixit:Terræ fœminam: maſculofœminã
Lunæ.Cõſtatq; ſapientius Ægyptiis Græcos facere,quoniã Luna ratione prima à Sole lumen exci
pit:quod poſtea per factam ab ea ipſa refractionem in terram tranſmittit.Sic Cœlum quoq; maſcu
lino genere pronunciant:Terram fœmineo:ut quæ effectricem uim ſuſcipiat illius:plantarumq;

ob id genitrix fiat. Quapropter in libris quoq; de Animalium generatione Ariſtoteles talem horũ noĩum per genera diſcretionẽ ꝓbat. Simili his modo cum & eorum quæ Mundo excelſiora ſunt actiones eſſe diuerſas uiderint, nimirũ qbus oculis ea cerni natura permiſit, eminus qdẽ, uerũtamẽ eandem & in nominibus quæ hæc ſignificant proportionem deprehenderunt. Quod ſi idem maſculinum & fœmininum apud eoſdem nominari uideatur, non ob id ad priſcos & ſapientes Viros noſtrę confuſionem referẽtes ignorantiæ, confuſa eſſe, nullaq; cum ratione impoſita nomina exiſtimabimus. ſic enim uel Etymologiæ, quam agnoſcunt omnes, exilium indicemus. uerum ſecundũ aliam magis atq; aliam rei proprietatem genus utrũq; in eodẽ aſcitum putabimus: quo modo in /Luna/ quæ maſculino & fœminino proditur genere, diximus: ac diuerſis eiuſdem rei nominibus. Ex his uero facili ratione colligas & eorum Nominum quæ neutra uocantur notionem uel ad id quod prius eſt ambobus deduci: uelut cum /Primum/ hoc eſt primam omnium cauſam nuncupamus. quod neq; eorum quiſpiam qui Theologiam nobis fabularum narrationibus obuolutã tradiderunt, uel maris, uel fœminæ ſpecie fingere auſus eſt. idq; iure optimo. Coniux eſt enim fœminæ mas: prorſus autem ſimpliciter cauſæ nihil eſt conſociabile. Sed & cum /Deum/ maſculino proferimus genere, ſic ipſum, honeſtius genus ſummiſſo ꝑſerẽtes appellamus. Aut ergo huc Gręci referunt neutrum quod uocatur genus, aut ad id quod ex ambobus prouenit: ut cum /pædiõ/ .i. puerulum nominant, aut ſecũdum id quod à potiore in deterius labiť, ut /ſperma/ & /hydor/ hoc eſt ſemen atq; aqua. aut penes id quod cõmune eſt ambobus, ut /Animal/ aut aliis id genus modis ne intẽpeſtiue his imoremur. Cõſtat igiť ſm eorũ ſignificatũ quæ /natura/ noianť ſecũdo poſitiõis dicto cõuenire. Quæ eni ab Auctore inſtituunť noia, ut apte ad res quibus indita ſunt ſeſe habẽtia, uocari /natura/ poſſunt: ut ab aliquo ĩpoſita /poſitiõe/. In Cratylo itaq; Socrates uelut Arbiter Cratylo atq; Hermogeni utrũ natura an poſitione Noĩa ſint ex diametro atq; aduerſiſſime diſſidentibus adhibitus, neq; ea ſic poſitione eſſe oſtendit ut Hermogenes cenſebat. quippe iis & ipſum /natura/ ſecundo natura exiſtendi ſignificatu cõtineri: atq; iis præſertim quibus res uniuerſales ac demum proprias indicamus: ceu quæ naturam definitam ac certam habeant, nobiſq; compræhenſibilem. Vt enim bene res cedat inponendis primũ nominibus in ſingularibus, quę mutari omnibus modis natura ſolent, Fortunam quæ famæ obſecundet inuocandã eſſe. Neq; ita natura ut Heraclitus affirmabat. Nam poſitione quoq; ea eſſe: multa quidem ex illorum numero quæ in ſingularibus ſtatuuntur, oneroſa etiam ſignificatione illa poſitionis quã aſſerebat Hermogenes. quæ autem naturam ſignificãt ſempiternam, & hæc poſitione: nimirũ ſecundo poſitione exiſtẽdi ſignificatu. Neq; igitur Ariſtoteles hoc loco, nomen eſſe inquiens natura nullum, quidq̃ ab iis diuerſum ſtatuit. Nam, quẽadmodum & Plato, ipſorum illud /natura eſſe/ inficiatur quod obſeruabant Heraclitei. Atqui ipſe quoq; minime recuſans ea ſic natura appellabit ut diuinus Plato arbitratur. Id porro in libris ſuis pluribus palam fecit: cũ conſona ſtudeat nomina rebus oſtendere: in Naturali auſcultatione Caſus uerbi gratia nomẽ & Vacui: in Meteoris Guttæ & Pluuiæ: & quęcũq; ab eo indita ſcimus nomina: ut Entelecheæ, de forma: uel Termini, de ſimplicibus iis uocibus quæ in ſyllogiſmos conferuntur: uel figuræ, de tali propoſitionum cõplexu: atq; in libro hoc ipſo de Interpretatione, infiniti Nominis, uel Verbi infiniti, uel Cõtradictionis ab eo impoſita, Philoſophi ſententiam de his apertiſſime declarant. Quod ſiquis à facta nominum tranſpoſitione, atq; ex eo ꝗ pluribus ſępe eadem res uocetur nominibus depromendo argumento, neq; dici hoc modo natura debere nomina, demonſtrare ſe putet, Reſpondebimus, natura eſſe nomina, à tranſpoſitione uel euidenter admodum oſtendi. Patet enim nos uelut ad magis propria quædam rebus nomina tranſeuntes tranſpoſitione uti. Nominum autem multitudinem dicemus quo minus eorum quodlibet naturę eius rei quę nominať conueniens ſit, nullo pacto ꝓhibere. Nam ſicut plures eſſe eiuſdẽ Hominis poſſunt imagines, quæ materia quidem diuerſæ ſint, ęneæ uerbi gratia, ligneæ, lapideæ, omnes autem ſimilitudine ad ipm̃ prope accedant, eodem & hic modo eandem aliis aliiſq; ſyllabis naturam nominari nil uetat: cum una eademq; eſſentia ex omnibus alio atq; alio ſenſu indicetur. quẽadmodum Græcis Anthropos nomen, & Merops, & Brotos, idem, hoc eſt hominẽ notant. ſed primum illud, quatenus anathri ha opope, hoc eſt quę uiderit reputat: alterũ ꝗ præditus ea uoce ſit quæ tribui in partes poſſit: tertiũ ex Animi caſu in generationem: inquinationemq; ex ea ꝓficiſcẽtem. aut etiam, ut ad compoſitum relatio pertineat, Anthropos à diarthrun ten opa, hoc eſt ꝗ articulatam exprimat uocem: uel ano echin tus opas, hoc eſt ſublime os habeat. Merops, quaſi uoce utatur ĩ partes diuiſa. Brotos autem idest mortalis uelut mortos, uel mœretos ſit, hoc eſt fato obnoxius. quocirca & Mortales, ſtruximus urbes, inquit Cyrengus. Quod ſi recte hæc aſſeruntur, conſtat haud admiſſum nobis iri

A B C D E (margin section letters)

F dialecticum Diodorum qui uocē eſſe omnem ſignificatiuam putat.atq; ut fidem huic ſententię ar-
rogaret,ſeruorum quēdam ſuorum/Sedenim/collectiua cō iunctione appellauit:& aliū alia.Quam
enim naturæ alicuius aut perſonæ ſignificationem habituræ ſint id genus uoces ut Nomina, uel
actionis paſſioniſue ceu Verba,ne cōminiſci quidem facile eſt.Quoniam uero id quod poſitiōe eſt
in Nominibus alii,ut Arcus patręus,explodere conantur,nobiſq; preces atq; imp̄cationes obiiciūt,
in quibus noſtra ſi proferantur nomina, plane eos iuuant aut lædunt qui nominantur, cum tamē
pacto inter homines iure conſtet:inter Homines & Deos,ne cogitatu quidē intercedere ualeat,ad
uerſus hos quoq; dicēdum eſt,Cum à diis nos īmortalibus rationales procreati, noſtroq; mobiles
inſtinctu fuerimus,dominos multarum actionum iure eſſe conſtitutos.cumq; ii noſtra omnia cer
nant īmutabiliter,ac conſtitutiones noſtras accipiāt, ad has reſpicientes,nobis,ut qui ſponte cōmo-
uemur,qđ pro dignitate debeť tribuere.Immo uero nos per eiuſmodi uiſiones,appetitus,inclina-
G tionesq; quę ex coſtitutionibus proueniunt,tale in nobis ipſis uitæ genus comparantes,ſecundum
hanc congruā nobis frui Deorum prouidentia.Quemadmodum corpora uidemus,poſtq̄ igne cō
flagrarūt,leuia fieri natura,atq; in ſublime obrepere.rurſus ī terroſius ac grauius mutata,contra p̄
eo quod tunc in ipſis eſt pondere in præceps deferri.Sole quoq; rege ad meridiem ſuperius hemi-
ſpærium totū illuſtrante, luminis cōmodis tum uigilantes tum oculis pro naturæ modo præditos
frui.dormientes autem,uel cōniuentes,uel qui aliter oculos contexerunt,ea ſua ipſorum culpa nō
aſſequi:uerum non inuidia quapiam Dei:qui lucem liberaliter cūctis ſuppeditat.Sed hæc ſatis ſu-
perq; produximus:cum Philoſophorum oſtendere uellemus cōſenſum:ac theorema quæri apud
ueteres ſolitum,plane inſcrutatum prēteriri nequaq̄ probaremus.Ab his uero deinceps ſyllogiſmū
quem Aphrodiſieus prodit interpres contemplemur: quiq; Nomina & Verba natura tantum eſſe
uidetur aſſerere.Nomina enim & Verba uoces ſunt inquit:uoces autem natura:natura igitur noīa
H uerbaq; ſunt.Ad hæc itaq; dicendum,Nomina & Verba uoces eſſe non abſolute,ſed materiæ rōne
pronunciari.Quo modo igitur ſi quiſq̄ dixerit,Ianua lignum eſt: Lignum , naturę eſt opus:Ianua
ergo eſt opus naturę,ridiculus fuerit(nam ianua lignū eſſe perhibetur materię nomine.haud uero
quod naturali materia utitur,eſſe & ipſum neceſſe eſt natura:ſiquidem quæcūq; fabricatur ars,cū
ex noſtra exiſtant cogitatione,circa naturalem materiam ſubſiſtunt) eodem & hic pacto uocem na-
turę donum eſſe fatēdum eſt: cum uocales ſimus natura:Nomina autem & Verba uoces eſſe dictū
iri non ſimpliciter,ſed tali uel tali ratione formatas fictaſq;, à locutoria,ut uocant,imaginatione,uo-
calia inſtrumēta hoc illoue modo agitante:ut lignum à fabro ad ianuæ fabricationem. Quo pacto
igitur lignum prius q̄ formam acceperit haud quis uocauerit ianuam,ita nec uoces niſi tali uel ta
li ratione effigiatas,noīa uel uerba appellauerit.quāobrem ea formę beneficio talia eſſe perhibētur:
ex mentiſq; noſtræ indagatione progenita:atq; ob id poſitione.hæc itaq; ad ſyllogiſmum. Cæterū
Ariſtoteles ex compoſito Nomen eſſe inde cōmentatur,ꝙ cum primo ortu nominis atq; impoſi-
I tione protinus id eius rei notam eſſe quæ noīatur,nec naturale ſimulacrum appareat:aut totū cer
te hoc,artificiale ſimulacrum eſſe uideatur.Quocirca ſiquis etiā genus inquirat Nominis , quoniā
uocem materiæ ad ipſum rationem habere affirmamus,notam aſſignabimus:ut eius re uera fini-
tio ſit,Nota ex uoce ſignificante,ex compoſito,ſine tempore,cuius pars ſeparata ſignificatrix nulla
eſt,ſubſtantiam quādam uel perſonā declarans.nimirum ipſius nunc tradito genere:iis uero quæ
antehac atq; nunc in definitionis ordine prodita ſunt,in nominis nos intelligentiam tum ab ipſius
materia,tum à forma proxima deducentibus.uelut ſi ſedile explicare quis uolēs,ſatis eſſe ad ipſius
repræſentandam notionem ducat,lignum tali figura ſtructum eſſe dicere.tametſi dicere exquiſite
loquenti liceat,inſtrumētum eſſe ad hoc utile,ex ligno,tali fabricatum figura. Erit autem hoc idē
uidelicet & Verbi & Orationis genus,ſi inſitam illis ſignificatricem uim ſpectes. Nam de ſe quod
ſignificat quodq; ſignificatur mutua relatione prædicantur.Qua de re eorum quæ ſignificantur
notæ merito erunt illa quæ ex compoſito ſignificāt.Quod autem ad dictionem pertinet, ipſamq;
K complētium ſyllabarum multitudinem,horum quoduis ad quantum referemus.Porro ſi Nomē
tum notæ,tum ſimulacri artificialis appellatione uocandum ducimus,mirum non eſt.erit enī qđ
poſitum eſt ſine ſcopo,nota dūtaxat.quod autem ratione excuditur,quatenus ex aliis poteſt ſylla-
bis aliiſq; conſtare,ſimile notis eſt.ut eius uero quod nominatur naturæ conueniēs,ſimulacrum,
nec nota.Sed hæc uelut corollaria ſunt ex ſupradictis ſumenda,conſona utiq; iis quæ in Cratylo
de Nomine ſunt à Socrate tradita.Etenim Nomen inquit ille ſingularum rerum ſubſtantiæ imi-
tationem eſſe,per uocem articulatam,quod idem dictu eſt atq; ex elemētis ac ſyllabis,cōſtitutum,
quēadmodum Verba imitationes conſequētium eſſe ideſt eorum quæ ſubſtantiis nituntur. Ora

tionem

tionem uero eam quæ ex ambobus nomine & uerbo compoſita eſt. quaſi ipſe quoq; tum per hęc, A
tum per ea quæ in Sophiſta ſunt ante Ariſtotelem diſputata, Nomen & Verbum ſolas proprie par-
tes eſſe ſtatuat Orationis. Vſum autem eius dictionis/ex compoſito/oſtendens Philoſophus, SI-
QVIDEM ET ILLITERATI inqt SONI ideſt uoces inarticulatæ QVIDQVAM DECLA-
RANT, (Sonum enim in ꝑſentia ceu uocis genus ꝓ ſpecie uſurpauit) VT FERARVM: QVO-
RVM NOMEN EST NVLLVM. perinde quaſi dixiſſet, quoniã abſq; additione hac nihilo ma-
gis nomen declararemus, quã, quæ natura pronunciantur, uoces illiteratas: ut brutarum Animan-
tium: quas feras, uelut Plato quoq; appellauit: quaſi cognata iis magis imanitas ex eo ſit quod ra-
tione uacent, naturaq; inepta ſint ciuilibus muneribus perfungendis: ſed aſcititiam manſuetudinẽ
accipiãt: uel eę ipſæ in quibus ineſſe quandoq; hæc miteſcentibus uidetur. Illud autem QVO-
RVM NOMEN EST NVLLVM, aut pro nullus dictum eſt, quorum ſonorum nullus eſt nomẽ:
aut per uerbi phthegmatos .i. uocis defectum, quarum ferarũ nullum phthegma eſt nomẽ. haud B
enim ſane non eſſe uocum nomina irrationabilium animantium diceret: nam quædam latratus, q̃-
dam hinnitus, aut mutitus uocatur. Hæc cum expoſuerit, de cæteris, uoce inq̃, & ſignificatiua ni-
hil addit: quaſi per ſe proſpicua admodũ ſint. De infinito autem noie ſermonẽ ꝓfert, atq; inqt.

Non homo vero Nomen non eſt. Atqui ne nomen extat quidem quo id conueniat appellare. nam VII
neq; Oratio eſt, neq; Negatio. Sed ſit infinitum Nomen: quoniam cuilibet tum quod eſt, tum quod
non eſt, itidem competit.

Huius autem nunc meminit præcepti, quoniam uidebat in Enũciationibus quoq; ſæpenume-
ro id genus uoces aſſumi: uelut cum dicimus/non homo ambulat/: quæ nomẽ nullum ab Antiquio-
ribus meruerunt. Docet igitur & quibus nômine præditis uocibus eaſdem eſſe ſuſpiceris: cum eę-
dem re uera non ſint, ac quonam eas pacto nominare æquum ſit. Itaq; tãetſi illas eſſe nomina ſuſpi- C
cari quis præſertim ex eo poſſit, q; ſimili ratione cum ueris nominibus ſubiectorum in propoſitio
nibus locum obtineant, q; q; iis definitio reddita conueniat nominis. (nam tum ipſis competũt ꝓ-
ſpicue reliqua: tum neq; ſignificatiuę in his partes per ſe ſunt ipſę/non/et/homo/, quando ut unius
uerbi/non homo/partes capiantur) non eas tamẽ operæ p̃cium putat Ariſtoteles ſimpliciter nomi-
na uocare: propterea q; ſignificatiuum unius naturæ nomen eſt, eius quod nominatur: ſingulę au
tem huius generis uoces unum id tollunt quod abſq; negatione prolato nomine indicatur: omnia
præter illud quæ ſunt quęq; non ſunt cætera inuehũt. /Non homo/ enim de ſolo nõ dicitur homi-
ne. de equo autem, & cane, & hircoceruo, & hippocentauro, dẽmũ de iis quæ ſunt ac non ſunt om-
nibus dicitur. Quapropter totum hoc ipſas infinita Nomina uocari iubet. nomina quidem, quo-
niam, ut de iis poſt diſputabitur, unum quodã modo & hæc ſignificant, hoc eſt uniuerſa præter fi
nitam rem tanq̃ unum: ut non homo quidquid p̃ter hominem eſt, quaſi unum deſignat: hoc ipſo D
q; cõmune quiddam habent omnia, quod homo eſt, id non eſſe. infinita autem, quoniam quod ab
iis indicatur, non aliquam rei exiſtentiam notat, qui mos eſt nominibus: ſed exiſtentię priuationẽ,
pariter iis quæ ſunt & non ſunt congruentem. Quoniam autem id genus uoces, aut negationes eẽ
quiſq; putare ob negatiuæ particulæ additionem poſſet, aut certe orationes, propterea q; compoſi-
tionem quãdam referant, iccirco admonet neutro harum noie eas poſſe, neq; negationis, neq; ſim-
pliciter orationis uocari. Non ſunt igitur negationes: quoniam negatio omnis negatiua dẽpta par-
ticula fit affirmatio. nam & hac affirmationẽ ſuperat. fiunt autem nomina nõ affirmationes ex hu-
iuſmodi uocibus negatiua detracta particula. Sed neq; ſimpliciter orationes. Neq; enim Precatio-
nes, neq; Iuſſiones, neq; Vocationes, neq; Interrogationes, neq; Enũciationes deniq; ſunt, quandoq-
dem Enũciatio omnis aut ueri ſignificatrix eſt, aut falſi: quorum neutrũ ab id genus uocibus in-
dicatur. Quoniã ergo neutro, uel orationis, uel negationis uocabulo nominare eas licet, neq; aliud E
ullum in uſu habemus eiuſmodi uocibus attributum nomen: ut talibus, nominis: talibus, uerbi: af
firmationis autem talibus, aliudq; aliis, eas nos inquit infinita nomina uocemus. Per uerba autẽ illa
SED SIT INFINITVM NOMEN, conſtat ipſum eius notæ uocibus hoc nomẽ indidiſſe.

At Philonis, vel Philoni, ac talia omnia, non Nomina ſunt: ſed caſus Nominis. Ratio autem VIII
ipſius, in cæteris quidem iiſdem eſt cõſentanea: differt vero, quoniã cũ verbo/eſt/aut/fuit/vel/erit/
verum, aut falſum non prodit. Nomẽ autem perpetuo: vt/Philonis eſt:/vel/nõ eſt/. nullũ enim ad-
huc nec verum, nec falſum pronunciat.

F De pronunciatione illa Nominum quæ in recto ſit, quæri apud Veteres ſolitum eſt, utrum ca/
ſum ipſam appellare, an nequaq̃ par ſit; ſed hanc quidem nomen, quaſi per eam res quęlibet nomi/
netur; alias autem caſus nominis, ut quę à recto per transfiguratioñe deducantur. Proſtatq; poſte/
rioris opinionis uindex Ariſtoteles, quem ſequuntur Peripatetici omnes: tuẽtur priorem Stoici: &
ueluti horum aſſeclę qui Grãmaticam artem profitẽtur. Enimuero cum aduerſus hos Peripatetici
quinq; alias quidem pronũciationes caſus merito appellari dicant ea de cauſa q̃ à recto exciderint,
Rectum uero haud ulla ratione par eſſe caſum nominare, ut ab aliquo delapſum: quippe conſtare
omnem caſum ab aliquo ſuperius poſito fieri oportere, Reſpondent Stoici, hunc quoq; ab Animi
cecidiſſe conceptu. cum enim uolumus quem in nobis ipſis habemus conceptum Socratis ꝓdere,
/Socrates/ uocem proferimus. Quemadmodũ igitur ſtylus ſupñe dimiſſus rectusq; humi defixus
tum cecidiſſe perhibetur, tum rectum caſum obtinuiſſe, cenſemus eodem pacto & rectum à men/
G tis conceptu excidiſſe. rectum eſſe autem ob principalem in uoce edẽda pronunciationis figuram.
Verum ſi Rectum (inquiunt Peripatetici) caſum ob id cenſetis nominandũ, utiq; & uerba caſibus
contineri accidet: atq; aduerbia: quibus ne declinatiões quidem ſuſtinere eſt natura inſitum. at hęc
ſunt plane abſurda: ueſtriſq;, ipſorũ præceptionibus repugnant. Eadem quoq; in eos dici congruũ
erit qui generale quoddam ſupponunt nomen, atq; ab illo ſingulare nomen cecidiſſe aiunt. Neq;
enim aperiunt quid tandem ſit id quod generale nomẽ uocant. neq; ſi conceptum ipſum nominũ
uel cõmuniter de omni prædicari dicant, proprium aliquid nominis referent. erit enim in cæteris
quoq; Orationis partibus ratio eadem. Quare primas quoq; Verborum uoces (Gręci themata no
minant) in recto pronũciari dicemus. ſimiliter & quęcũq; alias de partibus Orationis prædicant.
Has ob res igitur peripatetica de iis conſtitutio præferenda eſt. Cæterum caſus diſcernit hoc loco
H Ariſtoteles à Nomine: idq; quoniam perinde finitionem redditã nominis atq; idem admittunt: eo
nimirum q̃ Nomen uerbo /eſt/ iunctum, uel /fuit/, uel /erit/, uerum aut falſum ꝓfiteatur: caſus haud
etiam/ Nam qui /Philo eſt/ pronunciauit, uel fuit Philo/ uel /Philo erit/ aut uerum. aut falſum dixit.
Qui autem /eſt Philonis/ uel fuit/ uel erit/ uel /Philoni eſt/ nihil ueri prodidit, nihil falſi: propterea q̃
additionem aliquã poſtulant id genus Orationes ad ſententiam abſoluendam. Ergo niſi /filius/ uel
/amicus/ uel /ager/ addat, ut /Philonis filius hic eſt/ uel /amicus ẽ hic Philonis/ uel/ hic Philoni eſt ager/
nihil ueri, nihil falſi conficitur. Poteſt quidem ſpecies alia quæpiam Orationis, ut Vocatiua, uel ſolo
uno caſu declarari nominis: quam ob id ipſum Vocatiuam nũcupant: cum nullius uerbi admini/
„ culo ad ſignificandum opus habuerit: ut Atride felix, o fortunate, beate. iccirco & in hoc uocẽ ſup/
primimus: uocatumq;, niſi quid uetet, ad nos ipſos cõuertimus: atq;, ut uocatiõis neceſſitatẽ roget,
ad reſpondendum cõmouemus quaſi perfecta ſit in eo ſententia: Enunciationem tamen facere uel
hic, uel caſus alius quiſpiam, ne ſi /eſt/ uerbum quidem accipiat, poteſt. Bene admodum autem Por
I phyrius ãnotauit Philoſophus uerbum /eſt/ nõ pro omni acceptum uerbo eſſe: ſed ipſum id ſolum
capi quod ab ente eſt detortũ, ſolamq; eſſentiam declarat: ut perfectam orationem faciens iũctũ no
mini: obliquis uero, imperfectam. Quippe uerba multa ſunt caſibus cõſtructa quæ ueras uel falſas
orõnes moliunt: minime uero applicari noĩbus ualẽt: ut pœnitet: q̃le eſt pœnitet Socratẽ. At Socra
tes pœnitet inſociabile eſt. Vbi Stoicorũ quoq; de ſubiectis terminis in ꝓpoſitionibus conſtitutio/
nem recenſet. ea eſt id genus, Qđ ꝓdicat uel de nomine, uel de caſu prędicatur. quorum utrũq; aut
perfectum eſt ut prædicatum, ſufficitq; cum ſubiecto ad concinnandam, Enunciationem. aut im/
perfectum, additioneq; egens aliqua ut abſolutum prædicatum reddatur. Siquid ergo prædi/
catum de nomine confecerit enunciationem, Categorema, & Symbama apud illos, hoc eſt Præ
dicatum, & Accidens nominatur. idem enim ſignificant ambo: ut /ambulat/: uerbi cauſa /Socrates
ambulat/. Sin de caſu, Paraſymbama: ut quod adiaceat ſymbamati: uelutq; Paracategorema ſit/ tale/
eſt uerbum /pœnitet/: ut /pœnitet Socratem. Eſt enim pœnitet, ut ita dixerim, hoc eſt pœnitẽtia du
K citur, ſymbama: pœnitet, paraſymbama: qđ enũciationem facere nequit additum nomini: ut /Socra
tes pœnitet/. hoc enim nulla eſt enũciatio. Sed neq; admittere declinationem poteſt, ut /ambulo, am
bulas, ambulat/: neq; cum numeris euariare. Nam quo pacto/ pœnitet hũc / dicimus, ita quoq; /hos
pœnitet/. Rurſusq;, ſi prędicatum de nomine caſus nominis cuiuſquã additione ad enũciationẽ fa/
ciẽdam opus habeat /Minuſquã categorema nũcupatur: quale eſt /diligit/ & /fauet: ut/ Plato diligit/.
nam ſi quem diligat adiicias, ut Dionem, finitam enũciationem facis: quæ eſt, /Dionẽ Plato diligit/
Sin qđ prædicatur de caſu, alii caſui coniũgi ad enũciationem ſtatuẽdã requirat, Minuſq̃ paraſym
bama dicitur. tale eſt /miſeret/: ut /peccatorum miſeret Socratem omnia /autẽ hæc Verba nominãt.
Ac talis quidem Stoicorum de his eſt conſtitutio. Nos uero ſummatim ea quæ ab Ariſtotele pro/
dita

dita de nomine ſunt colligentes,proprie Nomen fore,qđ ad pręſentem inſtitutionem attinet, dici/ A
mus,uocem ſignificãtem,ex compoſito,cuius ſignificatrix pars nulla eſt,ſeparata,finitum quicquã
indicãs,atq; cum uerbo/eſt/uel/fuit/uel/erit/uerum aut falſum declarans.Sed quãobrem non hãc
ab initio reddidit finitionẽ Nominis Ariſtoteles: ne oratio infinitis cõmemorandis nominibus ac
caſibus turbaretur.Proinde multa apud illum ſignificata eſſe Nominis monemus.Etenim uocem
omnem ex cõpoſito cuiuſq; ſignificatiuam rei,Nominis appellatione dignã arbitratur.uelut Sapi/
ens quoq; in Sophiſta:qui Nomen ſimpliciter in proprie dictum Nomẽ Verbumq; partitur:quo
quidem ſignificatu poſſunt & Verba nominum uocabulo contineri. id ipſe uero in ſequentibus
palam facit,cum Ipſa ergo ſi per ſe inquit,dicantur Verba,Nomina ſunt,aliquidq; ſignificant:quaſi »
ea nominum appellatione cenſeri dignum pũtet,ob ſignificandi facultatẽ.quandoquidem ceu no/
mina quoq; interdum ſunt actionum,aut affectuum à quibus indicãtur.Vocẽ quoq; oẽm quæ in B
propoſitione Subiectum facit,Nomẽ apud ipſum dici comperies.declarabit hoc tertio libri capite
his uerbis,Nomina autẽ & Verba ſi tranſponãtur idem ſignificant.Hac ergo ſignificatione/bonus/ »
&/iuſtus/cæteraq; eiuſmodi,ſi in cõmunicatione aliorum quorũdam ſpectẽtur participum ſubie/
ctorum,ac de quibus prędicari natura ualent,Verba,nec Nomina uocantur.at contra/ambulare/&
/philoſophari/non Verba,ſed Nomina:quoniam in ꝓpoſitionibus terminos faciunt dicẽtibus/am/
bulare eſt moueri:philoſophari eſt utile/.quo etiam fit,ut iungant iis Græci articulum:uelut quę
locum nũc expleant nominũ.Quin & aliter Nomẽ pro edita à principio nominis finitiõe dicitur,
ſignificatiua uox omnis,ex compoſito,ſine tẽpore,cuius pars nulla ſeparata ſignificatrix eſt:qua ra
tione &/bonus/&/iuſtus/&/non homo/&/Philonis/&/Philoni/eẽ poterũt Noĩa.Ad hęc quoq; No
men appellatur uox omnis quæ proditam nominis definitionem capit,ac finitum aliquid certũq;
indicat:quo ſignificatu caſus uocabulo nominũ dici nil uetat:infinita nomina haudquaq̃ licet.Dat C
autẽ intelligi hæc nobis,cum omnem inquit Affirmationẽ Negationẽq; aut ex Nomine &Verbo,
aut ex infinito Nomine Verboq; cõſtare:utiq; nomẽ dirimens ab infinito dũtaxat Nomine: haud
uero etiam à caſibus.Item præter enumeratos modos omnes nominis,appellatur id nomen quod
ex additis finitioni redditę nominis diſtinctionibus perfectum eſt:ſemotis tum caſibus,tum infini «
tis nominibus.Nomẽ itaq; cum quinque appelletur modis,quæ hic ab Ariſtotele produntur uni/ «
uerſa recte ſeſe habere affirmãdum eſt.Etenim finitio deprompta Nominis tertio enumeratorũ ſi/
gnificato ipſius integra eſt.neq; poſt additę cautiones derogant finitioni:ſed ſignificata nos quędã
alia docẽt Nominis:nempe quæ de ifinitis traditur nominibus quartum:quæ de caſibus quintũ. «
Verba aũt illa dictiõis, RATIO AVTEM IPSIVS IN CÆTERIS QVIDEM IISDEM EST
CONSENTANEA, de eo dr̄ nomine quod per caſum aliquem profertur:nimirum eſſe id defi/
nitionem,quã rationem uocauit,nihil in cæteris quidem diuerſam ab illa quã à principio edidit fi D
nitione nominis habiturum.Nam hoc quoq; uox eſt ſignificãs,ex compoſito,ſine tempore,cuius
pars ſeparata nulla ſignificatrix eſt.cæterum hoc differẽtia illa ſuperare,quæ caſus à proprie dicto
ſegregat nomine:quatenus caſus ſi cum uerbo/eſt/uel/fuit/uel/erit/proferantur,Enũciationem nõ/ «
dum abſolutam faciant:ideo nec uerum nec falſum decernant.Nomini autem uel ſolum aliquod «
unum ex uerbis ſatis eſſe ad pfectam cudẽdam Enũciationẽ.Sunt porro & uerba illa ab Attica cõ/ «
ſuetudine deſumpta:nempe eorum qui multa ſimul ſuffragia ad populum ferunt.Nam Scriba cũ «
primã ex conſcriptis ſententiis populo legeret,eius nomẽ qui ſcripſit,patrem,tribum,remq; expo/
nebat:ut Demoſthenes filius Demoſthenis pæanieus hoc affert ſuffragium.Secũdo uero, ſiue etiã
tertio, ſi ita forte acciderit,declarando,aliud quoq; eiuſdem uiri lectum iri ſuffragium tãtum indi
cabat,cum ad populum diceret,priuſquã id legeret,cætera quidem iiſdem conſentanea ſunt: hæc
uero etiam cẽſet.Quãobrem hac ipſa quoq; in Gorgia dictione uſus Socrates,eam illis qui in po/ E
pulo conſcribuntur tulit acceptam.

DE VERBO.

VERBVM *autem eſt id quod adſignificat tempus: & cuius pars nulla ſeorſum* IX
ſignificat, ſemperq; eorum nota eſt quæ de alio dicuntur.Porro adſignificare inq̃ tẽ
pus,quo modo valetudo nomen eſt:valet autem uerbum. adſignificat enim nunc eſſe.
Ac nota ſemper eſt eorum quæ de alio dicũtur,nempe illorum quæ de ſubiecto,vel
in ſubiecto ſunt.At/non ualet/et/non laborat/ verbum non voco.adſignificat eni tempus,ſemp̃q;
eſt de aliquo.non eſt autem differentiæ inditum nomẽ. ſed eſto infinitum Verbum:quoniam unicuiq;

F *tum quod eſt tum quod non eſt pariter competit. Similiter /valebit/ quoq́, & /valuit/ non verbũ, ſed*
caſus Verbi eo ſane à verbo differentia, quod illud præſens tempus, hæc circũiacens adſignificet.

Abſoluta quidem Verbi finitionis redditio, ſimiliter utiq́ Nominis editæ finitioni, fuerit, uox ſi/
gnificans ex compoſito, cujus pars nulla ſeorſum ſignificat. Ariſtoteles autem uelut amator breui/
tatis poſthabitis omnibus iis quæ Verbo cum Nomine ſunt cõmunia, ut quæ in nominis ratione
explicata iam ſint, ab illo quo differt Verbum à Nomine (differt autem adſignificando tempore) in
ſtitutionẽ de eo cõficit. Verum ſi ita ſeſe habet hoc, quid ergo illud addidit, CVIVS PARS NVL
VI LA SEORSVM SIGNIFICAT: quod in Nominis quoq́ ratione poſtulatum eſt? Itaq́ ad hanc
difficultatem Porphyricum illud dicamus, quaſdam eſſe Orationes ex uerbis compoſitas quarum
ſignificatiuæ ſunt partes, ipſa inq́ Verba ex quibus orationes cõſiſtunt: ceu cum dico /ambulare eſt
G moueri/. Nãq́ /ambulare/ & /moueri/ & /eſt/ cũ totius partes ſint orationis, ſignificatiua p ſe ſunt ipſa.
Ergo ut ab id genus orationibus Verba ſecerneret, quibus partes aliæ uerbi finitionis conueniunt,
uox inquã, ſignificatiua, ex compoſito, tempus adſignificans, ipſam neceſſario uel hoc loco differen
tiam adiecit. Sed quo modo non ſignificare tempus, ſed adſignificare Verbum dixit? An quoniam
ſignificare eſt, ut ſupra quoq́ admonuimus, aliquid in primis declarare. adſignificare autem, pter
id quod primũ declaratur, ſimul aliud quoq́ ſecunda ratione quidq̃ præſeferre. At uerba, cũ actio/
nes potiſſimum quaſdam aut affectus declarare uolumus, pronunciamus. tempora uero quę actio
nibus uel paſſionibus adiacent, in quibus eſſe illæ uel fuiſſe, uel fore perhibentur, cũ iis uelut ſimul
eluceſcentia uidemus. De cætero aũt deinceps & conſtructionẽ quã in ppoſitionibus obtinet Ver/
bũ docet nos Ariſtoteles: ac SEMPERQVE EORVM, inqt, NOTA EST QVE DE ALIO
H DICVNTVR. id eſt autem, pdicati locum à Verbis perpetuo, nec ſubiecti occupari. idq́ non iniu/
ria Nam ſi actionum ſignificatiua ſunt uel paſſionum, hæ uero non ſunt abſolutæ, nec ipſę per ſeſe
exiſtuot, ſed ad alia quæ agũt uel patiuntur relationem habent, patet conueniens utiq́ iis eſſe ut de
illis prædicẽtur. Sic uero ſtatuit & Plato de iis in Sophiſta, ſignificatiuam quidem omnem uocem
» Nomen appellari his aſſerens uerbis, Ho. Age ergo quẽadmodum de ſpeciebus ac literis diſputa/
» uimus, rurſum itidem de Nominibus conſideremus. nam hac quodam modo ratione id diluceſcit
» quod in pręſentia quęrimus. The. quidnam intelligendum eſt de Nominibus? Ho. Vtrum inter ſe
» omnia congruãt, an nullum: uel quędam uelint, quædã uero minime. The. Conſtat hoc ſane, uelle
» alia, quædam nolle. Ho. huiuſmodi quiddam ais forſitan. Quæ non interpoſita mora pronunci/
antur, & quidq̃ indicant, mutuo conuenire: quæ continuata nihil ſignificant, non cohęrere. ex qui/
bus uel illud dilucet, orationem unam ante Ariſtotelẽ dictam eſſe illam à Platone quæ unius rei ſi
I gnificatiua eſſet. hoc enim eſt in dictione illa /quidq̃ indicant/. ſiquidẽ & q̃ incõcinne ſe habent, hoc eſt
non interquieſcendo prolata inter ſe Nomina ſine Verbo, uel Verba ſine Nomine, ſignificant oino:
ſed plura, & non aliquid. Solas autem ſpecies duas eſſe ſignificatiuarũ uocum, Nomen & Verbum:
» quorum illud ſubſtantias declarat: hoc actiões uel paſſiones: quas ille gręce praxes, id eſt geſtiones
» nominauit, his docens conſequentibus. The. Quomodo iſtud quoddã dixiſti? Ho. Quod te arbi/
» tratum confiteri exiſtimaui. Eſt enim duplex nobis genus earum declarationum quæ circa ſubſtã
» tiam uoce fiũt. The. Quo pacto? Ho. Alterum Nomina uocatum: alterum Verba. The. Dic utrũq́.
Ho. Declarationem qua geſtiones ſignificantur, Verbum uocamus. The. etiam. Ho. Signum autem
ipſis impoſitum uocis illas gerentibus, Nomen. Ex quibus ipſe palam cernitur non ſolum actionũ
aut affectuũ ſignificans uerbum eſſe dicere, quod geſtionis uocabulo indicatur, ſed ſignum quoq́
ſeu notã ante Ariſtotelẽ noiare: nimirũ ſigno ſignificatiuũ apud utrũq́ auctorẽ declarãte: poſitio/
K neq́, ſignificatiuum: ſed non natura: quo modo ſuperius de iis, cum de Nomine ageretur, explica/
tum eſt. Quin & aduerbium SEMPER non ſine cauſa adiectum eſt in dictione illa, ac nota ſemp
eſt eorum quę de alio dicuntur. Hoc enim Verborum maxime proprietatem oſtendit. quoniam &
quædam Nomina interdũ pędicari nil uetat: ut animal de homine. ſed illa neq́ ex eorum numero
ſunt quæ ſolum perpetuoq́; pędicantur: neq́ per ſe ipſa ſine aliquo Verbo pędicata, ut /eſt/ uel /nõ
eſt/ abſolutam orationem efficere natura ualent. at Verba propriam uim ſeruantia, ſolum ſemperq́;
ipſa per ſe pdicari accidit. Hæc de uerbo locutus, deinceps quęcũq́ ad præceptionẽ contulit, expla/
nare cõtendit. ac ſure id primum quod adſignificare tempus dixit, nimirum neceſſario aſſumptũ,
ut Verbum à Nomine plane diſtingueretur, aperuit breuiter, Nomine & Verbo, quæ circa rem eã/
dem uerſantur /ualetudie/ inquã et /ualet/ mutuo collatis: oſtẽſoq́, Nomine nullius ſignificatiuo eẽ
temporis; Verbo autẽ pręter eam affectionem quã pręcipue declarat, tempus etiam ſignificare. Ab

hoc uero,dictiõe illa omiſſa/cuius pars nulla ſeorſum ſignificat/ut quæ cum de Nomine ageret,ſa/ A
tis adepta eſt explanationis,ad reliquum tranſit:ac ſignificatiua dicta eẽ illorum inquit uerba quæ
de alio prædicantur,hoc eſt de ſubiecto:uel in ſubiecto. idq; propterea,quoniam Verba,quo pacto
& Nomina,alia,quaſi per eſſentiam ſint in iis de quibus ꝑdicantur,completiuaq; illorum,prædica
ri dicuntur:qđ in Prædicamẽtis/de ſubiecto/uocabatur.alia ut accidentia ſubiectis:quod/in ſubie/
cto/appellatur. Quẽadmodum enim de homine animal albũq; prædicantes,quę Nomina ſunt,nõ
eodem utrũq; prædicamus modo,ſed animal ut de ſubiecto de hoĩe dicimus,album quaſi in ipſo
ſubiecto ipſum eẽ obtineat,ita res quoq; in prædicatione habebit Verborum.Nam ubi dixero,/am
bulare eſt loco dimoueri/uel/calefacere eſt facere/dimoueri loco de ambulando ut de ſubiecto ꝑdi
caui:facere de calefaciẽdo:quoniam illis generaliora ſunt.cum autẽ/Socrates ambulat/pronũciaue/
ro,uel/Plato legit/prædicantur per accidẽs hic de ſubiectis prædicata.Ergo ut ſpẽs ambas oſtendat
prædicationis,ob id cum perpetuo prædicari ſolere Verba ꝓdiderit,ita ſubiunxit,mõ ut de ſubie/ B
cto,modo ut in ſubiecto prædicari.Sed hæc quidẽ expoſitio quadrabit ita ſeſe,ut appoſuimus,ha
bẽte ſcriptura:quã in plurimis iuenimus exẽplaribus.Quod ſiqui habere ſe eam & hoc modo uo
luerint,/ac nota ſemp eſt eorum quæ inſunt,ut eorum quæ de ſubiecto uelut Porphyrius inquit
Philoſophus,hic illud/de ſubiecto/pro in ſubiecto quoq; dicemus acceptum.Quod enim in ſubie
cto appellatur,id indifferẽter de ſubiecto uocare quãdoq; conſueuit.Prior igitur ſcriptura interꝑ/
tatioq; eligẽda eſt.Verba autẽ ſubiecta quoq; interdum fieri,ut philoſophari,cum philoſophari di
cimus utile eſt/&/ambulare/in ꝓpoſitione illa/ambulare eſt moueri/neq; tunc ut uerba,ſed tanquã
noĩa in orationibus capi,ob idq; ipſis prępone articulũ,ſupra memorauimus.Ac dicere ſane opor/
tet fortaſſis,ab actionibus paſſionibusq; haberi quaſdam naturas ac ꝓprietates,quibus etiã à ſe mu
tuo differãt:& eas dici aliorum quorũdam agẽtium eſſe uel patientium:ſignificariq; eas à nobis :à C
quibus interdum uelut ex entiũ numero ſint,ac quãdam obtineãt naturam,alias circa ſubiecta q̃/
dam alia ſubſiſtant ipſę cernũtur.Proinde uoces quæ ſubſtãtias illarum ſignificant,Nomina uoca/
ri:Verba autẽ,quæ ad ſubiecta relationẽ declarãt.Quare/philoſophari/&/ambulare/ac demũ quæ/
cũq; apud Grãmaticos Infinitiua nominãtur,quatenus adſignificant tẽpus,Verba dicũtur,nec No
mina:quoad uero quoquo modo ſubſiſtẽtia quædam indicant,ipſas inquã actiones uel paſſiones,
pręponiturq; ipſis apud Gręcos Articulus,qui Nominibus anteire dũtaxat ſolet,nec ꝑpetuo locũ
obtinent ꝑdicatorũ,id qđ proprium uerbi eẽ uult Ariſtoteles,Nomina,nec Verba nũcupantur.Cę
terum illud attẽdendum,cum prędicata quoq; hæc fiunt,quẽadmodum/ moueri/in propoſitione
hac/ambulare eſt moueri/uel/iuuari/in hac/philoſophari eſt iuuari/nihil in prædicando à confeſſis
nominibus,ut animali differre.Neq; enim poſſunt hęc ſine/eſt/uerbi additione,uel/non eſt/uel/di/
citur/uel/debeo/ut in hoc/dicere debeo/aut id genus aliquo,abſolutam orationem conficere. Cum D
igitur ceu quouis modo entium quorũdam nomina hæc accipimus,tunc & de illis quæ ab his ſi/
gnificantur quidq̃ enũciare,ac de ipſis quædam plane uerba prędicare aggredimur:ut in ueris no
minibus facere cõſueuimus.Sed dicta ſunt hæc de Verbis iis quæ à Grãmaticis Infinitiui modi no
minantur:quibus etiam ſolis actiones aut paſſiones quæ in ſubiectorum ordine accipiuntur,cum
dicendum de iis aliquid eſt,ſignificare proprie ſolemus.Siqua uero & in aliis modis aliquãdo fiãt
ſubiecta,ut/ualeo uerbum eſt/ſermonem tunc animaduertas non de affectione nobis ipſa quæ idi
catur,ſed de ſignificante illã uoce haberi:ipſam ut uocem conſiderantibus,uulgoq; inditum nomẽ
eiuſmodi uoce explicantibus.etenim inter ea quæ ſunt & uoces cenſentur.eaſq; ut alia quoq;,à ſe
mutuo diſcernentes,aliis aliiſq; ſignificamus nominibus.id quod nõ ſolum in uerbis inuenies, ſed
etiam in omni tum ſignificatiua,tum experte ſignificatiõis uoce fieri. Græci enim ho/men/ſyndeſ/
mos dicunt.i.hæc/quidem/coniũctio:& to/to/arthrõ.i.hoc/hoc/articulus:& to.i.hoc/cnax/uox ni/ E
hil ſignificans. At Ariſtoteles non ipſam per ſe uocem uerbi eſſe eam dixit quę prædicari perpetuo
uelit:ſed qđ ab illa deſignatur:eſtq; aut actio quædam,aut affectus.ideo ſic etiam dixit, notã ſemp
eſſe eorum quæ de alio dicũtur.ac de his quidem ſatis.De Verbo aũt infinito nõ prolixiore opus
erit nobis oratione.quippe eadem iis dicemus quæ de infinito Nomine ꝓnunciauimus, nimirum
haud omnino à Verborum natura euaſiſſe:id qđ breuiter cõmonuit Ariſtoteles:cũ dixit, ADSI/
GNIFICAT ENIM TEMPVS: SEMPERQVE EST DE ALIQVO. ac quoniam non de cer
to aliquo dicitur,propterea totum hoc/Infinitum uerbum/appellari.Cum uero NON EST AV/
TEM inquit. DIFFERENTIÆ NOMEN INDITVM, Verbi infiniti diuerſitatem qua à finito
dirimitur,differẽtiam nominat.huic uero ait diuerſitati non eſſe inditum nomẽ,quo infinitũ hoc
uerbum,de quo ſermo eſt,aliud eſſe à Verbo,declarare nobis liceat:quẽadmodum nominis à uer/

ubi

F bo differentiæ nomen hoc ipſum impoſitum habemus,qđ alterum Nomen,alterum Verbum uo
catur.Quandoqdem igitur nõ ſic in Verbo quoq; ac Verbo īfinito duo poſita habemus nomina,
quæ differre hæc inter ſe oſtendere nobis poſſint,ſed ipſorum quidem alterum quoddá obtinuit
nomen quod Verbum dicitur:alterum à nominum cõditoribus neglectum,nulla eiuſmodi uoce
donatum eſt qua ſignificeť,diſcrimini aſſignatum nomé non eſſe ait in loquendi uſu:hoc eſt Ver
bi infiniti ꝓprietati qua à finito ſeiũgitur:quá quidem proprietatem patres auctoresq; decuit no-
minum peculiaris cognométi cuiuſquã dignitate honeſtare.Quapropter nomé ipſe illi ſtatués,in-
finitum Verbum id céſet uocandum: QVONIAM VNICVIQVE TVM QVOD EST, inquit,
TVM QVOD NON EST PARITER COMPETIT. ſaneq; competere pro eo accipit quod
eſt re uera ꝑdicari.Nam uere quidem aliquid uel de non ente prædicari,quaſi non competens illi,
neq; competere natura aptum,nihil prohibet:ut cum/hippocentaurus/inquá, nõ ualet/uel/non la
borat/.aliquid uero ei quod ne qdem eſt,competere neutiq̃ poteſt.Poſt hæc tradit nobis Verborũ
G ab ipſorum caſibus differétiam:quo modo faciebat in Nominibus:atq; à ſe inquit ea quę in pręſen
ti dicũtur tempore cuiuſcũq; fuerint perſonę,Verba appellari:ut/ualco/&/uales/& ualet:/ præſenti
autem eo uidelicet quod in latitudine ſpectatur.nam in momento,ut uocant,temporis nihil face-
re licet aut loqui.Quæ uero circũiacens adſignificant tempus (CIRCVMIACENS autem nomi-
nat tum præteritum,tum futurum,uelut inſtans ambientia) caſus uerbi nuncupari: ut quæ per
transfigurationem ab iis fiant uerbis quæ in præſenti tempore efferũtur.Itaq; proprie uerbum eē
id quod in præſenti pronunciatur tépore,ac finitũ aliqd certũq; ſignificat.Qđ ſi qs uel hoc loco q̃s
ſierit,quid ſit,qđ nõ has Ariſtoteles ab initio uerbi definitioni addiderit differentias, Non nos,ut
Herminus,initio proditam definitionem eſſe imperfectá excuſabimus:ſed apud Philoſophũ plura
quoq; ſignificata uerbi eſſe. atq; alterius haberi quidem illam ſignificati definitionem quæ a princi
pio editur:aliud uero quoddá per ea quæ nunc adiiciuntur,Philoſopho deſcribi. Tripliciter enim
Verbum apud Ariſtotelem dici cõperies:aut uocem omnem quæ adſignificat tépus, & cuius pars
H nulla ſeorſum ſignificat,ſemperq; de alio dicitur:ut principio definiuit.quo quidé ſignificatu Ver-
ba quoq; infinita & Verbi caſus uerborum nomine cenſebuntur. Aut omnem uocem quę præſens
adſignificat tempus dũtaxat,ac finitum quidquá declarat:quæ nobis per præſentia uerba ſignifica-
tio traditur. Aut uocé omnem quæ pręducatũ facit in ꝓpoſitione.quo circa/ bonus/&/iuſtus/& al-
bus/&/animal/cum accepta prędicata fuerint, Verba,ſi ſignificatum hoc attendas,dicuntur:id q; in
„ neutro priorum ſignificatu fuit.Porro q; ſignificatum hoc quoq; agnoſcat Verbi,īdicauit iam uel
» inter huiuſce tractationis primordia:cum diceret,Itaq; Nomina ipſa & Verba ſimilia ſunt illi con-
» ceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione:ut/homo/uel/album/:nimirũ ubi nihil addatur. In ſe
» quentibus quoq; ipſum in eadem inuenies perſtare ſententia,ubi Nomina inquit,ſi tranſponantur
» &Verba,idem ſignificant.hoc eni effatus,Hominé albumq; proponit:atq; utrũq; in alterius locum
I tranſmutat:quaſi ſit horum alterum Nomé, alterũ Verbũ. Ergo ſi in ꝓpoſitione/Homo eſt albus/
dicente,Homo aſſumitur Nomen: uti principio quoq; eſt acceptum, album ut Verbum capi con-
ſpicuum eſt.Et in ea quæ ad hanc reciprocat,atq; album ſubiectũ,prædicatum Hominé facit,patet
album Nomen dictum iri:Hominem Verbum. Sed hęc pręter naturam eſt prędicatio:uelut cum
domino quoq; accidiſſe Hominé dicimus. Quo fit ut Hominé non proprie uocari Verbum dixe-
ris:nec album Nomen:ut quod nec ſecundum naturá prędicetur de Homine. At cum de Homine
album prędicabimus,erit & prædicatio ſecũdum naturam: & prędicatum iure Verbi appellatione
nuncupabitur.quaſi quod Hoi impertitur ſignificet:de eoq; natura ſit idoneum ut ſubiecto præ-
dicari.His ergo expoſitis,inſpiciamus ea quæ ab Ariſtotele de Verbo deinceps produntur.

X *Ipſa ergo ſi per ſe proferantur Verba, Nomina ſunt:aliquidq; ſignificant. mentem enim ſiſtit*
K *qui loquntur:quiq; audiuit acquieuit. verum ſit ne an non ſit,nondum indicant.* Neq; *enim eſſe uel nõ*
eſſe nota eſt rei.ac ne ſi ipſum qdem ens ſolũ dixeris. Nã *ipſum quidem nullum eſt : adſignificat au*
tem compoſitionem quãdam quam ſine compoſitis non eſt intelligere.

Cum enim per ſupradicta finitionem Verbi tum cõmuniorem, tum peculiariorem nobis tradi
derit.uult per hęc,quonam pacto ſeſe Verba ad uerum ſignificandum falſumue quidpiam habeát,
explicare.Iam quidem inter initia,ubi cõmuniter de rerum,conceptuũ Animi,uocũq; mutua cohę
rentia diſſerebat, ſimplices uoces omnes ſimiles eſſe illis conceptibus prodidit qui cõpoſitione uel
diuiſione carent:atq; nec ueritatis capaces eſſe,nec falſitatis.Nunc uero id confirmare apertius uult

oſtendendo

oſtendendo eo quod in ſimplicibus uocibus ueritatem admittere & falſitatẽ maxime uidetur, Ver/ A
bũ inq̃, horum neutrum indicare. Nam ibi pte altera orationis Nomine in mediũ adducto, tametſi
id q̃maxime compoſitum ſit, ut/Armipotens, & Hircoceruus/ſignificatiuũ eſſe quidem ut naturę
cuiuſquã aut notionis: non tamen ueri uel falſi: niſi Verbum illi quodpiam additũ fuerit monſtra/
bat. Hic autem eadẽ nobis de Verbo tradens præcepta, nempe ſignificatiuũ id eſſe actionum quarũ
dam aut paſſionum: non tamen ueritatis uel falſitatis: niſi aliquod ipſi fuerit copulatum nomen,
IPSA IGITVR SI PER SE, inquit, PROFERANTVR VERBA, NOMINA SVNT, ALI/
QVIDQVE SIGNIFICANT. dicitq́, nomina, ideſt ſignificatiua. proinde planiore hoc faciendo
ſubdidit/aliquidq́ ſignificãt/. Deinde probãs hoc, ſignificatiua eſſe inq̃ Verba quarũdam rerum, de/
inceps addit, MENTEM ENIM SISTIT QVI LOQVITVR: QVIQVE AVDIVIT AC/
QVIEVIT: uel hoc nimirũ dicens, uerbi/ualere/exempli cauſa prodeuntẽ porrigentemq́, ſe pari/
ter cum prolationis longitudine expleri nobis intelligentiam: ac quaſi in lõgum cum dictionis ex/ B
promptu delatam, ubi uerbum totum protulerimus, uel audiuerimus, firmari ac ſiſti. uel ſiquis ro
gauerit quid agat uerbi gratia Socrates, mẽteq́; ambigua ſit ac uelut errante, eo q, cũ plura aiaduer
tat, quorum ſingula ineſſe illi poſſunt, nullum id eſſe quod ineſt certo intelligat, qui reſpõdet, atq
ambulat/inquit, uel/diſputat/mẽtem ſtatuiſſe, atq ab hæſitatiõe uindicaſſe. & cum qui percõtatus
eſt, quaſi incerto animo fluctuantẽ, audita uerbi reſponſione acquieuiſſe. Quãobrem pronunciatiũ
uerbum aperte aliquid ſignificauit: ſi hæc prodito illo geſta ſunt. atq alter cum uerbum protulit,
quidq̃ effecit. eius enim qui ſciſcitatus eſt mẽtem ſedauit firmauitq́;: alter affectus eſt audiendo: cũ
acquieuerit. Itaq ſignificare uerba, ex hiſce conſpicuũ eſt. VERVM SITNE, inquit, AN NON
SIT NONDVM INDICANT. Per id autem q/ſit ne/ait, affirmationem: per id quod/an nõ ſit/, ne
gationem: uel magis per id q/ſit ne/inquit, uerũ: per id q/an non ſit/falſum declarat. Qui enim res
dicit, ut ſunt naturamq́; obtinent, uera dicit: qui uti non ſunt, falſa. Significant igitur aliquid uerba
inquit, affectum uel actionem: ſed ueritatem aut falſitatem nondũ indicant. atq hoc ratiocinatione
aſſerẽdo, ſubinde infert, NEQVE ENIM ESSE VEL NON ESSE NOTA EST REI. Eſt autẽ
hæc probatio à maiore, de eo nimirum q Verba uerũ aut falſum non admittant. Si enim primitiua C
magis Verba ac cõmuniora, & in quæ cætera omnia reſoluũtur, ipſum ineſſe uel non ineſſe pxime
indicantia, cum per ſe pronũciantur, uerum aut falſum nequaq̃ decernunt, multo minus ſane alia
Verba horum ſibi aliquod uendicarint. At ſi primum ſit, erit ergo & ſecundum. Sumit autẽ uerba
illa quæ principii magis naturam referunt, magiſq́, cõia ſunt; & in q̃ reſoluũtur cętera omnia/eſt &
nõ eſt/quę/eſſe/ac/nõ eſſe/appellat; perinde quaſi Verba ſingula in Participium atq horum alterũ,
finita in uerbũ/eſt/infinita in/non eſt/reſoluantur: ut/currit, currens eſt: ualet/ualens eſt/non currit,
currens non eſt: non ualet, ualens non eſt/. Hæc igitur ſic habentia ſi nullum ipſa per ſe uerum aut
falſum indicent, quomodo conſentaneum fuerit rationi, quæ his poſteriora ſunt, quæq ineſſe om
nino uel non ineſſe per horum cõmunicationẽ declarant, ueri quidq̃ aut falſi præſtare? Porro/eſt/
uel/non eſt/nihil per ſeipſum ueri uel falſi indicare, uel ex ſe patet fortaſſe. (nam qui ſexcenties/eſt,
eſt/uel non eſt, non eſt/dixerit, horum neutrum ſignificauit.) cæterum eodem & hoc modo pbat à D
maiore, quodam quam uerbum/eſt/antiquiore petito atq altiore, ideſt ente: à quo uerbũ/eſt/unde
ipſum/non/eſt/prodiit Nam ne/Ens/quidẽ hoc inquit, quod eſt nomen, quomodo nec deductũ ab
eo uerbum/eſt/notam eẽ rei, hoc eſt uere rem eẽ declarare, ſi ſolum ipſum pronũciatum ſit, quod
eſt ſi per ſeipſum dicatur. Significat quidẽ aliquid & uerbũ/eſt/per ſe dictum: ſimilr & ens. ſed ho/
rum neutrum, licet ſexcenties prolatum, ſibiipſi uẽdicat ac ſuppetere dicit ut ueri quidquam, aut
falſi indicet. Solę enim, ut proditum eſt ſæpenumero, compoſitę ex Nominibus Verbiſq́; oratiões
alteri ex iis ſuſcipiendo natura comparatæ ſunt. Horum autem utrunq/ens/inquam atq/eſt/ſim/
plex proculq́; ab omni id genus compoſitione ſemotum eſt. Si ergo habent ita ſeſe Auctoris uer/ E
ba ut appoſuimus. neq enim/eſſe/uel/non eẽ/nota eſt rei, expoſitionem quam attulimus ſolã ea cõ
firmantem reperies. Sin ut Porphyrius philoſophus ſcribit, non enim ipſius eẽ rei nota eſt, uel non
eſſe (quãquã progreſſus in priorem ſcripturam atq expoſitionẽ fertur) poteſt de uerbis dictum eẽ
cõmuniter omnibus, nempe ſignificatiua quidem illa, uti proditum eſt, quorũdam eẽ: ſed non ue/
ritatis uel falſitatis: ut per hæc uerba/uerum ſit ne an non ſit nõdum indicat/oſtendit. Huius ue/
ro per id cauſam reddit quod ait, neq enim ipſius eẽ rei nota eſt, uel non eẽ. Eſt autem hoc, nõ enĩ
ſi ipſum per ſe uerbum dicatur, quam declarat rem, ineſſe aut non ineſſe ſignificat. quod ſi faceret,
tunc per ſe capax falſitatis ueritatiſq́; eẽt. Nam qui/ambulat/dixit, ſignificauit quidẽ certã actionẽ,
cæterum de ea neq uerum aliquod neq falſum prodidit: niſi ſubiectum quodpiam fuerit additũ,

F cui inhęrens uel nō inhęrens ambulare, ueram oſonem aut falſam confecerit. Itaq; uerba illa, neq;
enim ipſius eē uel non eſſe nota eſt rei/perinde dictu eſt atq; à prolato per ſe uerbo neq; rem eē id
eſt quam ſignificat indicari: quod facere ſolet affirmatio: neq; non eſſe: quod negatione declaratur.
atq; hæc ſunt de omni Verbo cōmuniter dicta. Illud uero, AC NE SI IPSVM PER SE QVI/
DEM ENS SOLVM DIXERIS, uel ſecūdum hanc explanationem nullum capax uerbum eē ue
ritatis uel falſitatis ab eo quod magis uidetur probauerit. Quonam autem pacto demōſtratiuum
hoc fieri illius poſſit, niſi per uerbi, eſt/medium rurſus, qđ deductum ab ente cōmune eſt uerbo/
rum omniū? Deinceps uero ſubnectit, NAM IPSVM QVIDEM NVLLVM EST. Nullū aūt
eſſe ens dicit, neq; ut ſignificatu carēs, neq; ut æquiuoce prædicatum de rebus: ſed nullum eſt inqt
neq; uerum, neq; falſum. ADSIGNIFICAT AVTEM COMPOSITIONEM QVANDAM
QVAM SINE COMPOSITIS NON EST INTELLIGERE. hoc eſt, pars autem fit compoſi
G tionis: ut ens eſt dicentis: circa quam compoſitionem uerum falſumq;, ſpectatur: quam quidē com
poſitionem ſine compoſitis. i. ſimplicibus non eſt contēplari. apertus igitur ſenſus eſt. Adſignifica
ri autem ab ente compoſitionem, neq; ab hoc ſolum, ſed à qualibet ſimiliter quoq; ſimplicium uo
cum, non eo modo pronunciatum uidetur, quo per uerbum adſignificari tēpus dicebatur: ſed pro
eo quod eſt iuxta aliud quodpiam ſignificare: hoc eſt cuiq̃ iunctum alii compoſitionem indicare
iam falſitatis aut ueritatis capacem: qua quidem cōpoſitione priora intelligi oportet ſimplicia. Qđ
ſiquis hanc adſignificandi expoſitionem non admittat, abeat in Alexandri ſententiam: qui per uer
ba illa/nam ipſum quidem nullum eſt/ac ſequētia, de uerbo/eſt/differere rurſus Ariſtotelem dicit,
poſt interſitum ſermonem de ente: quaſi ne id quidem, ubi ipſum per ſe proferatur, ueri quidquā
ſignificare aut falſi queat: atq; ipſum/eſt/uel/non eſt/(eadem enim de utroq; ratio habetur) ſi per ſe
H proferatur ipſum, ueri quidquā ſignificare quidem uel falſi natura ineptum eē dicere: cæterū cū,
ut uerba quoq; alia, nomē ſit, facultatē potiſſimum quidē obtinere entis cōmunicationis priuatio
niſue ſignificatiuam. ſecundo loco & prædicati cuiuſdam cum ſubiecto copulationis: quibus addi
tum, & perfectam orationem facit, & ueritatis indicem ac falſitatis. Nam ſi ꝓxime quoq; de ſubie/
cto, nulloq; prædicetur medio, tunc poteſtate etiam/eſt ipſum, ſuiip ſius cum ente notat complexū:
ut/Socrates eſt ens/. uerbum autem/nō eſt/diuiſionem deſignat: aut utrūq; etiam compoſitionem.
Vt enim in libris de Anima explicatum eſt, & is qui aliquid non eſſe album dicit, ipſum non eſſe al
bum ſubiecto coniunxit. Verum tradita nobis orationis partium, Nominis inquā & Verbi, contē/
platione Ariſtoteles, ad compoſitam quoq; ex iis deinceps Orationē tranſit: atq; ait.

DE ENVNCIATIVA ORATIONE.

XI ORATIO *vox eſt ſignificatiua cuius ex partibus aliqua ſeparata ſignificat vt*
I *Dictio: verū non vt Affirmatio. Hō verbi cauſa ſignificat quidem aliquid: nō tamē*
eſſe aut nō eſſe. ſed erit Affirmatio vel Negatio ſiquid fuerit additum. verū nō una
hominis ſyllaba. neq; enim in ſorex rex ſignificat: ſed uox nunc eſt dūtaxat. In du/
plicibus vero aliquid ſignificat quidem: at non per ſe, ſicuti diximus.

Quam igitur ob cauſam de Noīe & Verbo locutus, non de Negatione & Affirmatiōe, poſtea de
Enunciatione, poſtremoq; de Oratione diſputet, ut policitus à principio fuerat, ſed de iis docendo
pergat contra q̃ in huiuſce operis exordio, ipſorum, ut quæ tradi deberent, enumerationem fecerit,
prius dictum eſt. Eorum autem interpretationem moliētes quę aſcita ad proprietatē ſunt Oratio/
nis exprimendam, quod quidem uox, ac ſignificatiua ſit præterimus: ut quę aperte admodum ſint
& in orationis partium definitionibus iam percepta. Ex compoſito/autem nūc omiſſum eſſe arbi/
tramur, tum uelut ex iis notum quæ de nomine, ceu quod ex compoſito conſiſtat, prodita ſunt, in
K Verba autem tanq̃ ſimili ſe modo habente ſuperhabitū: tum quaſi paulopoſt opportune addendū,
poſt confutatum illum qui oppoſitam orationē, hoc eſt non poſitione, ſed natura eſſe uidetur aſſe
rere: forſitā uero & perinde quaſi à ſequente differentia cōprehendatur. Illud autem, CVIVS EX
PARTIBVS ALIQVA SEPARATA SIGNIFICAT, ſoli articulatę adeſt uoci: quę ex noſtro
inſtituto conſtat. At partem aliquam habere ſignificatiuam, Orationē à partibus eius per ſe abſolu/
tis, nomine uerboq; diſtinguit. quoniam illorum neutrius aliqua ſignificatiua pars erat: ptes uero
ſignificatiuę quædam ſunt orationis, Nomina inq̃ & Verba. Porro ſignificatiuas eſſe partes oſonis
ſi per ſe ipſę capiantur, non ſimpliciter dictum eſt, ſed ex partibus aliqua: ob priuatiuas nimirū par/
ticulas inſitas negatiōibus, articulos, coniunctionesq;: ut cum/homo, inq̃, animal eſt:/uel/ſedet qui/

dem Socrates,Plato uero ambulat.Nam hæc partes cõmunius quidem Orationis appellantur:per A
ſe autem ipſa ſi conſiderentur, ſignificatione uacant.Atq; non hæ ſolum, ſed Nominum quoq; ac
Verborum partes,quæ nihilominus partes eſſe compoſitę quoq; ex ipſis orationis uidentur,ſigni
ficatione omnino carent:ut proditum eſt ſæpenumero.Has ob res igitur ſignificatiuam eſſe ex par
tibus Orationis aliquam dicit.Significatiuam uero eſſe VT DICTIO: SED NON VT AFFIR
MATIO inquit:quoniam Dictio,ut & ante docuimus,uox eſt ſimplex,cum ceu pars Enunciatiuę
orationis capitur.declarat autem in ſequentibus aperte hoc Ariſtoteles:cum ait,Nomen igitur aut
Verbum dictio tantum ſit: quandoquidem ei qui ſic uoce quidq̃ declarat, non ita dicere licet »
ut enunciet.Quoniam igitur ſignificatiuas quaſdam habet partes omnis Oratio,hę autem in qui/ »
buſdã ſunt Orationibus uoces ſimplices,quas,uelut in ꝓpoſitiõibus, Dictiões uocari monuimus; »
in aliis Affirmationes integrę,ſiue etiam Negationes,ut in oratione dicente,/Socrates ſedet,& Plato
non ſedet/,partes hę,/Socrates ſedet,& Plato non ſedet/,Verum Orationes eę quarũ partes affirma/ B
tiones negationesue ſunt,dictiones habent etiam ex quibus illę gignũtur,quæ autem dictiones ob
tinent,non affirmationes omnino aut negationes compræhendunt, propterea cum ſignificatiuam
eam partẽ quæ ſemp eſt in orõnibus oſtẽdere Philoſophus uellet,hæc addidit:ne Orões quaſdã
ipſe quæ partes habent affirmationes uel negationes conſpicatus, partes ſic putares Orationis ſi/
gnificatiuas eſſe oportere,ut prædicari aliqd uel non prędicari de quoquã ſignificent:ſed opus eſſe
intelligeres partem Orationis,quaſi dictricẽ ſolum uel declaratricem naturę cuiuſquã aut actionis
contemplari. Atq; illud fortaſſe quod ex partibus dicit Orationis quaſdam eſſe ſignificatiuas, non
per ſe intelligendum eſt,ad articulorum,coniunctionum,iiſq; ſimilium differentiam:ſed totum de
inceps legendum,cuius ex partibus aliqua ſignificat ut dictio:quo diſtinguatur à compoſitis parti
bus,ac iam per enunciationem prolatis:perinde quaſi ſignificatiuę partes omnes ſint orationis:ſed
aliæ dictionum mõ, atq; in omni oratioue ex neceſſitate ſpectentur:alię ritu enunciationũ,nec con
ſpici in ſimplicibus orationibus poſſint:ut hæc quoq; locis aliis omnibus cõſona ſint Ariſtotelis &
Platonis:in quibus de partibus orationis,ut quæ in nomina ſolum ac uerba diuidãtur,pręcipiũt.
Cæterum admirari minus conuenit, ſi nominum partes atq; uerborum mereri nequaq̃ arbitre/ C
mur ut compoſitæ ex ipſis orationis proprie partes nominẽtur.quippe in omnibus iis quæ exacta
perfectaq; ſunt partes ſingulas indicare ex proxima integritate conſueuimus.exiguum uerbi gra/
tia lignum ex nauis deciſum gubernaculo uel carina,horum partẽ ipſorum quidem:non tamẽ ad
nauem referẽtes appellamus eodem & in cæteris modo quæ tum arte tum natura conſiſtũt.Nam
ſyllabas nominamus cõnexiones ſolas elemẽtorum primas.nomẽ autem triſyllabum uocamus uel
quadriſyllabum:ceu ſimplex quodlibet ad id referẽtes quod ꝓxime ex ipſo compoſitum eſt.Prę/
terea partes nominum & uerborum ſola pronũciatione,non ui ſignificandi partes ipſorum eẽ cen/
ſueris.ideo prius quoq; pars eorum nulla,ſi abiuncta ſit,ſignificatiua eſſe perhibebatur. Quare &
orationum partes eẽ atq; non eẽ eędem dici poterunt:ipſa uero nomina & uerba,cum non ſolũ ꝓ/
nunciationem,ſed ſignificationem quoq; orationum ſua compoſitione efficiant,primaq; ſignifica/
tiuam obtineant facultatem,partes etiam eẽ orationis primas merito affirmamus.Quãobrem & in D
Cratylo nomẽ exiguam eẽ orationis portiũculam prodidit Socrates:id uidelicet quod cõmuniter
de proprie uocato nomine & uerbo prædicatur.Siquis uero quæſierit,quomodo orationem oẽm
ſignificatiua præditam eẽ cẽſeamus particula:cũetſi ad Vocatiuã appellatam uel unum nois unius
caſum ſufficere uideamus,ut in Hector,ſoluemus,ſi uocationem uel inuocationem uno etiam per »
hũc caſum prolato nomine fieri dicamus:non eẽ autem Vocatiuam orationem niſi eam quæ ſic ex
pluribus nominibus aut cõgeſtis caſibus pronũciat̃,ut Atride felix,o fortunate,beate:& o Neſtor »
neleiade:atq; his ſimilia:ſi idem non eſt nomẽ atq; oratio. Verũenimuero cum orationis partem ſi
gnificatiuam eſſe ut dictionem,ſed non ut affirmationẽ dixerit,non etiam neq; negationem,quaſi
ꝑſpicuum eẽt,ſubiunxit.quãdoquidem qui partes orationis nõ ut affirmationes,ſed ut ſimplices E
uoces putat conſiderãdas,multo minus ſane illas ut negatiões capiẽdas duxerit: quoniam affirma
tionem quoq; neceſſe eſt negatione contineri.Hæc uero ipſe interp̃tando exemplum dictionis ca/
pit HOMINEM: propterea q; ALIQVID SIGNIFICAT QVIDEM inquit NON TAMEN
ESSE AVT NON ESSE, hoc eſt non affirmationem uel negationem.quo planiore quidem red/
dẽdo ſubinde intulit, SED ERIT AFFIRMATIO VEL NEGATIO SIQVID FVERIT AD/
DITVM, uerbum uidelicet uel affirmatum uel negatum.Quare manifeſtũ ex his quoq; eſt,enũ
ciationis partem quæ ſignificatrix eſt,Dictionem hoc loco Ariſtoteli,propterea q; ſignificet,uoca/
ri.Differre autem à ſimplicibus uocibus orationes ſignificatiuis partibus habendis ſubmonens ait,

F VERVM NON VNA HOMINIS SYLLABA: cõmuniter ſubaudito nimirum illo SIGNIFI
CAT ALIQVID. dictum eſt enim homo uerbi cauſa ſignificat quidem aliquid. Illi ergo cõſtru
endum hoc eſt/uerum non una hominis ſyllaba/. Hoc uero rurſus probans, uocum inquã ſimpli/
cium partes nullius per ſeipſas eſſe ſignificatiuas, probationemq́; hic moliẽs ab eo quod magis ui/
detur, NEQVE ENIM IN SOREX REX inquit SIGNIFICAT: SED VOX NVNC EST
DVNTAXAT. Hoc autem eſt, quoniam rex per ſe pronũciatum, regni poſſeſſorem uotat: cũ aũt
ceu partem ipſum nominis ſorex acceperis, omnino ſignificatione uacat. ac nunc ſane quod uelut
pars conſideratur, uox eſt ſolummodo, nihil ab una differens earum quæ nequaquam ſignificant.
Verum in ſimplicibus quidem, ut ſupra quoq; dictum eſt, nominibus ſignificatiuæ partes neutiq̃
fuerint: ut in/homo/uel/ſorex/. Etenim pars huius/rex/non uelut alii cuiq̃ iũcta/ſorex/nomen per/
fecit: ſed in nomẽ quod regni dominum indicat forte fortuna incidit: icirco ſi ſoricis ut ſimplicis
G pars capiatur nominis, ne uiſione quidẽ quidq̃ declarat. Nemo quippe audito/Sorex/nomine, in re
gis intelligentiam uenit: quẽadmodum qui/ Armipotens/ uel/Hircoceruus/audiuit, intelligẽtię nõ
expers manet armorum uel cerui. Sic ergo in ſimplicibus. In duplicibus uero, uult q̃dem inquit:
» cæterum nihil deſignat abiuncta, hoc eſt, uidẽtur quidem ſignificatiuę eſſe partes: quoniam & in
iis pronũciandis quædam aperte compoſitio plurium uidetur nominum: quãuis una tum animi
conceptio, tum res ea ſit quæ ex ipſis indicatur: re autem uera nullius & hæ ſunt ſignificatiuæ, ſi p
ſe ipſæ proferantur. Igitur, ut ſummatim explicẽ, huiuſmodi erit argumẽtum, Si quæ per ſe ſigni/
ficatiuæ ſunt uoces ut/rex/cum aliquorum nominũ partes euaſere, prorſus, ubi à ſuis totis demun
tur, ſignificatu carent, quid de una ſyllaba hominis putãdum eſt: uel partibus aliis nominum, quę
etiam non inſumptæ in nominibus, ſignificatiuę eſſe nullius uidentur? hæc igitur patẽt. Ex iis ue/
ro quæ tradita hic ſunt Ariſtoteli oportet colligere, non eam ſolum quæ perfectam abſolutãq; ſen
tentiam explet, ſed imperfectam quoq; orationem uocandam ab eo cenſeri. nam & illi quæcũq; p/
H dita ſunt de oratione conſentiunt.

XII *Eſt autem ſignificatiua quidem omnis Oratio: non vt inſtrumentum vero: ſed, quo modo dictum
eſt, ex compoſito. enunciatiua autem non omnis: ſed ea cui verum competit aut falſum pronunciare.
competit autem nõ omnibus. Deprecatio verbi cauſa eſt oratio quidem: ſed neq; uera, neq; falſa eſt.
Miſſæ igitur aliæ fiant: quippe quarum conſideratio Rhetoricæ magis aut Poeticæ conuenit. at
Enunciatiua præſentis eſt contemplationis.*

Refellit quẽdam his uerbis Ariſtoteles ſyllogiſmum, qui non poſitione uidetur orationem, ſed
natura eẽ demonſtrare. Quinam eſt igitur ſyllogiſmus? Oratio inſtrumentum eſt uocalis, inquit,
in nobis natura exiſtẽtis facultatis. ea nãq;, utpote qđ inſtrumẽtum eſt, quæ uolumus inter nos in
I dicamus, oẽ naturalis facultatis inſtrumẽtum, & ipſum natura cõſtat: quemadmodum oculi cum
nobis inſitæ inſtrumẽta uidendi ſint poteſtatis, aures audiendi, atq; alterius pars quæpiam alia, nõ
naturę ſunt, ſed artis inſtrumẽta. ergo natura cõſiſtit Oratio, nihil ex noſtri Animi molitione obti/
nens. Duę itaq; cum in ſyllogiſmo ſint ꝓpoſitiones aſſumptę, cõcedit Ariſtoteles maiori: quę iſtru
mẽtum omne naturalis omnis poteſtatis natura eſſe dicit. minorem autem corripit, quæ orationẽ
fatetur eſſe naturalis in nobis facultatis inſtrumẽtum. Quodnam igitur inſtrumẽtum ſit uocalis
in nobis facultatis, aperiẽdum eſt: quoniam naturalis cũ ſit, eget inſtrumẽtis: quomodo uires aliæ
quælibet naturæ. ac quid ergo ipſius exiſtens oratio, poſtquã inſtrumẽtum non eſſe perhibet, na/
tura non eſt, ſed poſitione. Sunt itaq; facultatis noſtræ uocalis iſtrumẽta Pulmo & Arteria illa quã
uocant aſperam. hæc quidem ut ſimpliciter uocis. Vt uero articulatę, quænam ſunt naturalis iſtru
menta poteſtatis? Lingua: Palatum: atq; alia quę ſic uocalia ſeu locutoria inſtrumẽta nũcupantur.
Oratio autẽ opus erit tali horum inſtrumẽtorum motu ab illa effectum. icirco neq; ut natura ſit
K ipſa oratio neceſſe eſt. Nihil enim prohibet quo minus pfecta à naturalibus uiribus opera ſint po
ſitione: quo pacto in ſaltatiõe ſeſe res habet. Nam cum naturalis in nobis facultas localis motio ſit,
ſaltatio quod opus ab ea demanat, poſitione continetur. licet enim ſaltatori, tali uel tali ratiõe ma/
nus mouenti Achillem uerbi gratia ſignificare: cum alterius alias corporis habitu ac geſtu ſpeciem
edat: atq; eius accidens quodpiam præſeferat. Ergo quemadmodum loco dimoueri natura cõpa/
ratum eſt, ſaltare, poſitione atq; ex compoſito: & lignũ natura prouenit: ianua poſitione conſtruiẽ,
ita uocis formationem quoq; naturę acceptam, ſignificationẽ autem per nomina ſeu uerba uel con
flatas ex hiſce orõnes, q̃ ipſm eſſe ex uoce incondita & rudi uelut materia obtinẽt, formã uero à nr̃a

cogitatiõe ſunt adeptę, poſitiõi nec naturę referimus. Ac uidet ſane hõ uociſera facultate, q̃ aiaria/ A
rũ in nobis cognoſcẽdi uel appetẽdi facultatũ iſtrumẽtũ eſt, ꝓditus ex natura pinde eẽ ac brutę aian
tes. Q đ aũt ad ſignificandũ utatur noibus aut uerbis aut ex hiſce conſtitutis orationibus, quę non
amplius natura ſed poſitione ſunt, id præ cęteris q̄bus ratio deeſt habere pręcipuũ: propterea quo
niam ſolus quoq; mortalium particeps eſt eius Animę quę ſuapte induſtria mouetur, artificioſeq́;
agere poteſt: ut & in uoce ipſa edenda uis eius artifex dignoſcatur. hæc autem declarant exornatæ
orationes metris uel ſine metris cõpoſitę. Pluribus igitur uerbis demõſtratũ eſt tum Orationem,
tum eius partes Nomen & Verbum ex pacto cõſtare. Verum quoniam ipſam inſtrumentũ quoq;
eſſe affirmamus nominum uel rerum ſignificationis, quodnam illud tandem ſit quod ea uelut in/
ſtrumento utatur dicendum eſt. ac conſtat ſane cogitatricem eſſe Animã. nam ſolius munus huius
eſt oratione uti. Cæterũ quonã pacto, cum ex compoſito conſiſtat, inſtrumentum eſſe naturalis fa/
cultatis cuiuſquã poſſit, ſi cui propter eam regulã quę omne natura eſſe naturalis facultatis inſtru/ B
mentum monet, mirum eſſe uideatur, rationalẽ hanc dicemus atq; artificẽ in nobis uim natura eſſe
excellentiorem: ut quæ etiam ſeparabilem ab omni corpore ſubſtãtiam habeat. Hæc autem narrari
à nobis quæ uel ipſi placeant Ariſtoteli, declarant ea quæ ille ad calcẽ ſecundi Naturalis auſcultatio
nis prodidit uoluminis: nempe bruta animalia nõ ex arte, ſed ex natura agere, intellectu orbata: ut
pote/arte, ex quadam inſita nobis ui quæ naturam ſuperet, progrediente. in quibus nõ arte, ſed na
tura quadam inquit nidum ſibi fingere hirũdinem: araneolam telam cõtexere. Quid enim referre
opus eſt demonſtrationes illas quæ in cõmentatione de Anima Intellectum eſſe probant à corpore
ſeparabilem? Nihil itaq; mirandum eſt, hanc agentem naturę uiribus, illarũ quoq; uſurpare inſtru/
menta, quæ naturalia ex neceſſitate ſunt: atq; alia nõnulla ipſa ſibi artificialia parare inſtrumenta ad
proprias actiones obeundas. Quemadmodum igitur tuẽdo corpori, hoſtibusq́; propulſandis na/
turalia inſtrumenta facultatis loco dimouentis, quæ ex natura eſt, manus & pedes adhibet, adhibet C
autem & arte fabricata gladium & haſtam, ſimiliter & in agricultura, ędificandiq́, ratione, ac cęteris
tum actiuis tũ effectiuis functionibus, ſic & in ſignificando utitur quidem Anima naturalibus in/
ſtrumẽtis uociferæ & locutoriæ facultatis Pulmone, Lingua, Palato, Dentibus, Labiis, utitur uero
etiam Oratione, eiuſue partibus: artificioſeq́, fabricatur illas atq; ex compoſito, uelut futura ſignifi
candi inſtrumenta: circaq́; naturalem materiam id eſt uocem ipſarum generationem molitur:
ut gladii, circa ferrũ: circa lignum, gubernaculi. Hactenus cũ exhibuerit nobis Ariſtoteles oratio/
nis elementa, Nomen inq̃ & Verbum, atq; compoſitam ex hiſce dictamq́; communiter Orationem,
ex quibus omne oritur ſermonis idioma, deinceps ad Enũciatiuam accedit orationem, ut ab initio
ſtatutum eſt, contemplandam: quã ſimplicis Orationis quandam eſſe ſpeciem diximus: quẽadmo
dum Vocatiuam, Optatiuam, Interrogatiuam, Imperatiuam: quarum perfecta quæuis eſt, ipſaq́; p
ſe ſignificatrix abſolutæ ſentẽtiæ. Nam ut hæc, imortalis Animus eſt, quicq̃ indicauit, ſic & uiri iu/ D
dices/&/utinam philoſopharer/&/quãdo aduenisti/&/abi ad talem/ſignificatu nõ caret. Ac nihil ali
as quidem propoſitæ inquit tractationi conuenire: quæ & philoſophica eſt & dialectica. Rhetori/
cę autem uel Poeticę propriam de iis eſſe meditationẽ: quoniam qui utrãq; ex his colunt, circa ip/
ſas per ſeipſas orationes uerſantur. Oratores quidem numeris, circuitibus, ac figuris intẽti: Grãma
tici de metris, primarum dictionum uel cõmiſtarum uel coherentiũ figuris, & declinatiõibus, atq;
id genus omnibus ſoliciti. Quin etiam imitari nũnullos conſueuere qui alios uocent, aliquibus im
perent, alios de quibuſdã interrogẽt, uel ꝓcentur. Sæpe uero & ex perſona ſua quibuſdam harum
functionibus agunt: aiũtq́;/Primum quidẽ o Viri athenienſes Deos omnes imortales Deasq́; oro/ „
uel/nam huc mihi iſtic exurgens reſponde/. Qui ergo de his tractãt artibus, orationesq́; ſubiectum
in contemplationem habent, conſiderent utrum ſolę hę præter enunciatiuam ſpecies orationis ha/
beantur, an & alia quępiam ſit: atq; in finitas ne an infinitas harum quæuis diuidatur. magis uero E
qualibus finitis numeris ꝓgreſſus pro quauis illarum ab uno fiat in infinitũ. Nam hoc, ut diſſeruit
in Philebo Socrates; de ſubiectis ſibi rebus contemplari quẽq́; artificem decet. Hoc autem munus
eſſe Rhetoricæ uidetur aut Poeticæ, nõ ex ſeſe, ſed eius quæ cõmuniter ars uocatur Orationũ: de
qua Plato nos apprime diuinus in Phædro poſt palinodiam docuit: cuius eſt tum Poeticæ princi/
pia tum Rhetoricæ inſpicere. Ad pręſentem tractatũ uero ſolam inquit orationis enunciatiuę me/
ditationem pertinere: quoniã principia tradere demonſtratiuę ſcientię propoſuimus. qui autem de
his agit, hunc opus eſt in alia ſpecie nulla orationis negocium ſibi, præter Enunciatiuam, faceſſere.
quam comprehenſam ad demonſtrationem, neceſſariamq́; ad eã aſſequẽdam ſoli contemplari Phi/
loſopho conuenit: qua ſola licet exacte cognoſcere rerum naturam. Cum enim duobus modis, ut

F Theophraſtus explicauit philoſophus,ad aliud ſeſe habeat oratio,tum ad audientes:quibus aliq̃d
etiam indicat:tum ad res de quibus dicenti auditores ad credendũ ducere propoſitum eſt,uerſant
circa eum ipſius habitum qui ad audientes pertinet Poetica & Rhetorica:quoniam illarum eſt ele/
gantiora ſeligere nomina:non cõmunia atq; uulgata : cõcineq́, hęc inuicem cõnectere adeo,ut his,
atq; hæc ſequentibus,ut perſpicuitate,dulcedine, aliiſq́; generibus , prolixitate item & breuitate
orationis,ubi tempeſtiue adhibeantur oĩa,ducat auditorem,ac ſtupore afficiat,ſuadeq́; mancipatũ
poſſideat. Eius uero reſpectus orationis quo res exigũtur curam potiſſimum geret Philoſophus:
tum falſum confutando:tum uerum demonſtrando:quorũ utroq́, enunciationem controuerſam
quandam inſtituit euidentibus enunciationibus concludere . Porro enunciatiua hæc ipſa oratio
cum ſpeciebus aliis orationis omnibus eo conſentiat q̃ ſignificatrix ſit,quã obtineat naturã,ac quo
pacto à ſpeciebus aliis differat orõnis tradit ante hęc nobis Ariſtoteles, ENVNCIATIVA AV/
TEM, inquiẽs, NON OMNIS: SED EA CVI VERVM COMPETIT AVT FALSVM PRO/
G NVNCIARE. Ac ſciendũ ſane eſt enunciatiuę orationis definitionẽ per hæc nobis ab illo exhiberi
nihil,ut de iis præcipiat,affirmationem ſibi ac negationem poſtulante.quod facere cum infra uiſus
fuerit nõnullis,anſam illis præbuit,ut Enunciationem in affirmationẽ negationemq́; diuidi ut æq/
uocę uoces in ſignificata,non ut genera in ſpecies ſuſpicarentur. tametſi quænam cõmunem natu/
ram nullam ſignificantis uocis æquiuocæ eſſe quærat definitio? Quod ſi in affirmationis quoq; de/
finitionem ac negationis confertur Enunciatio:cum Affirmatio quidem enũciatio eſſe alicuius de
aliquo,Negatio autem enunciatio alicuius ab aliquo dicetur,quomodo Enũciatio non genus am
barum eſſe clariſſime dilucet:cum ad complendas definitiones æquiuocę nũquã uoces aſciſcãtur?
Quapropter p̃finitionibus de Enũciatiua ſpecie orationis,de qua deinceps docebit potiſſimũ,ſpe/
cierum eius Affirmationis ac Negationis contẽplationem connectit:cum ait.

XIII *Eſt autem vna prima oratio Enunciatiua Affirmatio : deinde Negatio : cæteræ omnes con/*
H *iunctione vna.*

Quibus uerbis duplicem eſſe orationum unitatẽ dicit:alteram ipſarũ per ſe,uelut ſuapte ipſis
natura inſitam:ut in hac/Socrates ambulat/.alteram poſitione quadam deforis ipſis à uocata ob id
ipſum coniunctione adhibitam:ut in hac/Socrates ſedet,& Plato ambulat/.Nam hic orationes quę
manifeſto duæ ſunt,nimirum hæc/Socrates ſedet/& hæc/Plato ambulat/iniecta in medium/et/con
iunctio uelut colligare atq; unire ſuo interuentu uiſa eſt. Habẽt ſeſe eodem pacto & orationes eæ
omnes quæ ſuppoſitiuæ nominãtur. pluribus enim conſtant & illę ſimplicibus orationibus:cæte/
rum à continuatiua uocata coniũctione uniuntur:ut/Si dies eſt,ſol eſt ſuper terram/.Nam rurſus
orationes,quæ duæ ſunt,nempe hæc/Dies eſt/& hæc/Sol eſt ſuper terram/ſi/continuatiua ferrumi
nans coniunctio unitatis imaginem ac uiſionem perfecit. Eſtq́, talium unitas orationũ non unius
I index ſubſtantiæ (nam multa plane ab iis ſignificãtur) ſed unius ſubſtãtiarum quas ſignificant con/
ſequẽtiæ,aut unius diremptionis:uelut in orationibus iis quæ per diſiũctionem efferunt : ut/aut
eſt dies,aut eſt nox/. Ideo & oratio illa quæ ſubſtantiam unam declarat,unaq; p̃prie eſt,poteſt nõ/
dum ſecto ligno. atq; ob id uno uocato proportione cõferri,quæ plures indicat ſubſtantias,atq; cõ
iunctione quadam unita eſſe quodam pacto uidetur,naui,quæ ex multis conſtans lignis apparẽtẽ
unitatem à clauis obtinet,proportione conuenire. Eius autem orationis quæ proprie una eſt, eaq;
de re natura prior,nec ipſum/unum/coniunctione habet,altera quędam eſt Affirmatio , altera Ne/
gatio. Eſt & quædam Affirmationis à Negatione differentia,non penes ipſum/unum/ : quando/
quidem una ſimiliter harum utraq; eſt orationum:nullo extrinſecus ad unitatem egens adminicu
lo:ſed penes primum. ſiquidem non prima ſimiliter oratio harũ utraq; eſt:ſed ſimplicitate dictio/
K nis prior affirmatio negatione:quoniam negatiua aſſumpta particula fit negatio. quod autem addi
tionem capit,antegreſſum eſſe illi neceſſe eſt quod ex additione perficitur. Hãc ob rem itaq; & Ari
ſtoteles unam ſic primam Orationem enũciatiuam eſſe Affirmationem dixit:deinde Negationem.
aduerbiumq; deinde/non de una,ſed de prima p̃nunciat. Ob id ipſum uero rationi cõſentanea ui/
detur Aphrodiſiei ſentẽtia de Enũciatione,quæ genus ipſam Affirmationis eſſe ac Negationis ne/
quaq̃ permittit. quomodo enim illorum in q̃bus primum eſt & ſecundum,genus id erit quod de
ipſis p̃dicatur cõmuniter? An hunc obtinẽt ordinem non eo q̃ ſint Enũciationes. nam earum pari
ter utraq; falſitatis capax eſt ac ueritatis:ſed ex accidẽte quodam extrinſecus,hoc eſt ſimplicitate di
ctionum. Patere autem proditę regulę tunc fatemur locum,cum ex eo ipſo quod cõiter prędicat,
ſubiecta illi primum ſecũdumq́, obtinent. hoc igitur pluribus locis abunde demõſtratum eſt. Hę

uero enũciationem cõmuniter de affirmatione prædicantes ac negatione,non affirmationem enũ/ A
ciationem primam eſſe,negationem autem,ſecũdam enũciationem fatemur:ſed primum & ſecun/
dum,ut explicuimus,ad dictionum ſimplicitatem intelligendum eſt.Cæterum cum affirmet Ari/
ſtoteles,orationum quãlibet Enũciatiuarũ,ubi ab affirmatione diſceſſeris ac negatione,prorſus cõ/
iunctione eſſe unam,ita rogauerit quiſpiã,quid de ea dicemus oratione quæ/ſuper terram ſole exi
ſtente dies eſt/inqt:neq; enim ſimplex hæc eſt oratio:neq; coniũctione uidetur ad unitatẽ eguiſſe.
Cui reſpõdendum,fieri quidem nequaq̃ poſſe ut abſolutæ Enũciatiões duæ ſine cõiunctiõe actu
accepta,ad orationem unam faciẽdam inuicem coeant.Nam hæc/Sol ſuper terram eſt/cum ſit abſo
luta,huic/Dies eſt/abſolutæ & ipſi qdem,quomodo ſine cõtinuatiua poſſit coniũctione admiſceri?
At ſæpe añcedẽtẽ ꝓpoſitionẽ ſimul cũ coniũctione ſic cõcĩne ĩmutamus,ut ipſa per ſe ad enuncia/
tionem ſufficere nõ amplius queat:coniũctionem autem,uel tãtũdem in hoc ualens coniũctiõi ad
uerbium poteſtate cõphendat:ac cum ſequẽte quę perfecta etiam manſit propoſitione coaleſcat: B
ut habet res ſeſe in ꝓpoſito quoq; exemplo Nam hoc/Exiſtente ſuper terrã ſole/impfectum ipſoq;
eſt ad enũciationem.aduerbiũ autem/quãdo/uel/ſi/continuatiuam coniũctionẽ poteſtate continet:
idemq; illi ſonat/quãdo ſol ſuper terrã eſt/uel/Si ſol eſt ſuper terram/:quorũ utrũq; propter coniũ
ctionis aduerbiiue adiectionem imperfectũ ĩfirmumq; eſt ad ꝓpoſitam enũciationem ſtatuẽdam:
non ſecus atq; id quod poteſtate hæc in ſeipſo cõplectitur: ut/Sole ſuper terrã exiſtẽte/.quo etiã fit
ut cũ conſequente,qđ eſt/dies eſt/,perinde atq; illa coagmentari poſſit.

Neceſſe eſt porro Enunciatiuam orationem omnem ex verbo, aut caſu verbi conſtare. Etenim XIIII
Hominis ratio,niſi/eſt/additum verbum, vel/ fuit/ vel/erit/ aut id genus aliquod fuerit, nondum
enunciatiua eſt oratio.propterea quoniam vnum quoddam eſt & non multa Animal greſſile bipes.
Haud enim ſane ex eo quod prolata prope hæc inter ſe ſint,vna erit. Sed hoc explicare alterius C
eſt commentationis.

Cum de Enunciatiua oratione diſputare,eiusq; ſpeciebus Affirmatiõe ac Negatione inſtituerit,
quoniam ex his utraq; quoddam prædicatum,ac ſubiectum quoddã habet,horũ quandam tradit
nobis differentiam,ad articulatam illorum declarationem quæ deinceps ueniunt dicenda ſibi uſui
futuram.Ait enim neceſſe omnino eſſe prædicatum terminũ in propoſitione uel uerbum eſſe,uel
caſum uerbi.forte uero aliquando & infinitum uerbum: quemadmodum in Negationibus.id qđ
uidetur cum uerbo per hęc cõprẹhendiſſe Ariſtoteles:aut tanq̃ de Affirmatione in primis differẽs
omiſiſſe.Subiectum uero nõ nomen prorſus : uel caſum nominis:uel nomen infinitum:ſed inter/
dum quoq; orationem ex pluribus conſiſtentẽ nominibus.Nam cum/Socrates,inq̃,ualet/Socrates
ualuit/exiſtente ſubiecto in iis nomine,prædicatum alias uerbũ eſt:alias uerbi caſus.At cum/Socra/
tes eſt/dico,Socratem pœnitet,nõ Socrates currit,Socrates animal rationale mortale,eſt/ſubiectum D
in iis non nomen ſolum,aut caſus eſt nominis: ſed quandoq; & infinitum nomen:quandoq; uero
ex pluribus nominibus cõſtans oratio.Verum hæc haud ita plane ab Ariſtotele explicanẽ ob elocu
tionis breuitatem.Cum enim de prædicato aperte pronunciauerit, de ſubiecto innuit dũtaxat,in/
quiẽs, ETENIM HOMINIS RATIO NISI/EST/ ADDITVM VERBVM/AVT NON EST/
VEL/FVIT/VEL/ERIT/ AVT ID GENVS ALIQVOD FVERIT, NONDVM ENVN/
CIATIVA EST ORATIO. Sed quãobrem de prædicato quidẽ diſſeritur his uerbis,quaſi nõ
ſine hoc conſtare queat propoſitio,de ſubiecto autem nõ ſimile additur:tametſi horum utroq; ꝓ/
poſitio ſimiliter egeat:cum hæc prodita etiam ſupra iam ſint:ubi neq; nomen,quãuis compoſitũ,
ſine uerbo,neq; uerbum ſine ſubiecto quopiam dicebatur uerum aliquod poſſe uel falſum indica
re:ut in concluſione de uerbo didicimus.Licet ergo quæ Porphyrius Philoſophus adducit quæ/ E
ſtionem hanc arceſcentibus reſpondere,ad Enũciationis exiſtentiam,uel exiſtendi priuationem in/
dicandam,in Prædicatiua ſpecie enunciatiatiuæ orationis principatum maxime prædicato deberi.
eoq; fieri ut inde etiam tota oratio Prędicatiua noĩetur: priuatiuamq; in negationibus particulam
huic uelut potiori addamus:ut affirmatione per pręſtantioris in ipſa particulę abolitionem ſubla/
ta,fiat negatio.atq; eãm ob cauſam de parte hac ſola ſermonẽ hoc loco Ariſtoteli fieri:perinde quaſi
conſtare ſine hac Enunciatio non poſſit. Fortaſſis uero ꝓpoſito ſenſui magis hęc ratio cohæreat,ſi
ubi de nomine ſermo erat,monitũ ab eo dicamus,qualecũq; fuerit id ſumptũ, nequaq̃ ſine uerbo
conficiendę Enunciationi poſſe ſufficere.(Etenim ſignificat quidem,inquit, Hircocernus aliquid: "
nondum tamen uerum quidq̃ aut falſum: niſi eſſe aut nõ eſſe adiectũ uel ſimpliciter uel pro tem/ "

F pore ſuerit). Et rurſus ubi de uerbo diſputabat, eadem de hoc quoq; memorãtem ad Enunciationẽ
conſtituẽdam ipſum ſi per ſe proferatur, non ſatis eſſe affirmare. Ibi uero non etiam additum eſſe/
ſine nomine/: quandoquidem propter eas propoſitiones quæ ſubiectis utũtur orationibus ſermo
ex ſeſe coargueretur: ſed ſolum & aliud quoddam requiri, cui appoſitum uel compoſitum uerbũ
ſignificantẽ eſſe uel nõ eſſe Enũciationem eſſet facturum. At in iis quę poſt illa ſunt tradita, cum de
oratione differens, uocem ſignificatiuam eſſe eam dixerit, partemq́; ſignificantem habere, qđ cõiter
pfectis impfectisq́; Orationibus ineſſe perhibebamus, tranſiueritq́; ad Enũciationis eiusq́; ſpecie/
rum contemplationem, quaſi ueritus nequis à Finitiuis orationibus, ut quæ ex pluribus cõpoſitæ
ſignificatricesq́; ſunt unius naturæ, fieri poſſe Enũciationem putauerit, iccirco hæc nunc adũcere:
de quibus nihil adhuc uidetur diſputaſſe. Cæterum cum in his omnino meminerit definitionum.
hæ autem ex pluribus nominibus circa eiuſdẽ rei ſubſtantiam diuerſantibus cõpoſitę ſint oratio/
nes: quæ hanc ob rem quoq; una ſingulæ ſunt, huius autem ſpeculaminis meditatio multam cõ/
G mentationem poſtulet, ut quãdo ex congeſtis nominibus una ſignificetur ſubſtantia unaq́; ex ipſis
perficiatur oratio: quando uero non una intelligatur, harum rerum traditionem ad abſolutiorem
quandam facultatem reiicit, quæ ea quę ſunt conſiderare quatenus ſunt profitetur. Quãobrem de
hoc longa ſerie orationis in Metaphyſicæ aget tum ſeptimo tum octauo uolumine: genus affirmãs
in definitione (ut quæ illic traduntur ſummatim perſtringamus) materiæ ratione eſſe præditum.
Differentiam uero, poſtremamq́; potiſſimum ac ſoli definiendæ rei cõgruentem, propriæ ſpecificã
fieri perfectricemq́; materiæ: cui ut uniatur, alterius nullius egere adiumento. Non enim cum ſe/
iuncto quodam unionẽ obtinet, per ſeq́; ipſum ſubſiſtente. ſed eſt forma, proximæ quędã materiæ
diſpoſitio: uniuerſalis nimirum atq; intelligibilis forma eius materiæ quæ intelligibilis appellatur,
quod perinde eſt ac ſi eius dixeris quę generalius capitur: ſenſibilis autem ſingularisq́; forma illius
H materiæ quæ ſecundum formam ipſam diſponi natura comparata eſt. Has ob res itaq; & finitiua
Oratio una, nõ ex diſcretis prius, deinde cõgreſſis inter ſe cõſtans proprietatibus: & ſingularium
rerum una quælibet eſt. ſic enim affecta res ſeſe habeat oportet quę non ſine propria affectione ſub
ſiſtit: ut in ęneo globo. neq; animo quisq̃ complecti affectam rem poteſt quin & affectionẽ conce/
perit. Quod igitur finitiuam orationẽ unam facit, atq; ipſam rẽ quoq; definiendam, id docet in li/
bris illis. Quam autem minus circũſpecte quiſpiam unius efficiendæ oratiõis cauſam reddidiſſet,
nempe quæ ipſam complent nomina deinceps inter ſeſe non medio intercepta ſilentio proferri, hãc
uelut fatuam explodit: atq; HAVD ENIM SANE inquit EX EO QVOD PROLATA PRO/
PE HÆC INTER SE SINT VNA ERIT. Quippe in ea quidem Oratione quæ una dicit, no
mina ex quibus conſtat illa, deinceps uoce non interquieſcẽte efferri oportet: ceu cum ipſum p ſe
proferimus quodlibet, nec finitionem dicimus; ſed nec ꝓpoſitionem unam facimus inferẽdo com
I muniter omnibus uerbo: uerũ totidem quot ea quoq; quæ in diſiuncta enumeratione exprimũ/
tur nomina: ut/animal/: deinde/rationale/: deĩde/mortale eſt/. nã & uerbum/eſt/ cuiq; ſubaudiri ui/
debit; attamen ſatis non eſt quæuis noĩa inter ſe deinceps nullaq; intermiſſione ꝓnunciare ut ora/
tionem unam facias uel Finitiuam uel Enũciatiuam. Cum enim uel ſolas ſubſtãtias quæ coaleſcere
nequeunt, ut ſpẽs uel indiuidua, uel ſola accidentia ſignificauerint, una ex iis nũquã fiet oratio: ue/
lut cum/Homo bos equus/dico: uel/Socrates Plato Alcibiades/uel/Philoſophus ſimus caluus am
bulat/: propterea quoniã cohęreſcunt ſubſtantiis accidentia: ut quæ in ſubiectis ipſis ſubſiſtere na/
tura uoluit: nõ autem uel ſpecie uel numero diſcretę inuicem ſubſtantiæ: neq; item accidẽtia: quo
rum ne ſubſiſtere quidem abſq; ſubiectis poteſt ullum. quãobrem neceſſe quoq; eſt/aliquis/ſupra
K dictis ſubaudiri infinitum nomen: quod ſubiecti uicem ſuppleat: totamq; orationem aut falſam
eſſe, aut ueram faciat.

XV *Vna autem Enunciatiua eſt oratio quæ vel vnum ſignificat: vel coniunctione eſt vna. Plures quæ plura: & non vnum: vel quæ vacant coniunctione.*

1\. Cum ſimplicium Enũciatiuarum orationum diuiſionem in primam ac ſecũdam tradiderit, do/
cueritq́; affirmatiuam ſpeciem negatiuę antecedere, nunc oppoſitionem addit illarum qua unum
multitudini confertur: aliã nimirum ab ea qua primum poſteriori aduerſatur. Haud enim igno/
rãdum eſt, cũ duo hęc/Dictio Significatioq́;/in omni Oratione ex neceſſitate ſpectẽtur, circa dictio/
nem duas conſiderari unius orationis differẽtias: alteram ſimplicis ex pluribusq́; ſimplicibus ora/
tionibus compoſiti: alteram primi & ſecũdi: quę in ſimplicibus habetur potiſſimum atq; horũ cau
ſa in compoſitis: ex qualitate uidelicet ꝓpoſitiõum, affirmatiuo inquã & negatiuo, huiuſmodi or/
dine

dine ꝓdeunte. Circa ſignificationem uero unam: quæ eſt unius multitudiniſq́; ſignificatorum. Ex A
iis ergo quę circa dictionem oppoſitiones uiſuntur, cum unam, quæ prioris poſteriorisq́, eſt, ꝑ ſu/
pradicta tradiderit, ubi dicebat, Eſt autem una prima Oratio enūciatiua Affirmatio: deinde Nega/ »
tio, tum has ſolas orationes eas eſſe docuerit quas unius appellatione dignas arbitremur, cum ſub »
didit, cęteræ omnes coniūctione una: hoc eſt non ꝓprie: nō etiam tamē addiderit, has quæ unum
coniūctione habere orationes dicūtur, ex ſimplici affirmatione eſſe ac ſimplici negatione compoſi/
tas. quibus ſane uerbis differētiam quoq; penes ſimplex & compoſitum Enūciatiuarum orationū
tradidiſſet: ſed hoc in aliud tēpus differēs, in his diſcretionem à ſignificatis nobis apponit illarum:
quæ alteram orationē unam & uere & quoad appareat facit: alteram unā qdem ut apparet, re uera
autē plures, paulopoſt uero & oppoſitionem earum plane adiiciet quæ ſimplici & compoſito ex
pluribus ſimplicibus orationibus cōtinetur. Quonam igitur pacto à ſignificatis unam orationem B
ac multas diiudicamus? Vbi uterq; inquit Terminus qui ꝓpoſitionem complet, unius cuiuſquā
eſt naturæ index, unam eē hanc cenſemus ꝓpoſitionem: tametſi integram finitionem pro nomine
uel ſubiectum, uel p̄dicatum, uel etiam utrūq; acceperis: uti cum inq̄/Animal ratiōale mortale ſub
ſtantia animata ſenſu prædita eſt/. cum autē res plures terminus uterlibet ſignificauerit, multas eē
propoſitiones has totidēq́; affirmamus, quotus eſt ſignificatorum numerus: quāuis hæc uno no/
mine indicētur. Nam quādo/Aiax, dicimus, cum Hectore depugnauit ſingulari certamine/ neq; de
utro nam loquamur Aiace definimus, quomō unam hanc quiſq̄ mētis cōpos ꝓpoſitionem appel/
lauerit: quā ſimul cernimus & falſum & uerum fateri? atq; id quonam pacto eueniat, nō eſt obſcu
rum. Cū igitur à ſignificatis hanc nobis hoc loco quæ in ꝓpoſitionibus ſpectatur differētiā tradat,
unam eē orationem ait Enūciatiuam proprie quidē eam quæ unum ſignificat: ſecundo loco & illā
quæ unum dicitur coniūctione habere. plures autē quæ plura indicant, nec unum: uel quæ cōiun
ctione uacant. Atq; in his coniūctione unam orationem audias, nō eam quæ aduētitiam unionem
in ſolis dictionibus ꝓpter coniunctionem obtinet: perinde atq; manipulus q ꝓpter uinculū mul/
ta cohibēs olera unus eſſe perhibetur: ceu cum/ ſedet Socrates, & Alcibiades ambulat/dicimus: uel C
/Socrates ſedet & Alcibiades ſedet/uel/ſedet Socrates & Alcibiades/oēs/enim quæ ſic pronūciantur
pluresq́, ſunt, in ſola dictione apparētem unionem poſſidēt coniunctionis beneficio: ſed eas quę in
hypotheticis, quos uocāt, ſyllogiſmis per cōnexionē uel diſiunctionem appellatam aſſumūtur: ut/ſi
Deus bonus, uniuerſum eſt ſempiternum/&/uel ſempiternum eſt uniuerſum, uel generationi ob/
noxium/. nam & hæ plures cum ſint, nōnullę in dictione à cōtinuatiua coniūctione appellata, quæ
dam à diſiunctiua colligātur. Sed plus quiddam habēt ſupradictis, q̄ rerum quæ in ipſas conferū/
tur uel cōſequētiam uel ſeparationem declarāt. Ipſum hoc ergo unum quoddam quod ab iis ſigni
ficatur, hæc rerum ſequela uel ſeparatio eſt. Itaq; hac de cauſa dicēdum eſt has ſecūdo loco unū ha/
bere ab Ariſtotele ꝓnunciari, poſt eas quæ de uno ſubiecto unum quodpiam p̄dicatum deſignāt:
ut ſit ſenſus, unam eſſe Enūciatiuam orationē aut quæ unum de uno affirmatiue prædicat uel ne
gatiue: atq; ob id p̄dicatiua nominatur: aut quæ cohęrētiam indicat duarum eſſentiarum, ſeu ꝑ cō D
ſequētiam, ſeu per diſtinctionem eam quā coniunctiones hanc uim obtinētes referunt: dicitq́, uel
quo exiſtēte quid ſit, uel non ſit non exiſtēte: atq; iccirco hypothetica nūcupatur. Eas uero quæ in
ſola dictione acqſititiam unionē præſeferūt, ſuntq; ſeiūctarum eſſentiarum ſignificatiuę, nec ullum
earum cōſenſum indicant, nullo pacto exiſtimandum eſt in his eē comp̄henſas: etſi copulatiuis ut
uocant coniūctionibus continuādę dictionis gratia uterētur. Quæ enim ratio ſit, nō ſuſtinere ora/
tionem illam quæ terminū alterum æquiuocum habeat, ꝓpter ſignificatorum multitudinē unam
uocare, quāuis dictione ſimplicem, ei uero quæ cōpoſitionē in dictione proſpiciam obtinet, pror
ſusq́; ab eo uno qđ eſt ex natura excidit, plus quidquā in hoc ipſo q̄ illi tribuere: quod eſt eā unius
appellatione dignam arbitrari? Cæterum cum plures eſſe orationes eas prodiderit quæ plura ſigni E
ficent, ET NON VNVM adiecit, earum cauſa quæ de quopiam enūciant uniuerſali. Nam ſignifi
cant quidem & illę res plures ſub ea uniuerſalia de quibus loquūtur relatas: præ multis autē unā
naturam de illis prædicatam omnibus: qua propoſitio quoq; una efficitur: quæ aliqd de hoc uni/
uerſali prædicat. At uoces æquiuocę multarum dūtaxat ſignificatiuę ſunt rerum: nullius uero qđ
ſit in ipſis cōmune: ſiquidem nec uoces eſſent ęquiuocæ. Poſſumus etiam ut Porphyrius Philoſo/
phus exponit, PLVRA: ET NON VNVM tanq̄ ad propoſitionum earum diſcretionem dicta
eſſe intelligere quæ definitione ſubiecto uel prædicato utuntur. quādoquidem uidētur & ille plu
ra indicare: uelut quę dicit/Animal rationale mortale ambulat/ipſum/animal/ipſum/rationale/ipſum

F mortale ambulat,ſed hæc ſunt aſcita ad unum quoddam circũſcribendũ quod ex ipſis cõſtat.ideo
unam eſſe propoſitionem hanc dicimus.Siqua autem uel æquiuocum alterum terminum habeat
propoſitio,uel & actu multa corroget nomina,nec res complicari inuicem poſſint,ut/Socrates Pla/
to Alcibiades ambulat/uel/Socrates ambulat diſputat caleſcit/hæc plures tãtũmodo:quoniam & ſi
gnificatę res multę dũtaxat ſunt,neq; complere unam quãpiam rei poſſunt naturam.Sed quonam
pacto Ariſtoteles iis quæ multa ſignificant/enumerandis orationibus,ſolas tum eas quæ ęquiuo/
cum terminum quępiam obtinent,tum inconiunctas accepit:quarum inter neutras illis dabiſ lo/
cus quæ unionem penes dictionem ſolam per coniunctiones poſſident? An has quoq; dicẽdum
eſt ex earum numero cenſeri quæ plura,nec unum ſignificant:non etiam tamẽ propter æquiuoca
tionem,ſed q; in dictione ſint plures actu qui res diuerſas indicent termini.Qđ ſi qui unum ipſis
non per ſe,ſed per collationem ad inconiũctas tribuendum putent,ſciãt ii ſeſe à ſignificatu rurſum
G ad dictiones delabi.Coniunctione autẽ uacantes orationes eas uidelicet nominauerit quę ne unio/
nem quidem habẽt ex coniũctione apparẽtem:ut/dies eſt,lux eſt:dies nõ eſt,nox eſt/uel rurſus/So
crates ſedet,ambulat Alcibiades/.in his nãq; oĩbus neq; una conſequentia,neq; ulla diſiunctio,neq;
acquiſititia ergo quæpiam unio quod ad dictionem attinet reprę́ſentatur.

XVI *Nomen igitur aut Verbum Dictio tantum ſit.quandoqdem eum qui ſic voce quidq̃ declarat non
ita dicere licet vt enunciet,ſiue quoq̃ interrogãte, ſiue non: ſed ipſum ſponte ſua uolentem.*

De Enunciatione & Affirmatione & Negatione,pręterea & Contradictione,ſiue, ut græcis utar
nominibus,de Apophanſi & Cataphaſi & Apophaſi,præterea & Antiphaſi per ſequẽtia docturus,
quoniam in iis omnibus/phaſeos/hoc eſt dictionis nomen adhibetur, ob id merito priusq̃ de illis ꝑ
cipiat,notionem phaſeos exponit:atq; hanc inquit noĩa eſſe uel uerba:ut quæ partes Enunciatiuæ
orationis capiuntur. planeq; id ita ſe habere declarauit,cauſa protinus/phaſeos/nominis ſubiuncta.
Quoniam enim aliquid quidem inquit horum utrũq;,non tamẽ uerum aut falſum notat,eam ob
H rem/phaſis/quaſi aliquid ſignificans ac phænõ.i.oſtendens noĩari merito poſſit:non tamen Enun/
ciatio:quaſi neutrum eorum declaret quæ prorſus ab Enunciatione indicantur,uerum inquã aut
falſum.Hoc autem,nempe/apo/prępoſitionem/phaſeos/uocabulo adiunctã eſſe in nomine uel uer/
bo nequaq̃ oportere, palam fecit his uerbis. DICTIO TANTVM SIT. Deinde amborũ ſimul
cauſas reddidit cur phaſeos ipſis conueniat nomen:apophanſeos non conueniat:cum ait, QVAN
DOQVIDEM EI QVI SIC VOCE QVIDQVAM DECLARAT: & quæ hæc ſequũtur.hoc
eſt,quandoquidem etſi ſignificatiuam quarũdam rerum uim habeant, horum tñ ipſum per ſeſe
utrũq; nullius Enũciationis eſt effectiuum.Dehinc modos apponit qbus enunciare conſueuimus:
ſignificatq; per eos nihil nominibus aut uerbis congruere Enunciationis nomen:ſi cũ duo ſint mo
di quorum altero enunciare eſt neceſſe, neutro illorum nomen aut uerbũ proferentes enũciamus:
ut poſthac explicabimus.Diſcreuit igitur inter tractatus initia ab Enunciatione nomina & uerba:
ab Enũciationis eſſentia nimirum ſumpto argumento,cum nihil hæc ueri uel falſi indicent:quod
I proprium eſt Enunciationis. In his uero ab iis modis qbus enũciatiuas orationes uſurpamus ipſa
diſtinguere rurſus aggreditur.Quoniam enim uel ab aliquo iterrogati, atq; interrogationi occur/
rentes enunciamus, uel nullo etiam rogante aliis ipſi ſententiã noſtram aperire uolumus, qui autẽ
nomen aut uerbum protulerit,horum modorum neutro enunciat,utiq; hæc diuerſa eſſe ab Enũ/
ciatione perſpectum eſt.Ipſis itaq; per ſe ꝓferendis nominibus aut uerbis nemine interrogante ne/
quaquã à nobis enunciari ſæpe proditũ eſt.Sed neq; fieri poteſt ut nos ad interrogationem per hęc
reſpondentes uerum quodpiã aut falſum prodamus:quãq̃ id ſuſpicari aliquis poſſit. Siquis enim
quodnam huic nomẽ ſit rogauerit,ac/Socrates/dixerimus:uerũ quoddã aut falſum deſignauimus.
& quid faciat Socrates interrogati, ſi/ambulat/reſponderimus, aliqd ueri declaramus aut falſi.Sed,
qđ in iis quoq; exponendis quæ de Verbo prodita ſunt diſſeruimus,interrogationis ad reſponſio/
K nẽ complicatio,cum abſolutam fecerit enunciationem, uerum falſumue ſignificauit:cum interro/
gatio neq; nomine re uera,neq; uerbo contineatur: ſed horum alterum quidẽ depoſcat:non penes
hæc tamẽ prolata fuerit.neq; enim in interrogatione aut nomen aut uerbũ licet proferre.Hoc aũt
ita ſe habere,diſcere ab iis enunciationibus poſſumus quæ in interrogatione proferuntur:quarum
exemplo nominum quoq; ac uerborum interrogatiões,ſi omnino ſint,cepiſſe propoſitũ eſt.Affir/
mationem nãq; interrogãtes dicemus nũquid immortalis Animus eſt?& negationem ſimiliter,an
non eſt imortalis Animus? Ergo ſi per ſe quoq; proferri in interrogatione poſſet nomẽ,dicere nos
oporteret

oporteret nũquid uerbi gratia homo? nũquid animal? ſimiliter & in uerbo, num currit? at horum A
quodlibet ſenſu caret. Quod ſi nũquid lauabor? ſenſu non uacat, profecto plane dilucet nõ ſolum uerbi, ſed totius poteſtate affirmationis, quę eſt nũquid ego lauabor? interrogationẽ eſſe. eadẽ & in iis omnibus ratio eſt quæ de perſona dicuntur finita ac certa. Cum igitur Phaſin Dictionẽue aliud quiddam eſſe ab Enũciatione ſiue Apophanſi fuerit oſtẽſum, non eius etiã à Cataphaſi Ariſtoteles uel Apophaſi, uel Antiphaſi hoc eſt, Affirmatiõe, uel Negatiõe, uel Contradictione, differentiã adiecit: ut quę admodum ſit proſpicua. quod enim prorſus non eſt Enunciatio, quomõ Affirmatio/ aut Negatio unq̃ fuerit: quarum utraq; Enunciatio eſt? & quod non eſt Affirmatio uel Negatio, neq; in illas diuiditur, quomodo cõtradictio eſſe poſſit: quæ totum quiddam eſt: cõpoſitionemq; ex his partibus obtinet? Illud tamẽ de Enunciatione, q aliud ſit ab ea quam nunc Dictionẽ uocant, cum rationem aliquam poſtulet, merito exploratũ eſt à Philoſopho, tum prius à notione eſſentiali Enunciationis, tum nũc à noſtro uſu: ut recitauimus. Conſtat aũt uerbũ S I T in dictiõe illa/ Nomẽ B
igitur aut Verbum Dictio tãtum ſit nominis dictionis. i. phaſeos poſitionem in ſimplicibus, quod dicebamus, propoſitionum uocibus Ariſtotelis eſſe indicat. ſiquidem & ante Ariſtotelem Timæus apud Platonem dictionis ſeu phaſeos nomine utitur: ſed in ſolis iis quæ quouis modo prædicantur. Materiatas igitur formas, cum ſubſiſtentiam in generatione interituq; obtineant, fugere, ppter aſſiduam fluxionem dicit: neq; uel eam demonſtrationem expectare quæ/ hoc/ & / huius/ & / huic/ p/ nomine deſignetur: uel dictionem quæ de iis tãq̃ de exiſtentibus & ſtabilibus habeatur.

Harũ aũt altera eſt ſimplex Enũciati[illegible]: vt aliquid de aliquo: vel á quopiam aliquid. Altera ex XVII
bis conſtans: vt compoſita iam quædam Oratio. Atq; ſimplex Enũciatio uox eſt quę ineſſe aliquid ſignificat, uel non ineſſe: prout diſcreta ſunt tempora.

Harum quidem inquit de quibus uel a quopiam interrogati, uel ipſi ſpõte noſtra enunciando dicimus: de quibus proxime eſt locutus. Eſſe uero inquit ipſarum alteram ſimplicem Enũciationem: alteram ex pluribus non dictionibus, ſed orationibus compoſitam. Orationem aũt quæ unũ C
habet coniunctione ſeu prædicatiue, ſeu ſuppoſitiue, ex ſimplicibus Enũciationibus conſtitutam ait: hoc eſt ex duabus affirmationibus: uel duabus negationibus: uel ex affirmatione & negatione. Quandoq; uero & Orationes deinceps plures abſq; coniunctione proferentes, ut unam eam dicimus quæ ex omnibus cõſtituitur: continuitate uel dictionis ſerie coniunctionis uicem gerente: ut /quoniã grauiter cõtumeliam paſſus eſt Alcibiades, bellum intulit patriæ: Achilles iratus eſt Achilis: Aiax ſeipſum iugulauit: atq; alia quæcũq; ſine coniũctione enunciare cõſueuimus. Interdũ etiã plura inter ſe citra coniũctionem cõnectentes nomina, nõ ad unius cuiuſdam ſignificationem complicata, ut in definitionibus, ſed abiũctarum rerum ſignificatiua, unũ quidpiam de iis prędicamus: atq; orationes quidem omnino pronũciamus multas: q ſubiecta ſint plura: enumerationem autẽ quæ iugiter fit coniũctionis loco accipimus: ut/ Achilles Aiax Diomedes Græcorum optimi./ Conſpicuumq; eſt orationes multas eſſe illas: quoniam poteſt alia uera eſſe, alia falſa: uelut ſiquis p ho/ D
rum aliquo, uel etiam pter eos Epeum annumeret. Eadem quoq; in iis ratio eſt ppoſitiõibus quæ plura quædam inconiũcte de uno prædicant ſubiecto/ ut Socrates crus fricat: diſputat: delectatur/: perinde quaſi quæ conflatæ ſunt ex pluribus ſimplicioribus orationes, eaq; de re plures appellãtur, aliæ ex actu integris orationibus aut diſiunctis, aut deuinctis conſiſtant, aliæ nõ ex diſcretis orationibus conſtitutæ ſint: ſed uel ex inconiũctis pluribus dũtaxat ſubiectis, aut coniũctis: uel ex pdicatis: uel etiam ex utriſq;: ut ſi diceremus/ ambulant diſputantq; Socrates & Plato/ aut hæc ipſa ſine coniũctione proferremus. Poſſumus & in ipſis orationibus quę uocãtur ſimplices alio modo multiplicem quãdam inuenire ſimplicis compoſitiq; differẽtiam: nõ etiam quatenus ex pluribus E
conſtent aut nõ conſtent orationibus: ſed pro dictionum multitudine quæ ad ſingularum conſtitutionem ſunt inditę. Nam uere qdem ſimpliciſſima eſt ac prima ea quæ ex maxime neceſſariis cõſtat partibus, Nomine inquã & Verbo: haud uero etiam hoc ſenſu pprie ſimplex neq; prima quę hanc quouis addito exuperauit. Iccirco & Affirmationẽ ſimpliciter in collatione ad Negationẽ capta Ariſtoteles, priorem locum ab Affirmatione obtineri dixit: quãuis tum q ad unitatem attinet; orationes perinde ſe habeant: niſi æquiuocum terminum nãciſcantur: tum q ad ſimplicitatem ſpectat: quaſi non ex pluribus Orationibus conſiſtãt. Quin & in ipſis Affirmationibus multiplex inter ſe diſcrimen reperias. ſimiliter & in Negationibus. Nam quæ ex ſubiecto & prædicato coaleſcũt p/

F poſitiones,ordine eas,ſi ſimplicitatē attēdas,præcedunt quę tertium ſibi apꝑdicatum uendicāt:&
hę illas quæ cum modo coniūguntur.Rurſusq́, in iis quæ ex ſubiecto & prædicato concinnantur
finito ſubiecto præditę priores iis ſunt quæ ex infinito cōfiunt.Et quę ſubiecto utūtur nomine,iis
quæ finitionem loco nominis aſciſcunt.In iis quę ex tertio apprędicato conſtitunutur,quę no/
men prædicant aut uerbum,iis quæ totam finitionem prędicatum faciūt:ut hæc/Socrates hō eſt/:
q̄ illa/Socrates animal eſt rōnale mortale/.Atq; hæc ob perſpicuitatem nō multa perpēſione digna
" ſunt.Quonam autē pacto quæ per hęc dicuntur à paulo ſupra ꝓditis different.Vna autem Enun
" ciatiua eſt oratio quæ uel unum ſignificat,uel coniunctione eſt una.Plures quæ plura:& nō unū:
" uel quæ uacant coniunctione/atq; iis etiam quæ illa antecedunt,Eſt autem una prima oratio Enū
" ciatiua Affirmatio:deinde Negatio/opęprecium eſt conſideremus.Itaq; dicendum eſt,cum uel à di/
ctionibus,uel à ſignificatis,orationum capiatur differentia, uti prius quoq; aſſerebamus, atq; ea
quæ à dictionibus proficiſcitur alteram ex uno ſubiecto in dictione faciat atq; ex uno prædi/
G cato poſitiue uel negatiue conſiſtentem,ſeu uerbum/ eſt/ apprędicetur, ſeu non: & ſiue adiun/
ctus ſit modus, ſiue non ſit aliquis, atq; abſolute loquendo affirmationem ſolam, aut ſolam
negationem pariat:alteram ex duabus compoſitam affirmationibus,uel negationibus,uel affirma/
tione ac negatione, quā coniunctione unam uocauit Ariſtoteles: cūq; in ipſis rurſum ſimplicibus
orationibus,& iis quæ cōiunctione unum habere dicuntur,affirmatiui/& negatiui differentia ſpe/
ctetur:Diſcretio autem illa orationum quę à ſignificatis fit,partim unam partim plures efficiat,tres
Orōnū futuras eē oppoſitiones: quibus ſimplex compoſitæ,prior poſteriori,una pluribus aduer/
" ſatur.Quibus igitur dicebat uerbis/Eſt autem una prima oratio/ Enunciatiua Affirmationis à Ne/
" gatione penes prius & poſterius differentiam tradebat: ſolasq́; has oſtendebat orationes quæ
proprie ſimplices ſunt,à nobis unius appellatione dignas cenſeri:cum adderet,cæteræ omnes con/
iunctione una:quaſi minime nobis liceat unam ſimplr̄ illarum quampiam orationum nominare.
H Cōmune autem Affirmationi cum Negatione id eſt,ꝙ ambę ſimplices ſunt Enūciationes:q̄tenus
" ab iis etiam diſcernuntur quæ unum coniūctione obtinent. Itaq; ea illis addens qbus dicebar, Vna
" eſt autem enunciatiua oratio quæ uel unum ſignificat:uel coniunctione eſt una.Plures quę plura:
& non unum,diuiſionē nobis in ſignificatis tradebat unius orationis,ac plurium.In his uero nūc
propoſitis diuiſionem earum in ſimplices docet atq; compoſitas:ipſum hoc explicans apertiſſime,
ſimplicitate Affirmationem & Negationem à coniunctione habentibus unū orationibus differre.
quippe cōmuniore uocata Enunciatione in ſimplicem primum atq; compoſitā diuiſa, ſimplicem
rurſus in Affirmationem ac Negatiōem dirimit:quarum mutuū ordinem prius expoſuit. Quod
ſi doctrine diuiſionum ordine immutato,ſimplicis Enunciationis differentiam à compoſita prius
nobis tradidiſſet, ab hac uero q̄ ſupra de ordine quē inter ſe habent Affirmatio & Negatio ꝓdita
ſunt,poſtremum uero à ſignificatis diſcrimē addidiſſet unius orōnis ad multas,uelut ſi ita ab initio
I dixiſſet,Partim ſimplex eſt enunciatiua oratio,partim ex pluribus orationibus compoſita.ſimplex
aut prima eſt,aut ſecunda.& harum utraq; uel una eſt,quæ unum denotat: uel plures quæ multa
ſignificant,nemini uiſus fuiſſet eadem prodita de iiſdem inculcaſſe.Minime uero putandū eſt,fini/
tionē ſimplicis Enunciationis,ſiue,ut nōnulli uocauerit,deſcriptionē ex Affirmatione reddi ac Ne
gatione:propterea ꝙ Ariſtoteli dicatur, Simplex enunciatio eſt aliquid de aliquo:uel à quopiā ali/
quid.& rurſus,Vox eſt quæ ineſſe aliquid ſignificat, uel non ineſſe.quorum alia ſunt affirmatiōes
uidelicet:alia negationes.quod quidam ſuſpicati,Enunciationem genus non eſſe exiſtimarunt:ſed
uocem quæ in diuerſa ſignificata illi ſubiecta æquiuoce diſcerpetur. conueniunt enim æquiuocis
uocibus eæ docendi rationes quæ à ſubiectis ſignificatis ducuntur:propterea ꝙ nullam hæ cōmu/
nem naturam declarant:quā finitiōes indicant. Nam finitionē iam per ſuperius expoſita habemus
" Enunciationis: nempe orationem eſſe cui uerum competit aut falſum pronunciare. At in his cum
K ſimplicem Enunciationem à compoſita diſtinguere,& quæ ſimplices ſint Enunciationes, ex qbus
ortum obtinent compoſitæ,easq́, eſſe Affirmationē ac Negationē dicere,atq; ipſarum aſſignare de/
finitiones propoſuerit, diuiſionem eius in ſpecies tradit merito, uel notionis rationē,à diuiſione in
ſpecies deſumptam.Quod aūt genus eſſe Philoſophus Enunciationem uelit,plane id aperuit cum
in definitiōibus illā Affirmatiōis adhibuerit ac Negatiōis:eiq́; ut generi differētias ꝓpoſuerit:i affir/
matiōe hāc/alicuius de aliquo/:in negatiōe illā/alicuius ab aliquo/.Cæterū qm̄ uerba illa INESSE
ALIQVID VEL NON INESSE, tāq̄ ꝓnūciata in ſolo p̄ſnti tp̄e ſunt: Enūciationes aūt ꝓinde & p
pręteritū & p futurū dici poſſunt,eapp adiecit, PROVT DISCRETA SVNT TEMPORA.

De

ET CONTRADICTIONE. A

AFFIRMATIO autem eſt enunciatio alicuius de aliquo. Negatio vero enũ/
ciatio alicuius ab aliquo. XVIII

Diuidit omnis Affirmatio uel Negatio uerum & falſum, ut in iiſdem terminis prædicato & ſu/
biecto. non diuidit autem æquiuoce, ad aliud atq; aliud: ſecundum aliud & aliud: in alio & alio:
aliter atq; aliter.

Quoniam autem & quod ineſt licet tanq̃ non inſit, & tanq̃ inſit quod non ineſt, & quaſi inſit XIX
quod ineſt, & quod non ineſt ceu non inſit enunciare, ſimiliter & circa ea tempora quæ extra p̃ſens
habentur, vtiq; omne contingat & quod affirmauit quiſq̃ negare: & q̃d negauit affirmare. Q uare
negationẽ omni eſſe affirmatiõi, affirmationemq́; negationi omni cõſtat oppoſitam. Sitq; hoc Cõtra B
dictio, Affirmatio atq́; Negatio quæ ſunt oppoſitæ. Eam porro oppoſitam eſſe inq̃ quæ eiuſdem de
eodem eſt. non æquiuoce autem: & quaſcũq; id genus præfinitiones alias aduerſus moleſtas Sophiſta
rum argutationes adhibemus.

Vult his uerbis finitionem tradere Cõtradictionis: ac pugnam eſſe dicere Affirmationis & Ne/
gationis: q̃ uerũ ſemp adeo falſumq́, diuidũt, ut altera ipſarũ mẽtiẽte, uera altera ſit: atq; ecõtrario.
Ad hoc aũt aſſerẽdũ, pugnã falſę eẽ Negatiõis aduerſus uerã Affirmationẽ: falſęq; Affirmatiõis ad/
uerſus uerã Negationẽ aſſumpſiſſe ex neceſſitate oportuit. Atq; ut hoc ita ſe hr̃e oſtẽdat, duas op/
poſitiões capit: unã à rebus ipſis: alterã à nr̃a de rebus diiudicatiõe. Q̃nquidẽ eni ſermo de Affirma
tiõe Negationeq; eſt, quarũ utraq; in cõplexu prædicati cuiuſdam cum ſubiecto ſpectatur, ſumit̃ à
rebus quidem oppoſitio illa quæ prædicatũ dicit ſubiecto ineſſe uel non ineſſe. ab eo autem quod
nos de ipſis ſentimus, uel etiam pronunciamus, ea quæ ineſſe prædicatum ſubiecto uel non ineſſe à C
nobis dici affirmat. Itaq; cum quatuor hæc ſint duarum oppoſitionum ſegmẽta, quod ineſt quod
non ineſt, dici ineſſe, dici non ineſſe quatuor erunt complexus. Aut enim q̃d uere ineſt nos quoq;
ineſſe ꝑnunciamus: aut quod uere ineſt nos dicimus non ineſſe: aut q̃d nõ ineſt nos aſſerimus in/
eſſe: aut quod nõ ineſt non ineſſe. Ergo ſi quod ineſt ineſſe perhibemus, ut iuſtum eſſe Socratem,
affirmationem ueram facimus: cum q̃d re uera ineſt in Socrate hoc eſt iuſtũ dicimus ineſſe. Sin q̃d
ineſt nõ ineſſe, falſam negationem: ut ſi Socratem iuſtum non eſſe ꝑdamus: ꝑpterea quoniam q̃d
ineſt iuſtum in Socrate nos non ineſſe confitemur. Rurſus ſi quod nõ ineſt aſſeueremus ineſſe, ut
eſſe iniuſtum Socratem, falſam affirmationem cõfingimus: cum q̃d non ineſt in Socrate iniuſtum
ineſſe contẽdimus. poſtremo ſi non ineſſe enũciamus, quod nõ ineſt, ut non eſſe Socratem iniuſtũ,
ueram aſſerimus negationem. quod enim re uera nõ ineſt iniuſtum in Socrate, hoc nos quoq; nõ
ineſſe arbitramur. quippe quod à nobis ineſſe dicitur uel non ineſſe, affirmationẽ aut negationem D
facit. nam qui ineſſe quidquã profatur, conſtat cum hoc quod ineſſe ait de illo affirmare cui ineſſe
ipſum inquit: negare qui dicit non ineſſe: ueram autem aut falſam eo promere quòd cõſonam aut
non conſonam rebus enunciet. Manifeſtum enim eſt rurſum, ſi concinentes rebus Enunciationes
proferamus, fore ut ueritatem aſſequamur: uelut ſi quod ineſt ineſſe prodiderimus: uel quod nõ
ineſt non ineſſe. mentiri autem ſi à rerum natura diſcordemus: ut ſi non ineſſe quod ineſt, uel in/
eſſe quod non ineſt pronunciauerimus. Hinc igitur quatuor nobis propoſitiones emicuere: duæ
affirmationes, tum quæ ineſſe quod ineſt, tum quæ ineſſe quod non ineſt affirmat. duæ negatiões,
quæ reliquæ ſunt. & altera uera affirmationum quæ quod ineſt dicit ineſſe: altera falſa quæ ineẽ
quod non ineſt. rurſusq́; ex negationibus hæc uera eſt quæ quod non ineſt fatetur non ineſſe: illa
falſa quæ non ineſſe quod ineſt narrat. Inuenimus igitur propoſitionem prorſus aliquam uerę af/ E
firmationi repugnare. aduerſatur enim falſa Negatio ueræ Affirmationi: & falſæ Affirmationi ue/
ra Negatio. Quare non ſine ratione ac uia nobis ſermo ex duabus excitus diuiſionibus in conſpe/
ctum ſeſe obtulit. Quatuor quidem ſunt communiſſimæ ſpecies propoſitionum quæ cum ueri
& falſi qualitate ſpectantur. oppoſitionum autem in propoſitionibus duę: una uerę Affirmatio/
nis ad falſam Negationem: altera ad ueram Negationem falſę Affirmationis: quas conquirere pro/
poſitum erat binasq́, inuenire ad Contradictionem dep̃hendendam: de qua nobis in præſens agi/
tur. Hanc enim Affirmationis pugnam cum Negatione uocandam Ariſtoteles Contradictionem

F cenſet,perinde quaſi nomen ipſe hoc illi impoſuerit;partibus eius in uero & falſo contraria inter
ſe aſſerentibus:ut declarat cum ait, SITQVE HOC CONTRADICTIO. tametſi neq; in affir/
matione,neq; in negatione uel enũciatione huiuſmodi quicquam locutus Siquidem uel apud ap/
prime diuinum Platonem horum quodlibet poſitum nomen reperias.ſicut plurima quoq; ex iis
præcepta quæ hoc libro de Enunciatiuæ orationis principiis traduntur, cum locis apud ipſum
pluribus diſperſa inuenias,tum uel maxime in Sophiſta:quę poſt ſermones de commiſſo Enti nõ,
Ente plures atq; admirabiles proferuntur.quibus oſtẽdit & in ratiocinationibus & in opinionibus,
& in ea oratione quæ ab his prodit,forasq; effluit compar ipſis non Ens,hoc eſt falſum ſpectari
Nãq; in illis,quemadmodum primum Philoſophum decet,de ſolis Logicæ quoq; facultatis prin/
cipiis contemplari ſatis eſſe exiſtimans,quæ de Enunciatiuæ orationis principiis conueniebat uer/
ba ad eos fecit qui illam in primis coluerunt:uariasq; explicare propoſitionum generum,& oppo
ſitionum,& conſequentiarũ differentias omiſit.ſed hæc inde petere ſtudioſis licet. Illud uero opor
G tet attendamus,cum enumerandis propoſitionibus Ariſtoteles à deterioribus oratione progredi
ad meliora,uelutq; à priuationibus uelit,quoniam falſas propoſitiones primas tradidit,ab iis autẽ
ueras,atq; inter falſas Negationem falſam falſæ Affirmationi antepoſuit propterea ꝙ & ipſa per ſe
Negatio inferior eſt Affirmatione,ut quæ illi collata priuationis rationem habet,uoluerit autẽ ue
ris recenſendis prioris eius meminiſſe quæ falſarum deſcriptarum priori oppoſita eſt,ut prior fal/
ſarum enumerata cum uerarum depugnet priore.ſecundæ autem eius quæ falſarum obſtat ſecũ/
dæ,quo rurſus falſarum ſecũda ſecundæ repugnet ueratum,cum hac de cauſa ueram Affirmatio/
nem ueræ Negationi neceſſario præpoſuiſſe.Hinc igitur ſeſe oſtendentes habens contradictiones
duas;unam falſæ Negationis ad ueram Affirmationem:alteram falſæ Affirmationis ad ueram Ne
gationem.neq; præter has animo complecti aliam potes.Ob id itaq; cum omni Affirmationi ali/
H quam repugnare Negationem collegerit,ueræ quidem falſam,falſæ autem ueram,eodem pacto &
Negationi omni Affirmationem,Contradictionem definiuit pugnam Affirmationis & Negatiõis
quæ ueri falſiq; nomine obiacent.Verum quoniam finitio Contradictionis exactam nondum cir
cunſcriptionem habet,(neq; enim falſa quæuis Negatio contradictionem ad ueram quãlibet Affir
mationem facit:neq; ad falſam quãlibet Affirmationem uera quæuis Negatio. Quis enim dicẽtẽ
/Homo bipes non eſt/contradicere illi arbitretur qui Hominem eſſe animal prodiderit:propterea
ſcilicet ꝙ altera uera Affirmatio ſit:altera falſa Negatio ? uel qui/Homo lapis nõ eſt/inquit,illi qui
Hominem quadrupedem eſſe affirmauerit:quoniam ſeſe ex aduerſo propoſitiones habeant?)me/
rito iccirco addit quas oppoſitas Affirmationes ac Negationes haberi oporteat:atq; eas nimirum
eſſe quæ eodem ſubiecto utuntur,eundẽq; de ipſo prædicatum declarant:id quod uerbis illis pa/
lam fecit, QVÆ EIVSDEM DE EODEM EST. Hoc autem eſt,Contradicere propoſitionem in
I quam propoſitioni eam quæ prædicati eiuſdem prædicationem facit de eodem ſubiecto in altera
propoſitione accepto,ad quam fit contradictio.Pugnat enim propoſitio illa quæ/Homo animal
non eſt/ait/,Homo animal eſt/pronuncianti:non autem hæc/Homo bipes non eſt/.ſiquidem am/
bobus terminis communicant illæ:hæ prædicato diſſentiunt,/Homo quoq; eſt lapis/dicenti, quæ/
Homo lapis non eſt/inquit opponitur:non quæ/equus lapis non eſt/.ſiquidem hæ diuerſis utun
tur ſubiectis.Ne autem ſatis eſſe exiſtimemus eundem ſola uoce ſubiectum atq; eundem eſſe præ/
dicatum terminum,cum diſtinctiones illas quæ hæc exacte definiunt in promptu habere nos ue/
lit,adiecit. NON ÆQVIVOCE AVTEM: ET QVASCVNQVE ID GENVS PRÆFINITIO
NES ALIAS ADVERSVS MOLESTAS SOPHISTARVM ARGVTATIONES ADHIBE/
K MVS. Non enim contradicit is/Aiax Hectori ſingulari certamine congreſſus eſt/ pronuncianti, q
/non cõgreſſus eſt ſingulari certamine Aiax Hectori/dicit.ambo enim perinde & uerum & falſum
proferre poſſunt:quãuis propoſitiones iiſdem terminis conſtare uideantur.ſed ipſis in ſola dictio/
ne,ſeu nuda uoce,nõ in ſignificato idẽtitas eſt,cum ſimul ueras eas aut ſimul falſasceperimus.Qđ
ſi ubi de utro tandem Aiace ſermo ſit explicuerimus,uerbum congredi, aut quis aliud de illo &
affirmatiue & negatiue prædicemus,ſimulq; conditiones alias obſeruauerimus,quas deinceps aſ/
ſeremus,alteram ex propoſitionibus ueram eſſe,alteram falſam neceſſe eſt.Idem & in prædicato ſę
pius accidit:quandoquidem eſt & in uerbis æquiuocatio.Nam uerbum/Mando/tum iubeo ſigni
ficat,tum etiam manduco.ac propterea/ego mando/et/ego non mando/contradictio non eſt: ſi in
alio atq; alio ſignificato ſumatur.Tum hoc igitur cauendum eſt ne terminorum alterutrum ęqui
uocum aſciſcamus ; tum etiam ne ad aliud aliudq; capiamus:ob idq; uere affirmari ac negari poſ/

ſit:uelut ſi decem plura,& decem non plura eſſe pronunciemus.conſtat enim in numero illo pau/ A
cioribus ueram eſſe affirmationem:negationem uero in æqualibus & amplioribus.Item ne ſecúdú
aliud & aliud eidem quid inſit ac non inſit:ut ſi/æthiops niger & non niger eſt/dicamus.nam ni/
ger eſt cute extima:non niger dentibus Neq; in alio & alio tempore ineſſe idem poſſit,& non incé:
ſed definitum & tempus ſit quo ineſſe quippiam uel non ineſſe prędicamus.quippe/ ualuit Socra
tes/&/n.õ ualuit/eſſe etiá uerum poteſt:ſi alterum anno uerbi cauſa proxime exacto,alterum pridie
capiatur. Ad hæc uero & eodem pacto opus eſt quod affirmatur negaturq; prædicatum capeſce/
re.Eodem pacto inquam,uel in utraq; actu propoſitione,uel facultate in utraq;.ſiquidem affirma
tio quę cernere inquit dormientem,ſimul cum negatione uera eſt quę non cernere ipſum conté/
dit:cum altera ſcilicet in naturę ſumatur aptitudine,quę,niſi quid prohibuerit,per uidendi faculta
tem agat,tum ad eius diſcretionem qui uim nõdum recepit,tum eius qui illam amiſit.altera in eo B
qui tunc per illam non agit.De his ergo diſſeruit pleniſſime Ariſtoteles in eo libro qui ſophiſtico
rum inſcribitur Elenchorum.exponitq; modos omnes tredecim numero,quibus Sophiſtę ad/
uerſarios minus curioſe diſputantes fallere conãtur:ſex qui ad locutionem,ſeptem qui ad ſenten/
tiam pertinent:ſiue ab ipſis extra dictionem abſolute ſumuntur.docetq; eorum confutatio/
nes. At hic cum modi unius id eſt ab æquiuocatione meminerit,qui unus eſt inter di/
ctionis modos,ſimili ratione & cæteras cautiones omnes nobis obſeruandas pcí/
pit:quas ad oppoſitionem exactam contradicentium inuicem propoſitio/
num neceſſarias omiſit:perinde quaſi exquiſitam de iis perpenſioné
nobis tradere tempeſtiuum non eſſet. MOLESTAS autem
ARGVTATIONES bene admodú dixit SOPHISTA/
RVM importunas ipſorum interpellatiões cõtentio
nesq;:quæ nihil ſane operoſum habent:ſed iis C
quibus mens conſtat perturbationé ſolú
inanéq; diſtractionem pbét:ppterea
quoniam in ſophiſticis confuta/
tionibus demõſtranté inter/
turbãt:neq; ab ipſo uel
ab auditore cõperiri
ueritatem ſinunt.
Sed quoniam
ad finem
ea perduximus quæ ad Enunciatiuæ
orationis principia pertinét,ab his D
deinceps aliúde ſumpto ini/
tio de ppoſitionibus ip/
ſis conſpicemur.

E

F

DE PROPOSITIONIBVS EX SVBIECTO TANTVM ET PRAEDICATO COMPOSITIS.

QVANDOQVIDEM *vero res aliæ ſunt vniuerſales, parti-*
I *culares aliæ, (Vniuerſale autem id voco quod prędicari de pluribus eſt*
natura idoneum: Singulare quod ineptum eſt. vt Homo exempli cauſa
vniuerſale eſt: Callias ſingulare.) ineſſeq́; aliquid uel non ineſſe cuiq̃ in-
terdum vniuerſalium, quãdoq; uero ſingularium enunciare eſt neceſſe,
ſi vniuerſaliter quiſpiam in vniuerſali ineſſe enunciet vel non ineſſe, cõ-
G *trarię Enunciationes erunt. (porro in vniuerſali enunciare vniuerſa-*
liter intelligo, ut omnis homo albus: nullus homo albus). Quãdo autem
in vniuerſalibus quidem, non autem vniuerſaliter, non ſunt contrariæ: tametſi quæ indicantur, cõ-
traria quãdoq; eſſe poſſunt. Dico aũt non vniuerſaliter in uniuerſalibus enũciare, ut eſt albus hõ:
non eſt albus homo. Cum enim ſit homo uniuerſale, non tanq̃ uniuerſaliter utitur enũciatione. quip-
pe nomen/omnis/non uniuerſale ipſum ſignificat: ſed uniuerſaliter ineſſe.

SECVNDVM libri caput hinc exordium ſumit: quod de propoſitionibus uel
H enunciationibus iis eſſe diximus quæ ex ſubiecto prædicatoq́; conſiſtunt. Nos aũt
priuſq̃ ad auctoris uerborum expoſitionem deſcẽdamus, ea quæ ad totius capitis
cognitionem neceſſaria ſunt operæpretium eſt contemplari. ſunt autem hęc. Primũ
quonam pacto negatiões ex hiſce efficiamus affirmationibus. Dein quomodo ꝓpo-
ſitiones uniuerſas quæ ex ſubiecto conſtant & prædicato ſumpſiſſe poterimus: quo nihil uerea-
mur non poſſe in hoc ꝓpoſitionum genere præter has aliam eſſe dicere. Et pręterea quęnam ex ip-
ſis contradictorie oppoſitæ inter ſe ſint. quæ non contradicant re uera, cũ contradicere uideantur.
ac qua ratione mutuæ illarum oppoſitiones appellandę. Ex affirmatione igitur negatiua aſſumpta
particula negationẽ fieri liquet. quo autem Affirmationis loco ponenda ea ſit, ut Negationem con-
ficiamus, idq́; quãobrem, explicandum eſt. Itaq́; non ſubiecto illam aio, ſed prædicato conſtruendã.
primum quidem propterea quod potius prędicatũ eſt, uti diximus, ac prius ſubiecto: unde & tota
I oratio prædicatiua nominatur. Nobis igitur Affirmationem tollere atq́; efficere Negationẽ uolenti-
bus, non negatiua particula, quæ ſublationis auctor eſt, parti deſpicabiliori, ſed præſtantiori inferen-
da. Siquidem & animantium, imo uero animatorum omnium non quæuis ſublata particula totũ
labefactauit: ſed ex præcipuis aliqua. Deinde quoniam affirmationem quatenus ineſſe quidq̃ dicit,
obſignari exculpiq́; prodidimus. Hoc uero etiam affirmat propoſitio illa quæ negatiuam particu-
lam ſubiecto coniunxit. Nam qui, non Socrates ambulat/dixit, non qđ eſt ambulare à Socrate ſuſtu-
lit: qđ ſane facere eũ oportebat qui proferre inſtituit Negationem: ſed alium à Socrate quempiã in-
quit ambulare. quomõ ergo huius/Socrates ambulat/negatio fuerit: cum neq́; de eodem loquatur
ſubiecto: aliũq́, ineſſe ambulationem aſſerat? Quãobrem neceſſe eſt negatiua particula prædicato
dũtaxat iuncta Negationem fieri: quo modo ſe habet ꝓpoſitio ea quæ/Socrates non ambulat/dicit.
K Hæc ergo/non Socrates ambulat/quoniam negatio non eſſe oſtẽſa eſt, propoſitio autem omnis aut
negatio eſt, aut affirmatio, erit affirmatio prædita ſubiecto infinito. Nomen quippe negatiua ac-
cepta particula infinitum nomen uocamus. eiuſq́, negationem hãc eadem ratione eſſe inueniemus
/non Socrates non ambulat/: particula negatiua ad prædicatum in Affirmatiõe utiq́; poſita. Quare
duę circa idem ſubiectum contradictiones fiunt: una q̃ ut finito eo utitur: altera quę tanq̃ infinito.
Hæc cum ita ſe habeant, diuiſiones dehinc inſpiciamus: ex quibus propoſitionũ earum numerus
quæ ex ſubiecto cõſtant & prædicato elicere eſt integrum. ac contradictiones primum illas quæ in
iis fiunt numeremus. patet enim plures duplo propoſitiones contradictionibus futuras. Quãdoq-
dem igitur duos hæ terminos tantũ propoſititiones ſubiectum prædicatumq́;, & complexum prę-
terea ſubiecti ad prædicatum, nec quidq̃ præter hæc aliud obtinent, diuiſiones quoq́; prorſus ipſa-
rum neceſſe eſt aut à ſubiecto ſolo, aut à ſolo prædicato, aut à prędicati cum ſubiecto cohęrẽtia pro-
ficiſci. cohærentiam autem eam nomino, qua uel ſemper ſubiecto prædicatus incumbit; uelut cum

Solem dicimus moueri:aut hominẽ eſſe animal.uel ineſt nũquã:ut cum ſtare Solem affirmamus: A
aut hominem eſſe pẽnatum.uel cum ineſt quandoq̧,alias autem non ineſt:ſicuti cum ambulare ꝑ
hibemus Socratem aut legere. Eniuero has cohærentias ii nũcupant propoſitionum materias q/
bus curæ fuit de harum arte diſſerere.unãq̧, ex iis eſſe aiunt Neceſſariam:alteram Impoſſibilẽ:ter/
tiam Contingentem.quorum ſane nominum cauſa in propatulo eſt.In ſumma cohęrentias has,ma
terias ideo uocandas cenſuerunt,ꝙ cum rebus quæ ſubiectę propoſitionibus ſunt ſimul apparcãt:
neq̧ à noſtra opinione uel pręedicatione,ſed ab ipſa rerum natura deſumãtur.Quod enim ita ſe ha
bet ut ſemper inſit, neceſſariam materiam efficere arbitramur.quod ſemper non ineſt,impoſſi/
bilem.quod uero alternat,ut alias inſit,alias ſecus,contingentẽ. Quoniam igitur ſubiacent res pro/
poſitionibus, ubiq̧ uero ſubiectum uel materiam eſſe, uel materiæ rationẽ ad id obtinere cui ſub/ B
iacet affirmamus,eas iccirco materias uocari dignum exiſtimarũt.Diuiſio itaq̧ hac ratione à ſubie/
cto fit,Subiectus in ꝓpoſitione uel ſingularis eſt,uel uniuerſalis.nec medium obtinet diuiſio.ſiqui
dem unam,uti aſſerebamus,quę à ſubiecto ſignificatur, quẽadmodum à pręedicato etiam eſſe opor
tet naturam,ſi una re uera eſſe propoſitio debeat.Hanc porro unam naturam aut de pluribus qui/
buſdam prædicari,aut de ſolo uno ſubiecto neceſſe eſt. Ac ſi quod uelut ſubiectum aſſumptum eſt
ex eorum fuerit numero quæ de uno ſolo prædicãtur,ut Socrates uel Plato,ſingularẽ patet Propo
ſitionem fore.Sin ex iis quæ de pluribus appellantur, ut homo uel animal, uniuerſalem.neq̧ ꝑter
hęc cõſtat propoſitio.Porro ſi uniuerſalis ſubiectus ſit,hunc uel ſine aſcititia Pręfinitione,uel cum
ea pronunciari eſt neceſſe.Dicuntur aũt aſcititiæ Præfinitiones,ſeu græce Proſdioriſmi,uelut adie/
ctitiæ quędam dictiones quæ ſubiectis concinantur,declarãtq̧; quonam pacto prædicatum ſeſe ad
indiuiduorum quę ſubiecto cõpꝛhendũtur multitudinem habeat:ſiue quaſi inſit,ſiue quaſi nõ
inſit ſumatur.Ideo q̃tuor quoq̧ numero ſunt,/omnis/&/nullus/:/aliquis/,&/non oĩs/:duæ uniuer/ C
ſales omnis/&/nullus/:particulares totidẽ/aliquis/&/non omnis/.Atq̧ ex uniuerſalibus affirmatiua
altera eſt/omnis/:ut/omnis homo alimal/ :quæ ſubiectis homini indiuiduis omnibus animal ineſſe
indicat:altera negatiua/nullus/:ut/nullus homo pẽnatus/:nimirum ſignificans hominum nulli ſin
gulorum ineſſe prædicatum. Et particularium rurſus altera affirmatiua/ aliquis/:ut/aliquis homo
albus/:quę uni cuiq̃ ineſſe ex iis indiuiduis prædicatum declarat quæ ſubiecti circuitu claudũtur
negatiua altera/non omnis/:ut/nõ omnis homo iuſtus/:quæ ipſius/omnis/ſublatrix eſt:ſignificatq̧;
uerum non eſſe indiuiduis omnibus quę ſubiecto continentur prædicatum cõpetere. Haud uero
in indiuiduis tantum præfinitiones aſcititiæ certas diſtinctiones faciunt:ſed ſi genus forte ſubiectũ
ſit propoſitionis,conueniẽt in ſpeciebus iis potiſſimum quæ ad genus illud referuntur:cum quod
de ipſo prædicatur, ſubſtantiale quidpiã fuerit:ſecunda ratione & indiuiduis quæ à ſpeciebus illis
ambiuntur.ſiquidem nec aliter indiuiduis poteſt genus impertiri,niſi per ſuarum ſpecierum inter D
uentum.Ergo cum/omne animal ſubſtantia, quoddam animal uolucre/dicimus, quoniam ſuapte
eſſentia pręedicata ſubiectis cohærent,ſubſtantiam de ſpeciebus abſolute animalis omnibus prædi/
cari in primis dixeris:uolucre de iis quæ ipſo naturæ habilitate impꝛiuntur:illorumq̧, beneficio de
iis indiuiduis quæ ſub ſpecibus colliguntur. Interdum quoq̧ de ſolis ſpeciebus enunciationẽ faci/
mus:ceu cum dicimus,omnis Quanti ſpecies conſiſtẽtis ex partium ſitum obtinentibus cõſtat:ſpe
ciesq̧; eſt continui:aut forma naturalis omnis ſuam in mundo ſubſiſtentiã habet. Cęterum conſtat
accidẽtia cum & aduẽtitiam obtineãt naturam,& idem ineſſe ac non ineſſe natura ſint apta,dictũ
iri à nobis de indiuiduis pręſertim prædicari modis omnibus:quę indiuidua tum penes accidẽtia,
cum ſubſtantiam mutari natura uoluit.non proprie uero de ſpeciebus:quæ ob incorpoream ímu
tabilemq̧; ſuiipſarum naturam ne participes quidem eſſe eorum poſſunt.Si itaq̧ aſcititia nulla pręe
finitio ſubiecto adhęreat,ípręfinita Propoſitio gręce aproſdioriſtos noĩatur:ut hõ ualet.Quod ſi ꝑ E
finitione aliqua non uacet,præfinita Propoſitio,græce proſdioriſmene dicit̃. Verum ſi uniuerſalis
ea fuerit p̃finitio,uniuerſalis uocatur:ſin particularis,particularis.Quatuor igitur nobis oppoſitio
num ſpecies in propoſitionibus ex ſubiecti diuiſione in cõſpectum prodeunt:ſingularium:quibus
non addit̃ pręfinitio:uniuerſalium,ſiue uniuerſalium uniuerſaliter: & uniuerſalium non uniuer/
ſaliter(ſic eni quoq̧ eas uocãt ꝑ id ab aliis diſcernentes q̃ perinde atq̧ hæ ſubiecto uniuerſali utunt̃,
ꝙ in his pręfinitiones uniuerſales ſint uniuerſalibus ſubiectis cõiunctę)& præter has particulariũ,
ſiue uniuerſalium ut particularium.Habẽt enim hę particulares pręfinitiões ſubiectis ulibus ad/
hibitas.quo fit ut ita quoq̧ appellentur. Porro differunt eo ſingulares à particularibus, ꝙ in uno
quodam finito & certo ſingulares enunciationem conficiant:ut Socrate.particulares,etſi ad unum
aliquod reſpiciẽtes pronũcient,nihil tamen certũ ſignificent:ſed in quouis aliquo uerę eſſe poſſint

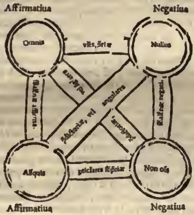
F ceu cū dicimus aliqs homo iuſtus eſt/.nihilo enim magis Socratis gratia uerum affert ꝓpoſitio,q̄
Platonis,uel Ariſtidis. Propterea ſingularem recte finitā Theophraſtus nominat:particularem in
finitam. Ac diuiditur quidem ſingularis ex aduerſo à ſimpliciter uniuerſali: ab uniuerſali aūt uni/
uerſaliter,particularis.talis igitur a ſubiecto diuiſio eſt propoſitionū. Cæterū à prædicato dicēdū
eſt quatuor ſpecies has omnes triplicari.Quoniam enim prædicatum uerbum ſit neceſſe eſt,tēpus
autem adſignificari à uerbo docuimus, capiturq́, tripliciter Verbū,in pręterito,inſtante,conſequē/
te,patet ex quatuor à pręedicato ſpeciebus quālibet uariari tribus modis licere:uerbi cauſa ſi in ſin/
gularibus dicamus/Socrates ualuit:Socrates ualet:Socrates ualebit./Itaq; ob id in propoſitionibus
duodecim ſpecies fiunt oppoſitionum.Nāq; Ariſtotelem audiemus docentem quandā quoq; fieri
à temporibus aliquando Propoſitionum differentiam.Quandoqdem uero oppoſitionū harū duo
G decim trifariam ſingulę ſecundum tres materias capi poſſunt,harum oppoſitiōes omnes ſex & tri
ginta fieri accidit: finito nimirū ſubiecto. quibus pares eas numero fieri neceſſe eſt quæ ex infinito
ſubiecto componūtur.Quippe in ſingulis finito ſubiecto utentibus ſi negatiuam ſubiecto particu
lam addideris,eas quę ex infinito cōſtant efficies.Fiunt ergo duę & ſeptuaginta oppoſitiōes omnes
contradictionesq́, earum propoſitionum quas pēſitandas propoſuimus. Verum poſteaq̄ ipſarum
tradidimus numerū conſequēs eſt deinceps conſideremus quę in enumeratis oppoſitionibus con
tradictorie propoſitiones aduerſę inter ſe ſint:quę ſecus.& quinam inter ſe reſpectus non cōtradi/
ctorie ſint obiacentium.qui uero ad cōprehenſarum in ipſis utrāq; propoſitionum habeat cōtra
dictorie repugnantium.Supra enim ſumpſimus Negationē omni eſſe Affirmationi,& Affirmatio
nem Negationi oī contradictorie oppoſitam. Singulares igitur cōtradictorie depugnare apud oēs
H in confeſſo eſt.Quęſtionem uero quādam exhibent illę quæ in futuro capiuntur tempore:quā in/
fra exponet, ſoluetq́; Ariſtoteles. At de impræfinitis inter eos nō conuēnit qui de hoc theoremate
quidq̄ pronūciarunt.quomodo autem ſeſe uerum habeat neq; intelligi, niſi quo pacto impręfini/
tæ ſe habeant inſpexerimus: de quibus nulla aut fuit, aut eſſe poteſt controuerſia.quocirca de his
prius agendum eſt.Quoniam igitur Contradictionem finiuimus pugnā eſſe Affirmationis & Ne/
gationis quæ uerum ſemper falſumq́; diuidit, liquet quas uel cōmentientes quādoq; ꝓpoſitiones
inuenerimus,uel ſimul uerum aſſerentes,utiq; non inter ſe eas contradictorie oppoſitas à nobis di
ctum iri.Ergo quæ uniuerſales ut uniuerſales nominant,quaſi ſimul falſæ in materia ſint contin/
gente,contradictionem facere haud quaq̄ dicētur. Verūtamen nec particulares cōtradicere affirma
bimus:ut quæ ſimul ueræ in eadem ſunt materia.tametſi ambæ in cęterarum utraq; materiarum
uerum ac falſum ſecernant. Verę igitur ambę in materia neceſſaria ſunt Affirmationes:quæ id eſſe
aiunt quod ex neceſſitate competit.Negationes falſę:quę id tollere contēdunt. Contra autem iure
I ſe habent in ea materia quā impoſſibilem uocant.ueræ enim ſunt Negationes:quæ impoſſibile,ob
idq́, nūquā competens aſſerunt non ineſſe.falſę Affirmationes quę competere id dicunt.In contin/
gente ambæ falſę uniuerſales:ambę particulares uerę.quoniam quę in ea prædicantur materia,ali/
quando natura fert ineſſe ſubiectis,quandoq; non ineſſe: atq; aliis ineſſe illorum,aliis minime:ut
/omnis homo albus:nullus homo albus/ambę hę falſę: Affirmatio propter Aethiopas:Negatio ꝓ/
pter Scythas,ſi ita forte contingat./aliquis homo albus:non omnis homo albus/hę uidelicet ſimul
uerę ſunt.Quas ergo uniuerſales ut uniuerſales minime cōtradicentes oſtendimus,cōtrarias nūcu
pant.quoniam contraria cum in medio carentia eodēq́; ꝓdita diuidantur,ſimiles hę contrariis me/
dio carentibus propoſitiones ſunt in neceſſaria impoſſibiliq́; materia. Nam & adeſt ex neceſſitate
horum alterum ſubiecto:& hę propoſitionē alteram ueram obtinent:quę rei quoq; eſſentiam hac
K de cauſa imitatur:quēadmodum eſſentię priuationis imago eſt falſitas.in contingente uero mediū
poſſidentibus:quorum poteſt utrūq; ſubiecto non adeſſe.Vel,quoniam ulla contraria non ſatis cō
ſtat uacare medio,ꝙ ceu confeſſum ii cenſent ſumendum,qui eo quo prodidimus modo propoſi/
tionum,quæ contrariæ nominantur,appellationis cauſam reddunt,magis dicendum eſt,non poſſe
in eodem ſubiecto ſimul actu eſſe contraria:poſſe autem ſimul inde abeſſe.Propoſitiones itaq; hæ
cum ſimul nūquam uerę ſint,quandoq; uero & ſimul falſę,contrariaq́; hac ratione imitentur,con/
trarię appellari merito poſſunt. Dicere etiam licet cōtrarias ob id nūcupari ꝙ ſpacio inter ſe diſtent
plurimo.abſunt enim contraria maximo interuallo à ſe mutuo inter ea quę ſub eodē genere colli/
guntur.Sic uero & harum utraq; ſeſe habet ad alteram: ſiquidem altera ſubiecto comꝑhenſis indi
uiduis omnibus,altera nulli inquit ineſſe pręedicatum. Particulares autem Subcontrarias nomināt:
quaſi ſub contrariis ipſis conſtitutas,aſſectatricesq́; illarū.Nam cū uera altera eſt uniuerſaliū,uerax
tunc & ſubdita illi particularis eſt ꝓpoſitio:ut quę ceu pars eius eſt;atq; ipſius ambitu cōtinetur.

icirco

icc irco Affirmationes quoq;,particularem,uniuerſalemq́,,ſimiliter & Negationes uocant Subalter A
nas.Particulares igitur ne oppoſitę quidem inter ſe eſſe proprie dicentur.nam quæ ſpecies iis op/
poſitorum conueniet? Quod ſi cõtradictorię his oppoſitas quęras,particulares uniuerſalibus cum
qualitatis oppoſitione contradicentes inuenies:hoc eſt uniuerſali Affirmationi particularem Nega
tionem:& uniuerſali Negationi particularem Affirmationem.Quocirca quæ in deſcripta inferius
tabella ſitum diametricum inter ſe obtinent angulorum præfinitę propoſitiones,eę ſibiinuicẽ con
tradicunt.ſiquidem hę uerum & falſum perpetuo diuidunt:neq; id ab re.Nam Contrariæ & Sub
contrariæ quaſi differentes idem retinent quantum.Subalternæ quanto diſſentientes eodem qua/
li præditę ſunt.Hæ uero ambobus pugnantes abſolutam perfectamq́; inter ſe habent differentiam.
quo fit ut eę ſimul falſæ,aut ueræ eſſe nequaquã poſſint.Namq; in materia neceſſaria uerum aſſe/ B
rentibus Affirmationibus falſas Negationes eſſe,contra uero in impoſſibili, ex ſupra dictis perſpi/
cuum eſt.in contingente autem mentiente uniuerſali Affirmatione,particularis negatio,ut quæ il
li contradicit,uera eſt. uniuerſaliq́; fallente negatione,particularis affirmatio,uelut contradicens il/
li,uerum fatetur.ideo ſimul illis mentientibus,hæ ſimul uerum pronunciant.

PROPOSITIONVM TABELLA.

C

D

Singulares, Socrates ambulat, Socrates non ambulat.Impræfinitæ,homo ambulat:homo non ambulat:quæ & vniuerſales non uniuerſaliter dicũtur. omnis autem homo ambulat, nullus homo ambulat,cum aſcititia præfinitione omnis & nullus , uniuerſales ut uniuerſales.

Quoniam uero imperitiores perturbare in impoſſibili materia conſueuit particularis Negatio,
quæ ſimul mendax eſſe cum uniuerſali uidetur Affirmatione:ceu cum dicimus/nõ omnis homo
pẽnatus/:eo quia,ſed/quidam eſt,quidam non eſt/præfinitio/nõ omnis/ſecum inferre uideatur,id
quod in impoſſibilibus falſum plane eſt,conuenit de his quoq; diſſerere.Itaq; ex iis quæ ſupra de
/non omnis/præfinitione prodidimus,licet quęſtionis ſolutionem prompte explicare.Dicimus enĩ E
/non omnis/ipſum per ſe dũtaxat ſumendum eſſe ut uim propriam obtinens qua /omnis/præfini/
tionem tollit:nec aliud ſecum quicquã adducit.Ergo in quibus rebus mentiri/ omnis/uidetur, in
iis uerum aſſerit/non omnis.Quãobrem & in propoſitis,quoniam falſus eſt qui/omnis homo,in/
quit,pẽnatus/is qui/non omnis pẽnatus/dicit/uerus erit.nam aut omnis,aut non omnis.ſed omnis
falſum eſt.ergo uerum nõ omnis.Vt aũt plenius illorum difficultati occurramus,dicendũ eſt,par/
ticularem Negationem ſimili cum particulari Affirmatione,ꝙ quidem ad particulare ipſum atti/
net,facultate eſſe præditam.Quapropter quo mõ particeps ueritatis particularis Affirmatio fue/
rit,ſeu tãquã particulari perpetuo Negationi,ſeu minus concurrat,eodem uidelicet pacto & parti/
cularis erit Negatio.Quandoquidem igitur habitibus quibuſdã Affirmatiões,Negationes priua/
tionibus proportione reſpondent,notiores autem habitus ſunt priuationibus,ab Affirmatiõe ut/

F pote cognitiore, de Negatione ipſa contemplandum eſt. Itaq; uniuerſalis Affirmatio cum uerax in
materia ſola neceſſaria ſit, ueram in duabus materiis particularem Affirmationẽ cernimus, hac ni/
mirum, ac contingente: non eodem tamen in utraq; modo: ſed propter ſeſe ita in cõtingente, ut ali
cui competat ſubiecto prædicatum, nõnulli non competat: quãdo & particularis certe Affirmatio
particulari concurrit Negationi: ab uniuerſali autem Affirmatione diſſidet. in neceſſaria uero non
ſua cauſa: ſed propter uniuerſalem: ideo nec tunc illi cum particulari Negatione conuenit. nam/ali/
quis homo animal/propter uniuerſale/omnis/uerum eſt: nõ uerum tamen eſt &/non omnis/: quẽ
admodum in impoſſibili propter uniuerſalem Affirmationem quæ per ſe totam mendax eſt, par/
ticularis quoq; falſa eſt Affirmatio: ut quãdo dicimus/quidam homo pẽnatus/. neq; enim propter
ſeipſam falſa ipſa eſt. Eadem igitur ratione cum & uniuerſalis uera Negatio ſit in materia ſola im/
poſſibili, ueram Negationem eſſe particularem neceſſe eſt in duabus materiis, contingente ac neq;
G cognata, neq; prorſus aliena (quare propter ſeipſam quoq; uera erit, particulariq; cõſentit Affirma
tioni: ab uniuerſali autem Negatione diſcrepabit.) præterea & in impoſſibili materia: in qua cũ uni
uerſali erit Negatione: quaſi ueram prædicationem illius obtineat beneficio: à particulari autẽ Af/
firmatione dirimetur. His itaq; explicandis longiorem moram traximus q̃ rei dignitas poſtularet.
In ſumma autem ea dicere experiamur quæ de negatiuis ipſis præfinitiõibus, cum profundiorem
habeant contemplationem, Porphyrius Philoſophus tradit: addentes nimirum & ipſi ſiquid uale
mus cõmentando: quo planius de iis præcipiatur. Quęſierit enim quiſpiam quo pacto cum Nega
tiones ex pręfinitis conficimus Affirmationibus, non pręducatis negatiuas, ut ſupra cẽſebamus, par
ticulas, ſed pręfinitionibus ipſis conſtruamus: quę partes perhibẽtur ſubiectorum: non quidẽ eo/
rum qui per ſeſe dicuntur: ſed qui ab ipſis uelut formam ſunt adepti: prædicantur autẽ nullo mo
do: ſi eſt id quidem Subiectum de quo inſtituitur oratio: Pręducatum quod fertur de illo: pronũ/
ciemusq; de omni homine animal eſſe: haud uero omnem hominem omne eſſe animal. quandoq/
dem hoc tũ falſum eſt, tum fieri negt. paulopoſt uero & album eſſe de quopiam homine demon/
ſtrabitur: non ipſum tamen album, aliquem eſſe hominem. Quomodo ergo non huius eſſe Affir
H mationis/omnis homo ambulat/negationem illam/omnis homo non ambulat/ſed hãc/non omnis
ambulat/dicamus/& huius/aliquis ambulat/non illam/aliquis non ambulat/ſed hanc: nullus ambu
lat: atq; ipſum hoc/nullus/uel magis quod Græci οὐδεὶς uocant, quam uim habeat declarandũ eſt.
Quęſtiõis igiť occurrẽtes pricipio potiori ꝓpoſitionis ubiq; parti ut Negationem conficiamus ꝑ
eas quas ſupra attulimus regulas admoueri dicemus oportere negatiuas particulas. Itaq; cũ in ſin/
gularibus impræfinitisq; propoſitionibus præſtantius ſubiecto prædicatum cernamus, nec eo qc/
quam magis primarium in eiuſmodi propoſitionibus inueniamus, negatiuam merito illi particu/
lam adhibuimus. In præfinitis autem cardo eſt & caput præfinitio. quo fit ut inde etiam præfinita
propoſitio nominetur. Etenim tãetſi conſtruuntur ſubiectis præfinitiones, parteſq; eorum, uti di/
ximus, fiunt, attingunt tamen quodam pacto & prędicata: atq; uni ne, an omnibus eorum inſit prę/
dicatum declarant quæ ſubiecto cõphenduntur. Quoniam uero non addito numero pluribus
I ineſſe, non autem omnibus definire nequaquam licet, eapropter negatiua iure his particula iun/
gitur. & quæ fiunt hoc modo Inficiationes, Affirmationibus contradictorie ſunt oppoſitæ. Illã ue/
ro prædicato coniungẽtium, quæ in uniuerſali id facit Affirmatione eãdem uniuerſali Negationi
facultatem obtinet. nam/omnis non ambulat/ idẽ ſignificat/ ac nullus ambulat/. quę in particulari,
particulari Negationi, quid eni aliud/aliquis non ambulat/deſignat q̃ nõ oẽm ambulare? quãobrẽ
in hac quæ fiunt utroq; modo Negationes mutuo concurrũt. itaq; exploratum eſt, compoſitã/nõ
omnis/præfinitionem eſſe ex/omnis/& tollente ipſam particula. At οὐδεὶς Græcis. i. nullus unde or
tum putabimus? nam/οὐχὶ τὶς/ hoc eſt non aliquis Negationẽ eſſe oportebat: quæ negatiuam parti
culam/aliquis/præfinitioni anteponit. An dicendum, ſi ita proferebatur, nihil finitum certumq; fu/
iſſe in quantitate ſignificaturam. quippe & nullo ambulante, & ambulantibus pluribus uerum eſt
K hoc/non aliquis ambulat.. apertiuſq; hæc propoſitioni adhuc illi/οὐχὶ τὶς. i. non aliquis ambulat/
accidiſſent, q̃ illi quæ/οὐχ εἷς. i. non unus/ab οὐχὶ εἷς per ſynaloephen ſeu collinitionem facit. Cũ igi/
tur neq; omnibus uolunt, neq; pluribus, non autem omnibus, ac ne uni quidem eorum quæ ſub
uniuerſali ſubiecto cõphenduntur ineſſe ꝑdicatum oſtendere, οὐδεὶς dicunt: quod ex tribus par/
tibus orationis compoſitum eſt, οὐ negatiua particula, δὲ coniunctione ſiue ad id quod eſt ne/
q; omnes neq; plures ſit: ſiue, ut Porphyrius Philoſophus cenſet, ad cautionẽ copulet diſtinctio/
nemq; ambiguitatis accepta: & præterea εἷς numerali nomine: quod etiam inflecti uidemus: dici/
musq; οὐδενὸς. i. nullo ambulante. ac per trium generũ uariamus differentias/οὐδεμία. i. nulla ambu/
lat: &

lat:& οὐδὲν.i.nullum ambulat.οὐδεὶς ergo à ἐκ coniunctione per duarum colliſionem uocaliũ factũ A
eſt in his dictionibus οὐδὲ εἷς concurrentium.perindeq́, ſe habet atq; illud, μηδ' ὅντινα γαστέρι μήτηρ.i. "
nec quem utero mater:& ἀποκρινομένου τουτέστιν οὐδὲ γρῦ hoc eſt nec quidquã omnino reſpondẽte. "
οὐδεὶς uero quod etiam nullus ſignificat,à τὶς per harum ſynalœphen/οὔτις/ dictum eſt uocũ. Sed
quomõ τὶς dicente Affirmatione,in Negatione quæ illam tollit,non οὔτις.i. non aliquis,uerũ οὐδεὶς
Græci pronunciant? An propterea dicemus φ εἷς latius q̃ τὶς capitur,ſi ſimpliciter ſpectetur. Nã
cum ſubiecto iungi τὶς,quo pacto & aliæ præfinitiones ſingulę,perpetuo uelit,eo quoniam ſigni
ficent ipſæ quomõ ſeſe habeant ſubiecto cõphenſa,ut prædicato impertiantur,aut ſecus, accipiẽ
quidem & hoc modo εἷς in uerſu illo,εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνήρ.i.Vnus uir princeps aliquis: & in illo εἷς "
βασιλεὺς ἔστω,hoc eſt unus Rex eſto.ſumitur uero & ut prædicatum, non in iis ſolum quæ unica "
appellantur,ceu cum/ſol unus eſt/,pferimus:uel/unus eſt Mundus/quando & nomẽ/ſolus/illi uel B
actu,uel omnino poteſtate adiungimus,ſed & in ſingulis abſolute iis quæ quouis modo ſunt: ut
ipſorum quoq; multitudo ſubſiſtẽtiam habeat:cum neq; prædicari per ſe præfinitiones ualeant:
neq; aliis rationabiliter prædicatis coniungi:ut ſequens nobis oratio demonſtrabit. Has ob res igiẽ
nomen εἷς,id φ dicebamus,q̃ τὶς latius capimus. Cæterum cum mutuo conueniant,quatenus cõ/
plicantur ſubiectis,non ſingularibus,quorum nulla pars eſt,ſed quibus prædicari de pluribus na/
tura eſt inſitũ, tunc quoq; nõnihil inter ſe habere diſcriminis uidentur. Nam quoniam ex multis
quodlibet,& totum quiddam eſt,& eius ueluti pars quod de ipſis prædicatur cõmuniter,ſi ceu to
tum quid ſit,quãuis indiuiduum dicas ab iiſdem ſpecie ex aduerſo diſtinctũ,unius ad ea comple/
xionem recipit.ſin tanquã pars ipſius cõis quodam pacto exiſtat,cuiuſquã.quapropter nec cõtra/
dicere in iis licet quæ tota dũtaxat ſunt:eamq; ratione hac/unum/ad/aliquid/in particularibus quã
& ſingularis Græcis articulus ad/omnis/in uniuerſalibus differẽtiã obtinet. Nã &/ho anthropos.i.
hõ aial/&/oĩs homo animal/dixerint. habet enim articulus uim uniuerſalis pręfinitionis: ut ad cal/ C
cem libri edocebimur. Sed articulus uniuerſalis ſubiecti unioni conuenit,quo fit ut tum unicorũ
tum indiuiduorũ ſingulis coniũgatur.aiunt enim ὁ ἥλιος καὶ Σωκράτης idest Sol & Socrates.quãdoq;
uero & in eo φ inter cognata præcellit;ceu cum ὁ ποιητὴς dicũt uel ὁ ῥήτωρ,hoc eſt Poeta uel Orator.
/omnis/autem illorum congruit multitudini quę ſub ipſum conferuntur. Ergo cum nomẽ εἷς ue
lut prędicatum tollũt,tũc non ipſi,ſed uerbo/eſt/negatiuã nectunt particulam: quod & actu oĩno
in eiuſmodi propoſitione exprimitur:aptumq́; eſt natura prædicatum ſubiecto copulare. Affirma
tionis enim uerbi cauſa dicentis/hic lapis unus eſt/dicet negatio/hic lapis nõ eſt unus/. Quando au
tem εἷς uelut ſubiecto applicitum aut τὶς ſummouent,Negationem facientes particulari contradi/
centem Affirmationi οὐδεὶς dicunt,uel οὔτις. uerum cum οὐδεὶς proferunt, non quaſi τὶς præfini/
tioni,ſed tanq̃ εἷς nomini occurrunt.ac deuitata οὐχ εἷς dictione,uelut ambigua,& οὐδ' εἷς, ut quę pter
ambiguitatem quoq; male ſonet,οὐδεὶς uel οὔτις pronunciant. τὶς autem præfinitioni occurrere tũc D
proprie uidentur,cum οὔτις dicunt:non poſito/ſcilicet ſuper τις acuto accentu(.non enim gręca cõ
ſuetudo huiuſmodi pnunciationem nouit).ſed ſuper οὐ negatione;quale eſt illud οὔτις ἐμεῦ ζῶντος.i.
Me quiſq̃ haud uiuente:& Μήτις νῦν ἐνάρων idest Nequis nunc ſpolia.ſed hoc poeticæ,οὐδεὶς autem
cõmuni uſui familiarius eſt. Hæc habuimus quæ de pæfinitis propoſitionibus diceremus. Quonã
autem pacto ſeſe imp̃finitę ad contradicendũ habeant, aut ſecus,hoc eſt an præfinitarum nõnullis
idem ualeant,per ea quæ ſequunẽ ſimul cum Ariſtotele progredientes explorabimus. Ad hęc igiẽ
ipſa Auctoris uerba inſpiciamus:quibus cum ꝓditam à ſubiecto diuiſionem nobis tradiderit pro/
poſitionũ,diſcreuerítq́; ab uniuerſalibus ſingularia,id eſſe inquit VNIVERSALE QVOD PRÆ
DICARI DE PLVRIBVS EST NATVRA IDONEVM: uſia nimirum ab iis quæ de pluribus
prędicantur æquiuoce eo ſecernẽs φ prædicari de pluribus natura comparata ſint. hoc aũt eſt non E
lege quapiam ac poſitione,quẽadmodum Aiax & Alexander,ſed φ unam indicet naturam: quę cũ
in quolibet ſit ex pluribus,facit ut & illam ſignificans nomen de ipſis prædicetur. Omnino autem
de uocibus differẽs,diuiſionem rerum facit propterea, quoniã Philoſophis non de uocibus potiſ/
ſimum, ut Oratoribus Grãmaticiſq́;, uelut ſupra quoq; docuimus, ſed rerum comprehenſionis
gratia agitur. Species itaq; propoſitionum cũ in uniuerſales ac ſingulares abſumpſerit,diuiſionem
addit uſium in ulẽs quę ut ulẽs ſiue uniuerſaliter uocantur,atq; imp̃finitas.nam de particularibus
poſthac meminerit. In his autem uniuerſales in uniuerſalibus Enunciationes contrarias eſſe ait:iis
ſcilicet de cauſis quas recenſuimus. quæ uero ſunt uniuerſales,non autem uniuerſaliter,hoc eſt im
præfinitas,contrarias quidẽ non eſſe illas: ut tamen contraria ſint quę ab iis ſignificantur fieri poſſe
nonnũquã. Quod igitur uniuerſales non uniuerſaliter imp̃finitas ipſas nominet,exempla etiã quæ

F affert id plane indicant/homo albus eſt/&/homo albus nõ eſt/.eas aũt ita appellat,quoniam uniuer
ſali ipſarum ſubiecto non ſunt uniuerſales p̃finitiones attributæ. quod etſi in particularibus poteſt
congruere,habent tamen illę quoddã peculiare particulares ipſas præfinitiones:à quibus nomen
quoq; ſibi uẽdicãt.Quomodo autẽ non eſſe cõtrarię dicantur,ſed contraria quandoq; ſignificare,
hoc Explanatoribus non parum iam exhibuit negocii. Fortaſſis autem ipſis auctoris uerbis cõſen/
taneum fuerit,ſi uelle quidem Ariſtotelẽ ſimul ueras inter ſe eſſe imp̃finitas ꝓpoſitiones dicamus:
ut ex ſequentibus erit perſpicuum.atq; ob id non eſſe contrarias eas merito affirmare:haud enim
contrarium eſt,mutuo ſimul eſſe illas:uerum quoniam fieri poteſt aliquando ut ex Negatione il/
la quæ in affirmatione contrarii uera eſt,ſuſpicentur nõnulli contrarias iũc propoſitiones has,ceu
G contraria quædam ſignificantes,appellari oportere,propterea cauſam ſic opinantibus adiicere para
logiſmi impoſtricisue ratiocinationis:eademq; iis pronunciare quæ in poſtremo libri theoremate
dicentur.Contrarias igitur eo definitas eſſe opiniones putare,quoniam ſunt cõtrariorum, falſum
” eſt.Quæ enim bonum eſſe bonum,& malum eſſe malum arbitratur,eadem fortaſſe erit & uera:ſi
” ue plures ſint,ſiue una.At hæc ſunt contraria.uerum non eo ꝙ ſint contrariorum:ſed magis ꝙ cõ
” trario ſeſe habeant modo.Nullo igitur pacto conuenire impræfinitis cõtrariarũ nomen,plane Ari/
ſtoteles pronunciauit his uerbis Quãdo autem contraria eſſe quæ indicant poſſint,bene Porphy/
rius explicauit Philoſophus.Non enim ei ſemper quod affirmatur cõtrarium quidpiam eſt inqt.
neq; dici ſemper uera eſſe de eo poteſt negatio quod eſt affirmatę rei contrarium:ſed de contrario
quandoq;:interdum de priuatione:aliquando de horum neutro:uerum tollere id ſolum ꝙ affir/
matio prodidit.Par enim eſt impari,& nigrum albo contrarium:ueraq; de iis fiunt non impar &
non album:contrariis Negationes ex neceſſitate comitantibus iis quæ carere medio dicuntur:con/
tingenter autem medio prędıtis.At huic rei/uidere/ oppoſita priuatio eſt uel actionis:ut non in eo
qui captus eſt oculis,ſed dormiente:aut cõniuente.uel facultatis:ut in cæco:quæ per id ſignifican/
tur quod eſt/non uidere/.Nõnunq̃ uero & quod productricem nondum actus poteſtatem acce
H pit,actus inficiatione indicamus:ut in catulo recens edito,& quod capax neutiquã eſt facultatis:ut
in ligno.nam non cernere & lignum dicimus.ac nullo ſane horum id quod à negatiõe ſignificatur
dixeris eſſe affirmationi contrarium:uerum modo priuationem:modo autem non priuationẽ,ſed
diuerſitatem dũtaxat.At uero animali aliiue ſubſtantiæ neq; ut contrarium,neq; ut id genus pri/
uationem opponi quidquã unquã inuenias:nec quanto definito:aut figuræ:neq; actibus iis quæ
non ſecũdum aliquod contrarium fiũt.Rei enim/ calefacere/contrarium eſt/frigefacere/:ſiquidem
eſt & calido frigidum.haud uero contrarium huic fuerit rei quę eſt / ĩtelligere/uel/ambulare/.Itaq;
hac de cauſa quod negatione ſignificatur,ei quãdoq; cõtrarium eſſe ait quod affirmatio declarat:
cum ipſę nullo modo inter ſe contrariæ ſint propoſitiões Hoc autem in ſolis imp̃finitis iure anno/
tauit:tum ꝓpterea ꝙ uniuerſalium ſolæ hæ propoſitionũ affirmationes negationesq; habẽt quæ
penes prædicatos ſolos terminos,non penes præfinitiões aliquas fiunt.à quibus,uel ſi per ſeipſę af/
I firmatiue ac negatiue capiantur,ut/omnis,non omnis,aliquis,nullus/rerum ſignificari contrarieta/
tem ne ſuſpicari quidem aliquis poſſit. id ꝙ faciunt prædicati:ac tunc maxime cum in medio exp/
tibus contrariis Affirmationem ac Negationem conficimus.Eſt enim,ut ſæpe cõmonuimus,præfi
nitionum,ſolam multitudinis eorum differentiam ſignificare quæ ſubiecto comp̃hendunt:quaſi
partem obtinentium prædicati qui in propoſitione eſt,aut non obtinentium tum quoniam ea,p/
ſpicua ſunt quæ in aliarum oppoſitionibus accidunt:Vniuerſales exempli cauſa ut uniuerſales ſi/
mul mẽtiri:proinde eſſe contrarias.Particulares ſimul uerum aſſerere:nec nomen cõpetere illis cõ
trariorum quẽquã arbitrari.Angulares ex diametro,Singularesq; uerũ ac falſum diuidere. At in
impræfinitis,quoniam neq; ſingularis,ac finitus ſubiectus is eſt,neq; aliqua illi præfinitio adhęret,
manifeſtus haud admodum eſt earũ oppoſitionis modus,ſed quiſquã uelut contrarias quoq; op/
poſitas interdum eas eſſe putauerit.ſignificariq; hoc aſſeuerat Aphrodiſieſis interpres uerbis illis
K TAMETSI QVÆ INDICANTVR CONTRARIA QVANDOQVE ESSE POSSVNT. cũ
tamen clamet in ſequentibus Ariſtoteles parem ipſis cum particularibus facultatem adeſſe. Parti/
culares autem cum ſeſe ad contrarias ex diametro habeant iuxta ipſum hoc Ariſtotelis placitũ,qd
eſt ſimul eas in quadam materia hoc eſt contingente uerum fateri,alius qſquã contradicere quoq;
impræfinitas ſibiinuicem exiſtimauerit:ſed uelut alteri ſimiliter angularium contradictioni quæ
eſt aliquis & nullus.Has ob res igitur ſignificauit hoc ſolum propoſitis uerbis Ariſtoteles ęquum
non eſſe contrarias eas appellare:licet contrariarum rerum quãdoq; indices fiant.pergẽs uero & ſi/
mul ueras eſſe,nõ autem contradicere,rationibus aſſerere tẽtabit.Cæterum cum cauſam aſſigna/

uerit cur impræfinitæ,uniuerſales non uniuerſaliter nominẽtur,quoniam ſcilicet de ſubiectis uni/ A
uerſalibus non uniuerſaliter pronũciant:cum non ipſis coniungant uniuerſales præfinitiones quę
loqui uniuerſali nos de uniuerſalibus faciunt,huius rurſus ipſius cauſam docet,nẽpe cur uniuer/
ſales præfinitiones auctores id genus fiant enunciationum.uelutq; in affirmatiua quæ eſt/omnis/ꝑ/
ceptionem cõficit:quaſi & in/nullus/eædem rationes conueniant.Quænam hæc igitur cauſa eſt?
quoniam NOMEN inquit /OMNIS /NON VNIVERSALE IPSVM SIGNIFICAT: SED
VNIVERSALITER INESSE. hoc eſt non ipſam ſignificat uniuerſalis ſpeciei,uelut hominis,na
turam.Species enim cum una ex ſua ipſius natura exiſtat,cõphendere unireq; perhibetur perpe
tuæ indiuiduorum generationis infinitudinem./omnis/uero præfinionem quomodo de uno dici
poſſe cõcedas?/Omnis/ ergo non ipſum ſignificat uniuerſale:ſed uniuerſaliter ineſſe.id eſt,ſed prę B
dicatum à nobis dici de cõphenſis omnibus ſub ſpecie indiuiduis affirmari.

In prædicato vero vniuerſali uerum non eſt uniuerſaliter prædicare.quippe nulla erit affirma II
tio in qua de vniuerſali prædicato vniuerſalis nota prædicetur: vt/omnis homo eſt omne animal/.

Quærit his uerbis Ariſtoteles an quemadmodum affirmatiua ſubiecto addita præfinitio ſpẽm
aliam effecit propoſitionum,ita propoſitionem quoq; excudere aliam poſſit ꝑdicato adiuncta. De/
cernit autem ne exiſtere quidem eiuſmodi poſſe Affirmationem:ut eam quę/omnis homo,inquit,
omne animal eſt/.propterea quoniam qui hoc dicit,hominum quẽlibet particulariũ omne animal
eſſe ait:& equum,& bouem,& reliqua omnia:quàobrem neq; fieri ut uerus is ſit qui ita pronũcia
uerit.Iure igitur ne talem fieri quidem poſſe Affirmationem putat:idq; per nominis huius/uera/
defectum prodit.quippe nulla uera erit Affirmatio,in qua de uniuerſali prædicato uniuerſalis no C
ta prædicetur:hoc eſt in qua uniuerſali prædicato coniungi uniuerſalem præfinitionẽ liceat: atq;
hominem dicere,de quo omni,quod inquit/uniuerſali/prædicatur animal,non ſimpliciter eẽ ani/
mal,ſed omne animal.Eam ob rem itaq; ne exiſtere quidem id genus affirmationem aſſerit:ut quę
ueritatem nõ unquã aſſequatur:quandoquidem eſt hęc quoq; affirmatio:ſed falſa ſemper:atq; ob
id aſpernanda:nulliq; prorſus uſui ad ratiocinandi rationem ac uiam.ſiquidem præter naturã ſeſe
perpetuo habet:neq; ullum poteſt ad inuentionem ueritatis uſum afferre:id quod finis eſt logicæ
facultatis.Porro cum plures queant propoſitiones ex diu erſo præfinitionum tum ad ſubiectũ ter
minum propoſitionis,tum ad prædicatum complexu fieri,iure hanc ſolam protulit: atq; ex recte
uocatis propoſitionibus illam expũxit quæ/omnis/præfinitionem utriq; termino coniungit.id qđ
in primo quoq; Reſolutoriorum uolumine capitis illius principio quo de facultate agitur propo
ſitionum explicat.Nam de propoſitionum differens uniuerſalium delectu in quibus conſequens "
omni ſubiecto prædicatum eſt,ſubdidit,Ipſum autem conſequens non totum ſequi intelligendũ "
eſt:homini inquam omne animal uerbi gratia,uel muſicæ omnem ſcientiam:ſed ſimpliciter tantũ D
ſequi quo etiam modo proponimus.etenim inutile alterum eſt,nec fieri poteſt:ut oẽm hoẽm oẽ
aĩal eſſe:uel iuſtitiam omne bonum.Et uero in priore de Demõſtratione cum in ſyllogiſmis uẽs "
affirmatiuas concluſiones colligentibus & maius extremũ de omni medio,& hoc rurſus de omni "
minore prædicari dixiſſet,hoc eſt in utraq; ſyllogiſmũ complentiũ propoſitionũ de proprio ſubie/
cto omni prędicatum appellari,ſubiecit,prædicatum autem non oẽ dicitur.Quod igitur iure hanc
ſolam ubiq; uelut inutilem dãnet,diſcere licebit,ſi,cum quatuor ſint,uti deinceps oſtẽdemus,quæ
perpetuo mentiuntur propoſitiones,duę affirmatiuæ,duę negatiuæ,quædam uniuerſales,quædã
particulares,per unam cęteris tum quãtitate,tum qualitate,digniorem,quæ,ut intelligemus,ſemꝑ
mentiendi occaſionem tribus etiam reliqs prębet,alias quoq; ſimili huic ratiõe peccãtes animaduer
tamus ex propoſitionum quę congrue proferuntur catalogo delere uoluiſſe. Nam ſi artificialem
quoq; harum rationẽ exacte ſcrutari oporteat,ac de ipſis quod uidetur cõmemorare,ſedecim inue E
niemus propoſitiones ex pręfinitionum ſecundum utrũq; propoſitionis terminum diſtributione
fieri.Siquidem cũ q̃tuor eæ ſint,atq; una quæuis earum ſubiecto cohęreat,accidit quatuor propo/
ſitionum à prædicato ſingulis præfinitionibus iuncto ſpecies effici. Sit ergo prima ꝑfinitio/omnis/
ſubiecto conſtructa.atq; ſi pręfinitionem etiam quàpiam nectere predicato uelimus,aut/omnis hõ
omne animal/dicemus:aut/omnis homo nullus lapis/aut/omnis homo aliquod animal/aut oĩs hõ
non omne animal/. Ac cõſtat ſane trium reliquarum præter ſublatam ab Ariſtotele ueras eſſe ſin/
gulas.Sed conſtruaẽ præfinitio/nullus/ſubiecto.rurſus ergo dicemus/uel/nullus homo oẽ animal/
uel/nullus homo nullum animal/uel/nullus homo quidam lapis/uel/nullus hõ non omne animal/

F Conſpicuumq; eſt utráq; earum quæ uniuerſalem quápiam præfinitionem prædicato coniungit
ucrá eſſe. quoniam ſcilicet quoddá animal eſt homo: quoddam non eſt. quocirca quoniá eſt quod/
dam animal, non poteſt nullum eſſe. ac uera propoſitio eſt illa quæ/nullus homo, inquit, eſt nullú
animal/. quoniá uero non eſt, omne eſſe non poteſt. & uera eſt propoſitio quę/nullus homo omne
animal eſt/pronunciat. Vera aút & ea eſt in impoſſibili materia quæ particularem affirmatiuá præ/
finitionem prædicato accómodat: ut quæ dicit/nullus hõ quidam lapis/. ſola eni falſa núquá non
eſt ea quæ particularem negatiuam præfinitionem prædicato copulat, ſubiecto præfinitionem ne/
gatiuá uniuerſalé obtinente: ut/nullus homo non omne animal/uel non omnis lapis/uel/non omne
album/. Nam quoniam ea falſa ſemper eſt quæ/omnis/pręfinitionem utriq; cõplicat termino, patet
G ueram ſemper eam eſſe quæ cauſam mendacii ſummouet, hoc eſt uniuerſalem affirmatiuam præ/
finitionem prędicato cõiunctam: ut quæ/omnis homo nõ omne animal/dicit. quare huic cõtraria,
quæ/nullus, inquit, homo non omne animal eſt/falſa perpetuo erit. quippe fieri neqt ut uerę ſimul
contrarię ſint. At/aliquis/rurſus pręfinitio ſubiecto applicet. aut ergo/aliquis homo omne animal/
pronunciabimus: ac ſemp falſa hæc eſt, eam ob cauſam, qua uniuerſalior hac quoq; /omnis homo
omne animal/perpetuo mentitur. quáobrem & hæc ſemper, cum ab illa compręhendatur, ſitq; ipſi
conſequens, falſa erit. uel/aliquis homo nullus lapis/uel /aliquis homo aliquod animal/uel /aliquis
homo non omne animal/. atq; hæ omnes uerę. Supereſt/non omnis/pręfinitio ſubiecto copulanda.
Rurſus ergo dicemus/uel/non omnis homo omne animal/: & hęc uera eſt ſemper: ceu ſemper falſę
illi contradicés/omnis homo omne animal/. uel/non omnis homo nullum animal/. atq; hæc rurſus
uera eſt in neceſſaria contingentiq; materia. quoniam ſcilicet falſa in his eſt quæ huic cõtradicit: ea
eſt omnis homo nullum animal/aut nullum album/. uel/non omnis homo quidam lapis/. cõſtatq;
& hanc in materia ueram eſſe impoſſibili. quoniam falſa in hac eſt quæ illi contradicit, nimirú hæc/
omnis homo quidam lapis/. uel, q; reliquum eſt/non omnis homo non oé animal/. atq; hanc rurſus
nunq̃ non falſam eſſe contingit: ut quæ ſemper ueram hanc tollat/omnis homo nõ omne animal/.
cauſam uero cur uerum hæc perénitcr prodat, iam prædiximus: nempe quoniam uniuerſalé affir/
H matiuam præfinitioné tollit male ab ea quæ/omnis homo omne animal/dicit pręđicato cõmiſſam:
neq; ut uera illa ſit, in neceſſaria quoq; permittenté materia, in q̃ ſubiecto p̃dicatum neceſſe eſt cõ/
petat. Itaq; cum ſedecim propoſitiones percéſuerimus, quatuor perpetuo mentientes inuenimus:
totidem ſemper ueras: reliquas & uerú & falſum nunciare in alia atq; alia poſſe materia. atq; in ſem/
per falſis Affirmationes duas: eo conuenientes quatenus/omnis/pręfinitioné prædicato cõnectunt:
differentes uero ſubiecto coniunctis affirmatiuis p̃finitionibus. eę ſunt/omnis homo omne animal/
&/quidam homo omne animal/. duas quoq; conſortes Negationes/non omnis/præfinitione pręđi/
cato adhibenda. diſſentientes negatiuis pręfinitionibus ſubiecto applicitis: nimirum has/nullus hõ
non omne animal/&/non omnis homo nõ omne animal/. In ſemper autem ueris duas rurſus Affir
mationes, quæ ſemper falſis contradicunt Negationibus/ omnis homo non omne animal/&/qui/
dam homo non omne animal/uel/non omnis lapis/uel/non omne albú/. Negationes duas, quę ſem/
I per falſis Affirmationibus contradicút/ nullus homo omne animal/&/non omnis homo omne aĩal/
uel/omnis lapis/uel/omne album/. Cæterę omnes, uti dicebamus, & ueræ & falſæ in alia atq; alia ma
teria depręhenduntur. itaq; ex iis quæ affirmatiuarum alteram præfinitionum ſubiecto adhibent,
prædicato autem particularé affirmatiuam dútaxat, particularis in neceſſaria ac contingéti materia
uera, uniuerſalis in ſola neceſſaria inuenitur. quippe in hac ſola competere uniuerſis prædicatum
poteſt ſubiecto compręhenſis indiuiduis. in reliquis ſcilicet mentientes. eodemq;, in cæteris modo.
Verum, quod inſpicere ab initio p̃poſueramus, quá ob cauſam, cum plures ſint quæ perpetuo mé
tiuntur propoſitiones, ſolam reprobauit eam Ariſtoteles quæ uniuerſalem affirmatiuam præfini/
tionem utriq; termino cõnectit? An in cæteris particularem Affirmationem quæ/quidam homo,
inquit, eſt omne animal/perpetuo mentiri propterea plane cernebat q; ab uniuerſali contineretur.
K Negationes autem conſentire affirmationibus, quaſi per addictas ſubiecto pręfinitiones, quæ nega
tiuę quoq; ipſæ ſunt, particularé negatiuam tollerét prædicato cõiunctam. Sic nãq; uſu uenit ut, ſi
negatiua particula utraq; ab altera tollatur, propoſitio rurſus in priſtinam Affirmationé deueniat.
Quid enim intereſt/omnis homo omne eſt animal/an/non omnis homo eſt non omne animal/pro
feras? poteſtate enim uidelicet/omnis homo nequaq̃ non omne animal eſt/dicimus: uel/nequaquã
omnis homo nõ omne eſt animal/ſed/omnis homo omne animal eſt/: atq; utriq; illá inferimus quę
à principio fuerat/omnis homo eſt omne animal/. Vel rurſus qd intereſt homo quidam omne aĩal
eſt/dicere, an/nullus eſt homo nõ omne animal/? /hominem enim facultate iterum nequaquã non
omne

omne animal eſſe pronunciamus:uel nequaquá nullum hominem omne animal eſſe:inferimusq́; A
hominem quẽdam omne eſſe animal. Proinde dictas quoq; Negationes licet ueris illis ſemper pro/
poſitionibus refragantes uidere quibuſcum falſæ etiam ſemper Affirmationes pugnabant. Nam
ueræ ſemper illi Affirmationi/omnis homo non omne animal/tum hæc/omnis homo omne aial/
ſemper falſa ob prædicatum Affirmatio:tum hæc etiam/non omnis homo non omne animal/pro/
pter ſubiectum repugnat. quo fit ut mutuo concurrant. Cæterum dicẽti/quidam homo nõ omne
animal/tum hæc ſimiliter/quidam homo omne animal/prædicati ratione renititur:tũ hæc quoq;
ſubiecti nomine/nullus homo non omne animal/quáobrem hæ quoq; cõueniunt. Quas ergo cita
uimus Negationes, ſi uim cum Affirmationibus obtinent eandem, qui uniuerſalem ſemper falla/
cem Affirmationem à propoſitionum catalogo ſimulq́; conſequentem illi perpetuo particularem B
Affirmationem ſecreuerit, poteſt is reliquas quoq; his improbandis, hoc eſt duas illas Negationes
quæ, cum dictis conſonent Affirmationibus, mẽdaces & ipſæ perpetuo ſunt, eieciſſe. Eſt enim attẽ/
dendum ſemper falſis ſemper mẽtiendi cauſam à ſola/omnis/præfinitione prædicato cõmiſſa fuiſſe
inuectam. (nãq; in ipſis ineſt omnibus actu, uel poteſtate) eiusq́; ſublatione uerum ſemper prodẽ/
tibus uerum fatendi. quippe omnes quoq; hæ/non omnis/præfinitionem obtinent prędicato adie
ctam, uel actu rurſus, ut quæ in iis Affirmationes ſunt: uel poteſtate: ut Negationes./homo enim
nullus omne animal/. ꝓpterea dictu uerum eſt, quoniá omnis non omne eſt animal. ſimiliter &/nõ
omnis homo omne animal/quoniam & particularis nõ omne eſt animal. Quapropter iure Philo/
ſophus à ſola omnis ꝑfinitione ꝑdicato deuincta reiectitias fieri propoſitiones dicit. Cõſtat autem
etſi absq́; præfinitione ſubiectum capiamus, addito illi apud Græcos articulo, uel ne hoc quidem
addito, idem propoſitionum quæ ſic fiunt cum iis peccatum fore quæ nõ ſine proditis præfinitio
nibus dicuntur. ſimilẽ enim hæc uim obtinebit quæ/ho anthropos. i. homo omne animal/inquit,
huic/omnis homo omne animal/. hæc autem/anthropos hoc eſt homo omne animal/illi/q̃dam ho/
mo omne animal/. Eadem quoq; de cauſa ſi ſingularem ſubiectum aſciſcamus,/omnis/præfinitio/ C
nem tribuere prædicato quod de illo dicitur recuſabimus. Haud enim poteſt qui ſerio ac tãquam
uere loq̃tur/Socrates, dicere, eſt omnis homo/. Atq; nec ut ueræ ſemper aut quandoq; fiant propo
ſitiones, ꝑfinitionem prædicato quápiam Ariſtoteles cenſet addẽdam. Sunt enim omnino ſemp ue
ræ non minus perpetuo mentientibus deuitandæ iis qui prolatas recenſere enũciationes absq; ſu/
peruacua uarietate ſtatuerunt: ceu quæ nec diuerſum quidquã in neceſſaria aut impoſſibili mate/
ria ſignificent: nec nobis conducant ad uerum falſumq́; diſcernendum. Quin nec quæ uiciſſim ad
mittere horum alterum ualent, præfinitionẽ habere aliquam debent prædicato adiunctam. Cũ eni
uim eandem illis obtineat propoſitio ea quæ ſine præfinitione prædicationem facit, cur nõ ſimpli
ciores contexemus loco earum quæ ſuperflua quædam aſſumũt:/ut pro illa/omnis homo quod/
dam animal/uel/omnis homo nõ omne animal/hanc/omnis homo animal eſt:/& illius uice/omnis
homo nullus lapis/hanc/omnis homo lapis non eſt/uel q̃ hac ſimplicior ac ſyncerioris naturæ enũ/ D
ciatur/nullus homo eſt lapis:/Siquidem & quãdo ueterum quoſdam inuenimus qui particularẽ
affirmatiuam præfinitionem addere ꝑdicato uidentur, ut cum Ariſtoteles Animá ipſe Entelecheá
quandam nominat, & Rhetoricen Plato peritiam quandam, dicendum eſt uerbum/quãdam/acce/
ptum eius gratia illic fuiſſe, ut non reciprocare cum ſubiecto prædicatum indicaret: uerum genus
eius eſſe: ac differentiarum quarũdam additione egere, ut ſubiecti finitionẽ conficeret. Sed quomõ
non in ipſis (inquiunt) rebus Ariſtotelis ratio conuincitur, ſi uerum explicamus cum/omnis ho/
mo ſcientię omnis capax eſt/dicimus: uniuerſaliq́; prædicato uniuerſalem præfinitionem copula/
mus:/Ad quod reſpondendum/omnis/præfinitionem non re uera prædicato coniungi. Nam præ/
dicatur id quod fertur de ſubiecto: dicitur autem de hoīe non ſciẽtiam eſſe illum: ſed ſcientiæ capa
cem. Quare ſi/omnis/præfinitione huic uerbo/capax/adhibita, tunc uera eſſe poſſet propoſitio, ue/ E
luti ſi diceremus/oīs homo omne eſt capax ſcientiæ, utiq; ratio coargueretur Ariſtotelis: nunc autẽ
ut uera ſit fieri neutiquá poteſt. Qui eni hoc inq̃t, non aliud quidquá ait, q̃ quẽuis hominem, oẽm
eſſe hoiem: Socratem uerbi cauſa non Socratem ſolum eſſe, ſed & Platonem, & Alcibiadem, & alios
ſingulos. Nam ſi omnis homo ſciæ omne capax eſt, unus autem oīum eſt & Socrates, ergo is quoq;
ſcientiæ capax eſt omne. quáobrem Socrates ipſe, & Plato erit: & Alcibiades: quãdoquidem ſunt &
ii ſcientiæ capaces. niſi enim Socrates ipſe & Plato & Alcibiades una ſit, non erit omne ſcientiæ ad/
huc capax. Ergo uerbum/omnis/non hoc loco præfinitio, ſed pars eſt prædicati. hoc enim ipſũ fer/
tur de homine, ſciẽtiæ eſſe omnis capacem. Enimuero uerbum/omnis/præfinitionem non eſſe præ
dicati, liquet ex eo q̃ huic nobis propoſitioni maiorem aliam propoſitionem nectẽtibus, priorisq́;

F huius prædicatum,ipſum inquã ſcientiæ omnis capax eſſe,alii cuidã quod de ipſo prædicaẽ ſubie/
ctum facientibus,ut concluſionem quãdam ex iis colligamus,uniuerſalem illi,ceu non habẽti,præ
finitionem addimus:uelut ſi/omnis homo,diceremus,omnis eſt capax ſcientię.omne quod ſciẽtiæ
omnis eſt capax,ratiõale eſt.ergo omnis homo rationalis/.Quãq̃ ſi/omnis/uerbum erat pręfinitio,
quid alia nobis præfinitione opus erat?ac quonam pacto licebat duas inter ſe præfinitiones ordine
proferri?Verum nec/omnis/præfinitionem prædicati eſſe poſſe,nec prædicatum ſcientiam, ſed ca/
pax compertum eſt.cui cum earum lege ꝓpoſitionum quæ in prima figura cõficiũtur ſubiectum
in ſecũda fiat propoſitione,alias apud Græcos articulum,alias uniuerſalem ꝑfinitionem addimus.
Vniuerſalem ergo affirmatiuam ꝑfinitionem prædicato adhiberi non oportere,ſiue ſubiecto com/
munius prædicatum ſit,ut in hac/omnis homo omne animal/ſiue etiam illi adęquatum,ut/ omnis
G homo omne riſibile/conſtat ex iis quæ prodidimus.Nã & in adæquatis terminis non abſimilis ab/
ſurditas eſt ꝓpterea,quoniam qui omnem hominem omne riſibile eſſe ait,particularẽ quẽlibet ꝓ/
nunciat hominem eũdem eſſe uniuerſis:Socratem exempli cauſa,quoniam eſt homo,omne eẽ riſi
bile:id autem eſt,Socratem,omnem eſſe hoiem.Hoc igitur uel ex ſuperioribus patet uerbis:in q/
bus/omnis homo omne ſcientiæ capax eſt/dici non poſſe oſtẽdebamus.nam & ſciẽtiæ capax cũ ho
mine exęquatur.Sed quænam eſt cauſa ut ineptum natura prædicatũ ſit præfinitionis/omnis/ad/
ditionem ſuſtinere:cum/nullus/copulari illi poſſe uideatur?An quoniam quod affirmatiue prędi
catur,ſi de ſubiecto dicatur uniuerſaliter,uult ſemper ſubiectum ſiue ut adæquatum uelutq; ipſi
quadrans,ſiue quoq; ut excedens complecti:& uniuerſam pręterea indiuiduorum illorum multi/
tudinem quæ ſubiecto cõphenduntur ſuo ipſius conſortio eam ſibiipſi colligare atq; unire natu
ra aptum eſt.Ergo quod affirmatiue prædicatur ſi cogere uel ea ſtudet quæ natura diſcreta ſunt,
ut quod prius ipſum multo in ſua ipſius ſimplicitate ſpectetur,/omnis/autem uerbum nõ unum
quoddam ſed multitudinem declarat,patet fieri nequaquã poſſe ut ea inter ſe coniũgantur. Nam
" uerbum/omnis/ut ſupra diſſerebat Ariſtoteles,nõ uniuerſale ipſum ſignificat,ſed uniuerſaliter in/
H eſſe.Cum autem ſciũctum id omnino fuerit quod negatiue de ſubiecto prædicaẽ,tunc & de ſubię
cto quæcũq; ſub prædicatum ueniunt inficiari poſſumus:atq;,exempli cauſa/omnis homo nullus
lapis eſt/dicere.Sed infartam propoſitionem inſtipatamq; faciemus: cum dicere ſimplicius liceat
/omnis homo lapis non eſt/atq; eo ſimplicius adhuc/nullus homo eſt lapis/;ne in ſublatione affir/
matiuam præfinitionem aſſumamus.

III *Contradictorie igitur oppoſitam affirmationem negationi inq̃ eam quę vniuerſaliter illi quę nõ
vniuerſaliter eidem ineſſe ſignificat: ut/omnis* Homo *albus,non omnis* Homo *albus:nullus* Homo
I *albus,quidam* Homo *eſt albus/. Contrarie uero, uniuerſalis affirmationem & vniuerſalis negatio
nem:ut/omnis* Homo *iuſtus,nullus* Homo *iuſtus/.Quãobrem vt veræ ſimul hæ ſint fieri nequit:at
ijs oppoſitas licet quandoq; in eodem ſimul eſſe veras: vt/non omnis* Homo *albus, & quidam eſt*
Homo *albus/.*

Propoſitionum præfinitarum oppoſitiones hoc loco tradit nobis Ariſtoteles uniuerſas:tum eas
quæ in deſcripta ſuperius tabella diametricum angulorũ obtinent ſitum:tum uniuerſaliũ uniuer/
ſaliter:tũ earũ etiam uniuerſalium quæ ut particulares appellantur. Atq; angulares quidem,quas
uniuerſales uniuerſaliter nominauit,ut quæ propoſitionum alteram uniuerſaliter habent uniuer/
ſalem,contradictorie inuicem oppoſitas eſſe ait,hoc eſt uerum ſemper ac falſum diuidere,uniuerſa
lem inq̃ affirmationem particulari negationi: negationemq; uniuerſalem particulari affirmationi.
Ipſas uero uniuerſales uniuerſaliter propoſitiones non etiã contradictorie,ſed contrarie mutuo ſe/
K ſe oppugnare propterea,ꝙ mendaces ſimul in materia ſint cõtingente:in qua particulares, quas &
Subcontrarias uocant, uerum ſimul inuicem fateri neceſſe eſt: quoniam tunc uera ex iis utraq; eſt
cum contradictorie ipſi repugnãs uniuerſalis propoſitio mentitur.quo fit ut hæ nullo inter ſe mõ
prælientur. Hęc autem tum ex adiectis à Philoſopho patent exemplis:tum ex iis quę prius nos de
ipſis prodidimus.Cęterum non illud ignorandum,pro antiphaticos in græco exemplari,ideſt cõ/
tradictorie,apophanticos etiam,hoc eſt enunciatiue ſcriptũ inueniri: per hoc nimirum ſignificite,
ut Porphyrius philoſophus inquit,Ariſtotele,qualis affirmationis ad qualem negationẽ oppoſitio
nem cenſeat ſumendam:nempe eius capiendam eſſe quæ uelut enũciatio eſt.Siquidem & finita,ut
ait,uerba affirmationum noie, infinita negationũ uocari conſueuerunt. ac ſuſpicari quis potuiſſet,
niſi aduerbium/enunciatiue/eſſet additum, uerba de id genus uocũ oppoſitione fieri. At ea quę ſe/
quuntur clarũ eſt magis priori ſcripturę conſonare.hac enim rõne & contrariæ dici poterũt enũcia

tiue obluctari:quas ceu modo q̃ ſuperiorũ diuerſo oppoſitas Ariſtoteles confeſtim adiecit. A

Quæ ergo vniuerſalium cõtradictiones vniuerſaliter ſunt,earum veram eſſe alterã aut falſam IIII
neceſſe eſt.Et quæ in ſingularibus habentur:vt/albus Socrates eſt, Socrates non eſt albus/.Quæ
vero in vniuerſalibus,non autem vniuerſaliter,non uera ſemp altera, falſa altera eſt.quippe ſimul
verum eſt dicere, Hominem *eſſe album, & album* Hominem *non eſſe:&* Hominem *eſſe formoſum*
& formoſum nõ eẽ Hoĩem.Nã *ſi deformis,eſt ẽt nõ formoſus:& ſiquid fit,nõ eſt quoq;.*Videri *aũ*
illico propterea poſſit abſurdũ,quod hæc/non eſt albus Homo/*ſimul atq; illa ſignificare/nullus* Hõ
eſt albus/ appareat.hæc autem neq; idem ſignificat,neq; ſimul eſt neceſſario. B

Propoſitionum octo illarum ex diuiſione ſubiecti emanãtium quæ contradictorie ſibi obſtent
inuicem,quæ contradicere uideantur,nec tamen contradicant, per hæc nobis Philoſophus tradit:
dicitq; angulares inter ſe diametricas,quas/uniuerſales uniuerſaliter/nũcupat,quoniam uniuerſalẽ
uniuerſaliter alteram obtinẽt propoſitionum,nempe/omnis/affirmationem cum/non omnis/nega/
tione:& negationem/nullus/cum affirmatione/aliquis/contradictorie depugnare.& pręterea ſingu
lares:ut/Socrates eſt albus/cum hac/Socrates albus non eſt/.Impræfinitas uero ait,quas & hic uni/
uerſales non uniuerſaliter uocauit,non ſibi mutuo contradicere:cum nec uerum ſemper falſumq;
diuidant:ſed in materia contingente cum particularibus eandem uim obtinentes, eſſe ueridicas:in
qua uerum & illæ aſſerere comperiebãtur.Quippe ueras ſimul eſſe &/eſt albus homo/imp̃finitam
affirmationem,ſi in ſcytha quopiam uerbi gratia ſumatur:&/homo albus non eſt/imp̃finitam ne/
gationem,ſi in quoq̃ Aethiope.&/eſt homo formoſus/in Achille,uel Nireo:&/formoſus homo nõ
eſt/in Therſite.Hæc itaq; ſic pronunciante Ariſtotele, reclamantibusq; illi claris uiris ac mihi uene
ratione proſequendis, par utiq; fuerit nos qui ueritatem rebus cunctis amiciorem ſimul ac magis
uerendam duximus,id quod uel ipſi facere nobis ſuadent,theorema non ſicco,ut aiunt,pede præ/ C
terire:ſed tum Ariſtotelis ſententiam ſcrutari,qua imp̃finitas ſimul ueras eſſe propoſitiones cenſet:
tum quæ ab iis cõmemorantur qui contra atq; ille de ipſis ſtatuunt:& ad hæc quoq; naturam ip/
ſam rerum,& harum ipſarum per ſe propoſitionum facultatem inſpicere:ut ubi contrarias cogno
uerimus rationes,eaſq; res de quibus ſermo eſt,ipſas per ſe contemplauerimus,ueritatẽ de iis exa/
ctius diiudicare ualeamus.Ariſtoteles igitur,q; & prius dicebamus,idem ſonare cum particulari/
bus impræfinitas arbitratur,affirmationem affirmationi:negationem negationi.idem nãq;/homo
eſt albus.dicentem ,/quidam homo albus eſt/ proferenti indicare.& qui/non eſt albus, homo/illi
qui/homo qdam non eſt albus/uel/nõ omnis homo albus eſt/enũciare.eaq; de re particulares q̃ in
materia ſimul uerum deferunt,deferũt autem in contingente,imp̃finitas quoq; in hac mutuo cõ/
uenire.An uero ꝓpoſitionibus re uera de quibus agimus uis hæc conſtet conſideremus:atq; à no
tione quapiam de iis cõmuni diiudicatiõis exordium ſumamus Impræfinitas propoſitiones ma/ D
teriæ rationem ad præfinitas habere omnes confitemur.hæ ſiquidẽ acceptis præfinitionibus,quæ
formis proportione reſpondẽt,præfinitas ceu quiddam ex utroq; cõficiunt:Quoniam igitur mate
ria,ut quæ eſt informis,formam adeptis inferior omnibus eſt,ad eorumq; deteriora nedum exp̃/
ſam diſtinctamq; formam obtinentia,uelut obſcuriore ui prædita,neq; ipſam eſſentia multum ſu/
perantia ꝓpius accedit,patet impræfinitas neceſſe quoq; eſſe ꝓpoſitiones tantũdem pręfinitarum
deterioribus ualere:Itaq; contẽplemur quæ deteriores eſſe ex præfinitis propoſitionibus dicẽdæ:
atq; idem ſonare iis impræfinitas affirmabimus.Præfinitarum ꝓpoſitionum particularis uniuerſa
li dubio procul inferior eſt.propterea imp̃finitam affirmationem particulari affirmationi uiribus
exęquari eſt neceſſe.De negationibus uero mutuo digladiantur Interp̃tes.ac qui Ariſtotelẽ ſequũ/
tur,particularem uniuerſali deteriorem eſſe aiunt.quippe in oppoſitione ea ꝓpoſitionum quę per E
quantitatem fit,dignius uniuerſale eſſe particulari:ut affirmatiuum negatiuo in ea quæ per quali/
tatem obitur.Alii uero deteriorem particulari eſſe uniuerſalẽ aſſerunt.quoniã nõ ſolam in his ꝓ/
poſitionibus quantitatem,ſed cum contradictoriæ qualitatis complexu accipimus:cuius ſane in/
tereſt qualitatis rerum ſubſiſtẽtiam abolere.Particularis igitur negatio cum uniuerſalem dũtaxat
affirmationem ſummouere contendat,poſſitq; particulari interdum affirmationi ut in contingẽti/
bus cõuenire (nam/non omnis albus homo eſt/&/quidam homo eſt albus/ſimul uerum profiten/
tur)ſi per uniuerſalem negationem ſignificatio nequaquã poteſt ulla ſubſiſtentię relinqui: per par
ticularem uero non expertes manemus particularis cuiuſdam ſubſiſtentiæ intelligendæ, cõſtat,in
quiunt,deteriorem eſſe uniuerſalem negationem particulari negatione oportere.Eniuero hæc ita

F ſe habere,atq; impræfinitam negationem uniuerſali negationi,ſi ut perfecta propoſitio ſumaſ,uiri
bus parem eſſe,non omnis,aiūt,Auctorum uſus alius dūtaxat,ſed ipſe quoq; palam facit Ariſtote/
les:qui pluribus ſuorum uoluminum locis imprſinitam negationem pro uniuerſali uſurpat:ceu
cum uult,fieri non poſſe ut motus ipſe per ſe ſine rebus quæ moueantur ſit,pronunciare, non eſt
motus,inquit,p̄ter res ipſas:ac ſine præfinitione negationem facit:perinde atq; ſi diceret, ubi à re/
bus diſceſſeris nullus eſt motus:non autem non omnis.& cum ſenſum nullum eſſe p̄ter quinque
" illos uelit aſſerere,non eſt,inquit,p̄ter illos quinque alius ſenſus.ergo cum/non eſt homo etiam iu
" ſtus/dicimus,idem illi proferimus/nullus homo eſt iuſtus/.Quod ſi quis Anytum putet ſubaudi
" endum,ut/non eſt homo iuſtus Anytus/uel/non eſt Aethiops albus homo/negationemq; impr̨fi
nitam hanc/non eſt homo iuſtus/idem illi/non omnis homo iuſtus eſt/pronunciare arbitretur: &
G hanc/non eſt albus homo/illi/non omnis homo eſt albus/primum quidem nō amplius, inquiunt,
perfectam eſſe propoſitionem ſinit.deinde nec ea ſeruabit quæ Ariſtoteles de negationum cū affir
mationibus oppoſitione prodidit.eę enim inter ſe oppoſitæ cenſebantur quæ eundem ſubiectū,p̄/
" dicatūq; eundem capiunt:cum dicebat,Eam porro oppoſitam eſſe inquam quæ eiuſdem de eodē
" eſt:non æquiuoce autem:& quaſcunq; id genus præfinitiōes alias aduerſus moleſtas Sophiſtarū
" argutationes adhibemus.Si uero/iuſtus homo eſt/dicente affirmatione, uerumq; propter Socra/
tem proferente,negationem eius/homo iuſtus non eſt/ueram propter Anytum eſſe arbitraremur,
ſubiectum in negatione aliud ab eo faciemus quod eſt in affirmatione acceptum: nec faciet
hoc contradictionē,Quapropter ſi contradictionis ſignificatū ſeruabimus,imp̄finitasq; uelut per/
H fectas propoſitiones aſſumpſerimus, neq; ipſis uelut per ſe ipſas imperfectis ſingulares ſubiectos
quoſdam ſubaudiendo efficiamus ut in ſingularium ſpeciem decidant,neceſſe eſt inquiunt impr̨/
finitam negationem uniuerſali eſſe conſentaneam.Hoc ergo cum ita ſeſe habeat,impræfinitaq; affir
matio particulari concurrat,ut cum/homo,dicimus, quinque cubitorum eſt magnitudine/(ueros
enim nos eſſe hoc dicto arbitramur, uel ſi ſolus unus ſit qui eo creuerit magnitudinis) imp̄finitas
propoſitiones cōtradictorie inter ſe cenſent eſſe oppoſitas: quo ſeſe modo affirmatio quoq; habet
particularis atq; uniuerſalis negatio.Siquis uero eligendam magis eſſe in malis uniuerſalē negatio/
nem particulari negatione aſſerat,primum quidem non rerum naturas in Logica facultate inſpici,
ſed uocum per ſe ipſarum poteſtatē ignorat.deinde ne ſic quidem poterit cōſentientes inter ſe imp̄
finitas propoſitiones demonſtrare.cōſtat enim magis eligendam in malis particularem eſſe affirma
tionem uniuerſali affirmatione eodem ſenſu dicturos.Nam ut omnino non eſſe præſtat q̄ ex parte
non eſſe,ſic & eſſe ex parte q̄ omnino eſſe ſatius eſt.Itaq; impr̨finitam in his affirmationē ſimul cū
uniuerſali affirmatione,ut quæ particulari deterior eſt, ueram eſſe continget. at enim negationē in
I his cenſebat ſimul cum particulari negatione eadem de cauſa uerum fateri. Ergo obſiſtentur & in
malis eo mō impr̨finitę quo uniuerſalem affirmationem particularis oppugnat negatio.fieri uero
neutiq̄ poteſt ut hæ mutuo concurrāt.quocirca ita quoq; nunq̄ non uerum & falſum impræfinitę
propoſitiones diuident. Quod ſiquis impræfinitam cenſeat negationem particulari quādoq;,alias
uniuerſali concurrere negationi,quippe ſi uerbum/ eſt/acuta penultima hac in propoſitione apud
Græcos / ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν / hoc eſt/hō iuſtus non eſt/capiatuſ,idē cum hac/ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός
ἐστιν .i.nullus homo iuſtus eſt dicere:ultima uero acuta huic/ οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος ἐστὶν /ideſt/non oīs
homo iuſtus eſt/conſonate,Primū non perſuadere, ſed legem nobis ferre exiſtimari poterit.deinde
aduerſus hūc dicendum/eſt/uerbum ultimam in fine acuens, Græcorum inſolens atq; inauditum
eſſe uſui:tametſi quouis in loco negatiuę particulæ ſubiungaſ.Ergo ſi uerbo/eſt/penultimā acuen
te impræfinitam negationem idem uniuerſali uel ipſe fatetur aſſerere,ſemper autem acui ab eo pe
K nultimam in id genus p̄poſitionibus neceſſe eſt,liquet cum uniuerſali cōcurſuram negatione:con
tradictionemq; ſuæ affirmationi eſſe facturam. atq; hæc quidem Ariſtoteli refragantium ratio eſt.
An uero ſingulis argumentatione aſſertis licet occurrere:ac neq; rōni cōſentaneū uſem negationē
particulari deteriorem eſſe dicere: ſi qualitate non differunt:quantitate uero ſola cōparandis inter
ſe propoſitionibus uniuerſalem particulari,ut totam parte,non aſcitis rebus de quibus decernunt,
præſtantiorem eſſe cōfitemur.Haud enim amplius quod propoſuimus,hoc pacto ſeruabimus,iu/
dicium inq̄ de ſola ea fieri propoſitionum differentia quę in quātitate ſpectatur:neq; eſſentiam ali/
quam à particulari per ſe negatione inuehi: ſed uniuerſalem affirmationē dūtaxat tolli:nihiloq; eā
minus uniuerſali abnegare:ſed quandoq; de paucioribus tantum. quāobrem & illi ſubiecta penes
quantitatem dicitur: quēadmodum & particularis ſeſe affirmatio ad uniuerſalem affirmationem
habet.Quod ſi imp̄finita negatione pro uniuerſali uti uidetur Ariſtoteles,nihil mirum eſt, ei nāq;

quomodo & particularis,in impoſſibili materia conſentit. liquet aũt ſupradictas fuiſſe iuxta hãc à A
Philoſopho pronunciatas negationes.Non enim contingere ut motus præter res quæ moueantur „
ſit ullus, aut ſenſus aliquis præter quinque illos,ſed fieri nequaq̃ poſſe arbitrat̃. Atq; ſi ea Veterũ „
nonnulli in materia contingente ſic abuſi fuiſſe uideãtur,ceu quæ uniuerſali tantũdem ualeat,atq; „
in quibus illa,uera ſit.(hoc enim eſt tantũdem ualere) manifeſtum eſt non id abſq; ullo factũ eſſe
diſcrimine.ſiquidem ibi impoſſibilem ipſam pro contingente eſſe non diffitebimur (Nã in materia
ſola ĩpoſſibili,uera uñis negatiua eſt ꝓpõ.in neceſſaria & cõtingẽte,id qđ ante monuimus,falſa).ſed
tum circũſcriptam tpe ac definitam:nõ eſſe uerbi gratia hac tempeſtate iuſtum aut ſapientẽ homi/
nem.tum [indiuidua diſtinguentem:uelut iuſtos non eſſe aut ſapientes] eos qui uel ex conſuetu/
dine ſunt, uel etiam ex auditu nobis cogniti . haud enim ſane hoc de quibus notitiam nullam uel
ex ipſa experientia,uel ex teſtimonio habemus:niſi homines odio magis Cnemone ac Timone pro
ſequamur,ꝓnunciare audebimus:ceu nullo pacto eius rei conſortibus cuius particeps eſſe huma/ B
na ſolet natura;ꝓinde quaſi cõtingens ita ſit ut ſuppoſuimus.hoc autem idem nõ eſt uniuerſali ne
gationi.Qui enim uel actu uel animo præfinit indiuidua, quorum prædicatũ negat,dubioprocul
is concedit quandam ab illo quandoq; in cæteris ſubſiſtentiam haberi.Demũ ſi pro uniuerſali imp̃
finitam negationem, atq;/Minime licet habitare ſine malo domũ/&/Non bene permulti ĩperitant/. „
uere pronunciauerimus,in qua nos materia negatiõe eſſe uſos iudicabimus?Nam ſi in impoſſibili,
nihil erit propoſito conſentaneũ.ſin in contingente (nam & in hac prolatas eſſe oportet ꝓpoſitio/
nes, ſi idem perpetuo ualent),primum quidẽ uſu ueniet ſalſas non eſſe amplius uniuerſales in con
tingente: quãuis ipſas ob eam rem contrarias appellemus. deinde id confirmari ab illis ipſis quod
Ariſtoteles aſſerit plane aſſentiemus,impræfinitas ſimul in cõtingente materia eſſe ueras.Nam ſi ne
gatione ut uera utuntur,de affirmatione autem neq; extitit,neq; ulla exoriri poteſt controuerſia,
quaſi uerum in contingentibus non omnino ediſſerat:quemadmodum nec de particulari ambi/ C
gitur,apertum eſt impræfinitas ſimul inter ſe propoſitiones ueras eſſe neceſſario.Verum ſi qs im/
præfinitam negationem non ſecus atq; uniuerſalem in impoſſibili ſola materia eſſe putet ueridicã,
primum id quod in quæſtione eſt poſtulabit.deinde quomodo non forte diſtributitiũ ſit,à ſubie/
cto idem illi ſignificante qui cum/aliquis/præfinitione in imp̃finita affirmatione iungitur,uel nul/
lo quod actu ſit ſingulari capiendo,& perfectam fieri propoſitionem & ueracem in contingẽte ma
teria confiteri:horum neutrum in negatione concedere?Cur enim hæc/Homo albus eſt/idem ua/
let illi/quidam homo eſt albus/hæc autem/homo albus non eſt/nõ pares illi uires obtinet/ quidam
homo non eſt albus/non album eẽ hominem ſignificanti?Neceſſe enim nequaquã eſt finita indiui/
dua ac certa impræfinitis,ut ueræ ſimul ſint,ſi neq; particularibus,ſubaudire.Hanc autem/eſt ho/
mo formoſus/ſi ueracem propter Nireum eſſe,illam uero/nõ eſt homo formoſus/ob Therſiten di/
camus,neq; ob id imperfectas propoſitiones,neq; ſubiectos diuerſos facimus:niſi eadem & in par/ D
ticularibus quęrenda ſint:quas & perfectas eſſe,& uerum inter ſe explicare cõfitemur.quãq̃ eas ꝓ
pter ſubiecti partes diuerſas,ueras eſſe affirmabimus:quemadmodũ illas:ut/quidam eſt iuſtus ho
mo/,quidam homo iuſtus non eſt/.Quod ſi uelut abſurdum inferamus,nõ ab iis,ſi ita capiantur,
contradictionem fieri,nihil aſſeremus qđ Ariſtotelis uerbis quibus de ea re prodidit,repugnet.ip
ſum enim hoc eſt quod his uerbis exprimitur,non fieri quam proprie uocant cõtradictionẽ,quo/
niam quandoq; concurrũt.Hæc itaq; pro Ariſtotele,magis uero pro ea quæ nobis uidetur uerita
te ceu defenſores afferimus.quodq̃, ab initio propoſuimus,materia nobis uberius ſeſe ad theore/
matis diiudicationem ſuggerente,quæ in mentem uenere,ſemotis rationibus iis quæ de illo ſunt
in utrãq; partem deprompte diligentius conſiderare operæprecium eſſe ducimus.ac Primum ſa/
ne aggredi nos particularem affirmationem quam impræfinitę eadem ui præditam eſſe nequaquã
inficiamur,negatiua ipſi copulanda particula ſummouere.id quod facimus duobus modis. quip/ E
pe hanc uel/eſt/uerbo,uel præfinitioni coniungimus.Verum cum præmittimus illam præfinitio/
ni,tunc ut præfinitam propoſitionem abolemus.quando autem/uerbo/eſt/perinde atq; cum imp̃/
finita uiribus æquis pollentem.ſiquidem eam & præfinita ſola præfinitione ſuperauit.negationẽ
autem impræfinitę in ſolo/eſt/uerbo neceſſe eſt fieri.At uero ſi inficiatio quę uerbo/eſt/particulam
negatiuam copulat,particularis eſt,quemadmodum uniuerſalis illa quæ eã ipſam præfinitioni an/
teponit,ergo & impræfinitę affirmationis negatio eandem cũ particulari uim obtinebit. Præterea
ſyllogiſticas quæ in prima figura complexiones fiunt par eſt contemplari.Nam ſi impræfinitam af
firmationem idem ualere particulari,ob idq̃; in quanto uniuerſalium utraq; deteriorem eſſe,con/
cluſionemq̃; ſimilem alteri ſumptarum in ſyllogiſmo propoſitionum,prorſusq̃; eſſe in quanto &

F quali deterioris comitem,& ad hæc etiam uerum indicãtibus propoſitionibus,nec uitioſo inter ſe
complexu laborantibus,neceſſario ueram eſſe concluſionem fatemur,qualem dicemus ex impræ/
finita affirmatiua minore concluſionem colligi & uniuerſali negatiua maiore?neceſſe eſt eñi aſſen/
tiamur propter ea quæ præſumpſimus impræfinitam negatiuam cõfici:ac ſi ueræ illę ſint,ueram.
Qui uero fieri poſſit ut uera ipſa per ſe ſit in contingente materia,ſi idem cum uniuerſali loquatᷓ
negatione:ut/homo eſt iuſtus,nullum iuſtum iniuſtum eſt,homo iniuſtus non eſt/utrum hãc cũ
uniuerſali an cum particulari ueri conſortem eſſe pronunciabimus?Sed nec dum priores rationes
utpote nihil ueri aſſerentes improbamus.uidentur enim ſi mihi dicẽdum eſt quod ſentio,neq; po
ſterius accerſitis repugnare rationibus:ſiquis hoc,quo maxime utriq; nituntur,ſublato,nempe in
G finitam negationem alteri dũtaxat præfinitarum,nec unquam reliquæ eſſe conſonam,de iis uelut
æquus arbiter iudicium ferat.Fortaſſis enim pro utraq; ipſam capi dicendum eſt:idq;,non per acci
dens:ut in impoſſibili materia:in qua uſu quoq; euenit ut pręfinitę mutuo negationes concurrit:
ſed ex ſeſe pro notionibus enunciantium diuerſis.iccirco & ſimul cum ꝓpria affirmatiõe uerax eẽ
poteſt:& alio,ſicut dictum eſt,illi atq; alio mentis ipſam proferentium conceptu contradicere:ut q̃
nullam ipſa per ſe certam in quanto poteſtatem habeat.quãobrem utraq; earum etiam diſputatio
num quæ pugnare uiſæ ſunt,pluribus idoneis uti rationibus forſitan potuit.Porro hæc uere à no
bis pronunciari,diſcere ex eo poſſumus,q; æquis inter ſe omnium conſenſu uiribus conſtant im/
præfinita particularisq; affirmatio.Ob id uero & propoſitiones illæ quæ negatiuam particulã uer/
bo/eſt/uel actu,uel poteſtate in ipſis accepto anteponũt.In particularibus aũt,q̃ ita fit,ut uoce affir/
matio quodãmodo propterea eſſe uideatur,quoniam non eſt negatiua particula præfinitioni con
iuncta:uim autem obtineat negationis,id q̃d planius poſthac demonſtrabimus,ea quandoq; uni/
uerſali,interdum particulari idem ualet:quoniam poteſt negans particula & ad/ullus/pręfinitionẽ,
& ad prædicatum exaudiri.ac ſi præfinitioni addatur,idem quod nullus:ſi prædicato idem ſignifi
cat quod/nõ omnis/.Nam ubi immortalem non eſſe ullum hominem audiuerimus,ſi uerbũ/non
H eſſe/ullo iunctum intelligamus,idem putamus atq; nullum indicare. quod euidentius apparet ſi
dictio/non/ uel/non eſt/ante ullus ſtatuatur in hoc/Non ullus eſt mortalium qui liber eſt:nõ eſt ul
lus hõ ĩmortalis/quod οὐκ ἔστι τις Græci dicũt:nimirum/τις/ad/ἐστι/accentum referente,ſuumq; ne
queunte tonum ſuſcipere. At hoc audito/homo quiſpiam in ſenectute non caneſcit/uel/præditus
non eſt quinis digitis/ſi uerbum/nõ eſt/ad partem hanc propoſitionis/in ſenectute nõ caneſcit/uel/
non quinis præditus digitis eſt/intelligatur,id quod poſt/homo quiſpiam / diſtinguentibus nobis
planius accidit,propoſitionem idem illi ſignificare exiſtimamus quod eſt/talem quẽpiam non eſſe
/& illi/non omnem eſſe talem/:ut in hoc uerſu,Ac quoddam effutiit uerbum,quod non quoq; di/
ctum præſtaret.hoc enim perinde eſt ac ſi diceremus quoddam ex proditis uerbis effari non opor
tuiſſe. Ac ueram propoſitionem à priore exemplo effici in materia impoſſibili arbitramur,à ſecun/
do ueram per ſe in contingente:propter uniuerſalem uero in impoſſibili.Sin autem in priore uer
I bum/non eſt/ad/immortale/in ſecunda uero ad/quiſpiam/ſiue/ullus/referatur,particularem eſſe il/
lam ac,tãquã impoſſibilis materia ſit,uniuerſalis beneficio ueram putabimus.hanc uero uniuerſa/
lem:falſamq; omnino in materia contingente.Quare & in impræfinita dicendum eſt negatione ſi/
gnificari utrũq;,uniuerſale & particulare,pro enunciantium,ut ſæpe proditum eſt,notionibus : ſi
rurſus uel ut/ullus/præfinitioni,quæ poteſtate in impræfinita continetur negatione,uel ut prædi
cato negatiua particula iungatur.magis tamen hanc quoq; ad uniuerſale declinare tunc ducimus,
cum inficiationis principium à negatiua particula ſumimus:dicimusq; non eſt homo pẽnatus:aut
iuſtus.& aut uerum profitemur:aut etiam mentimur.Iccirco & omnes forſitã qui impræfinitam
negationem pro uniuerſali protulere,illam hoc pacto uſurpaſſe uidentur,atq; /Non eſt motus prę
ter res ipſas/dixere:&/Nõ eſt ſenſus preter quinque illos/&/Minime licet habitare ſine malo domũ
/&/Non bene permulti imperitant:/&/Nõ ullus eſt mortalium qui libet eſt/.Q̃d ſi & ea quæ cir/
K ca uniuerſalem negationem accidunt operæprecium eſt eadem ratione ac uia contemplari,quan/
doquidem in ſequentibus Ariſtoteles id genus quoq; meminerit propoſitionum,& in hac ꝓfe/
cto dicendum eſt,poſita ante/eſt/negatione,cum uel ad/omnis/poſſit,uel ad prædicatum exaudiri,
uſu uenire ut propoſitio,ſi uelut/omnis/pręfinitionem ſummoueat, idem particulari polleat ne/
gationi.id quod rurſus manifeſtius apparet , ſi uerbum/non eſt/in propoſitionis initio ſtatuatur:
ut in hoc/nõ eſt oĩs homo ſapiẽs/.ſin adimat ꝓdicatũ,eadẽ ui cũ uniuerſali negatiõe ꝓdita ſit:ut/oĩs
hõ nõ ſapiẽs eſt/&/ſapiẽs nõ eſt:q̃ perinde ualẽt ac neminẽ ſapiẽtẽ eſſe. hæc autẽ non in iis dũtaxat
propoſitionibus euenire quæ ex tertio appprædicato cõſtant;ſed iis etiam quę ex ſubiecto & prędi/

cato exiſtimabimus: ut/aliquis homo non ambulat: uel non ambulat aliquis homo./&/omnis ho/ A
mo non ambulat: uel non ambulat omnis hō/. In his etenim prima, dilucidiusq; adhuc tertia/non/
negationem obtinentes prædicato adiunctam, quātum idem ſeruare cū primitiuis affirmationibus
oſtendūtur: negatiua uelut particula indidē prædicato conſtructa: neq; admodum ad aliud quidq̄
exaudienda. Reliquæ cum negatiuas habeant particulas quæ conſequentes ipſis pręfinitiones tol/
lere uidentur, declinare ad oppoſitum quātum magis apparent. Quāobrē & in imp̄finita negatiōe
eadem rurſus afferemus quæ in particulari negatiuam particulam obtinente non pręfinitioni, ſed
prædicato coniūctam. Neutraq; earum diſputationū quę altercari initio putabatur, prorſus uidet̄
à ſcopo aberrare. Nobis itaq; ipręfinitam negationem pro utraq; determinatarū capere ratio ꝑmit/
tit. cęterum nō ea Veterum quiſpiam pro particulari uſus cernitur: quaſi obſcurius id fortaſſis in
dicante: quo etiam pacto declarauimus. quando & præfinitæ eę negationes quæ negatiuam parti/ B
culam uerbo/eſt/pręponūt rariores ob id ſunt apud Veteres iis quę pręfinitionibus ipſam copulāt.
Quod ſi ex imp̄finita affirmatiua minore & uniuerſali negatiua maiore ipræfinita quæ colligitur
negatiua concluſio particulari nunq̄ non utitur, nonnūquā uniuerſali conſonare, nihil eſt quod
mireris. Neceſſe eſt enim in primæ figurę cōcluſionibus de ſubiecto in minore ꝓpoſitione ſumpto
prædicatum appellari, non ſolum nomine, ſignificatoq; eodem manente, ſed etiam quantitate. quo/
niam & in hac figura quantitatē accidit concluſionis ex minoris ſequi quātitate. Quapropter ſi in
illa prædicatum, ceu nōnulli competens ſubiectorum, eſt poteſtate acceptum, in cōcluſione quoq;
cuidam dicetur ineſſe illorum. quod in iis clarius apparet cōiugationibus quæ ex particulari affir/
matiua minore & uniuerſali abnegatiua maiore concluſiones colligunt particulares negatiuas: ut
/quidam eſt homo iuſtus: nullum iuſtum iniuſtum eſt: homo igitur quidam iniuſtus non eſt. cui
pro modo ſupradicto tantūdem hoc ualet, homo iniuſtus nō eſt: Vt enim paucis abſoluā, negatio
in ſingularibus, quæ ne imaginem quidē ullius in quantitate admittunt diſcriminis, eandem ex ne/
ceſſitate affirmationi quantitatem ſeruat. in omnibus aūt iis quæ uniuerſali ſubiecto utuntur, eaq; C
de re inter uniuerſale & particulare eſſe ancipites ualent, ſi fuerit in quātitate affirmationi uel actu,
uel poteſtate oppoſita, cōtradicens erit. ſin in uerbo/eſt/ uel actu rurſus in ꝓpoſitione, uel poteſtate
comprehenſo, non itē. ſed in uniuerſaliter uniuerſali, ea quæ ſimul quādoq; mendax eſt: in cæteris,
quæ poteſt cōcordare. Hæc cum enucleauerimus, conſideremus deinceps argumenta Ariſtotelis,
quibus impræfinitas concurrere mutuo propoſitiones in contingente materia cenſet aſſerere. Duę
itaq; cum ſint argumētationes, una à cōtrariis, altera à non contrariis ꝓbationis aggreſſum molit̄.
Contrariorumq; exempla, formoſum ac deforme: non contrariorū, quod fit quodq̄, eſt accipit. hęc
autem non ſunt contraria: ſi in ipſum eſſe iter eſt generatio. atq; à contrariis quidē hunc in modū
argumentum prouehitur. Impręfinitas affirmationes duas inter ſe ueritate conſentientes capit con
trariisq; utentes prædicatis, tum hanc/eſt homo formoſus/tum illam/deformis homo eſt/. quarum
prior uerax propter Nireum uerbi gratia, ob Therſiten altera deprehenditur. (Nam impræfinitas D
affirmationes particularibus affirmationibus diximus eandem dubioprocul facultatem obtinere)
Ergo ſi ueræ ſimul hæc/quidam formoſus eſt homo/& hæc/ homo quidam eſt deformis/ ꝓfecto
& quæ impræfinite pronunciantur ſimul uerum cōmonſtrant. Alteram igitur ex ſumptis hoc pa
cto affirmationibus cum idem ſonare alterius oſtendat negationi, colligit uſu uenire ut affirmatio
in id genus propoſitionibus ſuæ ipſius negationi concurrat. ſimul enim cum hac, inquit/deformis
eſt homo/uera illa eſt/homo eſt non formoſus/. nam qui deformis eſt, patet non poſſe formoſum
hunc eſſe. cum illa autem/eſt homo non formoſus/hęc/non eſt homo formoſus/. qui enim non for/
moſus eſt, liquet formoſus ut ſit nequaq̄ licere. Quare huic ſimul affirmatiōi/eſt homo formoſus/
illa/nō eſt homo formoſus/uera erit negatio. Videtur ergo, id quod ante memorabamus, ad uniuer
ſale magis declinare à negatiua particula incipiens impręfinita negatio. perinde quaſi negatiua par E
ticula ad aliquis/ſiue/ullus/præfinitionem, quæ facultate in imp̄finita ineſt affirmatione, cōmodius
exaudiatur. Verum ſic quoq; utitur illa Ariſtoteles, ut quæ particularē exęquet uiribus: quaſi uel
hoc modo poſſit negatiua particula non aſcititiæ præfinitioni, ſed prædicato coniungi. A non con/
trariis uero argumentum ſimili cum illo ratione progrediens quod à contrariis deductum eſt, talē
uim habet. Duas rurſus affirmationes ſumit impręfinitas, tum eam quę/eſt homo/: tum illam quę/
homo fit/dicit. quarum uera altera propter illum qui actu eſt, altera propter eum qui in utero fin/
gitur, habetur. Illam ergo quæ/homo non eſt/inquit/ homo fit/proferenti ſimul ueram eſſe cenſet.
nam qui homo fit, nūdum eſt homo. Hæc igitur/homo fit/ ſi ſimul cum hac/homo eſt/uerum pro
nunciat, huic uero/fit homo/illa,/non eſt homo/conſentit, conſtat huic/homo eſt/illā/homo nō eſt/

ad

F ſimul ueracem futuram:id quod oſtẽdere ab initio propoſuimus. Cæterum quæſiuerit quiſpiam
quonam pacto cenſuerit prorſus Ariſtoteles propoſitionum harum oppoſitionẽ Contradictionis
nomine uocandam:cum ſimul uerũ eas fateri autumet:finiendaq́; in Reſolutoriis contradictione,
» oppoſitionem eam eſſe prodiderit cui medium ex ſeipſa nullum intercedit:Et uero in prędicamen
tis,in quibus oppoſitorum ſpecies diſcernebat,ea quæ ut affirmatio negatioq́; opponuntur,eo dif-
ferre ab aliorum obiacentium oppoſitionibus dixerit,ꝙ in ſolis his alterum uerum eſſe,alterũ fal-
ſum neceſſe ſit. Quonam is igitur modo qui hęc ubiq; decernit,hic par eſſe arbritratus eſt propoſi
tionum earum oppoſitionem quæ,ut ipſe affirmat,ueræ inter ſe ſunt,impræfinitarum inq̃,contra-
» dictionem nominare? Cum enim Quæ ergo uniuerſalium contradictiones uniuerſaliter ſunt,ante
dixerit,ſubiunxit,Quæ uero in uniuerſalibus,non autem uniuerſaliter:quaſi harum quoq; oppo-
ſitio contradictionis uocabulo nũcupetur. Itaq; ad hãc q̃ſtionem contradictionis nomẽ dicendũ eſt
G pro affirmationis ac negationis pugna capi interdum quę uerum ſemper falſumq́; diuidant:ut pa-
lam tum ex iis fit quæ in Prædicamentis diſſeruit:tum ex finitione illa contradictionis quæ in Re
ſolutoriis redditur. quandoq; uero cõmunius oppoſitionẽ abſolute omnem affirmationis ac nega-
tionis quæ eodem ſubiecto,eodemq́; prædicato utuntur. declarat uero id in ſequentibus,cum nõ
omnem inquit ueram eſſe aut falſam contradictionẽ: quod perinde eſt ac ſi neceſſe non eſſe omnis
partem alteram diceret cõtradictionis ueram eſſe,alteram falſam. Quod ſi in Prædicamentis oppo-
ſitarum affirmationum & negationum una uerum aſſerente mentiri altera, & mentiente uera eſſe
prodebatur,neq; exactam de his diſputationem affirmabimus in opere illo inſtitutã:ſed de ſingula
ribus ſolis illic propoſitionibus diſſeruiſſe Philoſophum: quę inuicem ſecundũ eam contradictio-
nem quæ proprie dicitur dubioprocul contradicunt. Poſt eas autem argumentationes quibus ue
ras ſimul eſſe impræfinitas propoſitiones aſſeruit,cum ipſe quoq; animaduerteret ſe minus proba-
bilia uiſum iri aliquando nõnullis propterea dicere quoniam præſeferat impræfinita negatio non
particulari,ſed uniuerſali conuenire, ILLICO inquit audientibus (illico autẽ dicit, pro in primo
appulſu,& inconſiderate, atq; inexplorate) quod de imp̃finitis præceptũ tradidit propterea uiſum
H iri abſurdum,quoniam hæc/non eſt homo albus/quæ impræfinita eſt negatio,idem illi/nullus eſt
homo albus/ſignificare uideatur. ꝙ ſi re uera ſeſe ita haberet,cum impræfinita affirmatio nullo diſ-
ſentiente particulari ſemper affirmationi concurrat,ſemper omnino impræfinitæ propoſitiões ue-
rum ac falſum ſecernerent:quo modo affirmatio particularis atq; uniuerſalis negatio. Nunc uero
neq; idem dictæ inquit negationes imp̃finita atq; uniuerſalis ſignificant:neq; ſimul neceſſario ue-
rum profitentur:nimirum hoc uelut aliud p̃ter id addens quod eſt idem indicare. ſunt enim quæ
non idem ſignificent propoſitiones:ſimul autem ueræ ex eo ſint ꝙ ſe mutuo ſequantur:ut/impoſ-
ſibile eſt eſſe hominem pẽnatum/&/neceſſe eſt non eſſe pẽnatum hominem/:harum autem uerum
proferente uniuerſali,impræfinita quoq; uera eſt. non tamen contra. Hactenus proceſſit oppoſitio
I num earum contemplatio quæ in propoſitionibus ineſt ex ſubiecti diuiſione p̃ficiſcẽtibus.

V *Porro & inficiationem vnam conſtat vnius affirmationis futuram. idem enim quod affirmauit*
affirmatio inficiari oportet negationem. atq; ab eodẽ uel aliquo ſingulari,vel uniuerſali quopiã uni-
uerſaliter aut non uniuerſaliter ſumpto. Id autem intelligo,ut/eſt Socrates albus:non eſt Socrates
albus/. Quod ſi aliud quidq̃ ab eodẽ negauerit,aut idem ab alio,non oppoſita erit: ſed ab illa diuer-
ſa. Huic uero/omnis homo albus/illa/nõ omnis homo albus/& huic/quidam homo albus/illa/nullus
homo albus/. rurſus huic/albus hõ eſt/illa/non eſt albus homo/. Itaq; explicatum eſt vnã eſſe affir-
mationem uni contradictorie oppoſitam negationi:ac quænam ſint illæ. Aliasq́; eſſe contrarias:&
quænã eæ quoq; ſint. Neq; omnem ueram eſſe aut falſam contradictionem:& quãobrem:ac quando
K *vera ſit aut falſa.*

Oppoſitiones omnes perſecutus Ariſtoteles propoſitionum,quoddam uelut corollarium col-
ligit:docetq́; nos his uerbis cum una affirmatione ſolam unam poſſe negationem depugnare:plu-
res una nõ poſſe. Quomodo ergo hoc ex ſupra dictis colligi dicemus? An quia uniuerſali uniuer-
ſaliter affirmationi duę refragari negationes uidebantur,uniuerſalis uniuerſaliter, & particularis:
ex quibus particularis re uera illi contradicere, uniuerſalis in materia contingente conuinci ſimul
cum ea mendacii dep̃hendebatur. Eodem pacto & aduerſus particularem affirmationem duæ ui-
debãtur negationes illæ quas ante diximus decertare. harumq́; uniuerſalis ipſam plane oppugna-

bat,

bat,ut quæ cum ea uerum ſemper ac falſum diſiungit. particularis autem in materia contingēte cō A
currere illi compiebatur Hoc igitur cum nobis tradat,unam negationem unius eſſe affirmatiōis,
atq; eius rei cauſam afferat. IDEM ENIM inqt QVOD AFFIRMAVIT AFFIRMATIO IN/
FICIARI OPORTET NEGATIONEM, ATQVE AB EODEM. idem autem dicit prędicatū.
ab eodem uero,nempe ſubiecto.Nam præmonitum eſt ſæpenumero,propoſitiōes illas neceſſe eē
eodem ſubiecto uti ac prædicato quæ contradictorie inter ſe ſunt oppoſitę.Deinde quaſi propoſi
tionum factam à ſubiecto diuiſionem ad memoriam nobis reuocans, VEL ALIQVO, inqt, SIN/
GVLARI: VEL VNIVERSALI QVOPIAM VNIVERSALITER AVT NON VNIVERSA
LITER SVMPTO. Dicit autem/uel aliquo ſingulari/de oppoſitione ſingularium uidelicet pro/
poſitionum.illud autem uel/uniuerſali quopiam/de omnibus abſolute uniuerſale ſubiectū uſur/ B
pantibus.& horum illud/uniuerſaliter/de præfinitis,rurſus illud/aut nō uniuerſaliter/ de īpræfini
tis pronunciat.Deinde appoſitis ſingularium exemplis,cū ait, VT EST SOCRATES ALBVS,
NON EST SOCRATES ALBVS; prius q̄ propoſitionum aliarum exempla ſubiūgat, ad cuius
rei differentiam proditum ſit exponit idem quod affirmauit affirmatio negari à negatione oporte
re:dicitq;, QVOD SI ALIVD QVIDQVAM AB EODEM NEGAVERIT, AVT IDEM
AB ALIO, NON OPPOSITA ERIT: SED AB ILLA DIVERSA. Hoc aūt eſt, ſi aliud qd/
piam inficiatio prædicatū negauerit,nec id quod affirmauit affirmatio:ut dicente/ homo albus eſt/
affirmatione/homo iuſtus non eſt/dicat negatio,non hæc erit negatio ꝓditę affirmatiōis:ſed ab illa
diuerſa.erit enim illius negatio/homo albus non eſt/.At hęc/homo iuſtus non eſt/prędicato ab hac
differt/homo albus non eſt/. Similiter quoq; ſi ab alio quopiam ſubiecto inficiatio prædicatum
negauerit,neq; ab illo de quo affirmauit ipſum affirmatio, hæc rurſus affirmationis illius negatio
non erit. Huius nāq;/homo ambulat/ quiſnam negationem eſſe hanc putet/ equus non ambulat/? C
/Eſt enim manifeſtum huius,/homo ambulat/hanc/homo nō ambulat/uerę negationem eſſe.illam
uero/equus non ambulat/ab ea ſubiecto termino differre. Hęc interfatus reliqua addit exempla ꝓ/
poſitionum:atq; inquit, HVIC VERO / OMNIS HOMO ALBVS, uidelicet aduerſatur(nam
hoc deforis oportet ſubaudiamus) ILLA/NON OMNIS HOMO ALBVS/. ET HVIC/QVI/
DAM HOMO ALBVS /ILLA/NVLLVS HOMO ALBVS/. RVRSVS HVIC/ALBVS HO
MO EST / ILLA / NON EST ALBVS HOMO/ quarum pręfinitę uidelicet alię ſunt:alię imꝑ/
finitæ.Deinde ea concludens quæ corollario cōmemorauit, ITAQVE EXPLICATVM EST,
inqt, VNAM ESSE AFFIRMATIONEM VNI CONTRADICTORIE OPPOSITAM NE
GATIONI: AC QVÆNAM SINT ILLÆ. Percenſuit enim ſpecies omnes propoſitionum,
tum ſingularium,tum pręfinitarum, impræfinitarumq;, etiam.idq; accidere in uniuerſis oſtendit.
Et uero reliqua ex iis quę de propoſitionū locutus eſt oppoſitionibus cōcludens intulit, ALIAS D
QVE ESSE CONTRARIAS. Alias autem uocat,nimirum ab iis quę contradictorie ſunt oppo/
ſitę. ET QVÆNAM EÆ QVOQVE SINT: uerbo/explicatum eſt/cōmuniter tum hic ſubau
diendo:tum in iis q̄ deinceps ueniunt dicenda. NEQVE OMNEM VERAM ESSE AVT FAL/
SAM CONTRADICTIONEM. Hoc ipſum porro quid indicet iam declarauimus,nempe ipſum
affirmare à contradictionis eius partibus quæ cōmunius dicitur,ſignificatq; oppoſitionem quali/
bet affirmationis ac negationis iiſdem utentium terminis non omnino uerū ac falſum dirimi.Hoc
autem impræfinitarum gratia dictum eſt propoſitionum:quas in contingēte materia ſimul eē ue/
ras ea de cauſa cenſebat,q; particularibus propoſitionibus concordent.id quod ipſi uerba indicant
illa, ET QVAMOBREM. Illud quoq; AC QVANDO VERA SIT AVT FALSA, de ipræ
finitis & ipſum propoſitionibus fertur. Nam in cæteris præter contingentem materiis neceſſaria
inquā atq; impoſſibili hæ quoq; uerum ac falſum ſecernunt. E

VI *Vna autem eſt affirmatio atq; negatio quę unū de uno ſignificat:ſiue uniuerſale ſit uniuerſaliter:
ſiue non, ſimili modo:ut/omnis homo albus eſt, non omnis homo albus eſt: eſt homo albus: non eſt
homo albus: nullus homo albus, quidam homo eſt albus/ſi album vnum ſignificat.* Quod ſi
*duobus vnum ſit inditum nomen ex quibus unum non conſtat, non una eſt affirmatio,neq; ne/
gatio.Siquis uerbi cauſa nomen tunicam equo imponat atq; homini, dicatq; albam eſſe tunicam,
non hęc affirmatio una erit,neq; negatio una.*Nihil *enim refert ita,an hominem & equum,eſſe albū
dicas.hoc autem perinde eſt atq; ſi homo eſt albus,& equus albus eſt dixeris.Ergo hę ſi multa ſigni/
ficant pluresq; ſunt,conſtat primam quoq; uel plura uel nihil ſignificare.non enim quiſpiā eſt homo*

F *equus. Quare neq; in his partim ueram eſſe, partim falſam contradictionẽ neceſſe eſt.*

Quoniam ſupra uni affirmationi unam repugnare ꝓdidit negationem, quę tãdem una ſit affir/
matio, atq; una negatio per hæc adiicit uerba: cum tamen & per antedicta iam nobis horum notitiã
tradiderit: cum dicebat, Vna autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unũ ſignificat, uel coniunctio/
" ne eſt una. Plures, quæ plura, & non unum: uel quæ uacant coniunctione. Verum illic unius ac plu
" rium orationum diſcrimen innuebat: hic uero præceptum accuratiore tradit opera. Vnam enim
inquit propoſitionem eſſe eam quæ uno ſubiecto, quod ad ſignificatum attinet, ac prædicato uno
utitur, SIVE VNIVERSALE SIT VNIVERSALITER: SIVE NON, SIMILI MODO hoc
eſt ſiue ſit particularis, ſiue impręfinita, aut etiam ſingularis: quãuis non hic ſingularium exempla
G poſuerit. Hanc igitur/eſt homo albus/unam eſſe propoſitionem arbitramur, ſi & homo naturam
unam quandam notet: & album non ęquiuocum capiamus: ſed finitæ rei cuiuſdam ac certæ indica
tiuum. Quod ſi ęquiuocum ſubiectum in propoſitione uel prædicatum ſit, non unã amplius pu/
tamus eſſe propoſitionem: ſed totidem quot ea fuerint quę ab aſſumpta ęquiuoca uoce deſignantᷣ.
Igitur ſi, ut ipſe ait, nomen/tunicam/homini atq; equo imponeremus: dein diceremus/tunica eſt
alba/nihil enunciaremus aliud q̃ equum atq; hominem eſſe album. Et quidem hic/atq; copula/
tiua coniunctio uiſionẽ eam præbet, ut una eſſe appareat ꝓpoſitio: uideturq́; hominem atq; equũ
colligare. At ſi detracta coniunctione/eſt equus albus/ eſt homo albus pronunciemus, nullã unius
propoſitionis imaginem ſuſpicaberis. Ergo ſi plures conſenſu omnium ſunt quæ hoc pacto pro/
poſitiones dicuntur, patet illam quoq; quæ huic eandem uim obtinet. aitq́, tunica eſt alba/quã pri
mam appellauit, quaſi ex hac ad eas tranſiuerit quæ diuerſis ex confeſſo utuntur ſubiectis, uel ni/
hil, uel plura annotare. Nam fieri quidem nequit ut unum illa ſignificet: quẽadmodũ uocis ęquo/
cę diuiſio in ſignificata/tunicæ/inquam apuit. cæterum quoniam omnem uocem aut ſignificatio/
H nis eſſe expertem, aut aliquid ſignificare eſt neceſſe, ac ſi ſignificet, aut unum, aut plura indicare, li/
quet proditam quoq; hanc propoſitionem/tunica eſt alba/uel carituram ſignificatu, uel fore ſignifi
catiuam: & uel unum quodpiam, uel multa nec unum indicaturam. Itaq; cum unum quid ab ea ſi
gnificari confutatum ſit, reliquorum alterum duorum neceſſe eſt relinqui. at enim abſurdum eſt
nihil ab illa indicari: quãuis & hoc ſit perfectæ gratia diuiſionis in ſpeculaminis examinatione acce
ptum. plura ergo dũtaxat notat: tametſi una eẽ in uoce propoſitio uideatur ex eo, ꝙ ſubiectũ unũ
eſſe appareat: quoniam/tunica/nomen eſt unum plurium ſignificatorum, ut hominis & equi, indi/
catiuum. Illud autẽ, NON ENIM QVISPIAM EST HOMO EQVVS, mihi ob id dictum ui
detur, quoniam poſſunt quæ ita ſumuntur propoſitiones non plura quandoq;, ſed unum indica/
I re: cum ſcilicet rebus in unam finitionem aliquam collatis pluribus, genere inquam ac differentiis
unum quis nomen quoduis impoſuerit. Sit nãq; animali, rationali, mortali, mentis ac ſcientiæ ca/
paci cõmune nomen, ut ſumpſit Ariſtoteles/tunica/cõſtitutum. num igitur cum/alba eſt tunica/ di
cimus, non unam ſed multas eſſe propoſitionem hanc affirmabimus? nequaquam, quoniã ex om/
nibus quibus tunica eſt inditum nomen, una quædam natura. i. hominis completur. eſtq́; idem di
ctu/tunica eſt alba/, &/animal rationale mortale mentis ac ſcientiæ capax album eſt/: hoc autem idẽ
illi ſonat/homo eſt albus/. Quãobrem non propoſitiões is protulerit multas qui unum quiddam
de cõmuniter indito uniuerſis illis prædicat nomine quæ finitionem complent eãdem. Quænam
igitur diſtinctio eſt earum propoſitionum in quibus non licet unam ab impoſito rebus illis nomi
ne propoſitionem effici, atq; in quibus licet? An in quibus una fieri neqt propoſitio, ea neceſſe eſt
à ſe inuicem eſſe diſcreta: ut in homine & equo dicebamus. in quibus autem propoſitio una eſſe
K poteſt, hæc uel uniuerſaliter nõnũquã, omnino uero ex parte de ſe mutuo affirmari eſt neceſſe: ut
hominem exempli cauſa proferebamus in animali, & rationali, & mortali, demumq́; iis oĩbus quæ
ad complendam finitionem unam quãpiam aſciſcuntur. Quippe horum quodq; cum uniuerſali/
ter de re finienda prædicetur, de quouis etiam illorum quę finitionem explent eandem neceſſe eſt
ex parte affirmari. Nam quoniam de omni homine prædicatur animal, ſimiliter & rationale, neceſ/
ſe eſſe conſtat utrũuis eorum ex parte prædicari de altero. ſiquidem & quoddam rationale animal
eſt: & quoddam animal rationale. Eadem ratio & in animali ac mortali. nam & quoddam mortale
eſt aĩal. & q̃ddã aĩal mortale. & in rõnali ac mortali. etenĩ q̃dpiã rõnale mortale eſt: & q̃dpiã morta
le rationale: tametſi horum nõnulla uera eſſe uniuerſalium beneficio contingat. itaq; hæc ipſe bre/
uiter indicauit cum dixit. NON ENIM QVISPIAM EST HOMO EQVVS. Qua autem ratio
ne præceptum hoc quoq; dictæ proprie contradictionis contemplationi conducat, docẽdo ſubiũ/
xit,

xit, QVARE NEQVE IN HIS PARTIM VERAM ESSE, PARTIM FALSAM CONTRA A
DICTIONEM NECESSE EST. idem huic nimirũ dicens, Quare neq; in iis contradictionibus
quæ æquiuoco ſubiecto uel prædicato utuntur, neceſſe eſt alteram mendacem eſſe propoſitionũ;
alteram uerum fateri. neq; imerito id: quãdoquidem nihil prohibet diuerſarum rerum quę à uo/
ce æquiuoca ſignificantur aliam eius eſſe participem quod cõmuniter de ipſis prędicatũ eſt: aliam
non eſſe: ut in hoc declarauimus/Aiax ſingulari certamine congreſſus eſt Hectori: & Aiax non cõ
greſſus eſt ſingulari certamine/. & quemadmodum in hoc prodito exemplo/tunica eſt alba, & nõ
eſt alba tunica/. Fieri enim poteſt ut homo uerbi gratia ſi ſit albus, equus non albus, & uerę propo
ſitiones ambę, & falſæ ambæ ſint. & altera uerum, altera falſum profiteatur.

In ijs ergo quæ ſunt & fuerunt neceſſe eſt ueram aut falſam eſſe affirmationem vel negationem: VII
in vniuerſaliter quidem uniuerſalibus uerã ſemper alterã eſſe, alteram falſam: & in ſingularibus: B
vti proditũ eſt. At in vniuerſalibus non vniuerſaliter dictis non eſt neceſſe: atq; de his quoq; diſpu/
tatum eſt. In ſingularibus vero nec dum exiſtentibus, non ſimiliter.

Cum propoſitionum diuiſionem à ſubiecto per pręcedentia tradiderit nobis Ariſtoteles, diſcrę
ueritq; eas quæ uerum ſimul aſſerere, ſimulq; mentiri interdum, & quæ uerum ſemper ac falſum
dirimere propoſitiones ualent, per hæc eam addit quæ in ipſis ad diuidendum rurſus aut non di/
uidendum uerum & falſum à prædicato oritur differentiam. Quoniam enim prædicatum neceſſe
eſt in propoſitionibus uerbum eſſe, tempus aũt à uerbo adſignificari dicebamus, tripartitoq; tem/
pus diuidimus, in pręteritum, pręſens, futurum, propoſitionem quãlibet in uno trium temporum
capi neceſſe eſt. Itaq; cum in ea diuiſione quæ à ſubiecto emanat oppoſitiones quatuor ſint propo/
ſitionum, duę angulares ex diametro/omnis/ad nõ omnis/&/quidam/ad nullus/tertia ĩpręfinitarũ, C
& pter has illa ſingulariũ, pſpicaciter admodum tres oppoſitionũ ſpecies in propoſitionibus ſimili
modo ſeſe inquit in omni tempore habere ad uerum falſumq; diſcernendum: aut uerũ ſimul de/
clarandum: angulares inq̃ ex diametro, atq; ĩpræfinitas: ſingulares uero non item. Noſtra autem in
una ex tribus proditis oppoſitionibus inſtituatur oratio: ut palam quoq; fiat quonam pacto iuxta
modum quẽ diximus ſingulares ab iis propoſitiones differant. cum eadem uidelicet conuenire no
bis poſſint ad ſingulares propoſitiones à duabus reliquis oppoſitionibus ſecernendas. Sumantur
ergo particularis affirmatio atq; uniuerſalis negatio. has ſi in materia deligas neceſſaria, affirmatio
nem ueram ſemper, negationem falſam reperies. ſin in impoſſibili, affirmationem falſam: ueram ne/
gationem. At in contingente affirmationem, ut quę contingens ex parte eſſe dicit, quemadmodum
& ineſſe eſt aptum natura, rurſus ueram eſſe comperies: negationem uero, quæ cõtingens quibuſ/
dam ineſſe natura idoneũ, quibuſdam nõ ineſſe, omnino tollit, falſam neceſſario. Quo enim modo D
in pręſenti tempore uerum hoc eſt/ quidam homo eſt albus/ falſum hoc/nullus homo albus eſt/ ſic
in præterito quoq; hoc/homo/quidam fuit albus/uerum eſt/nullus homo albus fuit/hoc falſum. ſi
militer & in futuro uerum eſt hoc/ quidam homo albus erit/ hoc falſum/nullus homo erit albus/.
Eadem certe & in altera diametricarum angularium oppoſitione/omnis/&/nõ oĩs/ratio congruet.
nam partes quoq; illius quacũq; acceptę in materia fuerint, pariter in omni tempore ad uerum fal/
ſumq; diſtinguendum ſeſe habere deprehendũtur. Et uero impręfinitas quas uocant propoſitio/
nes, ſi in neceſſaria aut impoſſibili eas materia contempleris, uidebis in omni tempore uerum ſimi/
liter ac falſum diuidere. ſin uero in cõtingẽte, ſeu uerę ſimul ſint, ut ante docuimus, ſimul iis omni
tempore ueri aſſertio ſuppetet: neq; in pręſens uerbi gratia ſimul ueraces erunt: in præteritum ſeſe
uel futurum non ita habebunt, ſeu uerum ac falſum diiudicent, impræfinita negatione non parti/ E
culari negationi, ſed uniuerſali cõſentiente, omni rurſus tempore, non ſecus ac particularis negatio
uniuerſali opponitur negationi, ut ſibi mutuo contradicant obtinebunt. Tribus igitur iis quas p/
didimus oppoſitionibus omni tempore ad faciendam cõtradictionem uel non faciendam perinde
ſeſe habentibus, Ariſtoteles à ſingularibus inquit ppoſitionibus in neceſſaria impoſſibiliq; materia
ſimiliter aliis in omni tempore uerum definite falſumq; diuidi. Namq; in materia neceſſaria uerã
eſſe affirmationem neceſſe eſt: quæ quod neceſſario ineſt dicit ineſſe. negationem mentiri: ut quæ
quod neceſſario ineſt aboleat. in impoſſibili fallere affirmationem: quæ impoſſibile ineſſe pronun
ciat. negationem, uelut id tollentem, eſſe ueridicam. At in materia contingente non etiam, inquit, ſi/
militer eas ſeſe in omni tempore habere, cum ad ueri falſiq; diſcretionem ſumuntur. quippe in p/
terito ac pręſente, utpote exitum re de qua ſermo eſt, conſecuta, quæ ex ſingularibus propoſitioni/

F bus uerum & quæ falſum proponit eſſe conſpicuam.Nam ſi forte lauetur aut lotus heri Socrates
fuerit,uera eſt affirmatio quæ/Socrates inquit lauat:heri lotus eſt Socrates/.negationem uero,quæ
quod ineſt aut inerat tollere conatur,falſam fore perſpectum eſt.& ſi non lauetur, aut pridie non
fuerit lotus,patet acceptam in pręſenti ac præterito tempore negationem neceſſario uerum fateri.
affirmationem,quæ quod ad exitum deductum non eſt ineſſe,uel fuiſſe inſitum dicit,falſum aſſe/
rere. At futuro in tempore diuidi quidem & ita inquit à ſingularibus propoſitionibus uerũ & fal/
ſum:non perinde tamen atq; illæ quæ in pręſenti tempore uel pręterito capiuntur.haud enim po
teris etiam utra tandem uera ſit,utra falſa illarum definite certoq; dicere:cum ad exitum nõdum
prodierit,euenire autem ac non euenire res poſſit.Cęterum uidetur quidem hoc logicum eſſe qđ
ab Ariſtotele nunc agitatur theorema,re autem uera ad partes omnes Philoſophiæ neceſſariũ eſt.
G Nam & in omni Philoſophia quæ ad mores pertinet neceſſe eſt aſſumamus,non eſſe,fieriq; ex ne/
ceſſitate omnia:ſed noſtræ quoq; nonnulla eſſe liberæq; uoluntatis. Siquidem cum quædá in po/
teſtate noſtra ſiut actiones,atq; hæc eligere uel non eligere,& agere uel nõ agere nobis ſit integrũ,
nõnullas laude,quaſdam uituperatione dignas eſſe conſultorias uoluntates actionesq; perhibe/
mus:aliosq; ad honeſtas cohortari probasq; actiones atq; à contrariis dehortari operæprecium eẽ
ducimus.Quin utile quoq; ad naturalem diſputationẽ uidetur theorema.is enim ſcrutatur qui
de rerum agit natura fiant ne ex neceſſitate quæ fiunt omnia:an nõnulla fortuna caſuq; contingát.
Similiter & ad rationalem methodum.hoc enim ipſum eſt quod in præſens quæritur,utrum defi
nite uerum & falſum diuidat omnis contradictio:an quædam ſit etiam quæ hæc indefinite diſiũ/
gat.Inuenies porro & ad primam philoſophiam theorema pertinere,nam & Theologus quoná pa
cto mundanę res à prouidentia gubernentur perquiret.& fiát nc certo atq; ex neceſſitate quæ fiũt
omnia:ut quæ in ſempiternis inſunt:an aliqua ſint etiam quæ in contingentibus eueniant:quorũ
generationem particularibus certe aſcribi aliasq; ſe aliter habentibus cauſis neceſſe ſit. Ac ne admo
H dum indoctos quidem comperies homines qui huiuſce notitiam theorematis negligát: ſed quoſ/
dam qui perinde quaſi gerantur ex neceſſitate omnia,cauſas à quibus aberrant aſſequendis, ad fa/
tum,uel prouidentiam,tum diuinam,tum dęmoniam referre contendant:quemadmodum is qui
indocte apud Homerum

» Non ego iam ſum,(inqt)
» Iuppiter at,Parca eſtq;,& noctiuaga auctor Erinnys,

Alios uero,ceu ſint & q̄dam noſtræ credita uoluntati,qui omnia neceſſitati condonantibus re/
I pugnent:nobisq; cenſeant,ut qui ſponte noſtra ipſi cõmouemur,bonis artibus uirtutiq; incũben/
dum.Itaq; theorema cum tantum ad uitam omnem noſtram habeat momenti,neceſſe arbitror ex
illis rationibus quæ addicere omnia neceſſitati conantur,eas exponere atq; diluere quæ difficulta/
tem audientibus ingerunt.Hæ uero cum duæ ſint,altera logica magis,altera quæ grauiorem com
mentationem poſtulat,logica uelut in quadam noſtra actione,ut in metendo,elicitur hunc in mo
dum,Si metes inquit,non forte metes,forte non metes:ſed metes omnino.& niſi metes,eodẽ mo/
do non forſitá metes,fortaſſe uero non metes:uerum nõ metes prorſus:ſedenim ex neceſſitate uel
metes,uel non metes.ſublatum igitur ipſum/forſitá/eſt:ſi neq; in metendi & non metendi oppoſi/
tione locum obtineat:cum horum alterum ex neceſſitate eueniat:neq; in eo ꝙ ſuppoſitionẽ utrãli/
bet ſequitur.at ipſum/forſitan/id erat à quo inuehebat contingens.ergo contingens deperit. Huic
itaq; facile eſt rationi occurrere,ſi hoc pacto reſpondebimus:Cum diciris,ſi metes,nõ forte metes,
fortaſſe non metes,ſed metes omnino,quomodo uerbum/metere/ſupponẽdum cenſetis:nũ ut ne
K ceſſarium,an uero ut contingens?nam ſi ut contingens,id de quo quæritur habemus.ſin ut neceſ
ſarium,primum ipſum id uobis concedi uelut euidens petitis quod in quæſtione poſitum eſt.de
inde uerum erit prorſus metere.haud uero dicenti,at enim uel metes,uel non metes,locus patebit.
quomodo enim ſi eueniat horum alterum neceſſario,ſitq; uidelicet impoſſibile alterum,conſenta/
neum fuerit,ſedenim aut hoc eſt,aut illud dicere?quãobrem non hoc demum ipſis argumentum
deducitur. Altera ratio,negocii adeo plena,nec confutatu facilis,ut multos quoq; ex iis qui perſpi/
caciores uidentur,in eam abducantur ſententiam quæ contingens abrogat,ex tali diuiſione proue
hitur. Aut definite inquiunt exitum dii norunt contingentium:aut nulla prorſus eorum ſunt no
tione prædit:aut quemadmodum nos indefinitam incertamq; illorum notitiam obtinét. uerum
fieri nequit ut ex iis quæ ſunt quidquã ignorent:cum procreent omnia:concinneq; diſponát:atq;
impermiſtæ omnino mentes materiæ ſint:imo uero(ſi exactius loquendũ eſt)& ſupra intellectua/
lem ipſam proprietatem ueræ ſui ipſorum eſſentiæ ſedem ſtatuerint.Neq; enim caſu rerum dice/
mus

mus naturam ordinemq; conſtare.neq; dictat ratio deos uel eorum quæ in naturam promunt eẽ A
ignaros:uel ceu quoſdam ignauos ac deſides tum illorum cognitionem:tum gubernationem ne-
gligere.Nãq; operoſam arbitrari,negociisq; obnoxiam fieri à nobis deorum uitam,dementisq; trã-
quillitatis,quæ diis nequaquam conuenit,expertem,ſi particularia ab iis curari dicamus,illorũ eſt
qui deorum cognitionis poteſtatisq; excellentiam,ſi noſtræ conferatur, haudquaquã perſpexere:
putantq; ob hanc inſcitiam ex rebus humanis ea quæ ad deos pertinent æſtumãda eſſe:noſtrãq; ad
illos imbecillitatem transferendam:quaſi Sol rex illuſtrare ſimul queat uniuerſa quæ mundi am-
bitu clauduntur:niſi corpora quædam nõnullis non pellucida,ſed ſolida quandoq; obtendantur:
incorporea uero prorſusq; imateriata deorum facultas expedite ſimul tota cunctis pariter rebus
adeſſe non poſſit:cum nihil illam præter ineptiam noſtram arcere ualeat.quãquam ne tunc re q̃dẽ
uera præpediatur Deorum prouidẽtia uel ad humanarum rerum cognitionem:uel ad curam de B
illis gerendam:ſed nobis ipſis perinde accidat atq; iis qui in ſolari ſplendore ſomnum capiũt: aut
etiam cõniuent.Nam quemadmodum illi calore fruuntur qui rebus quæ hic ſunt à Sole exhibe-
tur,illuminatrice autem eius facultate ſe ipſi ſua ex optione priuant,non propter iram quãpiã dei
qui ſuos ab illis reprimat radios,ita & qui ob flagitioſam quandam uitam excidere à Deorum pro
uidentia dicuntur,non ſunt prorſus ab ea ſecluſi.Haud enim quiſpiam,quod hoſpes inquit Ahe-
nienſis,uel exiguus eſt adeo,ut ſi terræ ima ſubeat,latere prouidentiam queat, uel minima quæq;
inſpectantem.neq; adeo magnus,ut ultra cœlum euolare,ac cuncta gubernantem euadere proui-
dentiam poſſit.Verum cum ſeipſi Deorum abdicarint facultatibus quę bona ex ſeſe nobis tribuũt,
eas conſequuntur neceſſario quæ per ultionem ipſos tandem ac pœnam in naturæ ſtatum redu-
cunt.Hæc itaq; confeſſa cum ſint in cõmunibus nec peruerſis animorum conceptibus,atq; in deci-
mo de Legibus plane demõſtrata,neq; noſtra ignorare dii poſſunt:neq; incertam eorum,quaſi de
euenturis coniectantes,notitiã habere.Nam primum quidem,uti nos docuit Timęus:ipſeq; theo
logice diſſerendo pronunciat Ariſtoteles,& ante hos Parmenides non ſolum apud Platonẽ diſpu- C
tans,ſed in ſuis quoq; carminibus ſcriptum reliquit,nihil eſt apud deos præteritum neq; futurũ:
neq; horum utrũq; non ens,tum ipſum nõ amplius,tum uero nõdum:quodq; eſt mutatum, &
quod natura aptum eſt mutationi.Hæc autem iis quæ uere ſunt,mutationemq; ne cogitatione q-
dem ſuſcipiunt,accõmodari non poſſunt.Quippe quod imutabile eſt prorſus,illi quod quoquo
modo mutatur præeat neceſſe eſt:ut etiam dum mutatur maneat.Quapropter in diis qui ratio-
nem ad ea quæ ſunt principii obtinent fieri nequit ut præteritum aut futurum ſpectetur:ſed oĩa
ſunt in uno apud ipſos æuo inſtãte collocata:tẽporalibus nimirũ mẽſuris cũ uniuerſi ſubſiſtẽtia ſi-
mul apparẽtibus:ſolaq; ea metiẽtibus q̃ uel ſubſiſtẽtiã uel actionẽ in tpe obtinẽt.Iccirco & cõiectu-
ralem notitiã abiectã eẽ pcul à diis neceſſe eſt,& ad rõnalis uitę elimitationẽ.Deinde qũo uel tãtillũ
nobis inſitum maturitatis uidebitur,ſi deorũ cognitioni nihil plus q̃ noſtrę tribuendũ cenſeamus:
ſed ambiguam ipſam audeamus,atq; indefinitã confiteri? Eiuſdem nãq; erit intelligentię,imo uero D
amentiæ brutarum quoq; cognitionem animantium noſtræ conferre:illasq; etiam uniuerſalium
atq; intelligibilium comprehenſione impartiri.In ſumma ſi deos prorſus neceſſe ſit auctores rerum
omnium,uel cauſas eſſe adiunctas,quonam pacto conſentaneum ſit rationi aut opera ab ipſis igno
rari ſua,uel ſuorum operum effectus,uel quæ quoquo modo ab illis fiũt:aut ceu nihil ad eos per-
tinentium neq; in eorum poteſtate poſitarum rerum ancipiti notitia eſſe præditos? Neutra uero
ex his ſuppoſitionibus noſtra à diis poſſunt modo illo quo diis conuenit prouidentiæ curari.hoc
autem eſt curam de illis ab ipſa prouidẽtiũ geri eſſentia,eaq; uelut ex prora gubernari:nõ de ipſis,
ut Poetę aiunt,conſulendo:ſiquidem prudentiæ defectus conſilium eſt:neq; alias alia conſultãdo
faciendoq;.quippe hoc ab una & ſimplici ipſorum actione alienum eſt prorſusq; imutabili:perti-
netq; ad eos ſolos quos tempus metitur:quiq; actionibus cum conſultoria electione perfunguntur. E
ſed ipſo eſſe inquiunt:quo pacto Sol non conſulẽdo,neq; ſe mouẽdo,ſed ipſo eſſe, uel ſi manens in-
telligeretur,ea implet in quę poteſt ipſius lumen conferri.Neq; ergo ita fieri illorum poteſt proui-
dentia:neq; ſi ita fiat,de pluuia uerbi cauſa,uel ſeruandis fructibus,aut uictoria, ut qui exitũ igno-
rent,præces ipſis fundere ac ſupplicare,procul à ſtoliditate fuerit. Quod ſi hæc fieri nequeunt,eaq;
nec dicere nec cogitare fas eſt,atq; ab ipſa coarguũtur experientia,ut diuinorum,actuũ libri multis
conditi uerſibus,& quę quotidie prope dixerim fiunt,iis qui animaduertere poſſunt,indicant,cõ-
ſtat dicendum eſſe & diſponi à diis contingentia,& ipſorum exitum certo cognoſci. quippe magis
par erat res ab ipſis ſempiternas deſpici prouidentia ea deſtitutas quę in ipſas incũbit,q̃ fluxili prędi
tas natura.ſi illę quidem à ſuiipſarũ natura certitudinem obtinent,talemq; à Deo ſunt imutabilem

F eſſentiam ſortitæ: quas autẽ obnoxias generationi propter ſuę fluxibilitatem materię ferri in omnis
generis mutatione natura uoluit, eę neq; eſſe poſſunt, neq; contineri ac digeri: cum non multum
opificę ac proſpectricis cauſę non ſolũ uniuerſalioris atq; abſtractę, ſed particularioris etiam cuiuſ-
dam ac propinquioris ſint aſſecutę eorum quę ſeſe eodem modo perpetuo habent. quo pacto & in
hominibus cura maiore indigere pueros uiris uidemus: uel ſtultos prudentibus. Quod ſi norunt
dii contingentia, certoq; norũt, ne, id quod diximus, indefinitam eorum cognitionem ſtatuamus,
Athenasq; à ligneo ſolum muro ex barbarorum periculis ſeruatũ iri intelligunt, atq; à diuina Sala
» mine filios mulierum perdendos, & illud, Magnum Alye imperium excindet Crœſus ſuperato, &
Laïum ſi liberos ſuſcipiat, domum ſuam uniuerſam funditus euerſurum, conſtat hæc non eue-
nire non poſſe. ſin minus, illos neceſſario fore mendaces. Igitur duorũ alterum, aut omnia ex neceſ-
ſitate euenire, ac uelut cognoſci à diis prædiciq; affirmabimus, nomẽq; inane ipſum erit contingẽs:
G aut ne à diis quidem cognoſci hęc humana, neq; illis conſuli arbitrabimur. at hoc fieri nequit. tollĩ
ergo contingens. Huic itaq; rationi, cum ea non facile, id quod dicebamus, queat infringi, ab ipſaq;
euidentia, ut Vatũ ꝓdictiones declarãt, cõfirmari uideaẽ, nos ſm diuini Iamblichi dictationẽ occur
rẽtes, diuerſas cognitionum mẽſuras diuidere operęcium eſſe putabimus: dicemusq; cognitionẽ
cum inter cognoſcentẽ & rẽ q̃ cognoſcitur media ſit, ſi actus illa cognoſcentis circa id eſt quod co-
gnoſcitur, ut circa albũ uiſus, modo rem præſtantius q̃ cognobilis ipſius rei naturæ conueniat, mo-
do deterius, quãdoq; uero pariter noſſe. Nam quando noſtram dicimus mentem ciuilibus repræ-
ſentandis functionibus res ſingulas cognoſcere, referreq; ad uniuerſalia, ꝑ eaq; uelut propria cogno-
ſcere illas pertentare, patet cognitionẽ hic ea re quæ cognoſcitur dictum iri præſtantiorem: ſi cõmi-
nui ſingulare in partes poteſt, atq; in mutatione uerſatur: rõ autem per quã mens eas adminiſtra-
trix nouit, indiuidua eſt atq; imutabilis. Cum uero ipſa ad ſeſe conuerſa, purificisq; perſungens uir-
tutibus ſuam ipſius eſſentiam contemplatur, cognitionẽ neceſſario illi eẽ rei quę cognoſcitur parẽ.
Quod ſi in ſummũ ſuæ ipſius perfectionis apicem euecta, ſpeculatricesq; ſibi uirtutes proponens,
de diuinis conſiderat deſcriptionibus, ac quonam pacto ex uno hæ omnium deducantur prin-
H cipio, & quæ ſit cuiuſq; proprietas, cognitionem ea re quæ cognoſcitur deteriorem eſſe neceſſario.
Hæc cum ita ſe habeant, noſci à diis tum præſentia omnia, tum ꝑterita, tum futura, uel quę nondũ
ſunt, eo modo quo diis conuenit dicendum eſt: hoc eſt autem una certaq; cognitione atq; indecli-
nabili: iccirco & cõphenſam ab iis notitiam eſſe contingentium: ut qui concluſa mundi ambitu
omnia in naturam producunt: ſuntq; ſubſtantiarum ſempiternarum auctores: generaſcẽtiũ uero
cauſas adiunctas, pro ſuis illarum quatũcunq; actionibus: nec ipſas ſolũ uelut cernunt ſubſtantias:
ſed earũ quoq; facultates functionesq; tũ q̃ ſm naturã ſunt, tũ q̃ ꝑter naturã. qđ quidẽ præter natu-
ram eſſe ſimul ſeſe cum neceſſaria deficientium rerum remiſſione iis inſinuauit quæ ipſo quoq; ali-
quando impertiri natura uoluit: non in primis: ſed per exilis hęrentisq; modũ quem uocant eſſen-
tiæ. Cognoſci uero ab iis contingentia potiore q̃ ipſorum illorum cõtingentium naturæ competat
I modo. iccirco hæc cum incertam obtineãt naturam, & euenire & non euenire poſſe. ab illis uero &
hæc, ceu melius q̃ ipſorum natura poſtulet anticipata eorum cognitiõe definite intelligi. quippe &
diuiduas res indiuidue neceſſe ab iis eẽ nulloq; ĩteruallo, & quę multiplicata ſunt, forma ſimplici:
& temporalia ſempiterne, generabiliaq; ingenerabiliter cognoſci. Haud enim ꝓfecto dicere pariter
rerum fluxui cõcurrere deorum notitiam ſuſtinebimus: nec eſſe in illis quidq̃ uel præteritum, uel
futurum: neq; in ipſis dici, ut in Timæo accepimus/fuit, uel erit/quę mutationem quãdam indicãt:
ſed/eſt/ſolum: idq; non quod uerbo/fuit/uel/erit/cõnumeratur, atq; ab ipſis ex aduerſo diſiũgitur,
uerum ante omnem reꝑſentationem intelligitur temporis: atq; conſtantiam ipſorum ĩmutabilita-
temq; ſignificat. id quod magnus quoq; Parmenides intelligibili omni dicit competere. nam Haud
» quaq̃, inquit, ſimul omne fuit: neq; erit: ſed ſolum eſt. Neq; quæ cõtingentia uocamus putare opor-
tet, propterea quod certo à diis cognoſcãtur, neceſſarium exitum habitura eſſe. nõ enim quoniam
ea dii norunt, ob id euenient neceſſario: ſed quoniam cum contingentẽ habeant naturam atq; anci-
K pitem, finem talem omnino uel talem obtinebunt, hac de cauſa neceſſe eſt deos quo pacto euẽtura
ſint intelligere. eſtq; idem ſua quidem natura contingens, deorum autem cognitione nõ infinitum
amplius: ſed definitum ac certum. Conſtat uero poſſe uel noſtra notitia definite quandoq; contin-
gens noſci: cum ſcilicet nec præterea contingens proprie eſt: ſed ſuæ ipſius generationis antegreſſas
cauſas ex neceſſitate conſequitur. Globus igitur in parallelo horizonte quieſcẽs plano, poteſt plani-
cie ſitum eundem obtinente ab aliquo moueri, ac non moueri. ſin uero inclinata fuerit, non poteſt
non ſeſe dimouiſſe. Has ob res Medicos quoq; cernimus nihil quandoq; de ægrotãtibus num cõ-

ualſturi ſint an morituri,uelut ambo cõtingentia ſint, effari audere: interdum uero aſſeuerãdo de A
horum altero prædicere;quaſi ut aliquod prorſus ęgroto accidat, futurum ſit. Cęterum quoniam
audacius nõnulli circa propoſiti theorematis quæſtionem uerſantes,demonſtrare ſe putant ne diis
quidem certam notitiam ſuppetere contingentiũ:adducuntq; nobis oracula,q̃ ambiguæ de futuris
pronunciant, ea ſunt quæ magnus inquit Syrianus & aduerſus hos diſſerenda. Primum quidem
aliam eſſe deorum cognitionẽ intellectionemq; animaduertendum fuiſſe,aliam Prophetidis actio/
nem:quę tum cõmota ex Deo eſt:tum diuiduam in ſe orationẽ,& metra, cognitionemq; dubiam
peperit. haud enim ſane quod illuſtratur perinde eſt atq; id quod illuminat. Deinde uero & audiẽ/
tium utilitatis cauſa reſponſa à diis ſæpe dari ambigua,quę ipſorum cogitatũ exerceant. nobis enim
utuntur dii ceu ſponte mobilibus:noſtraq; hũc in modũ gubernant:nobiſq; omnia pro noſtra ip/
ſorum dignitate tribuunt. Verum hęc ſunt fortaſſe & audacius agitata:atq; à propoſita re in longã B
inquiſitionem aberrantia. In ſumma autem omnia cogẽs ratio, utrum,ĩquit, & hoc ipſum neceſſa
rio contingit hominibus,omnia uel neceſſitate cõpulſa eſſe dicere:uel opiniones de modo rerum
generandarum in noſtra poſitas eſſe uoluntate? Nam ſi uerum ſit ſecundũ, non ergo ex neceſſitate
omnia. ſin quod prius eſt,quonã pacto oppoſitũ quidã,multa geri nr̃o arbitratu opinant? Prorſus
nãq; ratione uacat à natura omnia cogente,ut aiunt illi,nos ad ea quæ ab ipſa fiunt condẽnanda p̃/
ter naturam moueri. perindeq; eſt ac ſiquis Medicam artem docens,per hoc ipſum diſcipulos pa/
rauit ad artis eius quam expetierunt principia tollenda. tãetſi ueriſimile eſt quidquam eorum quę
præter artem ſunt ab Artifice non quatenus talis eſt fieri:ut ſi medicamentum ad fœtum perden/
dum Medicus aut uenenum exhibeat;ceu per ſe mobili præditus animo;nihilq; ars cõferat ad ip/
ſam Animi perfectionem:ſed in corporis aut exteriorum curam incumbat. at fieri nequit ut con/
trarium ſuo fini quidpiam moliatur natura. Sed nec quo pacto mõſtrorũ , ſic opinionum quoq;,
redũdantiam materiæ aut defectum excuſabimus. neq; enim fingere ipſis uolentibus facile eſt di/
uerſarum cauſas opinionum reddere ex materiæ differentia. neq; fatum etiam cauſam omniũ eſſe C
fatebuntur. ſed de his ſatis. Ad ea uero exponenda quæ ab Ariſtotele hoc loco dicuntur ſtylum re/
uocantes,primum quæ per hæc traduntur paulo prius proditis conſequentia eſſe affirmabimus:
proxime enim de affirmationis negationiſq; oppoſitione agebatur,quæ non ſemper uerum ac fal
ſum ſecernunt. His itaq; per ſeriem adiicit,qualis affirmatio quali ſic oppoſita ſit negationi ut ue/
rum ſemper ac falſum ipſæ,non tamen diſtincte,ſed infinitæ diuidant. Tradit uero ea primũ quæ
tum angularibus ex diametro contradictionibus,tum ſingularium illi cõmuniter cõpetunt: atq;
ipſis ineſſe omnibus hæc in præſenti tempore ac præterito definite partiri. hoc enim eſt . IN IIS
QVÆ SVNT ET FVERVNT VERAM AVT FALSAM ESSE AFFIRMATIONEM VEL
NEGATIONEM . Ac prius ſane hoc diametricis docet ſubeſſe angularibus;quas uniuerſales uni
uerſaliter appellauit:quaſi propoſitione præditas altera quæ uniuerſaliter prædicetur. deinde ad/
dit & in ſingularibus idem propoſitionibus quod in angularibus ex diametro accidere. hoc enim D
ſibi uult illud, VTI PRODITVM EST . Admonet autem neceſſe nequaquam eſſe ex impræfi/
nitis propoſitionibus,ſi in contingente materia capiantur,ueram alteram eſſe,alteram falſam. Dei/
de ſingularium in futuro propoſitionum à cæteris contradictionum ſpeciebus differentiam ſub/
dit:cum ait , IN SINGVLARIBVS AVTEM NECDVM EXISTENTIBVS , NON SIMILI/
TER. datq; per hæc nobis intelligi propoſitiones alias tum angulares ex diametro tum impræfi/
nitas perinde habere ſeſe in futuro,atq; in præſenti ac præterito habuere:ſingulares non item. Pro
poſitionum autem de quibus agitur proprio deſignando,exquiſite admodum/in ſingularibus au
tem necdum exiſtentibus/dixit atq; per illud/necdum exiſtẽtibus/id ſignificat quod in materia cõ
tingente accipitur. Quod enim nondum eſt,ut ipſe in Libris de generatiõe & corruptiõe explicat,
aliud eſt à futuro. ac ſignificat futurum quidem id quod prorſus eueniet:ceu cum dicimus/erit E
hyems:uel æſtas:uel deliquium/. (appellant hoc Græci eſomenon) quod autem eſt nondum, uo/
caturq; à Græcis mellon,id quod euenire ac non euenire poteſt indicat:ut apud illos/mello uadi/
zin,mello plein/ quaſi dicas debeo ambulare,debeo nauigare. nos tamen hoc quoq; futurum ap/
pellabimus,diſcriminis huius Græcorum declaratione cõtenti. Cum igitur in aliis materiis neceſ/
ſaria atq; impoſſibili ſingulares ſimiliter propoſitiones ut in anticipato & præſenti tempore,ſic ẽt
in futuro ſeſe habere oſtendat uero ac falſo pręciſe diuidendo,in contingente non etiam , quãuis &
in hac materia contradictiones aliæ omnes ſimili ſeſe ratione in futurum tempus, quo pacto & in
reliquis habeant,illud adiecit/non ſimiliter/ſimul per hoc ſignificans,quatenus hæ non ſimili pę/
terea ſeſe habeant modo ſi in dicta hypotheſi capiantur:nimirum in eo q; uerum quidem omnino

F ac falſum,non tamen diſtincte,ſed indefinite diſiungant.Neceſſe eſt enim lauari cras aut non laua/
ri Socratem : atq; nec utrumq́, fieri,nec neutrum poteſt.utrum autem ex iis uerum fuerit,nequit
ante rei exitum dignoſci:ſiquidem & fieri & non fieri utrũq; poteſt illorum ob ipſam cõtingentis
naturam.hoc igitur breuiter nobis indicauit,cum/non ſimiliter/dixit.

VIII *Nam ſi vel uera vel falſa affirmatio omnis,aut negatio eſt,omne quoq; neceſſe eſt eſſe,aut non
eſſe. Si enim hic fore aliquid , ille idem hoc non fore dixerit , neceſſe conſtat eſſe uerum ab eorum
altero enunciari: ſi affirmatio omnis vel negatio vera eſt, aut falſa. haud enim ambo ſimul erunt
in talibus.*

Vult his uerbis opinioni illi opitulari quę contingens de medio tollit:ut ipſam quoad eius fieri
G poteſt confirmatam redarguat.Per hæc autem perſonam opinionis huius Aſſertorũ ſuſtinens,pri/
mum uelut ſumptiúculam quãdam arripit,neceſſe nimirum eſſe ex ſermonũ ueritate rerum eſſen
tiam ſequi:ex falſitate,eſſentiæ priuationem:quod ipſi illud indicat, NAM SI VERA VEL FAL
SA AFFIRMATIO OMNIS AVT NEGATIO EST, OMNE QVOQVE NECESSE EST
ESSE AVT NON ESSE. Deinde à Contradictionis effato progreditur:aitq́; neceſſe eſſe ſingula
rium ac contingentium propoſitionum quę in futuro tempore ſumũtur,uerã eſſe alteram:quoniã
neq; ambæ ſimul mentiri,neq; ſimul ueraces ambæ eſſe poſſunt.Ex his autem,uerũ non declarari
ab ambabus,hic plane explicat uerbis illis , HAVD ENIM AMBO SIMVL ERVNT IN TA/
LIBVS . hoc eſt,non enim idem huiuſmodi accidet propoſitionibus quod impręfinitis quę in cõ
tingente materia capiuntur.quippe ſimul ueridicas eſſe illas diximus:hæ ſimul uerum atteſtari nõ
poſſunt:ne idem ſimul eidem & inſit,& non inſit:ut tum lauari poſtridie Socrati,tum non lauari.
eas autem ſimul falſo quoq; proferri non poſſe,adiiciet in ſequentibus.His itaq; abolitis,cum pro/
batum ea re ſit uerũ ab ipſis ac falſum diuidi,definite etiam hoc inqt fieri demonſtrabimus,ſi duos
H aliquos ceu uaticinandi ſcientiã ſibi uendicantes ſumpſerimus qui de quopiã ſingulari uelut ęgro/
to diuinare contendant:atq; alter conualiturũ illũ,alter non conualiturũ prędicat.compertum eſt
enim ueracem ex iis neceſſario alterum eſſe,alterum mendacem. Ergo ſi uerum is pręfatur qui cõ
ualiturum ipſum dicit,fore neceſſe eſt ut conualeſcat.quippe ſumptũ antea eſt ſequi omnino rerũ
exitum ex ſermonum ueritate.Quod ſi uerus is eſt qui negationem protulit,liquet fieri neutiquã
poſſe ut ille ſanitatem recipiat.Quapropter aut eueniet res neceſſario,aut exitum impoſſibilem ob
tinebit.ſublatum igitur eſt contingens.

IX *Si enim verũ ſit aut albũ eſſe dicere aut album non eſſe, neceſſe eſt album eſſe uel non eſſe.et ſi
ſit album vel non album,verum fuit affirmare aut negare.atq; niſi ſit,mentiatur:& ſi mentitur,nõ
eſt . Quapropter neceſſe eſt affirmationem ſemper uel negationem veram eſſe vel falſam.* Nihil
I *ergo neq; eſt,neq; fit neq; a fortuna,neq; ab eo quod æq; eſſe ac nõ eſſe poſſit:neq; erit,aut non erit:
ſed cuncta ex neceßitate: nec vtrũlibet,aut enĩ q affirmauit.aut qui negauit uerus erit.nã fieret ſimi
liter,aut non fieret.quippe ipſum/vtrũlibet/nihilo magis ita uel nõ ita ſeſe habet,aut habebit.*

Ariſtoteles cũ ſupradictam confirmare ſumptiunculam uelit,nempe ex orationum ueritate,ſub
ſiſtentiam rerum,ex falſitate autem ſubſiſtentiæ priuationem ſequi, hoc ita ſe habere demonſtrat
exemplis.ſiquidem orationes exẽplis,q̃ illæ quę abſq; iis pronunciantur,clariores fieri conſueuere.
Aſſumpta igitur eſt/enim/cauſidica illic coniunctio , SI ENIM VERVM SIT , ut intelligi ppo/
ſitum eorum daretur quæ in præſens dicuntur:hoc eſt probationem ab his ſupradicti Theore/
matis contineri.Dicit aũt,ſi uerum ſit de quapiam re ut hac ueſte, albam eſſe dicere,neceſſario albã
eſſe illam:& ſi albam non eſſe,neceſſario nõ eẽ albam.Deinde quiddam per hæc ſupradictis adiicit:
uultq́; ad ſeipſam cõuerti ſumptiunculam,non ſolum neceſſe inq̃ eſſe ex ueris orationibus rerum
K ſequi ſubſiſtentiam:ſed ex ſubſiſtentia quoq;, orationum ueritatem.ideo ET SI SIT ALBVM
inquit, VEL NON ALBVM, VERVM FVIT AFFIRMARE AVT NEGARE ſimul nos per
hoc docens quod nõ uerum eſt dixit,ſed uerum fuit affirmare,id quod perſpicue deinceps addet,
non ſolum per id tempus quo res eueniunt atq; exiſtunt,uerum de ipſis ita ſe habere, ut habẽt,ſed
ante exitum quoq; ueram de iis prędictionẽ eſſe dicere. Aſſumitq́; hoc neceſſario:quaſi ſibi ad ſub
lationem contingentis futurum uſui ſit:uimq́; omnẽ, uti intelligemus, argumentationis cõtineat.
Hoc igitur uelut ex ratiocinatione colligẽs iure infert, QVAPROPTER NECESSE EST AF/
FIRMATIONEM

FIRMATIONEM SEMPER VEL NEGATIONEM VERAM ESSE VEL FALSAM: ſubau A
diendo nimirum/definite/aduerbio.idq; merito.Nam ſi neceſſe eſt eſſe album uel non eſſe,nec prę
ter hæc eſt,ſed ſi ſit,uera definite de eo prænunciata affirmatio eſt:ſin minus ſit,negatio,ratiõe igi/
tur optima uelut concluſionem intulit hoc ſupradictis conſequentem.Quapropter neceſſe eſt af/
firmationem ſemper uel negationem ueram eſſe uel falſam.Poſtquã autem orationum ueritatem
rerumq; ſubſiſtentiam inter ſe cõmeantes oſtendit,prius quàm concluſionem quam diximus in/
ferat, medium hoc interponit, falſitatem quoq; orationum rerumq; exiſtentiæ priuationem
per uices reflecti,cũ inqt, ATQVE NISI SIT, MENTITVR: ET SI MENTITVR, NON
EST. Hæc cum ita ſint,ipſeq; ex prædictis ſumpſerit neceſſe alteram eſſe ſibi mutuo contradicẽ
tium in futuro tempore ſingularium ac contingentium propoſitionum uerum definite exprome B
re,alteram mentiri:quaſi propter anticipata abolitio ſequatur ex ſeſe cõtingentis, NIHIL ERGO
NEQVE EST, ait, NEQVE FIT NEQVE A FORTVNA, NEQVE AB EO QVOD Æ/
QVE ESSE AC NON ESSE POSSIT. per coniunctionem/ergo/nimirum pręmiſſarum neceſ
ſitate fieri ſignificans ut contingens depereat.quo tripartito,unum/magna ex parte/appellatur: ut
hominem naſci quinis digitis:aut in ſenectute caneſcere.rara enim ſunt quæ non ſeſe hoc pacto ha
beant.alterum/rarius/:ut fodiendo theſaurum offendere.tertium/ex ęquo/:ut lauari ac non lauari:
uel ambulare & non ambulare.Ac ſane circa id contingens quod magna ex parte nuncupat duæ
quædam habentur cauſæ,Natura atq; Ars.quippe & naturam in rebus quas efficit recte opera de/
fungi magna ex parte cernimus.rara enim ſunt monſtra.& artes ob ſubiectæ fluxibilitatem mate/
riæ quandoq; à ſcopo qdẽ aberrare:profiteri tamẽ probe ſeſe plerũq; obire op moliuntur.haud.n.
iis,niſi hoc pollicerentur,quiſquã uteretur.Quãobrem aſſeuerat quoq; Orator ſe magna ex parte
perſuaſurum eſſe.& Medicus fore plerũq; ut ægrotum ſanitati reſtituat.atq; alius quilibet Arti/
fex ſuum finem utplurimum aſſecutum iri.Circa rarius contingens hæc duo uerſantur, Fortuna C
& Caſus.eoq; inter ſe differunt,q; à fortuna profectũ iuxta alidũe niti & pẽdere,ac pter opinionẽ ra
roq; ſupereuenire iis fertur quæ per prælectionem fiunt:hoc autem perinde eſt ac ſi hominum
operibus dixeris.uocatur enim in ſolis hominibus prælectio:quos cõſulere,atq; hoc præ illo eli/
gere natura uoluit:cum neq; conſilio nobis præſtantiores egeant,neq; conſulere brutæ animãtes
poſſint.Quod ergo à fortuna prodiit,cum iis,uti diximus,quæ per prælectionem geruntur: q;
autem caſu prouenit,cum iis quæ ſecũdum naturam fiunt ſubſiſtit.Si enim noſtrum quiſpiam ut
amicum conueniat progreſſus cuidam librum uendenti occurrerit quem non dudum exoptaue/
rat,atq; illum coemerit,fortuna incidiſſe in illum dicitur,eundemq; emiſſe:propterea quoniam li/
brum emere ſimul cum quadam extitit prælectione quæ nos ad progreſſum cõmouit: ſuperue/
nitq; extrinſecus,à nulla definite proxima cauſa effectum.quippe & balneas petens librum emere,
uel deos precaturus,aut ſpectaculum quodpiam uiſurus potuiſſet.Sin ex terrę concuſſione didu D
cta eius parte aquæ fons qui prius non fuiſſet eruperit,aut qui fuiſſet deperierit,non fortuna, ſed
caſu ortus fons eſſe dicetur,aut interiiſſe.& ſi de ſublimi quopiam delatus loco ſitũ eum accepe/
rit lapis ut ſeſſioni uerbi gratia aptus euaſerit caſu non fortuna ſedile eſſe perhibetur:ſiquidem ac
cidens hoc non cum prælectione,ſed cum illius naturali impetu prouenit quo ſuperne deorſum
proruit.Circa uero æqualiter contingens ſola prælectio uerſatur:ut progredi uel non progredi:
& diſputare uel non diſputare.atq; ſola ſpecies hæc contingentis utrũlibet uocatur,ex eo quod ni/
hil in hoc plus aut minus exiſtentia eiuſdem priuatione habeatur:ſed pars utrauis contradictionis
euenire ſimiliter poſſit.Itaq; contingente,id quod diximus,tollendo, NIHIL ERGO NEQVE
EST, inqt, NEQVE FIT NEQVE A FORTVNA, NEQVE AB EO QVOD ÆQVE ESSE
AC NON ESSE POSSIT. hoc eſt,Nihil ergo neq; nunc iam ſiue ut rarius,ſiue ut æqualiter cõ
tingens euenit:neq; unquam in poſterum eueniet.Deinde & cõmunem contingentis omnis aboli E
tionem faciens addidit, NEQVE ERIT AVT NON ERIT. quippe omne cõtingens eo differt
à neceſſario eueniente atq; impoſſibili,q; neceſſarium fore dũtaxat dicimus:& impoſſibile ſolũ nõ
fore:contingens autem,uel fore,uel non fore.Nihil ergo neq; eſt ait,neq; fit contingentium modo.
SED CVNCTA EX NECESSITATE: NEC VTRVMLIBET. poſtea uelut cauſam eam no/
bis ad memoriam reuocans qua contingere hæc uiſa ſunt,ſubdit, AVT ENIM QVI AFFIR/
MAVIT AVT QVI NEGAVIT VERVS ERIT. Quod ſi horum alter uerum finite expli/
cabit:propoſitionem autem contradictionis alteram,ſi uerum diſtincte enunciet,contingentis exi
tium ſequebatur,liquet contingens tum aliud,tum quod eius uelut centrum eſt/utrũlibet/ quod
Ariſtoteles pro omni contingente accepit,ex rerum natura abolitum iri.Quod ſi quam obtineret

F ſubſiſtentiã, FIERET SIMILITER AVT NON FIERET. Hoc enim utrũlibet uel eẽ uel fieri
arbitramur QVOD NIHILO MAGIS ITA VEL NON ITA SESE HABET AVT HABE
BIT. ac ſane uerbum/habet/de eo uidelicet quod factũ eſt,iã́q; in eſſentia exiſtit/ habebit/autem de
eo quod faciendum obueniet dicimus.

X *Item ſi album nũc eſt,verum prius fuit album fore affirmare.quãobrem uerum fuit ſemper ex*
iis quodlibet quæ facta ſunt eſſe aut fore dicere.ſin aũt eſſe dicere aut fore ſemper uerum fuit,non
poteſt hoc non eſſe neq; non fore.at quod non fieri nequit,impoſſibile eſt non fieri.quod non fieri eſt
impoſſibile,neceſſe eſt fieri.ergo quę erũt uniuerſa fieri eſt neceſſe.itaq; nullũ erit utrũlibet,nihilq;
fortuito.nam ſi quidq; a fortuna, non vtiq; id ex neceſſitate fuerit.

G

Quæ ſupra minus perſpicue dicta ſunt ut ab acceptis in futurum tempus de quibus agitur ꝓ
poſitionibus uerum diſtincte diuidi ac falſum probaret,cui ex ſeſe conſequęns erat nullum contin
gẽti inter ea quæ ſunt locum relinqui,uult per hęc nobis apertius tradere:ac maiore ſtudio ratio
nem deducit.icirco uelut ab alio principio argumentionẽ moliens, ITEM SI ALBVM, inquit,
NVNC EST: ut ſi infans editus modo ſit,uerum fuit pridie dicere,album poſtridie ortum iri in
fantẽ.neq; id pridie magis q̃ prius quãtolibet tẽpore.(nam quæ ſors hæc fuerit?)quod autem ſem/
per prædicentes fore uere loquimur,hoc non fore nequaq̃ poteſt:quẽadmodum nec quod eſſe di/
centes uere affirmamus,hoc poteſt nõ eſſe.fieri ergo nõ potuit quin albus infans naſceretur.quo/
niam uera de ipſo quoq; in infinito anteq; cepto tẽpore facta eſt diuinatio.QVOD ENIM, inquit,
NON FIERI NEQVIT, IMPOSSIBILE EST NON FIERI. QVOD NON FIERI EST IM
POSSIBILE, NECESSE EST FIERI. eoq; promouet rationem,ut,qđ ipſe ſtatuerat, oĩa ꝓbet
neceſſitate contineri.idq; ex propoſitionibus quæ magis perſpicuę ſunt, magisq; conceduntur: ac
H tantũdem illis ualent in quas tranſmutantur.Nam & hęc/nequit non fieri/& illa/impoſſibile eſt nõ
fieri/eodẽ ptinent.& hæc/impoſſibile eſt non fieri/cum illa,/neceſſe eſt fieri/eodẽ refertur:quẽadmo
dum & hæc/impoſſibile eſt fieri/atq; illa/neceſſe eſt non fieri/in idẽ conueniunt.magis tamen ab hac
/impoſſibile eſt non fieri/utpote euidẽtiore,q̃ ab illa/,neceſſe eſt fieri/cõmouemur.Quapropter Me
dicus quoq; cum neceſſe exẽpli cauſa ægroto eẽ,ſi ſanari uelit,uenam ſecari dixerit,quaſi rationem
quæ id confirmet,magisq; permouere ad credendum debeat, ſubiungit, eum nãq; impoſſibile eſt
uena non ſecta conſaneſcere. Quocirca merito, inquit, dicebamus QVÆ ERVNT VNIVERSA
FIERI EST NECESSE:NIHILQVE NEQVE FORTVITO, neq; alio cõtingentis modo. Cę
I terum aduerſus hanc argumentationem dicendum eſt, quod exitum nunc obtinuit ac iam factũ
eſt,uerum nõ fuiſſe ante exitũ omnino album fore dicere. haud enim quoniam id in ipſum eſſe à
tẽpore eſt deprõptũ,iccirco ex neceſſaria ipm ꝓmolitione factum eſſe putandum eſt.Quapp ex iis
qui de illo præſagiunt non uerus is erit qui neceſſario fore album dicit:ſed qui totum hoc, ipſum
contingenter euenturum prænunciat.Hoc ſi ſit,conſtat fieri quoq; ut non eueniret potuiſſe.non
enim ipſum contingenter eſſe euenturum uerum aliter fuiſſet.Ne ergo qui hæc argutantur ab eo
quod iam euaſit id quod adhuc expectatur iudicent:ſed ipſum nondum euaſum ſeruantes, quæ/
rant an nec neceſſario ſit euaſurum.haud enim demonſtrare id poterunt:ut poſt ipſe nos aperte
Ariſtoteles docebit.

XI *At vero nec neutrum dicere eſſe verum licet:vt neq; fore neq; non fore. Nam primum ſi falſa*
K *affirmatio ſit,non uera erit negatio:& ſi falſa ſit hęc, affirmationem accidit ueram non eſſe.Ad hæc*
quoq; ſi uerum ſit album eſſe ſimul dicere ac magnũ,ambo ſit oportet.quod ſi cras fore,cras erit. ſin
vero neq; erit cras,neq; non erit,vtiq; non ipſum erit vtrũlibet:ut pręlium nauale:nam neq; cõmitti
nauale prælium, neq; non cõmitti oporteret.

Quoniam ſupra ad contingentis abolitionem ſumpſit,à propoſitionibus de quibus tractaẽ ue/
rum definite ac falſum dirimi , ſumpſit autem hoc propterea q; ſimul ueræ eſſe inter ſe nequeant,
id quod uerbis illis dicebatur,haud enim ambo ſimul erunt in talibus,ac ſuſpicari quis poterat,ne
ceſſe nequaquam eſſe ſimul ueras eſſe eas,aut uerũ falſumq; diſcernere,quippe & ſimul poſſe mẽ/
tiri,ob id nunc oſtendere nec ſimul has mentiri propoſitiones poſſe inſtituit:quod non ſolum nec
quidquã ita dicere uolentem ad contingens introducendum iuuat:ſed & alioquin fieri neutiquã
poteſt.Nam uel eadem hypotheſi oſtendetur rem eãdem & euenire neceſſario:& exitum obtine/
re impoſſibile.

re impoſſibilē. Itaq; ne hoc quidem dici poſſe ait, ſingulares contingentesq́, propoſitiōes ſimul in- A
ter ſe in futuro tempore eſſe mendaces: id quod uerbis illis indicauit, AT VERO NEC NEV-
TRVM DICERE ESSE VERVM LICET. quoniam primum, inquit, contradictionis dignita-
tem tollemus: à qua omnes, utpote euidentiſſima, demonſtrationes depromimus. Ad hæc aūt uſu
ueniet rem ſimul eandem neq; ideo fore, quoniam fore illam dicens affirmatio mētitur: & rurſus
fore: quoniam fallit negatio quæ nō fore ipſam pollicetur. quāobrem erit ipſa ex neceſſitate, atq́, ex
neceſſitate non erit: quo quid monſtroſius? Vt autem hoc colligat, ſumptiūculam eam iterum no-
bis ad memoriam reuocat quæ ex orationum inquit ueritate rerum ſequi euentum, idq́; non in
præſenti tempore dūtaxat, ſed etiam futuro. Siquis enim uere prædicat album cras infantem ma-
gnumq́; naſciturum, cras naſci oportet infantem ambobus iis quæ diximus præditum. Itaq; ſup- B
preſſo horum conſequente, ꝙ res quoq; non ſint, id ex falſitate ſequi orationum, quaſi id prius iā
ſimul cum hoc præcepto tradiderit, quod omiſſo conſequens eſt colligit: atq; inquit, SIN VERO
NEQVE ERIT CRAS, NEQVE NON ERIT, VTIQVE NON IPSVM ERIT VTRVM-
LIBET. i. ſin autem falſæ ſimul id genus erunt propoſitiones, uel hoc pacto contingens abolebit̄.
abolebitur uero propterea quoniam ſimul euenit res neceſſario, exitūq́, obtinet impoſſibilē.

Hæc igitur aliaq; incōmoda id genus accidunt, ſi affirmationis omnis ac negationis, ſiue in vni- XII
uerſalibus vniuerſaliter, ſiue in ſingularibus dicantur, alteram neceſſe eſt oppoſitarum ueram eſſe,
alteram falſam: nullūq; in ijs quę fiunt eſſe vtrūlibet: ſed eſſe fieriq́; ex neceſſitatę omnia. Ergo nec
conſulere opus eſſet, nec quidquam moliri: ut ſi hoc fecerimus, futurum illud eſt: hoc niſi fecerimus,
illud non erit. Nihil enim prohibet quin & decem ante annorum millibus hic fore hoc affirmauerit,
ille non fore: vt utrum ex ijs uerum dictu tunc fuerit, id ex neceſſitate ſit futurum. Atqui nihil hoc
refert ſiue dixerint nōnulli cōtradictionem, ſiue non dixerint. nam res ita ſeſe habere cōpertum eſt: G
quāuis non hic quidq̄ affirmauerit, ille negauerit. Neq; enim propterea quod affirmatum uel negatū
ſit, erit aut non erit. nec magis decem ante annorum millibus q̄ quotolibet tempore. Quapropter ſi
ita ſe uniuerſo habuit tempore ut vere alterum diceretur, hoc fieri neceſſe fuit. ac quę fiunt ſingula,
ita ſeſe ut neceſſario fierent perpetuo habuere. Nam & ſiquis fore uere affirmauit, non poteſt non
fieri: & ſemper verum fuit dictu id quod factum eſt fore.

Inſpicere ab initio propoſitum erat an omnis contradictionis quæ in futuro capitur tēpore ue-
rum explicite ac falſum propoſitiones diuidant. Pluribus uero oſtenſum eſt huic conſequens eſſe I
explodi contingentis naturam: cum eueniant alia neceſſario: quædam impoſſibilem exitum obti-
neant: nihilq́, in noſtra repoſitum eſſe uoluntate: quæ poſthac abſurda eſſe demonſtrari oportet, D
atq; euidentiæ repugnare. Itaq; rationem omnem complectens hoc loco Ariſtoteles, tum propoſi-
ti ab initio problematis meminit, tum quædam adiicit quæ ex eo ſequi demōſtrauit: eaq; uocat in-
cōmoda: quāuis incōmoda eſſe necdum oſtenderit: nimirum cōmunibus animorum utens notio-
nibus: ac uelut abſurdam eſſe probaturus illico eam rationem quæ contingens tollere conat̄. Hāc
porro à duplici loco redarguit: atq; impoſſibilia ea nunc oſtendit quæ ex ipſa conſequuntur: pau-
lopoſt uerò & ea criminatur quæ falſo ipſamet ſumpſit. Quippe & ipſam per ſe rem quali prædi-
ta natura ſit demonſtrare oportuit: atq; in natura rerum eſſe contingens dicere. eos nāq; impoſſi-
bilia comitantur plura qui ſummouere illud nituntur: conſtareq́, ipſum euidentia demonſtrat. &
præterea ſupradictam rationem inualidam oſtendere quæ addicere omnia neceſſitati, contingēsq́;
ex rerum natura tentat exigere. Per hæc igitur ea demum tradens impoſſibilia quæ contingēs pe-
mentibus conſequentia ſunt, ſiquis omnem, inquit, contradictionem ſimiliter ſe omni tempore ha- E
bere ad uerum falſumq́, diuidendum cenſeat, neq; à diametricis tātum angularibus, quas uniuer-
ſales uniuerſaliter ſolet nominare, ueram ſemper alteram definite propoſitionum, alterā falſam in
omni materia, ſed à ſingularibus quoq; haberi, ex quo de medio tolli contingens ſequebatur, ina-
nem naturæ, quæ conſilii nos compotes fecit, laborem accuſabit. Conſtat enim ſi nihil arbitrarium
ſit, fore ut fruſtra de iis inire conſilia aggrediamur quæ in noſtra uoluntatę poſita ſunt: ac ſimile
quid faciamus iis qui quo modo oriatur Sol, aut non oriatur conſultant. At uero nos fruſtra con-
ſilio pollentes à natura factos eſſe dicere, prorſus ratione uacat. nam & hoc ipſum per ſe geometri-
cis inquit neceſſitatibus demonſtratum eſt, nihil fruſtra à natura fieri. atq; euidentia omni certius
demonſtratione confitetur. Quin & ii ipſi qui omnia neceſſitate cogunt, & contingens exturbant,

F ipſam rurſus omnino naturam eſſe fatebuntur,quæ ut ipſi aiunt,definite omnia atq; ex neceſſita-
te,nihil temere faciat.Quáobrem quo pacto ridiculum nõ ſit & nihil dicere in noſtra facultate re-
linqui à natura,& nos ab eadem conſultoria ui præditos fieri:quaſi pro noſtro arbitratu aliqd age
re uel non agere nobis liceat? Siquis enim cogitatione quis illam perinde uti atq; inſtrumento ad
actionum exitum dicat,uerum nos oportuit reſpondebimus à nobis ipſis ad eas actiones eſſe inci-
tatos ad quas impulit natura:quemadmodum uſu uenire iis cernimus quæ certo ad ſuos fines
tendunt itinere naturæ motu agitata.Quo fit ut nos quoq; cum aliqua in arte quidquam agẽtes
naturam imitamur,non contemur conſulendo,ſi perfectam promptáq; artis notitiam teneamus:
id quod naturam imitaturo ſuppetere eſt neceſſe.Ergo ſi neceſſitati deberẽtur omnia, NEC CON
SVLERE OPVS inquit ESSET, NEC QVICQVAM MOLIRI. hoc eſt actionũ principia ag-
G gredi:ut ſi cogitemus ex Ægypto Athenas nauigare,in portum deſcẽdere nequaquam oporteret:
nec nauem quærere:nec ſarcinulas importare.nam uel ſi nihil ex iis curauerimus,neceſſe nos foret
Athenis eſſe.Deinde modum etiam nobis eum deſcribens quo agitare conſilia ſolemus, VT SI
HOC inquit FECERIMVS, FVTVRVM ILLVD EST: HOC NISI FECERIMVS, ILLVD
NON ERIT. Si enim propoſitum uerbi gratia ſit eo loci proficiſci quo nauigio peruenire ac iu-
mento poſſis,conſulimus uter eligendus magis ſit eo perueniendi modus:ac quæ utrũq; ſequun-
tur cõmoda uel incõmoda alterum alteri conferendo uiciſſimq; compenſando ęſtimamus: illum
enim qui plus cõmodi afferre,uel minus uidetur incõmodi,magis eligimus.Sic uero & Poeta in-
tellexiſſe Achillem inquit ſi in Troia maneret bellum ac gereremoriturum ſe breui: atq; iſignem
gloriam adepturum.ſin à bello diſcederet,ocioq; frui in patria mallet,uicturum quidẽ diu,ſed in-
glorium futurum:atq; gloriam ſenectuti prætuliſſe.Deinde nos rurſus eius cõmonens argumen-
ti quo amoueri contingens uidebatur,duorum quorũdam inquam contradictionem prædicẽtiũ,
explicite uerum alterum ꝓnũciare: ac propterea quod locutus ille eſt euenire.quod incõſulto ef-
H fari quis potuiſſet,argumẽtum refutare ſe poſſe exiſtimans,his uerbis,ſed nihil geſtum huiuſmo-
di eſt neq; de re tãquam euentura quiſquam prædixit,ut etiam ubi uero illi eſſe cõceſſerimus,ne-
ceſſario rem eueniſſe affirmemus,hoc poſitum carpit:atq; non recte dici oſtendit.haud enim eue-
nire propterea rem arbitrabimur ꝙ ii uere præmoneant qui ante eius exitum euenire illam prædi
derunt:ſed contra propter rei naturam uera eſt quæ de illa prædicatur oratio.Nam, ut in Prædi-
camentis quoq; explicatum eſt,tãetſi hæc inter ſe reciprocant,rei natura & uera de ipſa oratio,non
tamen oratio res ut ſit facit:ſed ut uerax oratio ſit in cauſa eſt rei eſſentia.Quapropter ſi nihil mi-
nus habet exitus rei tãetſi actu prædicta non ſit oratio quæ euenturam illam eſſe pollicetur,uerę
I prædictiones erunt omnes de iis quæ contingenter fiunt ſi ante euentũ uel actu uel poteſtate enũ
cientur.hoc autem ſi ita ſe habeat,euenit earum quælibet neceſſario,nec potuit illa nõ eueniſſe.

XIII *Quod ſi hæc eſſe non poſſunt,(cernimus enim tum a conſulendo,tum a quopiam agendo princi
pium eſſe futurorum:eſſeq; in ijs omnino quæ non ſemp agunt ipſum/poſſibile eſſe/ſimiliter ac/non
eſſe/in quibus ambo & /eſſe/& /non eẽ/contingunt:quáobrẽ/fieri/ẽt atq; / nõ fieri/. Atq; ita multa
ſe habere nobis conſpicuum eſt: vt ueſtis hæc uerbi cauſa diſſecari poteſt, nec diſſecabitur: ſed ante
deteretur:poteſt & non diſſecari ſimiliter.haud enim illi ſuppetiiſſet antea deteri, niſi non diſſecari
potuiſſet.quare & in cęteris rebus faciendis quęcũq; per huiuſmodi poteſtatẽ dicuntur)cõſtat igitur
neq; eſſe,neq; fieri ex neceſſitate omnia:ſed alia eſſe vtrũlibet.nihiloq; magis affirmationem vel ne-
K gationem ueram aut falſam fuiſſe. Alia magis magnáq; ex parte alterum: quanq̃ fieri & alterum
poteſt, alterum minime.*

Cum ſuperius impoſſibilia ea nobis tradiderit Ariſtoteles quę cõtingens adimentes comitant̃,
fruſtra nimirum deliberare:fruſtra demum aggredi res agendas: ac quæcũq; iis cõſequentia ſunt:
ut fruſtra acceptũ qbuſdã referre ꝙ nobis opitulentur:aut palios uelut nobis refragantes accuſare.
fruſtra nõnullos ut bonos laudare:uel ut malos uituperare.inania quoq; eſſe nomina illa uulgo ce
lebrata,uirtutem ac uitium.(ubi enim locus dari iis poteſt,ſi nihil noſtrę uoluntatis eſt:ſed nos,ut
aiunt illi,ad quędam hęc agenda ex neceſſitate ducimur:quę & à ratione uidelicet plane abhorrẽt:
& uniuerſam hominum uitam funditus euertunt?)per hæc recta quoq; ex ipſa rerum euidẽtia in-
ſtituit & in rebus contingens eſſe,& in quibus ſit oſtendere:nẽpe non in ſempiternis, ſed in ſolis iis
quę ipſum eſſe in ortu atq; interitu obtinent.Quod igitur magnam ad res adminiſtrãdas uim ha-

beat

beat conſultatio,multaq; ex iis quæ ſunt noſtrę uoluntati debeanť, quæ geſta nequaq̃ fuiſſent,niſi A
conſilium nos de iis cepiſſemus,uiasq; iniuiſſemus illarum euẽtus, oſtendit à ueſtis exemplo:quã
prout nobis libet,uel ſcindere poſſumus,uel integrã atq; inconſciſſam ſeruare:donec uel utẽdo ac
geſtando deteratur:uel etiam in uſum non adhibita reponatur:ac ſpacio temporis putreſcat.cõſtat
autem fore ut & in aliis ſæpe innumeris eędem rationes conueniant.quocirca perſpectum eſt eorũ
omnium poteſtatem quæ ita fiũt, nobis à natura datam.quibus ſignificãdis Ariſtoteles, TVM A
CONSVLENDO, TVM A QVOPIAM AGENDO PRINCIPIVM ESSE FVTVRORVM di-
xit:cõmunius nunc nomine uſus futuri de eo quod nõdum euenit,poteſt autem,niſi quid uetet,
euenire.per id autem ꝙ agendo quopiã dixit, id declarans quod eſt operationis principia aggredi:
quod prius moliri appellabat,Cæterum quibus in rebus eſſentiã contingens obtineat,breuiter do-
cuit,cum ait, IN IIS ESSE QVÆ NON SEMPER AGVNT. quod perinde eſt ac ſi in iis quæ B
ſunt quandoq;,alias uero non ſunt dixeris.hęc enim cum iter ea quæ ſemper ſunt atq; illa quę ſem
per non ſunt,media habeantur,quatenus agunt,prorſus ab iis different quæ ſemper non ſunt.ut
uero non ſemper agentia,diſſidebunt ab iis quæ ſemper ſunt,ſemperq; agunt.Quæ autem ſint nõ
ſemper agentia, breuiter rurſus docuit:atq; inquit IN QVIBVS AMBO ET ESSE ET NON
ESSE CONTINGVNT. hoc eſt in iis q̃ in generatione atq; interitu ſunt.Nam neq; ex iis quod-
piam quæ ſemper non ſunt agere unqnã poteſt.(quomodo enim id queat cui ne eſſe quidẽ natura
conceſſit?)neq; ex iis quæ ſemp ſunt poteſt aliquod quãdoq; non agere:quippe ſi ſemper ſit, patet
perfectum ſemper eſſe:ſuamq; ipſius eſſentiam habere ſecundum naturam. neq; enim ſempiternũ
eſſe alioquin poſſet.quod ſi ſemper eiuſmodi ſit,omnino ſubſtantialẽ actum quẽdã obtinebit quo
ipſum ſemper agere eſt neceſſe:ne ſi uel quouis tempore actus expers maneat, irritam atq; inanem
ſuam ipſius naturam oſtẽdat:atq; ipſum fruſtra iis quę ſunt annumereť. Quapropter entia illa quę
partim ſunt,partim non ſunt,expreſſit, ab eo quod ſemper nõ agant. Competit hoc igitur contin-
gentibus omnibus,poſſe & eſſe,& non eſſe.quocirca & ante illorũ exitũ iis poſſe & fieri & non fieri C
competet.Sed ex ipſis alia ſimiliter ad hoc ſe habẽt, ut & ſint & non ſint:quare ad id quoq; ut fiant
atq; non fiãt: ea nimirum quæ in noſtra ꝓelectione poſita ſunt,atq; utrũlibet uocantur.Alia uel eo
magis declinant ut ſint ac fiant:uocanturq; magna ex parte contingentia:uel ut nõ ſint, neq; fiant:
ac rarius contingentia nuncupantur. quæ utraq; cum ſignificare cõmuniter uoluiſſet ALIA MA
GIS MAGNAQVE EX PARTE ALTERVM, dixit, QVAMQVAM FIERI ET ALTE-
RVM POTEST, ALTERM MINIME. Habet enim quod ſic uocatur magna ex parte contin-
gens euentum ipſum hoc quod magna ex parte nomino:cum tamẽ & non euenire, quãuis rarius
q̃ euenire poſſit.Rarius autem contingens,quod non euenire plerũq;, euenire tamẽ etiam poteſt:
quãq̃ rarius q̃ non euenire.Nobis igiť magna ex parte alterũ ipſius eſſe uidelicet ac non eẽ illud ꝑ-
mittens,atq; huic oppoſitum & rarius,quod ipſum quoq; alterum appellauit,ad id ꝙ eſt non eẽ
ac eſſe ut lubet accõmodare,dictiunculis iiſdem complexus eſt ea quæ plurimum inter ſe diſtãt ſi- D
gnificata contingentis,quod magna inquam ex parte,ac rarius euenit.Conſtat autem perinde atq;
res enunciationes quoq; de ipſis ſeſe habere ad ueritatem aut falſitatem indicandam.

Neceſſe eſt igitur id quod eſt eſſe quando eſt:& quod non eſt, quando non eſt, non eſſe.non tamẽ XIIII
nec quidqd eſt neceſſe eſt eſſe:nec quod non eſt neceſſe eſt non eſſe.haud enim eſt idem id quod eſt uni
uerſum,quoniam eſt,ex neceſſitate eſſe:& ſimpliciter eſſe neceſſario. ſimiliter & in eo quod nõ eſt.
Eadem & in contradictione ratio habetur:eſſe quidem neceſſe eſt omne uel non eſſe:& fore uel non
fore:non tamẽ diuiſione facta dicere alterũ eſt neceſſe.id uero inquam, ut neceſſe eſt fore cras na-
uale prælium, uel non fore.non tamen neceſſe eſt committi cras, neq; non committi nauale præ-
lium. committi uero aut non committi neceſſe eſt. Quapropter quoniam perinde atq; res, ve- E
rę ſunt orationes, patet quo pacto ſe habent quę ad utrũuis declinant, admittuntq; contraria,
neceſſe quoq; eſſe ſimiliter ſeſe habere contradictionẽ:quod in iis quæ non ſemper ſunt,aut non ſem
per non ſunt uſu uenit. Quippe horum neceſſe eſt partem alteram ueram eſſe contradictionis aut
falſam.non hanc tamẽ,aut illam: ſed utra euenerit.ac magis ſane ueram eſſe alteram:non iam tamẽ,
ueram aut falſam.Itaq; exploratũ eſt neceſſe non eſſe affirmationis omnis ac negationis oppoſitarũ
alteram ueram,alteram falſam eſſe.Non enim ut in iis quæ ſunt ſe res habet, ſic in iis etiam quæ nõ
ſunt,eſſe autem poſſunt uel non eſſe:verum eo quo dictum eſt modo.

F Propoſitum hoc loco eſt,ipſam,id quod reſtat,infirmam oſtendere rationem quę eliminare cō-
tingens uidetur:nihilq; neceſſarii colligētem. Hæc autem inde promouebatur ꝙ ex illis quæ iam
euenere,ea quæ nōdum adſunt iudicanda eſſe cenſebat. Cum enim ſumpſerit,ſi album quidpiam
nunc ſit,neceſſe uerum eſſe illum qui de eo ipſum hoc.i.eſſe album dicit:neq; nunc modo,ſed etiā
in antegreſſo omni tempore uerum fuiſſe album fore prędicere:ceu nihil hoc illo differat:quodq;
exacto tempore uniuerſo uerum fuit album fore affirmare,fieri neceſſe eſſe,quæ fiunt omnia fieri
ex neceſſitate colligi par eſſe arbitrabatur. Aduerſus hanc igitur rationem artificioſe admodum ꝑ
hæc inſurgens Ariſtoteles,priuſquā enunciationes eas declaret quæ in futurum tempus fiūt quo-
modo ex neceſſitate id habeant quod uerum explicent:ac quo pacto non habeant de iis quæ in ꝑ-
G ſenti fiunt tempore prius diſſerit:atq; à rerum natura diſcrimine eorum ſumendo, quoniam uerā
oportet orationem rei de qua pronunciatur ex neceſſitate conſonam eſſe,duplex neceſſarium eſſe
inquit:alterum ſimpliciter ac proprie dictum:quod ſemper ineſt ſubiecto:quaſi nec ſine ipſo con
ſtare ſubiectum poſſit:ipſo nimirum/ſemper/uel ſecundum infinitum tempus capiēdo:ut in ęter-
nis:ceu cum ex neceſſitate Solem dicimus moueri:aut angulos eſſe trianguli duobus rectis æqua
les.uel quoad ſubiectum extiterit:ſicut cum calidum eſſe ignem hunc aſſerimus : aut Socratem
eſſe animal. Alterum non huiuſmodi : ſed cum hac præfinitione adhibita, uſq; dum prædi-
catum ab eo qui ita ſe habere illud dicit uere fuerit proditum : abſolute autem non item:ſeu
ſempiternum ſubiectum, ſeu corruptibile ſit. Nāq; à nube ſeu luna ex neceſſitate Solem obſcurari
quoaduſq; obſcuratur uerū eſt:non ſimpliciter. & te ſedere ex neceſſitate uel ambulare uſq; adeo
uerum eſt donec aliquod tibi ex his adeſt unum:haud uero etiam ſimpliciter,ſeu proprie,ac ſem-
piterne. nam neq; ſemper ambulamus,aut ſedemus:neq; quoad ipſius eſſe ſumus participes. Eadē
& in eo ratio habetur quod ex neceſſitate non eſt. duplex enim hoc quoq;: alterū abſolute:ut non
H eſſe diametrum cōmenſurabilem lateri:uel Solem minime motu ceſſare:aut ignem hūc frigidum
non eſſe. Alterum quouſq; non ſit prædicatum,ut ex neceſſitate non ambulare,cum non ambulat.
nam uerum hoc abſolute non eſt:ſed uſquequo non ambulat. qm̄ fieri nequit ut qui nō ambulat,
cum non ambulat,etiam ſimul ambulet. Habesq; in his propoſitionū penes materias traditam dif-
ferentiam. Nam quod ſimpliciter eſt,neceſſarium ſignificat: quod ſimpliciter non eſt, impoſſibile:
quod uero eatenus eſt quoad ſubiecto prædicatum incūbit, atq; non eſt quoad non ineſt,contin-
gens deſignat. His diſtinctis Ariſtoteles non ſecus atq; in iis quæ de rebus prodita ſunt, à ueritate
inquit orationum haberi neceſſarium. Quippe ex iis alias ex neceſſitate eſſe ueridicas ꝑ id quod
abſolute neceſſarium uocant,in qualibuſcūq; enuncietur rebus, ſiue æternis,ſiue corruptibilibus:
ſiue exiſtentibus,ſiue non exiſtentibus:uelut eas quę integra contradictione proferūtur: quale eſt
uel ambulare Socratem:uel non ambulare. hoc enim totum uerum ſit neceſſe eſt, non ſi ſit modo,
I uerum niſi etiam ſit Socrates:& uel calidum eſſe ignem, uel non calidum. quāq; in talibus propter
rerum naturam accidat partem alteram explicite uerā eſſe cōtradictionis,nec contradictionem dū-
taxat integram. Aliæ igitur inquit orationes per abſolute neceſſarium id ita habent ꝙ ex neceſſitate
uerum profitentur. aliæ modo altero: quouſq; adſit uel non adſit prædicatū ſubiecto:ut ex neceſ-
ſitate ambulare,uel ex neceſſitate non ambulare Socratem. ita nāq; neceſſe eſt uerum habeāt oratio
nes,id quod affirmat Ariſtoteles,prout naturam obtinent eæ res quę ab illis indicantur, quandoq-
dem & orationes ſunt interpretes rerum:obidq; ipſarū imitantur naturam: ut Plato nos ante Ari-
ſtotelem docuit. Sed quid hæc ad rem dixeris:ac quonam pacto per hæc labefactatur ea ratio quæ
tollere cōtingens uidetur? Quoniam inquiam ſi id ꝙ ex neceſſitate uera ſit per abſolute neceſſariū
omnis haberet oratio, merito qui contingens ea occaſione de medio tollunt ꝙ conſentaneas rerum
euentui orationes de iis pronunciantes q̄ iam euenere,ex neceſſitate ueras eſſe conſpiciūt,eas quoq;
K ſumerent orationes quæ ante euentum res euenturas eſſe affirmāt uerum ex neceſſitate obtinere:
accideretq; re uera contingens hoc pacto aboleri. At hoc quoniam,uti diximus,integrę ſuppetit cō-
tradictioni,eius uero partibus,in quibus alias ineſt prædicatum ſubiecto,alias non ineſt,nequaquā
præterea,patet ab iis quod ſibi ꝓponūt haud quaq̄ colligi:id qđ ipſe exēpli gr̄a neceſſe ē inq̄t, oīno
cras uel cōmitti uel nō cōmitti nauale prælium:non tñ ſi diuiſione facta partem etiam alteram dū-
taxat contradictionis dixerimus,certo fore omnino pronunciabimus:aut omnino nō fore. Neceſſe
igitur eſſe cōſtat ab iis orationibus quæ de contingentibus enunciant (ea autem extremorum ſub-
latione indicauit,neceſſarii inq̄ atq; impoſſibilis:quorum alterum ꝙ ſemper eſt,alterum quod ſem
per non eſt appellauit) partem alteram definite ueram cōtradictionis haud omnino haberi:quod
propoſitum ab initio nobis fuerat penſitandū:ſed aut ambas falſitatis ueritatisq; ſimiliter receptric,

ces:uelut eas quę de æqualiter contingentibus enunciant:aut alteram prodendę magis ueritati, al- A
teram falſitati afferendæ magis idoneam:neq; tamen ueram ſemper ueram: neq; falſam perpetuo
mendacem. id quod uerbis illis indicauit , NON IAM TAMEN VERAM AVT FALSAM.
Planum eſt autem in eo quod magna ex parte uocatur contingens,ueram magis affirmationẽ eſſe:
in eo quod rarius,negationem.

Quoniam autem ea eſt affirmatio quę aliquid de quoq; ſignificat,atq; hoc uel nomen eſt,uel id qđ XV
vacat nomine,unum aũt id ſit ac de uno quod in affirmatione eſt oportet,nomen uero quodq; expers
eſt nominis ante proditum eſt (nam ipſum hoc/non homo/nõ nomẽ uoco,ſed Infinitũ nomen.quippe
vnũ quodam pacto & ab infinito nõie indicatur.quẽadmodũ & nõ ualet nõ Verbũ,ſed uerbũ infini
tum,) vtiq; uel ex nomine & uerbo,uel ex infinito nomine & uerbo affirmatio omnis negatioq; cõ-
ſtabit.nulla autem ſine uerbo affirmatio eſt:neq; ulla negatio. Nãq;/eſt/uel/fuit/uel/erit/uel/ſit/ B
vel alia quæcũq; id genus uerba ex eorũ quę poſita ſunt numero habentur.adſignificant enim tẽpus.
Quocirca prima erit affirmatio atq; negatio hæc/eſt homo:non eſt homo/. Deinde/eſt non homo:
non eſt non homo/.Rurſus/eſt omnis homo:non eſt omnis homo.eſt omnis non homo:non eſt omnis
non homo/.eadem & in exterioribus temporibus ratio eſt.

Cum ſubtiliter undecũq; ex ſubiecto & prædicato conſiſtentium propoſitionum quarum fini
tum ſubiectum eſt præceptionem confecerit,addit per hæc quotquot illæ ſunt numero,neceſſario
totidem alias ex ſubiecto rurſus & prædicato propoſitiones fieri:uerum nõ finito etiam ſubiecto
exiſtẽte:ſed ĩfinito.Subiectus igitur ſi uel finitus uel infinitus capiatur,idemq; prædicatus ſit,ſpẽs
diuerſas efficiet tum affirmationum,tum negationum.Prædicatus uero alias finitus acceptus alias
infinitus ſubiecto eodem manente,neq; affirmationes neq; negationes faciet diuerſas . Conſtat enĩ
ſi finitus is ſit,affirmatiuam neceſſario propoſitionẽ eſſe.ſin infinitus,negatiuam uel negationi po- C
teſtate æqualem.in ſingularibus,negationem omnino quæ affirmationi cõtradicit.in impręfinitis,
negationem rurſus omnino:nõ tamẽ cõtradicẽtem prorſus affirmationi:ſed eam quoq; interdum
quæ illi põt conſonare.in p̃finitis uero,nec purã,ꝙ ad uocem attinet,negationẽ:ſed puræ tãtũdem
negationi ualẽtem.rurſus in particularibus uel cõtradicẽtem:uel cõcordãtem:uelut in imp̃finitis.
in uniuerſalibus,aut cõtradicẽtem,aut contrariam:ꝓut antea diſſeruimus.Quadere iure affirmat
Ariſtoteles per ſolã ſubiecti differẽtiam pmutari ſpẽs id genus cõtradictionũ.Cæterũ neq; ne fieri
quidem ex infinito ſubiecto,ꝓpterea putet,ꝓpoſitionẽ,ꝙ(ut ſupra explicatũ eſt) unũ ſubiectum p̃-
dicatumq; unũ,ab una ꝓpoſitione hr̃i oporteat,unũ autẽ non noĩe,uerũ ſignificatione,id ꝙ ĩfini-
to nõ cõpetit nomini(unũ enĩ id tollẽs qđ à finito declaratur,oĩbus p̃ter ipm̃ cõgruit) iccirco exhi
bet quoq; Philoſophus huiuſce difficultatis intelligẽtiã:noſq; memores reddit in una affirmatiõe
unũ eẽ prædicatum:ac de uno ſubiecto p̃dicari oportere; oſtẽditq; ꝓpõnibus quoq; id ſubeſſe illis D
ex ſubiecto infinito cõſiſtũt,cũ ait, QVIPPE VNVM QVODAM PACTO ET AB INFINI-
TO NOMINE INDICATVR. neq; illud/quodã pacto/ſupuacue adiecit:ſed ut non naturã unã
ſignificare quẽadmodũ finitũ oſtẽderet.Nam illud niſi æquocum ſit,uel genere unũ ſignificat:uel
ſpecie:uel numero:quorũ finitũ eſt qđlibet:at infinitũ nõ ita,uel ſi ipm̃ ſingulariter ꝓferamus,di-
camusq; /nõ hõ/:ſed cõmunicationẽ dũtaxat eorum inter ſe oĩum q̃ p̃ter id ſunt qđ à finito ſignifi
catur:hoc ipſo ꝙ ipſorũ nullũ id ſit qđ eſt illud.ideo ſingulariter quoq;/infinitũ/dicit.Porro nomẽ
hoc iure noĩs expers appellauit,ut indicaret priuatiuũ ab ipſo eius declarari qđ à finito ſignificatur
noĩe.Quoniã uero huius nũc primũ nomine carẽtis meminit ſubiecti,iure hoc eẽ illud monet qđ
prius ſub infiniti noĩs appellatione tradidit:ubi uerbi quoq; infiniti nobis intelligentiã exhibebat. E
Series aũt cõſpicua eſt dictionis:quãq̃ innoĩati ſubiecti p̃ceptione interiecta redditionẽ multopoſt
facere cõpulſus eſt.habet enĩ hũc in modũ , QVONIAM AVTEM EA EST AFFIRMATIO
QVÆ ALIQVID DE QVOQVAM SIGNIFICAT , ATQVE HOC VEL NOMEN EST,
VEL ID QVOD VACAT NOMINE , VTIQVE VEL EX NOMINE ET VERBO, VEL
EX INFINITO NOMINE ET VERBO AFFIRMATIO OMNIS NEGATIOQVE CONSTA
BIT.Hoc aũt uidelicet de affirmatione dicit ſimpliciſſima,ex ſolo ſubiecto ac prædicato ſolo cõſti
tuta:de qua ei quoq; in præſentia docere ꝓpoſitum eſt.Quo fit ut quęrẽdum minus ſit quonam
hoc pacto conuenire uel ex tertio app̃dicato cõfectis queat affirmationibus:uel cũ modo cõiũctis:
Sed quõ ſubnectit his deinceps,nullam ſine uerbo nõ affirmationẽ ſolum,ſed etiã negationẽ eſſe:ſi

F ex infinitis uerbis negatiões fieri accidit? An qđ Alexander inqt reſpõdendum eſt, infinitũ & id qđ
de ſubiecto uerbum negaẽ negationemq́, efficit, eſſe eadem ſubiecto quidem: inuicem tñ reſpectu
quodã pacto differre. Itaq; hoc qđ/nõ ambulat/dico, ſi per ſeipm̃ ꝓferatur, infinitũ erit uerbum: ceu
qđ uelut unũ quiddam ſpectetur: partẽq; in ſe ſignificatiuam, ut ante ꝓditum eſt, nullã obtineat.
At in negatione quę/Socrates inquit non ambulat/non exacte loqui diceremur, ſi, nõ ambulat/in/
finitum uerbum eſſe uellemus: uerum magis ſi finitum per ſe uerbum de ſubiecto negatiue ꝑdi/
cari: ac per negatiuã particulam ſic ab ipſo disiungi, ut/non ambulat/hoc loco nõ ut unũ amplius,
ſed ut duo capiatur: negatiua nimirum particula diſcretũ à ſubiecto ꝑdicatum eſſe oſtẽdente. For/
G taſſis uero & illud dici poterit, cum NVLLA AVTEM SINE VERBO AFFIRMATIO EST:
NEQVE VLLA inqt NEGATIO, uerbi nomẽ cõmunius de finito atq; infinito acceptum: cum
doceat Ariſtoteles, id q; ſuperius quoq; pronunciatum eſt, prorſus uerbo opus eſſe ut enũciatiua
fiat oratio: idq́, nunc data opera in ꝓpoſitionum ex infinito ſubiecto conſiſtẽtium contemplatiõe
rurſus adiecerit: neq; infinita nomina, de quibus nũc ꝓxime agitur, uel ipſa per ſe prolata faciẽdæ
negationi ſufficere arbitretur. quãdoquidem imaginem etiã ꝑſeferunt ſimilis negationibus haben
dæ facultatis: id quod poſt apertius tradet. Eo autẽ confirmando quod ad omnem affirmationẽ ac
negationẽ aliquo dixit eſſe opus uerbo, ſubiũgit, NANQVE/EST/VEL/FVIT/VEL/ERIT/
etc. quaſi exploratum ſit neq; à finito, neq; ab infinito nomine, neq; uno, neq; pluribus abſolutam
orationem abſq; horum aliquo/eſt/inquam/uel/fuit/ac ſimilibus fieri. Cęterum animaduertere no
bis debentibus, hæc quibus tum finita, tum infinita indiguere nomina ad affirmationem aut nega/
tionem faciendam uerba eſſe, ut quæ redditam uerbi finitionem admittunt, quod eſt tempus qđ
dam adſignificare, ab iis ordinem nobis proditæ propoſitionum differentiæ tradit: eaſq́, inuicem
H conferens/finito ſubiecto utentes anteire iis inquit quæ infinitum eum obtinent: quaſi ſimplicio/
res ſint illis. quæ autem ſub eadem ſpecie pronunciantur, primas uelut ſimpliciſſimas eſſe eas quæ
aſcititia præfinitione carent præfinitarum comparatione. ſecundas, ceu compoſitiores illis, quę aſci
tis ipſas præfinitionibus ſuperarunt. Ex iis autem quæ præfinitione uacant, non ſingulares, ſed im
præfinitas capit. ex pręfinitione præditis non particularem affirmationẽ, ſed uniuerſalem: quaſi ea/
dem uidelicet in reliquis quoq; propoſitionibus ratio cõgruat. Vniuerſalis uero affirmationis quæ
finitum, quęq; infinitum habet ſubiectum, non proprie negationẽ eam accepit quę contradictorie
illi perpetuo repugnat: ſed ut ante expoſuimus, quæ ancipiti uideẽ natura eſſe, atq; cõtradicẽti cõ/
trariæq; concinere: magis tamẽ contradicenti parẽ uim obtinet. Tales eñi ſunt tũ hæc, nõ eſt oĩs ho
mo: tum illa/nõ eſt omnis non homo/ quarũ altera idem huic dicit/non omnis homo eſt/altera illi
/non omnis eſt non homo/. Idq́, propterea quoniam haud ꝓpoſitum nunc erat oppoſitionem con
I tradictoriã rurſus tradere ꝓpõnum: ſed ſolum ſignificare cõflatas ex finito ſubiecto ꝓpões iis ꝑ/
cedere q̃ ex ĩfinito gignunẽ. Forſitã uero & docere nos Philoſophus uoluit, poſſe eiuſmodi quoq;
ꝓpões in negationũ ordinẽ referri. Illud porro attendẽdũ, exqſita hic ab Ariſtotele appoſita eſſe
exẽpla earũ ꝓpoſitionũ q̃ ex ſubiecto ꝑdicatoq; cõſtituũtur: cũ/eſt hõ/inquit, &/eſt oĩs hõ/: nõ aũt
ut ſupra dixit,/eſt hõ albus/&/eſt hõ formoſus/: quæ ex tertio apꝑdicato ꝓpões erant. atq; hoc ea
de cauſa, qđ nõdum illic abſolute tradita erat ꝓpõnum earũ de quibus agitur cõtemplatio quo fa/
ctum eſt ut liberius exẽplis ſint uſus. nũc uero cũ ipſam adamuſſim ac mẽbratim explicuerit, iure
conuenientia ꝓpoſitatũ ſpẽi ꝓpõnum accõmodauit exẽpla. Patet etiã ex iis q̃ receſuimus, nõ idem
finitũ aut infinitũ nomẽ eſſe dicere, atq; ꝑfinitum uel imꝑfinitũ appellare. facit enim priora noĩbus
addita uel nõ addita negatiua particula: poſteriora ꝑfinitiones cõſtituũt. Hactenus Ariſtoteles pro
poſitionũ ex ſubiecto prædicatoq; conſiſtentium cõmentationem prouexit. quãobrem nos quoq;
K de iis quæ ſequuntur ab alio exorſi principio dicamus.

ENVMERATIO RERVM EARVM QVAE
SECVNDA SECTIONE CONTINENTVR.

Subiecti diuiſio in ſingulares, particulares, impræfinitas, vniuerſales. Diuidendum & prædicatum non eſſe in præfinitum & impræfinitum. Impræfinitas non contradicere. Vbi etiam quo pacto fiat cõtradictio habetur. Diuiſio ſimul prædicati in præteritum, inſtans, futurum. Et materiæ in contingens, neceſſarium, impoſſibile. In quo & non eſſe contingens tribus probaẽ rationibus, & eſſe duabus aſſeritur. ac refutationes ſublationum dua rum contingentis. Diuiſionis reliquum ſubiecti in finitum & infinitum.

DE PROPOSITIONIBVS EX TERTIO QVOQVE APPRAEDICATO CONSISTENTIBVS. A

QVANDO autem ipſum eſt tertium apprædicatur, duobus iam mo 1
dis oppoſitiones dicũtur. id autem intelligi uolo, ut /eſt iuſtus homo/. nã
ipſum /eſt/ tertium ſimul nomẽ vel verbum in affirmatione poſitum eſſe
aio: Quocirca quatuor hæ ob id ipſum erunt: quarũ duæ ad affirmatio-
nem ſeſe ac negationem ut priuationes ipſę ſecundum ordinẽ habebunt:
duæ vero nequaꝗ̃. Porro id inꝗ̃, nempe ipm /eſt/ vel iuſto vel nõ iuſto
adhæſurum. quãobrem & negatio. itaq; quatuor erunt. Enĩuero id quod B
dicitur ex infra deſcriptis hiſce intelligimus /eſt iuſtus hõ/: huius nega-
tio /non eſt iuſtus homo. eſt non iuſtus homo/: huius negatio /non eſt nõ iuſtus homo/. ipſum nãq; /eſt/
hoc loco atq; ipſum /non eſt/ iuſto & nõ iuſto adiacebit. Hæc igitur ita ſunt ordine poſita vt in Reſo
lutorijs explicatum eſt.

CAPVT Libri tertium hinc auſpicatur: quod de iis eſſe propoſitionibus diximus
quæ ex tertio apprædicato componuntur. Opus uero & in his eſt, priuſquã ea de-
claremus quæ ab Ariſtotele traduntur, inſpiciamus tum quonam pacto in hiſce ꝓ
poſitionibus negationes faciamus ex affirmationibus: tum qua ratione poterimus, C
iis ea qua conuenit diligentia cõphenſis, numerum oẽm illarum colligere. Subie-
cto igitur affirmationi inſito conſtructa negatiua particula negationem non effici conſpicuũ eſt. ſi
quidem nec in iis quæ ex ſubiecto et prædicato conſtituuntur, hoc modo negatiões fiebant. ſed de
duabus reliquis præter ſubiectum dictionibus, prædicato & apprædicato queſtio eſt: ut de uerbo
/iuſtus/ atq; /eſt/ utri eorum uox /non/ copulanda ſit, ut fiat negatio. Planum itaq; eſt non prædicato
ipſam, ſed apꝑdicato iungendã. Nam qui /homo non iuſtus eſt/ inquit, quẽdam ait non iuſtum eſſe
hominem. qui uero /iuſtus non eſt homo/, iuſtum homini nõ ineſſe pronunciat. At orationũ Enũ-
ciatiuarũ, ut ante didicimus, quæ ineſſe quidq̃ dicit, affirmatio eſt: q̃ non ineſſe, negatio. Atq; in his
cerne à conſtructa uerbo /eſt/ negatiua particula ratione optima negationem confici. Quandoquidẽ
enim & prædicatus nomen in id genus eſt propoſitionibus, ut iuſtus, nec ſolus orationem efficere
abſolutam poteſt ſubiecto coniunctus, quodam opus iis fuit ueluti uinculo, quod illos necteret in D
ter ſe, atq; integram orationem perficeret: id quod uerbum /eſt/ facit. Erit hoc igitur quod ſummã
in propoſitione poteſtatẽ obtinet. quo fit ut à ſeipſo quoq; eiuſmodi propoſitionibus appellationẽ
tribuat, eas nãq; ex tertio apprædicato conſiſtentes uocamus. itaq; tollere hoc oportet ut tota affir-
matio tollatur: fiatq; negatio. Eſt ergo negatio /hõ iuſtus non eſt: hõ autẽ non iuſtus eſt/ affirmatio.
Verum quoniam negatio quædam eſt omnis affirmationis, eadem ratione cõperiemus ac uia nega
tionem huiuſce fieri eam quæ dicit /homo non iuſtus non eſt/. Quapropter duæ fiunt hic imp̄ęfi-
nitæ contradictiones finito ſubiecto exiſtente: quãq̃ ſola facta una eſt in ſimplicibus. Nam ꝑdicatus
cum negatiua illic ſumptus particula negationẽ illico faciebat. hic uero ſpecies alia eſt affirmatiõis.
Eadem & in cõtradictionibus ceteris omnibus rõ eſt: ut ſingularibus, angularibusq; diametricis:
quæ in omni tempore ac materia ſumũtur, finitoq; præditę ſubiecto ſunt, atq; infinito. Plures igĩ
hæ duplo iis erunt quæ ex ſubiecto ſolũ conſtant ac prædicato. erant autem duæ illę & ſeptuagin- E
ta, ut oſtendimus. quocirca quatuor hæ & quadraginta ſupra cẽtum erunt. ſimul uero omnes ſe-
decim ſupra ducentas. His præmiſſis ea deinceps cõſideremus quæ per ſupra deſcriptam orationis
ſeriem ab Ariſtotele produntur: dictaq; obſcure hic admodũ ſunt, ac per ęnigmata: ad prioris uero
calcem priorum Reſolutoriorum uoluminis articulate diſtincteq; traduntur. unde etiam hauri-
entes interpretes, quæ hic à Philoſopho perhibentur intelligẽtia aſſequi, lucẽq; illis iſerre ualuerũt.
Cum igitur in iis de quibus in præſentia nobis agitur propoſitionibus duæ fiant imꝑfinitę contra
dictiones, alteram ſimplicem uocat Ariſtoteles: nempe eam quæ finitum habet prædicatũ: ut quæ
hoc ipſo ſimplicior q̃ altera eſt. alteram infinitam: ꝓpterea quoniam infinitum eſt illius prędicatũ.
quãq̃ ſodalis eius Theopraſtus ex tranſpoſitione ipſam nominat, ob eam quã poſtea cauſam afferẽ

F mus.Ergo cum ſimplices expoſuerit ꝓpoſitiones,nimirum has/ homo iuſtus eſt, &/homo iuſtus
non eſt/quærere operæprecium putat utra ex reliquis harum affirmatiuam ſequatur:hoc autem
eſt ſimul eſſe ueram:ut in quibus ſimplex uera eſt affirmatio,ea etiam quæ illi conſequens dicitur,
uera omnino deprehendatur.Sic nãq; & animal conſequẽs eſſe homini propterea dicimus,quoniã
ubi homo,ibidẽ quoq; uerũ aĩal eſt.itaq; ſeſe habentem nõ eam affirmationem quæ ex infinito,cõ/
ſtat prædicato,ſed eius negationem reperit.quippe in quo uerũ eſt hoc/homo iuſtus eſt/uerbi gra
tia Socrate,in hoc illud/homo nôn iuſtus eſt/ementitur:uerum autem fatetur illud/homo non iu/
ſtus non eſt/.Socrates igitur ob id ipſum quod iuſtus eſt,non iuſtus eſſe nequaq̃ dici,non eſſe uero
non iuſtus dici poterit: cum ipſum non iuſtũ ab eo tollatur quod illi aſſerimus non ineſſe: duæq;
G iuſti negationes unam eius rurſus poſitionem declarent,ea de cauſa ꝙ capax iuſtitię ſubiectum ſit.
Cum itaq; propoſitiones in tabella expoſuerit,quam nos quoq; infra ſubiunximus,infinitamq; ne
gationem ſub ſimplici affirmatione ſtatuerit,neceſſario deinceps infinitam affirmationem ſub ſim/
plici negatione collocat.ideoq; ex tranſpoſitione eas appellauit Theophraſtus,quoniã tranſpoſitus
in tabellæ deſcriptione eſt ordo illarum:eſtq; harum negatio ſub ſimplici affirmatione conſtituta:
ſub negatione uero ſimplici,affirmatio.uel etiam quoniam finito tranſpoſito prędicato,poſitoq; in
finito factæ ſunt.Cæterum quoniam ſimplici uerum fatente affirmatione uerã prorſus ex tranſpo
ſitione negationem eſſe cõpertum eſt,num etiã ita reciprocat ratio, ut ſi uera negatio ſit indefiniti,
uerum omnino ſimplex affirmatio declaret? An minime: ſed uera in quibuſdam prodita inficiatio
eſt:falſa ſimplex affirmatio:ut in iis qui homines ꝓrſus non ſunt.Verum itaq; eſt canem dicere nõ
iuſtum non eſſe hominem.omnino nãq; qui homo non eſt,conſtat hunc neq; iuſtum dici hominẽ
poſſe,neq; non iuſtum:falſum tñ eſt iuſtum hominẽ ipſum eſſe enunciare. quáobrem negatio ex
tranſpoſitione amplior ſimplici affirmatione erit.Arctior ergo affirmatio ex tranſpoſitione erit ne/
H gatione ſimplici.nã ſi uera in omnibus ſimplex affirmatio uel negatio eſt, ſimiliter quoq; uel affir/
matio ex tranſpoſitione uel negatio,ueram autem negationẽ ex tranſpoſitione in pluribus eſſe ſim
plici affirmatione confeſſum eſt, affirmatio ergo ex tranſpoſitione uera in cæteris erit,iiſq; paucio/
ribus q̃ quæ ſimplici negatione comprehenduntur.Fingamus exẽpli cauſa mille numero eſſe quæ
ſunt omnia: ſimpliciq; affirmatione ex compoſito uerum in quadringentis proferente, negatio ex
tranſpoſitione,cum latius eius ueritas pateat,uerum in ſexcentis uerbi gratia fateatur.Patet igitur
ex propoſitionibus cæteris duabus negationem ſimplicem ueram in ſexcẽtis reliquis futuram.af/
firmationem ex tranſpoſitione,cum in cæteris quadringẽtis uerũ præter ſimplicẽ apiat negationẽ,
I minus affirmatione ſimplici fore uniuerſalem.Verum ſic quidem uti propterea cogimur quoniã
mutuo ſibi cõtradicũt impfinitæ,ſi alterã illarum in re qualibet uerã eẽ cẽſeamus. Rectius autem
fortaſſe,magiſq; Ariſtotelis mẽti conſentaneũ fuerit,à rebus cõprobare anguſtiorẽ negatione ſim/
plici affirmationẽ eſſe eã quæ p̃finitione caret,atq; infinita noĩatur.Nam ſiqs eſt nõ iuſtus hõ, iam iu/
ſtus hõ non eſt:non tamẽ ſi quiſquã nõ eſt hõ iuſtus,iã homo quoq; nõ iuſtus eſt.qppe in eo qui
prorſus hõ non eſt,uera eſt ſimplex negatio:infinita affirmatio mẽtit̃.Enimuero prior argumẽta/
tio,qua uel Ariſtoteles ipſe ad finẽ primi Reſolutoriorũ uti uidet̃,in cõtradicẽtibus ſibi mutuo ꝓ
poſitionibus,id qđ ibi ſuppoſuit,recte ꝓbabitur.in iis uero q̃ ſimul quãdoq; aſſerere uerum poſ/
ſunt,nequaq̃ ꝓcedet.In ſumma illud attẽdendũ,impfinitas in ſubiecti partibus diuerſis dicere qdẽ
K ſimul uerũ poſſe,nõ ſecus ac particulares à nobis dep̃hendi:ut ante explicuimus.uerum ſi de uno
atq; eodem illas uel actu prædicemus,uel cogitatione,uerum cum eo falſumq; diuidere iure affir/
mari.Quippe tũ ex iis quæ ſunt qđlibet:tum ex iis quæ nõ ſunt,uel iuſtũ uerbi cauſa eẽ hoĩem ne
ceſſe eſt,uel nõ eſſe.Perſpicuũ uero eſt ſi ꝓpõnes de qbus loqmur hac intelligẽtia contẽplemur, ue
rã quoq; à nobis ampliorẽ in ipſis eẽ atq; arctiorẽ dici p̃dicationẽ.quo etiã pacto cum aĩal perhibe/
mus hoĩe uniuerſalius patere.Nihil enĩ per hoc aliud ſignificamus,q̃ in qbus p̃dicare uerũ eſt ho/
minis nomẽ,in iiſdẽ prædicari & aĩal poſſe:nõ tñ cõtra.ſic igitur habẽt hæ mutuã cõſequẽtiã.Cæ/
terum quoniã ꝓpõnes quoq; alias in tabellę deſcriptione nõnullas Ariſtoteles capit,quæ qdem &
ipſæ ſimplices ſunt,eoq; ab iis differunt quæ hoc ipſum/ſimplices/nuncupantur,ꝙ non habitum,
ſed priuationẽ habeãt p̃dicatũ:quales hæ ſunt/hõ iniuſtus eſt:hõ iniuſtus nõ eſt/.Quippe iuſtum
finis qdam & forma & habitus uel quaſi pfectio eſt.ideo ſimplex hęc ꝓpoſitio/hõ iuſtus eſt/uoca/
tur.Iniuſtũ autẽ/infinitudo & formæ priuatio.ꝓinde priuatiua ꝓpoſitio eſt ea q̃/Socrates iniuſtus
eſt/dicit.In his enĩ priuationẽ noĩo abſentiam ſimpliciter formę,nõ negatiõe ſignificatã, ſed uel for
mę noĩe/in/priuatiuã particulã aſſumẽte,ut in / iſuetus,inimicus,iniuſtus/atq; id genus uniuerſis:
uel alio ẽt noĩe ſeu cõtrariorũ deterioris,ut in malo:ſeu neq; cõtrarii,ut in nudo.& uel eã quæ ad

formam

ſormam redire natura idonea ſit,eo nimirũ ſignificatu priuatiõis qui in Phyſicis cõmẽtationibus A
traditus eſt,ut ĩmuſicũ:uel nec aptã reuerti,quo mõ ſeſe in Prædicamẽtis cæcitas habere dicebaẽ.
ſimilr nãq; in ſignificatis oĩbus ratio cõgruet.Quoniã igitur,id q ꝓdebamus,priuatiuas ꝓpões
inter ſimplices & eas quæ ex trãſpoſitione appellanẽ,ſtatuit medias,has quoq; intueamur quid ad
utrinq; ſitas obtineant cõſequẽtiæ.ſiquidem hoc inuẽto,dilucida nobis Ariſtotelis dictio deiceps
erit:alioqui minime.Itaq; cõpertum eſt neq; harũ affirmationem ex affirmatione ſimplici,ſed nega-
tionem ſequi.nã qui iuſtus hõ eſt,nõ dicitur qdẽ eſſe iniuſtus:nõ eẽ tamẽ iniuſtus perhibeẽ. Quo
fit ut etiam priuatiuarũ negatio ꝓpõnum in deſcripta tabella ſub ſimplici affirmatione,affirmatio
ſub negatione conſtituta ſit.Sed utrũ quẽadmodũ in qbus ſimplex affirmatio,in iis priuatiua ue-
ra negatio eſt,ſic ordine quoq; inuerſo ſeſe res habet? An nequaquã:ſiqdem uera in pluribus pri- B
uatiua eſt negatio:in qbus infinitã etiã negationem ſimplici uniuerſaliorem affirmatione depĥẽdi
mus,hoc eſt in oẽs ꝑter hoiem effuſam.Hæc autẽ priuatiua inquã negatio non in iis dũtaxat quæ
ꝑter hoiem ſunt ſimplicẽ affirmationem ſuperat,ſed in iis etiã qui ſunt qdem hoies,neq; uero ha-
bitus,neq; id genus priuationis participes habenẽ:uelut illis q neq; iuſtũ habitum obtinent,neq;
iniuſtũ.Porro ex iis quæ ante ꝓdidimus conſtat priuatiuã affirmationem minus uniuerſalẽ nega-
tione ſimplici futurã.Ambæ itaq; inficiationes tum priuatiua,tum infinita ſimplicẽ affirmatiõem
ſequũtur:eãdemq; ad illã rõnem habẽt.quippe uniuerſaliores ambas illa eẽ oſtẽdimus.Eodẽ pa-
cto affirmationes quoq; ipſarũ rationem eãdem ad ſimplicem negationem obtinebũt.nam & has
illa minus amplas eſſe mõſtrauimus.Deinceps ergo cõſideremus an quẽadmodũ ſimplices ſeſe ꝓ-
poſitiones habẽt ad eas quæ ex trãſpoſitione appellãtur,ſic priuatiuę etiam ad ipſas rurſus ex trãſ-
poſitione ꝓpoſitiones habeãtur.hoc eſt an quomõ ſimplex affirmatio negatione reſtrictior eſt i-
finitum ꝑdicatum habente,ſic priuatiua quoq; negatio particularior q̃ ea ſit.& ſicut latior eſt ſim-
plex negatio q̃ infinita affirmatio ipſi ſubiũcta,ita priuatiua quoq; affirmatio.Atqui id econtrario C
uerum eſt omne.neq; enim minor priuatiua negatio,ſed maior eſt q̃ infinita,neq; affirmatio maior
eſt affirmatione,ſed minor.Quod ita ſe habere,capiendo ab affirmationibus argumẽtationis prin-
cipio,quãdoqdem & notiores ſunt affirmationes,ceu magis finitæ negationibus,facile oſtẽdemus.
Conſtat igitur in paucioribus enunciari q̃ affirmatione priuatiuam affirmationem enũciari. Nam
ſiquis iniuſtus qdem eſt homo,patet hũc eſſe non iuſtum.nõ tamen ſi non iuſtus eſt quiſpiam, is
quoq; iam eſt iniuſtus:tum ꝓpter habitum medium:tum eius cauſa quẽ nõdum alterutrius par-
ticipem eſſe natura uoluit:uelut in pueris.Quocirca priuatiua negatio uera in pluribus q̃ negatio
ex tranſpoſitione erit.Etenim in ꝑdictis quidem habitibus,medio,ac puerorum,priuatiua uera ne-
gatio eſt:quoniã iniuſti homines nõ ſunt:falſa tamẽ inficiatio eſt ex trãſpoſitione:qa uera eius eſt
affirmatio.ſunt enim non iuſti homines.Has ob res igitur ſimplici affirmationi uerba hæc/minor
ambabus/in margine aſcribemus,ſub ipſa nimirum poſitis negationibus.eius uero negationi/ma- D
ior ambabus/nempe ſub ipſa deſcriptis.Et tranſpoſititiæ negationi/maior ſimplici affirmatiõe/.qp-
pe amplior q̃ ſola illa eſt iuẽta.affirmatiõiq; eius,ut cõſequẽs eſt/minor ſimplici negatiõe/. Rurſus
quoq; priuatiuę negationi/maior etiã ſubſequẽte/:quãdoquidem maior ambabus hinc inde deſcri-
ptis cõperta eſt:affirmationi autem uidelicet/minor ipſam quoq; comitante/.Quare ꝓpoſitiões ex
tranſpoſitione rationem eam ad ſimplices q̃ priuatiuę habere exploratum eſt.haud uero ſimplices
eandem cum priuatiuis ad tranſpoſititias obtinere.

minor ambabus	Homo iuſtus eſt.	Hõ iuſtus non eſt.	maior ambabus:	E
maior etiã ſubſequente	Hõ iniuſtus nõ eſt.	Hõ iniuſtus eſt.	minor ipſam quoq; comitãte.	
maior ſimplici affirmatiõe	Hõ nõ iuſtus nõ eſt.	Hõ nõ iuſtus eſt	minor ſimplici negatione.	

Eſt iuſtus non homo.	Non eſt iuſtus non homo.
Non eſt iniuſtus non homo.	Eſt iniuſtus non homo.
Non eſt non iuſtus non homo.	Eſt non iuſtus non homo.

ante indicauit,cum dixit,duæ uero nequaquã.Sed ad quas non ſeſe habebunt ſimplices propoſi/ A
tiones ſecũdum ordinem,ut priuationes ipſæ? An uidelicet ad reliquas ab iis partes duas quatuor
illarum,hoc eſt ad eas quæ ex tranſpoſitione appellantur.Nam & hoc antea demonſtratum eſt,nõ
quemadmodum habent ſeſe ad tranſpoſititias priuatiuæ uero in pluribus q̃ illæ uel paucioribus
explicando,ita ſimplices quoq; habere.Nobis igitur ea quę de conſequentia anticipauimus propo
ſitionum ad dictionem intelligendam Ariſtotelis contulere.Porro diligentiores Interp̃tes expoſi/
tionem quoq; huiuſce dictionis aliam ſcribere nouimus:quam etiam magis aiunt probare:ut quæ
longe ſimplicior ſit ſuperiore:neq; nos Ariſtotelis,ut ipſi loquunt̃,ſententiã uaticinari cogat.Cen
ſent enim affirmationem ac negationem non ſimplices propoſitiones uocari:ſed affirmatiuã & ne/
gatiuam ſpeciem ipſam propoſitionum.Ex quatuor uero duarum oppoſitionũ partibus,ſimpli/
cis ac tranſpoſititiæ,duas illas ex tranſpoſitione ad ſpeciem ipſam facultatemq; ſeſe affirmatiõis &
negationis ut priuatiuæ propoſitiones ita habere. Sed quomodo ſe habent illæ? Nempe non B
ſimpliciter affirmationes uel negationes, ſed totum hoc, priuatiuæ affirmationis ac negatio/
nis dicuntur: quo pacto & mortuus homo non homo abſolute, ſed totum hoc,homo mor/
tuus uocatur.Habent igitur ſeſe hoc modo inquiunt tranſpoſititiæ ad affirmatiuam ſpeciẽ ipſam
ac negatiuã.Haud enim affirmationes ſimpliciter,negationesue ſunt:ſed hoc totum,infinitæ affir
mationes,uel negationes infinitæ.Reliquas autem partes duas,hoc eſt ſimplicis oppoſitionis non
perinde ſe ad affirmatiuam ac negatiuam ſpeciem habere,q̃ppe affirmationes has negationesq; ſua
pte natura eẽ:poſſeq; ſine ulla additione hiſce appellari nominibus.hęc illi.Me uero haud ſane ex/
poſitio,tãetſi non parum habeat probabilitatis , adducit.Abſurdum nãq; eẽ arbitror,cũ clamet cla
ra uoce Ariſtoteles quæ hoc loco diſſerunt̃ uelle ſe ex iis itelligi quæ in Reſolutoriis de iis ipſis,p/
dita ſunt,nos qui ea quæ ad ſupradictam propoſitionum conſequentiam pertinent euidenter ad
modum ad calcem primi Reſolutoriorum uoluminis tradita habemus,id q̃ uel ipſi confitentur,
ad hæc cõniuere;atq; aliam quandam Ariſtotelis plane ſententiam augurari.Sed ad quid nobis ,p
derit dixeris conſequentiam proditam noſſe propoſitionum? Ad trãſumptionem eam inquiã pro/ C
poſitionum quæ in ratiocinationibus ſæpenumero fit.Siquis enim iuſtum eſſe conceſſerit Socra/
tem,ergo iniuſtum non eſſe,& non iuſtum non eſſe merito dicemus.ſin ipſum uero iniuſtum nõ
eſſe condonarit, iuſtumq; igitur eſſe ſumendum putabimus uel non eſſe non iuſtum, fatua erit
tranſumptio.poteſt autem res illi nequaquã ſuccedere,qui quales propoſitiones qualibus amplio
res ſint non prius diſtixerit.Cæterũ quoniam putant nõnulli perfectas non has amplius manere
propoſitiones,ſed prædicari dũtaxat,cum inficiationes priuatiuam tranſpoſititiamq; in ligno uer
bigratia ueras eſſe arbitramur,affirmationem autem mentiri ſimplicem,reſpondẽdum iis eſt,cum
lignum actu in propoſitione ocperimus,lignumq; dixerimus iuſtum eſſe hominem , totum certe
hoc/hominem iuſtum eſſe/à nobis prædicatum effici quidem:ſed imprę̃finitam propoſitionẽ non
etiam manere:uerum,ut in ſimpliciter ligno,fore uniuerſalem.declaratq; id apud Græcos articu/
lus:qui facultatem uniuerſalis obtinet præfinitionis.ut uero in hoc ligno,ſingularẽ.Quod ſi ſpe/ D
ciem ſeruemus propoſitiõis,nec illi quidquam actu addamus,nihil prohibet quo minus & lignũ
ab ipſa,& equus,aliaq; ſexcenta,in quibus uel mentiri uel uera eſſe dicitur,poteſtate com̃phẽdant̃.
Nam affirmationem uelut eam quæ/homo iuſtus eſt/dicit,quaſi id genus quidpiam eſſe ,pnũciet,
ueram in ſolis eſſe hominibus licet:atq; iis quidẽ iuſtis.mentiri autem in quibus uel ſubiectus non
congruit,uel prędicatus neceſſe eſt.negationem uero ut affirmationi decertantem,in q̃bus uera illa
ſit,eſſe mendacem:uerum autem annũciare in quibus illa fallatur.Sic porro in ſequentibus Ariſto
teles huius/eſt albus homo/illam/eſt non albus homo/negationem non eſſe oſtendet:quoniam uſu
ueniet ut uera eſſe in ligno deprehendatur;cum in eo falſa ſit affirmatio.Et uero cum/ Nireus for/
moſus homo eſt/dicimus,non tria à nobis prædicata fieri putãdum eſt. Totum hoc nãq; ut unum E
quid/formoſum hominem/prædicamus de Nireo:atq; ipſum/eſt/apprędicamus: p̃indeq; loq̃mur
ac ſiquis/Nireus dicat animal eſt ratiõale mortale/. At hoc in ſolis fieri poteſt imp̃finitis. neq; enim
in prę̃finitis cõmittitur ut præfinita tota propoſitio de quoq̃ prædicetur:quemadmodum imprę/
finita.quandoq̃dem prę̃finitionem prędicato coniungere ratio nequaq̃ dictat.neq; in ſingularibus:
quoniam fieri nequit ut prædicentur de aliis iudiuidua:quo modo nec alia de ſupremis generi/
bus.Ex hiſce uero & quæſtionem illam de contradictione ſoluemus.Cum enim in omni uel ue/
ram eſſe affirmationem dicimus,uel negationem oportere,non utrãq; pronũciamus contradictio/
nis oĩs partẽ de quouis p̃dicari poſſe uniuerſam:ut has de Socrate/Thętetus ſedet: & nõ Thęte/
tus ſedet/alteram tñ ex iis uerã eſſe neceſſario.ſiq̃dẽ hoc tum in præfinitis,tum in ſingularibus , ut

F admonuimus ratione uacat.ſed partium affirmationem in propoſitionibus ac negationem facien/
tium,hoc eſt earum quæ affirmatiue & negatiue prędicantur,poſſe utrāq; de quouis tum ente p̄/
dicari tum non ente:atq; cum eo de quo prædicantur abſolutam propoſitionem conficere. ſolá ta/
men illarum alteram neceſſario uerum fateri:ut/ſedet,non ſedet:album eſt,album nō eſt/. Dictum
autem illud/in omni/de ſolis iis quæ prædicātur uerba fieri indicat:quæ ſi uni omnium cuiquam
iungantur,propoſitionem alteram ueram faciunt:alteram falſam.De ſimplicibus uero affirmatio
inibus compoſitum prædicatum obtinentibus quæſierit quiſpiam,qua ratione infinitam in his &
quam tranſpoſititiam uocant affirmationem conſtituemus:num negatiua particula cuiq; prædi/
G catum cōponentiū noīum,an illorū uni applicāda.& hoc quale ſit:ne ratio ſorte diſtributiua eē ui.
deatur.Itaq; negatiuam arbitror particulam,ſiue omnia per ſubſtātiam compoſita de ſubiecto,ut
in definitionibus appellentur,ſiue etiam unum ex iis quodpiam ex accidente,ceu cū Socrates ho/
mo albus eſt dicimus,omni anteponi prædicato debere,ut affirmatio qua de quærič fiat . ipſamq;
particulam ad uniuerſum prædicatum ut unum,nec ad partem eam dūtaxat cui connexa eſt exau
diendam.Nam qui hominem non irrationale animal eſſe inquit,uel æthiopem non album homi/
nem,is hac in re perinde loquitur atq; ille qui ſcientem eſſe non boni Socratem dicit.At hęc plane:
ſimplex eſt affirmatio:quæ infinitum quiddam hoc eſt non bonum finito prædicato quod eſt ſci/
re coniungit:eaq; de cauſa ſimul illi uerax eſt quæ boni ſcientē ipſum eſſe pronunciat.quanquam
infinita uere affirmatio nūquam ſimplici concurrere in eodem poteſt:ut in primo Reſolutoriorū
explicatum eſt.Eadem in iis omnibus ratio eſt:in quibus q̧ prędicato additur non quaſi ſubiecto;
ſuppetens dicitur:ſed uelut cuidam eius actioni ſubſtratum. Haud enim idem eſt dictu Socratē eē
bonum,quod eſt eſſentiæ,& ſcire qđ bonum non eſt:nam hoc actionis cuiuſquá eſt indicatiuum:
H uel eſſe non Alcibiadem,& amare non Alcibiadem.etenim idem eſſe hoc aliqd ſimul & nō hoc ne/
quaquam poteſt.idem autem quin ſimul circa oppoſita agat negari nequit.quāobrem fieri neq̄/
quam conceditur ut idem ſimul bonus non bonusq; ſit.at ambo ut ſimul ſciat fięri poteſt. Quod:
ſi hoc/homo albus eſt/&/eſt homo non albus/concurrere inuicem in æthiope,aut alio quopiā uno
prædicata non poſſunt,id euenire propterea dicemus,quod album,uel niſi homini iungatur, de:
ſubiecto & finite & infinite prædicari aptum natura ſit,atq; affirmationes duas facere quæ concine
re inter ſe nequeant.Prorſus uero operæprecium eſt attendamus,una contradictione uel oppoſi/
tione infinitę ad finitam affirmationis conſiderari ex iis quodlibet quæ ad compoſitam prædica/
tionem efficiendam accepta ſunt,nequaquā poſſe.Neq; enim una eſſe omnino illa poteſt propoſi/
tio in qua plura prædicata aſſumuntur.Quo fit ut minus mirandū ſit,quædam uere ex iis, quędā
I falſo prædicari:ut poſt plane oſtendetur.ſed eorum quæ componuntur,an uere prædicentur, in/
tueri per ſe oportet ſingula:particularesq; hoc modo p̄dicationes attexere uniuerſalioribus:quęq;
adſunt ex accidente iis quæ per ſe prædicantur.Qua de re prædicatum in ea propoſitione quę pla
ne eſt una uel nomen capitur quod naturam unam declaret:uel oratio idem dubio procul indicās
nomini:ſiue in uſu ſit id:ſiue à nominum impoſitoribus neglectum.Rurſusq; hanc obrem recte
ſe habet quod ſtatuimus,negatiuam omnino opus eſſe particulam,ut infinita negatio fiat,uniuer/
ſo prædicato anteponi.ac de his ſatis.Quandoquidem autem ſcriptum in pluribus eſſe aiunt exē/
plaribus ipſum/eſt/uel homini uel non homini adhæſurum,ſciendum eſt,quando ita legatur,uer
bum/homo/id quod Porphyrius Philoſophus tradit,non tāquam ſubiectum, ſed uelut prædica/
tum nos pro iuſto uel albo acceptum eſſe dicturos:ut in propoſitione/callias hō eſt/ p̄nūciāte.

Simili modo res ſeſe habebit vel ſi uniuerſaliter nominis affirmatio fuerit:ut/omnis eſt homo iu
K *ſtus/huius negatio/,non omnis eſt hō iuſtus.omnis eſt hō non iuſtus:non omnis eſt homo non iuſtus/.*
Verum non fit,vt per diametrum oppoſitæ ſimiliter verum p̄nuncient.tametſi fiat nōnunquā.

Vult proditam in impræfinitis propoſitionibus conſequentiam in una etiam angularium con
tradictionum/omnis/&/non omnis/à nobis ſpectari:nempe in hac quoq;,ſimplicibus ſumendis ac
tranſpoſititiis,& priuatiuis inſuper propoſitionibus,uſu uenire ut tranſpoſititiæ eandem ad ſim/
plices quam priuatiuę rationem obtineant:ſimplices uero non hanc rationem præterea quemad/
modum priuatiuæ ad tranſpoſititias ſeruent.Nam & hoc loco ſub ſimplici uidelicet affirmatione
contradictionum reliquarum negationes collocabunč,(haud enim ſane affirmationes:)affirmatio
nes autem ſub negatione:rurſusq, affirmatione ſimplici uniuerſalior utraq; erit ſubiunctarum il/
li negationum.Quippe ſi iuſti ſint omnes homines,tum quæ iniuſtos non omnes,tum quæ non

omnes nõ iuſtos eſſe dicit uera eſt. ſiquidem & falſa utraq; eſt oppoſitarum illis affirmationũ. Qđ A
ſi nõnulli iuſti ſint homines, quidam nõ iuſti, dictarum negationum uera eſt utraq;: falſa ſimplex
affirmatio. Quo autẽ pacto ampliores affirmatione ſimplici ſubditæ illi negationes ſunt, ita & ſim
plici uidelicet negatione magis particulares ſub illa deſcriptæ affirmationes dep̄hẽduntur. quo fit
ut ad ſimplices propoſitiones ſubiunctarum illis proportio ſeruetur. nec tamen in his quoq; prio-
rum ad tranſpoſititias conuenientia permanet. Nam affirmatio ſimplex uera in paucioribus oſten
ſa eſt q̃ infinita negatio: & negatio fuſior affirmatione. Ex priuatiuis uero negatio rurſus imenſior
tranſpoſititia erit negatione: & tranſpoſititia affirmatione contractior affirmatio. Hoc porro ita ſe
habere, ea inquam quæ de priuatiuis & tranſpoſititiis prodita ſunt, ſi ab affirmationibus rurſus ar
gumentemur, facile demonſtrabimus. Nam ſi ſint omnes homines iniuſti, & quæ nõ iuſtos eẽ om
nes dicit uerum profitebitur. qui enim iniuſtus eſt, liquet hunc eſſe non iuſtum. At ſi iniuſti alii
ſint homines, alii medium obtineant habitum, uera eſt ea propoſitio quæ non iuſtos omnes eẽ in- B
dicat: falſa quæ omnes iniuſtos aſſeuerat. Itaq; eadem, uti diximus, uel in iis propoſitionibus acci-
dunt quæ in impræfinitis uiſitauimus.

Homo iuſtus eſt.	Homo iuſtus non eſt.
Homo iniuſtus non eſt.	Homo iniuſtus eſt.
Homo non iuſtus non eſt.	Homo non iuſtus eſt.

Omnis homo iuſtus eſt.	Non omnis homo iuſtus eſt.
Non omnis homo iniuſtus eſt.	Omnis homo iniuſtus eſt.
Non ois homo non iuſtus eſt.	Omnis homo non iuſtus eſt.

C

Nobis uero & prius tradi ab Ariſtotele propoſitionum quas recenſuimus ut in impræfinitis p
poſitionibus conſequentiam, cũ diceret, quarũ duę ad affirmationem ſeſe ac negationem ut priua-
tiones ipſæ ſecundum ordinem habebũt: duæ uero nequaquã. & nunc ni affirmationis uniuerſalis
contradictione ad particularem negationẽ ſpectari à nobis eadem uelle, nec aliud quidq̃, manifeſto
indicauit cũ ſubdidit, VERVM NON FIT VT PER DIAMETRVM OPPOSITÆ SIMILI-
TER VERVM PRONVNCIENT: TAMETSI FIAT NONNVNQVAM. Quibus uerbis
impræfinitarum utiq; tabellæ propoſitionum ac præfinitarum intelligit differẽtiam. Accidit enim
affirmationes mutuo per diametrum in utraq; illarũ eſſe oppoſitas: ſimplicem inq̃ & trãſpoſititiã
uel ſimplicem ac priuatiuam. ſimiliter: & negationes. Verum fit in ip̄ręfinitis ut & affirmationes in
materia contingente ſimul uerum oſtendant. & negationes: ut quæ uiribus particulares exæquẽt. D
In præfinitis autem, de q̄bus nunc agit, affirmatione uniuerſali & particulari negatione fieri nequit
ut ueræ affirmationes in quauis materia ſint: quã q̃ ueras ſimul negationes eſſe in materia ſola con
tingente eueniat. quandoquidem nãq; alii iuſti homines, quidam iniuſti, nõnulli habitu medio p̄-
diti ſint, patet futurum eſſe ut inficiationes propoſitæ omnes uerum differant, non omnis homo
iuſtus: non omnis hõ iniuſtus: non omnis homo non iuſtus. Itaq; uerba illa, tametſi fiat nonnũq̃,
non eo ſunt pacto intelligenda, quaſi ueræ ſimul eæ quãdoq; ſint omnes quæ per diametrum col-
locantur. (hoc enim fieri nequit) ſed quaſi ex iis nõnullæ, ut negationes, uerum ſimul, prout expli
catum eſt, in contingente materia decernãt: quæ neq; neceſſaria eſt, neq; impoſſibilis. atq; hæc non
ſtatuentem ſolum aperte inueniemus, ſed ad calcem quoq; primi Reſolutoriorum demonſtrantẽ
Ariſtotelem: Vnde cõmotus ſuſpicari quis poſſet, ſoli deſcriptæ impræfinitarũ tabellæ conuenire, E
non fieri ut per diametrum oppoſitæ ſimiliter uerum pronũcient. Quippe ibi diſſeritur, quaſi im-
præfinitę negationes alio quoq; præter affirmationes modo ſimul quãdoq; uerę eſſe poſſint. haud
enim in ſubiecti partibus tantum diuerſis, id q; affirmationes faciunt, ſed etiam in eodem uerum
declarant: cum tamen aliud à ſubiecto id ſumpto in primitiua propoſitione fuerit. Nam de ligno,
uerbi gratia propoſitiones has, homo iuſtus non eſt, & iniuſtus non eſt, & non iuſtus non eſt, uere
prædicabis: tametſi nulla affirmationum uera in quouis eſſe præter hominem queat. Sed cũ neq;
uerba hæc tabellæ illius deſcribendę præceptioni adiecerit, effatusq; de pręfinitis Philoſophus, illas
in conſequentiis ſimiliter ſeſe impræfinitis habere, ſubiunxerit, Verum non fit ut per diametrũ op
poſitæ ſimiliter uerum pronuncient, nihil nobis aliud intelligendum relinquit, quã deſcriptarum

F tabellarum quandam à ſe tradi in eo differentiam ꝙ non ſimiliter, ut inquit ipſe, oppoſitę per diametrum in iis ſimul uerae ſint. Verum niſi oſcitanter audienda ſint uerba Ariſtotelis, quętere operęprecium eſſe arbitror, quam ob cauſam in ſola affirmationis uniuerſalis ad negationē particularem oppoſitione ſimiliter ſeſe habere affirmet atq; in impræfinitis oppoſitis ꝓpoſitionibus conſequentiā. Fortaſſis igitur quaſi in contradictionibus reliquis tum particularis affirmationis ad uniuerſalē negationem, tum ſingularium non eadem amplius ſeruet̃ ſequela. Nam in contradictione aliquis & nullus, neq; affirmationem ſimplicem priuatiua negatione oſtendere uel ſuſiorem uel contractiorem licet. Neq; enim ſiquis iuſtus hō eſt, iam nullus erit iniuſtus. neq; ſi iniuſtus nullus, iam quiſq; iuſtus habebitur. quid enim ſi habitu omnes eſſent medio? quapropter nihil eſt ꝙ ullā aſſerere cōſequentiā conemur. Quod ſi tranſpoſititiis ſimplices conferas, affirmationes ex negationibus, haud

G uero negationes quoq; ex affirmationibus ſequi compies. Si enim non iuſtus nemo eſt, patet omnē quoq; & particulatim ſingulos fore iuſtos, non tamen ſi iuſtus eſt quiſpiam, opus iam fuerit nemīnem eſſe non iuſtum. Veruntamen uero neq; in ſingularibus dictam inuenies accōmodari proportionem. quippe accidit affirmationem ſimplicem tranſpoſititiamq́; negationē in ſe mutuo cōuerti, Socrates iuſtus eſt, Socrates non iuſtus non eſt priuatiuam uero negationem utraq; illarū uniuerſaliorem *ex eo* eſſe, ꝙ in ipſo uel medio, ſi ita ſuppoſueris, habitu prædito uera ſit. Siquis uero & in ſingularibus conuenientiam propterea quā diximus propoſitionū conſequētię ſeruari exiſtimet, ꝙ affirmatiue indiuidua de nullo ab ipſis alio, neq; de ſuiipſorum parte, cum ſint indiuida, uere p̄dicentur: negentur tamen uere de quouis alio: ceu cum Theætetus non eſt Socrates dicimus: quo modo nec generaliſſimorum poteſt ullū re uera affirmari: negari nil uetat: cum quantitas dicimus non eſt ſubſtantia. ſi igit̃ has Socrates non iuſtus non eſt, & iniuſtus non eſt uniuerſaliores eſſe illa

H Socrates iuſtus eſt, ob id cenſet, qđ in iis quę p̄ter Socratem ſunt illam exuperent, primum ſe & affirmationem uniuerſam ſumere ut prædicatam intelligat: cui totam cōferēns negationem in pluribus q̃ illa ueram eſſe pronunciat. Deinde neq; totum hoc negatiue de quoq; prædicare Socrates iuſtus, uel non iuſtus rationem eſſe. ſiquidem actu ſubſiſtentia & iuſtum ſimul & iniuſtum in hominum ſpectantes multitudine, utrūq; eorum merito cum nomine homo tū affirmamus de quibuſdam, tum negamus. Indiuiduo tamen nulli cum ſimul utrūq; liceat impertiri, nomen Socrates de Theæteto re uera inficiabimur. Ac ſi æquiuocum ſubiecto prædicatum ſit, non eſſe hunc uerbi cauſa Philoſophum illum, aut iuſtum illum Socratem pronunciando uel apud Latinos pronomine, uel apud Græcos articulo, quod ipſi adiacet proferimus. Porro Græci ſine articulo Socratem iuſtum non eſſe nequaquā dicunt: cum hoc neq; in auctorum ſuorum uſum receptum ſit, neq; ratione defendatur.

I

III *Duæ igitur hæ oppoſitæ inter ſe ſunt. Aliæ autē duæ ad ipſum non homo, uelut ſubiectū quod-*
C *piam, adiuncto: ut eſt iuſtus non homo, non eſt iuſtus non homo. eſt non iuſtus non homo, nō eſt non iuſtus non homo. Atq; plures his non ſunt oppoſitiones. Hę uero ſeorſum ab illis ipſæ per ſe ipſæ erunt: ut quę non homo nomine utātur.*

Quodnā his uerbis pręceptā tradatur in propatulo eſt. Ait enim tot etiā eſſe in propoſitionibus ex tertio apprædicato cōpoſitis quæ infinito ſubiecto utant̃ contradictiones, quot in iis erant quæ ex finito ſubiecto conficiebantur. Duę autem erant illę in ſpecie qualibet propoſitionū quę à ſubiecto nominatur: ut ſingulares, uel indefinitæ: uel uniuerſales, uel particulares. & hæ pariter duæ. quarum etiam exempla appoſuit, ſimplicium atq; ex tranſpoſitione dictarū. non homo iuſtus eſt: non homo iuſtus non eſt. ſimplices hę ſunt ex infinito ſubiecto. non homo non iuſtus eſt: non hō

K nō iuſtus nō eſt, hę & infinitę, ſiue ex trāſpoſitione: & ex ſubiecto rurſus infinito cōflatæ. At dictio illa, ALIÆ AVTEM DVÆ AD IPSVM NON HOMO. VELVT SVBIECTVM QVODPIAM, ADIVNCTO, per defectum prolata eſt. poterit enim ſic integra explicari, Oppoſitę uero contradictiones aliæ duę ſunt, hoc eſt ex oppoſitis propoſitionibus gignunt̃ ad ipſum non homo, uelut ſubiectum quodpiam in propoſitionibus ſumptum, ſi ipſi nō homo prædicatum uidelicet, atq; apprædicatum fuerit additum. ac prædicatum uel finitum uel infinitum: apprędicatū uel affirmatiuum uel negatiuum. Sumamus igitur hoc pacto ex diuiſione ꝓpoſitiones eas omnes quę ex tertio apprædicato conſiunt. Neceſſe eſt nāq; eæ uel ambos terminos ſubiectum & prædicatum finitos obtineāt: uel infinitos ambos: uel finitum unum, alterum infinitum: idq́; bifariam. planumq; eſt quonāpacto. & uel affirmatiuas eſſe has, uel negatiuas: quæ enumeratæ omnes ſunt. meritoq; pronunciare

hunciare auſus eſt, plures iis contradictiones nequaꝗ fore. Deinde perfectas ꝓpoſitiones eas quoꝗ
eſſe docens quæ ex infinito cõſtant ſubiecto, ſeorſum has ab illis ipſas per ſeipſas eſſe inquit, quę no
mine/non homo/tanꝗ ſubiecto utuntur: nihilq́, illis minus ob id ad enunciandum obtinere.

In qbus aũt /eſt/ ipm nequaꝗ cõgruit, vt in uerbo /ualere/ & /ãbulare/ idẽ in ys qđ ſic ponit' faci' ac ſi ipſum eſt adhiberetur: vt /omnis hõ valet, omnis hõ non valet. valet omnis non hõ, nõ ualet oĩs nõ hõ/. Haud eni /non omnis homo/ dicendũ eſt: ſed /non/ negatio homini applicanda. quippe /omnis/ nõ vniuerſale ipſum ſignificat: ſed vniuerſaliter ineſſe. idq; ex hoc patet /ualet hõ, non valet homo: valet non homo, non valet non homo/. Hæc namq; ab illis eo differunt quod non ſint uniuerſaliter. Quapropter ipſum /omnis/ vel /nullus/ aliud nihil adſignificant ꝗ de uniuerſo nomine uel affirmationem fieri, uel negationem. cætera igitur eadem oportet addantur. IIII

Nonnulli qui locum hunc expoſuere, per hęc uerba dicere Ariſtotelem putarunt, in iis propoſi B
tionibus q̃ ipſius/eſt/uice uerbũ aliud quodpiam habent apprædicatum, ut/ambulare, aut ualere
uelut in his/homo iuſtus ualet, homo iuſtus ambulat/eundem ordinem ac conſequentiam fieri ꝓ
poſitionum qui & in ipſum/eſt/apprædicatum habẽtibus inerat: cum omnino & ab Ariſtotelis ſen
tentia, & ab ipſius orationis ſubtilitate aberrent. Neq; enim nobis apponere uidet' Philoſophus hu
iuſmodi propoſitionis exempla: neq; poteſt uerbum quodpiam aliud ꝑter ipſum/eſt/apprædicatũ
fieri. Idq́, non ſolum credẽdum eſt Ariſtoteli: qui tum plane ſuperius ſolum/eſt/ipſum in id genus
apprædicari propoſitionibus dixit: tum in Reſolutoriis pronunciat Terminum eſſe eum in quem »
diſſoluitur propoſitio, prædicatum atq; ſubiectum: ſubditq́, adiiciendo diuidendoue ipſo/eſſe/uel »
non eſſe/: neq; de ullo uerbo ꝑter hoc alio mẽtionẽ facit: ſed & nos in ſequẽtibus, id quod ſupra ẽt » C
ſumus polliciti, euidenter demonſtrabimus: ubi quæret Ariſtoteles quando poſſint ac quando ne
queant prædicationem unam efficere quæ per ſe ac ſeorſum prædicantur mutuo complexa. Alii p
hæc quæri exiſtimarunt, an quemadmodum in iis quæ uerbum/eſt/apprædicatum actu habẽt, ne
gatiua particula prædicato nomini, ut iuſto, antepoſita, non negationem, ſed affirmationẽ ex tranſ
poſitione, ut/homo non iuſtus eſt/facit, ſic etiam in quibus ipſum/eſt/in prædicato uerbo poteſta
te comprehenditur, uerbo nimirum illo, ut antea quoq; dicebamus, in peculiare illi participium &
uerbum/eſt/diſſoluendo, rurſus præfixa participio negatiua particula non negationem ſit, ſed trãſ
poſititiam affirmationem factura. Nam quæ/homo ambulat/inquit propoſitio, idem hanc illi dice
re/homo ambulans eſt/nemo ambigit. per hæc autem inquiunt quæritur an homo non ambulãs I
eſt/affirmatio rurſus ex tranſpoſitione ſit, non autem inficiatio nuncupanda: cum neq; problema
dignum, ut arbitror, quæſtione ſit. quæ enim forte obtingens attributio fuerit, ut hãc/homo nõ
ualens eſt/affirmationem, illam uero/homo non ualens eſt/negationem nominemus? neq; eiuſmo D
di quidquam Ariſtoteles per ea quæ dicit declaret. Forſitã igitur magis ipſis Ariſtotelis uerbis co
hęreat, ſi cum contradictiones dicamus, ex ſubiecto infinito conſtitutas, nobis prius in ſimpliciſſi
mis propoſitionibus, quæ ex ſubiecto ſolum & prædicato conſtant, tradiderit, per ſupra autem ꝓ
xime dicta & in iis q̃ ex tertio apꝑdicato conſiſtũt: cũq; in qbus id ꝓtulit exemplis uerbũ eſt prius
ut prædicatum acceperit, cum dixit/eſt non homo, non eſt non homo/: &/eſt omnis non homo, nõ
eſt omnis non homo/proximis autem uerbis ut apꝑdicatum etiam traderet, diceretq́; Duæ igitur »
hæ oppoſitæ inter ſe ſunt: aliæ autem duæ ad ipm non homo/eſt iuſtus non homo, non eſt iuſtus »
nõ hõ, eſt nõ iuſtus nõ hõ nõ eſt nõ iuſtus nõ hõ/per hęc docere nos iſtituiſſe, uel in iis ꝓpõnibus »
quæ loco ipſius/eſt/uerbum aliud nõ apꝑdicatum aliquod (nam hoc fieri nõ poſſe affirmauimus)
ſed prædicatum habent, ſubiecto uero rurſus infinito utuntur, ea ratione fieri inficiationes, qua & E
in uerbo eſt actu prædicato conſtituebantur. Quãobrem quo pacto negatiua in illis uerbo/eſt/co
pulanda particula negationes faciebat, dicebatq́;/non eſt non homo/&/non eſt omnis nõ homo/ita
nunc quoq; huius/ualet omnis non homo/hanc aſſerit/non ualet omnis non homo/negationẽ eẽ.
Conſtat autem ſi & ipſarum re uera efficere negationes uelimus, eundem nos tum in iis quæ uer V
bum/eſt/actu prędicant, tum pro ipſo/eſt/uerbum aliud quodpiam reponũt, in utriſq; modum ſer
uaturos. Cæterum cum uniuerſalis nunc ſolius meminerit affirmatiõis q̃ infinitum obtinet ſubie
ctum, &/ualere/uerbum de illo prædicat, quomodo facienda eius negatio ſit requirit: ut ſatiſfacie
re in iis contemplatione, methodum ex ſæpius proditis nobis exhibeat qua & in aliis affirmationi
bus negationes concinabimus. Id porro nunc Ariſtoteles uidetur theorema exulceraſſe, quaſi uere «
tus nequis ad negationem conficiendam nihil putet referre, ſi negatiuam particulam à ſubiecto in

F finito dimoueat,eamq; pręfinitioni anteponat. Aperte autem id declarat cum inqt, HAVD ENIM NON OMNIS HOMO DICENDVM EST: SED /NON/ NEGATIO HOMINI APPLICANDA: hoc eſt, Non enim hæc/non omnis homo ualet/affirmationis illius/omnis nõ homo ualet/dicenda eſt negatio: ſed ipſum/non/quod negationem utpote negationis efficiens appellauit, in negatione quoq; homini applicandum: ut idem ſubiectus, quomodo & idem prædicatus in utriſq; propoſitionibus maneat: id quod à contradictorie inter ſe depugnaturis propoſitionibus haberi eſt neceſſe.

Eſt non homo.	Non eſt non homo.
G Eſt omnis non homo.	Non eſt omnis non homo.
Eſt iuſtus non homo.	Non eſt iuſtus non homo.
Eſt non iuſtus non homo.	Non eſt non inſtus non homo.

Huiuſce igitur rei gratia, nempe ut propoſitionibus ipſm/eſt/actu habentibus eas quæ facultate illud aſſumunt ſimiles redderet, cõtradictionesq; eodem modo in utriſq; faciẽdas doceret, uerbũ ualere in ualens participium & ipſum/eſt/diſſoluere in exẽplis ab initio uiſus eſt. Deinde adductis primum ex finito ſubiecto propoſitionum exẽplis, ut quę notiora ſint, magiſq; nos deducere ad eas poſſint pernoſcendas quæ ex infinito ſubiecto componũtur, eas ſubiungit quæ cõficiuntur ex illis atq; infinito utuntur ſubiecto: de quibus ſibi agendum propoſuit, quonã in ipſis modo nega-
H tiones ex affirmationibus gignantur. In his autem ſolum declarat cauſamq; explicat cur non alio pacto fiant negationes. cum uero huius dixerit/ualet omnis non homo/non/illam/nõ omnis homo ualet/negationẽ appellari oportere, addit huiuſce rei cauſam, ſtatimq; ſubnectit, QVIPPE /OMNIS/ NON VNIVERSALE IPSVM SIGNIFICAT: SED VNIVERSALITER INESSE. quod quidnam ſignificet Philoſopho, per ſupradicta præſtitimus, cum pauca hæc ipſa uerba exponeremus. Nunc uero perinde acceptum eſt, quaſi eũdem oportere in contradicentibus propoſitionibus ſubiectum capi indicet: quod non amplius cõtingit, cum/omnis non homo ualet/affirmationem dicimus, ab/non omnis homo ualet/negatione oppugnari. Debet enim in inficiatiõe ab iis prę-
I dicatum negari de quibus ipſum in affirmatione prædicamus. at hoc in expoſita non facimus negatione, Nam cum uerbum/ualere/de omnibus non hominibus affirmatio prædicarit, negat ipſm de hominibus dicta negatio. Porro uim hanc ab uniuerſalibus haberi pręfinitionibus, ſignificari q; in uniueſali affirmatione ineſſe iis omnibus prædicatum quæ ſubiecto continentur: in uniuerſali negatione omnibus non ineſſe, plane decalaruit: iiſdem propoſitionibus quas ante alias finito ſubiecto, alias infinito accepto cum uniuerſali præfinitione expoſuit, abſq; præfinitione ordine aſcribendis ut/omnis/præfinitionem indicaret, qua poſteriores à prioribus propoſitiones ſuperantur, illis præſtitiſſe, ut pręedicationem de indiuiduis omnibus facerent ſubiecto comprẹhenſis: id quod infinitę propoſitiones nõ habent. Quaſi uero hæc/omnis homo non ualet/illi/nullus homo ua-
K let/& hæc/omnis non homo non ualet/illi/nullus ualet non homo/tantũdem ſignificet, iure concludens inquit, QVAMOBREM IPSVM /OMNIS/ VEL /NVLLVS/ NIHIL ALIVD ADSIGNIFICANT QVAM DE VNIVERSO NOMINE VEL AFFIRMATIONEM FIERI, VEL NEGATIONEM. hoc eſt de omnibus naturæ ſubiecti conſortibus uel affirmat is prædicatum uel negat qui uniuerſaliter enunciat. Itaq; cum in ſolis his oppoſitę inter ſe ꝓpoſitiones diſcernantur, CÆTERA inquit EADEM OPORTET ADDANTVR. quibus nos hortatur uerbis ut ſubiectum terminum ac prędicatũ in contradicentibus propoſitionibus eundẽ ſeruemus.

V *Quandoquidem vero huic/omne eſt animal iuſtum/contraria eſt ea negatio quę nullum iuſtũ eſſe animal ſignificat, patet has nec unq̃ ſimul ueras, neq; in eodem futuras: iis oppoſitas fore nonnunq̃: ut /non omne eſt iuſtum animal/& /quoddam eſt animal iuſtum/.*

Docturus nos infra Ariſtoteles uniuerſalem quãdam negationem affirmationi cuidam uniuerſali, nempe ſimplicem tranſpoſititiæ, & trãſpoſititiam ſimplici comitem eſſe, per hæc iure anticipat, decernitq; quo pacto in propoſitionibus ex ſubiecto ac prædicato conſtructis uniuerſales uniuer-

ſaliter,contrarias appellauit,ſimulq́; mentiri inuicem dixit,iis cõtradicentes inter ſe uerũ profiteri: A
ubi Quãobrem,inquit,ut ueræ ſimul hæ ſint fieri nequit:at uero iis oppoſitas licet quãdoq; in eo/ »
dem,ita ſane & in propoſitionibus ipſum/eſt/apprædicantibus, quas nunc conſiderandas propoſuit,
cenſere ſe uniuerſales, quæ circa terminos nihil habent diſcriminis,neq; ſimul quãdoq; ueras inter
ſe eſſe:neq; eas ſignificare quæ ſimul concurrere in eodem poſſunt. quæ uero iis contradictione re
pugnant,mutuo nonnũq concurrere.per uocem/nonnũquã/ nimirum ſignificans, ſuppetere ipſis
in materia ſola contingente ut uerum pronuncient. Nos igitur, uti proditum eſt, uerba illa NEC
VNQVAM SIMVL VERAS, NEQVE IN EODEM FVTVRAS diſtincte audimus: alteraq́;
in ipſis accipimus uerbis,altera in rebus quæ ab ipſis indicantur.Accidit autem ut hæc mutuo cõ
ueniant.nam ſi ueræ ſimul ſint orationes,& quæ in ipſis prędicantur eidem ſimul inſunt: & con/
tra.Conſtatq; ut ueræ ſimul orationes ſint,cauſam eo,q res ſimul exiſtant,referri.Alii ſane uerbũ
neq;/etſi bis acceptum,ſuperuacuum eſſe arbitrati,per utraſq; has dictiones,tum/ſimul/tũ/in eo
dem/circũſcribi id aiũt,q oppoſitionem id genus obſignat propoſitionum.Nam & ſimul uerę eę, B
inquiunt,ppoſitiones ualent quæ non in eodem ſumũtur:ut/omnis homo bipes,nullus equus bi/
pes/.& rurſus ueræ in eodem,non ſimul tamen:ceu cum/omnis homo iuſtus/in aureo,quod uo/
cant,genere dicimus./nullus homo iuſtus/in eo quod ferreum nominant.quãuis nobis Ariſtote/
les quales oppoſitas inter ſe eſſe uelit propoſitiones inter initia tradiderit:nempe eas quę eiuſdem
de eodem ſunt:& quæ hæc ſequuntur.poſſitq́; temporis mutatio circa ſingularium naturam ſpe/
ctari:nullum autem in uniuerſalibus locum obtineat:niſi fabuloſis ſimus uſuri figmentis ad euer
tenda ea quæ plane ſunt demonſtrata.

Porro & hę conſequentes ſunt,nẽpe huic/omnis eſt homo non iuſtus/illa/nullus eſt homo iuſtus/ VI
huic autem/quidam iuſtus homo eſt/oppoſita, quæ non omnem eſſe dicit non iuſtum hominem/. ne/ C
ceſſe eſt enim aliquem eſſe.

Contemplationis principio propoſitionum illarum quæ ex tertio apprædicato formantur,do
cebamur,quonam pacto integræ earum contradictiones inuicem ſeſe ordine conſequentiaq́; habe
rent:conferebanturq́; partes inter ſeſe ipſarum,ſimplex uniuerſalis affirmatio particulari tranſpo/
ſititiæ negationi,ut illi quę conſequitur,eaq́; amplior eſt.affirmatio uero ex tranſpoſitione uniuer
ſalis ſimplici negationi,ceu modum ad illam eidem obtinenti.Nunc uero propoſitiones tradit eas
nobis Ariſtoteles quæ quantitatem eandem quidem habent:mutuo uero ſe conſequuntur non to
ta amplius contradictione toti conferenda:ſed,ut dictum eſt,unius propoſitionis conſonantia ad
propoſitionem unam ſpectanda.Huic igitur/omnis homo non iuſtus eſt/conſequentem illam eẽ
ait nullus homo eſt iuſtus./Huic autem/quidam iuſtus eſt homo/illã/non omnis homo nõ iuſtus D
eſt./Eſt enim,inquit,manifeſtum,ſi uerum hoc ſit/non omnis homo nõ iuſtus eſt/neceſſario quẽ/
dam eſſe hominem iuſtum.Nam ſi falſa illa ſit/aliquis eſt iuſtus homo/non uera hæc erit/non om
nis homo non iuſtus/quod erat ſuppoſitum:ſed quæ cum hac conflictat/omnis non iuſtus/.quã/
obrem particulares,quemadmodum uniuerſales,propoſitiones mutuo ſe conſequuntur.Ariſto/
teles ergo ſolis nonnullarum inuicem ſeſe conſequẽtium propoſitionum allatis nobis exemplis,à
theoremate diſceſſit.At dux ac præceptor noſter deq́; nobis benemeritus artificioſas admodũ re/
gulas nobis tradebat quibus liceret propoſitę omni propoſitioni conſequentem inuenire. Quan/
doquidem nãq; tum ut totæ ſpectantur propoſitiones,tum partes obtinent,uel ab eo qđ in parti
bus earum diſcrimine,uel eo quod in totis ipſis uiſitur oppoſitiones illarum capiebat. Verum par
tes cum duæ ſint propoſitionum,ſubiectus terminus ac prædicatus,duo autem & circa eas totas E
ut totas qualitatem ac quantitatem contemplemur,oppoſitiones propoſitionum quatuor modis
capi contingit.Nam ſi ſubiectorum nomine eas diuidas,uel finito ſubiecto præditas dices/uel infi/
nito,ſi pdicatorũ,uel eſſe ſimplices,uel ex tranſpoſitione. Rurſusq́; ſi à quantitate diuiſionem fa/
cias illarum,alias uniuerſales eſſe perhibueris,particulares alias,quaſdam idefinitas,uel ſingulares.
A qualitate affirmationes aliquas,negationes nõnullas.Hęc cum ita ſint,ad propoſitionem reſpice
re propoſitam ſuadebat,quo pacto in ſingulis his ſeſe habeat,ſi inuenire conſequentem uellemus:
atq; hanc illi comitem eſſe affirmare,nempe ſubiecto termino & quãtitate ei conſimilẽ:cæteris am
bobus diſſimilem.Propoſitũ ſit nãq; huic/omnis homo iuſtus eſt,uel animal eſt/quo & particeps
ueritatis oratio ſit,conſequentem inuenire:eoq; potiſſimum quod neq; prodat exempla Ariſtote/
les id genus ppoſitionis.Ergo quoniam habet hæc finitum ſubiectum,ſimplexq́; eſt,iteq́; uniuer/

F ſalis atq; affirmatiua,propoſitionem finito præditam ſubiecto,haud uero ét ſimplicem,ſed ex trāſ/
poſitione,& rurſus quæ uniuerſalis & ipſa quidem ſit,non etiam tamen affirmatio,ſed negatio,co
mitem huius eſſe oportebit.Quænam igitur propoſitio erit ex finito ſubiecto conſiſtēs tranſpoſi/
titia uniuerſalis negatio? illa nimirum quæ/nullus homo non iuſtus eſt/uel/ nō animal eſt/inquit.
hæc igitur illam ſequetur.eodem pacto & propoſitioni cuiq; aliī, ſiue finitum ſubiectum ſiue infi
nitum obtineat,conſequentem reperies.Proderunt enim hæ nobis regulæ ad ea quoq; quæ de cō
ſequentia propoſitionum ab Ariſtotele ex infinito ſubiecto cōſiſtētiū deinceps ueniūt dicēda.In p̄/
finitis igiẗ non negationes tātū ſequi ex affirmationibus accidit,ſed affirmatiōes quoq; ex negatio/
nibus.id q; uel ipſe poſt appoſitam particularem negationem aperuit,cum illud ſubiunxit , NE/
G CESSE EST ENIM ALIQVEM ESSE. Quod ſi modo fit in impræfinitis,negationes ex affir/
mationibus,non affirmationes omnino ex negationibus ſequentur.idq; iure optimo. ſiquidem in
iis propter ſubiectos præfinitionibus carentes poteſt & in quopiam alio preter id quod à ſubiecto
ſignificatur negatiua propoſitio conuenire;ut/ canis nō eſt iuſtus homo/.At in præfinitis ex qbus
quoq; Ariſtoteles deprompſit exempla,non hoc fieri etiam poteſt;quoniam ꝓpoſitionem nō am/
plius præfinitam ſeruabimus:ſed præfinitionem etiam prædicato iungemus.uti cum dicimus/ca/
nis eſt nullus homo iuſtus/.Itaq; cum de ſolis iis indiuiduis quæ à ſubiecto ambiuntur uniuerſale
in præfinitis dici prædicatum poſſit,accidit earum propoſitionum quæ hunc in modum pronun
cianẗ utrāq; ſequi ex altera.In illo uero , HVIC AVTEM / QVIDAM IVSTVS HOMO EST /
OPPOSITA, QVÆ NON OMNEM ESSE DICIT NON IVSTVM HOMINEM, patet uer
bum/oppoſita/nempe uniuerſali à principio enumeratę affirmationi quæ eſt/omnis homo eſt non
iuſtus/ab eo intelligi cui contradictorie hæc oppoſita habetur/non omnis homo non iuſtus eſt/.
Porro ſiquem hæc angat difficultas,quomodo in iis quæ non ſunt congruent regulæ illę quas ſu
H pra de propoſitionum conſequētia tradidimus:ut in Hircoceruo.nam ſimplex in eo uera eſt uni/
uerſalis negatio:quæ nulli Hircoceruo iuſtum,exempli cauſa ineſſe pronunciat: uniuerſalis ue/
ro ex tranſpoſitu affirmatio mentitur:quę illi ineſſe omni/non iuſtum/fatetur:cum & hæc uera eē
debeat:ſi nihil fuit q; proditas regulas rep̄henderes,Primum quidem Ariſtotelem audiat, qui nō
hic ſolum ex particulari ſimplici affirmatione particularem inquit tranſpoſititiam negationem ſe/
qui:conuertiq; ad eam neceſſario:cum ait,huic autem/quidam iuſtus homo eſt/oppoſita,quę nō
omnem eſſe dicit non iuſtum hominem. NECESSE EST ENIM ALIQVEM ESSE , iuſtū ui
delicet,ſi ſit uera negatio:ſed ubi de propoſitionum quoq; ex infinito ſubiecto conditarum conſe/
I quentia diſſerit,uniuerſali ſimplici negationi idem ſignificare trāſpoſititiam uniuerſalem affirma/
tionem exclamauit.Nam hæc,inquit/omnis non iuſtus non homo/illi/nullus iuſtus nō homo/idē
deſignat:cum eadem & in uniuerſalibus iis uidelicet ſpectentur propoſitionibus quæ finitum ha
bent ſubiectum.Haud enim diſcrimen à ſubiectis aliquod circa propoſitiones eas accidit q̄ ſe mu/
tuo ſequuntur.Deinde cōmunibus intelligat ſeſe animi repugnare cōceptibus,ſi uel ex iis q̄ ſunt,
uel ex iis quæ non ſunt quidquá eſſe affirmet quod neq; hoc,neq; non hoc,ut neq; bonū,neq; non
bonum eſſe poſſit.Nāq; ex omnibus quę hoc pacto affirmantur,finita in ſolis iis uera quæ ipſa ad
mittere natura idonea ſunt:cum illis actu impetiuntur,in omnibus preter illa mētiri eſt neceſſe In/
finita autem ex oppoſito ſeſe illis in falſo ueroq; proferendo habitura eſſe conſtat.nam hoc/eſt nō
K iuſtus/non in hominibus iniuſtis modo,uel medio habitu pręditis,uel eo etiam conſequendo na/
tura nōdum aptis,ſed in lapide quoq; uerbi cauſa,& qui in ore omnium eſt Hircoceruo,uerū eē
dep̄henditur.Quod ſi uerbum/eſt/uere de quopiam quod non ſit dici,monſtrum eſſe arbitretur,
putetq; de quo prædicatur hoc,id in ipſum eſſe prorſus trāſire,primum condiſcat perperá ſe quæ
aſſeruntur ut negatiua id genus propoſitio nequaquá eſſe oſtendatur,ad ueram eam non eſſe de/
monſtrandam trāſferre.Nam negatio quidem non eſſe merito propterea dicitur,quoniam aliquid
omnino quāquam infinitum eſſe ſtatuit:nō ob id tamen aut falſo dici illam,aut facere ut res ea ſit
de qua prædicatur affirmabimus.Si enim ipſum per ſe ſolum/eſt/de eo quod non ſit appellareẗ,ut
eſt Hircoceruus,utiq; aliquid diceretur.nūc uero totum hoc ineſſe illi fertur.i.eſſe non tali,ut nō
iuſto:non ſimpliciter tamen eſſe.Prædicatur nāq; per accidens hoc loco/eſt/uerbum de Hircocer/
uo:ut infra de propoſitione Poetam eſſe illum affirmante qui non amplius Homerus eſt diſſere/
tur.atq; in his uera nihilominus erit propoſitio,q̄ in quoq; ex iis quæ ſunt,ad recipiēdum uero in
eptis,aut iuſtitia minime p̄ditis hominibus:ceu cum/lapis non iuſtus eſt/dicimus,uel/eſt Anytus
non iuſtus/.Siquis autem quærat,cui non exiſtenti Hircoceruo non iuſtum ineſſe perhibētes ue/
rum affirmemus,reſpondebimus,ineſſe illi quē mente concipimus:de quo tum opinabile prædi/

cantes,

cantes,tum nominabile,quáquá finita ſunt,uere pronűciabimus.Nam qđ nullo eſt modo,id neq; A
in opinione uerſari,neq; indicari poteſt nomine:neq; aliam quápiam prędicationem ſuſcipit:quaſi
neq; proferri ſingulariter,neq; alio quopiam queat numero:ut hoſpes Eleata diſſeruit.haud enim
ei quod neutiquá eſt unitatem aut numerum copulare,linum eſt lino annectere.At id de quo q̃-
dam prædicare aggredimur,hoc neceſſe eſt antea nobis ſit animo conceptum:atq; uel in ſola ima-
ginatione eſſentiam obtineat uniuerſam:aut ante noſtram quoq; cogitationem ipſum per ſeſe exi-
ſtat.Omninoq́; ignorare ea nequaq̃ conuenit quæ ſunt in tertio Metaphyſices pulcherrime diſpu
tata:nempe diuinam re uera eſſe primi entis facultatem:quæ non ſolum ad materiam uſq; ét pror
ſus informé,ſed ad priuationes quoq;,& negationes,atq; ipm nõ ens porrigit:ſiqdé & ipm/nõ ens/
hoc ipm eé/nõ ens/affirmamus.Eniuero ſi ex eo ꝙ affirmatio infinita eodem quo ſimplex negatio
reciprocare nequeat modo,nec affirmatio ſimplex quo ifinita negatio,diuerſam ſe illarum uim pu
tet oſtendere,iuſtius hoc exiſtimarit ex eo ꝙ differens qualitas ſit propoſitionum.nam qui tandé B
eadem affirmationi nullo diſcrimine fieri poſſit negatio?Sed neq; id cenſuerit quiſpiam:neq; ꝓpte-
rea ſimiles eſſe earum conuerſiones ratio eſt,ꝙ uerum ipſæ in iiſdem referant.Vniuerſalis náq; in
ficiatio,cum abſolutam rerum earum quas ſignificat diſcretionem declaret,ad ſeſe ob id ipſum cõ
meat.eſt eni diſiűctű qđ diſiűctű eſt:ut lapide ab oi iuſtű,lapisq́; ab omni iuſto. At uniuerſalis af-
firmatio cum non hoc præterea,ſed contrarium profiteatur,quádamq́; prædicati cű ſubiecto cõ-
poſitionem ꝓferat,uel ſi infinitum aliquod ſubiecto coniungat,non ipſa poteſt ad ſeipſam cõuer
ti.quádoquidem cogitur ei omni quod infinite ab initio prædicatum eſt ſubiectum ineſſe dicere,
quod illius expers quidem ſit infinitudinis,cum eo tamen pariter extendi non poſſit.haud eni cõ
ſentit ratio quoniam non iuſtum omni conuenit lapidi,iam lapidem quoq; omni non iuſto com-
petere.nam latius patet q̃ lapis non iuſtum.Quod ſi afferat ea quæ in tertiæ ſectionis principio de
propoſitionum tum ſimplicium,tum ex tranſpoſitione,tum etiam priuatiuarum prodita ſunt cõ
ſequentia,quibus oſtendebamus/hõ iuſtus non eſt/ſimplicem negationem infinita illa affirmatio-
ne/homo non iuſtus eſt/eſſe ampliorem,animaduertat non ipſam per ſe à nobis finiti prædicati ne- C
gationé affirmatiõe ifiniti uliore eé ꝓnűciari:ut hoc/iuſtus nõ eſt/illo/eſt nõ iuſtus/(hoc enim leſt
falſum,)ſed itegras propoſitiones ſi prædicatas capiamus,dictam negationem affirmatione eſſe cõ
muniorem deprehendi:propterea ꝙ uera & in iis qui plane non ſunt homines negatio eſt:ceu ꝓ-
nuncians de cane ipſum non eſſe iuſtum hominem.falſa uero affirmatio:non quod ipſum/non iu-
ſtum/de illo prædicet:ſed ꝙ ea quæ ꝑter hominem ſunt,homines eſſe dicat nõ iuſtos.Itaq; magis
erat quærendum quomõ cõuenire hæc illis poterit q̃ ad finem primi Reſolutoriorum diſſerun-
tur uoluminis:nempe ſubiectum quidquá illi eſſe quod nõ æquale eſt:idq; eſſe inæquale:nihil ue
ro illi quod non eſt æquale.Ad quod uidelicet reſpondebimus,ſtatui hæc in iis Ariſtoteli in qbus
uerbum/eſt/per ſe prædicatur.Atq; hæc illorum indulta ſint miſerationi qui facile propter igenii
tarditatem falluntur.iis uero qui animum intendere ac res penſitare quoquo modo poſſunt,ora-
tio non neceſſario circa argutationes quaſdam adoleſcentulorum morari uidebitur.Hęc cum enu D
cleauerimus,patet proditas regulas in impræfinitis quoq; propoſitionibus ꝑfecturas,niſi totas ꝓ-
poſitiones prædicatas ceperimus:ſed ſolam prædicatorum illarum ad ſubiectos cohęrentiam attẽ
damus.Nam quidquid iuſtum non eſt,neceſſe eſt eſſe non iuſtum.& quidquid eſt nõ iuſtum,id
non eſſe iuſtum eſt neceſſe.ipſo nimirum/eſſe/cum fertur de nõ ente per accidẽs ꝓdicãdo.& qdqd
eſt nõ iuſtum,neceſſe eſt iuſtű non eé.quæ ſapiẽs quoq; Eleata plane decernit in Sophiſta.

Illud vero etiam dilucet, ſi verum ſit in ſingularibus rogatum inficiari, verű quoq; eſſe affirma VII
re:vt num ſapiens eſt Socrates?non.Socrates ergo non ſapiens eſt.At in vniuerſalibus non veram
eam quæ ſimiliter dicitur. ſed ueram negationẽ eſſe:ut eſt ne ſapiens omnis homo?non.omnis igitur E
homo non ſapiens eſt.hoc enim eſt falſum. ſed non omnis igitur homo ſapiens,uerum.Eſt autem op-
poſita hæc: illa contraria.

Hoc illi conſequẽs pręceptum eſt quod proxime tradidit: fidemq́; ex eo accipit.Prius enim nos
quali ueræ affirmationi uera ſimul futura negatio ſit,quę ſimiliter illi ſeſe in quanto habeat doce
bat.nűc uero exponit q̃li mentiente affirmatione ſimplici,affirmationé ex tranſpoſitu in iiſdé termi
nis,quantoq́; eodem prolatam uerum fateri ſit neceſſe: quali uero non liceat. Atq; in ſingularibus
quidem inquit ſimplex affirmatio ſi cõuincatur mendacii,tranſpoſititiam affirmationé ueram ne-
ceſſario futuram .In uniuerſalibus uero uniuerſaliter,falſam tráſpoſititiã neceſſe cum ſimplici eſſę

F affirmatione. Deinde utile præceptum ad diſputãtium quoq; reddens colloquia, noſq; attentiores
faciens ne ab eo ꝙ in propoſitionibus accidit nõ nullis, in omnibus etiam ſimiliter prolatis eodem
pacto rẽ ſeſe habere facile cõcedamus, ſermonem deducit, quaſi propoſitiones in interrogatione ꝓ-
ferantur. Atq; ſi ad eum inquit qui de ſingulari affirmatione quapiam ſimplici rogetur, ut/ nũ ſa-
piens eſt Socrates?/uerum fuerit, ſi ita ſtatuerimus, negare, hoc eſt negatiuam partem reſpondere,
atq;/non/dicere: de ipſo quoq; negare, uerum plane erit, hoc eſt tranſpoſititiam affirmationẽ nega-
tiua particula prędicato antepoſita cõſtituere: ac Socrates ergo non ſapiens eſt: uel non iniuſtus, uel
non pẽnatus, ut & re ipſa uera oratio ſit, pronunciare. Ad eum uero qui uniuerſalẽ de affirmatiõe
aliqua ſimplici interrogat, ut/eſt ne ſapiens omnis homo?/uerum quidẽ eſt inficiari, ac/non/reſpon-
dere; ruſius tamen interrogationẽ reſponſionemq; cõponere, atq; in affirmationis unius tranſpoſi-
G titiæ ſpeciem effingere, q̃ eſt/omnis igitur homo non ſapiens eſt/uerum præterea nõ erit. Huiuſce
autem rei cauſa eſt, ꝙ affirmatio tranſpoſititia in ſingularibus ſimplici inficiationi tantũdem ualet:
ut ex traditis nuper regulis didicimus. ſimplici autem mentiente affirmatione, tum uera ex neceſſi-
tate illius negatio eſt, tum trãſpoſititia affirmatio, quę uiribus illã exæquat. in uniuerſalibus uero
affirmatio tranſpoſititia nõ negationi quæ ſimplici affirmationi contradicit, ſed illius cõtrarię pares
uires obtinet. Qui enim/omnis homo non ſapiens eſt/ait, idem loquitur dicenti/nullus homo eſt
ſapiens/. ac uerbum/ſapiens/à ſingularibus omnibus ſeiungit hominibus. non autem ab eo dũtaxat
tollit quod eſt prędicari de omnibus. id ꝙ facit is qui/nõ omnis homo eſt ſapiens/inquit. Quando-
quidem igitur neceſſe eſt ſimul falſas inter ſe eſſe contrarias, affirmationẽ ex trãſpoſitione, ſecundũ
traditas regulas de ꝓpõnũ conſequentia, idem ſonare negationi illi diximus quæ ſimplici cõtraria
eſt affirmationi: atq; hanc ob id ſimul cũ illa mentiri eſt neceſſe: qđ in ſingularibus ꝓpõnibus fieri
H nequaq̃ potuit. ſiqdem in illis affirmationi una ſola oppoſita eſt negatio, q̃ illi cõtradicit: nulla uero
ut contraria. at depugnantibus cũ uniuerſali affirmatione duabus negationibus, contraria illi uide
licet, ſimul cum ea mendax erit, tranſpoſititiaq; affirmatio tantũdem illi obtinens uirium: quę autẽ
contradictorie illam oppugnat, uerum profitebitur. quocirca uerum hoc eſſe ait/nõ omnis igitur
ſapiẽs hõ/. Sed qđ de cæteris dicemus affirmatiõibus tum imp̃finita, tum particulari? Itaq; habere
has ſeſe perĩde inquã ac ſingularis: propterea quoniam nec ſimul cum iis falſa quępiam eſt: ſed uel
ſimul uera/uel cum ipſarum utraq; uerum falſumq; diuidit. Quapropter mentiẽte hac interroga-
tione/eſt ne homo pennatus?/neq; hæc/ergo non pennatus homo eſt/neq; illa/quidam igitur non
pennatus eſt homo/tranſpoſititia falſa eſt affirmatio.

VIII *Per infinita autẽ nomina uerbaq; oppoſitæ, vt in/non homo/& /non iuſtus/ſine nomine & uerbo*
I *videri tanq̃ negationes poſſunt: uerum non ſunt. Nam neceſſe eſt ueram ſemꝑ eſſe aut mentiri ne-*
gationem. qui autem dixit/non homo/nihil eo magis qui homo protulit, immo etiam minus uerum
effatus eſt, aut falſum: niſi additum quidpiam fuerit.

Cum propoſitiones nobis ex infinito ſubiecto conſtitutas ad ſecundi capitis concluſionem tra-
deret, indicauit, ut ibi quoq; annotauimus, infinita nomina uenire in ſuſpicionem poſſe ut nega-
tiones eſſe exiſtimentur: nec ita tamen ſe habere, ubi dixit: nulla autẽ ſine uerbo affirmatio eſt. Hic
uero cum & prius duplicem nobis tradiderit propoſitionum differẽtiam, ſitq; deinceps illaturus,
alteram à finitudine infinitudineq; ſubiectorũ, alteram à finitudine prædicatorũ atq; infinitudine,
ueritus iure eſt ne/non/negatiua particula nominibus addita in ſubiectis infinitis, & uerbis in infini
tis prædicatis, fieret ut imperitiores nõnulli uel ab ipſis, ſi per ſe dicerentur, infinitis nominibus, uer
biſq; infinitis fieri poſſe negationes putarent. protinuſq; errorem ſanauit qui oriri inde potuiſſet:
K cum quãtum à negationibus diſtent oſtenderit. Itaq; PER INFINITA AVTEM, inquit, NO-
MINA VERBAQVE OPPOSITÆ, idq; breuitatis cauſa per defectum pronũciauit. neq; enim
quęnam oppoſitæ ſint explicatum eſt: nec quibus oppoſitæ. integra autem hæc fuerit lectio, Voces
autẽ per infinita nomina uerbaq; oppoſitæ per finita oppoſitis, ipſarum illarum finitarum uideri
negationes poſſunt: infinitorum quidem nominum uoces negationes eſſe ſine uerbo: infinitorum
autem uerborum, ſine nomine negatiões: quaſi ex ambobus nomine & uerbo cõpleri debeat uera
negatio. non tamen etiam re uera negationes ſunt inquit. idq; in ſecunda figura euidenter colligit:
cum ait, neceſſe omnino eſſe negationes, cum in enũciatiuarum orationum genere ſint, aut uerũ:
aut falſum profiteri. ab infinitis autem nominibus ut non homine, uerbiſq; infinitis ut non iuſto,
neq; uerum ullum poſſe, neq; falſum indicari. atq; hęc propterea negationes non eſſe. Porro quod

nihil ueri ſignificent aut falſi, finitis ea nominibus conferẽs & uerbis,argumentoq́; utens à maiore A
& minore euidenter probauit. Nam ſi finita naturam quãdam finitã declarant,atq; hac ipſa re ſunt
infinitis magis idonea ad uerũ aliquod falſum ue indicandũ,ſi ſpectari hæc in ſimplicibus uocibus
natura uoluiſſet,nec tamẽ eiuſmodi quidq̃ ſignificant, ut ſæpe ante cõmemorauimus,ergo infinita
cum naturas quæ à finitis indicantur de medio tollant,nullamq́; inuehãt aliam, ſed omnibus quæ
ſunt quæq; non ſunt conuenire ſimiliter poſſint,longe magis aberunt ut uerũ aliquod aut falſum
ſignificent. id q́ ipſe indicauit,cũ ea dixit minus illis uerũ aut falſum proferre, NISI ADDITVM
QVIDPIAM FVERIT. Nam ſi uel infinito nomini uerbum quodpiam addiderimus,non id ſo
lum quod à prædicando uerbum appellatur,ut/iuſtus/ſed huic inſuper & illud quod adſignificat
tempus quoddam: uel uerbo infinito quod quoniam prędicatur ita dicitur,ut/nõ iuſtus/tum no-
men,tum qđ à tempore uerbum uocatur, uel huic q́ eſt/nõ ambulat/atq; aliis quæ propter tẽpus
infinita uerba nuncupantur nomen dũtaxat, tunc abſolutam numeris omnibus orationem confi- B
cimus ueritatis aut falſitatis receptricem.

Enĩuero hæc/eſt oĩs iuſtus non homo/idem nulli ſignificat illarum: neq; huic oppoſita: nempe IX
*hæc/omnis non homo iuſtus non eſt/. At hæc/ omnis non iuſtus non homo/ idem illi indicat/nullus
non homo iuſtus/.*

Quæ diſſeruntur hoc loco continua ſerie ſuperioribus iuncta eſſe oportebat quæ de conſequẽ
tibus mutuo ſe propoſitionibus prodita ſunt: in quibus dicebat, Porro & hæ conſequentes ſunt.
Ibi enim cum propoſitionum nobis earum quæ ex finito cõſtant ſubiecto conſequentiam tradide
rit,hic docet qua ratione ſubiecto quoq; infinito præditæ ſeſe inuicẽ ſequantur. Sed præceptionis
continuitatem proxime quidem infinitorum diſcretio nominum uerborumq́; à negationibus di-
remit. ante illud uero,cum q̃bus ſimplicibus mentientibus affirmationibus explicabat quæ infini- C
tum prædicatum obtinentes uerum neceſſario faterentur. id quòd modo quodam iis repugnat
quæ de conſequentia dicta ſunt: cum tamen ſit illis propinquum: propoſitionesq́; alias ex finitis
utriſq́, capiat terminis,alias ex finito ſubiecto conſiſtentes,prædicato infinito. Ergo poſt illa conſe-
quentiam nobis,ut dictum eſt,traditurus earum propoſitionum quæ ex infinito ſubiecto com-
plẽtur,neceſſario tũ ad præmiſſa, tum ad ea quæ poſt addẽda erãt, de infinitis ipſis uocibus,quam
uim habeant,diſputauit. Iccirco poſt hæc quoq; cum illis conſequẽs tradat,iure adiicit qua ratione
ſubiecto infinito præditę propoſitiones ſeſe inuicẽ ſequãtur. Ac primum monet ſpeciem eſſe aliam
id genus propoſitionum ab iis quæ ex finito ſubiecto formãtur. Nam uerba illa/ NVLLI ILLA-
RVM/ de iis intelligit quæ finito ſunt prædicato: quarum prius docuit conſequẽtiam. quomodo
enim ſignificare idem infiniti ſubiecti propoſitiones finiti propoſitionibus ualeant? Deinde cũ una
& in his expoſita propoſitione quæ ambo infinita ſubiectum prædicatumq́, obtinet,nimirũ hac
/omnis non homo nõ iuſtus eſt/conſequẽtem eam eſſe illi/nullus non homo iuſtus eſt/pronuncia D
uerit,ad alterius præcepti cõſiderationem perrexit. Quod ſiquis & alii qualicũq; ex infinito ſubie-
cto conflatę uelit propoſitioni conſequẽtem inuenire, facile is ab illis regulis,quas ſupra edidimus
inuentionem tenebit. Conſtat autem fore, ut ea quæ poſt conſtantium ex & finito ſubiecto propo
ſitionum conſequentiæ cotẽplationem de eo prodita ſunt q́ mentiente ſimplici in ipſis affirmatio-
ne, tranſpoſititia quãdoq; uera,interdum falſa deprehendatur, in iis etiam quæ ſubiectum habẽt
infinitum non ſecus atq; in illis conueniant: id q́ uidetur Ariſtoteles ceu manifeſtũ omiſiſſe.

Nomina autem & verba ſi tranſponantur, idem ſignificant: ut/ eſt albus homo, eſt homo albus/. X
*Hoc enim niſi ſit, plures erunt eiuſdem negationes: ſed oſtenſum eſt vnius eſſe vnam. Huius nãq; /eſt
albus homo/negatio eſt/non eſt albus homo/huius uero/ eſt homo albus/niſi illi/eſt albus homo/eadẽ
ſit, vel illa erit negatio/non eſt albus non homo/uel hæc/non eſt homo albus/. Sed altera, nempe illa* E
*/non eſt albus non homo/huius/non homo eſt albus/negatio eſt. huiuſce uero altera/eſt albus homo/
quãobrem duæ erunt vnius. Itaq; tranſponendo nomine & verbo eandem affirmationem ac nega-
tionem fieri compertum eſt.*

Conſequens hoc quoq; præceptum iis eſt quę ſupra nobis tradita ſunt. Cum enim de conſequẽ
tibus,quod perinde eſt ac ſi de uerũ ſimul proferentibus dixeris inuicem propoſitionibus diſſe-
ruiſſet,per hæc nos propoſitiones eſſe docet nõnullas quæ diuerſę q̃dem eſſe,ſimulq́; uerum mu

Porro illud minime obſcurum eſt, ſiquis/eſt/uerbum in hoc/Homerus Poeta eſt/exemplo poſitum A
pro/fuit/dicat acceptum, quemadmodum/fuit/pro/eſt/ Græci ſępenumero capiũt ueteres, ut in illo
/quid fuit/pro quid eſt: & in definitione/ipſum quid fuit eſſe/pro ipſum quid eſt rei eſſe, hunc ipm
quoq; per ſe/eſt/de Homero præter Ariſtotelis ſententiam prędicari cõceſſurum. Quod autem ad
uerba attinet, illud, OPPOSITVM INEST QVODPIAM QVOD CONTRADICTIO COMITATVR non ea ratione dictum eſt, ut oppoſita quædam ſequatur, quædam non ſequatur cõtra
dictio: ſed pro eo quod eſt, ex quibus omnibus contradictoria inter ſe oppoſitio ſequitur: ut quę
eſt cõmuniſſima. Nam oppoſitorum neutrum id q alterum eſt. Poſt hęc uero ceu refellens eos q
uerbum/eſt/ſi cum opinabili prędicetur de non ente, nobis/non ens opinabile eſt/dicentibus, iam p
ſe quoq; de hoc prędicatum iri poſſe arbitrantur, recteq; à nobis/non ens eſt/dictũ iri: perinde atq;
in aliis in quibus quę compoſita eſt, diſcreta etiam fieri poteſt prędicatio, ſubiungit, AT QVOD
NON EST, QVONIAM EST OPINABILE, VERVM NON EST ESSE QVIDPIAM B
DICERE. cauſamq; ꝓpter quã uerũ non ſit adiicit: cũ ait, NAM DE ILLO NON QVOD SIT,
SED QVOD NON SIT OPINIO EST. Quoniam enim ipſum hoc quod non ſit, de non ente
opinabamur, patet nos opinabile ipſum dicturos merito: non ob id tamen ipſum eſſe confeſſuros.
Atq; inuehi quidem uidetur in ea quę tum in Sophiſta, tum ad finem quinti de Repu. Plato diſſe
rit, ac ipſum inquit non ens eſſe opinabile. Sciendum tamẽ cum plures gradus nobis ille tradat nõ
entis, tum eius quod ſupra entia, idem eſt autem ac ſi ſupra omnem ſpeciem dixeris (haud enim ali
ter & formas omnes à materia ſeparabiles inſeparabilesq;, & ipſam in poſtremis informẽ prorſus
materiam produxiſſet) tum eius quod in diuerſitate ſpectatur, eſtq; in rebus omnibus, atq; ob id
non minus q̃ ipſum ens eſſe perhibetur: tum illius quod obnoxium ſignificat generationi, per di/
minutionem ab illo plane ente ac ſupra mutationem omnem locato: tum illius etiam quod de ma
teria prędicatur, propter delapſum formarum omnium ſecũdum diſſimilem eius ad primum ce/ C
lebratam ſimilitudinem: cũq; & unum quoddam eſſe ex ſignificatis dicat non entis in aliorũ extre
mis repoſitum, id nimirum quod de nulla ex parte nulloq; modo ente appellatur, hoc & effabile
eſſe & opinabile aſſeuerat: quoniam numerabile eſt q effari aut opinari licet: id q ſupra quoq; ꝓ/
didimus. effabileq; eſſe aut opinabile dictione uel opiniõe iudicatur: eſtq; ad aliquid: cũ per reſpe
ctum ad dictionem opinionemue eſſe eiuſmodi dicatur. Quandoquidẽ igitur ſi alterum ſit relati/
uorum, eſſe & alterum neceſſe eſt, ea uero eſt dictio atq; opinio ſecũdum quam dictile uel opina/
bile eſſe dicitur, hac ergo ratione & quod nullo eſt modo in ipſa de ſe dictione atq; opinione
erit. Itaq; & hæc Plato pronunciat, quæ confutari non poſſunt: & recte ueritus Ariſtoteles ne qui/
dam, ut par eſt, Platonis ſententiæ profunditatem minime aſſecuti, dici ab illo exiſtimarint, qđ nul
lo eſt modo, ſi effabile aut opinabile uocetur, ex eorum quæ ſunt fieri numero, non eo pacto
quo recenſuimus, ſed quaſi obtineat ex ſe ſubſiſtentiam, iccirco uerum inquit non eſſe,
id quod non eſt, cum opinabile eẽ dicatur, ſic ens fieri affirmare, ut uel ſine reſpe/ D
ctu illo ad nos relato ſubſiſtentiam habeat: cuiuſmodi non ens eſſe id cen/
ſet quod in diuerſitate poſitum eſt; qq; in omnibus iis quæ ſunt in/
quit diſſipatum eſſe: neq; eo q proprie eſt minus exiſtere. Ha/
ctenus prouexit Ariſtoteles ꝓpoſitionum earũ contẽpla/
tionem quæ ex tertio appdicato cõponuntur: pul/
chraq; nobis cõplura de ipſis pcepta tradidit: ac
multis ſane uiſus eſt ordinẽ iis nullum indi
diſſe. quo factũ eſt, ut librum nõnulli in
ter cõmentarios magis reponẽdũ pu
tarint. Nobis uero p ſingula capi/
ta pcipua cura icubuit, ut ſe/ E
quelę cõtinuitatẽ oſtẽde/
remus. Sed ad ꝓpoſi/
tiones cũ modo con/
iunctas acce/
damus.

F

DE PROPOSITIONIBVS CVM MODO CONIVNCTIS.

I HAEC *Cum explicuerimus, conſiderandum eſt quonam pacto affirmationes ac negationes inter ſeſe id genus habeant, poßibile eße ac nõ poßibile, & contingens ac non contingens: præterea de impoßibilique ac neceßario. ſunt enim quædam in ijs dubitationes.*

G CVM ad abſolutam numeris omnibus eorum contemplationem quę hoc nobis opere propoſita ſunt, adhuc ſuperſit propoſitionum illarum conſideratio quæ cum modo proferuntur, tradit eam hoc capite Libri Ariſtoteles: duoq; hęc ſola nobis de ipſis exponit præcepta, negationum modum affirmationibus opponendarum: præditarũq; item diuerſis modis propoſitionum ſequelam. Nobis uero ſi exacta traditarum nunc propoſitionum habenda notitia ſit, eaq; facilius aſſequenda quæ de ipſis diſſeruntur Philoſopho, ante uerborum explanatiõem, & quid modus ſit percipiendũ eſt: & utrũ finitus ſit illorum numerus, nobiſq; cognitus: ac quot qualeſq; eligat modos Ariſtoteles ad propoſitionum harum præceptionem: & quãobrem hos, & non alios: & qua ratiõe differant à uocatis materiis qui aſſumuntur modi, cum illarum appellentur nominibus: item an omiſſus modus ex iis nullus ſit qui in propoſita propoſitionum contemplatione aſciſci debuerit: pterea negationes ex affirmationibus quo pacto faciamus in hoc genere propoſitionum: id q; de ipſis conſiderari primum Ariſtoteli dicebamus: his accedit omnibus, quonam pacto harum quoq; numerum ꝓ-
H poſitionum omnium ex diuiſione cõphenderimus. Modus itaq; uox eſt quę quo pacto inſit in ſubiecto prædicatum ſignificat: ut, cito, cum Luna, dicimus cito reſtituitur,: uel, bene, ut, Socrates bene diſputat, uel, admodum, ut, Dionem admodum diligit Plato,: uel, ſemper, ut in illo, Sol ſemp mouetur,. Numerus non eſt illorum natura infinitus: neq; nobis tamen cõphenſibilis: quemadmodum neq; uniuerſalium ſubiectorum aut prædicatorũ: quæ nec ipſa colligi numero poſſunt. Solos autem quatuor aſſumit Ariſtoteles ad propoſitionum quæ modum obtinent contemplationem, neceſſarium, poſſibilem, contingentem, & ad hos, impoſſibilem,: ut qui uniuerſales maxime ſunt: & ipſi rerum naturæ familiariſſimi. Quãnam igitur poſſibile habere uult ad contingẽs differentiam? An qđ ſolo nõie id qđ proprie eſt poſſibile differt à contingente: poſſibile uero ſimplici-
I ter ꝓprie cõtingente latius dicitur: id quod poſthac ipſo nos docente Ariſtotele itelligemus. Verũ nunc quaſi iidem ſint, inſpiciamus quo pacto differant à materiis modi; quandoqdem has quoq; diuidebamus in neceſſariam, impoſſibilem, & contingentem. Itaq; dicendum eſt, cenſeri à nobis materias in ipſa rerum earum quæ ſunt in propoſitionibus ſumptæ natura ſpectari. Quippe neceſſe plane eſt, uel ſemper ineſſe ſubiecto prædicatum, uel nunquam: aut ineſſe interdum, alias ſecus. qua etiam ratione materias uocari eas diximus: quaſi ſine his ne ſubſiſtere quidem propoſitiones ualeant. Modos uero in eo ipſo q; à nobis pronuncientur ſubſiſtẽtiam habere: quodq;
K complentibus propoſitionẽ terminis extrinſecus addantur. Quo fit ut, quod ad materiam attinet, ueram eſſe propoſitionem ſæpius accidat: ob additum modum mẽtiatur. Nam quæ, ſol mouetur, propoſitio inquit, uera eſt. quę aduerbio, contingenter, apponẽdo, cõtingenter hunc dicit moueri, propter modum ſolum mendax deprehenditur. ſic &, Socrates ualet, aut, albus eſt, propoſitionem ueram quandoq;, modus adiunctus neceſſitatis falſam reddidit: cum Socratem dicimus neceſſario ualere: aut album eſſe neceſſario. Ne uero exiſtimaueris ſolos affines materiis modos accõmodari oportere propoſitionibus. Nam quemadmodum de ſubiecto quolibet quod cuiq; libeat prædicare eſt integrum, fiunt autem ueræ aliæ propoſitiones, quædam ementitę, ſic & propoſitioni quę caret modo quẽcũq; adaptare quis modum uelit licet adũcere. Hæc cum ſint manifeſta, conſideremus deinceps utrum & alius præter hos modus cognatus iis, alibiq; in propoſitionum contemplatione acceptus Ariſtoteli, in hac uero cui nunc incũbimus tractatione omiſſus, an nequaq̃ ſit. hunc enim

inexiſtentem,hoc eſt qui/ineſſe/dicitur Interpretes plurimi Ariſtotelis eſſe arbitrantur:& ante ne/ A
ceſſarium cõtingétemq; in Reſolutoriis enumeratum. Mihi uero hi plane à ueritate aberrare,atq;
Ariſtotelis ſentétia uidentur.haud enim modus omnino eſt ipſum/ineſſe/.ſed cum diuiſæ propoſi
tiones in modo carentes ſint ac prędiτas modo,ꝓpoſitiones modi expertes ab ipſo/ineſſe/informari
aio:nimirum ad ea reſpiciens quæ ſuperius de oppoſitione inficiationum modo carentium ad affir
mationes præcepta ſunt:ubi dicebat.Quoniam autem & quod ineſt licet, tanquã non inſit,& quæ »
ab his ſequuntur:penesq; ipſum ineſſe ac non ineſſe oppoſitiones fieri propoſitionum illarum de/
cernebat:quod idem penes ipſum/eſſe/dixeris ac/non eſſe/.ſecúdũ qđ uel hic contradictoria propo/
ſitionum omnium quibus modus non adhibeť oppoſitio fieri plane cenſetur.ſiue ipſum/eſt/actu/
ſiue etiam poteſtate obtineant:cum quæ modum aſciſcunt,id genus non ſuſtineant oppoſitionis:
ſed ipſis modis inter ſe opponantur.Quãobrem Ariſtoteles quoq; cum propoſitiones cum modo
coniunctas tradere hoc capite propoſuerit,primum hoc de iis quærendum cenſuit,quiſnam cõtra B
dictorię ſit illarum oppoſitionis modus:quaſi nec prius quidq̃ fuerit de modis locutus:nec ipſum
/ineſſe/ ac/ nõ ineſſe/cõmune quid cum modis habeant.Itaq;, tum his de cauſis ipſum/ineſſe/modus
eſſe aliquis haud quaq̃ mihi uidetur:tum quoniam ipſum hoc/modum/eſſe arbitramur eum qui
quo pacto in ſubiecto inſit prædicatum indicat. qui ergo rationi ſit conſentaneum ipm/ineſſe/mo/
dum appellare qui exiſtendi qualitatem declaret?tum etiam quia propoſitam de propoſitionibus
cõmétationem,& de ſyllogiſmis in Reſolutoriis deſcriptã imperfectam eſſe cõfitebimur:cum neq;
omnes hic uniuerſales neceſſariosq; tractatui modos aſſumptos dicamus:neq; illic confectiones ſyl
logiſmorum ex propoſitiõibus traditas omnibus:ſed ex ſolis modũ habentibus:tametſi ex propo
ſitionibus abſolute omnibus Ariſtoteles diuiſionem illic faciat:cum ait,Quandoqdé uero propoſi »
tio eſt omnis uel eius ꝙ eſt ineſſe,uel ex neceſſitate ineſſe,uel ineſſe contingere. Hoc igitur & ex iis »
quæ prodidimus euidenter demonſtratum arbitror : & pluribus colligi adhuc poteſt rationibus. C
At uero neq; ipſum/ſolum/cum ſolum animal ſenſus eſſe capax dicimus, aut ſolum greſſile,mo/
dus eſſe quis ualet:ut quidã autumant(neq; enim copularetur ſubiecto),ſed aſcititia magis eſt prę
finitio:non ſimplex tamen,affirmatiua quædã inq̃ aut negatiua:nec quæ ſubiecto cuiq̃ ſiue finito,
ſiue infinito,ut quatuor quælibet illarum præfinitionum quæ ad propoſitionum ſunt contépla/
tionem ſuſceptę,accõmodari poſſit: ſed quæ actu de uno quod in propoſitione dicitur , poteſtate
uero de aliis quoq; & quæ ſuut,& quę non ſunt enunciationem facit.Quare & ex affirmatiuarum
altera præfinitionum,ſolaq;, negatiuarum eſt uniuerſali cõmiſta. Nam qui ſolum animal ſentiens ,
uel ſolum animal greſſile dixerit,is aliud nihil ſignificat,q̃ ineſſe animali ꝙ de eo ꝑdicatur,uel omni
ut ſentiens:uel alicui, uelut greſſile: alii uero præter animal nulli competere. Quapropter ne una
quidem proprie id genus eſt propoſitio:ut quæ pluribus aperte ſubiectis animali & non animali
utatur:idemq; affirmet de horum altero uniuerſaliter, uel ex parte: de altero uniuerſaliter neget. D
Ac/neceſſe propterea nõ eſt quod de prædicato uniuerſaliter appellatur,ut animatum, cum/omne,
dicimus,ſenſu præditum,uel gradiens omne animatũ eſt de ſubiecto eo rurſus prædicari quod in
prima propoſitione fuit acceptum. Nam ipſum quidem de animali per primum tertiumue primę
modum figuræ prædicari eſt neceſſe:haud uero etiam de ſolo. neq; enim de iis pręterea quæ ꝑter
animal ſunt,quaſi negatiua minor fiat propoſitio,neceſſe eſt negari. Itaq;, ſi ipſum proprie capiatur
/ſolum/(hoc eſt autem ut nomen)quocũq; dicatur;trium generum , modus non eſt:ſed aſcititia ꝑ/
finitio:uti prodidimus:ſubiectoq;, annectitur:cuius diſcretionem à cæteris omnibus præter ipſum
declarat.Etenim ſi prædicato quoq; iunctum quandoq; uideatur , ut in hoc/ Socrates ueſtem ſo/
lam eſt attritam indutus/ſimile & hoc ſimplicibus habebit præfinitionibus:ut in illo/omnis homo
omnis eſt capax ſcientiæ/. Quod ſi aduerbialiter dicatur,idemq; aduerbio/ dũtaxat/ualeat , tunc E
modus eſt,qui non ſubiecto,ſed prædicato coniungitur:ſignificatq; illo ſubiectum ſyncere , nõ cũ
oppoſito impꝛiri.Proinde Deum imortalem ſolummodo, rationalem uero Animam, corpusq; il/
lud ꝙ in orbem circũagitur & imortalia & non imortalia eſſe dicimus:quibus alterum ratiõe ſub
ſtantię,alterum ꝓpter actionem tribuimus:uel ambo etiam propter ſubſtãtiã,alio mortalis alioq;
ſignificatu.Nam Timæus quoq; rationalem noſtri ſubſtantiam imortalibus æquiuocam appellat:
cœleſtia uero corpora non omnino imortalia.Verum ne tunc uox quidem hæc/ſolum/ ſiue quod
eius uice capitur aduerbium/dũtaxat/pluribus illis atq; innumerabilibus modis,ut bene,& perſpi
cue,plus quidquã obtinebit,ut ad propoſitam nunc propoſitionum contemplationem aſciſcatur.
Quonam autem pacto negationes ex propoſitis conficiamus affirmationibus,ea perſequẽdo quę
de illis prodũtur Ariſtoteli,latius inſpectabimus.Nunc eliciendi numeri gratia propoſitionum il/

F larum quæ modum ſibi uendicant,breuibus ſummonendo,in iis quoq; parti propoſitionum præ
ſtantiſſimæ negatiuam particulam dicimus iunctam eſſe oportere,ut ſublata affirmatione fiat ne/
gatio.Porro pars præſtantiſſima propoſitarum nobis in præſentia propoſitionum modus ipſe eſt:
à quo etiam uelut ab informante nomen ſortiuntur. Quapropter huiuſce/Socratem poſſibile eſt
ambulare/non hæc erit negatio/Socratem poſſibile eſt non ambulare/(ita nãq; ſimul contradictio
uerum profitebitur:quoniam euenire ſimul & non euenire poteſt cõtingens)ſed illa/non poſſibile
eſt ambulare Socratẽ/.& illius/poſſibile eſt eſſe Socratem muſicum/non illa/Socratem nõ muſicum
eſſe/neq; illa/Socratem muſicum non eſſe poſſibile eſt/uerum hæc/non poſſibile eſt muſicũ Socra/
tem eſſe/.idq; merito.quádoquidem nãq; modus eſt ipſum poſſibile,ſignificat autẽ modus exiſten
tiæ qualitatem quandam,oportet exiſtentia eadẽ manente,q̃ in ſubiectis prædicatis apprædicatiſq;
G terminis uiſitatur , qualitatẽ ſit ne an non ſit iudicari.fieriq; ab ea ſi ponendo proferatur, affirma/
tionem:ſin inficiando,negationem.Eadem & in cæteris modis ratio eſt, neceſſario atq; impoſſibili,
quippe unam conuenit eandemq; omnium eiuſdem ſpeciei propoſitionum eſſe oppoſitionis regu
lam.Hæc cum ita ſint,neceſſe dicimus eſſe modum quẽlibet propoſitionibus adiici uel ex ſubiecto
& prædicato,uel ex tertio apprædicato conſtitutis. Sed ex ſubiecto & prædicato conſiſtentiũ qua/
tuor neceſſe eſt fieri differentias.nam aut terminos ambos finitos habebunt:ut/poſſibile eſt ambu/
lare Socratem./uel infinitos ambos:ut/non Socratẽ poſſibile eſt nõ ambulare/.uel finitum ſubiectũ,
prædicatum infinitum:ut/non ambulare Socratem poſſibile eſt/.aut cõtra/non Socratem poſſibile
eſt ambulare/.Octo uero earum quæ ex tertio cõſtant apprædicato. Aut.n.terminum utrũq;,& ap
prædicatum finite capiemus,aut infinite omnia:uel finite duo,reliquũ infinite: uel econtrario,unũ
finite,duo infinite. Verum ſiue finita duo ſint,unum infinitum, tribus modis complicari propoſi/
tiones accidet.Nam aut finita capiemus duo prima,ſubiectum prædicatũq; inq̃,uel extrema, ſubie/
H ctum & apprædicatum,uel poſteriora, ſubiectũ apprædicatumq;. Ac ſi unum ſolum finite ſumat,
tres rurſus propoſitiones fieri contingit,finito uel ſubiecto,uel prædicato,uel apprædicato exiſtẽte.
atq; octo illarum propoſitionum patent exempla.Per ſingulos igitur duodecim, ut explicuimus,
modos ſingulares contradictiones fieri accidit.totidem uero & impræfinitas uidelicet: præterea &
uniuerſales,particulareſq;.ſimul omnes autem octo & quadraginta.Itaq; triplicatis his propter p̃/
dicatorum differentiá à temporibus,triplicatiſq; iis rurſus quæ fiunt ꝓpter materias.inueniemus
in quouis modo duas & triginta ſupra quadringentas cõtradictiones fieri.Ergo cum tres ſint ma/
xime principes modi,propterea quoniam poſſibile uel ſoli concurrit contingenti,uel uſq; etiam ad
neceſſariũ extenditur,non tamen extra ſumptos tres cadit modos,uſu uenit ut contradictiones om
nes cum mõ copulatas numero mille ducentæ ac nonagintaſex fiant.Prius autem eas quæ ex ſubie
I cto & prædicato componunt, duas & ſeptuaginta eſſe monſtrauimus. quæ ex tertio apprædicato
formantur, quatuor & quadraginta ſupra centum eſſe. Quáobrem ſimul omnes quæ in libro de
Interpretatione contradictiones traduntur,mille erunt q̃ngentæ ac duodecim.Propoſitiones autẽ
duplo his uidelicet plures,nẽpe tria millia & quatuor ac uiginti.Cum igitur oĩa quæ propoſuimus
perſecuti fuerimus,ipſam deinceps inſpiciamus Ariſtotelis dictionem.

II *Nam ſi ex ÿs quæ complicantur & inter ſe ſunt oppoſitæ contradictiones quæ per ipſum eſſe cõ/*
ſtituuntur ac non eſſe:ut huius/eſſe hominem/hoc negatio ſit/hominem non eſſe/non autem/eſſe non
hominem/& huius/hominem eſſe album/hoc/hominem albũ non eſſe/ſed non/eſſe non album homi/
nem/Si enim de omni affirmatio eſt uel negatio,uerum erit lignum non album hominẽ dicere.Quod
K *ſi ita eſt,quibus etiam ipſum/eſſe/nõ additur,idem efficiet id q̃d ipſius/eſſe/loco dicitur:uerbi gratia*
huius/homo ambulat/non hoc/ambulat non homo/negatio erit : ſed hoc/ homo non ambulat/.nihil
enim refert ambulare hominẽ dixeris,an hominem eſſe ambulantẽ. Quare ſi ubiq; hoc pacto,huius
quoq;/poſſibile eſſe/non illud/non poſſibile eſſe/uerum hoc/poſſibile nõ eſſe/erit negatio. Sed poſſe
idem uidetur & eſſe & non eſſe.quod enim ſecari aut ambulare eſt poſſibile, id omne & non ſecari
*poſſibile eſt,& non ambulare.*Ratio *eſt,quoniam quidq̃d poßibile ita eſt,non perpetuo agit:quadere*
negatio quoq; illi competet.poteſt enim & non ambulare id quod ambulandi facultate præditum eſt:
& non cerni uiſibile . At uero fieri neq̃ ut oppoſitæ ueræ de eodem fiant affirmationes negationeſq;.
Huius ergo/poſſibile eſſe/non illa negatio eſt/poſſibile non eſſe.quippe ex his accidit uel idem ſimul

de eodem affirmare ac negare,uel non per ipſum/eſſe/ac/non eſſe/ea quę addũtur affirmationes ne- A
gationesq́; fieri:Quod ſi illud nequaq̃ conceditur,erit hoc utiq́; eligendum.Eſt igitur huius/poſſibile
eſſe/negatio hoc/non poſſibile eſſe/uerum non/illud/poſſibile non eſſe/.Eadem uero & de eo quod
/contingens eſſe/dicimus ratio eſt:ſiquidem illius quoq; negatio eſt hoc/non contingens eſſe.ſimili mõ
& in alijs,ut impoſſibili ac neceſſario.Nam quemadmodum ipſum/eſſe/ac/non eſſe/additiones fiunt
in illis,res autem ſubiectę tum albũ tum homo,ſic in his/eſſe/&/non eſſe/uelut ſubiectum efficiũtur:
additiões uero ipſum/poſſe/atq;/contingere/:quę perinde atq; in illis ipſum/eſſe/atq;/non eſſe/uerũ
falſumq́; dirimunt.Porro huius/poſſibile non eſſe/non illud/non poſſibile eſſe/negatio eſt :ſed hoc
/nõ poſſibile non eſſe/.& huius/poſſibile eſſe/non illud/poſſibile non eſſe/uerum hoc/non poſſibile
eſſe/.Quapropter ſe mutuo ſequi propoſitiones hæ/poſſibile eſſe/&/poſſibile non eſſe/uideri etiam B
poſſunt.idem nãq; eſſe poteſt ac non eſſe. haud enim contradictiones inter ſe ſunt hæ/poſſibile eſſe
/&/poſſibile non eſſe/:ſed/eſſe poſſibile/&/non poſſibile eſſe/verum nũq̃ ſimul in eodẽ profitẽtur:
cum ſint oppoſitę.neq; hę/poſſibile non eſſe/&/non eſſe non poſſibile/in eodem ſimul ueraces aliquã
do ſunt.Similiter huius quoq;/neceſſe eſt eſſe/non illud/neceſſe eſt non eſſe/uerũ hoc/non neceſſe eſt
eſſe/negatio eſt.huius uero/neceſſe non eſſe/hoc/non neceſſe non eſſe/.& huius/impoſſibile eſſe/non
illud/impoſſibile non eſſe/ſed hoc/non ĩpoſſibile eſſe/huius aũt/ĩpoſſibile non eſſe/hoc/non impoſſi
bile non eſſe/.Atq; in uniuerſum,uti proditum eſt,ipſm/eſſe/&/non eſſe/ceu ſubiecta ponenda ſunt:
hæc autem affirmationem ac negationẽ facientia,ipſi/eſſe,atq;/non eſſe/coniungenda. Exiſtimareq́;
has oportet oppoſitas eſſe dictiones,poſſibile: non poſſibile. contingens,non contingens:impoſſibile, C
non impoſſibile:neceſſarium, non neceſſarium:verum,non verum.

Vult per hæc,quemadmodum diximus,ſcrutari quonam pacto ex affirmatiõibus cum modo
compoſitis negationes fieri oporteat.Quod autem probabile de ipſis quiſquam eſſe exiſtimaſſet,
cum tñ nõ ſit,in his inquam propoſitionibus perinde atq; in modo carentibus fieri negatiões,hoc
anticipatum prius refellit q̃ quo modo ſeſe uerũ habeat exponat.fiebant autem negationes affir/
mationum quæ ſine modo ac præfinitione proferuntur,negatiua particula uerbo/eſt/in propoſi/
tionibus uel actu,uel omnino poteſtate accepto præponenda.Hoc igitur progredi in propoſitio/
nibus modum aſſumentibus non poſſe oſtendit.tentatq; pluribus ueriſimile plane eſſe ante aſſe/
rere:neq poſteriorum hiſce auditis rationibus,recte ſeſe habere eas rati,fieri & in his propoſitioni
bus illo modo cõtradictiones putent, Itaq; NAM SI EX IIS inqt QVÆ INVICEM COM/ D
PLICANTVR uocibus propoſitionibusq;. EÆ INTER SE SVNT OPPOSITÆ CONTRA
DICTIONES QVÆ PER IPSVM ESSE CONSTITVVNTVR AC NON ESSE, id quod
per defectum magis ob ſermonis breuitatem protulit:cum dicere uelit.Nam ſi ex contextis inter
ſe uocibus atq; in propoſitiones euadentibus eæ ſibi mutuo ſunt oppoſitę ad contradictiones fa/
ciendas quæ oppoſitionem per ipſum eſſe habent ac non eſſe:uel magis hoc pacto,ne plura ſub/
audire extrinſecus cogamur,Si ex iis quæ complicantur,hoc eſt ad contradictiones conſtituendas
combinantur propoſitiones,eæ mutuo ſunt oppoſitæ quæ per ipſum eſſe atq; non eſſe diſcernũ/
tur,Ac prius q̃ conſequens inferat,nempe hoc ita ſeſe & in iis habere propoſitiõibus opus fore q̃s
modus metitur,ſubiectis illi ſtatim propoſitionum earum exemplis quę modo uacant, priusq; ea
rum quæ ipſum/eſt/actu,ab his uero quæ facultate habent, atq; inter eas quæ uerbum/eſt/actu
poſſident præpoſita illa quæ ex ſubiecto & prædicato conficitur,hoc eſt illi quæ ex tertio appræ/ E
dicato conſtat præmiſſa,oſtendit in omnibus,non alio pacto fieri negationem,niſi coniuncta fue/
rit/eſt/uerbo negatiua particula.In iis uero quæ ex tertio apprædicato conſiunt,illos etiam redar/
guit qui negatiua particula non ante uerbum/eſt/ſed ante prædicatum ponenda negationem fieri
putant:ut huius/homo albus eſt/illa/homo eſt non albus/negatio dicatur.Nam ſi poſtulatum da/
bimus inquit contradictionis,ac de omni quodcũq; quis acceperit cõfitebimur ueram affirmatio
nem aut negationem eſſe oportere,opus ſane erit & hiſce propoſitionibus/albus eſt homo/&/ho/
mo eſt non albus/in ligno ſumendis,altera uerum explicet:ceu quæ contradictorie oppoſitę eſſe
perhibeant:nec ſimul mentiri unquam poſſint.Quapropter quoniam falſa dubioprocul affirma
tio eſt quæ lignum dicit hominem eſſe album,neceſſe eſt uerum prædicet negatio quæ lignũ ho

F minem non album eſſe pronunciat. Hoc ergo ſi plane eſt abſurdũ, patet huiuſce/homo albus eſt/ hanc/homo albus non eſt/quæ negatiuam particulã ipſi/eſt/uerbo copulat, negationem futuram. Itaq; cum & in iis quæ ipſum/eſt/facultate obtinent rem ita ſeſe habere cõmõſtrauerit, ut in hac/hõ ambulat/uerbo/ambulare/in participiũ & uerbũ/eſt/reſoluendo, nobisq; permittendo, ut ſi in reſo/luta propoſitione ac uerbum/eſt/actu obtinẽte, negatiuam ipſi/eſt/particulã cõiũgentes negationẽ facimus, opus fore ratiocinemur & in ea q̃ facultate ipſum habet, continenti id propoſitionis parti negatiuam particulam annectere. Hęc igitur cum ita ſeſe habere in omnibus propoſitionibus oſtẽderit mõ carentibus, ſubiicit, QVARE SI VBIQVE HOC PACTO, HVIVS QVOQVE/ POSSIBILE ESSE / NON ILLVD / NON POSSIBILE ESSE / VERVM HOC / POSSIBILE NON ESSE / ERIT NEGATIO. planeq; propoſitionum aliarũ ſimilitudine ratiocinandum cen

G ſet in modum quoq; ſibi uendicantibus factum iri nobis inficiationẽ negatiua particula uerbo/eſt/ ſed non modo anteponenda. confutationem autem infert ſic opinantium ex aperienda modo prædditarum carentiumq; propoſitionum differentia: ea eſt, in iis quæ ſine modo ſunt propoſitiões ad uerbum/eſt/&/non eſt/mutuo depugnantes ſecũdum traditas antea diſtinctiones ſimul aut ueras inuicem aut falſas eſſe non poſſe. in modum uero aſſumentibus, quæ hoc pacto in poſſibili & con/tingente oppoſitæ ſunt, eas non ſibi inuicem contradicere, ſed ſimul ueras eſſe dephendi. quę autẽ negatiuas particulas modis præmittunt, contradictionis effatum ſeruare: cum nec ſimul uerę, nec ſimul mendaces unquã fiant. Porro cur in poſſibili & contingente diuerſæ penes ipſum eſſe & nõ eſſe ſimul ueræ ſint propoſitiones, cauſam à rebus ipſis depromit: quam appellat rationem: ut Pla

» to quoq; in Gorgia, ego uero artem, inquit, eam rẽ haud quaq̃ nomino quæcunq; ratione uacat. illam autem dico, QVONIAM QVIDQVID POSSIBILE ITA EST. hoc eſt, quod non in neceſſario, ut poſt explicabitur, ſed in ſolo dicitur contingẽte, NON PERPETVO AGIT: neq;

H eſt ſemper: quoniam non præterea contingens eſſet: uerũ ſimul ut & ſit & non ſit, & fiat ac non fiat, ſicut præfinitum ante eſt, poteſtatem obtinet. quare & enunciationum quę de ipſis dicuntur uera utraq; erit, & quæ eſſe ipſum poſſe, & q̃ poſſe non eſſe: & quæ poſſe fieri dicit, & quæ poſſe non fieri. Itaq; repudiandum hunc cenſet, qui contradictionem non facit, oppoſitionis modum. Atq; iccirco in omnibus modũ arceſſentibus propoſitionibus negatiua particula modis pręfigenda fieri negationes inquit: ut artificioſe una eadẽq; utentes in omnibus regula, negationes contradictionesq; aſſequamur. Quandoquidem non uidetur prodita illa in poſſibili confutatio, non inquam penes ipſum eſſe ac non eſſe contradictiones fieri, in neceſſario modo etiam aut impoſſibili eſſe conſentanea. Haud enim huic prætereaneceſſe eſſe/uera ſimul illa eſt/neceſſe nõ eſſe: uel huic/impoſſibile eſſe/illa/impoſſibile nõ eſſe/. Sed licet uel in utroq; modo ratiocinari neq; has mutuo ſibi contradice

I re: ſiquidem in contingentibus ambæ falſæ eſſe dephenduntur. Neq; enim eſſe neceſſe eſt, neq; etiã neceſſe non eſſe id quod poteſt eſſe ac non eſſe: neq; eſſe impoſſibile, neq; impoſſibile non eſſe. Quapropter affirmationes negationesq; penes modos & in his fieri conuenit. Verum illud oportet intelligas ſi in modum ſumerite propoſition[illegible] ſolum/eſſe/infinitiuum fuerit poſitum uerbum, negationem penes modum ſolum proculdubio fieri: ſed perfectam non eſſe id genus propoſitionem: propterea quoniam ad orationem perfectam enunciatiuam opus eſt uerbo q; per indicatiuũ modum, ut Grãmatici uocant, proferatur. Quocirca uel ipſum uerbum/eſt/hic quod actu pronũcietur poſtulabimus: ſi enunciationem uelut in tertia quadam faciamus perſona, uel quodpiã aliud quod ipſum/eſt/in ſeipſo facultate comprehendat. Sed in uniuerſum hoc de abſolutis per ſe enunciationibus dictum eſt omnibus. In iis uero quæ cũ modo dicuntur ipſo ſolo/eſt/uerbo egemus q; uel efferatur actu/uel extrinſecus propoſitioni ſubandiatur. Aut enim uerbo/eſt/actu exprimendo /poſſibile eſt ambulare Socratem/dicimus: /poſſibileq; eſt eſſe Socratẽ muſicum/. aut licet ſine/eſt/ p

K poſitiones efferamus, dicamusq;/ Socratem poſſibile ambulare: & poſſibile muſicũ Socratem eſſe, tamen ipſum/eſt/in utraq; ſubaudiendum putamus. Cum igitur in ſuſcipiente modũ propoſitiõe non fuerit/eſt/uerbum actu proditum, negationem cõſenſu omnium faciet negatiua particula ſoli modo, ſed non ipſi/eſſe/infinitiuo uerbo, multoq; minus etiam ſubiecto termino uel prædicato adiuncta. quando uero & ipſum/eſt/in propoſitionibus actu pronunciamus, negationẽ faciemus nõ magis modo, q̃ uerbo/eſt/copulanda particula. Huius nãq;/cras pugnam cõmitti naualem poſſibile eſt/affirmationis, non magis negationem eſſe hanc dixeris/non poſſibile eſt cõmitti cras naualem pugnam/q̃ illã/poſſibile non eſt cras naualem pugnam cõmitti/. neq; enim hæc, tametſi uerbo/eſt/negatiuam iungat particulam, ſimul unquã proditæ erit affirmationi. Vtrum ergo dicendum eſt in omnibus propoſitionibus tum modo præfinitis tum carentibus, una ratione ac uia negatiua particula

uerbo/eſt/applicãda negationem nobis fieri:ac quemadmodũ in iis eueniebat affirmationibus quæ A
ſine mõ cũ aſcititia præfinitione enunciantur/eſt/in ipſis uerbo actu poſito,fieri duobus modis ne/
gationes,alias pręfinitione,alias ipſo/eſt/ſiue actu ſiue poteſtate dicatur,negatiuã particulã aſſumen
te:ſi uero abſq;/eſt/omnino efferentur propoſitiones,in ſola præfinitione confici negationem:ut in
his/omnis homo animal/ non omnis homo animal/ſic in propoſitionibus quoq; modum capeſſen/
tibus,uerbumq;/eſt/actu habentibus fieri duobus modis negationem affirmabimus, nõnunq̃ mo/
do,quandoq;/eſt/uerbo negatiuam ſibi particulam uendicante.ſin non habeant,penes modum,ſo/
lum,ut Ariſtoteles quoq; nos docuit? An neq; in præfinitis modo uacantibus ꝓpoſitionibus quę
penes uerbum/eſt/fiunt negationes cõtradicere affirmationibus dicebamus: uerum contrariã fieri
in uniuerſalibus:in particularibus ſubcontrariam.neq; ſi hoc ita ſeſe in modo carentibus habebat,
iam & in modo præditis negationes neceſſe fuit uti pręd iximus bifariã effici. Omnino nãq; ne dif/ B
ferentiam quidem in ui ullam hæc obtinet/Affirmatio Socratẽ poſſibile ambulare/ab hac/poſſibile
eſt ambulare Socratẽ/ : uel hæc/Socratem muſicũ eſſe poſſibile/ab hac/poſſibile eſt Socratem mu/
ſicum eſſe/.eodem modo neq; hęc negatio/non poſſibile Socratem ambulare/ab hac/ambulare non
eſt poſſibile Socratem/neq; hæc/non poſſibile eſſe Socratem muſicum/ab illa/poſſibile non eſt mu/
ſicum Socratem eſſe/.quandoquidem nec ſi/poſſibile/per ſeipſum dicamus,uelut quid aliud pręter
quã hoc quod dico/poſſibile eſt/nos ꝓferre arbitramur:neq; ipſa plane ut duo diuerſaq; pronun
ciamus;ſed quaſi totum quodpiã unum hoc ipm̃/poſſibile eſt/dicimus:ipſumq; hoc enunciamus,
ſubeſſe in rebus iis talis exiſtendi modus quę propoſitione explicantur.iccirco neq; hoc/non poſſi/
ſible/ab hoc/poſſibile non eſt/aliud quidpiam erit.quãobrem nihil eſt ꝗ illis quæ de his Ariſtoteles
tradidit quidq̃ addamus.Eadem & in iis ratio habetur propoſitionibus quæ uerbum/eſt/poteſtate
comprehendunt.Nãq; huius affirmationis/bene ambulat Socrates/uerbũ/ambulat/indicatiuũ obti
nẽtis/in quo non eſſe/ſed/eſt/continetur,non hanc magis/non bene ambulat Socrates/eſſe negationẽ C
putes q̃ hanc/Socrates bene non ambulat. Quod ſi non ambulãte omnino Socrate,is mẽtiatur qui
bene ambulare illum dixit, utrum etiam tunc negationẽ faciemus negatiua particula modo an ma/
gis prædicato adiecta? An ipſam dicendũ eſt ſemper modo,non ſemper tamen eodem ſenſu applicã
dam.Nam quo pacto affirmationem duobus modis mentiri accidit,tum non ambulante omnino
Socrate,tum ambulante quidem, uerum non recte ambulante,ita uidelicet res ſeſe & in negatione
habebit/Socrates nequaq̃ bene ambulat/dicente. Siquis uero de præfinitis cum modo quęrat affir/
mationibus,qua ratione faciendę in iis negationes ſint,utrum negatiua ꝑfinitioni an modo necten/
da particula:ſiquidem in impræfinitis omnem de ipſis cõmentationem tractauit Ariſtoteles,facile
eſt reſpondere,neq; in his ipſam alii cuiquã pręter q̃ modo conſtruendam.propoſitiones enim nõ
terminos priuatiuos eſſe oportet.Sin minus,accidet rurſus ueram ſimul eſſe contradictionem in
ꝓprie poſſibili & cõtingẽte,ubi contrarias quoq; in æq̃liter cõtigẽte cõcurrere uſũ uenit.nã quod D
omni contingit,hoc prorſus & non omni in ſignificatione omni contingentis:quandoquidem nõ
etiam contingenter omni ineſſet.quandoq; uero & nulli.Conſtatq; nequaquã fore ut hæc ab illis
diſcrepent quæ inter initia prodidimus,præfinitionem/omnis/&/nullus/cum/aliquis/præfinitione
ac non omnis/in materia contingente,uel ſi in futuro capiantur tempore,perpetuo depugnare. nã
illic cũ ꝓpoſitiones uelut exiſtẽtes inſpiceremus,hæc de ipſis decernebamus.Et uero illud quoq;
/omnis/&/nullus/in materia contingente ſimul mentiri:propterea quoniam ſimul falſas eſſe ambas
ſic uniuerſales hac in materia neceſſe eſt:ut quæ ipſum contingens,q́ ineſſe nõnullis,quibuſdã ue
ro non ineſſe natum eſt aptum,omni uel nulli pronũciant dubio procul competiturum:non ſecus
atq; in prædictionibus fit de iis quæ eueniunt neceſſario,uel non eueniunt: in quibus/erit/aut/nõ
erit/dicere conſueuimus;id q́ neq; in ampliore,neq; in anguſtiore contingẽte locum obtinet: di/
centibus nobis/omnis homo caneſcet in ſenectute:nullus erit ſedigitus/.Particulares autem uera/
ces eſſe ambas;qua de re contradicere eas uniuerſalibus merito accidit.Nunc uero de iis agitur ꝓ/
poſitionibus quæ cum contingenti modo proferuntur:uniuerſaliterq; aſſeueramus in indiuiduis E
omnibus,aut nullo prædicatum fore:quandoquidem nec particulatim cuiquã inerit. Sed uerum
quoq; aſſerimus,non eo q́ natura eſt uniuerſali capiendo(haud enim hoc poteſt omne quopiã ex
iis quæ contingenter de ipſis prædicantur aut impleri aut priuari)ſed quod diſtinctionibus adie/
ctis quibuſdam eo deductum eſt ut per ſeipſum uniuerſum capax fiat accidentis:ceu cũ dicimus
/contingit ut omnes futuri hac tempeſtate Athenienſes in ſenectute caneſcant:ſed & non omnes/
& /contingit ſedigitum fieri neminem:ſed poteſt & aliquis fieri/.&/contingit hoc anno atq; in hac
regione nullo canicularium die imbrem inceſſere;ſed inceſſere & quodam poteſt imber ; & omni

F brumali uerbi gratia,uel huius menſis:uerum poteſt & nō omni/.Quapropter cum uniuerſales
dicimus particularibus in huiuſmodi contradicere propoſitionibus in quibus prædicatum aut
iam exiſtit,aut extitit,aut prorſus fore ut exiſtat in ſubiecto perhibemus,ita pronunciamus, quo
nobis etiam modo Ariſtoteles in primæ huiuſce libri Sectionis concluſione tradidit,cum uim de-
ſcriberet contradictionis.Cæterum ſi quærat quiſpiam utrum hæc/contingit nullum eſſe iuſtum
hominem/affirmatio ſit,an negatio nuncupanda,affirmationem omniū conſenſu reſpondebimus:
propterea quoniam abſq; negatiua particula aſſumptus eſt modus.prgterq; proditam in rebus ip
ſis demonſtrationem,teſté huiuſce rei citabimus Ariſtotelem:qui propoſitiones has/cōtingit nul-
li/uel/non omni/&/nulli neceſſe/uel/non omni/negatiōes quidem appellat in Reſolutoriorum tra-
ctatu: ob eam q̄ poſt cauſam exponemus:docet autem in illis ipſis,non plane negationes,uerū affir
mationes eſſe.Itaq; Nunc uero tātum inquit,prgter ſupradicta cōpertum nobis ſit,hoc/continge-
re nulli/uel/cuiq̄ non,ineſſe/affirmatiuam figuram obtinere:cum/non/aduerbium/cuiquā/nomini,
G non uerbo ineſſe in oratione illa/cuiquā nō ineſſe/coniūgatur:perindeq; ſignificet propoſitio atq;
non omni competere.infertq; huius illico probationem:cum ait, quippe uerbū/contingit nō ſecus
atq;/eſt/ipſum ſtatuitur.& quæ hæc ſequuntur.Cum igitur in opere propoſito de Interpretatione
oppoſitiones Philoſophus,omniſq; generis differētias tradere nobis inſtituerit propoſitionū, iure
negationum modum expoſuit nobis prgcipuū.in Reſolutoriis uero in quibus cōpoſitiones doce-
re nos propoſuit ſyllogiſmorum,propoſitiones de quibus & ex quibus conſtituūtur ſyllogiſmi in
affirmatiua,quā ipſe appellat, figura omnes accerſit: quoniam finitáquid uolumus in ſyllogiſmis
certūq; colligere:quod autem finitum eſt,id ex finitis conſtat propoſitionibus: magiſq; finitę affir-
mationes eſſe quā negationes uidentur:ut quæ formis proportione reſpondeant: faciliuſq; in iis
hac de cauſa ad ratiocinandum aptos ineptoſue aſſequimur propoſitionum complexus. Vocat au-
H tem ex iis alias affirmationes,negationes alias:non ſolum à præfinitionibus diuiſione eiuſmodi ip-
ſarum facienda,ſed eo ēt quoniam accidit,ut quæ ſunt in libris illis ceu negationes acceptæ,idē qui
buſdam plane negationibus ſonent:iis inquam quæ & modum ſimul & affirmatiuam præfinitio-
nem tollunt:perinde quaſi ſint,q; de ipſis Iamblichus inquit Philoſophus,uoce affirmatiuæ,nega-
tiuæ uero facultate.Quādoquidem nāq; oppoſitiones propoſitionum penes uel modos,uel quā-
titatem,uel qualitatem capimus, obiacent uero ſecundum modos neceſſariæ ꝓpoſitiones contin-
gentibus,quoniam rem illæ de qua pronunciant,eodē pacto perpetuo ſeſe habere indicant,hę mo
do eſſe modo non eſſe,nimirum impoſſibilis cum neceſſarii numeratis hac in re propoſitionibus;
quare & idem eas poſſe dicenté audiemus Ariſtotelem,in quanto uniuerſales particularibus affir
matiuæ negatiuis in quali,in contingente & neceſſario,ſi modum modo,quantum quanto, quale
I quali opponentes,affirmationi quæ tanq̄ negatio cepta eſt capiamus oppoſitam, ut huic/contingit
nulli/illam/neceſſe cuiquā/huiuſq; negationem quæ proprie,hoc eſt penes modum fit,ſumpſeri-
mus,nempe illam/non neceſſe alicui/conſonā huic illam quæ in Reſolutoriis uelut negatio aſſum-
pta eſt inuenimus.nam quod alicui neceſſe non eſt,id nulli contingit:& contra. Eadem & in reli-
quis propoſitionibus quæ penes hos modos ſunt non ſolum præfinitis, ſed etiam impfinitis ratio
eſt,ſiquis harum quoq; illas quæ particulam uerbo eſſe negatiuam copulant eadem atq; in præfi-
nitis intelligentia negationes cenſet uocandas.Nāq; huic/contingit non eſſe/contradicit illa penes
modum qualitatéq;/neceſſe eſt eſſe/conſentit uero illa/non neceſſe eſt eſſe/quæ proprie negatio eſt.
huic uero/neceſſe non eſſe/illa contradicit/contingit eſſe/concurrit illa/non contingit eſſe. An uero
& concurrentes ſecundum modum quem diximus inter ſe propoſitiones mutuam quandā habe-
ant differentiam,tempeſtiuum non eſt in præſentia curioſius diſputare:ſed eius eſt quę de miſtio
nibus in priorum Reſolutoriorum priore habetur contemplationis.Neq; enim breuis,neq; in cō-
K feſſo perſpicatioribus eſt ea ratio quæ diſcernere illas conatur. ut quæ ex falſa ſuppoſitione ꝓdeat:
quæ ſuppoſitio in omni pariter contingente cū uniuerſali negatione reciprocare uniuerſalem affir
mationem putat:nihilq;,quod ad hoc attinet,æqualiter contingente plus q̄ ut plurimū uocato ob
tinet:uerum cogitur ut contingere quinis digitis naſci homines,ita nullum etiam confiteri eln. eo
autem quod ineſſe dicitur,quoniam ſpecies huic nulla oppoſita eſt propoſitionis; ſi in quanto ſo-
lum & quali oppoſitam ſumpſerimus,ut huic/ineſt nulli/hanc cuiq̄ ineſt,huius negationē quæ eſt
/non ineſt cuiquā/illi/nulli ineſt/idem ſonare iueniemus.Quapropter nihil eſt q; in utrouis tracta-
tu deſideretur;id q; ſuſpicari quis potuiſſet:cum eas in neutro opere quæ tāquā negationes in alte
ro acceptæ ſunt,tradi uideat:ſed genus conueniens docendi Ariſtoteles utriq; ſeruauit. Quod ſi p
poſitio illa quæ contingit udena idest nullum eſſe,inquit pénatum hominem proprie eſſe uidetur
negatio,

poteſtatem ſeruari.i.& ſubiectum uel poſt tráſpoſitionem ſubiectū manere:ſimili modo & prædi A
catum Non enim ex eo ſubiectum ac prædicatum diiudicamus ꝙ primum in propoſitione aut
ſecūdum dicatur:ſed ex illis diſtinctionibus quas de ipſis olim tradidimus,nempe ꝙ alterum ſit id
de quo habetur oratio:alterum quod fertur de illo.quodq́, aut apud Græcos articulum/ hoc/ uel
apud omnes præfinitionem aliquam habeat,aut poſſit aſſumere:illud nequaquá.Itaq; in expoſitis
ab Ariſtotele propoſitionibus,&/homo/in utraq; ſubiacet(nam de eo ſermo eſt)& album prædica/
tur.At in illis/omnis homo animal,omne animal homo/neq; idem ſubiectus eſt:nec prædicatus:
id ꝙ præfinitio declarat alias alii termino coniuncta.Deinde quod de negatiua diſſerebamus parti
cula,ſi ſola tranſponatur,alias ex aliis propoſitiones fieri.ſin cum parte ea ꝓpoſitionis cui connexa
ab initio eſt quouis modo tranſponatur,ꝓpoſitionem eádem ſeruari:idem fieri & in præfinitioni/
bus accidit:quæ ſi ſolæ alio transferantur,ꝓpoſitiones iuertunt quádoq;:uerasq́; ex falſis efficiūt: B
quemadmodum res ſeſe in ꝓditis habet exemplis.ꝙ ſi cum terminis iis tranſponantur qbus prin
cipio adhęſere,ꝓpoſitiones faciūt eaſdem:ut/omnis homo animal eſt,eſt omnis homo animal,ani/
mal omnis homo eſt,eſt animal omnis hō/:ac quotquot aliter modis interſerere eas licet.Videt̃ er/
go ſignificatum quandoq; in negationibus diuerſum,id quod antea diximus,ipſius/nō eſt/tráſpo
ſitione fieri.ſed primum cum ſecūdam quoq; in eodem cum priore ꝓpoſitione ſenſu proferimus,
nulla erit in ſignificatis differentia.Deinde uerba fecit Ariſtoteles in affirmationibus:in quibus uer
bo/eſt/in eadem ſede ſeruato ſolum ſubiectū ac prædicatum tranſpoſuit:perinde q̃ſi & in negatio/
nibus eadé fieri debeant:ſi ne uiſio quidem futura ulla ſit imutandæ propoſitionis.

Vnum autem de pluribus,vel plura de uno affirmare ac negare,niſi vnum quidpiam id ſit quod XI
ex pluribus illis declaratur,non eſt affirmatio una neq; negatio. Porro unum inq̃ non ſi nomen po/
ſitum unum ſit,non autem unum ex iis aliqd cōſtet:ut homo fortaſſis & animal eſt & bipes & cicur. C
ſed & unum quiddam ex hiſce conficitur:haud uero unum ex albo & homine & ambulante.Quare
nec ſi vnum de his aliquid affirmauerit quiſpiam, erit una affirmatio : ſed uox una , affirmationes
multæ:neq; ſi hæc de uno , ſed plures ſimiliter.

Superius quoq; ꝓpoſitionis eius quæ uere una eſſet:& quæ eſſe quidem uideretur,nec tamé
eſſet,diſcretioné tradidit nobis Philoſophus:ubi dixit,Vna autem eſt affirmatio atq; negatio quæ »
unum de uno ſignificat.& uero de eodem nunc rurſus theoremate diſputat:non idé repetés: neq; »
propterea quod cum de ſimpliciſſimis antea ꝓpoſitionibus uerba fecerit,de iis agat in præſentia q́ »
ex tertio appraedicato formantur.(nam neq; hoc abſurdum forſitá eſſet,in ſpecie propoſitionum »
utraq; oſtendere diſcretionem quá diximus enunciatiuarum orationum eadem ratione fieri).Ve
rum ſi mihi id dicendum eſt quod ſentio,cum prius de iis negationibus quæ ad aliquam interro/ D
gationem fiunt,quando poſſint coniunctæ interrogationibus affirmationem ex tranſpoſitione ue
ram facere,quando ſecus,diſſeruerit,uult quod rudius illic ſumptum eſt,articulate iterum expli/
cando circūſpectiores nos reddere,ne prompte una reſponſione factæ interrogationi occurramus.
haud enim ſane & cum uidetur eſſe una,re uera tamen nō una fuerit.Itaq; ad id pernoſcendum,q̃
nam una inquá dialectica interrogatio,& quæ non una ſit,habendæ ad manum regulæ erant illæ »
unius ac non unius propoſitionis diſcernendæ:ſi interrogatio ipſa dialectica,quædam ſit propoſi/ »
tio.Quocirca retractare nunc Ariſtoteles conſiderationem huiuſce uidetur præcepti.Id autem pa/ »
lam facit ex illo ꝙ præceptionem qua quando non una reſponſione occurrere interrogatiōi opor
teat intelligitur,uelut horum concluſioné inferat:dicatq́;.Itaq; ſi diſputatoria interrogatio,reſpon
ſionis poſtulatio eſt,& reliqua,reſponſio ad hæc una nō erit.(neq; enim una eſt interrogatio).Ac »
de propoſitorum quidem ſcopo atq; ordine hæc dicta ſufficiant.De iis uero ea loquitur non quæ » E
ſuperius docuit (nam hoc eadé inculcantis plane eſſet):ſed aliá quoq; nobis differétiam tradit eius
propoſitionis quæ re uera una eſt ac eius quæ una eſſe dūtaxat uidetur.Cæterū quo facilius quæ
cōmemoranda ſunt aſſequamur,quoniam qui in propoſitionibus termini ſumuntur,& uoces q́/
dam ſint neceſſe eſt,& res quaſdam ſignificent,quatuor ut fiant illarum differentiæ uſu uenire arbi
tramur. Nam aut ſimplices ambo in uoce & ſignificato,uel in neutro,uel in altero ſunt . idq́; duo/
bus modis fieri perſpectum eſt.Ergo ſi uterq́, in ambobus ſimplicitatis compos eſt terminus, ꝓ/
poſitionem unam eſſe nemo inficiabitur:uti cum/homo animal eſt/pronunciamus.Ac ſi in ſolo ſi/
gnificato,non autem in dictione habeatur,ſic quoq; erit una:quáuis ob eam uarietatem quæ circa
dictionem,uel in uno termino uel in ambobus uiſitat̃,ut aperte una ſit,minus obtineat ; ceu cum

F /homo animal rationale mortale eſt/dicimus:uel/animal rationale mortale,ſubſtantia eſt cõpos ani
mæ,ſenſus particeps.Quod ſi in ſola dictione terminis adſit ſimplicitas,quorum.ſ.aut ambos aut
alterum etiam æquiuocos cepis,non etiam una eſt propoſitio.Sed antea nobis hac in re differétiã
» tradebat,cum diceret.Quod ſi duobus unum ſit inditum nomen.& Siquis uerbi cauſa nomé tu/
» nicam equo imponat,atq; homini.Reſtat igitur una adhuc differentia,qua termini tum dictione
tum ſignificatis uel ambo rurſus uel ſolus alter multiplicati aſſumũtur.Sed cum uero ſimilius eẽ
exiſtimarit Ariſtoteles ad unam illam quæ una non eſt propoſitionem putandam,alterum dũta/
xat terminum in ambobus uarium,altero uere uno exiſtente,magis q̃ utrũq; ſuppoſuiſſe,ac ſimul
quaſi una cum hoc à maiore oſtendatur ſuppoſitio altera quæ utrũq; terminum nullius eſſe ſup/
G ponit ſimplicitatis participem,in hac ſermonem deducit:nec ſi unum de multis uel multa de uno
affirmatiue aut negatiue prædicentur,negationem unam fieri cenſet:niſi unum quidpiam ex plu/
ribus illis prædicatis aut ſubiectis gignatur:ut in ſola rurſus dictione ſpectetur uarietas, ſignifica/
tum ſit ſimplex:quomodo rem ſeſe habere in definitionibus diximus.Cæterum cũ ſubiungat hoc
Ariſtoteles, PORRO VNVM INQVAM, NON SI NOMEN POSITVM VNVM SIT:NON
AVTEM VNVM EX IIS ALIQVID CONSTET, id illi iungi autumarũt qdã interpretes NI/
SI VNVM QVIDPIAM ID SIT QVOD EX PLVRIBVS ILLIS CONFICITVR : quaſi
declarante per hæc Philoſopho quonam pacto habere ſe unum illud debeat quod conſtare ex plu
ribus dicitur:nempe uno quidem plane præditum eſſe nomine:non tamen nomine dũtaxat unũ
id eſſe oportere:ceu cum acceptum de ipſis æquoce prædicatum fuerit:ſed ſignificato potiſſimũ.
» Nihilq; quod ait ab eo quod iam antea proditum eſt,putant differre/Siquis uerbi cauſa nomé tu/
» nicam equo imponat atq; homini/eademq; rurſus de iis cõmemorari arbitrantur.At dicere ſatius
forſitã ſit,magisq; ſequentibus conſentaneum,cum bis in iis quæ ante proxime recitata ſunt unius
meminerit,tum cum dixit/unum autem de pluribus,uel plura de uno,tum rurſus cum deinceps
H addidit/niſi unum quidpiam id ſit quod ex pluribus illis conficitur/ſitq; prius illud uelut actu in
propoſitione acceptum,unumq; re ex confeſſo eſſe debeat:poſterius uero non ut actu quidẽ ſum
ptum,debeat tamen ſi una futura propoſitio ſit,ex pluribus actu aſcitis conſtare,hæc eum nũc ad
utrũq; unius ſignificatum referre.ac per uerba illa/Porro unum inquam propoſitum ſibi eẽ à prin
cipio docere de uno bis antedicto cautiones tradere:per ea autem quæ deinceps addit,non ſi nomé
» poſitum unum ſit,non autem unum ex iis aliquid conſtet/bis rurſus unius meminiſſe: non tamé
de eodem,ut quiſquam exiſtimauerit,atq; uno termino differere:atq; diſtinguere qua ratiõe ipſe
ſi unus,qua uero niſi unus ſit ſumptus,multas eſſe pro una propoſitiones accidat:ſed alterũ,nem/
pe illud/ſi nomen poſitum unum ſit/de uno re uera accepto termino tum uoce,tum ſignificatu ꝓ
I nunciare.illud uero/non autem unum ex iis aliquid conſtet/de altero q̃d actu in uoce multitudi/
nem obtinet.Nam ſi ſubiecto uel prędicato uno quopiam poſito nomine,atq; unam rem aliquam
ſignificante,ex multis iis de illo prædicatis,aut illi ſubiectis unum quiddam non conſtet, non una
amplius eſt propoſitio:ſed quotquot prædicata uel ſubiecta numero fuerint.Hoc autem, quod ſi
bi uult,illud eſſe,planiſſime iis quæ apponit exemplis declarat.nam uelut ſubiecto uno quopiam
accepto homine,plures ſimul de eo uoces prædicat rerum illarum ſignificatrices quæ per eſſentiã
de ſubiecto appellantur:mutuoq; ad finitionem illius conficiendam poſſunt ſuapte natura coniũ/
gi.poſterius uero,plures quidem ſimul iterum uoces:uerum ea ſignificantes quæ in ſubiecto per
accidens inſunt:eaq; de re coaleſcere inter ſe nequeunt.ac propoſitionem eam inquit quæ ex uno
ſubiecto & contextilibus prædicatis conficitur,non ſolum uoce,ſed poteſtate quoq; unam eſſe,cũ
complicata inter ſe plura illa de uno ſubiecto prædicauerimus.quæ autem ex uno ſubiecto coag/
K mentationiq; ineptis prædicatis conſtituitur,unam eam uere fieri nũquam:uel ſi illis nos uoce cõ/
fertis inuicem accidentibus,ſimul omnia ut unum quid prædicare de ſubiecto contéderimus . Ita
nãq; uſu ueniet,ut & propoſitio uoce una eſſe uideatur:facultate uero ipſius unius particeps neu/
tiquã ſit.Atq; hæc hunc in modum explicando,nuſquam in iis loqui de ęquiuoco prædicato , uel
ſubiecto quidquam uidetur.Cum autem de iis prius ipſis,uti diximus,quæ per eſſentiam prædi/
cantur mentionem faciat,de ſubiecto prædicari differenter ea poſſe indicat.Nam non uoce ſolum
quandoq;,ſed etiam ſignificatis prædicantur ut multa:nec unam ſed plures propoſitiones efficiũt.
interdum uero ſola uoce obtinent multitudinem:atq; unam plane propoſitionem reddũt. Quip/
pe animali & bipede & cicure,quæ per eſſentiam prædicantur de homine,complereq; eius finitio/
nem poſſunt,exempli gratia,ut FORTASSIS quoq; aduerbium illis præpoſitum declarat,capi/
endo, SED ET VNVM QVIDDAM EX HISCE inq̃t CONFICITVR. perinde quaſi cũ/hõ

animal

animal eſt,& bipes,& cicur/dicimus,plura ſumpta ſint propter coniunctiones prædicata,ac propo A
ſitiones faciãt multas.Simile enim quidpiam nobis fit,ac ſi diceremus/homo animal eſt:homo eſt
bipes,homo cicur eſt/:quod plane eſt propoſitiones deinceps multas pronunciare quæ eodẽ utã/
tur ſubiecto.Quando uero prædicatis citra coniunctiones aſſumptis mutuoq́, cõnexis/homo ani
mans bipes cicur eſt/deinceps proferimus,neq; illorum continuitatem quæ finitionẽ complẽt me/
dio ſilentio interſecamus,unum acceptum ſit prædicatum:unáq́; omnino propoſitionem conſti/
tuat.Hæc cum de his diſſeruerit,de iis addit poſtea quę de quoquam prædicanť.ex accidente:atq;
unam inquit prædicationem,uel propoſitionem unam etſi ea ſine interuallo prædicauerimus,fie
ri nũquam poſſe:ut in finitionibus faciebamus.Non enim quo modo animans & bipes & cicur in/
ter ſeſe ad naturę unius conſtitutionem commiſcebantur,ſic plura quoq; uel inter ſe,uel cõmuni
eorum ſubiecto miſta accidentia unam pręſtare poſſunt naturam.Quare nec qui/homo albus am
bulans eſt/dixit,propoſitionem unam protulit.quandoquidem nec unum eſt prędicatum:ut poſt B
enucleate diſputabitur.eſtq́, perinde,ac ſi/homo albus eſt,homo ambulans eſt/diceremus.nec q/So
crates homo albus ambulans eſt/pronunciauit:quoniam neq; in his prædicatum unum quodpiã
ſit,ceu multis accidentibus homini aſcitis.Sed de his poſt exactius agetur.

Itaq; ſi diſputatoria interrogatio reſpondendæ vel propoſitionis,uel contradictionis partis alte/ XII
rius poſtulatio eſt,propoſitio autem unius pars eſt contradictionis, vtiq; reſponſio ad hæc una non
erit (neq; enim una eſt interrogatio.)ne ſi uera quidem fuerit.De ys aũt in Topicis diſputatum eſt.
Simul vero dilucet neq; ipſum/quid eſt/diſputatoriã eẽ interrogationem.Datum enim ſit ex inter/
rogatione opus eſt utram partem uelit contradictionis eligere . ſed qui interrogat , diſtinctionem,
vtrum hoc homo ſit,an non hoc,oportet adhibeat.

C

Tradunt Veteres duplicem ſpeciem eſſe interrogationis:alteram diſputatoriæ ſeu dialecticæ:al/
teram eius quæ pcunctatrix,Gręce pyſmatice nominatur.Atq; interrogationem diſputatoriã qui/
dem illam eſſe aiunt,ad quam licet particulam ſolam/etiam/uel/non/dicendo reſpondere:ſignificã/
doq́; annuere dũtaxat aut renuere:ut/eſt ne imortalis animus?/Ad eum enim qui hoc iterrogauit
explendum,ãnuiſſe etiam ſolũmodo uel renuiſſe ſatis eſt:quando,id q eſt conſequens,alteram dũ
taxat qui interrogat partem dixerit contradictionis.Nam uel/etiam/particulam proferendo,uel an
nuendo,interrogatiuę prouũciatam partem contradictionis, ſiue affirmatiua ſeu negatiua ſit,uerã
eſſe confitemur.Sæpe enim & per negationem rogamur:ut/an non eſt animus imortalis?/per par/
ticulam autem/non/reſpondendo,renuendoq;,aduerſus interrogationem depugnamus:reliquam
uero fatemur ueram eſſe contradictionis partem.Quod ſi quis contradictionem totam in interro/
gatione protulerit,ut/num imortalis animus eſt, an ſecus?/ita quoq; uel/etiam/uel/non/reſpondẽti D
dicendum eſt.Verum ſi affirmationem magis probet,/etiam/dicet:ipſamq́; illi particulę affirmatio
nem addet,atq;/etiam,imortalis eſt/pronunciabit . Nam niſi adiiciatur affirmatio,incertum eſt ad
utram interrogatæ partem contradictionis aduerbium hoc/etiam/ſit reſponſum. Sin negationem,
&/non/reſpondebit,& eandem rurſus negationem adiunget,dicetq́;/nõ,non eſt imortalis/.ac diſpu
tatoriam quidem interrogationem id genus eſſe ait . Percũctatricem uero,ad quã neq;/etiam/neq;
/non/accõmodari queunt particulę:alia uero dictione,quandoq; & longiore oratione illi qui inter
rogatur opus eſt ad reſponſionem.Quippe eorum eſt percũctatrix interrogatio qui quidq́ de ali/
quo doceri uolunt:ut/quando ueniſti?quis uocať?ubi nam habitas? unde imortalem conſtat ani/
mum eſſe?cur magnes ferrum attrahit lapis?/Atq; ei q percũctatrice interrogatione prouocať,qd/
quid uelit qđ interrogationi poſſit congruere,cũ inumera ſint illa,ſeu uerum uidelicet, ſeu falſum
profiteatur,reſpondere eſt integrũ.Qui uero diſputatoria cietur interrogatione,is contradictionis, E
cuius pars eſt prolata interrogatio , uel affirmationem , uel negationem, aliudq́; præter hæc nihil
reſpondere compellitur.Hæc igitur cum ita ſint, iure inquit Ariſtoteles , SI DISPVTATORIA
INTERROGATIO RESPONSIONIS POSTVLATIO EST, non cuiuſlibet,ſed VEL PRO
POSITIONIS ideſt partis ipſius quæ actu ab interrogante prolata eſt contradictionis,atq; inter/
rogato ad diiudicationem propoſita,id q tunc fit,uti diximus,cum qui interrogatus eſt aut/etiam/
reſpõderit,aut quoq; ãnuerit. VEL CONTRADICTIONIS PARTIS ALTERIVS : quę nõ
actu quidem ab interrogante prodita eſt:ſed in ipſa interrogatione,ut negatiuæ reſponſiones decla
rant,poteſtate comprehenditur:per has enim partem reliquam contradictionis præter interroga/
tionem nobis placere enunciamus:ut quæ poteſtate in interrogatione ad diiudicandum propoſita

F eſt. nam ſi nullo modo facta ſit interrogatio, patet nullam fieri reſponſionem poſſe. Ergo ſi hęc ita
ſe habent, eũq; oportet qui diſputatorię occurrit interrogationi per ſolã propoſitionem reſpõdere
unam quandã ab eo qui interrogauit uel actu uel facultate oblatam, una autem propoſitio unius
pars eſt contradictionis, contradictio uero una, ut ante explicatum eſt, eiuſdẽ eſt de eodem, nec ullo
modo æquiuocatione utitur, ſi hęc ita ſe habent omnia, quę partim cõmemorauit Ariſtoteles, par-
tim uelut cõmemoratis conſequẽtia omiſit, VTIQVE RESPONSIO AD HÆC, inquit, VNA
NON ERIT. hæc aũt illa intelligit, de qbus proxime agebatur: hoc eſt interrogationes quibus ꝓ
poſitiones nobis proponuntur nõnullæ quæ ſecundum paulo ante de ipſis traditas præfinitiones
uidentur eſſe una: re uera ſunt multæ. Cauſamq; adiecit illico, cur non una reſponſione occurrere
eiuſmodi oporteat interrogationibus: cũ dicit, NEQVE ENIM VNA EST INTERROGATIO.
G Quo fit ut qui ad hanc reſpondet, is ſecundum aliud aliudq; eorum quæ uel ut ſubiecta uel ut ꝑ-
dicata ſignificantur à propoſitione ſimul & uerum dicat & mentiatur: ſeu tãquã æquiuoca ea ſint,
ut ſupradictum eſt, ſeu diuerſis etiam in propoſitione actu acceptis uocentur nominibus: uelut in
proxime expoſitis tradebatur. Nam quo modo una poterit reſpõſione / nũquid Aiax cum Hectore
in ſingulare certamẽ deſcendit? / uel / utrum ne Socrates albus ambulans eſt? / interroganti obuiare,
ſi alterum illi interrogatũ ſuppetat, alterũ non inſit? Eniuero hæc nos Plato quoq; ante Ariſtotelẽ
docuit. Itaq; Polũ in Gorgia rephẽdit Socrates: à quo rogabat an nõ ipſi uniuerſa q̃ uelint, quæq;
optima eſſe exiſtimarent Oratores uelut tyranni facere uiderentur: ut illũ qui plures ſimul inter-
rogationes proferret, ea de cauſa ꝙ uoluntatis & exiſtimationis differentiam ignoraret. Quoniam
uero ſępius accidit ut eadẽ uera in ſignificatis omnibus interrogationis reſponſio ſit, ut in hac / num
Aiax ad Troiam profectus eſt miles? / & in hac / eſt ne Socrates albus ambulans? / cũ ambo fuerint in
Socrate, iccirco nos docẽdo rectas non à fortuna, ſed ex arte reſponſiones facere, illud apponit / NE
H SI VERA QVIDEM FVERIT / quod illi coniũgendũ eſt / utiq; reſponſio ad hæc una non erit.
Nam etſi uerum ſit an Aiax aduerſus Iliũ militauerit roganti una oratione conſentire, tamen eui-
tandum id genus reſpondendi eſt: ne regulas tranſgredi aſſueſcamus dialecticas, ſignificandumq;
omnino multa illum ſimul interrogaſſe: quod minime decet: uſu aũt ueniſſe ut ad ea uniuerſa quę
interrogatione cõtinentur eadẽ reſponſio congrueret. Quáobrem neq; ad eum qui an homo ipſe,
& animal, & bipes, & manſuetus ſit roget, reſponſio una facienda: quoniam neq; hæc una eſt propo
ſitio. de hiſce uero latius ipſe in octauo libro Topicę diſſeruit cõmentationis. Verum quoniã inter
ſe Aphrodiſienſis enarrator diuinusq; Iamblichus de dialectica interrogatione cõtendunt, alterq;
locum hunc ſequitur, uultq; diſputatoriam ipſam interrogationem partis alterius eſſe dũtaxat con
tradictionis: alter ea magis quæ in Reſolutoriorum prohœmio de illa produntur, ac contradictio
I nis illam cenſet totius interrogationem eſſe. (eſt enim ibi inquit, diſputatoria propoſitio ſciſcitanti,
interrogatio contradictionis: ratiocinãti, ſumptio apparentis opinabiliſq;) patet ex ſupra dictis quo
pacto arbitraturi ſimus de controuerſia. Nam pars tantum altera quidem cõtradictionis per inter
rogationem actu proferenda eſt: ſi is qui ſolum / etiam / aut / non / reſpondet, recte appoſite ſit oc-
curſurus: altera tñ etiam facultate proponitur. Quãuis enim interrogationes quaſdam apud appri
me diuinum inueniamus Platonem quæ contradictionem totam actu interrogẽt, ut illud in Phæ-
done, Porro ad prudentiam ipſam obtinendam utrum corpus impedimento eſt, an nequaquã? ad
quod potiſſimum reſpiciẽs decernit magnus Iamblichus contradictionem uniuerſam in diſputato
ria interrogatione cõtineri. Sed intelligendum eſt apud Platonem non in eorũ congreſſibus qbus
cum diſputaret permanere Socratem eo propoſito quo uerſat is qui Dialecticus ex Ariſtotelis uo
catur ſententia. Nam qui ſic Dialecticus dicitur, eo ſpectat ſolum ut alloquentem ſuperet: demũq;
K ipſum ad contradictionem deducat. Socrates uero & alloquentes corrigit ſi peccent; & finem non
uictoriam ſtatuit, ſed ueritatis comprehenſionem. Quapropter etſi contradictionẽ inueneris ab eo
proponi uniuerſam, id fieri uel exercendorum alloquentium gratia comperieris; uel protinus
aperire ad utram partem contradictionis reſpondere alloquentẽ uelit, non / etiam / tantum, aut / non /
dicentem: ſed declarantem quoq; ad utram contradictionis partem reſpondendo occurrat. Ac diſ-
putatoria demum interrogatio uſus in primis dialectici gratia uſurpatur ſyllogiſmi: quæ cum pars
huius ſit, neq; particulam / nũquid / aut ſimilem habebit adiũctam: ſumetq; partem alteram contra-
dictionis dũtaxat quæ alloquenti uidebitur. At quoniam eo inferior eſt q̃ demonſtratiua, ꝙ non à
rebus ipſis, ſed ab iis quæ cõcedit aduerſarius ſumatur, iccirco & per interrogationem ei proponit
qui cum ſermo inſtitutus eſt: ut de illorum ueritate quod ſibi uidetur diiudicet. nec ſolum ipſa,
ſed, ut dictum eſt, & contradictionis pars reliqua aſſumitq; particulam / nũquid / propter interroga-

tionis figuram. Sed quidnam id eſt quod ab Ariſtotele ceu corollarii uice deinceps additur: cum A
inquit, SIMVL VERO DILVCET NEQVE IPSVM / QVID EST / DISPVTATORIAM
ESSE INTERROGATIONEM. & cuiná hoc uult conſequens eſſe? Itaq; ab iis conſtat pendere
quæ de diſputatoria locutus eſt interrogatione: eam nimirum reſpondendæ uel propoſitionis, uel
contradictionis partis alterius poſtulationem eſſe. Nam ſi diſputatoria id genus eſt interrogatio, ut
detur permittaturq; alloquenti utram parté reſpondere contradictionis uelit, non huiuſmodi aũt
ipſius/quid eſt/interrogatio habetur: ſed rei naturę inſtitutionem expoſitionemq; expoſtulat, com
pertum eſt ipſius/quid eſt/interrogationé nequaq̃ fore dialecticam. Verum ſi omnino ipſius/quid
eſt/percũctationem in interrogationem diſputatoriá formare libeat, oportet nos ipſos finitione quę
nobis eſſe rei uidetur actu proferenda interrogare: ut/utrum homo animal eſt bipes manſuetum?/
ſi per affirmationé ſcilicet placeat interrogare: uel ſi per negationem maluerimus/utrum homo aial
bipes manſuetũ non eſt?/id quod breuiter ipſe per uerba illa, AN NON HOC indicauit. B

Quoniam vero prædicantur adeo quædam compoſita vt ex ijs quæ ſeparatim prædicantur vnũ XIII
fiat prædicamentum vniuerſum, alia minime, quænam fuerit differentia? De homine enim verum eſt
& ſeorſum/animal/dicere: & /bipes/ ſeorſum: atq; hæc vt unũ. & hominem atq; albũ: & hæc tanq̃
vnum. ſed non ſi ſutor, bonuſq; ſit, ſutor quoq; eſt bonus. Nam ſi propterea quod uerum eſt utrũq;,
etiam quod ex iunctis ambobus conſtat eſſe oportet, multa quoq; ſequentur incõmoda. Quippe de ho
mine & /homo/ uerum eſt & /album/ pronũciare: quare & uniuerſum. rurſus ſi album, ſimul etiam
totum. quãobrem erit homo albus albus: excurretq; id in imenſum. & rurſus muſicus albus ambu
lans: eademq; ſæpius contexta in infinitũ. Præterea ſi Socrates, Socrates & hõ eſt, erit & Socrates
Socrates homo. & ſi homo & bipes, erit & homo homo bipes. Itaq; ſi cõplexus quiſq̃ abſolute fieri C
arbitrabitur, conſtat vſu uenire ut multa dicantur abſurda. quo autem pacto ſtatuẽdum ſit, modo ex
plicamus. Ex ijs igitur quæ prædicantur, & in quibus prædicari contingit, quæcũq; per accidens vel
de eodem, vel alterum de altero dicuntur, hæc vnum non erunt. Homo exempli cauſa albus eſt &
muſicus: ſed unum non eſt album & muſicum: cum ambo ſint accidentia. neq; ſi uerum dictu ſit quod
album eſt id muſicum eſſe, unum tñ quidq̃ erit muſicũ album. nam qđ eſt album, id per accidens mu
ſicum eſt. quadere unum quiddam non erit album muſicum. quocirca nec ſutor bonus ſimpliciter: ſed
animal bipes. haud enim per accidens. Item nec quę inſunt in alio. quapropter neq; album repetitur:
nec qui homo eſt, is homo animal eſt, aut bipes: ſiquidem ſunt in homine bipes & animal. I

Cum ſupra ex diuerſis iis quæ de eodem prædicantur alia poſſe coniungi atq; unam quandam D
dixerit prædicationem facere ex omnibus, alia uero non poſſe, nullamq; ibi nobis regulam horum
diſcernendorum tradiderit, ſed tranſiuerit illico ad theorematis præceptionem ad quod illud utile
erat, nõ oportere inq̃ reſponſionem unam ad eam interrogationem fieri quæ plane una non eſſet,
uult per hęc quod omiſſum illic eſt deinceps addere. ſumptoq; hoc uelut confeſſo, poſſe ex iis quæ
prędicata de eodẽ ſunt pluribus nominibus rebuſq; aliqua, ſi inter ſe quoq; componãtur, ac uelut
coaleſcant, unum quodpiam prædicamẽtum ex ipſis uniuerſum efficere; ut in hoc dicebamus/aial
bipes manſuetum/: quædam non poſſe: ut in albo & ambulante, quænam differentia ſit quęrendũ
cenſet: hoc uero eſt, quænam ſit talis differentiæ cauſa: & quãobrem illa concreſcant, hæc minime.
Prius autem oſtendit in iis ne uera q̃ plura prædicantur eſſe id genus differentiam, in eo inquã qđ K
natura componi apta ineptaq; ſint, q̃ eius cauſam inſpexerit, ſiquidem & conſequens erat ut/quod
ſit/anteq̃/cur ſit/diſceremus. Habilia itaq; componi natura eſſe nõnulla ad prædicationis unius con
ſtitutionem palam facit tum ſumendo animali, tum bipede: q̃ non diſcrete ſolummodo, ſed ſimul E
quoq; prædicantur de homine: cum animal bipes ipſum eſſe pronunciamus. & rurſus hominem
atq; album: quæ tum diſcrete de hoc prædicantur homine, tum coniunctè: cum/Socrates, dicimus,
homo eſt albus/. Eſſe autem quæ componi nequeant, demõſtrat in ſuppoſitione ſutorem quẽdam
ſumente qui non exquiſite artem didicerit, ſed præditus morum fuerit probitate: qualis Simo ille
extitiſſe Socrati familiaris uidetur. Nam de hoc, ſutorem eſſe & bonum, ſeorſum utrũq; uere prędi
cabis. at ex ambobus cõpoſitum, ſutorem eſſe bonũ, non item. Quippe bonum per ſe ſi de quouis
dicatur ſingulari homine, ut de homine prædicatur: atq; eius ipſius uitę ſpeciem indicat. ſin copu

F letur ſutori,atq; ita prædicetur,non ad ſpeciem uitæ hominis præterea,ſed ad artis qualitatẽ exau-
ditur. Quàobrem & apud Platonem Gorgias à Socrate nõ abſolute Orator, ſed totum hoc,bonus
Orator appellari uoluit:nimirum hac re ſeipſum ab iis diſcernens qui arte uitioſe uterentur. Quo
niam autem uero ſimile erat imperitiorum nõnullos arbitrari quæ prędicantur ſeorſum, ea ſimul
quoq; prædicari plane oportere,ſorteq;, attributum putari nos in quibuſdã hoc fieri,in aliis haud
etiã poſſe dicere,atq; aduerſus id aggredi qđ de ſutore & bono dictũ eſt diſceptare, ꝓpterea neceſſi-
tatem nobis adducens diſcutiendi theorematis,oſtendit quot ita opinantes incõmodis urgeantur:
atq; NAM SI, inquit, PROPTEREA QVOD VERVM EST VTRVMQVE, cui ſubaudi-
endum eſt,ex iis q̃ ſeorſum p̄dicanť.ſi ob id igiť, ETIAM QVOD EX IVNCTIS AMBOBVS
CONSTAT ESSE OPORTET, rurſusq;, huic ſubaudiendum eſt/uerum/ut ſi quoniam uerũ
G hoc eſt,prædicamentum quoq; uerum ſit oportet quod ex utroq; conſiſtit, MVLTA SEQVEN
TVR INCOMMODA. nugetur enim is oportebit qui ita exiſtimat. & præter id quod nugetur,
ab hominum ſenſu abhorrẽtia & ſuperuacua quædam dicit atq; inania. Sienim uere & hominem
& album prędicauerimus de Socrate,uere & ſimul utrũq; prędicabimus,eum hominem eſſe albũ.
uerum ſi quæcũq; ſeparatim prędicantur,ea compoſita prædicari etiã poſſunt,rurſusq;, ſi cõpoſitę
huic inſuper prædicationi/album/ ipſum per ſe de Socrate prædicatum aſciuerimus, oportebit ex
utraq; iterũ prædicatiõe,compoſita & ſimplici unam fieri p̄dicationem uniuerſam: ut/eſt Socrates
homo albus albus/dicatur:idq; in infinitum prouehetur:qđ plane nugantium eſt. Rurſum ſi mu
ſicus & albus & ambulans non ſeparatim ſolum,ſed ſimul etiam prædicantur de Socrate, prętereq;
compoſitam ex his prædicationem/album/ipſum per ſe iterum prædicauerimus,muſicum eſſe al
H bum ambulãtem album dicemus. & rurſus ſi muſicum forte prædicatum per ſe fuerit, muſicũ al-
bum ambulantem album muſicum:atq; eadem,quod ipſe inquit,ſæpius contexta:quibus p̄ter nu
gationem fit etiam prædicatio quã ne cogitatione quidem aſſequi ualeas. Aliud uero quoddã his
tertium addens incõmodum,prædicari de eo quem cernis hoc inquit,uerbi gratia Socratẽ eẽ atq;
hominem. quapropter dicẽdum erit & eum qui cernitur Socratem hominem eẽ:& rurſus de So-
crate hominem & bipedem ſeorſum qdem utrũq; recte prædicabis:non tamen quod ex utroq; cõ
ficitur:quod eſt homo bipes. Hæc enim p̄ter rationem ſunt planeq; redundantia : ſiquidem eui-
dens eſt & Socratẽ hominem eſſe neceſſario:& hoiem bipedem. Nam & ſi,id quod expoſuimus,q̃
per eſſentiam p̄dicãtur,uel ſimpliciter uel ex parte natura ſibi inuicem cohęreſcere idonea ſunt,ut
genus ac formatrices differẽtiæ,non tamen quouis ordine inter ſe cõnectere ea conuenit. haud enĩ
quę magis particularia ſunt ſtatuemus priora:atq; ab his uniuerſaliora quęq; illis ex neceſſitate cõ
ſequẽtia ſunt collocabimus. uerum contra,magis uniuerſalia magis particularibus anteponemus.
I His igitur cum harum rerum præfinitionem neceſſariam eſſe demonſtrauerit,ipſam deinceps ad-
dit:cum ait, EX IIS QVÆ de quibuſdam prædicantur ſubiectis, quæ IN QVIBUS PRÆ-
DICARI CONTINGIT appellauit. ideſt & ſubiectis; de quibus prædicata appellari contingit.
Ex iis ergo quæ prædicantur, de propriis alia ſubiectis per ſe, alia per accidens nuncupan-
tur: de quibus primum uerba facit. atq; ſiue ambo prædicata per accidens de ſubiecto ſu-
mantur,ſiue alterum de ſubiecto:& in quo ipſum eſſe ab illis haberi natura uoluit,alterum uero
de altero,nullo modo ab iis una fiet prædicatio. Neq; enim ſi per accidẽs de Socrate & muſicum &
album p̄dicẽs,unam ex iis cõperies prędicationẽ fieri: neq; ſi muſicũ de Socrate,albũ de muſico p̄-
dicatũ accẽpis,ita quoq; inuenies. Porro hypotheſin hanc Ariſtoteles ex abundanti cautiõe aſſum
pſit:quandoquidem neceſſe eſt prędicari album in primis de Socrate:quemadmodum muſicũ:nõ
quidem per eſſentiam,ut q; accidẽs eſt:per naturam tamẽ:propterea quoniam eo comparata inge
K nio ſunt accidẽtia,ut & ſuis inhæreant ſubiectis,& de iis prędicẽtur:haud uero etiam potiſſimum
de muſico,neq; ſecũdum naturam:ſed re uera per accidẽs:quoniam accidit ut ambo in eodẽ ſubie-
cto concurrant. Ac neceſſe eſt deniq; diſiũctiue Ariſtoteli pronunciatas hypotheſes ſeſe inuicem ſe
qui. Nam ſiue de eodem ſubiecto duo prædicentur accidentia,plane & de ſe mutuo per accidens
prædicabuntur. ſiue unum ſubſtantiæ ſit,alterum accidens,prædicabitur accidẽs per naturam de
ſubſtãtiali:ſubſtãtiale de accidente preter naturam:ut homo de albo. ſiue alterum à principio ca-
piamus prædicationem complentiũ,qua de quærimus una ne ſit,an ſecus,per accidens de reliquo
prædicatum,neceſſe eſt ipſum per ſe ſolum prius acceptum de ſubiecto prędicatum ſit. nam hoc ip-
ſum eſt quod ueſtigatur in præſens,quænam ſeorſum prædicata,poſſint & prædicari cõiũcta. For
taſſisq; non ſunt hæc uerba diſiunctiue audienda:ſed dicendum eſt/uel/particulam pro/&/uſurpa
tam;ut illud quoq; apud Homerũ/iuuenisue ſenexue/pro & iuuenis & ſenex. atq; ut cõmentatio

nes ſuas nõnullas inſcribere conſueuerunt ueteres/Nicocles uel Lyſimachus/&/Phædo uel de Ani A
ma/non ut ex aduerſo diſtinguerent:ſed ut orationem nobis permitterent utroq; nomine appella
re:quaſi ita ſonẽt Ariſtotelis uerba/& de eodem,& alterum de altero/.Quænam igitur cauſa ſit ut
quæ hoc pacto prędicantur,natura combinari non poſſint? quoniam diſſimilem diſiunctãq́, inter
ſe prorſus habent naturam,ac ſub prædicamentis qnandoq; cẽſentur diuerſis:nec ad naturã unam
efficiendam ipſa miſceri inuicem queunt.Quod ſi ita ſe habeãt hæc,patet recte à nobis dictum an/
tea,nihil aliud apprædicari in propoſitionibus ꝑter ipſum/eſt/poſſe:ut ambulare.Nãq; in hoc/ho/
mo iuſtus ambulat/ſi nomen/iuſtus/prædicari,uerbum/ambulat/apprędicari dixeris,non eſt id ge
nus propoſitio una:ſiquidem per accidens ambo de homine prædicata ad prædicationem unã fa/
ciendam mutuo temperari natura non poſſunt. At uerbum/eſt/ceu quod non per ſe etiam ſolum
de ſubiecto,ut/ambulat/uerbumq́, aliud quodlibet prædicetur:ſed eius rei gratia tantum aſſuma/
tur,ut prædicatum ſubiecto deuinciat,ſolum ex uerbis tum coagmentari prædicato natura com B
paratum eſt:apprædicariq́; ipſum dicitur:tum unam prędicationem,integramq́, ob id propoſitio
nem præſtare. Vtrum ergo(quidam aiunt)nec qui Hippocrates bonus medicus eſt dicit,aut Zeu
xis bonus eſt pictor prædicationem unam protulit:quoniam utrũq; bonum/atq;/ars/inquã ſubie/
cto accidit? An aliud in his eſt quod ſeiunctim prædicatur bonum:aliud uero quod mechanicę ar
ti copulatur. Nam quod per ſe prędicatur,id q antea quoq; cõmemorauimus,ipſos indicat mores
Animi.quod autem arti coniunctum eſt,non item:ſed uelut genus quoddam artis,aut artes exer/
centium capi uidetur. Spectatur enim in prædicamentis omnibus bonum:uerum q in qualitate
cõꝑhenditur,cum illis diuiditur quibus impertiri ipſum natura uoluit. Ergo & quoddam cir/
ca Animum ſit bonum neceſſe eſt uiſendum:quod uel penes Animi mores ſumitur,uel cognitio/
nem:eamq́, uel ſcientiariam uerbi gratia,uel artificialem. Itaq́, quo pacto quale ipſum dicimus ge/
nus eſſe artificis,ita bonum quoq; in quali poſitum neceſſe eſt eius boni quo præditus artifex eſt C
genus eſſe. Quod igitur hoc loco de Medico & pictore ac demum Artifice per ſe prædicatur bo/
num,merito prædicationem unam facit,perinde atq; ſi diceremus/id eſt color albus quod cernit.
poteſt enim & accidens per ſe prædicari cum de ſuiipſius aliqua ſpecie dicitur.& ſubſtantia per ac/
cidens cum eam de accidente prædicabimus:uelut cum dixerimus quod album eſt id lignum eẽ.
De hiſce uero fuſius explicatum eſt in priore libro de demonſtratione. Neq; hoc erit præterea bo
num ex iis quæ de ſubiecto in primis appellantur.ſed ſi modo dicatur,per accidens prædicabit ꝓ/
pter Artem quæ de eo prædicatur potiſſimum. Quo fit ut nec ſi ſumptum ſolum ſit,ꝓdicari que/
at:quo modo nec per ſe etiam prædicatum bonum de ſubiecto,præcipue de arte prædicabitur:ue
rum per accidens:ut in exemplo/ſutor bonus/.quapropter nec prædicationem totam unam effice
re poteſt illi coniũctum. Sed quomodo ex homine & albo prædicationem unam fieri arbitramur,
ſi neq; ambo per ſe prædicantur de Socrate,ſed per accidens quoq; alterum de altero? An quoniã D
non ſunt ambo ſubiecto accidentia quando utrũq; etiam contingit illorum prædicari de altero ꝑ/
ter naturam,planeq́, per accidens.ea autem quæ ſolo hoc modo prædicantur reprobabat Ariſto/
teles:ut quæ coaleſcere inter ſe nequeant. At album homini ſociari natura aptum,eiusq́; qualitatẽ
ſignificans,non ſubſtantialem,ſed illam uelut ſuperficiariam in eo quod ſimpliciter quale dicit ꝓ/
uenientem,iure cum illo prædicationem unam facit,quæ unam ſignificat,non ſimplicẽ, ſed/quan/
dam/uocatam ſubſtantiam. Hæc cum de iis diſſeruerit quæ prædicantur per accidens,nec cõſocia
ri natura ualent,dixeritq́;/ob id non ſimplr̃ uerum eſſe illud SVTOR BONVS, hoc eſt non ſem
per uerum eſſe,quoniam concurrere interdum ea nequaquã mirum eſt,ſubdit', SED ANIMAL
BIPES. HAVD ENIM PER ACCIDENS. quorũuis eſt uerborum, Quæ uero non per accñs,
ſed per ſe prædicãtur,componi inuicem,atq; unam prædicationem poſſe efficere.uerum neq; hæc
ſi quouis capiantur modo,nec quouis inter ſe ordine complicentur.haud enim ſane quę in altero
prædicato iam ſunt uel actu uel poteſtate cõꝑhenſa capiemus iterum:ne ſimus nugaces,aut ꝓli E
xa quædam dicere cogamur:quod rurſum eſt nugari.uerbi gratia ſi hominem bipes eẽ animal di
xerimus,non per ſe iterum capiemus bipes:propterea quod actu in priore prædicato ſit ſumptũ.
Cũq; Socratem hominem eſſe pronunciauerimus,non aſciſcemus aliud prædicatum, ut q priori
copulari debeat,bipedem aut animal eſſe.quandoquidem horum utrũq; ante eſt in priore prædi/
cato facultate comprehenſum.

Verum eſt autem ſimpliciter quoq; de aliquo, vt quẽdam hominem, hominem, vel album quẽdam hominem, hominem album eſſe dicere:non tamen perpetuo.ſed quãdo in adiuncto oppoſitũ ineſt, qđe

negatio,nihil eſt q̄ mireris,nam hic negatiua particula ad ipſum quoq; modum uelut illi adiūcta exauditur:atq; hoc pacto proprie negationem facit. Sed eſt hoc apud Græcos magis conſpicuum. quippe ſi græce pro udena medena.i.nullum grāmaticum eē contingit hominem dixerimus,non negationem amplius proferre,ſed trāſpoſititiam dubioprocul affirmationem uidebimur: q̄m/me/ græcum aduerbium negandi non quemadmodum/u generis eiuſdem aduerbium modis in negationibus præponi natura eſt aptum. haud enim quo modo/uc endechetæ.i. nō contingit/poſſunt ita &/me endechetæ/dicere. Sed ad ea redeamus exponēda quæ deinceps tradita ſunt Ariſtoteli: dicamusq; uelle cum ꝓportionem quādam in modo præditis uacātibusq; propoſitionibus à nobis capi geometricam: cum quē inquit in modo carentibus habent ordinem ſubiectæ res ac prædicatę ad ipſum/eſſe/&/non eſſe/eūdem in modo utentibus hoc/eſſe/&/nō eſſe/ad modos obtinere. utq; in modum nō habentibus negatiuam particulam neq; ſubiecto neq; prædicato ad negationem faciēdam copulari,ſed ſoli uerbō/eſſe/oportebat,eodem pacto & in his ſi nō uerbo/eſſe/ſed modo coniūgatur,negationem eē facturam. Hæc ergo ꝓpoſitio/Socratem poſſibile eſt iuſtum non eſſe/nō erit negatio:ſed infinitis atq; ex trāſpoſitione uocatis affirmationibus proportiōe reſpōdebit. eritq; ſm proditam methodum hæc illius negatio/non poſſibile eſt Socratem iuſtum non eē/. nam & has in ꝓpoſitionibus modum accipiētibus tranſpoſititias nominant. ſimplices autem eas quæ uerbū eſſe abſq; negatiua aſſumunt particula/non poſſibile eſt eē Socratem iuſtū/. At Ariſtoteles uel hoc loco breuitati ſtudēs affirmationem ſimplicem per hoc/poſſibile eē/tātum ſignificat: trāſpoſititiam per hoc/poſſibile nō eſſe/: nobis nimirum relinquēs quaſcūq; ut uelimus res ſubiectas ꝑdicatasq; ſubiicere. Differentiam autem hanc contradictionum,ſimplicis inquam ac tranſpoſititiæ uel in cæteris modis cenſet,contingēte & neceſſario & impoſſibili ſpectandā. ſuntq; manifeſta ea quæ de illis produntur: ꝑter illud, EAQVE AFFIRMATIONEM AC NEGATIONEM FACIENTIA: qđ de modis dicitur. Hos enim inquit conuenit uel affirmatiue ac ſine particula negatiua acceptos, ut poſſibile,neceſſarium/uel negatiue & cum negatiua particula, ut/non poſſibile, non neceſſarium/cū uerbo/eſſe/ ac / non eſſe/ conſtruere atq; cōnectere. Conſtatq; ſumptos affirmatiuos,ſi uerbo/eē/cōplicentur,ſimplices affirmationes: ſin/non eē/tranſpoſititias eſſe facturos. negatiuos uero ſi ipſi/eē/ adhibeantur,ſimplices negationes: ſin/nō eē/trāſpoſititias reddituros. Tum igitur id eſt hoc pacto attēdendum: tū q̄ poſtea q̄ oppoſitiones penes dictos enumerauit modos,adiicit, VERVM, NON VERVM. nimirum nos monitos uolens,alios quoq; ꝑter antedictos quatuor,poſſibilem,cōtingētem,neceſſarium,impoſſibilem,eſſe innumerabiles modos: uerum ſe ad præceptionem propoſitionum,ob cauſam quam ſupra reddidimus,his eſſe contentum. A B C D

Et vero rōne fiūt cōſequētiæ ſic ſtatuentibus. Poſsibili nāq; eſſe cōſequēs eſt eſſe contingere: idq; cum illo conuertitur. & non impoſsibile eſſe, & non neceſſe eſſe. poſsibili uero non eē, & cōtingenti non eſſe, non neceſſe non eſſe, & non impoſsibile non eſſe. Non poſsibili eſſe, & non contingenti eſſe, neceſſe non eſſe, & impoſsibile eſſe. Non poſsibili aūt non eſſe, & non cōtingenti nō eſſe, neceſſe eē, & impoſsibile non eſſe. Porro id quod dicimus ex ſubſcriptione ſpectetur. III

PAGELLA

PRIMA	SECVNDA
Poſſibile eſſe.	Non poſſibile eſſe.
Contingens eſſe.	Non contingens eſſe.
Non impoſſibile eſſe.	Impoſſibile eſſe.
Non neceſſe eſſe.	Neceſſe non eſſe.
Poſſibile non eſſe.	Non poſſibile non eſſe.
Contingens non eſſe.	Non contingens non eſſe.
Non impoſſibile non eſſe.	Impoſſibile non eſſe.
Non neceſſe non eſſe.	Neceſſe eſſe.

E

Itaq; impoſsibile & non impoſsibile contingenti & poſsibili, & non contingenti & non poſsibili
F *conſequentia quidem contradictorie ſunt, uerũ ordine obuerſo. Quippe hoc/poſsibile eſſe/impoſsibi-*
lis ipſius negatio, nimirum hæc/nõ impoſsibile eſſe/comitatur. negationẽ uero affirmatio. non poſsi-
bili nãq; eſſe conſequens eſt eſſe impoſsibile. ſiqdem affirmatio eſt/eſſe impoſsibile: nõ impoſsibile eẽ/
negatio. At neceſſarium quonam pacto ſeſe habeat videndũ. atq; non ita ſe habere conſpicuum eſt.
verum ſequi cõtrarias. contradictiones uero eſſe ſepoſitas. Non *enim huius/neceſſe non eſſe/illud*
nõ neceſſe eſſe/negatio eſt: cum ſimul poſsint ambæ uerum in eodem fateri. nam quod non eſſe eſt
neceſſe, id non neceſſe eſt eſſe.

Conſtat in his de propoſitionum illarum agi conſequẽtia quæ cum modo proferunt. Cum au-
G tem ſint quatuor modi, poſſibile, contingens, de quorum conueniẽtia diſcrimineq; poſthac diſpu-
tabitur, & ꝑter hos neceſſarium, & impoſſibile, cũq; ex quatuor ſingulis propoſitiones duæ ſimpli-
ces, duæ ex tranſpoſitione ſpectẽtur, quatuor poſſibilis propoſitionibus ordine congruo in tabella
expoſitis, inſpicit quo pacto aliorum cuiuſlibet modorum ꝓpoſitiones ad has obtineant cõſequẽ-
tiam: hanc inquam uerbi gratia/poſſibile eẽ/poſſibilis affirmationem quæ propoſitio contingẽtis,
quæ neceſſarii, quæ impoſſibilis conſequatur: eodem & in cæteris modo: Ponitq; primum propo-
ſitiones omnes contingentis propoſitionibus poſſibilis conſequẽtes eẽ omnibus, eas quæ ſimiliter
illis dicunt, affirmationi ſimplici ſimplicem affirmationem: tranſpoſititiã tranſpoſititiæ. ſimili mo-
do & in negationibus. Per hæc igitur à ſe idem nullo diſcrimine ſonare poſſibile & contingens po-
ni, non ſolum declarat cum POSSIBILI ESSE inqt CONSEQVENS EST ESSE CONTIN-
GERE, ſed etiam cum addit, IDQVE CVM ILLO CONVERTITVR. Impoſſibilis uero ꝓpo-
ſitiones rurſus ſimplices poſſibilis contingentiſq; ſimplicibus conſequentes eẽ pronunciat: non ſi-
miles tamẽ ſimilibus: VERVM ORDINE, ut ipſe loquitur, OBVERSO, nempe ſimplici primę
H pagellæ affirmationi ſimplicem negationem ſecũdæ. negationi ſimili poſſibilis & contingẽtis quæ
in eadem eſt pagella ſimplicem quæ in prima pagella eſt impoſſibilis affirmationem: eadem ratio-
ne & in tranſpoſititiis. patetq; id iure optimo fieri. Nam quod eſſe poſſibile eſt, contingitq; eſſe, id
impoſſibile eſſe, ridiculum. uerum eſt autem non impoſſibile eſſe dicere: quod autem non poſſi-
bile eſt eẽ, neq; eẽ contingit, impoſſibile id eẽ manifeſtum eſt nobis falſum iri: ut non poſſibile, neq;
contingens eſt diametrum eẽ cõmenſurabilem coſtæ. ergo impoſſibile eſt cõmenſurabilem coſtæ
eſſe diametrum. eadem & in iis dicemus quæ ex tranſpoſitiõe proferuntur. Simplicibus uero eſſe
poſſibilis ac contingẽtis affirmationibus, ſimpliciq; impoſſibilis comitẽ negationi ſimplicẽ rurſus
principio negationẽ ponit neceſſarii: fitq; ut ſub his/poſſibile eſſe/contingens eſſe/non impoſſibile
eſſe/hæc/non neceſſe eſſe/ſtatuatur. Nãq; poſſibile & contingens cum inter neceſſarium & impoſſi-
I bile poſita uideantur, neutriq; eadem eſſe extremorum, merito negationem utrãq; ſequentem ha-
bere uiſa ſunt. Sub ſimplicibus autẽ poſſibilis ac contingentis negationibus, impoſſibiliſq; affirma-
tione ſimplici, non etiam affirmationem ſimplicem neceſſarii, ſed trãſpoſititiam ponit. Quod enim
non poſſibile & non contingens & impoſſibile eſt eſſe, id neceſſe eſſe, dici non poteſt: ſed neceſſe ut
non ſit eſſe perſpicuũ eſt Nam ſi impoſſibile eſt coſtæ diametrum eſſe cõmenſurabilem, eam non
eſſe cõmẽſurabilẽ neceſſe eſt. Rurſum ſub trãſpoſititiis poſſibilis affirmatiõibus & cõtingentis trã-
ſpoſititia locata ĩpoſſibilis negatione, iure ſub illarum negationibus affirmationem reponit e re-
gione ſuæ ipſius inficiationi oppoſitam. Rurſus uero ſub affirmationibus quas diximus tranſ-
poſititiaq; negatione impoſſibilis, neceſſarii, hoc negationem ſimiliter ſeſe habentem conſtituit
K eſt ſub illis/poſſibile non eſſe, contingens non eſſe, non impoſſibile non eſſe/hanc/non neceſſe
non eſſe/. ſub harum autẽ oppoſitis, hoc eſt ſub his/non poſſibile non eſſe, non contingens non eſſe,
impoſſibile non eſſe/non tranſpoſititiam affirmationẽ præterea neceſſarii. (nam ſupra iam ſub ſim-
plici poſſibilis negatione deſita eſt, & eas quæ hanc ſequũtur) ſed affirmationem ſimplicem/neceſſe
eſt eſſe/: quæ ſola etiam ex neceſſarii propoſitionibus illocata remanſerat: cum ab ipſo iam tres alię
ſingulæ, quo modo expoſuimus, in ſua ſede ſint conſtitutæ. His in ꝑſentia hunc in modum dige-
ſtis, uult in tabella quoq; , quam ſubſcriptionem uocauit, quaſi iis de quibus docuit ſubiecta, ꝓdi-
tam ab eo ceu pictura quadam ſpectemus propoſitionum ſequelã. atq; à ſimplici poſſibilis affirma-
tione ſumpto initio, deinceps ab aliis modis hac ratione conſequentes enumerat. Exinde docendo
progreditur: aſſumptaq; in eadem delineamenti uelut pagella tranſpoſititia poſſibilis affirmatiõe,
ab hac rurſus ordine reliquorum propoſitiones modorum conſequentes ſubiungit. tum deinde

ad percenſendas tranſit propoſitiones in altera delineamenti pagella deſcriptas. Cæterum quoniã A
culpa non uacat ꝓſcriptio prodita propoſitionum, tãetſi probabilis minus perſpicacibus ob reddi/
tas cauſas uideri queat, per ſequentia quod ibi uitioſe expoſitum eſt corrigere inſtituit. Prius autẽ
nos rogat attendamus, in edita propoſitionum tabella quonam ſe ordine impoſſibilis, quo neceſſa/
rii propoſitiones habeant: ut liceat quidnam id ſit ꝙ in illa perperam habetur contemplari. q̃obrẽ
hæc quoq; ſubnectit, ITAQVE IMPOSSIBILE ET NON IMPOSSIBILE CONTINGEN
TI ET POSSIBILI, etc. quibus uerbis affirmatiuas negatiuasq; impoſſibilis ꝓpoſitiones expo/
ſitas eſſe ex conſequentia, ſubditasq; poſſibilis ac contingentis affirmatiuis negatiuisq; propoſitio/
nibus dicit: negationibus aduerſus proprias affirmationes recta deſcriptis: totaq; ſimplici impoſſi/
bilis contradictione ſub ſimplicibus conſtituta illarum contradictionibus: totaq; trãſpoſititia ſub
iis quæ ex tranſpoſitione nominantur ſed ordine, quemadmodum inq̃t, obuerſo: nimirum obuer B
ſione illa circa ſolum qualitatis ordinem ſpectanda; ꝓpterea quoniam conſequẽtes illarũ ſunt affir
mationibus negationes impoſſibilis: non impoſſibile, inquã, eſſe/ſimplex negatio, & trãſpoſititia ne/
gatio/non impoſſibile non eẽ/. affirmationes negationibus, tum affirmatio ſimplex hęc/impoſſibile
eſſe/tum affirmatio illa ex tranſpoſitione/impoſſibile non eẽ. Quãuis enim quibuſdam cum priua/
tiue enũcientur ad ſpeciem declinare uideantur negationum, tamẽ totum hoc eas eẽ/priuatiuas af/
firmationes/confitemur. ideoq; ſolũ hoc uoluit in iis Ariſtoteles annotaſſe. Propoſitiones ergo im/
poſſibilis iuſto, id ꝙ diximus, ordine expoſitas ait: minime uero illas neceſſarii. quippe cõtradictio
nem facientes in eo propoſitiones, ut/neceſſe eẽ/ſimplicem affirmationem/&/non neceſſe eẽ/ſimpli/
cem negationem, ſeparatim, neq; recta inter ſe oppoſitione expoſitas eſſe: cum ſimplex hæc affirma
tio/neceſſe eẽ/inſra in ſecũda pagella ſub tranſpoſititia impoſſibilis affirmatione conſtituta ſit: eius C
uero negatio parte primæ pagellæ ſuperiore ſub ſimplici negatiõe impoſſibilis: rurſus hęc affirma
tio/neceſſe non eẽ/parte ſupiore ſecũdæ pagellæ, negatio illius in fine primę exponaꝰ: q̃ autem recta
ſibi obſtant inuicem, non ab iis contradictionem etiam fieri: id quod modorum omnium aliorum
eodem inter ſe uerſu oppoſitæ propoſitiones habent. Nãq; hæ/non neceſſe eſſe &/neceſſe non eẽ/
quæ ſimplicibus poſſibilis propoſitionibus ſunt conſequẽtes, ſimul mutuo ſunt in materia neceſ/
ſaria mendaces. quæ uero tranſpoſititiis, nempe hæ/non neceſſe non eẽ/&/neceſſe eẽ/in impoſſibili.
quo factum etiam eſt, ut contrarias eas appellauerit: qua ratione modo carẽtes quoq;, cum inter ſe
cõmentiuntur, contrarias nũcupamus. Falſum igitur eæ ſibiinuicem in proditis nũciant materiis
quæ e regione ſunt expoſitæ neceſſarii ꝓpoſitiones. & contra, ueræ ſimul eẽ in aliis uidentur non/
nullis. Nam rurſus eæ quæ ſimplices comitantur, uerum inter ſe ꝓdunt in impoſſibili materia: qđ D
Ariſtoteles inquit, cum ait, QVOD NON ESSE EST NECESSE, ID NON NECESSE EST
ESSE. quæ uero tranſpoſititias, in neceſſaria.

Enimuero in cauſa id eſt quo minus perinde atq; aliæ neceſſarium ſequatur, quod idem ualens im/ IIII
poſsibile contra ac neceſſarium redditur. Nam quod eſſe eſt impoſsibile, id neceſſe eſt non q̃dem eſſe,
verum non eſſe. quod autem nõ eſſe impoſsibile eſt, neceſſe id eſſe. Quãobrem ſi illa ſimiliter poſsi/
bile ipſum & non poſsibile, hæc ecõtrario ſequũtur. quandoquidem non idem ſignificat neceſſarium
atq; impoſsibile: ſed obuerſo, uti dictum eſt, ordine.

Conſequens ſane erat, ut propoſitionũ ꝓſcriptiõis prius correctionem traderet poſthac aſſerẽ/
dam: perperamq; ſeſe in tabella ſupra expoſita habere demonſtraret negationes neceſſarii. Neq;.n. E
ſimplicem aliorum modorum ſimplicibus eẽ propoſitionibus, ſed trãſpoſititiis ex aduerſo ſuæ ip
ſius affirmationi iunctam oportuit: neq; tranſpoſititiis illã quæ ex tranſpoſitione appellatur; uerũ
ſimplicibus hãc quoq; e directo ſuæ comitẽ affirmationis: atq; ita quæ per hæc dicũtur, adiiceret
contradictionem tranſpoſititiam neceſſarii iure ſub ſimplici poſſibilis atq; impoſſibilis cõſtitutam
eſſe contradictione: ſub tranſpoſititia ſimplicem. Conuenit enim rem eſſe prius intelligas, q̃ cur il/
la ſit quæras. Verum forte Ariſtoteles poſt illegitimum factæ ab initio proſcriptiõis indicatum or/
dine neceſſarii propoſitionum, quaſi perſpicatioribus conſequẽtem illarum expoſitionem ꝓtinus
intelligentibus, cauſam per hæc reddere iuſtæ ipſarum conſequẽtiæ uoluit. Sed quam eſſe cauſam
dicit, ut ſimplicibus poſſibilis impoſſibiliſq; propoſitionibus trãſpoſititiæ ſubiectæ ſint neceſſarii.
tranſpoſititiis ſimplices? QVONIAM IDEM inq̃t VALENS IMPOSSIBILE CONTRA AC
NECESSARIVM REDDITVR, atq; idem ea ualere quidem ait, quoniam eodem ſemper modo
habet ſeſe utrũq; illorum: neq; eſt capax contrarii: cum alterum ſit ſemper, alterum ſemper nõ ſit.

contra autem reddi,propterea ꝙ cum ipſum/eſſe/horum alteri adhibemus modorum,propoſitio
F nemq; facimus ſimplicem,alteri ipſum apponimus/non eſſe/ac tranſpoſititiam propoſitionem cō/
ſtituimus.Nam ꝙ eē neceſſe eſt,id non eſſe eſt impoſſibile:& ꝙ eē impoſſibile eſt,id neceſſe eſt nō
eſſe.Has igitur impoſſibilis propoſitiones ſi propoſitionibus,inqt,poſſibilis & contingentis conſe/
quentes eſſe,ſimplicitate illis,uel tranſpoſitione ſimiles diximus,ſuccedere ipſis eas accidet neceſſa
rii quæ,ut ipſe ait,econtrario in his ſeſe habent,hoc eſt tranſpoſititias ſimplicibus,& tranſpoſititus
ſimplices.His hunc in modum enucleatis,repetit ea quæ de neceſſarii atq; impoſſibilis cōmunita/
te & differentia prodidit:eaq; nobis uult in depromptu haberi,nempe idem inter ſe ordine obuer
ſo ualere.Nāq; ipſum/neceſſe eſſe/impoſſibile dixeris ad non eē:& eē impoſſibile, neceſſarium rur/
ſus ad non eſſe.

V *An fieri nequit ut diſpoſitæ ſint hoc pacto neceſſarij contradictiones.*Nam *quod neceſſe eſt eſſe,
id eſſe poßibile eſt. ſin minus,negatio conſequetur.quippe cum aut affirmare neceſſe ſit,aut negare.
G quāobrem ſi poßibile eſſe nequaq̄ eſt,impoßibile eſt eſſe.ergo id eſſe eſt īpoßibile quod neceſſe eſt
eſſe:quod eſt abſurdum.*At *vero ex hoc/poßibile eſt eē/illud ſeqtur/nō īpoßibile eſſe/ex hoc vero
illud/non neceſſe eſt eſſe/quo fit vt quod neceſſe eſt,id non ſit neceſſe:quod minime conuenit.* Atqui
*neq; hoc/neceſſe eſt eſſe/neq; hoc/neceſſe nō eſſe/illi/poßibile eſt eſſe/conſequentia ſunt.ambo nāq;
accidere illi poſſunt:horum vtrūuis uerum fuerit,non uera etiam erunt illa.nam ſimul poßibile eſt
eſſe & non eſſe.quod ſi eſſe uel non eſſe neceſſe ſit,non erit utrūq; poßibile.*R*eliquum eſt igitur ut
hoc/non neceſſe non eſſe/ex illo/poßibile eſt eſſe/ꝓueniat.id enim uel de hoc/neceſſe eſt eſſe/uerū
eſt.*Etenim *fit hęc contradictio ex hoc/nō poßibile eſt eſſe/conſequēti.qppe hoc/impoßibile eſt eſſe
& /neceſſe eſt non eſſe/illi conſequens eſt:cuius hęc eſt inficiatio/nō neceſſe eſt non eſſe.Itaq; & hę
quo modo diximus contradictiones ſequūtur:nihilq; accidit incōmodi ſic collocantibus.*

H Proſcriptio ſupradicta per hæc confutatur neceſſarii negationum:exquiſitusq; adeo tradit̃ or/
do illarum in deſcripta modum admittētium propoſitionum tabella,ut nihil diſcrepet,nihil non
ſuo loco poſitum ſit:ſed ordinem legitimum obtineat tota deſcriptio. Primum uero quæritur q̄/
nam ex quatuor neceſſarii propoſitionibus,duabus ſimplicibus,tranſpoſititus reliquis ſimplicem
ſequi dicēda ſit poſſibilis affirmationē. Atq; nec, ut ante dicebamus,negationem ſimplicem , nēpe
hanc/non neceſſe eē/nec utrāuis affirmationum ceu conſequētem demonſtrat illi ſubnecti oporte/
re:ſed ſolam hanc/non neceſſe non eē/tranſpoſititiam negationem:quæ ad rectum ſuæ ipſius affir/
mationi obiacebit. Colligiturq; ex his,conuenire ut ſimplex negatio ſub tranſpoſititia poſſibilis af
firmatione ſtatuatur,recta quidem & ipſa propriæ affirmationi occurſura. quaſi tres aliæ ſint ne/
ceſſarii propoſitiones iam ſuis locis in tabella per ordinem deſitæ.Sic enim ſeſe his habentibus,nō
I amplius quæ ſibi mutuo contradicunt à ſe inuicem ſeorſum deſcriptas eē,ut prius,accidit: compe
tentemq; ſibiipſis locum ſortientur contradictiones neceſſarii:quæ pariter cum impoſſibilis cōtra/
dictionibus porrigūtur:contra uero aſſignantur atq; illæ:id ꝙ proxime proditū eſt. FIERI igit̃
inquit Ariſtoteles, NEQVIT VT DISPOSITÆ SINT HOC PACTO NECESSARII CON
TRADICTIONES. ꝙ perinde eſt ac ſi dicat,fieri nequit ut eo modo diſpoſitæ integram ad alias
obtineant conſequētiam:Hanc porro/non neceſſe eē/ſimplicem negationem ſimplici illi affirmatio
ni/poſſibile eē/non recte à nobis,uelut ei conſequētem,fuiſſe ſubiūctam,prærepta uelut ſumptiū/
cula demonſtrat.ea eſt,huic ſimplici/neceſſe eſt eē/conſequentem illam eſſe neceſſario/poſſibile eſt
eē/.probatq; id abductione utens ad impoſſibile hūc in modum.Nam ſi hæc inquit/poſſibile eſſe/
K ex illa/neceſſe eē/nequaquā ſequitur,hæc/non poſſibile eē/eius negatio cōſequetur. quippe ueram
eſſe in omnibus uel affirmationem uel negationem neceſſe eſt.Verum ſi hæc/nō poſſibile eē/illam
ſequeretur/neceſſe eſt eē/quoniam tum huic,tum ei tantūdem ualenti,quæ eſt/non contingens eē/
cōſequētē illam/impoſſibile eē/dicebamus:fieret ut hę/neceſſe eē/&/īpoſſibile eē/uerum inter ſe cō
ferrent:ꝙ à ratiōe plane abhorret.hæc igitur/poſſibile eē/illam/neceſſe eē/oportet ſequat̃.Itaq; hoc
præſumpto facile oſtenditur non recte à nobis proditum,hanc/non neceſſe eē/ſequi ex illa/poſſibi
le eē/.Nam ſi huic/neceſſe eē/conſequens illa eſt/poſſibile eē/ut ſumptiuncula demonſtrauit:huius
autem/poſſibile eē/illam/non neceſſe eē/conſectatricem eē arbitraremur,ut initio in tabella deſcri/
pſimus,ex hac igitur/neceſſe eē/proueniret eius negatio,non neceſſe eē/ꝙ fieri nequit.Nō ergo ſub
hoc/poſſibile eē/collocanda hæc eſt/non neceſſe eē/ſimplex negatio neceſſarii.Verum neq; utrauis
illius

illius affirmationum, uel hæc/neceſſe eſſe/uel illa/neceſſe non eé/.ſiquidem ex iis utraq; naturam quádam finitam declarat:altera,nimirum ſimplex,illam quæ ſemper ſit:altera,hoc eſt tranſpoſititia,illam quæ ſemper non ſit.At eé poſſibile ancipitem obtinet naturam:atq; in ipſum non eé cadit nonnūquá.quod enim poſſibile eſt eſſe,poteſt id quandoq; & non eſſe.quocirca neq; harum utralibet cum illa/poſſibile eé/ſimul erit.Itaq; tribus exploſis neceſſarii ꝓpoſitionibus, uelut illam ſeq /poſſibile eé/nequeūtibus,hæc/non neceſſe non eé/tráſpoſititia negatio ſola relinquitur. quáobrem hæc illi comes adiudicanda eſt:quēadmodum ſimplici illi negationi/non poſſibile eé/conſequētem eſſe illam dicebamus/neceſſe non eé/tranſpoſititiam affirmationem.Patetq́, ſimplicē hanc negationem/non neceſſe eé/in eum locum quem in ſuperiore tabella hæc/non neceſſe non eé/obtinebat à nobis tranſpoſitū iri:quo fit ut ꝓpoſitiones omnes omnibus cōſonas reddamus.Cæterum nequis quo pacto illam/nō neceſſe eé/ſequi nō poſſe ex hac/poſſibile eé/hoc præſumpto oſtēdebamus,poſſibile eſſe/illi/neceſſe eſſe/ſuccedere, eodem modo neq; illam/non neceſſe nō eé/ex ea progredi demonſtrari poſſe arbitretur, illud addit. ID ENIM VEL DE HOC /NECESSE EST ESSE/ VERVM EST. Haud enim amplius abſurditas continget,ſi ex hoc/neceſſe eé/illud/poſſibile eé/ſequi dicamus:ex hoc uero/poſſibile eé/illud/non neceſſe nō eé/.quippe has ob res uſu ueniet ut hoc /non neceſſe non eé/illi/neceſſe eé/cōſequens ſit:q; non ſolum abſurdum non eſt,ſed etiam uerum. Nam quod exiſtentiam habet neceſſariam,neqt hoc neceſſariā quoq; priuationē hr̄e exiſtēdi. B

ℭPROSCRIPTIO VERIOR MODVM ADHIBENTIVM PROPOSITIONVM CONSEQVENTIAE.

PAGELLA C

PRIMA	SECVNDA
Poſſibile eſſe.	Non poſſibile eſſe.
Contingens eſſe.	Non contingens eſſe.
Non impoſſibile eſſe.	Impoſſibile eſſe.
Non neceſſe non eſſe.	Neceſſe non eſſe.
Poſſibile non eſſe.	Non poſſibile non eſſe.
Contingens non eſſe.	Non contingens non eſſe.
Non impoſſibile non eſſe.	Impoſſibile non eſſe. D
Non neceſſe eſſe.	Neceſſe eſſe.

Verum his ita proditis,iure per ea quæ ſequuntur quærit Ariſtoteles utrum hęc/poſſibile eé/ ſequi illam/neceſſe eſſe/an nō ſequi dici cōueniat:ꝓpterea quoniam hęc ambo uera eé nō poſſunt. Horum autem uidetur utrūq; cōmunire:alterum abductiōe ad impoſſibile:alterū recta.dicitq́;

Cæterum quæſiuerit quiſpiam an huic/neceſſe eſſe/conſequens illud ſit/poßibile eſſe/.niſi enim ſequatur,contradictio/non poßibile eſſe/conſequetur.Ac ſi quis non hanc eſſe contradictionē putet, illud neceſſe eſt fateatur/poßibile non eſſe/:quorū vtrūq; de hoc/neceſſe eſt eſſe/ſalſum pronūciat. At vero contra poßibile eſſe idē ſecari videtur & non ſecari:& eſſe & non eſſe.quapropter quod neceſſe eſt eſſe,id continget non eſſe: quod ſalſum eſt. Conſtat igitur non quidquid poßibile eſt vel eſſe vel ambulare,oppoſita etiam poſſe: ſed eſſe in quibus uerum non ſit:primum q̄dem in ijs quę nō per rationē poſſunt:vt ignis calefactorius eſt:poteſtatemq́; obtinet rationis expertē.Cōpotes igitur rationis facultates eædem plurium atq; contrariorū ſunt.ratione carentes,non omnes : ſed,quēadmodum diximus,calefacere nō poteſt ignis & non calefacere:nec quæcūq; alia ſemp agunt.Poſſunt tamen nōnulla quoq; irrationalibus prędita facultatibus oppoſita ſimul ſuſcipere.Verum hoc illius VI E

F *gratia prodidimus, quod oppoſitorum non omnis capax uis eſt: nec quæ ſub eadem ſpecie dicuntur.*
Sunt vero quędam æquiuocę poteſtates. Nam /poſsibile/ non ſimpliciter appellatur: ſed alterū quia
verum eſt ceu quod actu exiſtat: ut poſsibile eſt quēpiā ambulare, quoniam ambulat: ac demū poſsibi-
le eſt eſſe, quoniam id actu iam eſt quod poſsibile eſſe perhibetur. alterum uero propterea quoniam
ageret: vt ambulare poſsibile hunc eſſe, quoniam ambularet. Atq; hæc quidem in ſolis mobilibus uis
ineſt: illa vel in iis quæ nequaquā mouentur. Vtrūq; autem potēs ambulare aut eſſe, tum quod ambulat
iam atq; agit, tum quod greſsile eſt uere dixeris. Itaq; quod poſsibile eſt hoc modo, minime uerū id de
neceſſario ſimpliciter nominare: uerum aūt eſt alterum. Quāobrem quoniam particulari conſequēs
vniuerſale eſt, ipſum eſſe poſſe ex eo quod ex neceſſitate eſt ſequetur: uerum non omne.

Cum enim ex quatuor neceſſarii propoſitionibus hāc ſolam /non neceſſe non eſſe/ poſſe ex hac
ſequi probaret /poſſibile eſſe/ ex aliis nullam, primum quidem hanc /non neceſſe eē/ non ſequi ex ea
G poſſe demonſtrabat: aſſumebatq; huic /neceſſe eē/ conſequēs eē illud /poſſibile eē/: idq; per abductio-
nem ad impoſſibile aſſerebat: quam nunc etiam nobis tentat ad memoriam reuocare. adducitq; il-
lam maiore ſtudio: cum ex cautione abundante aduciat, tāetſi quis huius /poſſibile eē/ non hāc /nō
poſſibile eſſe/ uerum illam /poſſibile non eē/ negationem eē arbitretur, nihil tamē ob id plus illi acceſ-
ſurum. fateri enim cogetur is, quod neceſſe dicimus eē, hoc ut poſſibile ſit non eſſe fore nōnūquā:
quod à ratione planiſſime abeſt. Tum deinde cū ad affirmationes tranſiret neceſſarii confutandas,
quaſi illi conſonans eē neq; harum utralibet poſſit, contrarium proxime dictis pronūciabat: quod
ipſum quoq; per hæc repetit: nimirum quod neceſſe eſt eē, id ut quandoq; non ſit, eē impoſſibile:
quo modo quod neceſſe eſt non eē, impoſſibile eē ut aliquando ſit. quod uero poſſibile eſt eē, ex
eorum quæ alias ſunt, alias non ſunt numero cenſeri. eoq; fieri ut rurſus non hoc etiam /poſſibile
H eſſe/ ex illo /neceſſe eſſe/ has ob res conſequat. Quæſtione igitur ſoluenda, in cauſa eſſe affirmat poſ-
ſibilis æquiuocationem ut rationū appareat cōtrarietas, qua ſequi poſſibile ex neceſſario, rurſusq;
alio ſenſu atq; alio non ſequi cōtingit. Nāq; poſſibile partim eſſe inquit quod actu iam eſt: ut cum
ambulare dicimus poſſe ambulantem: Solemq; illuſtrare poſſe: uel moueri. partim per facultatem
atq; aptitudinem dūtaxat: ceu cum ambulare ſedentem poſſe, & ambulantē poſſe dicimus non am-
bulare. Sed eius quod actu cōſtat alterum cognatū eſſe ac natura inſitum rei quę ipſum poſſe per-
hibetur, eiusq; ſpecificum: alterum aduentitium, nec ſemper præſens ſubiecto. Atq; natura qdem
inſiti formamq; ſubiectis, uti diximus, largientis, ęternum hoc eſſe atq; in æternis rebus ſubſiſtere:
ut cœlum in orbem moueri: uel terram in medio ſitam eſſe uniuerſi: uel Deum bonum eſſe. illud
nō qdē æternū, neq; in ſubiectis ęternis cōſpectabile: qđ tñ donec fuerint ſubiecta cū illis exiſtit: ue-
I lut cū hūc ignem poſſe dicimus calefacere: & niuē hanc refrigerare: cum reliquū uidelicet eius qđ
actu eſt ſignificatum, nempe in ſubiectis non natura conditi, in iis conſideretur quę ex poteſtate in
actum trāſiere: quo modo ſedentem ambulare poſſe dicebamus. Rurſus eius quod in ſempiternis
dicitur rebus, alterum in ſubſtantiis à materia prorſus abſtractis inquit ſpectari: ut deorum boni-
tatem intellectionemq;: alterum proxime ab illo pendere, atq; exiſtere in corporibus quidem,
uerum ſimplicibus, & quæ nihil habent cōtrarii: ſemperq; ſolo circulari motu agitantur: ſuntq; ab
omni moleſtia mortalium rerum excepta. Eius uero rurſus quod à facultate emanat, alterū id eſſe
affirmat quod mutari poteſt in actum: ſicut cum puerū in Imperatorem dicimus poſſe euadere:
niſi externa re aliqua impediatur. alterum q̧ nūquā ad actum ꝓmouebitur: ſed ipſum eſſe in hoc
ſolum obtinet q̧ facultate ſit: uelut in magnitudinū, omniumq; abſolute continuorum ſectione in
K īfinitū: ꝓgreſſuq; numerorū in ampliorē multitudinē. Cū igitur tot euariet differētiis poſſibile, ſi-
gnificata ſequi eius ex neceſſario quædam ait: alia non ſequi. Nam quæ prædicata de actu exiſtēti-
bus poſſibilia in iis q̄ ſubiectis ſiue ſempiternis, ſiue corruptibilibus ex ſui natura inſunt, dicunt,
hæc in iis etiam quæ ex neceſſitate ſunt uerum fateri: ꝓpterea quoniam ſunt & ipſa ex neceſſitate:
quaſi non ancipiti illa conſtēt natura ut eſſe ac non eſſe poſſint. haud enim poteſt ignis calidus nō
eſſe: nec cœlum non in ambitū moueri. Quod autem à poteſtate in actū migrauit, ut in /ambulare/
uerbo dicebamus, quodq; in aptitudine uel natura cōparata in actum mutari, uel neq; idonea, ſed
ipſum eſſe in eo dūtaxat q̧ ſemper poſſit obtinente ſpectatur, non etiam cōuenire neceſſario. Qua-
propter & ſequi ex neceſſario poſſibile, & nō ſequi aſſerentes, recte dicimus, alio nimirum, ut ante
de ipſo prodidimus, alioq; mentis cōceptu. Quāq̄ enim non diſtincte huiuſmodi poſſibile ut uni-
ca ſpecies illa actu exiſtentis, uerum ſimpliciter poſſibile ex neceſſario ſequi ꝓnunciabamus, nihil

tamen cõmemorabamus abſurdi. Nam quo modo terreſtrẽ canem ſimpliciter etiam canem nomi/namus, & Aiacem Telamonis abſolute quoq; Aiacem, ſic & id genus poſſibile, ſimpliciter etiam poſſibile appellamus. ſiquidem neceſſe quoq; eſt cuiq; conſequentes eorum quæ ab ipſis indicanẽ eſſe æquocas uoces: ut genera ſpeciebus. Sed tradit nobis hæc poſt Ariſtoteles: ſolutionẽq; promit dubitationis abſolutiſſimam. In primis uero omnium aduerſus eam rationem uerba facit quę cõ/ſequens eſſe negat poſſibile propterea neceſſario, q; idem eſſe poſſe atq; non eſſe uideatur. ac PLA/NVM EST ITAQVE ait NON QVIDQVID POSSIBILE EST VEL ESSE VEL AMBV/LARE, OPPOSITA ETIAM POSSE: hoc eſt nõ eſſe, & nõ ambulare: nõ q; in ambobus his ipſis quæ ſunt exempli loco accepta, id quod dicitur intelligendũ exiſtimet (nam contrarium ipſum manifeſtum plane eſt, ambulandi facultatem non huiuſce dũtaxat, uerum oppoſiti quoq; eſſe) ſed oſtendere nobis uelit, unicam eſſe in quibuſdam quę poſſibilia dicuntur facultatẽ, minimeq; anci/pitem. in quibus nõ etiam res illi ſuccedet qui hoc/poſſibile/eſſe ex illo/neceſſe eſſe/ conſequi negat. B
additq; qualia ſint ea quæ hoc pacto ſeſe habẽt: nempe ex iis nõnulla quę rationali carent eſſentia: uelut inanima: q̃ ſuis effectricibus agunt facultatibus. Itaq; cum calefaciat ignis, non poteſt & non calefacere: & gleba cum in ꝑceps feratur, non ferri etiam nequit: niſi quis eam per uim extrinſecus uetet. Quod autem dictum hoc uelit non in omnia rationalis expertia facultatis extendi, ut brutis etiam competat animãtibus, declarat cum deinceps addit, POSSVNT TAMEN NONNVLLA QVOQVE IRRATIONALIBVS PRÆDITA FACVLTATIBVS OPPOSITA SIMVL SVSCIPERE. Nam & paſſiuæ inanimatorum facultates aperte ambigua natura præditę ſunt: ut ueſtis & ſecari & non ſecari ſimiliter poteſt. & effectrices rationis expertium animalium non unicæ coactæq; ſunt: ut in igne ac niue dicebamus. Nam canis uerbi gratia cũ ambulare queat, poteſt & non ambulare: cum obuenientes ſibiuiſiones ſequatur. Quoniam uero ea ratio quæ poſſibile non ſequi ex neceſſario aſtruebat, ab iis promouebaẽ facultatibus quæ in generatione atq; interitu C
ſunt, quaſi minus aptum ex ſui natura neceſſarium ſit ut utroq; pertineat: hæ uero nõ ſolum eſſe, ſed non eſſe etiam poſſint, ob id occurrendi principiũ ab his ipſis ſumens, PRIMVM QVIDEM inquit IN IIS QVÆ NON PER RATIONEM POSSVNT. Quæ enim in ſempiternis uis in eſt, ea potiſſimum ambiguitatem effugit, conſonaq; eſt neceſſario: de qua deinceps diſputat: atq; ea qua conuenit diligentia difficultatem ſoluit. Sunt uero & generaſcentium corruptibiliũq; faculta/tes nõnullæ quæ, ſi ſubiecta ſeruenẽ, non utroq; uergant: ſed exiſtant cum iis & non exiſtant. Quo ſit ut is qui poſſe quod poſſibile eſt eſſe, id omne etiam non eſſe pronunciat, uel ex his ſolis, ut ait, quæ ſemper agunt, cõfutetur: /ſemper/ nunc intelligendo aduerbio non ad temporis infinitudinẽ, ſed quoad fuerit ſubiectum. Itaq; ſermonẽ illum qui poſſe quod eẽ poſſibile eſt, id omne etiã nõ eſſe dicit, non in ſolis uerũ eſſe facultatibus ratione carentibus, quæ eiuſdem eſſe inter ſe ſpeciei hoc ipſo q; eſt/irrationale eſſe/perhibentur, ex ante dictis conſpicuũ eſt. Quoniam uero contrariorum eſſe facultates eas inquit uniuerſas quę rationis compotes habentur, compertum in hominibus id quidem eſt ſiue artis capias ſiue uoluntatis rationẽ. nam qui poteſt ſanare, is nõ ſanare etiã poteſt. D
planiusq; in iis etiãnum quæ ex pręelectrice uoluntate fiunt: inter quas locus etiam cõſiliis datur. Ergo qui lauari poteſt uel ambulare, poteſt is quoq; non lauari nec ambulare. quippe prędectio noſtra, ut pluribus ante aſſertũ eſt rationibus, noſtrę eſt dñationis: & quæ fiunt conſulto, quęlibet agere atq; non agere nobis eſt integrum: In diis autem quidnam dicemus? quã Alexander quoq; difficultatem proponit. Aut enim participes rationis eſſe illorum facultates negabimus: ſi definitæ ſint, ſempq; eodẽ pacto ſeſe habeant ab omni mutatione exceptę: aut niſi ratione uacent, eas quoq; oppoſitorum eſſe cõſitebimur. Recte igitur illæ nodum ſoluit: cogitatriceimq; hoc loco acceptam rationem eſſe ait: quę ab imperfecto ad perfectũ, à propoſitionibusq; ad cõcluſionem ꝓgreditur: qualis noſtra eſt: uerum non intellectualem, quæq; actu uno ſimplici cuncta ſemperq; ſtante in/tuetur: qualẽ ipſe eẽ affirmat deorum mentem: quæ ab omni prorſus exempta materia eſt, actũq; obtinet ipſi ſubſtantiæ concurrentem. An uero nec ferre in illis conuenit huiuſce rationis nomen. E
nam mentem Ariſtoteles ipſe cenſet uocandam: oſtenditurq; quodam loco digniorẽ uel ipſa men te naturam obtinere. Sed hęc in prima reſponſione, ut ſæpe cõmemorauimus, qua iis occurritur q̃ contingens non ſequi ex neceſſario arbitrantur. quaſi dicat Philoſophus ne in iis quidem faculta/tibus quæ cognatæ maxime inter ſe ſunt, ſub unaq; ratione, quam ſpeciem appellauit, ſpectanẽ (ra tione carentibus intelligo) recte affirmari quidquid eẽ poteſt, poſſe & non eẽ. His uero ſubiungit deinceps exactiſſimam correctionem theorematis: oſtẽditq; quonã pacto uere utrũq; & cõſequẽs

F eē,& non eē neceſſario poſſibile,alio nimirū atq; alio ipſius ſignificatu dicebatur:atq; SVNT VE/
RO QVÆDAM ÆQVIVOCÆ inqt POTESTATES: perinde ac ſi dixiſſet,ne ſi eiuſdem qui
dem eē inuicem ſpeciei maxime facultates omnes conceſſerimus rationis expertes,poteſt citata dif/
ficultas procedere. Illud tamen ignorandum haudquaq̄ eſt,quę ſunt in rebus uniuerſis facultates,
quo minus ſub genus unum quodpiam referantur,non parum abeſſe. conueniunt enim ſolo no/
mine:natura q̄ maxime differunt. Deinde diuiſionem quoq; facit illarum:quam nos anticipando
tradidimus:ac quale prædicetur ſignificatum poſſibilis de neceſſario,quale uero non p̄dicet oſtē/
dit. Hæc ergo cum ex iis pateant quæ ante diximus,ordine ſingula diſcutientes quæ in ſerie lectio
nis conſiderationem poſtulant,illic primum, ATQVE HÆC QVIDEM IN SOLIS MOBILI
BVS VIS INEST: ILLA VEL IN IIS QVÆ NEQVAQVAM MOVENTVR, mobilia di/
cta eē arbitramur,quæ quidem moueri natura idonea ſunt,nec iam tamen mouentur. ſolaq; id ge
nus ea ſunt quæ generationi ac corruptioni debentur. Vim autem eam acceptam eē nō quæ in ſo/
la eſt aptitudine,ſed quæ ab actu ſeparari ex ſui poteſt natura:ut in ſolis quoq; generationē atq; in
G teritum ſuſtinentibus uiſitetur. Proinde huic Philoſophus ea quæ penes actum intelligitur facul
tate opponenda,ſubiunxit,illa uel in iis quæ nequaq̄ mouentur:nimirum coniunctione indicans
illa,in his quoq; ſpectari forſitan poſſe aliquando huiuſmodi poteſtatem,cum ſuā ipſorum perfe/
ctionem receperint:ad quam properātem habebant uim aptitudinis. ante hæc tamen in iis quæ p/
petuo mouentur,hoc eſt in cœleſtibus:& prius his in imobilibus. i. intelligibilibus cauſis ac diui/
nis. cum aptitudinis facultati nullus patere in intelligibilibus queat locus:in cœleſtibus relinquat
q̄dē,ut localis illorū mutatio declarat,ſemp tñ ſit actui coniūcta. nā,qđ de ipſis apposite effatus eſt
in Meteoris,abſolutus eſt ſemper illorū motus. Illud p̄terea, VTRVNQVE AVTEM POTENS
SEV POSSIBILE AMBVLARE AVT ESSE bifariā ſcribi admonemus. aut. n. quo mō expo/
ſuimus:aut p̄ poſſibili nō ipoſſibile. Ergo ſi poſſibile ſcribat,hic ſmo erit de eo q̄ p̄poſitū initio fue
H rat,nimirū poſſibilis nomē de utraq; p̄dicari facultate,tū q̄ ad actū,tū quæ ad aptitudinē pertinet.
iccirco ut prædicatum de actuaria,non de aptitudinē ſignificante,conſequens erit neceſſario. ut ap
pellatum de ea quoq; quæ per aptitudinem dicitur,ob idq; ſeſe ambiguam præbente,non etiā ex
illo ſequetur. atq; huic illud conſentaneum eſt qđ deinceps addit, QVAMOBREM QVONIAM
PARTICVLARI CONSEQVENS VNIVERSALE EST, IPSVM ESSE POSSE EX EO
QVOD EX NECESSITATE EST SEQVITVR: VERVM NON OMNE. Sin pro poſſibili
legatur non impoſſibile,uelut excuſationem eius hanc ab illo poni dixerim,quod propoſitionem/
non impoſſibile eſſe/in primæ tabellæ deſcriptione ſub hac/poſſibile eſſe locatam permiſerit: illam
uero tranſpoſuerit/non neceſſe eſſe,eiuſq; loco hanc/non neceſſe non eſſe conſtituerit. Vtriq; enī
dixerit,hoc/nō ipoſſe eē/utriq; ſignificato poſſibilis,uelut hoc quoq;/nō neceſſe nō eē/cōcordat. ea p̄
I pter hæc ambo illi/poſſibile eē/in ſcđa tabella ſubiūximus. illud uero/nō neceſſe eē/cū poſſibili con
ueniat aptitudinē indicāti,ab actū uero exprimēte ſubiectisq; cognato diſcrepet, iure ſepoſuimus:
ne ſimplr̄ poſſibili cōſequens eēt. Sed ipoſſibilis q̄dē neceſſariiq; p̄pōnes ut poſſibilis conſentirēt p̄
poſitionibus per hęc forſitā uidemur curaſſe,uerum poſitis in tabella contingentis p̄poſitionibus,
ab initio propoſita adhuc quęſtio fuerit. Nam pro poſſibili rurſus accepto contingente,percōtabi/
mur utrum huic/neceſſe eſſe/conſequens illud ſit/contingens eſſe:an ſecus. Si enim ſequatur,quā/
doquidem inter neceſſarium & impoſſibile poſitum contingens,poteſt quādoq; & non eſſe,quod
neceſſe eſt eē,contingens erit nō eē. Sin minus conſequens ſit,incidemus in maius incōmodū:cum
fateri cogamur fore,ut non cōtingens ſit quod neceſſe eſt eſſe. Itaq; ad hæc reſpondendum,primū
à poſſibili contingens diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele uideri. propterea traditam hoc libro diui
K ſionem poſſibilis,inter initia Reſolutoriorum ubi de conuerſionibus tractatur,plane & in contin/
gente dici inueniemus:ubi In contingente uero inquit,quoniam uerbum/contingere/pluribus ap
pellatur modis(nāq; & neceſſarium,& non neceſſariū,& poſſibile contingere dicimus)ponitq; illic
pro eo poſſibile quod ad utrūq; propenſum eſt,necdū euenit:ut hic ſeſe habere cōtingens arbitra/
mur. Quod ſi uel definitione promenda contingentis,neq; neceſſariū eſſe ipſum pronunciet,neq;
impoſſibile,rationem non eſſe ſimpliciter contingentis dicemus:uerum eius quod proprie appel/
latur:mediumq; inter id quod ſemper eſt & ſemper non eſt locū obtinet. atq; hāc pariter poſſibili
quoq; proprie dicto congruere. Deinde ſi ſolum proprie contingens capiamus,ipſum quidem ui
delicet non fore conſequens neceſſario: ſed ex eo/non contingens eſſe/conſecuturū: nō quaſi ſubſi/
ſtentiam rei funditus tollat:ſed contingentem ſolum ſubſiſtendi modum: quo pacto & quod cō/
tingens

tingens eſt, id nõ neceſſariũ eſſe exiſtimamus: ſignificatũq; hoc tamen cõtingentis recte affirmauit A
Ariſtoteles ex hoc/contingens eſſe/illud ſequi/nõ neceſſe non eſſe/. Quoniam enim diſtat uniuerſo
ſui ſignificatu contingens ab impoſſibili, eſſe uero impoſſibile idem illi/neceſſe non eſſe/indicat, uſu
ueniet ut hoc/contingens eſſe/ab illo/neceſſe non eſſe/diſſentiat: illi conſonet/non neceſſe non eſſe/.
ſic uero & ex hoc/non neceſſe eſſe/conuenientius conſequi illud dicemus/non contingens non eẽ/.
Verum ſi ſupponamus à poſſibili & contingẽte id ſolum ſignificari quod his proprie uocatur no/
minibus, finiuitq; ipſe in Reſolutoriis, cum dixit, Contingens autem id nomino, quo, cũ neceſſariũ »
minime ſit, eſſe poſito, non quidq̃ accidit impoſſibile, quas pone iunctas iis eſſe impoſſibilis neceſſa »
riiq; propoſitiones putabimus? Itaq; quod ad conſequentiam illam attinet quę ab his/poſſibile eẽ/
&/contingens eſſe/deducitur, recte ſeſe habere inq̃ uidebitur initio deſcripta propoſitionũ tabella.
Nam proprie poſſibile atq; contingens neq; eſſe impoſſibile, neq; neceſſe eſt eſſe. uerum ſi curandũ B
eſt ut omnes congeſtæ in ordinem propoſitiones mutuo conſentiant, haud etiam hęc/non neceſſe
eſſe/poteſt illi/non impoſſibile eſſe/ſubiugari: propterea quoniam hoc/non impoſſibile/cum unum
tollat impoſſibile, in duobus ab ipſo reliquis tum contingente tum neceſſario uerum explicat. nõ
neceſſarium autem uno abolendo neceſſario, uerum in cæteris duobus profatur, contingente atq;
impoſſibili. Hæc igitur, non impoſſibile inq̃ ac non neceſſarium, cum inferendo cõmunicẽt contin
gente, habeant uero & quiddam inter ſe cõtrarii, quatenus ab horũ altero neceſſarium, impoſſibile
ab altero inuehitur, conuenire inter ſe nequeunt. At hoc/non neceſſe non eſſe/illi/non impoſſibile
eſſe/uniuerſum conſentit: ſiquidem eorum quoq; affirmationes/impoſſibile eſſe/&/neceſſe non eẽ/
idem inter ſe ualent. Quod ſi quis hac difficultate urgeat, quã ob cauſam igitur non hãc/non neceſ/
ſe eſſe/in primæ tabellæ deſcriptione ſub hac/poſſibile eẽ/conſtitutã reliquit, illã uero/non impoſſi/
bile eſſe/alio tranſtulit: eiuſq; loco illam/non impoſſibile non eſſe/quæ conſonare huic poteſt/non C
neceſſe eẽ/repoſuit? Primum hæc (dicimus) /non impoſſibile eẽ/prior q̃ illa/non neceſſe eſſe/in ta/
bellæ collocata diſpoſitione fuerat: ridiculũq; erat, cum accidere idem debuiſſet, non poſteriorũ cũ
prioribus conſonantiam curare: ſed quonam modo prius poſteriori uideri poſſet conſentaneum.
Dein quoniam hęc/poſſibile eẽ/& contingens eſſe/ tum res ineſſe de quibus appellantur, tum hoc
pacto ineſſe pronunciãt. itaq; has ob res illa/impoſſibile eẽ/&/neceſſe eẽ/ab his, alio tamen, alioq; in/
tellectu diſcrepabunt. nempe hoc/impoſſibile eẽ/quaſi rei ſubſiſtẽtiam deſtruat: illud uero/neceſſe
eſſe/non ita, ſed uelut ſolo exiſtendi modo, à poſſibili & contingente euariet. Ergo ex iis hęc magis/
impoſſibile eẽ/quã illa/neceſſe eſſe/expungetur: quãobrem magis quoq; hæc ipſis/non impoſſibile
eſſe/iuncta erit. q̃ illa/non neceſſe eẽ/. Itaq; iure hac/non impoſſibile eẽ/relicta Ariſtoteles uelut ipſis D
conſequente, ſolam illam/non neceſſe eſſe/alio loco tranſpoſuit.

Ideoq; /neceſſarium & non neceſſarium eſſe vel non eſſe/ omnium fortaſsis principium eſt, inſpi VII
ciendaq; alia ſunt uelut his conſequentia. Itaq; ex iis conſtat quæ pronũciauimus, quod ex neceſsitate
eſt, actu id eſſe. quapropter ſi priora ſunt ſempiterna, prior quoq; facultate eſt actus. At ſunt qui/
dem actus alia ſine poteſtate ut primæ ſubſtantiæ. nõnulla cũ poteſtate: quæ priora natura, poſteriora
ſunt tempore. quædam uero nec actus unq̃ ſunt, ſed facultates tantũmodo.

Exquiſitiore hic conſequentia contemplationeq; neceſſarii ꝓpoſitiones cenſet in tabella deſcri/
pta cæterorum modorum ꝓpoſitionibus anteire, comiteſq; his eſſe illas: non eo ſolũ quod cõmu/
nius eſſe poſſibile affirmabatur neceſſario, de earũq; differentẽ conſequentia ſubiicere ante opor/
tebat, ac uelut antecedens quod peculiarius eſt ſumere, quonam aũt pacto ſequi ex hoc cõmunius E
poſſet, non contra: ſed etiam quoniam neceſſarium ſempiternis diuiniſq; competit rebus. poſſi/
bile autem quod à neceſſario differt atq; contingens à materia expullulãt. in hac ſiquidem pro/
pterq; hãc ea conſtat facultas quæ in aptitudine ſpectatur: ceu poteſtate omnia, nihil actu obtinẽ
tem. impoſſibile uero uel extra ea q̃ ſunt plane excidit. neq; enim impoſſibile eſſe diceretur ſi quo
quo modo in ea quæ ſunt haberet acceſſum uel in materia, uel quæ hac obſcurior eſt, priuatione.
quippe priuatio eſt ad generationem neceſſaria: quandoquidem ex illa eorũ quę fiunt in ipſum eẽ
mutatio emanat. at impoſſibile mutari in poſſibile nũq̃ põt. Quocirca ex hac opus erit/neceſſe eẽ/
quę æternam ſubſiſtẽtiam notat, eæ ſequantur aliorum modorum quæ ipſum/non eſſe/uti deſcri/
ptum eſt, tollunt, nimirũ hę/non poſſibile non eſſe, non cõtingens non eſſe, impoſſibile nõ eſſe/: ex
hac uero/neceſſe non eſſe/illę/non poſſibile eſſe, non contingens eſſe, impoſſibile eſſe/. ex his autem
manifeſta eſt & oppoſitarum ipſis conſequentia.

EXQVISITISSIMA CONSEQVENTIA MODVM PROFERENTIVM PROPOSITIONVM.

F

Neceſſe eſſe.	Non neceſſe eſſe.
Non poſſibile non eſſe.	Poſſibile non eſſe.
Non contingens non eſſe.	Contingens non eſſe.
Impoſſibile non eſſe.	Non impoſſibile non eſſe.

G

Neceſſe non eſſe.	Non neceſſe non eſſe.
Non poſſibile eſſe.	Poſſibile eſſe.
Non contingens eſſe.	Contingens eſſe.
Impoſſibile eſſe.	Non impoſſibile eſſe.

Ab his uero deinceps oſtendere cum uelit naturalem ſe digeſtionem rerũ perſequendo neceſ/
ſarii propoſitiones antecedere aliis cenſere, exponere rerum inſtituit ordines quo modo propoſi/
tæ conuenit contemplationi. Ante hoc autem uelut ſumptiũculam quãdam aſciſcit, priorẽ actum
facultate aptitudinem referente natura eẽ. probatq; hoc, quoddam uelut corollarium Geometra/
rum more ex antedictis colligens ad hoc aſſerendum utile, nempe in eo ſolo quod actu eſt neceſ/
ſarium ſpectari. idq; non iniuria Nã cũ poſſibile de ambobus, uti proditum eſt, aptitudine actuq;
prædicetur, alterum ex ſignificatis quod de actu fertur, ſolum poſſe uiſum eſt neceſſario conſona/
H re. quãobrem proprie quoq; neceſſarium, quale eſt id quod nõ modo eſt, modo non eſt, ſed eadẽ
perpetuo ratione ſe habet, in iis quæ ſemper actu ſunt ſolis dicetur. Ergo ſi proprie neceſſariũ re
bus conuenit ſempiternis, proprie autem poſſibile, quod conſtat aptitudine, ſolis competit genera
tionem interitũq; agnoſcentibus, erit, ut ſempiterna ad generationem corruptionemq; ſubeuntia,
ſic actus ad poteſtatẽ. at natura ſempiterna ſunt iis quæ gignunt priora. natura igitur actus quoq;
poteſtate prior eſt. His rõne hunc in modum collectis, philoſophice deinceps admodũ atq; acrius
contemplando de ordinata decẽtiq; rerũ progreſſione ac declinatione decernit iis cõſentanea quæ
ratiocinando comprobauit, nempe prima omnium ſummaq; plane entia, qualia ſunt intelligibilia
diuinaq;, ſyncerum eẽ actum, uerum non actum talem eẽ dictum iri. hoc nãq; entibus iiſce conue/
niet quæ ipſum eẽ acceptum materiæ referunt: eaq; de re tum cõpoſita ſunt, tum aptitudinis po
I teſtate impetiuntur, quatenus forma uel ſemper uel quandoq; cõmunicari iis poteſt. quandoqui/
dem ſemper quoq; actu forma eſt: poteſtate materia: actu uero qđ ex utraq; conſtat, quaſi forma,
ſeu, quod idem dictu eſt, actu impetitum. At in illis, uelut à materia tum ſubſtantia, tum recta mi/
nimeq; de ipſis peruerſa notione prorſus exemptis: nullus aptitudini locus relinquetur. ideo neq;
mutationi cuiq;, neq; tempori, neq; formæ uel aliquatenus uel in perpetuum uendicandæ, quapro
pter nec talis actus ſunt, nec dicũtur. Porro formas ipſas à materia ſeparabiles actuum ſyncerorum
nomine appellamus: cum actum, quo modo in compoſitis, nequaquã ſecernamus à ſubſtantia: ſed
eas in hoc ſubſtantiatas dicamus. Proinde ueros deos actus eſſe ſubſtãtia. in duodecimo Metaphy/
ſices uolumine affirmat. Etenim in mutatiõi accõmodatis in quibus hoc quod eſt poteſtate & ha/
bitu & actu eſſe ſpectatur, poteſtatem ad habitum, habitum ad actum, ut ad peculiarem finem, ꝓ/
K perantem cernimus. neq; enim ſi actus ipſius expers maneat, quidq emolumenti prꝫſtabit. Has ob
res uero Sapiens Agrigentinus cum Poetas fabuloſa de diis ut humana ſpecie præditis fingẽtes in
creparet, de Apolline in primis, de quo ꝓxime uerba fecerat, eodemq; modo de omni numine ab/
ſolute diſſerendo ſubiunxit,

" Humanum neq; enim caput eſt in membra redactum.
" Non equidem gemina erumpunt ramalia dorſo.
" Non pes, non agile eſtq; genu, non hirta pudenda.
" Verum ſacra atq; immenſa is tantummodo Mens eſt,
" Curis exagitans totum pernicibus orbem.

Atq; per uerbum/ſacra/cauſam quoq; latenter innuit mente excelſiorem: Quãq̃ nec fabularum
auctores iis qui illas audirent, tradere occaſiones neglexerunt, quibus ei quod dici uidetur fidem

eſſent habituri: niſi autem ſtolide ſint affecto animo, uerum quæſituri ſenſum eſſent, q̃ quo/ A
fabularum figmento clanculum ac tãquã ænigmate indicatur. Nam quonam pacto humanam
n referãt q̃ ex Cælo & Terra, ſiue iis quæ ſunt in pparulo, ſiue ut uere tradit atq; hos trã
identibus abditis cauſis dicuntur genita? quis uero Cæli pudenda ut uerba ſonãt exciſionesq;
rum capere ſuſtinebit? atq; ex ipſis in mare proiectis natam Venerem? deuorationes quoq;, ac
ſus uomitus liberorum? & quæcũq; fingunt ſimplicioribus opitulantes fabulæ præſe ita ferẽ/
? quo mõ ſũt in diis cõcubitus dicimus? nõne ſiſes illi itelligemus quẽ Cæli & Terræ fuiſſe fabu
læ? Sed redeamus unde in hæc ſumus egreſſi, miſeratiõe nimirũ cõmoti in adoleſcẽtulos q̃ fabu
ipſas hiſtoriam eſſe autumãt: neq; intelligũt Sũt igit hmõi ſim/
æs formæ atq; intelligibiles. Quæ uero compoſitæ, atq; ab illis progreſſum ſortitæ, materiæ ſiũt
ıcipes quæ formæ uel perpetuo retinendæ idonea ſit, ut cæleſtia, ſi in iis quoq; materiæ nomẽ B
nunius oportet appellare, uel ipſam per uices ſuſcipere atq; amittere, uelut quæ Lunæ ſubia/
t, has actu, uerum non actus eſſe affirmabimus. Atq; in quibus ipſum poteſtate eẽ tempore ab
quod eſt eſſe actu diſtinguitur, in iis tempore prius erit poteſtate eſſe: actu eſſe prius natura.
us nãq; ad hoc apte ſeſe quidq̃ habeat oportet, quo etiam ad illud poſtea queat deduci ad qd ſe
õmode habuit. Verum quoniam perfectum id eſt quod actu conſtat, imperfectum quod facul
habetur, prius autem natura perfectum eſt imperfecto, (nãq; à ſuperioribus ſecundum natu/
ad inferiora procedit decenti ordine ſucceſſiua rerum generatio,) perſpicuum eſt fore, ut qd
o cenſetur, ei quod poteſtate cõſiſtit natura antecedat. niſi enim prius homo actu extiterit, quo
do procreari queat embryum, quem dicimus hominem eſſe poteſtate? Multum uero latitudi/
ſeu magis profunditatis facultate & actu ſeſe habentis complexus obtinebit: cum ab actu in ali C
bus ualenter adeo poſſideatur facultas ut per ſolam rationem cogitationemq; ab eo diuellat:
ut in cæleſtium habetur ſubſtantia. neq; enim fuit aliquando Sol poteſtate: deinde actu eua/
fieri nequit ut, cum Deus ſit, ordinem in rebus uniuerſis præcedat temeritas: indecẽsq; rerũ
ſtio decentem: conditorq; uniuerſi nõnunquam facultate & imperfectus opifex, alias actu per
usq; ſit: demumq; prælectionis atq; ex hac prouenietis ab eo q̃ primum nolit in id quod po
fabricari mundum uelit mutationis, ac temporis conſors Deus ille ſit qui uniuerſam in ordine
tionem quæ perpetuo ſit, ipſamq; eſſentiam mutabilium, atq; eſſe ipſum temporis in rerum
ram producit. In quibuſdam ipſa tempore quidem ſeiungatur, ita tamen, ut ſequentem ex ne
itate actum habeat: quemadmodum in circulari ipſorũ motu dephẽditur. erat enim Sol prius
eſtate uerbi cauſa in Ariete: poſt actu in ipſo eſt. ſed non poteſt non eſſe, propter cõtinuitatem
ſimilitudinemq; circularis motionis. Sunt tamen nõnulla in quibus etiam diſcerni ab actu tẽpo/ D
teat facultas: quæq; non oino properantem ipſam habeant: uelut in iis quæ ſub generationem
it. Haud enim embryum ipſum q̃m facultate homo eſt, iam neceſſe eſt quoq; ut uſq; ad abſolu
ẽpus utero geſtatum homo actu fiat. declarant id fœtus qui abortu elidũtur. Extremum ob/
ſinẽt ordinem in rerum natura quæ ſola facultate conſiſtunt: neq; ad actum pduci unquam
poſſunt: ut in infinitum ſectio continuorũ, & auctio numeri. nunq̃ enim ex iis quidq̃
actu fiet infinitum. nec tamen deficit in ipſis uel diuidendi progreſſus, uel augen
di: habẽtq; ad hoc aptitudinẽ dũtaxat. Rerum igitur decoro ordine cõſti/
tutã degeneratiõe cerne: Aliæ ſynceri ſunt actus ab omni mutatio/
ne motuq; inde puenientę abſolutę. Aliæ cum ſemp mouean/
tur, actũ habẽt quatenus ſunt, facultati coniunctũ. q̃ uero
ad delatiõe pertinet, tempore qdẽ ab illa diſcretũ: E
eius tamen neceſſario comitem. Nõnulla cum
quodã obtineant tẽpore, ut & ſint, & mo
tu agitentur, facultatem habent ad
utrũq;, quę, uelut pdidimus, an
tegredit actui: neq; eius cõ/
pos plane eſt. Aliq; poſtre
mo cũ i ſola cõſiſtãt fa
cultate, deduci in a/
ctũ ex ſui neque/
unt natura.

F ¶THEOREMA DE VI OPPOSI-
TARVM PROPOSITIONVM.

I VTRVM *autem affirmatio negationi, an affirmatio eſt affirmationi*
contraria, oratioq́; orationi, quæ omnem iuſtum eſſe pronunciat homi-
nem, nullum hominem iuſtum perhibenti: an quæ omnem hominem iu-
ſtum inquit, omnem hominem iniuſtum aſſerenti? verbi gratia vtra ex
hiſce contraria eſt/ Callias iuſtus eſt: nō eſt iuſtus Callias: eſt Callias
G *iniuſtus?/ Nam ſi quę voce explicantur, ijs quæ mente volutamus con-*
ſequentia ſunt, contrarij vero in illis contraria eſt opinio, vt quæ om-
nem iuſtum eſſe hominem putat, omnem hominem iniuſtum eſſe cenſen-
ti, neceſſe eſt in ijs quoq́; affirmationibus quæ voce proferuntur res ſeſe perinde habeat. Quod ſi
illic contrarij minus opinio contraria eſt, neq; affirmatio affirmationi contraria, ſed prodita erit
negatio. Quadere conſiderandum eſt qualiſnam falſa opinio verę contraria ſit opinioni, vtrum
illa negationis, an quæ contrarium eſſe opinatur. id autem ita intelligo, vera de bono eſt opinio quæ
dam bonum id eſſe: alia falſa non eſſe bonum: alia vero eſſe malum: vtra veræ contraria ſit harum:
atq; ſi vna ſint, contrariam eſſe ad vtram pertineat.

ABSOLVTA eſt quatuor libri capitum illorum præceptio quæ inter initia enu-
H meravimus: cōmentatioq́; de Interp̃tatione finem ut mihi uidetur quem debuer-
recepit. Nam quæ ſequuntur aut legitima non eē Ariſtotelis ſuſpicor, ſed ab aliquo
qui eo fuerit poſterior addita: cum illud animaduertā contraria ſentire in libris ſuis
omnibus uideri Philoſophum iis quæ hoc loco diſſeruntur aut ab eo quidem fu-
iſſe conſcripta, uerum ut qui lectorem modo exercere ad rationes eas diiudicandas quæ probabi-
liter quidem, non tamē uere dicerentur uoluerit: perindeq́; faciat atq; is qui non facile confutāda
rationes tradidit quæ abolere motum uidentur. id quod uel in Prædicamentis, cum de ad aliquid ſe
ſe habentibus ageret, nouimus feciſſe: ubi non ſimul omnino natura eſſe quæ ſunt ad aliquid aſſe-
rere contēdebat: ſed ſenſibile prius ſenſu eē: & ſciētia ſcibile. cum tamē in ſecundo naturalis Auſcu-
tationis Theorema de coniūcta Relatiuorum ſubſiſtentia d lucide, ſubtiliter, breuiq́, ſimul orati-
I ne explicuerit, nobiſq́; illorum ſoluēdorum anſas præbuerit quæ in Prædicamētis ꝓdidiſſet. qua
cauſa Porphyrio quoq; fuit opinor Philoſopho ut huiuſce theorematis expoſitionē recuſarit. Q-
ſi uel nobis gerēdus eſt mos conſuetudini, dignaq́, hęc, uelut elaborata Ariſtoteli, ſunt habēda qui-
bus nōnihil curæ impēdamus, inſtitutum illi eē dicendum eſt theorema quoddam inſpicere eius
operis qđ in manibus eſt propoſito conſentaneum. Nam cum uera ſit quædā affirmatio, ut/Iuſtus
eſt Socrates/duæq́; huic falſæ refragētur propoſitiones, tum ipſius negatio/Socrates iuſtus nō eſt/,
tum quæ illi contrarium quod ab initio prædicatum eſt de eodem affirmat ſubiecto, ut quæ/Socrates
iniuſtus eſt/inquit, utra ex falſis dicēda ſit inquirit fortius ueræ repugnare: utrū negatio ne an af-
firmatio contrarii. Atq; acerbiorem negationis aduerſus affirmationem eē q̃ affirmationis cōtrarii
K pugnam iudicat Eodem pacto uel ſi falſa principalis affirmatio ſit, quæ huic reluctantur uerū de-
cernant. Ideo factum quoq; eſt ut utrūq́, ipſe, perinde q̃ſi nihil referat, in problemate poſuerit, mo-
doq́; qualis uera opinio falſæ opinioni aduerſetur, modo utra ex falſis ueræ contraria ſit. Idem de
oppoſitione ꝓnunciat uniuerſalium quoq; propoſitionū, quas contrarias appellauimus. Proinde
& neceſſario propoſitum uidetur theorema ſuſcitare: cum doceat non temere contrarias nos illas
uocandas cenſuiſſe. Ac nunc quidem oppoſitionum dūtaxat earum quas cōmemorauimus men-
tionem fecit. ad finem autem uniuerſalium quoq; oppoſitionis ad particulares meminit. ut propo-
ſitum ſit in demonſtrationem, inficiationis pugnam cum affirmatione, tum contrariæ, in quibu-

contraria eſſe negatio poteſt affirmationi, tum in omnibus eius, quæ illi cõtradicit, maiore diſſidio
laborare, ſi cæteris contrariarum affirmationum differentiis conferatur. Iure autem neq; impræſi/ A
nitas hoc loco, neq; ſubcontrarias ab eo fuiſſe acceptas, ſuo loco deinceps oſtendemus. Hæc igitur
de iis ipſe hunc in modum ſtatuit: fortaſſe eo reſpiciens quod inficiationem abſolute in omnibus
& quæ ſunt & quæ non ſunt capere, affirmationiq; opponere nobis liceat: non tamen in omnibus
etiam contrarii ſit affirmatio. Nam cum quod initio prædicatum eſt à contrario nullo oppugnat,
ſiue ſubſtantia ſit id, ſiue quantum, ſiue ab aliis prædicamentis emanet quæ non accipiant contra/
rietatem, ſiue contrariorum etiam quorũdam medium ſit, tunc ut affirmationem inuenias cõtra/
rii fieri nequaq̃ poſſe compertum eſt. cum & oppõni quæ neceſſaria ad propoſitionum cõmenta/
tionem uiſa eſt, contradictoriæ inquam, dignitatem ante cæteras omnes comparare alioqui uelit.
At Syrianus ille magnus optime ſubtiliſſimeq́, de hac quæſtione arbitratus eſt. euidenterq́; admo
dum oſtendit quo naturæ pacto res ſeſe habeant, mutuiq́; diſcriminis. atq; animi noſtri cõmunes B
conceptus ac ſponte innatos cõſentientes iis eſſe affirmat q̃ uoce proferimus. & ipſum per ſe quod/
libet argumentum in quæſtioné uocat: docetq́; articulate quid recte in ipſis, quid probabiliter, nõ
tamen exquiſite tradatur. poſtremoq́, omnium plane diuinum Platonem teſtem adducit, qui ne/
gationem inquit in Sophiſta diuerſum quidem aliquid ſignificare ab affirmatione: non tamen illi
cõtrarium: propterea quoniam cõtrarium unum eſt uni. neq; enim iniuſtam naturam eſſe, ut uni
plures hoſtes comparet. à magni uero negatione, id quod traditur in Sophiſta, qua non magnum
dicimus, nihilo magis paruum q̃ æquale indicari. Quãobrem in ſexto quoq; de Rep. curam cenſet
maiorem robuſtioribus naturis q̃ exilioribus, quo minus corrũpantur, deberi. cauſamq́, huiuſce
affert rei. Magis enim contrarium malum bono q̃ non bono eſt inquit, ideſt reliquo eorum quæ à
mali negatione ſignificantur: quáuis hoc tanquá euidens omiſſum: ipſumq́; / non bonum / ſit pro
neq; malo neq; bono acceptum. Et uero perfectiori ipſius Ariſtotelis traditioni parere nos iubet: C
qui in decimo Theologicæ tractationis diſtantiam affirmat contrarii plurimam eſſe à contrario:
uerum non negationis ad affirmationem: cũ ait, Quãdoqdé uero plus ac minus differre inter ſe il „
la cõtingit q̃ differunt, eſt & differentia q̃dá maxima. uocatq́, hanc contrarietaté: & quæ ab his de/ „
inceps addit: nõ logica magis ut hoc loco probatione utens: quo mentem, uti dictum eſt, noſtram
exerceat: ſed in ipſis quæ ſunt aſſerens rebus cæterarum maximam eſſe contrariorum differentiá.
proinde perfectam eſſe eam, nihilq́; habere quod cadere extra ipſius ambitũ queat. Sic in Prędica/
mentis quoq; / non iuſtum / & / non iniuſtum / iuſti eſſe atq; iuſti quæ contraria ſunt, ſpacioq́, inter ſe
diſtant plurimo, mediũ dixit: id quod cęteris quoq; contrariis ſubeſſe omnibus prodidit: ſi editam
in Prædicamentorum tractatu definitionem illorum attendamus. In cõmentationibus item oı̄bus
naturalibus contraria fieri ex contrariis cenſet: ut quæ mutuo plurimum diſtent: ac finita certaq́;
ſint. Quod ſi ex iis quæ in medio ſunt fiant nonnũq̃, quæq́, ſimpliciter ab eius quod fit negatione,
partim uero ab huic contrarii affirmatione declarantur, ut album ex fuſco, quod ſimpliciter non
album, partim autem eſt nigrũ, ea fieri ex illis dicit, non quoad illę ſimpl̃r ab eius q̃d fit negatione D
indicentur: ſed quatenus contrario quadamtenus impertiantur: perinde quaſi inficiatio non per
fectam omnino ab affirmatione differentiá comprehendat. Proinde minime ab iis diſſentiens quę
prodidit Plato in Sophiſta, contrarium id quod eſt, ei quod non eſt pronunciat non eſſe, ubi de cõ
trariis motibus mutationibusq́; in q̃nto decernit Naturalis Auſcultationis. Cõſonum his quoq;
procemium eſt operis Topici, in quo Subcontraria nominantur illa quæ inuicem oppoſita con/
tradictorie ſunt: quaſi non perfectam inter ſe contrarietatem obtineant. Satis igitur iis eſt qui poſ/
ſunt iudicandæ horum ueritati incumbere, ſi ea legant quæ a diuino illo uiro in hæc ſunt conſcri/
pta. Verum quoniam cum ſolam ſcribere de his perpenſionem ſtatuerit, nequaquam in ipſorum
uerborum declaratione uerſatur, quo gregarius quoq; expleatur auditor, tétauimus nos huiuſce
etiam theorematis, qua forma ſuperiora quoq; exegimus, explanationem moliri. In diſcuſſioni/ E
bus uero cum nihil excogitare præter ea quæ contemplatus ipſe eſt nobis liceat, non recuſabi/
mus uel ad uerbũ ea ſcribere aliq̃ñ q̃ uir ille memoriæ prodidit. Primum itaq; ipſo per ſe proble/
mate inſpectando, tametſi nonnulla ſit in non albo aduerſus album contrarietas, hanc tamen à ni/
gro dicemus, non per accidens, ut ab amaro uel calido, ſed pro ipſa oppoſitionis natura contineri.
quippe amarum nihilo magis albi quàm calidi uel alterius cuiuſuis genere diuerſi ſublationem in
dicat. nigrum per ſe potiſſimumq́: ſolum oppugnans album, definite uidelicet ac per ſe unius al/
bi interlitionem notat. haud uero ipſum prorſus etiam non album controuerſiam illam obtinet,

F quam nigrum aduerſus album ſuſcepit. eſt enim nõ album/ principium quo ab albo diſcedatur:
ut in decimo diſputatum eſt Metaphyſices. Procendens uero atq; in totũ perueniens, finemq; iam
obtinens, fit nigrum. ac partim id quod eſt aufert dũtaxat: partim ad hoc contrarium etiam ponit.
Nam ſi uel in ſimplicibus uocibus non album contrarium eſſe quis albo dixerit, primum eodem
priuationem ac cõtrarietatem aget. Deinde non unum etiam uni contrarium dicet: ſiquidẽ quod
eſt non album, id & fuſcum, & luteum, & flauum, atq; nigrum eſt. Tetio loco oppoſitum erit in/
definitum incertumq; finito ac certo. dicitur enim de omni uel album uel non album. quapropter
contrariæ ſubſtantiæ erunt albo: quantitatesq;: ac cætera genera. Sed quæ proprie contraria uocã/
tur aut ſpecies ambo ſint oportet: facultatemq; utrũq; & actum habeat: alterumq; par uiribus al/
teri ſit: ut & confligere inter ſe ualeant: neq; una ſpecies ab altera corrumpatur, perfectionemq;
labefactet uniuerſi: ut in albo res ſeſe habet ac nigro: calidoq; ac frigido: reliquisq; ſimilibus. Aut
extremus ab altero delapſus alterum ſit, ac finito ſignificetur nomine: ſiue priuatiue, quemadmo
dum in iniuſtitia atq; amentia, dicatur: ſiue non etiam, ut in timiditate: aptumq; ſit ex ſui natura
G in illud reuerti: ut in modeſtia & petulantia: uirtuteq; omni & uitio: demumq; bono ac malo. Ma/
lum nãq; non forma finisq; eſt ueluti bonum: dicitur tamen ipſum quoq; uelut extremus à bono
elapſus: ac tunc finito ſignificatum nomine contrarium eſſe, cũm natura idoneum eſt in ſpeciem
ac bonũ referri. Cum autem eiuſdem in ſubiecto formæ præſentiam abſentiamq; abſolute contem
plamur, aliam quandam facimus nec contrariorum oppoſitionem. Vbi enim priuationem habet
abſentia uel eius ipſius poteſtatis qua formæ iteratur aduentus, fit priuatio illa de qua pręceptum
eſt in Prædicamentis. Sin ſolius actus abſentia ſit, fit ea priuatio quæ ex ſui natura remeare in ſpe/
ciem poteſt: quam/hac de cauſa, licet infinito declaretur nomine, formæ contratiam in Naturali
auſcultatione appellãdam cenſuit. Hæc igitur uelut in digreſſu tranſegimus: nimirum cum apud
ueteres compertas contrariorum oppoſitorumq; per priuationem & habitum ſignificationes di/
H uerſas, deq; boni & mali oppoſitiõe tradere articulate uoluerimus: quæ multis negociũ exhibere
cõſueuerũt. Qđ ſi ita res ſeſe in ſimplicibus habet uocibus, patet in enunciatiuis quoq; orationi/
bus quæ contrarium affirmat cõtrarium affirmanti maxime repugnare. Societas nãq; diſſidiumq;
propoſitionum ex complentium ipſas uocum ſimplicium facultate ſpectatur. Eniuero non ita ſo/
lum à nobis exiſtimari, ſed per animi quoq; conceptiones ex ſeſe ingenitas neq; à doctore traditas
humanam uitam ſeruari, hinc erit conſpicuum, Expetendum omnibus bonum eſt: fugiendũ om/
nibus malum, quis ergo niſi uicino uti liceat bono, duobus ipſi propoſitis in uſum ſumendis, non
bono, conſenſuue omnium malo, præ eo qui non iuuet illum eligat qui lædere conetur? Nam ſi
idem ſimul non bonus malusq; ſit, fugiendus magis erit: non quoniam ſit inutilis: uerũ quatenus
præter id etiam noxius. eadem & in non iuſto ratio eſt atq; iniuſto, cæterisq; ſimilibus. Itaq; cum
I aperta ex hiſce rerum natura enunciatiuarumq; orationum facultas de quibus agitur fuerit, conſi
deremus deinceps quæ de illis propoſita argumentatione aſſeruntur. Is igitur qui uerborum om/
nium ſeu theorematis eſt auctor, quæſtionem in iis tractat propoſitionibus quæ pronunciatiuæ
ſunt orationis: duasq; affirmationes capit, uniuerſalem alteram uniuerſaliter, alteram ſingularem.
opponitq; ſingulari tum ueram eius negationem, tum affirmationem contrarii. uniuerſali autem
ut negationem non illam quæ ei contradicit, ſed quæ ut contraria repugnat, hoc eſt uniuerſalem
negationem oppoſitam ſtatuit: & præter hanc, uniuerſalem contrariam affirmationem. inſtituitq;
utrum negationes eæ ſint quæ magis aduerſentur affirmationibus, an contrariorum affirmatio/
nes inuenire. Cauteq; admodum quæſtionem ad ſuum reuocat propoſitæ rei principium, inter/
nas inquam uocatas orationes, opinionesq; de rebus animo inſitas: à quibus foras fluentes oratio/
nes proferimus: uultq; quo modo oppoſitiones quas diximus propoſitionũ in opinionibus uiſæ
K fuerint, ſic in uocalibus quoq; ſeſe habere enunciationibus. hoc ergo recte ab ipſo excogitatum eſt
planeq; proditum. Quod ſi uniuerſales propoſitiones eas quas uocant contrarias, proprie contra/
riorum ſimilitudine, hoc nomine, ceu ſimul quandoq; mentientes appellamus, patet pugnã mu/
tuamq; illarum controuerſiam leuiorem ea pugna ducendã eſſe qua dicta præſertim potiſſimũq;
contraria conflictantur. hæ uero utiq; fuerint quæ audent contraria de eodem affirmare. Sed hoc
uel examinandis particulatim argumentis exactius conſiderabimus: & pręterea quonam pacto cõ
tradictionis oppoſitio ſeſe ad contrariarum affirmationum oppoſitionem habeat: quæ nobis in pr/
ſentia ſunt in contẽplationem propoſita. Quod autẽ ad uerba attinet, illud, NAM SI QVÆ VO
CES EXPLICANTVR. p/ſi ergo/dictum eſt. neq; enim cauſam alicuius reddit quod ſupradixe/

rit,ut ob id locum habeat cauſalis coniunctio:ſed rationem ac uiam docet qua confligentes maxi/
me propoſitiones à cauſis ipſis proficiſcendo æſtimemus. Quod autem ad finem proditum eſt di A
ctiõis. ATQVE SI VNA SINT, CONTRARIAM ESSE AD VTRAM PERTINEAT, talẽ
habet ſenſum,opinio eſt de aliquo bono uelut modeſtia,quæ hoc ipſum dicit,nempe eſſe bonum:
altera quæ bonum aſſerit non eſſe:tertia quæ malum eſſe ait. Vſu igitur uenire inquit, ut & nega/
tio quæ modeſtiam bonum inquit non eſſe,& affirmatio contrarii quæ modeſtiam eſſe malũ pu/
tat,alias diſſentiant inuicem,alias uero concurrant. Quandoquidem enim alia medio prædita con
traria ſunt,alia carent,ſi ex interceptorum medio contrariorum ea numero ſunt quæ prædicant,
affirmatio contrarii conſequens non erit negationi.neq; enim quod nõ eſt album,id ut nigrum ſit
neceſſe iam eſt.ſin ex iis conſtant quæ uacant medio,idem ſignificant tum negatio,tum affirmatio
contrarii,cum de aliquo pronunciant quod capax eſſe ex ſui natura cõtrarietatis queat. Nam quo
modo quod eſt impar,id non par protinus eſt,ſic quod eſt non par,ut impar ſit eſt neceſſe. In qui/ B
bus igitur negatio contrariiq; affirmatio concurrunt,nõ etiam fieri poteſt ut utra ex iis ceu diuer
ſis quæramus primæ magis affirmationi aduerſetur:una ſiquidem ambæ quodam pacto ſunt fa/
cultate. Vult autem ſcrutari:qua in re hæc quæ facultate una eſt,cum initio poſita affirmatiõe ma
gis dimicet:utrum quatenus id neget quod ineſt,an quod non ineſt affirmet.refragantur exempli
cauſa propoſitioni ternarium eſſe parem dicenti,tum quæ ternarium parem inquit non eſſe, tum
quæ imparem eſſe confitetur:cum idem ſignificent ambę. Itaq; non par hoc atq; ĩpar qua in re ma/
gis pari reluctetur,utrum quatenus non par an impar ſit,exquirit.

Contrarias igitur eo definitas eſſe opiniones putare,quoniam ſunt contrariorum,mẽdacium eſt. II
Quæ enim bonum eſſe bonum,& malum eſſe malum arbitratur,eadem fortaſſe veraq; eſt: ſiue plu
res ſint, ſiue vna. At hæc ſunt contrariæ: verum non eo quod ſint contrariorũ:ſed magis quod cõ/
trario ſeſe habeant modo. C

Conceptum ipſum mentis unde promouentur ii qui in opinionibus quæ de contrariis habent
pugnam dicunt propoſitionum ſpectari uehementiſſimam, criminari uult primum ſermo is
qui aduerſus hoc uelut aduerſarius litigator ſeſe opponere conatur: atq; non ſanum inquit
contrariarum opinionum iudicium hoc eſſe quod eſt de contrariis rebus pronunciare. Pro/
inde illam quæ modeſtiam bonum,& quæ petulantiam malum eſſe opinatur,de contrariis quidẽ
tum ſubiectis,tum prædicatis decernere, non mutuo tamen eſſe contrarias:propterea quoniã hæ
ſimul ueræ ſunt:contrariæ autem nũquã ſimul uerum cõmonſtrant.omnino nãq; ut ſimul con/
traria ſint fieri nequit.ſed magis æſtimare cõtrarias opiniones oportere quatenus de rebus iiſdem
contrario modo enunciantur:quo pacto ſeſe habent affirmatio negatioq;:ut ſequentibus aſſerere D
tentabit argumentis. Illud porro SIVE PLVRES SINT SIVE VNA, de iiſce ꝓditum eſt quæ
bonum,bonum dicunt,& malum eſſe malum:quoniam plures quidem ſunt;ut quæ tũ ſubiectis,
tum prædicatis utuntur diuerſis:cæterum una uideri etiam poſſunt:non in eo ſolum quod ueri
ſimul fateantur:ſed etiam ꝙ ab uno ſenſu promanant animiq; affectu. Aduerſus hæc uero dicẽdũ
eſt,qui contrariarum pugnam affirmationum contradictoriæ præſtare arbitrantur,nõ eas opinio
nes quæ de contrariis ſimpliciter rebus ſtatuunt contrarias eſſe affirmaturos. haud enim ſanę eas
dicent quæ contraria de contrariis,ſed quæ contraria de eodem exiſtimant.hæ nãq; eæ ſunt quę re
uera contrario modo opinantur.

Itaq; ſi boni opinio eſt bonum id eſſe,alia non bonum, eſt uero aliud quid quod non ineſt,nec po/ III
teſt ineſſe, nulla ex alijs ponenda,nec quæ ineſſe quod non ineſt opinantur, nec quæ quod ineſt non E
ineſſe.infinitę enim vtræq; ſunt, tum quæ ineſſe quod non ineſt,tum quæ quod ineſt non ineſſe arbi
trantur.verum eæ in quibus deceptio eſt.at hæ ſunt illæ ex quibus generationes emanant, emanant
autem ex oppoſitis generationes.quãobrem deceptiones quoq;.

Secundum hoc argumentum ad propoſitum nobis problema traditur,quod contradictionem
deinceps affirmationum contrariarum oppoſitioni comparat.deduciturq; hũc in modũ. Qñqui
dẽ uolumus quæ ex falſis opinionibus maxĩe contraria ueræ ſit inuenire,poſtulato utens manife/
ſto,unum eſſe uni contrarium, colligit ratiocinando negationem maxime eſſe affirmationi infen/

F ſam. Quoniam enim infinitæ inquit ſunt quæ cũ illa depugnant falſæ affirmationes negationesq́;
cenſentq́; alteræ ineſſe ea quæ non inſunt, alteræ quæ inſunt non ineſſe, aduerſus eam uerbi cauſa
affirmationem quæ bonum ꝙ bonum eſt putat, præliantur affirmationes eę quæ bonum ſugien-
dum, bonum eſſe malum, bonum noxium eſſe arbitrantur. negationes uero illæ quę bonum non
eligendum exiſtimant, bonum non utile, bonum non amandum, neq; aliam magis alia dicemus fal
ſitatis teneri, harum nullam oportet illi contrariam eſſe dicere quæ bonum id eſſe quod bonum
eſt opinatur. ambæ ſiquidem hæ infinitæ incomprehenſibilesq́; ſunt. unum autem uni, & finitum
finito contrarium eſt. Quanam igitur utentes regula unam illam ac definite pugnantem inuenie-
mus? nimirum deceptionis inquit principio ac uelut radice. hoc enim unum ex confeſſo eſt: ac fi-
nitum. Fallimur enim cum id quòd bonum eſt, & noxium uel malum: & non utile uel non ex-
optabile autumamus. ſed unum horum omnium principium id eſt, quod ipſum non eſſe bonum
putetur. Porro cum principium hoc deceptionis quodnam ſit oſtendere nobis uelit, eſſe id dixit
ex quo emanat generatio. generationem uero conſtare ex oppoſitis, hoc eſt ex propriis eorum quę
G ſiunt priuationibus negationibusq́;. album namq; ex non albo fit album: & homo ex non homine:
ſimiliq́; modo in iis abſolute quę fiunt omnibus. quocirca fraus quoq; in his eſt inquit: finitaq́; cõ-
trarietas: præcipuaq́; hanc ob rem pugna. Ad hæc igitur dicendum eſt, unum quidem unius om-
nium conſenſu hoſtem eſſe oportere: minime tamẽ conuenire ut quæ quod bonum eſt id malum
eſſe ſuſpicatur, uelut una ponatur ex multis, & quæ non ſuppetunt bono, ea illi ineſſe pronun-
ciantibus. Nam quẽadmodũ inter negationes quæ non ineſſe illi ea quæ inſunt affirmant, una erat
quæ definite cum illa certabat, nempe ea quæ qđ eſt bonum id non bonum eſſe, ſic inter infinitas
affirmationes quæ ipſi non ſuppetentia dicunt ſuppetere, una eſt finita quę aduerſus eam pręlium
cõmiſcet, ac quod bonum eſt, id malũ eſſe atteſtatur. Atq; infinita quidem eſſe hęc & incomprehẽ-
ſibilia quæ negatione ſignificantur. eoq; fieri ut in omnibus & quæ ſunt & quæ non ſunt uerum
H cum affirmatione falſumq́; diuidant. unum autem planeq́; finitum ab affirmatione indicari. Tum
hæc igitur ſunt hoc pacto aſſerenda; tum etiam principium re uera fallaciæ eſſe errorem illum qui
in contradictione euenit. hoc ipſum uero certiſſimum eſſe argumentum, inter ea quæ per contra-
dictionem ſunt oppoſita, ſpacii plurimũ non intercedere. neq; enim decipi in iis contigiſſet. quan-
doquidem in ſimilibus atq; iis quæ natura proxima inter ſe ſunt nos magis decipi compertũ eſt q̃
in iis quæ magno interuallo ſeiunguntur. palumbẽ quis exempli cauſa cõſpicatus, columbam ma-
gis q̃ coruum crediderit. lupumq́; ſi cõſpexerit, canẽ magis q̃ leonem eſſe exiſtimarit. Quapropter
imponere iudicibus aggredi Oratores inq̃t in Phædro Socrates: imponendiq́; aggreſſum non ab
iis quæ multum diſtent, uerum à ſimilibus moliri. Quippe artis peritiores accuſando uirtutes ad
proxima transferunt uitia: uocantq́; ſi quis cautus eſt, non audacem, ſed timidum, & frugi hominẽ
I auarum, non prodigum. defendẽdo, uitia ad proximas agũt uirtutes: nepotẽq́;, liberalem: & auda-
cem, fortem appellant. Ad hæc quoq; recte proditum affirmabimus generationes omnes abſolute
uniuerſaliterq́; ex priuationibus fieri, quas ipſę negationes declarant. cum tñ id quod fit, contrariũ
habet, tunc, ut in Naturalibus cõmentationibus didicimus, id quod fit, ex contrario potiſſimũ fie-
ri. ex negatione non potiſſimum: ſed quatenus negatio tum contrarium ſignificat, tum quod inter-
uenit medium, media autem ex contrariis proficiſcuntur. Album namq; ex non albo quidem fit, ue-
rum nõ quibuis non albo: ſed uel nigro uel mediis. ex mediis autem propterea quoniam eorũ qđ-
libet aliquatenus nigro impertitur.

IIII *Si igitur bonum, & bonum eſt, & non malum: alterumq́; per ſe, per accidens alterum eſt (acci-*
dit namq; illi eſſe non malo) magis autem de quolibet vera illa eſt quæ per ſe conſtat, erit & falſa: ſi
K *etiam vera. Quæ ergo non bonum eſſe id retur quod bonum eſt, de eo quod per ſe ineſt mentitur.*
quæ autem quod bonum eſt, malum eſſe, de eo quod per accidens competit. quæ de re magis falſa ne-
gationis q̃ contrarii fuerit opinio. Maxime vero is qui contraria opinione præditus eſt in quauis
re mendax deprehenditur. ſunt enim eorum contraria quæ in eadem re plurimũ differunt. Itaq; ſi con-
traria ex his altera eſt, magis vero contraria eſt opinio negationis, patet hanc fore contrariam.

Cum in tertio hoc argumento de eodem prædicata cõtraria, ut de aliquo bono tum ipſum bo-
num rurſus, tum malum & affirmatiue & negatiue acceperit, ut quatuor propoſitiones ob id fiãt,
duæ ueræ, altera quæ bonum eſſe bonum, altera quæ bonum non malum eſſe ait, reliquæ falſæ, q̃s

inter

inter ſe quoq; comparare propoſitum eſt,& quæ bonum non bonum,& quæ bonum malum eẽ
pronunciat,quod in falſis uſu uenit ratiocinari experitur ex eo quod in ueris cõſpicitur. Quoniã A
enim ex ueris inquit altera per ſe uera eſt,altera ex accidente,per ſe quidem illa quæ bonum bonũ
eſſe,illa per accidens quæ bonum non malum eſſe aſſentitur,propterea q bonum non ipſa ponit
ex ſeſe,ſed oppoſitum dũtaxat tollit.(cum enim magis proprie eſſet locutus,ſi ueram eſſe propter
aliud dixiſſet,per accidens dixit,)ſiquidem non quouis perimendo quod ꝑter bonum eſt,habet ut
uerum perhibeat,ſed ex eo q cum certo illius hoſte dimicet.Pugnat uero cum ea quæ per ſe uera
eſt,illa quæ bonum non eſſe bonum;cum uera autem per accidens,ut ipſe ait,illa quæ quod bonũ
eſt id malum eſſe confitetur.quæ autem per ſe ueram tollit,per ſe mentitur:& q̃ per accidens adi-
mit ueram,mentitur per accidens.fallit enim per ſe ea quæ quod bonum eſt eſſe inquit nõ bonũ:
fallit illa per accidens quæ quod bonum eſt id malum eẽ ait.per ſe autem falſa mendacior eſt q̃ fal-
ſa ex accidente:quo pacto & per ſe uera,per accidens ueraci uerior eſt:utpote quæ ipſam rei ꝓdat B
eſſentiam.quæ uero mendacior eſt,à uera longius diſtat q̃ minus falſa:magisq; ob id illi aduerſať,
magis ergo cum uera affirmatione confligit eius negatio q falſa affirmatio:id quod propoſitũ erat
demonſtrare.His igitur ſatis acute adductis,illud attentione dignum ducimus,putari ab hoc au-
ctore eam quæ malum inquit eẽ quod bonum eſt,falli propterea q illam deleat quæ q eſt bonũ,
id non malum eſſe opinatur:eaq; de cauſa per accidens conuincatur mendaci: perinde quaſi pro-
pter eius abolitionem quæ per accidens uera eſt,mentiatur.magis enim dicẽdũ eſt,propterea quo-
niam quod bonum eſt id malum eſſe aſſerentem deſtruat,ueram eſſe illam quæ id eſſe nõ malum
iudicat:haud uero quoniam illam interimat quæ quod eſt bonum id eſſe inquit non malũ,falſam
eſſe hanc quæ ipſum malum uult eſſe:uerum per ſe atq; in primis.Nam ſi de aliquo medio indi-
ſcretoq;,ꝑpõnes id genus decernerent,per ſe uera negatio illa eſſet q̃ non malũ eſſe idẽ ſtatuit:falle-
retur autem affirmatio quæ eſſe id malum dicit:quoniam non malum ipſum eſſe dicentem ſub- C
uertit.Nunc uero cum de bono fiat enunciatio,per ſeipſam uidelicet ac propter ſeipſam,non ꝑpter
aliam falſa eſt ea quæ ipſum eſſe malum fatetur:ut quæ contrarium illi proferat.Ergo neq; magis
contraria eſt opinio negationis:neq; is qui hac præditus eſt opinione mendacior dephenditur:ſed
qui contrariæ affirmationi conſentit.Sũmouet enim id ſolum negatio quod eſt,in ſubiecto ſynce-
re prædicatum ineſſe.affirmatio pręter q̃ quod id agat,inſuper & contrarium illi attribuit. proide
ipſum neq; pure neq; impromiſcue quoq̃ modo ineſſe ſubiecto cõcedit.Sic uero de quouis etiam
loqui conſueuimus,ſi à bono ſeiungere ipſum libeat,nempe nõ bonum eſſe nõ ſolũ illum, uel bo
num non eſſe,ſed plane etiam malum.Cæterum hæc quoq; argumentatio cũ aſſerere apertiſſime
nitatur magis contrarie primę oppoſitam affirmationi negationem eſſe,q̃ affirmationem cõtrarii,
finitionemq; contrariorum contradictionis oppoſitioni magis q̃ contrariis ipſis conuenire,conſtat D
ſtultum omnino eẽ dicere propoſitum in his nequaquã eſſe magis contrariam negationẽ affirma-
tione contraria,ſed ſimpliciter oppoſitorum,non contrariorum ſenſu magis oppoſitam eẽ demon
ſtrare:ipſumq; id q eſt eſſe oppoſitum,magis negationi congruere,ceu tollere affirmationẽ uolen
ti,q̃ affirmationi contrarię:quę non aufert,uerum nõ ſecus ponit ac prima affirmatio:cum nec hu
iuſmodi quidq̃ pręſeferant auctoris uerba:ſed quæ mentiať magis,longiusq; à principali affirma-
tione abſit:nec ullius compos rationis quęſtio ſit.Neq; enim quęſiuerit quiſpiam utrum inficiatio
magis q̃ affirmatio neget contrarii:neq; ubi quærimus quænam oppoſita magis ſit,aliud quidq̃ in
dagamus q̃ quæ à prima ſit remotior:ſi oppoſitorum ſignificatio ſeditionem quandam & pugnã
eorum quæ oppoſita eſſe dicuntur uel leuiorem oſtẽdit uel contẽtiorem.Eniuero maior inter ſpe
cies contrarias q̃ in ſpecie qualibet ab eo quod nõ eſt ad id quod eſt patet dimẽſio,eſt eni in finibus
terminisq; ſpaciũ maximum:haud uero non termini eſt ad terminum.Alioqui nãq; genere diuer
ſa,id quod in Metaphyſica traditur,neq; comparari inter ſe ualent,ut album uel calidum homini: E
neq; multo magis ei quod nõ eſt.Quo fit ut album inter ea quæ à non albo ſignificantur ſolis ge-
nere confinibus comparari queat:ex iis uero quæ genere conueniunt interuallum inter contraria
proſpicue latiſſimum ſit.Quod ſi quis ipſum non ens enti magis dicat q̃ ens enti oppoſitũ eẽ opor
tere,animaduertat is entium,qua ſimpliciter entia ſunt,ne mutuam quidem oppoſitionem quãpiã
eſſe:quemadmodum nec colorum,qua ſunt colores:ut diſſeritur in Philebo.ſolumq; id repugna-
re,tãetſi indefinite, non ens enti,non q eſt nullo modo:ſi quidem ineffabile atq; inopinabile eſt il-
lud:ſed,ut demonſtratum eſt in Sophiſta,quod per diuerſitatem eſt nõ ens.quãq̃ ne hoc quidem
re uera cum illo contendit (quî enim id contendat quod nec cum illo recuſat coniũgi?) imo uero

circa ipſum omnino ſpectatur:ceu cũ ens ſimpliciter non id eſſe dicimus quod eſt motus:uel qes:
F uel pręter ipſum ſpecies alia:ſimiliter nec illarum quálibet quod ſimpliciter ens eſt illud eſſe:cæte/
rum illius cõmunicatione in entium numero cenſeri,ſed uim ſignificat diuerſitatis in rebus omni
bus diſſipatam. Demum non de ea diuerſitate in præſentia nobis agitur qua ſimpliciter non ens
à ſimpliciter ente dirimitur.cui nec contrarium obſtat,nec de quo præditum aliud quidpiam con
trarietate prædicari idoneum eſt:ſed de oppoſitione illa tum contrariorum,tum infinitorum no/
minum aut uerborum ad finita,quæ in particularibus ineſt entibus. Ex uocibus nãq; ſimplicibus
eas quæ cum negatiua particula proferuntur,infinitorum nominum uerborũq́, infinitorum uo/
cabulo nuncupamus:quoniam uere de quouis prædicantur tum quod eſt,tum ꝙ non eſt,eo dũ/
taxat excepto quod à finito indicatur.quapropter in negatiuis quoq; orationibus ſimilia neceſſe
G eſt contingant. Verum ne digna quidem memoratu forſitan ſunt hæc friuola nugamenta:ſed ad
ſequentia pergamus.

V *Cæterum compoſita eſt ea quæ malum id eſſe quod bonum eſt putat,etenim neceſſe eſt forſitã pariterue idem ipſe non bonum eſſe arbitretur.*

Quartum breuibus expoſitum argumentum huiuſmodi ſenſum obtinet, Simplex inquit opi
nio eſt illa in qua aliud quidquã inſuper intelligere nequaq̃ cogimur. nõ ſimplex in qua & aliud
quid opinari eſt neceſſe. Eſt ergo ſimplex opinio quæ quod bonum eſt id eẽ bonum ſtatuit: quo
modo & quæ ipſum non bonum eſſe ſuſpicatur.haud enim aliam neceſſe eſt in earũ utralibet opi
nionem quápiam inuehi.non ſimplex uero illa eſt quæ malum id eſſe quod bonum eſt credit.nã
& alia ſimul cum hac neceſſe eſt inferatur opinio,quę ipſum non eſſe bonum putet Itaq; ſi ſimpli
H ci opinio non compoſita ſed ſimplex opponenda eſt,negationem dicemus affirmationi oppoſitã:
non affirmationem contrarii. Hæc uero etiam ſoluemus:dicemusq́, ob id ipſum opinionem illam
quæ quod bonum eſt eſſe malum dicit,plurimum ab ea receſſiſſe quæ ipſum bonum eſſe arbitra
tur:quoniam per non boni ſpacium cõfecto itinere ad extremum peruenit. Eſt enim primus à bo
no egreſſus,non bonum:extremus elapſus,malum,q̇obrem quæ hoc affirmat,pugnantius oppo/
ſita eſt:ceu quæ negationem quoq; boni contineat. An uero etiam negatio compoſita eſt boni.qp/
pe neceſſe plane eſt ipſum non bonum,ſi inter ea quæ ſunt reponatur,aliud etiam quid ſit,ſed ifi/
nitum.quocirca neq; contrarium hac ratione fuerit.eſt enim unum uni contrarium:& finitum fi/
nito. Porro iſos aduerbium uel pro/pariter/à Græcis adiectum eſt.eadem nãq; intelligentia quod
bonum eſt,id & malum eſſe,& non bonum dicimus.uel pro forſitã:ut hoc argumẽtum uerisimi/
le quidem,non tamen neceſſarium eſſe oſtendatur:primum ſane,quoniam utrũq; cõtrariũ,ipſum
I per ſe ſpectabile,ſpecies uult ſimplex eſſe.dein quoniam ſi hanc/malum eſt id quod eſt bonum/,ꝓ/
pterea quod/non bonum/introducat,complicatam exiſtimet,erit hęc quoq; compoſita quæ quod
bonum eſt,id bonum eſſe inquit:quaſi/non malum/inferat. Quod ſi quæ non bonum eſſe ait nõ
una ex iis eſt propoſitionibus quæ inter ſe conferuntur,nihil refert. Nam ſimplex compoſitũq́, nõ
relatione ad definitas quaſdam propoſitiones,ſed ad ſuam cuiusq́, uim contemplamur.

VI *Item ſi ſimiliter vel in alijs res ſeſe habeat oportet, recte hac quoq; ratione dictum uidebitur. nam aut vbiq;, aut nuſq̃ contradictionis repugnantiæ dabitur locus. Quibus autem non extãt contraria, falſa de his eſt ea quæ ueræ aduerſatur.uerbi gratia falſus eſt qui non hominem illum qui homo eſt eſſe exiſtimat. Itaq; ſi contrariæ negationes hę ſunt, erunt alię quoq; illę quę*
K *ſunt contradictionis.*

Perſpicua quinti huiuſce argumenti tum ſententia,tum locutio eſt:quæ animaduertere nos iu/
bet,utra ex collatis inuicem propoſitionibus utilis eſſe ad id queat ut uniuerſali regula una ꝓpo
ſitionem quápiam inuenias cum propoſita quauis affirmatione decertantẽ:eſſeq́; hanc illi proprie
oppoſitam dicas:ob idq́; decernentem contradictionis pugnam pręſtare. Facile eſt enim affirmatio
nis omnis negationem inuenire,quodcũq́; in affirmatione prædicatum fuerit.fieri uero nõ poteſt
ut affirmationem contrarii dephendas,niſi ꝙ prædicatũ in affirmatione eſt contrarium habeat.
nãq; huic/Socrates eſt homo/quænam contraria ſit affirmatio? at hæc/Socrates homo non eſt/fal/
ſa negatio illam oppugnat uerum aſſerentem. Quemadmodum igitur ſolam in his negationẽ affir
mationi

mationi aduerſam eſſe confitemur,ſic in iis quoq; in quibus affirmationem inuenire cõtrarii licet, A
negationem eſſe illam cenſet quæ maxime obnitatur. Dicendum eſt auté ubi minus oppoſitio ſup
petit contrarii,nos uel ſic la priuationis negationisq; oppõne eſſe contentos.in quibus autem con/
trarii copia ſuppeditari etiam poteſt,in iis longius à ſe inuicem abeſſe cõtrarias affirmationes q̃ ne
gationem ab affirmatione arbitrari.Porro ab initio nobis explicatum eſt,uideri ab ea q̃ nunc ꝓdiť
diſputatione,propter cõmunitatem hanc quæ uel in omnia porrigitur,oppoſitioné extolli ſic con
tradictionis:ut quæ cæteras non rerum ſolum cõphenſarum numero, ſed oppoſitionis quoq;
exuperet uehementia.

Præterea ſimili modo ſeſe boni babet opinio bonum id eſſe: & non boni eſſe non bonum.ad bds VII
quoq; boni non eſſe bonum: & bonum eſſe non boni. quænam igitur contraria fuerit quod bonum B
non eſt id bonum non eſſe vere opinantis? baud enim ſane quæ malum eſſe arbitratur: ſiquidem vera
interdum eſſet.at vera eſt nunq̃ veræ contraria.nam quoddam non bonum malum eſt.quare ſimul
veras eſſe contingit. Neq; ea rurſus quæ non malum eſſe autumat. quandoquidem vera bæc quoq;
eſt.ſimul nãq; eſſe & bæc poſſunt. Reſtat igitur vt non boni opinio bonum id eſſe,contraria illi ſit
quę quod bonum non eſt non bonum eſſe id cenſet.eſt enim bęc falſa.Quapropter & quę quod bonũ
eſt id bonum credit non eſſe,bonum eſſe quod bonum eſt aſſentienti erit contraria.

Poſtremum hoc allatum ad problema nec confutatu facilius eſt argumentũ: quod adducitur
hunc in modũ Contradictiones has duas capit boni,alterá finito utentem ſubiecto,alteram infini C
to/bonum eſt bonum: bonum non eſt bonũ:non bonũ bonũ eſt,nõ bonũ bonũ nõ eſt/cenſetq;, nõ
ſecus ueram affirmationem ad oppoſitam falſam negationẽ ſeſe habere,atq; uera inficiatio ad oppo
ſitam falſam affirmationem:ideſt ut hæc/non bonum non eſt bonum/ad illam habetur/non bonũ
bonum eſt,ſic illam quoq;/bonum eſt bonum/illi/bonum bonum non eſt/reſpondere.Deinde pro
poſitionibus ambabus eius contradictionis quę malum de eodem ꝑdicat ſubiecto ideſt non bono,
nimirum illis/non bonum malum eſt/& non bonum non eſt malum/uera collata negatione,neutri
ipſam illarum contrariam eſſe cõmonſtrat.ſiquidem in prauo habitu conſonans eſt illi quæ q; bo/
num non eſt,id malum eſſe affirmat.non malum autem eſſe quod non eſt bonum dicenti, tum in
medio,tum in neutrius ex ſui natura extremorum participe:ut lapide uel ligno.nãq; in his &/non
bonum/uerum eſt,&/non malum/.fieri autem nequit ut contrariæ ſint quę concordant:quemad/
modum nec uerum ſimul aſſerant quæ ſunt contrariæ: ut partim ex euidentia compertũ eſt:par/
tim ab ipſo ad huiuſce finẽ tractatus probabitur.Ergo ſi opinioni quę non eſſe bonũ qđ bonũ non D
eſt uere fatetur,nec ea quæ quod bonum non eſt,malum eſſe inquit,contraria eſt,nec quę non ma
lum eſſe quod non bonum eſt dicit,uerum ſola contradicens illi quæ bonum eſſe ait quod non
eſt bonum,affirmationi quoq; bonum eſſe quod bonum eſt proferenti neq; ea repugnat quæ ma/
lum id eſſe quod eſt bonũ perhibet,nec quę quod bonum eſt eſſe non malum:ſed ſoli huic quoq;
erit contraria quæ ipſi contradicit,bonũq; iudicat bonum non eſſe hoc auté fuit quod demonſtra
re ꝓpoſuerat.Porro ad hoc quoq; argumentũ dicendum eſt, facile eſſe, quod bonum non eſt,id
non eſſe bonum pronũcianti,cum negatio ſit,prædicatumq; ob id infinitum obtineat, propoſitio/
nem reperire quæ per contradictionem repugnet:comperire autem quę contrarium aliquid affir/
met,fieri nequaquá poſſe.nihil nãq; eſt contrarium infinito. ſiquidé contraria quę ſunt,ea ſpecies
eſſe oportet maximo à ſe inuicem interuallo diſiũctas./non bonum autem/&/non album/priuatio E
nes quædam nec ſpecies ſunt. itaq; cum deeſt illa quæ affirmare eius contrarium poteſt,opponere
contradictorie ipſi repugnantem ſolemus.At ei quæ bonum eſſe quod bonum eſt prodit,non ſo/
lum eius negationem,ſed contrarii quoq; affirmationem refragari.quandoquidem & cum ipſo bo
no & albo,non bonum & non album,ut cum habitibus priuationes:malum autem & nigrum,ut
contraria confligantur.Non igitur hæc perinde ſeſe habet in omnibus quæ quod bonum non eſt
non eſſe bonum ad illam quæ bonum eſſe quod non eſt bonum declarat,atq; ea quæ quod bonũ
eſt bonum eſſe ad illam quæ nõ bonum eſſe quod eſt bonum decernit.ſiquidem huic/non eſt bo/
num quod bonum non eſt/ſola eius obluctatur affirmatio: reliquæ ſimul ueræ eſſe poſſunt. fieri
uero nequaquá poteſt, ut huic/eſt bonum quod bonum eſt/uerum cum illa profiteatur/malũ eſt
quod eſt bonum.Cæterum manifeſta ſunt auctoris uerba ex iis q̃ ꝓdidimus:præterq̃ quod illud,

EST ENIM HÆC FALSA, ſcribi etiam inquit Alexáder HÆC ENIM EST VERA. quod
F ſi eſt enim hæc falſa/ſcribatur, de illa dictum erit quæ bonum eſſe id memorat quod bonum non
eſt. ſin/hæc enim eſt uera/de illa quæ bonum non eſſe quod non bonum eſt retur: quam ueram
quoq; eſſe ante cõmonuit: perinde atq; ſi diceret, hæc enim falſa eſt núquá. perſpicuum eſt autem
priorem lectionem præſtare.

VIII *Conſtat autem nihil relatum ire vel ſi vniuerſaliter affirmationẽ ponamus. nam contraria erit
vniuerſalis negatio: ut opinioni omne quodcũq; fuerit bonum, id eſſe bonum putanti, ea quæ nullum
ex bonis bonum eſſe exiſtimat. Nam quę bonum eſſe bonum ſentit, ſi uniuerſaliter intelligat bonũ,
eadem eſt illi quę quodcũq; bonum fuerit, id bonum eſſe opinatur. at hoc nihil differt ab eo quod inqt,
omne quodcũq; ſit bonum, id bonum eſſe. Similiter & in non bono.*

G Cum in ſingularibus uniuerſalibusq; propoſitionibus inſpectionem ſe propoſiti problematis
facturum eſſe pollicitus ab initio fuiſſet, deinde in nullo argumento propoſitionem comprehen/
diſſet quæ præfinitionem quãpiam uniuerſalem, ſed horum loco articulos in græca oratione ha/
beret, adeo ut rationem in ſolis impræfinitis propoſitionibus ob id meditari uideretur, per hæc
addit, ſingulares articulos qui ſubiectis uniuerſalibus in propoſitionibus iunguntur, uniuerſalis
affirmatiuæ præfinitionis facultate eſſe prędítos Non enim, ut nõnulli autumant, ſermo in imprę
finitis propoſitionibus ante eſt habitus nunc uero ineptum nequaquá fore oſtẽdit ſi eadem & in
uniuerſalibus dicantur. Omnino nãq; nec Ariſtotelis de impræfinitis propoſitionibus ſententiæ
conſentaneum eſt, magis contrariam negationem in iis eſſe affirmationi q̃ affirmationem contrarii
dicere: quo modo neq; in particularibus: ſiquidem & impræfinitas perinde ac particulares cenſet
inter ſe eſſe ſimul ueras. ueram autem uerę, hoc nimirum quod ad libri finem ab eo dicendum eſt,
H contrariam eſſe neq; opinionem, neq; enunciationem licet. Proinde & in ſolis ſingularibus uniuer
ſalibusq; uniuerſaliter propoſitionibus ab initio uiſus eſt, conſideratioñe theorematis propoſuiſ/
ſe: quarum aliæ ſibi contradicunt mutuo: aliæ cum falſum ſimul proferanr, ob id ipſum contrariæ
uocantur. paulopoſt autem contradictoriæ quoq; uniuerſaliũ aduerſus particulares oppoſitio/
nis meminerit. nuſquá uero mentionem aut indefinitarum faciet aut particularium, ceu contrarie/
tatem quampiam inter ſe obtinentium. Hoc itaq; eſſe quod dicere uelit in præſentia, nempe ſin/
gulares articulos, ut explicatum eſt/omnis/præfinitioni pares eſſe facultate, declarat ipſe probatiõis
modus: quo in uniuerſalibus quoq; uniuerſali ppõnibus eadem conuenire iis oſtendit q̃ in habẽ/
tibus articulos prodita ſunt ſubiectis uniuerſalibus adiunctos. Idem enim eſſe inqt apud Græcos
to agathon ideſt bonum eẽ bonum, & quodcũq; bonum fuerit, bonum eſſe. quod neq; ab uniuer/
ſali quidquá differre, quod eſt omne bonum eſſe bonum, ſuſpicari quis ualeat. Quocirca illorum
quoq; uſu receptum eſt, ut in quibus omni ſubiecto prædicatum ineſt, cum articulo ſubiectum
I proferant: idemq; ſe dicere uniuerſali exiſtimẽt: haud uero etiam in quibus nõ omni. dicunt enim
ho anthropos ideſt homo animal eſt, aut bipes. non tamen ho anthropos albus, eſt aut iuſtus. Cæ/
terum meminiſſe ea conuenit quæ nos de his antea diſſeruimus, à præfinitione inq̃/omnis/repræ
ſentari illorum multitudinem quæ ſub uniuerſale ſubiectum referuntur. à ſingulari autem articu
lo unam ipſius naturam à multitudine profectam. Ex dualibus autem articulis, pluralibusq;, ſiqd
de iis quoq; dicendum eſt, habent ab/omnis/præfinitione duales perſpicuam differentiá. neq; enim
de ſolis duobus prædicatur/omnis/ neq; illi dici de pluribus ualent. procemiumq; tractationis de
Cælo huiuſce rei cauſam docebit. Quoniam uero plurales articuli nihil poteſtate differre ab eo ui
dentur, ut mortalis eſt omnis homo, & mortales hoe anthropoe ſunt. ideſt homines, diſcernere hos
K quoq; fortaſſe poterimus, ſi in quibus/omnis/uerum eſt, in iis pluralem quoq; articulum plane u
rum fore affirmemus. Nãq; illi/omnis mortalis/hoc uidelicet/omnes mortales/idẽ ſignificat, in hoc
uero hoe Græcorum articulus neceſſe eſt poteſtate comp̃hendatur, quo fit ut/omnes/quoq; omiſ/
ſa præfinitione, uerum ſit is aſſerturus qui hoe anthropoe hoc eſt homines dicit mortales. Nõ ta/
men reciprocabit ratio, ut uelimus ubi pluralibus articulis proferendis uerum núciamus, ibi/om/
nis/quoq; dicenda præfinitione protinus uerum fateri. Vult enim hæc prætermiſſum nihil ex iis
facere quæ ſub uniuerſali continentur. ueri autem aſſertorem eſſe pluralem articulũ arbitramur,
uel ſi ſolũ in plurimis prædicatum uerum ſit. Magis igitur uerum eum eſſe concedimus qui, q̃ſi
hoe articulo ſubſtantiuis ſingulis addito, ſapientes dicat ſunt Athenienſes; Lacedæmonii toleran/

tes:calui Miconii:q̃ ille qui omnes præfinitionem horum ſingulis apponit. Ac demum ſi p̃ter articulũ proferenda et p̃finitione, enunciationem fieri ducimus plane cõmunem, neq; illam fruſtra additmus, non ſtatim ergo à pronunciato ſolo articulo, ſub cõmuni concipi uniuerſa cenſemus. A
Quare nec apud Homerum Iupiter ſimpliciter Græcos in prælium educere Agamẽnoni per ſomnum iuſſit: ſed aduerbium illud παſſυδίη hoc eſt cum omni exercitu adiecit. quod cum minus ille animaduertiſſet, ſibi ipſe auctor extitit ut ſpe fruſtraretur. & Demoſthenes cum precibus petere ſe à Diis deabusq; dixiſſet omnibus ſubdidit: cum abſolutiorem omnis numinis comprehenſionem additione illa fieri poſſe exiſtimaret. Sed ad rem redeamus: dicamusq; ſiue finitus ſiue infinitus ſubiectus ſit uniuerſalis, iunctum illi ſingularem articulum uniuerſalis præfinitionis uim habiturum. iccirco ipſe quoq; illud adiecit. SIMILITER ET IN NON BONO. Quibus uerbis, aut in his etiam inquit infinito ſubiecto prædictis propoſitionibus p̃cipua in contradicentibus propoſitionibus, quæ ſunt eſt bonum q̃ bonum non eſt, & bonum non eſt quod nõ eſt bonum pugna ſpectatur. Nam, ut ante proditum eſt, non poteſt affirmatio contrarii cum harum uera decertare. nihiloq; magis argumenta cætera quadrabunt omnia finitum ſubiectum quàm infinitum habentibus: ſiue præfinitiones uniuerſales ſubiecti, ſiue articulum harum loco obtineãt, non enim nobis de ſubiectorum, ſed prædicatorum differentia tractatur. Aut ſi p̃pius ẽt ſpectes, poſſe argumentum ſextum ait uel in iis proficere propoſitionibus quæ præfinitiones ibidẽ uniuerſales obtinent: ut ante in iis oſtendebatur quæ articulos præfinitionum loco haberent. ratione colligere quidem ſtatuentibus nobis, hanc omne bonum, bonum eſt huic magis, nullum bonum eſt bonum quàm illi omne bonum malum eſt repugnare. ad huiuſce uero probationẽ ſumentibus, ut hæc ſeſe nullum non bonum, bonum eſt uera negatio ad illam oẽ non bonũ, bonum eſt falſam affirmationem habet, ita quæ omne bonum eſſe bonum affirmatio prædicat uera, ad falſam illam habere negationem quæ nullum bonum eſſe bonum dicit. demonſtrãtibusq; cum hac nullum non bonũ bonũ eſt, neq; illam quæ nullum non bonum eſſe malum pronunciat, totam præliari: neq; eam quæ nullum non bonum non malum eſſe conſentit. (falſa enim tota harum neutra, ſed quadãtenus utraq; eſt,) ſolam autem hanc ipſi eſſe contrariam omne non bonum bonum eſt. quoniam & altera tota uera eſt: altera tota mentitur. atq; ob id cenſentibus huic etiam omne bonum eſt bonum ſolam proprie contrariam illam nullum bonum bonum eſt negationem eſſe: uerum non affirmationem contrarii, quæ malum eſſe id quod bonum eſt, uniuerſum ſtatuit. Enimuero quæ aduerſus hæc quoq; proferre oporteat dilucet. náq; hæc omne bonum eſt malum tum ex ſe tota mendax eſt: tum per ſeipſam totam cum illa omne bonum bonum eſt pugnat potiſſimum. Potior tamen habenda eſt prior expoſitio: ut quæ hanc quoq; in ſeipſa comprehendat. B C D

Quocirca ſi ſic habet res in opinione, quæ autem voce proferuntur affirmationes negationesq; ſigna ſunt eorum quæ animo concipiuntur, patet affirmationi quoq; negationem, quæ vniuerſaliter de eodem fertur, eſſe contrariam: vt huic quæ omne bonum eſſe bonum, vel omnem hominem bonum eſſe, illam quæ nullum bonum eſſe dicit, vel nullum hominem contradictorie uero oppoſitam quæ non omne eſſe, vel non omnem. IX

Cum enunciationes quæ pronunciatiua oratione exprimuntur conferre inuicem, quo modo expoſitum eſt, ab initio conſtituiſſet, ſeſe ad opiniones recepit: cenſuitq; in his meditandum eſſe theorema: ceu quæ principii rationem ad prolatitias propoſitiones habeant. Itaq; cum quod ſe tãquam uerum pollicitus fuerat demonſtraturum, id in opinionibus ſubducta ratione collegerit, uult eadem & in propoſitionibus dictione conſiſtentibus conuenire: atq; contrarie uniuerſalem negationem uniuerſali affirmationi, particularem uniuerſali contradictorie eẽ oppoſitam. harum aũt utrãq; oppoſitionum pugna contrariarũ inter ſe affirmationũ uehementiorẽ eſſe. E

Illud vero etiam liquet, fieri nequaq̃ poſſe, vt uera ueræ cõtraria neq; opinio neq; contradictio ſit. Nam contrariæ quidem eæ ſunt quæ circa oppoſita verſantur. at eundem circa eadẽ uerum eſſe contingit. minime autem licet ſimul in eodem ineſſe contraria. X

Cum hoc in ſexta argumẽtatione tãquã manifeſtũ uſurpauerit, ſimul uerum aſſerẽtes opiniones p̃poſitionesq; non eſſe cõtrarias, ip̃m hoc in p̃ſentia, quãq; euidens ſit, per ſecũdam figurã aſſe

F rit,his aſcitis ſumptionibus,quæ ſimul uerum profitentur opiniones propoſitionesq́; ſimul in eodem eſſe ueras (hoc nãq; eſt ſimul uerum profiteri)cõtraria uero ſimul in eodem uera eẽ nequaq́ poſſe.colligitq́;,ueri ſimul conſcias opiniones ac propoſitiones non eſſe contrarias.Negatiuam aũt propoſitionem præparatoria ratiocinatione cõfirmat.(ſic enim proſyllogiſmum interpter)quam in prima texit figura.medioq́; utitur termino,haudquaq̃ fieri poſſe ut oppoſitis contraria oppoſita uera ſimul in eodem ſint.itaq; cõcedi nullo pacto,ut uerum ſimul dicant contraria. Ipſe uero tum maiorem propoſitionem præparatoriæ ratiocinationis propter breuitatem omiſit,tum principalis problematis concluſionem.hæc igitur uis eſt probationis.Quod autem ad uerba attinet,illud NEQVE CONTRADICTIO, perinde eſt ac ſi dixiſſet,neq; propoſitio ex qua contradictio oritur: hoc eſt neutiq̃ fieri ut quæ in uero cõſentiunt,contradictionem uel in animo inditis uel in uoce pronunciatis,ut uocant,orationibus pariãt.Illud quoq; , NAM CONTRARIÆ QVIDEM EÆ SVNT QVÆ CIRCA OPPOSITA VERSANTVR, in Græca oratione ſic pote habente, ἐναντίαι μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα minus congrue dictum uidetur.quippe ſubiecto.i.cõtrariis
G addito articulo conſentaneum erat αἱ ἐναντίαι μὲν γὰρ περὶ τὰ ἀντικείμενα dicere. Quod aũt ſeqtur, AT EVNDEM CIRCA EADEM VERVM ESSE CONTINGIT, affirmatiua propoſitio eſt ſyllogiſmi,ſignificatq́; per hoc/circa eadem uerum eſſe/quomodo ſimul ueræ eſſe id genus propoſitiones dicantur:nimirum eo quod circa eadem concurrant.intelligit autem ſubiecta communia propoſitionum earum quæ ſimul uerum perhibentur fateri.Per uerbum autem/contingit/modũ declarat in his poſitæ ueritatis,hoc eſt uerum dicere & non dicere poſſe propoſitiones illas quę eodem utuntur ſubiecto.quæ uero nõ ex materia,ſed ex ipſa propoſitionum ui ſimul uerum exponunt,ut impręfinitæ particularesq́;,neceſſe plane eſſe ut eodem hæ ſubiecto utantur,atq; eodem tempore uerum decernant.Poſtremo illud, MINIME AVTEM LICET SIMVL IN EODEM INESSE CONTRARIA, concluſio quidem præparatoriæ uult eſſe ratiocinationis:re autem ue-
H ra concluſionis continet cauſam.Nam concluſio uera hæc eſt,ut ſimul uera contraria ſint fieri nullo modo poſſe.quo autem minus apta ſint uero inter ſe enũciando,id eſſe in cauſa q; eidem ſimul ineſſe illa minime liceat.

Finis Ammonij Hermeæ Commentationum in Ariſtotelis Librum de Interpretatione.

SERIES CHARTARVM.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q. Omnes Duerniones.

Venetijs Apud Hieronymum Scotum.

1 5 4 3.